

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΜΕΝ ΠΑΡΑ

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΔΙΡΡΑΧΙΟΥ

ΤΟΥ ΕΚ ΜΑΛΥΤΩΝ

ΕΚΔΟΘΕΝ ΔΕ

ΥΠΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ

ΔΙΑ ΦΙΛΟΤΙΜΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΩΝ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

Κάμιοι δὲ διὰ τῆτο φαίνεται φιλοσοφητέον εἶναι περὶ Μουσικῆς· καὶ γὰρ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, τηλικαύτην δόξαν ἔχων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, καταφανῆς ἐστὶν ἐκ πολλῶν ἔ παρέργως ἀψάμενος Μουσικῆς· ὅς γε καὶ τὴν τῆ Παντὸς ἐσίαν διὰ Μουσικῆς ἀποφαίνει συγκατεμένην ΠΛΑΥΣ. φύλ. 632.

ΕΝ ΤΕΡΤΕΣΤΗ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΙΣ

(MICHELE WEIS)

1832.

Μωσικὰ δὲ, καὶ ἅ τὰς ἀγεμὼν φιλοσοφία, ἐπὶ τῶν
τῶν ψυχῶν ἐπανορθώσει ταχθεῖσαι ὑπὸ Θεῶν τε καὶ
νόμων, ἐθίζοντι καὶ πείθοντι, τὰ δὲ καὶ ποταναγκάζοντι,
τὸ μὲν ἄλογον τῷ λογικῷ πείθεσθαι τῷ δ' ἄλόγῳ θυμὸν
μὲν προῶν εἶμεν, ἐπιθυμίαν δὲ ἐν ἡρεμῇσει. ΠΛΑΤ.
Τιμ. Λοκ. φύλ. 28.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ιδού τέλος πάντων, φίλτατοι ὁμογενεῖς! ἀναφαι-
νεται καὶ βιβλίον διδακτικὸν τῆς Μουσικῆς ἐπιστήμης.
Τῆ πολυτίμῃ τῆτου Συγγράμματος ἤθελεν ἴσως στε-
ρεῖσθαι τὸ Γένος ἐπὶ πολὺ, ἂν δὲν ἤθελεν ὑπάρξει
εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ὁ πολυμαθέστατος καὶ
μουσικώτατος ἕτος ἀνὴρ, ὁ Πανιερώτατος, λέγω,
ἅγιος Διδάχαις Κύριος Χρῦσανθος.

Καθὼς ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα δύ-
νανται νὰ χορηγήσωσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον
ὠφέλειάν τινα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἕτω καὶ
τὸ ἀνὰ χεῖρας ὄχι ὀλίγον θέλει ὠφελήσει, ὡς πραγ-
ματευόμενον περὶ ἐπιστήμης, ἣτις μάλιστα συντείνει
εἰς δοξολογίαν ΘΕΟΥ, εἰς εὐπρέπειαν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν
Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τῆς Ἀνθρωπό-
τητος κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν φιλοσόφων.

Οὗτος λοιπὸν ὁ φιλογενέστατος Κύριος Χρῦσαν-
θος, καὶ οἱ συναδελφοί τε Κύριοι, Γρηγόριος, καὶ
Χρυσόζιος, ὁ μὲν Πρωτοψάλτης, ὁ δὲ Χαρτοφύλαξ
τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, μικρὸν πρὸ τῆς Ἐπαναστά-
σεως ἐνωθέντες, καὶ συσχεφθέντες φιλοσόφως καὶ
ἐπιστημονικῶς, ἀνεκάλυψαν τὸν Χρόνον εἰς τὴν Μυ-
σικὴν, καὶ ἐπροσδιώρισαν τὴν καταμέτρησιν καὶ διαί-
ρεσιν αὐτῆ πολλοχῶς (διότι χωρὶς τῆτου ἔδεν κα-
τορθῆται εἰς τὴν Μουσικὴν.) ἐπροσδιώρισαν τὰ διαστή-
ματα τῶν ἐπὶ τῶν Τόνων διὰ συστηματικῶν Κλιμάκων
καθ' ὅλα τὰ γένη τῆς Μουσικῆς· τὰ διαστήματα τῶν
Φθορῶν, δι' ὧν γίνεται ἡ μετάβασις καὶ ἡ μετα-
βολὴ ἀπὸ ἡχῆ εἰς ἡχον, ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ ἀπὸ κλί-

μακος εἰς κλίμακα μετέβαλαν τῆς Μουσικῆς Χαρακ-
τῆρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα· καὶ, ἐν ἐνὶ λόγῳ,
καθυπέβαλαν εἰς κανόνας τὴν πρὶν ἀκανόνιστον μὲν,
ἀλλὰ πολυποικιλομελῆ Μουσικὴν μας μὲ τρόπον ἀ-
ξιοθαύμαστον.

Τίς δύναται νὰ ἀντεῖπῃ εἰς τῆτο, ὅταν βλέπῃ
εἰς τὰς ἐντελεῖς τῆς Μεθόδου ταύτης τὴν ἰκανότητα
τῆ νὰ ψάλλωσιν ἀπαράλλακτα, ξένα καὶ ἀνήκιστα
εἰς αὐτὴς ~~πᾶσι~~ τονισμένα μὲ τῆς ἡμετέρας Μουσι-
κῆς χαρακτῆρας, καὶ νὰ γράφωσι παρομοίως τὰ
τοιαῦτα, ὅταν διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς γίνωνται γνω-
στὰ εἰς αὐτὴς; οὐδεὶς βέβαια. Δικαίως λοιπὸν πρέ-
πει νὰ ὀνομασθῶσιν οἱ σεβάσμιοι ἔτοι ἄνδρες
ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ! (*)

*) Οἱ τρεῖς ἔτοι διδάσκαλοι, ὅταν ἀνεφάνησαν ἐφευρεταὶ ταύ-
της τῆς νέας Μεθόδου κατὰ τὰς 1814, δὲν εἶχον τοιαῦτα
ἀξιώματα· ἀλλ' ὁ μὲν Κύριος Χρῦσανθος ἦτον Ἀρχιμαν-
δρίτης, ὁ δὲ Κύριος Γρηγόριος Λαμπαδάριος. Κατὰ δὲ
τὰς 1819, ὁ μὲν Χρῦσανθος ἤξιώθη τῆ Ἀρχιερατικῆ βα-
θμῆ· ὁ δὲ Γρηγόριος διεδέχθη τὸν μακαρίτην Μανολάκην
τὸν Πρωτοψάλτην, καὶ ἔγινε Πρωτοψάλτης κατὰ τὴν τά-
ξιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· εἰς δὲ τὸν Κύριον Χουρ-
μούζιον ἐδόθη τὸ ἀξίωμα τῆ Χαροτοφύλακος.

Οὗτοι, ~~ἀφ' οὗ πρώτου~~ καθυπέβαλαν εἰς κανόνας τὴν
Μουσικὴν, εἰδοποίησαν ἀμέσως τὸ Κοινὸν τῆς Μεγάλης
Ἐκκλησίας καὶ ἐπίτηδες διὰ τῆτο Ἱεραῖς Συνόδου ἐπὶ τῆς
Πατριαρχείας Κυρίλλου Ζ'. τῆ ἐξ Ἀνδριανουπόλεως γενομένης,
συνεδροιαζόντων καὶ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆ Γένους, ἐπροβλή-
θη τὸ νέον τῆτο ἐφεύρημα. Καταπεισθεῖσα δὲ ἡ Σύνο-
δος ἀπὸ τῆς ἰσχυρῆς λόγου καὶ τὰς βεβαίας ἀποδείξεις
τῶν τριῶν Μουσικῶν διδασκάλων, περὶ τῆ κανονισμῆ τῆς
τέχνης (ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς ὑπωπτεύετο ὅτι τάχα οἱ Διδά-
σκαλοι ἐζήτουν νὰ καινοτομήσῃ τὴν ἱερὰν Ψαλμωδίαν.)
ἐθέσπισεν, ἵνα, ὁ μὲν Γρηγόριος ὁ Λαμπαδάριος καὶ
Χουρμούζιος Γεωργίου παραδίδωσι τὸ Πρακτικὸν μέρος

Παρεκτός ὁμως ταύτης τῆς παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων μεγίστης πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας, καὶ κατ' ἰδίαν ὁ πολυμαθὴς Κύριος Χρῦσανθος εὐηργέτησεν ἔτι τὸ Ἔθνος, συγγράψας μὲ φιλοσοφικὸν νῦν τοῦτο τὸ διδακτικὸν ἅμα καὶ φιλολογικὸν τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης σύγγραμμα.

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Χρῦσανθος, τὸ Θεωρητικὸν μέρος αὐτῆς.

Ἐσοστήθη λοιπὸν διὰ τῆτο σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη νὰ κατοικῆν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀπόρων μαθητῶν. Ἐδιωροθήσαν ἔφοροι τῆς σχολῆς, καὶ μισθὸς διὰ τῆς διδασκαλίας. Κατάλησαν πανταχῶς Παιδαγωγικὰ ἐγκύκλια γράμματα εἰς τῆς κατ' ἐπαρχίας Ἀρχιερεῖς ἵνα, ὅσοι ποθῶν νὰ σπουδάσουν τὴν Μουσικὴν ἀμισθὶ κατὰ νέαν Μεθόδον, μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου μετὰ δύο ἐτῶν διδασκαλίαν θέλουν γένει ἐγκρατεῖς τῆς Μεθόδου. Ἐτρεξάν λοιπὸν πανταχόθεν μαθηταὶ πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας· ἔξ αὐτῶν μερικοὶ εὐδοκίμησαντες ἀρκετὰ, μετέβησαν ἐκεῖθεν ἄλλος εἰς μίαν πόλιν καὶ ἄλλος εἰς ἄλλην ὅπου συστήσαντες ἰδιαιτέρα σχολεῖα, μετέδιδαν εἰλικρινῶς τὸ τάλαντον, ὅπερ τοῖς ἐνεπιστεύθη.

Εἰς τῆς ἐντελεῖς τῆς Μεθόδου μαθητᾶς, ἀφ' ἧ ἐ γίνοντο αἱ ἐξετάσεις των, εἶδίδετο γράμμα ἀποδεικτικὸν ὑπογεγραμμένον παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων, καὶ παρὰ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον ἐγράφετο ἔτως.

„ Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διδασκαλοὶ τῆς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ταύτῃ ~~γενικῆς Μουσικῆς Σχολῆς~~ ἀηλοποιούμεν, πρὸς ἧς ἀνήκει, ὅτι ὁ Παναγιώτης Πελοπίδης Πελοποννήσιος χρηματίσας παρ' ἡμῖν μαθητῆς, εὐδοκίμησεν ἀποχρόντως, καὶ εἶναι ἱκανὸς, ἵνα ὅπου ἂν ἀπέλθῃ, διδάσκη καὶ παραδίδῃ τό, τε πρακτικὸν τῆς παρ' ἡμῶν διδασκομένης νέας καὶ κανονικῆς μεθόδου τῆς Μουσικῆς, καὶ ὅσα μεθοδικῶς ἀπαιτῶνται πρὸς εἰσαγωγὴν θεωρητικὴν αὐτῆς. Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆτου καὶ παράστασιν ἐκδίδοται ἡ παρῶσα ἡμετέρα διδασκαλικὴ ἀπόδειξις, ἐπικυρωθεῖσα καὶ παρὰ τῶν Ἐφόρων τῆς Μουσικῆς ταύτης σχολῆς κατὰ τὸ σύνηδες.

„ Ἐν Κωνσταντινὸπόλει 1918, Σεπτεμβρίῳ 28. “

(Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Διδασκάλων καὶ τῶν Ἐφόρων.)

Δέξασθε τῆτο λοιπόν, φίλοι Μουσικολογιάτατοι, καὶ εὐχαριστήσατε τὴν ἄκραν ἐπιθυμίαν ἣν εἶχετε δι' ἐν τοιῦτον διδακτικὸν βιβλίον τῆς τέχνης σας. Μάθετε εἰς τὸ ἐξῆς τι εἶναι Ῥυθμὸς, τι εἶναι Πῆς καὶ Μέτρον (*) εἰς τὴν Μουσικὴν. Μάθετε τι εἶναι Ἐμφασις ῥυθμικῆ, καὶ μὴν ἀπορεῖτε πλέον εἰς τὴν σημασίαν τῶν τοιῦτων λέξεων. Μάθετε τὴν τέχνην τῆς Μελοποιΐας, καὶ τὸν τρόπον τῷ συνθέτειν τὰς μελωδίας με λόγον ἐπιστημονικώτατον, διὰ νὰ ἦσθε ἱκανοὶ νὰ προσενῆτε εἰς τὰς ἀκροατὰς σας τὴν χαρὰν, τὴν λύπην, τὴν χαύνωσιν, καὶ πᾶν ἄλλο ψυχικῶ πάθος αἰσθηματικὸν καὶ νὰ καυχᾶσθε ὅτι ἦσθε τέλειοι Μουσικοὶ, εἰδότες τὰ περὶ τὴν Μουσικὴν.

Πολλοὶ ἐκ τῶν Μουσικῶν μας, ἐπειδὴ ἔφθασαν νὰ γένωσιν ἐγκρατεῖς τῆς ἀκριβοῦς τοῦ Χρόνου καταμετρήσεως, καὶ τῆς γνώσεως παντὸς Φθορᾶς διαστήματος, (τὸ ὁποῖον εἶναι τῷ ὄντι ἀξιεπαινον εἰς ἕνασιον Μουσικόν, ὅταν φθάσῃ νὰ γένη ἐγκρατῆς

Ἡ σχολὴ ἐπεκράτησεν ἕως εἰς τὰς 1820 διότι κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ὁ μὲν Κύριος Χρῦσανθος μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Διφράχιον νὰ ποιιάνῃ τὸ ὁποῖον τῷ ἐνεπιστεύθη ποίμνιον ὁ δὲ Κύριος Γρηγόριος ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κύριος Κωστῆς ὁ Βυζάντιος ὁ δὲ Κύριος Χουρμῆζιος ἐγκαταλείπειν μόνος, ἐδόθη εἰς ἄλλας ἐπιωφελεῖς ἐργασίας. Διὰ τῆς συνεργείας του ἐπιστήθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ Μουσικὸν τυπογραφεῖον, ὅπου ἐξέδωκεν ἀρκετὰ μουσικὰ ἄσματα, τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὰς ψάλτας, καὶ ἐλύτρωσε πολλὰς ἀπὸ τὸ πολύμοχθον τῆς τῆτων ἀντιγραφῆς. Τοιῦτον καλὸν ἔκαμε καὶ ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Πέτρος ὁ Ἐφέσιος μαθητῆς τῆς αὐτῆς Σχολῆς διατρίβων εἰς Βουκορέστιον.

*) Ἡ περὶ Ῥυθμῶ, Χρόνων, Ποδῶν καὶ Μέτρων σαφειστάτη καὶ ἀκριβεστάτη ἐκθεσις γενομένη παρὰ Μουσικῶ ἔλλογιμον, ἀναμφιβόλως θέλει ὠφελήσῃ ἰδιαίτερος καὶ τοὺς σπουδάζοντας τὰ ποιητικὰ συγγράμματα τῶν προγόνων μας.

τήτων τῶν δύο.) νομίζεν ὅτι εἶναι καὶ τέλειοι Μουσικοί. Τοῦτο δὲν προέρχεται βέβαια ἀπὸ ἐπίμονον πείσμα, ἢ ἔπαρσιν, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλιγομάθειαν· διότι στερέμενοι διδακτικῆ βιβλίας τῆς τέχνης των, δὲν δύνανται νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω ἀπὸ ὅσα κατὰ παράδοσιν ἔλαβαν.

Ὁ Συγγραφεὺς διαιρεῖ τὸ πόνημά του εἰς δύο μέρη, εἰς Διδακτικὸν καὶ Ἱστορικόν. Καὶ εἰς μὲν τὸ Διδακτικὸν μέρος διαλέγεται σοφώτατα περὶ Μουσικῆς Θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς, καὶ ἀποδεικνύει ἀναντιρρήτως καὶ ἐπιστημονικῶς, ὅσα ἀπαιτῶνται εἰς ταύτην τὴν ὕλην· καὶ ὁμιλῶν διεξοδικῶς περὶ Ἁρμονίας εἰς τὸ τελευταῖον Κεφάλαιον, θίγει τέλος τῆ Διδακτικῆ μέρους μὲ ἐν παράδειγμα σημειωμένον μὲ τὰς Εὐρωπαϊκὰς Νότας, καὶ παρὰ τῆ ἰδίου διὰ τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν Χαρακτήρων μεταφρασμένον· διὰ τῆ ὁποίου δίδει ἀκριβῆ ἰδέαν εἰς τὸν Ἕλληνα Μουσικόν, καὶ περὶ τοῦ πῶς γράφεται ἡ Ἁρμονία, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα μόνον ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, τὸ δὲ πράγμα εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς.

Εἰς δὲ τὸ Ἱστορικὸν ἐπαριθμεῖ τὰς Μουσικοὺς ὅσοι πρὸ τῆ Κατακλυσμῆ καὶ μετ' αὐτὸν ὑπῆρξαν ἕως τῶν ἡμερῶν μας, ἀναφέρων καὶ πολλὰς ἐκ τῶν Εὐρωπαϊῶν. Διαιρεῖ δὲ αὐτὰς εἰς τρεῖς ἐποχάς. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην, ἀναφέρει τὰς, ὅσοι ὑπῆρξαν πρὸ τῆ Κατακλυσμῆ μέχρι τοῦ Σοφῆ Σολομῶντος. Εἰς δὲ τὴν Δευτέραν, τὰς Ἕλληνας — καὶ προκαταλέγων ἐνταῦθα, ὡς πρώτας εὐρέτας τῆς παρ' Ἕλλησι Μουσικῆς, ἀπὸ μὲν τοὺς Θεοὺς, τὸν Ἀπόλλωνα, ἀπὸ δὲ τὰς ἀνθρώπους, τὸν Ἀμφίωνα, φθάνει μέχρι τῆς Χριστιανικῆς Ἐποχῆς, ἐξιστορῶν αὐτὰς χρονολογικῶς, καὶ ὅ, τι ἕκαστος αὐτῶν ἐφεῦρε, καὶ τι περὶ Μουσικῆς συνέγραψεν. — Εἰς δὲ τὴν Τρίτην, τὰς διαπρέψαντας Ἐκκλησιαστικὰς Μουσικὰς καὶ ἀρχίζων ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δα-

μασκηδόν, ὡς ἀρχαιότερον διδάσκαλον καὶ πρωτεργόν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καταντᾷ ἕως εἰς τὰς ἐδικὰς μας χρόνους, καταλέγων χρονολογικῶς καὶ κατὰ ἀλφάβητον, ὅσους διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμοῦδιῶν ὁ χρόνος ἀνέδειξεν.

Μεταξὺ τῆ Διδακτικοῦ καὶ Ἱστορικῆ παρεισάγει δι' ἐκτεταμένων ὑποσημειώσεων ἐπισήμους φιλολογικὰς τινὰς διατριβὰς, τὰ πλεῖστα ἐπωφελεῖς εἰς τὸν καθ' ἑνᾶ, εἴτε μουσικόν, εἴτε μὴ, καὶ μάλιστα εἰς πολλὰς τῶν ἡμετέρων λογίων, οἳ τινες ἀγνοῦν μέχρι τῆς σήμερον τὰς ἀρχὰς τοῦλάχιστον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ ἐπομένως τὴν ἕως τῶν ἡμερῶν μας συνέχειαν αὐτῆς, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ὀλίγον ἀξιοπερίεργον εἰς αὐτὴς, καὶ εἰς τὸν Ἱερὸν Σύλλογον. Ἐνταῦθα δίδει τέλος καὶ τῆ Ἱστορικοῦ μέρους, μὲ ἐν μικρὸν παρόρθημα, ὅπου συμβουλεύει σοφώτατα τὸν Μουσικὸν πῶς πρέπει νὰ μετέρχεται τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ ὁποῖα φυσικὰ προτερήματα ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἔχη.

Τὸ Σύγγραμμα τῆτο ἔλαβα πρὸ ἐτῶν δώδεκα μαθητεύων εἰς Κωνσταντινέπολιν ἀπὸ τὸν φηθέντα Ἐλλόγιμον Συγγραφέα του, καὶ σεβάσμιόν μου Καθηγητήν. Ποθῶν δὲ ἐκτοτε τὴν διάδοσίν του εἰς τὸ Κοινόν, ἢ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἢ ἀπ' ἄλλον τινά, καὶ ἀποτυχῶν ταύτης τῆς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐφέσεώς μου, μόκις τελευταῖον ἐγὼ εἰς τὸν τρέχοντα ἐνιαυτὸν ἐδυνήθην νὰ ἐκτελέσω τῆτο τὸ κοινωφελὲς ἔργον, δι' ἰδίας ὄχι μικρᾶς χρηματικῆς δαπάνης, καὶ ὄχι ὀλίγης κόπης. Διότι ὁ Τυπογράφος ἑτερόγλωσσος ὢν, καὶ ἀσυνείθιστος εἰς ἔκδοσιν τοιαύτης πολυμόχθου καὶ πολυτρόπου βίβλου, διὰ τὸ ποικίλον τῶν χαρακτήρων τῆς Μουσικῆς μας, ἐχρειάζετο καθ' ἡμέραν ἀπὸ ἐμὲ συνεχῆ καὶ κατὰ πολλὰ ἐπίπονον ὁδηγίαν. Οἱ κόποι μου δὲν ὁμοιάζουν μὲ τοὺς κόπους τῶν

ἄλλων ἐκδοτῶν. Μ' ὅλα ταῦτα ἐγὼ δὲν ἐσυλλογίσθην τοῦτο, διὰ νὰ μὴ μείνη πλέον ἐν τῷ κρυπτῷ τοιῦτον ἐπωφελές καὶ πολύτιμον σύγγραμμα, τῶρα μάλιστα ὅτε ἡ φίλη ἡμῶν ΠΑΤΡΙΣ ἀνεγείρεται.

Ἀποδέξασθε λοιπὸν, φίλιτατοι ὁμογενεῖς, τὰς ταπεινὰς ἐνδείξεις τῆς ὑπὲρ τῆ Κοινοῦ συμφέροντος προθυμίας μου. Εὐγνωμονεῖτε πρὸς τὸν Συγγραφέα, διότι ἐκπλήρωσε τὸ πρὸς τὸ Ἔθνος ὀφειλόμενον χρέος του, — ὅς τις καὶ εὐχεται δι' ἐμὲ νὰ ἴδῃ ἀνταξίαις καρποῦς τῶν κόπων του, διὰ νὰ καυχᾶται τῆλάχιστον, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἔγινεν αἴτιος τῆς ἀμίλλης τῶν, ὅσοι εἰς τὸ ἐξῆς ἀποφασίσαν νὰ συγγράψωσι περὶ Μουσικῆς μὲ γενικωτέρας ἰδέας, — καὶ ἀγαπᾶτε εὐνοϊκῶς τὸν φίλον σας Ἐκδότην.

Τεργέστη 1832 Ἀπριλίου 6.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΠΕΛΟΠΙΔΗΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΤΟΥ Α. ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Α.

ΚΕΦ. Α. Πῶς ὀρίζεται καὶ Διαιρεῖται ἡ Μουσική §. 1.
 „ **Β.** Περὶ τῆς κατὰ μέλος Ποσοῦ §. 14.
 „ **Γ.** Περὶ Χαρακτῆρων τῶν Φθόγγων . . §. 27.
 „ **Δ.** Περὶ Συνθέσεως τῶν Χαρακτῆρων §. 37.
 „ **Ε.** Περὶ Παραλλαγῆς §. 43.
 „ **ΣΤ.** Περὶ Διαστημάτων §. 50.
 „ **Ζ.** Περὶ Συμφωνίας §. 55.
 „ **Η.** Περὶ τῆς Διαπασῶν Συστήματος §. 59.
 „ **Θ.** Περὶ τῆς Τροχῆ §. 66.
 „ **Ι.** Περὶ τινῶν ἰδιωμάτων τῶν φθόγγων τῆς Τροχῆ. §. 77.
 „ **ΙΑ.** Περὶ Τριφωνίας §. 87.
 „ **ΙΒ.** Περὶ Μαρτυριῶν τῆς Διατονικοῦ Γένους . . . §. 101.

ΤΟΥ Β. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦ. Α. Περὶ τῆς ἐν τῇ Μελωδία Ποιότητος §. 112.
 „ **Β.** Περὶ Ὑποστάσεως §. 116.
 „ **Γ.** Περὶ τῶν Ἀχρόνων Ὑποστάσεων §. 129.
 „ **Δ.** Περὶ Διαφορᾶς ἐκδοχῆς τῶν φθόγγων τῶν Χαρακτῆρων §. 137.

ΚΕΦ. Ε. Περὶ Ῥυθμοῦ §. 144.
 „ **ΣΤ.** Περὶ Χρόνων §. 147.
 „ **Ζ.** Περὶ Ποδῶν . §. 155.
 „ **Η.** Περὶ Μέτρων . §. 161.
 „ **Θ.** Περὶ Ῥυθμῶν §. 173.
 „ **Ι.** Παρακαταλογὴ τῶν Ὀθωμαανικῶν Ῥυθμῶν . . §. 179.
 „ **ΙΑ.** Περὶ Ἐμφάσεως Ῥυθμικῆς §. 183.
 „ **ΙΒ.** Περὶ Τρόπων τῶν Ῥυθμῶν . . §. 189.
 „ **ΙΓ.** Περὶ Μεταβολῆς ἐν Ῥυθμοῖς §. 193.
 „ **ΙΔ.** Περὶ Ῥυθμοποιίας §. 198.
 „ **ΙΕ.** Περὶ Χειρονομίας §. 208.

ΤΟΥ Γ. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦ. Α. Περὶ τῶν κατὰ Μουσικὴν Γενῶν §. 217.
 „ **Β.** Περὶ Ἡμιτόνων §. 229.
 „ **Γ.** Περὶ τῆς ἐν Φθόγγοις Διαφορᾶς §. 235.
 „ **Δ.** Περὶ Χρωματικῆς Γένους . . §. 240.
 „ **Ε.** Περὶ Φθόγγων τῆς Χρωματικοῦ Γένους §. 246.
 „ **ΣΤ.** Περὶ Παραλλαγῆς τῆς Χρωματικῆς Γένους . §. 253.
 „ **Ζ.** Περὶ τῆς Ἐναρμονίας Γένους . . . §. 257.
 „ **Η.** Περὶ Χρωῶν . §. 265.

**ΚΕΦ. Θ'. Πόσαι αἱ δυνα-
ταὶ Χροαὶ . . . §. 271.**

ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

- ΚΕΦ. Α'. Περὶ Ἦχου . §. 278.**
- „ **Β'. Περὶ τῶν Ὀκ-
τῶ Ἦχων κατὰ
Μανουὴλ Βρυέν-
νον. §. 285.**
- „ **Γ'. Περὶ τῶν Ὀκ-
τῶ Ἦχων κατὰ
τῆς Ψαλμωδῆς . §. 298.**
- „ **Δ'. Περὶ τῶν Συ-
στατικῶν τῶν Ἦ-
χων. §. 301.**
- „ **Ε'. Περὶ τῶν Ἀπη-
χημάτων §. 307.**
- „ **ΣΤ' Περὶ τῆς Πρώ-
του Ἦχου. . . . §. 318.**
- „ **Ζ'. Περὶ τῆς Δευτέ-
ρου Ἦχου §. 326.**
- „ **Η'. Περὶ τῆς Τρί-
του Ἦχου §. 333.**
- „ **Θ'. Περὶ τῆς Τετάρ-
της Ἦχου §. 340.**
- „ **Ι'. Περὶ τῆς Πλαγίης
Πρώτου Ἦχου . §. 348.**
- „ **ΙΑ'. Περὶ τῆς Πλα-
γίου Δευτέρου Ἦ-
χου §. 355.**

- ΚΕΦ. ΙΒ'. Μερὶ τῆ Βα-
ρέος Ἦχου . . . §. 362.**
- „ **ΙΓ'. Περὶ τῆς Πλα-
γίου Τετάρτης Ἦ-
χου §. 369.**
- „ **ΙΔ'. Περὶ Μεταθέ-
σεως καὶ Φθορῶν §. 377.**

ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ.

- ΚΕΦ. Α'. Περὶ Μελο-
ποιίας §. 389.**
- „ **Β'. Πῶς ἐμελίζον-
το αἱ Μελωδίαὶ §. 400.**
- „ **Γ'. Τωρινὸς Τρό-
πος τῆς μελίξεως . §. 409.**
- „ **Δ'. Περὶ Μουσικῶν
Ὀργάνων. . . . §. 432.**
- „ **Ε'. Διαθέσεις τῶν
ἐκρωμένων τῆς
Μουσικῆς. . . . §. 438.**
- „ **ΣΤ'. Χρησὶς τῆς
Μουσικῆς §. 445.**
- „ **Ζ'. Περὶ Ἀρμο-
νίας. §. 452.**

ΜΕΡΟΣ Β'. Σελ.
Ἀφήγησις Περὶ Ἀρχῆς καὶ
Προόδου τῆς Μουσικῆς . Ι. 1.
**Πῶς Προσιτέον τῇ Μου-
σικῇ LVI. 82.**

Τὰ ἑξῆς δύο σημεῖα 2 & προφέρονται ὡς ν' ὄθεν α22αβες
 βεαβες 2α2α -- ἀντὶ ἀνναβες νεανες νανα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

123456789012345678901234567890

1234567890

1

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Πῶς Ὁρίζεται καὶ Διαιρεῖται ἡ Μουσική.

—◆●◆—
§. 1.

Μουσική εἶναι ἐπισήμη μέλῃς, καὶ τῶν περὶ μέλος συμβαινόντων (α).

α) Ὁ μὲν Ἀρισείδης ἔτως ὁρίζει τὴν Μουσικὴν. Ὁ δὲ Πλάτων ἔτω Μουσική ἐξι τρόπων μίμημα βελτιόνων ἢ χειρόνων ἀνθρώπων. Νικηφόρος δὲ ὁ Βλεμμύδης, ἔτω Μουσική ἐξι γνῶσις ποσοῦ διωρισμένον ἐν σχέσει. Ὁ δὲ Ἐρμῆς, ἔτω Μουσική ἐξι τάξις πάντων τῶν πραγμάτων.

Οἱ παλαιοὶ μεγάλως ἐφιλονέικουν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς φύσεως, τοῦ ὑποκειμένου, τῆς πλατύτητος, καὶ τῶν μερῶν τῆς Μουσικῆς· διότι εἰς τῆτο τὸ ὄνομα ἔδιδον μίαν ἔννοιαν πολὺ πλατυτέραν ἀπ' ὅ,τι δίδομεν ἡμεῖς· ἐπειδὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Μουσικῆς ἐνόθον ὄχι μόνον τὸ ἄσμα, τὴν ποίησιν, τὸν χορὸν, ἀλλὰ, καὶ τὴν σπουδὴν ὄλων τῶν ἐπισημῶν ὄθεν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ἔδιδον εἰς ὄλας τὰς τέχνας τὸ ὄνομα τῆς Μουσικῆς· ὄθεν καὶ φιλόμουσοι ἀπλῶς οἱ φιλόλογοι. Οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα ἔλεγον, ὅτι τὸ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶ Μουσική. Λέγουσι δὲ καὶ οἱ φιλόσοφοι Μουσική θεία, Μουσική κοσμική, Μουσική ἔθρανία, Μουσική ἀνθρωπίνη, Μουσική ἐνεργητική, σκεπτική, ἐκφαντορική, ὄργανική, ὄδική, καὶ τλ.

§. 2. Μέλος δὲ εἶναι σειρά φθόγγων, διαδεχομένων ἀλλήλους, ἀρεσκόντων τῇ ἀκοῇ (α).

§. 3. Φθόγγος δὲ εἶναι, φωνῆς πτώσις ἐμμελῆς, ἐπὶ μίαν τάσιν ἤγουν ὁ φθόγγος εἶναι εὐγαλμα φωνῆς ἢ ἀπὸ ἀνθρωπίνου σώματος, ἢ ἀπὸ αὐλοῦ, ἢ ἀπὸ χορδῆς, ἔσης ἐπάνω εἰς ἓν τέντωμα. Διότι ἡ φωνὴ ἢ τις εὐγαίνει ἀπὸ τὴν χορδὴν, ἐν ᾧ αὐτὴ τείνεται, δὲν λέγεται Φθόγγος, ἐπειδὴ γίνεται ἐπάνω εἰς πολλὰς τάσεις. Ἡ δὲ πτώσις τῆς φωνῆς πρέπει νὰ εἶναι παρακτικὴ μέλῃς· διότι μία μόνη πτώσις φωνῆς ἀπὸ χορδῆς, εἰς παραγωγὴν μέλῃς μὴ ἀφορῶσα, δὲν λέγεται φθόγγος, ἀλλὰ ψόφος ὅς τις εὐγαίνει ματαίως. Ἔναι δὲ οἱ φθόγγοι τὸ ὑποκείμενον, ἢ ἡ ὕλη τῆς Μουσικῆς. Αὐτοὶ εἴτε ἀπὸ ἀνθρωπίνου σώματος ἐκπίπτουσιν, εἴτε ἀπὸ ὀργάνων ἐμπνευσῶν, ἢ ἐντατῶν, ἢ κρουσῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνωνται ἀκριβῶς, καὶ νὰ διαγινώσκωνται ἀπτάσις ἀπὸ τοὺς καλῆς μουσικοὺς πάντοτε παρομοίως· καὶ διὰ τῆτο εἶπεν ὁ Ἀρισείδης ἐπισήμην τὴν Μουσικὴν. (β).

§. 4. Τῆ δὲ μέλῃς τὸ μὲν λέγεται τέλειον, τὸ δὲ, ἀτελὲς καὶ μελωδία. Καὶ μελωδία μὲν εἶναι ἄρρυθμος πλοκὴ φθόγγων, ἀνομοίων κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα· μέλος δὲ τέλειον εἶναι, ἐκεῖνο ὅπερ συνίσταται ἀπὸ μελωδίας, ρυθμὸν, καὶ λέξιν (γ)· τὸ δὲ ἱερόν μέλος λέγεται Ψαλμωδία (δ).

-
- α) Κατὰ δὲ τὸν Βακχεῖον, μέλος ἐστίν, ἄνεσις καὶ ἐπίτασις, δι' ἐμμελῶν φθόγγων γινομένη.
- β) Ὁ μὲν Εὐκλείδης ἔτιωσ ὀρίζει τὸν φθόγγον· ὁ δὲ Βακχεῖος ἔτιω φθόγγος ἐστὶ φωνῆς πτώσις ἐπὶ μίαν τάσιν μέλῃς· ὁ δὲ Ψελλὸς, ἔτιω φθόγγος ἐστὶ, φωνῆς ἁδιαστάτη ἐναρμόνιος τάσις.
- γ) Ἀρισείδ. βιβλ. α', σελ. 28.
- δ) Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ψαλμωδίας ὑπάγονται ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη, οἷον, Ἄσμα, Ὠδὴ, Κοντάκιν, Τροπάριον, Ἀπολυτίκιον, Ὑπακοή, Ὁικος, Στιχηρὸν, Αἶνοι, Μακαρισμοὶ, Κοινωνικὸν, Χερσβικὸν, καὶ τὰ λοιπά.

§. 5. Συζατικά δὲ τῷ μέλῳ γνωρίζομεν δύο, ποσὸν καὶ ποιόν· διὰ τῆτο καὶ οἱ χαρακτῆρες, δι' ὧν γράφεται τὸ μέλος, ἐξετάζονται διττῶς, ἵνα γράφωσι τὸ πᾶν τῷ μέλῳ.

§. 6. Μελίζειν δὲ εἶναι, τὸ νὰ ἐφευρίσκη τις μέλος, καὶ νὰ τὸ προσαρμόζη εἰς τὰς λέξεις τροπαίῃς, ἢ εἰς τὴν καὶ τῶν λοιπῶν, γράφων αὐτὸ μὲ τῆς μουσικῆς χαρακτῆρας.

§. 7. Ἄδει δὲ τις ἢ ψάλλει λοιπὸν ἀτέχνως, ὅποιος ἀγνοῶν τῆς κανόνας τῆς Μουσικῆς, ἐυγάζει πολλὰς φθόγγας, οἵ τινες διαδέχονται ἀλλήλῳ, καὶ ἀρέσκει εἰς τῆς ἀκροατὰς (α). Ἐντέχνως δὲ ψάλλει, ὅποιος γνωρίζων τῆς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρει τὸ μέλος ὅπερ πιρῖσται διὰ τῶν χαρακτῆρων, καθὼς ἔφθασε

α) Ὅταν σοχαζώμεθα διὰ τὴν ἀρέσκειαν, τὴν ὁποίαν ἡ Μουσική προξενεῖ εἰς μίαν ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις, εἰς τὴν ἀκοὴν δηλαδὴ, σπανίως εὐρίσκειται νὰ ἀρέσκη περισσότερον ὁ ἀτέχνως ψάλλον παρὰ ὁ ἐντέχνως. Εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ εὐρωμεν τὸ ἴδιον μέλος, εἰς ἄλλῳ μὲν ἀρεσόν· εἰς ἄλλοις δὲ μὴ τοῖστον, καὶ μάλιστα εἰς ἀλλοδαπεῖς ἀκροατὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἀκοὴ δὲν εἶναι συνηθισμένη νὰ ἀκῆ παρόμοια μέλη· ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ Μουσικὴν ἰδιαιτέραν ὁποσῶν, ἧτις ἀρέσκει εἰς μόνους τοὺς ἐντοπίους. Ὅθεν ὅσω περισσότερον ἕνας Μουσικῶς ἐνασχολεῖται εἰς τὴν γνώρισιν καὶ διατριβὴν τούτων τῶν διαφόρων μουσικῶν ἔξεων, τόσω περισσότερον δύναται νὰ εὐρίσκη μέλη ποικίλα καὶ δρασηῖα· διότι παντὸς ἔθνους ἡ Μουσικὴ πλετεῖ κάποιαν δρασηῖότητα, ἀνάλογον μὲ τὴν φυσικὴν του κλίσιν. Φιερ εἰπεῖν, τὰ τῷ ὄντι Γαλλικὰ ὑπορχήματα εἶναι ἐπιχαρῆ καὶ ἐπίκουφα, καὶ ἐνγάζει τὴν ὄρεξιν τῷ χορευεῖν μετὰ ζωηρότητος ἱκανῆς εἰς παράσῃν χαρᾶς, ὄχι ὁμως ἕως εἰς κούρασιν· αἱ δὲ Βρεττανικαὶ εἶναι ἐξορμητικαὶ, διὰ τὸ νὰ ἔχουσι κάποιαν λαβρότητα, καὶ διερεθίζουσι τὸν χορευτὴν εἰς τρέξιμον, καὶ εἰς τὸ νὰ χορένη ἕως νὰ κουρασθῆ· αἱ δὲ Πολονικαὶ εἶναι σεμναὶ καὶ σοβαραὶ· καὶ νοσιμώτερον εἶναι νὰ περιπατῆ τις κατ' αὐτοὺς, παρὰ νὰ χορεύη, ὡσάν αὐτοί.

νά τὸ διδαχθῆι· ἐπισημονικῶς δὲ ψάλλει μόνον ὁ τέλειος Μουσικός (α).

§. 8. Τέλειος δὲ Μουσικός λέγεται, ὅποιος δύναται μὲν νὰ ψάλλῃ, προξενῶν ἢ τέρψιν, ἢ θλίψιν, ἢ ἐνθουσιασμὸν, ἢ χαύνωσιν, ἢ ἐξόρμησιν, ἢ θάρος, ἢ δέος, ἢ κἀνένα ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ἃ τινὰ δύνανται νὰ κινῶσι τὴν ψυχὴν εἰς κἀνένα πάθος. Δύναται δὲ νὰ μελίξῃ, γινώσκων ἀκριβῶς τὰ περὶ τὸ μέλος συμβαίνοντα· τριγύρω ὅσα θεωροῦνται τριγύρω εἰς τὸ μέλος, φθόγγους, διαστήματα, τόνους, ἤχους, συστήματα, ῥυθμούς, ἁρμονίαν, λέξιν, καὶ τὰ λοιπὰ.

§. 9. Διαιρεῖται δὲ ἡ Μουσικὴ εἰς Θεωρητικὴν καὶ εἰς Πρακτικὴν. Καὶ Θεωρητικὴ μὲν εἶναι ἡ γνώρισις τῆς ὕλης τῆς Μουσικῆς· δηλαδὴ τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὰς διαφορὰς σχέσεις τῆ τε βαρέος πρὸς τὸ ὀξύ (δι' ὧν γνωρίζεται τὸ ποσὸν τοῦ μέλους), καὶ τοῦ ταχέος πρὸς τὸ βραδύ, μετὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων (δι' ὧν γνωρίζεται τὸ ποιὸν τοῦ μέλους)· καὶ ἡ γνώρισις τῆς δυνάμεως, ἢ τις δίδεται εἰς τοὺς χαρακτῆρας διὰ νὰ γράφηται τὸ μέλος (β).

α) Ὁ δὲ Βακχεῖος λέγει· Μουσικός ἐστίν, ὃ εἰδὼς τὰ κατὰ τὰς μελωδίας συμβαίνοντα. Ἦθελον δὲ οἱ παλαιοὶ, νὰ εἶναι ὁ Μουσικός, φιλόσοφος, καὶ ποιητῆς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς πρώτης τάξεως· διότι ἡ Μουσικὴ αὐτῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἰκανὴ νὰ κινῆ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ εἰς τοιαῦτα πάθη, οἷα ἐξήτει ἢ χρεία τῶν καιρῶν ἤγαν ἔπρεπε νὰ δύναται, νέων ψυχὰς πλάττειν τε καὶ ῥυθμίζειν “ἐπὶ τὸ εὖσχημον.” Πλέτ.

β) Ὁ Πορφύριος ἀφῆκεν ἄλλην διὰίρεσιν τῆς Μουσικῆς, λέγων, ὅτι διαιρεῖται εἰς τὴν Ῥυθμικὴν, διὰ τὰς κινήσεις τοῦ χοροῦ· εἰς τὴν Μετρικὴν, διὰ τὰς καταλήξεις καὶ τὸν ἀριθμὸν· εἰς τὴν Ὁργανικὴν, διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ὀργάνων· εἰς τὴν Ποιητικὴν, διὰ τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ μέτρον τῶν στίχων· εἰς τὴν Ὑποκριτικὴν, διὰ τὰς θέσεις τῶν μίμων· καὶ εἰς τὴν Ἀρμονικὴν, διὰ τὸ ἄσμα.

Δύναται δὲ τινὰς νὰ διαιρῇ τὴν Μουσικὴν, εἰς Φυσικὴν

§. 10. Πρακτικὴ δὲ εἶναι ἡ δύναμις ἣ τις βάλλει τὰς ἀρχὰς τῆς Θεωρίας εἰς πράξιν ἤγουν τὸ νὰ δύναται τις νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἐγνωσμένην ὕλην τῆ Μουσικῆς, ψάλλον, καὶ διὰ τῶν χαρακτήρων γράφων αὐτήν.

§. 11. Ὑποδιαρεῖται δὲ ἡ μὲν Θεωρητικὴ εἰς τὴν γνώρισιν τῆς σχέσεως τῶν φθόγγων, καὶ τοῦ μέτρου τῶν διασημάτων, περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ἔξιν τῶν χαρακτήρων, δι' ὧν γράφονται καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ χρόνου, ὅς τις ἐξοδέυεται εἰς τὸ μέλος, περιλαμβάνουσα καὶ αὐτὰ τὰ αὐτά. Ὡν τὴν μὲν πρώτην ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἀρμονικὴν διότι διδάσκει, εἰς τὴ συνίσταται ἡ Ἀρμονία, ἀνορύπτουσα τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ἀποκαλύπτουσα τοὺς τρόπους, καθ' οὓς οἱ φθόγγοι διαπιθέασι τὸ οὖς ἀρεστῶς τὴν δὲ δευτέραν, Ῥυθμικὴν διότι ἐκλαμβάνει τοὺς φθόγγους, ἀφορῶσα εἰς τὸν χρόνον, καὶ περιέχουσα τὴν ἐκθεσιν τῶν ποδῶν καὶ εἰδῶν τῶν ῥυθμῶν, διατρανοῖ τὰ μακρὰ

καὶ εἰς Μιμητικὴν. Καὶ ἡ μὲν Φυσικὴ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν φύσιν τῶν φθόγγων, καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰ νοήματα, ἕτε προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν κάμμιαν ἐντύπωσιν ὅμως δίδει αἰσθήματα μᾶλλον ἢ ἥττον εὐάρεστα. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ μουσικὴ τῆς ψαλμοῦδίας, ἤγουν τῶν ἀσμάτων, τῶν ὕμνων, τῶν ᾠδῶν, καὶ ὄλων ἐκείνων, ὅσα δηλαδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μόνον συνάψεις φθόγγων ἐμαελῶν καὶ ἐν γένει πᾶσα Μουσικὴ μελωδική. Ἡ δὲ Μιμητικὴ, διὰ λυγισμάτων ζωηρῶν, ἐντόνων, καὶ, διὰ τὰ εἶπω, ὁμιλούντων, ἐκτίθησιν ὅλα τὰ πάθη ζωγραφίζει ὅλας τὰς εἰκόνας δίδει ὅλα τὰ ὑποκείμενα διδάσκει ὅλην τὴν φύσιν μὲ τὰς σοφὰς αὐτῆς ἐκμιμήσεις καὶ φέρει εἰς τὴν καρδίαν τῆ ἀνθρώπου αἰσθήματα, ἃ τινε δύνανται νὰ τὸν ταράττωσιν.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης διαιρεῖ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς Θεωρητικὸν, καὶ εἰς Πρακτικόν ὑποδιαρεῖ δὲ τὸ μὲν Θεωρητικὸν εἰς φυσικὸν, καὶ εἰς τεχνικόν. Καὶ τῆ μὲν φυσικοῦ δεικνύει μέρη δύο, τὸ ἀριθμητικόν, καὶ τὸ ὁμώνυμον τῷ γένει, ὃ καὶ περὶ τῶν ὄντων διαλέγεται τῆ δὲ τεχνικοῦ μέρη τρία ἁρμονικόν, ῥυθμικόν, καὶ μετρικόν. Τὸ δὲ Πρακτικὸν τέ-

καὶ βραχεία, καὶ βραδέα καὶ ταχεία μέρη τοῦ χρόνου.

§. 12. Ἡ δὲ Πρακτικὴ, εἰς τὴν Μελοποιΐαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ὄχι μόνον ἢ χρῆσις διαφόρων μελῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιεῖν ἴδια μέλη, τοῖς ἀκροαταῖς ἀρέσκοντα· καὶ εἰς τὴν Ῥυθμοποιΐαν, ἢ τις δίδει τὴν χρῆσιν τῶν κανόνων τοῦ ἐφαρμόζειν τὰ μέτρα τῶν χρόνων καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐπὶ τῶν φθόγγων τῆς μελωδίας, ἵνα τὸ τέλειον μέλος ἀπαρτισθῇ.

§. 13. Γένη μὲν τῆς Μουσικῆς παρέδοσαν εἰς ἡμᾶς οἱ Ἀρχαῖοι τρία. Διατονικὸν, Χρωματικὸν, καὶ Ἐναρμόνιον. Ὡν τὸ μὲν Διατονικὸν εἶναι τὸ φυσικώτερον, πρεσβύτερον, καὶ ἐυκολώτερον· τὸ δὲ Χρωματικὸν, τεχνικώτερον, δεύτερον, καὶ δυσκολώτερον· τὸ δὲ Ἐναρμόνιον, ἀκριβέστερον, ἔσχατον, καὶ δυσκολώτατον (α). Συστήματα δὲ τρία. Διαπασῶν, Τροχόν, καὶ Τριφωνίαν.

μνεται εἰς χρησικὸν τῶν προειρημένων, καὶ εἰς τὸ τούτων ἔξαγγελτικόν. Καὶ τῆ μὲν χρηστικῆ μέρη, Μελοποιΐα, Ῥυθμοποιΐα, Ποίησις τοῦ δὲ ἔξαγγελτικῆ, Ὀργανικόν, ᾠδικόν, καὶ Ὑποκριτικόν.

Οἱ Εὐρωπαῖοι σινηθίζουσι νὰ διαιρῶσι τὴν Μουσικὴν ἀπλούστατα εἰς Μελωδίαν καὶ εἰς Ἀρμονίαν. Καὶ μελωδίαν μὲν λέγουσι τὸ μέλος ὅπερ ψάλλεται ἀπὸ ἕνα μόνον ἄνθρωπον· Ἀρμονίαν δὲ τὸ μέλος ὅπερ ψάλλεται ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν κρατῶσι τὸ αὐτὸ ἴσον, ἀλλὰ ἄλλος μὲν βαρύτερον, ἄλλος δὲ ἑξύτερον, καὶ ἄλλος ἔτι ὀξύτερον. Ὁ δὲ ῥυθμὸς λογίζεται κατ' αὐτοὺς σχολή τις περιωρισμένη, εἰς τὸ ποιεῖν ἕνα κλάδον τῆς Μουσικῆς μερικώτερον.

- α) Πᾶν γὰρ τὸ λαμβανόμενον μέλος τῶν εἰς τὸ ἡρμοσμένον, ἦτοι διάτονόν ἐστιν, ἢ ἔναρμόνιον. Πρῶτον μὲν ἔν καὶ πρεσβύτατον αὐτῶν θετέον τὸ Διάτονον· πρῶτόν τε αὐτοῦ ἢ τῆ ἀνθρώπου φύσις προτυγχάνει· δεύτερον δὲ, τὸ Χρωματικόν· τρίτον δὲ καὶ ἀνώτατον, τὸ Ἐναρμόνιον· τελευταίω γὰρ αὐτῷ καὶ μόλις μετὰ πολλῆ πόνου συνεθίζεται ἢ αἰσθησις. Ἀριστόξ. ἁρμον. στοιχ. α.

Τάτων τῶν τριῶν γενῶν φυσικώτερον μὲν ἐστὶ τὸ Διάτονον· πᾶσι γὰρ καὶ τοῖς ἀπαδευτοῖς παντάπασι μεληδητόν·

Περὶ τοῦ κατὰ τὸ μέλος ποσοῦ ἤτοι περὶ φθόγγων.

§. 14.

Τὸ ποσὸν ὅπερ θεωρεῖται εἰς τὸ μέλος, εἶναι ἡ Ἀνάβασις, ἡ Κατάβασις, καὶ ἡ Ἰσότης. Εἰς τὸ Διατονικὸν λοιπὸν γένος κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, Ἀνάβασις μὲν εἶναι σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων διὰ τῶν ἑξῆς συλλαβῶν κατὰ ταύτην τὴν τάξιν, οἶον,

πα, βου, γα, δι, κε, ζω, νη, Πα.

§. 15. Κατάβασις δὲ εἶναι σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων κατὰ τὴν ἐναντίαν τῆς ἀναβάσεως τάξιν, οἶον,

Πα, νη, ζω, κε, δι, γα, βου, πα.

§. 16. Ἡ μὲν Ἀνάβασις λέγεται καὶ ἄνοδος, καὶ ἐπίτασις, καὶ ὀξύτης· ἡ δὲ Κατάβασις λέγεται καὶ κάθοδος, καὶ ἄνεσις, καὶ βαρύτης· αὐτὴ δὲ ἡ σειρὰ τῶν φθόγγων λέγεται *Κλίμαξ*.

§. 17. Ἰσότης δὲ λέγεται σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων διὰ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, μήτε ὀξυνομένων, μήτε βαρυνομένων· οἶον,

παπαπα, ἢ διδιδι, ἢ ζωζωζω.

ἔστι τεχνικώτατον δὲ, τὸ Χρῶμα· παρὰ γὰρ μόνοις μελωδεῖται τοῖς πεπαιδευμένοις· ἀκριβέστερον δὲ τὸ Ἐναρμόνιον· παρὰ γὰρ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἐν Μουσικῇ τετύχηκε παραδοχῆς· τοῖς δὲ πολλοῖς ἔστιν ἀδύνατον. Ἀριστείδης, 19.

χεδιάσωμεν παραδειγματικῶς
 ἱρὰν τῶν φθόγγων, τῶν ὀξυ-
 ων, προκείσθω τὸ ἐξῆς διά-
 γόμενοι ψάλλειν, λέγομεν πα-
 εἰς τὸν βου· ἀπὸ δὲ τοῦ βου,
 α εἰς τὸν δι· ἀπὸ δὲ τοῦ δι
 ε εἰς τὸν ζω· ἀπὸ δὲ τοῦ ζω
 ὤ νη εἰς τὸν Πα. Καὶ πάλιν
 μεν εἰς τὸν νη καὶ ἀπὸ τοῦ
 καθεξῆς ἕως νὰ φθάσωμεν

ονικὴ Κλίμαξ
 ἡμα, ἐν ἣ διδάσκονται οἱ ἀρ-
 φιδίας.

12	Πα
7	νη
9	ζω
12	κε
12	δι
12	γα
7	βε
9	πα

ΦΘΟΓΓΟΙ.

§. 19. Διὰ τὴν ψάλλη δὲ τὴν κλίμακα ταύτην ὁ ἀρχάριος ὀρθῶς, πρέπει τὴν διδαχθῆ ἀπὸ Μουσικῶν Ἑλλήνων· διότι ὁ ἄλλοεθνὴς Μουσικὸς προφέρει τοὺς φθόγγους διαφόρως διὰ τὴν ἐθνικὴν του συνήθειαν, μὴ μεταχειριζόμενος τὰ διαστήματα τῶν τόνων καθ' ἡμᾶς.

§. 20. Τῆς μὲν πα συλλαβῆς τὸ στοιχεῖον α, σημαίνει, ὅτι ὁ πα εἶναι πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος· τῆς δὲ βου συλλαβῆς τὸ στοιχεῖον β σημαίνει, ὅτι ὁ βου εἶναι δεύτερος φθόγγος τῆς Κλίμακος· καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως.

§. 21. Οἱ δὲ Ἑυρωπαϊοὶ παριστῶσι τὴν ἑαυτῶν κλίμακα, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι καὶ Γάμμα, διὰ τῶν ἐξῆς συλλαβῶν,

λα, σι, ουτ, ρε, μι, φα, σολ, Λα·

καὶ ἄρχονται ψάλλειν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ουτ, προφέροντες ἄλλους μὲν φθόγγους ὁμοίως μὲ ἡμᾶς, καὶ ἄλλους διαφόρως (α). Ὅθεν εἰ μὲν ὑπόθεθῆ, ὅτι ὁ πα ἀναλογεῖ τῷ λα, ὁ μὲν βου ἀναλογήσει τῷ σι· καὶ τὰ ἐξῆς ὁμοίως. Εἰδὲ ὑποθεθῆ, ὅτι ὁ πα ἀναλογεῖ τῷ ρε, ὁ μὲν βου ἀναλογήσει τῷ μι· οἱ δὲ λοιποὶ, τοῖς λοιποῖς κα-

α) Τὴν διαφορὰν τῶν φθόγγων ἐν τῷ Τρίτῳ Βιβλίῳ σαφηνίζομεν. Τὰς δὲ ἑπτὰ συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἔλαβεν ὁ Γοῦϊ ἀπὸ τῆς ἀκροστιχίδος ἐνὸς ὕμνου, ἀναφερομένου εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην. Μετεχειρίσθη δὲ αὐτὰς ἐν τῇ Μεσσηκῇ κατὰ τὸ ἀκθ' ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ· τουτέστι 268 ἔτη μετὰ τὸν Δαμασκητὸν Ἰωάννην· μολονότι λέγουσιν, ὅτι ὁ Γοῦϊ μετεχειρίσθη μόνον τὰς ἑξ συλλαβὰς· ἡ δὲ ἑβδόμη προσετέθη ὕστερον. Ἀπεδέχθησαν δὲ αὐτὸ κοινῶς ὅλοι οἱ Μεσσηκοὶ τῶν Ἑυρωπαϊῶν, καὶ διαφόρους προσθήκας ἐπέτρεψον ποιήσαντες, τὸ μεταχειρίζονται ἕως τῆς σήμερον.

θεξῆς. Πιθανωτέρα δὲ φαίνεται ἡ πρώτη ὑπόθεσις ἀπὸ τὰ ὄργανα, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν.

§. 22. Ὅταν ζητηθῆ ἀνάβασις ὑπὲρ τῆς ἐπτά φθόγγου, τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους ἀνιόντας φθόγγους, παριστωμένους ὅμως διὰ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν λέγοντες τὸν μὲν ὄγδοον φθόγγον Πα· τὸν δὲ ἔννατον, Βου· καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς· Γα, Δι, Κε

§. 23. Ὅταν ζητηθῆ κατάβασις ὑπὲρ τοὺς ἐπτά φθόγγους, τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους κατιόντας φθόγγους, παριστωμένους ὅμως διὰ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν λέγοντες τὸν μὲν ὄγδοον ἐπὶ τὸ βαρὺ φθόγγον πα· τὸν δὲ ἔννατον νη· καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς, ζω, κε, δι, γα, βου, πα.

§. 24. Συνεχῆς μὲν λέγεται ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις, ὅταν ἡ σειρά τῶν φθόγγων συγκροτῆται ἀπὸ φθόγγους οἱ τινες διαδέχονται ἀλλήλους ἀμέσως ὡς παβου γαδι· ἢ πανηζωκε.

§. 25. Ὑπερβατὴ δὲ λέγεται ἡ ἀνάβασις, καὶ ἡ κατάβασις, ὅταν ἡ σειρά τῶν φθόγγων συγκροτῆται ἀπὸ φθόγγους, οἱ τινες διαδέχονται ἀλλήλους ἐμμέσως μὲν, ὅμως οἱ ἐνμέσῳ φθόγγοι σιωπῶνται ὡς πα δι νη· ἢ δι βου ζω.

§. 26. Ἡ μὲν ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις εἶναι πολυειδῆς· ἡ δὲ συνεχῆς εἶναι μονοειδῆς. Ὅθεν ὅταν δοθῶσι δύο φθόγγοι κατὰ τὸ συνεχές, τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των εἶναι 1· ὅταν ὅμως δοθῶσι κατὰ τὸ ὑπερβατὸν, τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των εἶναι καὶ 2, καὶ 3, 4, καὶ τὰ λοιπά. Λογαριάζεται λοιπὸν τὸ ποσὸν τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως διὰ τῆς Κλίμακος οὕτως· ὅταν δοθῶσι δύο φθόγγοι οἱ πα δι, καὶ ζητεῖται τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των, θεωροῦμεν εἰς τὴν Κλίμακα, πόσους φθόγγους ὁ δι ἀπομακρύνεται τοῦ πα, καὶ εὐρίσκονται τρεῖς· πα, βου γα δι· ἄρα τὸ πα δι ποσὸν εἶναι τρία· οὕτω καὶ τὸ πα ζω ποσὸν εἶναι πέντε· καὶ τὰ λοιπά

ἀναλόγος ἐξετάζονται· μόνον ὁ φθόγγος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μετρῶνται οἱ ἄλλοι, δὲν λαμβάνεται εἰς τὸ μέτρομα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ χαρακτήρων τῶν φθόγγων.

§. 27.

Οἱ χαρακτῆρες, οἳ τινες παριστῶσι τοὺς φθόγγους τοῦ γραφομένου μέλους, ἤγουν δι' ὧν γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται οὕτως.

Ἴσον		ο	} Ανιόντες	
Ὀλίγον		α		
Πεταστὴ		α		
Κεντήματα		α		
Κέντημα		β		
Ἐψηλὴ		δ		
Ἀπόστροφος		α		
Ἐπορροή		2		} Κατιόντες
Ἐλαφρὸν		β		
Χαμηλὴ		δ		

§. 28. Διαιροῦνται δὲ εἰς Ἀνιόντας, εἰς Κατιόντας, καὶ εἰς Οὐδέτερον. Καὶ Οὐδέτερος μὲν εἶναι εἷς, τὸ

Ἴσον· Ἀνιόντες δὲ πέντε· τὸ Ὀλίγον, ἡ Πεταστή, τὰ Κεντήματα, τὸ Κέντημα, καὶ ἡ Ὑψηλή. Κατιόντες δὲ, τέσσαρες· ἡ Ἀπόστροφος, ἡ Ὑποῤῥοή, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλή.

§. 29. Ἐξαγγέλλουσι δὲ τοὺς φθόγγους οἱ χαρακτηῆρες, ἀφ' ἑαυτῶν μὲν ἀορίστως· ἐπειδὴ κάθε χαρακτηῆρ ὑπέρχεται κάθε ἓνα φθόγγον· ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγουμένου, ὀρισμένως· καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα.

§. 30. Τὸ Ἴσον οὔτε ἀνάβασιν, οὔτε κατάβασιν φανερόνει, ἀλλὰ ἰσότητα· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ μηδὲν ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν του· ἐξαγγέλλει δὲ τὸν φθόγγον τοῦ ἡγουμένου.

§. 31. Τὸ μὲν Ὀλίγον, ἡ Πεταστή καὶ τὰ Κεντήματα, φανερόνουσι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον· ἡ δὲ Ἀπόστροφος, τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον κατιόντα φθόγγον· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ α, ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν των.

§. 32. Ἡ Ὑποῤῥοή φανερόνει δύο συνεχεῖς φθόγγους κατιόντας ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ 2, ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν της.

§. 33. Τὸ μὲν Κέντημα φανερόνει τὸν δεύτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· τὸ δὲ Ἐλαφρόν τὸν δεύτερον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου· καὶ τῆτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β.

§. 34. Ἡ μὲν Ὑψηλή φανερόνει τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· ἡ δὲ Χαμηλή, τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον δ.

§. 35. Γράφοντες λοιπὸν τὴν μελωδίαν, διὰ μὲν πάσης τῆς ἰσότητος μεταχειριζόμεθα τὸ Ἴσον· διὰ δὲ πάσης τῆς συνεχοῦς ἀναβάσεως, τὸ Ὀλίγον, τὰ Κεντήματα, καὶ τὴν Πεταστήν· διὰ δὲ πάσης τῆς συνεχοῦς καταβάσεως, τὴν Ἀπόστροφον, καὶ τὴν Ὑποῤῥοήν.

§. 36. Ἡ δὲ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲ τοὺς αὐτοὺς μὲν χαρακτῆρας, ὅμως ὄχι πλέον ἀπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους· διότι ἡ σύνθεσις δύναται νὰ αὐξάνῃ τὸ ποσὸν τῶν χαρακτῆρων κατὰ τὴν χρεῖαν ὠρισμένως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ συνθέσεως τῶν Χαρακτῆρων.

§. 37.

Σύνθεσις τῶν Χαρακτῆρων εἶναι, τὸ νὰ συμπλέκωνται αὐτοὶ ἀναμεταξύ των ἑναρμόστως, ὥστε νὰ παριστῶσιν ὠρισμένως τὰ διάφορα ποσὰ τῶν φθόγγων (§. 26.). Διότι καθὼς οἱ γραμματικοὶ διαφόρως συντιθέντες τὰ γράμματα, ποιοῦσι τὰς συλλαβάς· οὕτω καὶ οἱ μουσικοὶ ποικιλοτρόπως μὲν, ὅμως ὠρισμένως συντάσσοντες τοὺς χαρακτῆρας, ποιοῦσι τὰς συνθέσεις, δι' ὧν ἐντελεῶς χαρακτηρίζεται τὸ γραφόμενον μέλος.

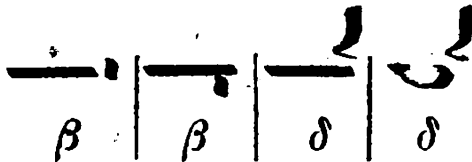
§. 38. Ἀπὸ τοὺς δέκα χαρακτῆρας ἄλλοι μὲν δύνανται νὰ γράφωνται ἀσυνθέτως, ἤγουν μόνοι τρις, καὶ ἄλλοι ὄχι. Καὶ ἀσυνθέτως μὲν δύνανται νὰ στέκωνται, τὸ Ἴσον, τὸ Ὀλίγον, ἡ Πεταστὴ, ἡ Ἀπόστροφος, καὶ ἡ Χαμηλὴ· οἱ δὲ λοιποὶ χαρακτῆρες ἀδυνατοῦσι μὲν νὰ γράφωνται μόνοι τους· συντιθέμενοι δὲ μὲ ἄλλους, αὐξάνουσι τὴν ποσότητάτων, κατὰ τὴν ὁποίαν θέσιν λάχωσιν· οἷον τὸ Κέντημα συντιθέμενον μὲ τὸ Ὀλίγον, εἰμὲν ζεῖται ἔμπροσθεν

αυτοῦ ἔτω , φανερόναι τὸν δεύτερον ὑπερβα-
τὸν ἀνιόνττα φθόγγον· ἰδὲ οὕτω , τὸν τρίτον.

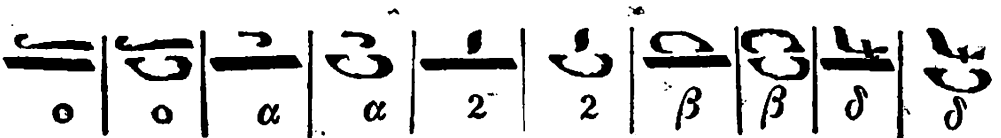
§. 39. Τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσονται ἀπὸ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων· ὁ δὲ ὑποτασσόμενος χαρακτήρ χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τοῦ ὑποτάξαντος οἶον, ὅταν ἡ Ὑψηλὴ τεθῇ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου οὕτως , ἡ ποσότης τοῦ Ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς Ὑψηλῆς.

§. 40. Τὸ Ἐλαφρόν, ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον οὕτω , προφέρει τοὺς δύο φθόγγους συνεχῶς, καὶ ὑποτίθεται εἰς τὸν πρῶτον Γοργόν· καὶ χάνει τὴν δύναμιν τοῦ νὰ καταβαίνη ὑπερβατῶς.

§. 41. Τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσονται ὑπὸ μὲν τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς ἐν τοιαύτη θέσει·

ὑπὸ δὲ τοῦ Ἴσου καὶ τῶν κατιόντων χαρακτήρων ὑποτάσσονται, ὅταν τιθῶνται ἐπάνωθεν αὐτῶν ἔτω.

§. 42. Ἴδού σοι καὶ Πίναξ, ὅπου δεικνύεται πῶς ἡ σύνθεσις αὐξάνει τὸ ποσὸν τῶν χαρακτήρων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τῶν δεκαπέντε. Γίνωσκε δὲ, ὅτι τὰ μὲν γράμματα φανερόνουσι τὸ ὑπερβατόν· οἱ δὲ ἀριθμοὶ, τὸ συνεχές.

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

1ε

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Παραλλαγῆς τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

§. 43.

Παραλλαγή εἶναι, τὸ νὰ ἐφαρμόζωμεν τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς ἐγκεχαραγμένους χαρακτῆρας, ὥστε βλέποντες τοὺς συντεθειμένους χαρακτῆρας, νὰ ψάλλωμεν τοὺς φθόγγους· ἔνθα ὅσον οἱ πολυσύλλαβοι φθόγγοι ἀπομακρύνονται τοῦ μέλους, ἄλλο τόσον οἱ μονοσύλλαβοι ἐγγίζουσιν αὐτοῦ. Διότι ὅταν μάθῃ τινὰς νὰ προφέρῃ παραλλακτικῶς τὸ μουσικὸν πόνημα ὀρθῶς, ἀρκεῖ ν' ἀλλάξῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, λέγων τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων, καὶ ψάλλει αὐτὸ κατὰ μέλος.

§. 44. Διὰ τὴν προᾶξιν τῆς Παραλλαγῆς γίνωσκε, ὅτι πρὸ πάντων ἐν παντὶ μέλει κεῖται μαρτυρία, ἣ ὁποία δεικνύει, ποῖος γίνεται ἀρχή, διὰ νὰ προσδιορισθῶσιν οἱ ἐξῆς φθόγγοι τῆς μελωδίας, οἱ τινες διὰ τῶν χαρακτήρων παριστῶνται. Μετὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν κεῖνται οἱ χαρακτῆρες τῶν φθόγγων, οἱ τινες δηλοῦσιν ἢ ἰσότητα, ἢ ὀξύτητα, ἢ βαρύτητα· καὶ ταύτας τὰς δύο, ἢ συνεχεῖς, ἢ ὑπερβατάς· ὅ,τι καὶ ἂν δηλώσῃ, παρατήρησον τὸ ποσὸν, ὅπερ ἔχουσιν οἱ χαρακτῆρες ἢ ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ἀπὸ τῆς συνθέσεως, καὶ εἰπέ τὸν ἀνήκοντα φθόγγον ἄς φανερωθῇ τοῦτο καὶ μὲ προᾶξιν ἐπὶ τὸ συνεχὲς πρῶτον (α).

§. 45. Εἰς τὴν Παραλλαγὴν τοῦ Διατονικοῦ γένους κεῖται μαρτυρία ἢ π q , ἣ τις δείχνει, ὅτι ὁ πα φθόγ-

α) Περὶ Μαρτυριῶν ὁμιλοῦμεν πλατύτερον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

γος γίνεται ἀρχή· καὶ ἐπειδὴ ὁ προκείμενος χαρακτήρ
 δηλοῖ ἰσότητα πρόφερε τὸν πα φθόγγον ἐπὶ τοῦ Ἰσθ'
 ἔπειτα ἐπὶ τῶν δύο Ἀποστροφῶν ἐφάρμοσον τῆς δύο
 κατιόντας φθόγγους νη ζω· μετέπειτα ἐπὶ τῶν τριῶν
 Ὀλίγων ἐφάρμοσον τοὺς τρεῖς ἀνιόντας φθόγγους,
 νη πα βου· καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν δύο Ἀποστροφῶν, τοὺς
 δύο κατιόντας φθόγγους, πα νη καὶ καθεξῆς οὕτω
 ποιεῖς, ἕως τῆς φθάσης εἰς τὸν ἔσχατον φθόγγον πα.

Ἡ κατὰ τὸ συνεχὲς Παραλλαγή τοῦ Διατονικοῦ
 Γένους.

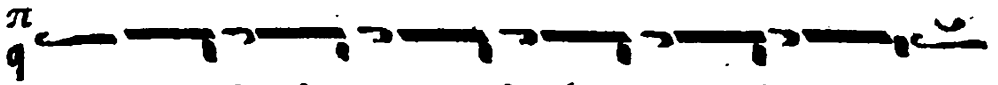
π
 9

Πα νη ζω νη	πα βου πα νη	πα βου γα βου
πα βου γα δι	γα ββ γα δι	κε δι γα ββ
γα δι κε ζω	κε δι γα δι	κε ζω νη ζω
κε δι κε ζω	νη πα νη ζω	κε δι κε ζω
νη ζω κε δι	γα δι κε ζω	κε δι γα βου
γα δι κε δι	γα ββ πα βου	γα δι γα ββ
πα νη πα βου	γα ββ πα νη	ζω νη πα π

§. 46. Ἐπὶ δὲ τὸ ὑπερβατὸν, εἰπὼν τὸ Ἰσθ' πα,
 διὰ τὸ Κέντημα λέγεις γα, καὶ διὰ τὴν Ἀπόστροφα
 βου καὶ πάλιν διὰ τὸ Κέντημα δι, καὶ διὰ τὴν Ἀπό-

στροφον γὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως κατὰ τὰ ποσὰ, ἅτινα συμπίπτουσι, παρατηρεῖς καὶ ποιεῖς ἕως τέλους.

Ἡ κατὰ τὸ ὑπερβατὸν Παραλλαγή τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

Πα γα ββ δι γα κε δι ζω κε νη ζω πα πα

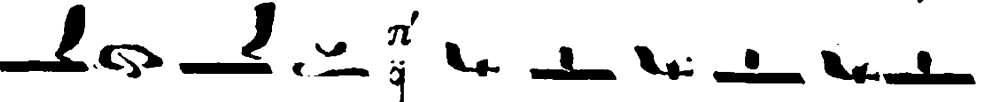
ζω νη κε ζω δι κε γα δι ββ γα πα πα

δι βου κε γα ζω δι νη κε πα πα

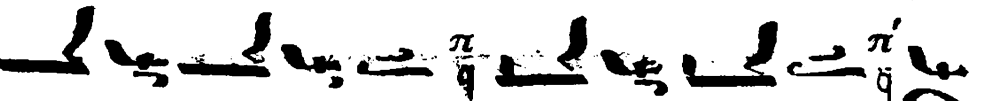
κε ζω γα δι πα πα κε βου ζω γα

νη δι πα πα δι νη γα ζω βου κε

πα πα ζω βου νη γα πα πα γα

νη βου ζω πα πα νη βου πα πα βου

νη πα πα πα πα πα

§. 47. Εἴτε γοῦν τὸν δεύτερον φθόγγον δεικνύει τῶν χαρακτήρων ἢ σύνθεσις, εἴτε τὸν τρίτον, εἴτε τὸν τέταρτον, καὶ τὰ λοιπὰ, πρέπει νὰ εὔρεθῇ ὁ φυσικὸς

ἐκεῖνος φθόγγος, καὶ αὐτὸς μόνον νὰ προφερθῇ ὑπερβατῶς· χρειάζεται ὅμως εἰς τὴν προφορὰν τῶν ὑπερβατῶν φθόγγων μεγάλη προσοχή, καὶ ἀρκετὴ γύμνασις· διότι πρέπει ν' ἀποκτήσῃ ὁ μαθητὴς τὴν ἕξιν καὶ τῶν δύο τούτων· τοῦ νὰ ἤξεύρῃ δηλαδὴ ποῖος εἶναι ὁ τέταρτος, ἢ ὁ πέμπτος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ δοθέντος φθόγγου· καὶ τοῦ νὰ δύναται νὰ προφέρῃ εὐκόλως αὐτὸν εὐρεθέντα· δίδει δὲ ταῦτα καὶ τὰ δύο ἢ συνεχῆς γύμνασις, καὶ πολυχρόνιος τριβή.

§. 48. Οἱ διδάσκαλοι γυμνάζουσι τοὺς μαθητὰς τὴν Παραλλαγὴν μὲ τὸ νὰ γράφωσιν ὑπὸ τοὺς χαρακτῆρας τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων· καὶ ἐπειδὴ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν εὐκολίαν, καὶ ὄχι διὰ τὴν τελείαν μάθησιν, πρέπει νὰ ἐξαλείφωσι τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, καὶ νὰ ἀφίνωσι μόνους τοὺς χαρακτῆρας, διὰ νὰ συνηθίσωσιν οἱ μαθητὰς εἰς τὸ νὰ βλέπωσι τοὺς χαρακτῆρας, καὶ νὰ προφέρωσι τοὺς φθόγγους.

§. 49. Κάθε μέλος τὸ ὁποῖον δοθῇ εἰς τὸν μαθητὴν διὰ νὰ τὸ διδαχθῇ, πρῶτον πρέπει νὰ μάθῃ νὰ τὸ ψάλλῃ παραλλαγὴ ἀσφαλῶς· καὶ ὕστερον ἀντὶ τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, νὰ λέγῃ τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων τοῦ μέλους.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν ΣΤ'.

Περὶ Διαστημάτων.

§. 50.

Διάστημα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιέχεται ἀπὸ δύο φθόγγους ἀνομοίους κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτη-

τα (α) ἤγουν ἐν τοῖς φθόγγοις δι κε, εὐρίσκεται μὲν ὀξύτης, ὅταν ψάλλωνται δι κε· εὐρίσκεται δὲ βαρύτης, ὅταν ψάλλωνται κε δι· ταῦτας ἐπὶ μιᾶς χορδῆς ἢ πείρα δίδωσιν ἀπὸ τὰ διάφορα μήκη· διότι τὸ μέρος τῆς χορδῆς, τὸ ὁποῖον πατεῖται ἐπὶ τῆς Πανδοῦ-ρίδος (β) διὰ τὴν ἠχῆσιν τὸν δι, εἶναι ἐπιμηκέστερον ἐκείνου, εἰς ὃν πατεῖται διὰ τὴν ἠχῆσιν τὸν κε ὥστε ἐὰν ἀπὸ τοῦ ἐπιμηκεστέρου μέρους τῆς χορδῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ δι, φαντασθῆς ὅτι ἀφαιρεῖται τὸ ἕλαττον μέρος αὐτῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ κε, τὸ λείψανον ἔσται τὸ διάστημα τῶν δύο φθόγγων δι κε.

§. 51. Ἐν τῇ συνεχεῖ σειρᾷ τῶν ὀκτώ φθόγγων τῆς Διατονικῆς Κλίμακος

πά βου γα δι κε ζω νη Πα,

διακρίνουσιν οἱ μουσικοὶ διαστήματα ἑπτὰ· πά βου, βου γα, γα δι, δι κε, κε ζω, ζω νη, νη Πα· τὰ ὁποῖα

α) Τοῦ Εὐκλείδου εἶναι αὐτὸς ὁ ὀρισμὸς· ὁ δὲ Ἀριστόξενος ἕ-τως ὀρίζει τὸ διάστημα· Διάστημά ἐστι τὸ ὑπὸ δύο φθόγγων ὀρισμένον, μὴ τὴν αὐτὴν τάσιν ἔχόντων. Ὁ δὲ Ἀριστείδης, οὕτω· Διάστημά ἐστι μέγεθος φωνῆς, ὑπὸ δυοῖν φθόγγων περιγεγραμμένον. Ὁ δὲ Φιλόσοφος Γαυδέντιος, οὕτω· Διάστημά ἐστι τὸ ὑπὸ δύο φθόγγων περιεχόμενον.

β) Ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ὄργανα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φαίνεται εὐκολώτερον εἰς δίδαξιν, καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται σαφέστερον διὰ τὴν γνώρισιν τῶν τόνων, ἡμιτόνων, καὶ ἀπλῶς ὄλων τῶν διαστημάτων, εἶναι ἡ Πανδοῦρίς· ὀνομάζεται δὲ καὶ Πανδοῦρα, καὶ φάνδουρος καθ' ἡμᾶς δὲ Ταμποῦρα, ἢ ταμπούρα. Ἐχουσα δὲ δύο μέρη, τὴν σκάφην, καὶ τὸν ζυγὸν ἐπὶ τῷ ζυγοῦ δίδει τὰ δεσμῶνται οἱ τόνοι, καὶ τὰ ἡμίτονα· εἶναι δὲ Τρίχορδον, καὶ ἡ μὲν πρώτη χορδὴ βουβεῖ τὸν δι ἢ δὲ δευτέρα τὸν ἐπ' αὐτὸν γα· καὶ ἡ τρίτη τὸν ὑπ' αὐτὸν πα· αἱ δὲ χορδαὶ ἀθίκτως ὑπερίστανται, τοῖς κολλάφοις τεινόμεναι καὶ ἀνιέμεναι· καὶ μὲ τὸς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς πατούμεναι ἐπὶ τῶν δεσμῶν τῶν τόνων, καὶ μὲ τὸς τῆς δεξιᾶς πληττόμεναι μὲ πληκτρον, ἐκπέμπουσιν ὄλους τὰς φθόγγους.

καθ' ἡμᾶς μὲν ὀνομάζονται ὅλα τόνοι· κατὰ δὲ τὰς ἀρχαῖας Ἑλλήνας, τὰ μὲν πέντε ὀνομάζοντο τόνοι· τὰ δὲ δύο, ζω νη, βου γα, λείμματα· κατὰ δὲ τοὺς Εὐρωπαίους, τὰ μὲν δύο, κε ζω, βου γα, ὀνομάζονται ἡμίτονα· τὰ δὲ λοιπὰ πέντε τόνοι.

§. 52. Ὁ Τόνος σημαίνει δύο· τὸν τόπον τῆς χορδῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ φθόγγος· καὶ ἐν ἀπὸ τὰ ἐπτὰ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης σημασίας ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Εὐκλείδην ἕξω· τόνος ἐστὶ τόπος τις τῆς φωνῆς ἀπλατῆς, δεκτικὸς συστήματος· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σημασίας διακρίνεται ἀπὸ ἡμᾶς τριχῶς· τόνος μείζων, τόνος ἐλάσσων, καὶ τόνος ἐλάχιστος.

§. 53. Ὁ μείζων τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν ἐλάσσονα τόνον, ὃν τὰ 12 πρὸς τὰ 9· πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, ὃν τὰ 12 πρὸς τὰ 7· ἄρα καὶ ὁ ἐλάσσων τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν μείζονα τόνον, ὃν τὰ 9 πρὸς τὰ 12· πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, ὃν τὰ 9 πρὸς τὰ 7· ἐπομένως καὶ ὁ ἐλάχιστος τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν μείζονα τόνον, ὃν τὰ 7 πρὸς τὰ 12· πρὸς δὲ τὸν ἐλάσσονα, ὃν τὰ 7 πρὸς τὰ 9· ὥστε ἂν ὑποθεθῆ ὅτι τὸ διάστημα τοῦ μείζονος τόνου εἶναι ἴσον μὲ 12 γραμμᾶς, τὸ διάστημα τοῦ μὲν ἐλάσσονος τόνου εὐρίσκεται ἴσον μὲ 9 γραμμᾶς, τοῦ δὲ ἐλάχιστου τόνου εὐρίσκεται ἴσον μὲ 7 γραμμᾶς.

§. 54. Ἀπὸ τὰ διαστήματα τῆς Διατονικῆς Κλίμακος

πα βου γα δι κε ζω νη Πα,
τὸ μὲν πα βου εἶναι τόνος ἐλάσσων· τὸ δὲ βου γα, τόνος ἐλάχιστος, τὸ δὲ γα δι τόνος μείζων· τὸ δὲ δι κε, τόνος μείζων· τὸ δὲ κε ζω τόνος ἐλάσσων· τὸ δὲ ζω νη, τόνος ἐλάχιστος· καὶ τὸ νη Πα τόνος μείζων.
Ἄρα μείζονες μὲν τόνοι εἶναι τρεῖς· γα δι, δι κε, νη Πα· ἐλάσσονες δὲ, δύο· πα βου, κε ζω· καὶ δύο ἐλάχιστοι· βου γα, ζω νη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ Συμφωνίας.

§. 55.

Συμφωνία ἐστὶ κατὰ τὸν Εὐκλείδην, πᾶσις κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ κρᾶσις δύο φθόγγων, διαφερόντων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. Δηλαδή Συμφωνία εἶναι, τὸ νὰ πίπτωσιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δύο φθόγγοι, καὶ μολονότι εἶναι ὁ ἕνας ὀξύτερος τοῦ ἄλλου, νὰ γίνηται ἔνωσις αὐτῶν ἤγουν προσβάλλοντες εἰς τὴν ἀκοήν, νὰ διακρίνηται μὲν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, νὰ προσε- νῶσιν ὅμως εἰς αὐτὴν ἕν αἴσθημα εὐπαραδέκτον ἐν ταύτῃ καὶ εὐάρεστον τὴν συνήχησιν, ἤγουν.

§. 56. Ἐξετάζοντες οἱ Μουσικοὶ τὸ ἀποτέλεσμα δύο φθόγγων, οἳ τινες πίπτουσιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, διακρίνουσι τὸν συνδιασμὸν αὐτῶν τετραχῶς (α) Ὀμόφωνον, Σύμφωνον, Παράφωνον, καὶ Διάφωνον. Καὶ ὁμόφωνοι μὲν λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες μῆτε κατὰ τὴν ὀξύτητα, μῆτε κατὰ τὴν βαρύτητα διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἅμα προφερόμενοι οἷον, πα πα.

Σύμφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, τὸ δὲ μέλος τῆ βαρυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ ὀξυτέρου καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ βαρυτέρου· ὅταν δηλαδή ἐν τῇ προφορᾷ δύο φθόγγων παρεμφαίνεται κρᾶσις τρόπον τινὰ καὶ ἐνότης αὐ-

α) Εἰς ἄρα φθόγγος συμφωνίαν οὐ ποιεῖ. Συμφωνίαι δὲ εἶσι κατὰ τὸν Ἀριστοξένον τέσσαρες ἢ Διατεσσάρων, νη γὰ ἢ Διαπέντε, νη δι ἢ Διαπιασῶν, νη Νη καὶ πᾶν σύμφωνον διάστημα προστιθέμενον τῇ Διαπιασῶν.

τῶν (α) οἶον, πα Πα. Διάφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, τὸ δὲ μέλος τοῦ βαρυτέρου δὲν φαίνεται τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ ὀξυτέρου· οὔτε τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου, τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆ βαρυτέρου· ὅταν δηλαδὴ δὲν ἐμφαίνωσι καμμίαν κράσιν πρὸς ἀλλήλους, ἅμα προφερόμενοι οἶον, πα βου.

Παράφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες εἶναι μέσον συμφώνου καὶ διαφώνου· ἐν δὲ τῇ κρούσει

φαινόμενοι σύμφωνοι οἶον· νη βου.

§. 57. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ συνδιασμοῦ τῶν φθόγγων, γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον συμφωνίαι τέσσαρες

ἡ Διατριῶν,	βου δι.	19
ἡ Διατεσσάρων	νη γα.	28
ἡ Διαπέντε,	νη δι.	40
καὶ ἡ Διαπασῶν,	νη Νη. (β)	68.

α) Οὕτω μὲν λέγει Γαυδέντιος ὁ φιλόσοφος· ὁ δὲ Πυθαγορικὸς Νικόμαχος λέγει οὕτως· ἵνα ὡσιν οἱ φθόγγοι σύμφωνοι, δεῖ αὐτοὺς συγκρουσθέντας, ἐν τι εἶδος ἀποτελεῖν φθόγγου τῇ ἀκοῇ, οὔτε τῆς ὀξύτητος ὑπερβαλλούσης, καὶ εαυτὴν παρεμφαινούσης, οὔτε τῆς βαρύτητος· ἀλλ' οἶονεὶ κράσεως τοιαύτης γενομένης, ὡς τῶν κεκραμέντων μὴ ἐπικρατεῖν θατέρου θατέρον, μηδὲ τὴν εαυτοῦ δύναμιν παρεμφαίνειν, ἢ ὑπερβάλλουσιν τὴν θατέρου τῆς θατέρου, ἢ ἐλλείπουσαν τῆς θατέρου· ἐὰν γὰρ ἡ ἀκοὴ τοῦ βαρέος μᾶλλον ἐν τῇ συγκρούσει ποιῇ τὴν ἀντίληψιν, ἢ πάλιν τοῦ ὀξέος, ἀσύμφωνόν ἐστι τὸ τοιοῦτον.

Ἐν δὲ ταῖς συμφωνίαις καὶ ὁμοῦ κρούονται (αἱ χορδαί), καὶ ἐναλάξ, ἠδέως προσίεται τὴν συνήχησιν ἢ Ἀισθησις.

Πλούταρχος.

β) Ἡ Διατριῶν δὲν ἐτάττετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν συμφωνιῶν· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν συμφωνιῶν ἔδιδον λόγους δι' ἀριθμῶν τὸν ἐξῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Γαυδέντιος.

§. 58. Ἐμπεδοῦνται δὲ αὐταὶ αἱ τέσσαρες συμφωνίαι ἐπὶ τῆς ἐξῆς πείρας. Ὅταν κρουσθῇ παχεία χορδὴ τετραχόρδου τινὸς ὄργάνου, μῆκος ἔχοντος ἰκανόν, ἀκούεται ὁ Βόμβος (β), ἡ ὀγδόη αὐτοῦ καὶ ἄλλοι ὀξύτατοι φθόγγοι ἐντοιαύτη διαδοχῇ

1 † † † † † † ♪
γα Γα νη Γα κε Νη βου .

Ἄν οἱ τοιοῦτοι φθόγγοι διακρίνονται ἐπὶ τῆς παχείας καὶ ἐπιμήκους χορδῆς, ὑπάρχουσιν ἄρα καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης χορδῆς, καὶ διὰ τὴν συμφωνίαν γίνονται ἀνεπαίσθητοι.

Λόγοι δὲ εἰσὶν ἐν ἀριθμοῖς ἑυρημένοι τῶν συμφωνιῶν, καὶ δοκιμασθέντες ἀκριβῶς πάντα τρόπον, τῆς μὲν διὰ τεσσάρων, ἐπίτριτος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 18' τῆς δὲ διὰ πέντε, ἡμιόλιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 16' τῆς δὲ Διαπασῶν, διπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 12' τῆς δὲ Διαπασῶντε ἅμα καὶ διὰ τεσσάρων, διπλασιεπιδιμοῖρος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 9' καὶ τῆς μὲν Διαπασῶν καὶ διὰ πέντε τριπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 8' τῆς δὲ δις διαπασῶν, τετραπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 6' τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς τούτων ἐδρέσειως Πυθαγόραν ἱστοροῦσι λαβεῖν.

Μανουὴλ δὲ ὁ Βουέννυος ἀναφέρει τοιαῦτα. Ὅσοι μὲν τῶν φθόγγων θεωροῦνται ἐν λόγῳ διπλασίονι καὶ τετραπλασίονι, οὗτοι καλοῦνται γενικῶς μὲν Σύμφωνοι· εἰδικῶς δὲ, Ἀντίφωνοι. Ὅσοι δὲ πάλιν ἐν ἡμιόλιῳ καὶ τριπλασίῳ, οὗτοι γενικῶς μὲν Σύμφωνοι· εἰδικῶς δὲ, Παράφωνοι. Ὅσοι δὲ ἐν ἐπίτριτῳ καὶ διπλασιεπιδιτριτῳ, οὗτοι γενικῶς ἅμα καὶ εἰδικῶς, Σύμφωνοι.

β) Βόμβος κατὰ τὸν Σουίδαυ λέγεται ὁ ἦχος τῶν μελισσῶν· ὠνομάσθη δὲ καὶ ὁ φθόγγος Βόμβος διὰ τὸ βαρὺ· λέγεται καὶ βομβοειδὲς μέλος, τὸ ἐν βαρέσι φθόγγοις περαινόμενον· ὁ δὲ Γερασηνὸς Νικόμαχος παράγει καὶ βομβυκέστερον. „ Εφ' ἐκάτερον ἄκρον τοῦ Δισδιαπασῶν δυσέμπρωτος γίνεταί ἡ φωνή, εἰς μὲν κοκνισμόν κατὰ τὸ νητοειδές· εἰς „ δὲ βηλίαν κατὰ τὸ βομβυκέστερον τῶν ὑπ' αὐτῶν, „ Ὅρα καὶ (§. 99.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Περὶ τοῦ Διαπασῶν συστήματος.

§. 59.

Σύστημα κατὰ τὸν Εὐκλείδην εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ περιέχεται ἀπὸ διαστήματα περισσότερα ἀπὸ τὸ ἓν. Εἶναι δὲ συστήματα τρία· Ὀκτάχορδον, Πεντάχορδον, καὶ Τετράχορδον. Καὶ τὸ μὲν Ὀκτάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Διαπασῶν, περιέχει διαστήματα ἑπτὰ, καὶ ἡμᾶς μὲν ὄντα τόνοι κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, τὰ μὲν πέντε, τόνοι, τὰ δὲ δύο, λείμματα. Περιορίζονται δὲ τὰ ἑπτὰ διαστήματα ἀπὸ φθόγγους ὀκτώ,

πα βου γα δι κε ζω νη Πα.

§. 60. Ὄταν διπλασιασθῶσι τὰ ἑπτὰ διαστήματα τοῦ Διαπασῶν, πα βου γα δι κε ζω νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, τὰ μὲν πρῶτα ἑπτὰ διαστήματα εἶναι τοῦ Διαπασῶν συστήματος· τὰ δὲ δεύτερα, τῷ Διοδιαπασῶν ὅθεν καὶ ἐὰν τριπλασιασθῶσι, τὰ τρίτα διαστήματα λέγονται τοῦ Τρισδιαπασῶν.

§. 61. Ὁ Πα εἶναι τέλος μὲν τοῦ Διαπασῶν ἀρχὴ δὲ τοῦ Διοδιαπασῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν τόπον, ὃν εἶχεν ὁ πα εἰς τὸ Διαπασῶν διὰ καταμέτρησιν τῷ πα βου διαστήματος. Ζητεῖται δὲ ὁ Πα εἰς τὸ Διαπασῶν διὰ καταμέτρησιν τοῦ νη Πα διαστήματος.

§. 62. Διὰ τὴν συμφωνίαν τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν, τὴν ὁποίαν ἔχουσι μὲ τοὺς φθόγγους τοῦ Διοδιαπασῶν, καὶ Τρισδιαπασῶν, καὶ ἔτι διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων, διὰ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν παριστῶμεν τοὺς φθόγγους καὶ τοῦ Διαπασῶν,

καὶ τοῦ Δισδιαπασῶν, καὶ τοῦ Τρισδιαπασῶν, καὶ καθεξῆς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος φθόγγος τοῦ Διαπασῶν, συμφωνεῖ τῷ πρώτῳ φθόγγῳ τοῦ Δισδιαπασῶν, καὶ τοῦ Τρισδιαπασῶν· ὁ δὲ δεύτερος, τῷ δευτέρῳ· καὶ ὁ τρίτος τῷ τρίτῳ, καὶ καθεξῆς.

§. 63. Τὰ διαστήματα τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν ἔχουσι λόγον πρὸς ἄλληλα, οἷος ἐξεφράσθη (§. 51, καὶ 53.). Ὅθεν δεσμοῦνται οἱ τόνοι τοῦ Διαπασῶν συστήματος ἐπὶ τοῦ κανόνος, ἢ ἐπὶ τῆς πανδουρίδος τοῦτον τὴν τρόπον (α).

Ἐπειδὴ αἰρουσι τὴν χορδὴν ὑπαγάγια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς σκάφης, ἐν ἐκείνῳ μὲν γράψαι τὸν Δι, καὶ ἐν τούτῳ τὸ Ο· καὶ διέλε εἰς ἐννέα μέρη τὸ διάστημα Δι Ο, καὶ ποιῆσαι τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ Δι, καὶ γράψαι τὸν κε.

Εἶτα διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ κε ἕως τοῦ Ο, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψαι τὸν ζω.

Ἐπειτα διέλε εἰς τέσσαρα τὸ Δι Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ Δι, γράψαι τὸν νη (β).

α) Ὁ Εὐκλείδης λέγει Κανόνα τὸ ὄργανον, ὅπερ τὴν σήμερον ὀνομάζομεν μονόχορδον. Τοῦτο ὅλον ἦτο μία χορδὴ τεταμένη ἐπὶ σανίδος, τῆς ὁποίας τὸ μήκος διηρεῖτο οὕτως, ὥστε νὰ δεικνύωνται εὐκόλως ἅλα τὰ διαστήματα.

Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος καὶ Μανουὴλ ὁ Βρονέννος ὁμιλοῦσι πλατύτατα περὶ τῆς κατατομῆς τοῦ Κανόνος καὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ διὰ τὰ τρία γένη καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν.

β) Τὰ διαστήματα, δι κε, κε ζω, ζω νη, ὅτι ἔχουσι λόγον τοιοῦτον, 12, 9, 7, δεικνύεται ἐντεῦθεν ὡς δι κε : κε ζω :: $\frac{4}{3} : 3$, ἢ γουν $\frac{4}{3} : 3$. ἀλλὰ μὴν ὡς $\frac{4}{3} : 12 :: \frac{4}{3} : \chi$, ὅ ἐστι, 4 : 12 . 36 :: 3 : 36 χ, ἄρα 4 . 36 χ = 12 . 36 . 3 . ἄρα χ = 9.

Ὅταν ὅλη ἡ χορδὴ ὑποτεθῇ 27, τῷ μὲν Δι ἀναλογεῖ τὸ

Μετέπειτα διέλε εἰς ἐννέα μέρη τὸ νη Ο διαστήμα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν πα.

Ἐστέρον διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ πα Ο διάστημα, καὶ ποιήσας ὁμοίως τὸν δεσμὸν, γράψε τὸν ββ.

Τέλος πάντων διέλε εἰς δύο μέρη τὸ Δι Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν καὶ γράψας τὸν δι, διέλε εἰς ὀκτώ τὸ διάστημα δι Δι, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν, γράψε τὸν γα· καὶ οὕτως ἔχεις τοὺς τόνους τοῦ Διαπασῶν δεδεμένους ἐπὶ τῆς πανδουρίδος.

§. 64. Τοῦ δὲ Δισδιαπασῶν τὰ διαστήματα τῶν τόνων δεσμοῦνται ἐπὶ τοῦ κανόνος, τῇ ἀπολήψει τῶν ἡμίσεων διαστημάτων τῶν τόνων τοῦ Διαπασῶν· οἷον ὁ τόνος δι κε τοῦ Δισδιαπασῶν ζητεῖ διάστημα ἴσον μὲ τὸ ἡμισυ τοῦ τόνου Δι κε τῆ Διαπασῶν· πάλιν ὁ τόνος κε ζω τοῦ Δισδιαπασῶν ζητεῖ διάστημα ἴσον μὲ τὸ ἡμισυ τοῦ τόνου κε ζω τῆ Διαπασῶν· ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ τόνοι. Τῆ δὲ Τρισδιαπασῶν τὰ διαστήματα τῶν τόνων δεσμοῦνται τῇ ἀπολήψει τῶν ἡμίσεων διαστημάτων τῶν τόνων τῆ δις Διαπασῶν καὶ τοῦ τετράκις Διαπασῶν, ἀναλόγως.

§. 65. Οἱ λόγοι οἱ πρὸς τὴν ὄλην χορδὴν ἔχουσι τὰ διάφορα μήκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἐνθα γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων, καὶ ὅθεν ἐκπίπτει κάθε φθόγγος, δι ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται.

$\frac{3}{4}$ κλάσμα, ἦγουν τὸ 1. τὰ δὲ κε, τὸ $\frac{3}{4}$, ἦγουν τὸ $\frac{3}{4}$.
 τῶ δὲ ζω, τὸ $\frac{3}{4}$. καὶ τῶ νη, τὸ $\frac{1}{2}$. ἄρα καὶ τῶ διαστήματι ζω νη, τὸ $\frac{1}{4}$. διότι $\frac{1}{2} - \frac{3}{4} = \frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$.
 ὅθεν ὡς δι κε: ζω νη :: $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{4}$. ἀλλὰ μὴν ὡς $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{4}$:: $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{4}$. ἄρα $\frac{1}{2} \chi = \frac{1}{4} \chi = \frac{1}{4}$ ὥστε $\chi = \frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ = 7.

$\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$
 Δι κε ζω νη πα βου γα δι.

Σκιάφη

δι γα βου πα νη ζω κε Δι
 Ζυγός.
 $\frac{2}{3}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

κοιλώριον Υπαγώριον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τοῦ Τροχοῦ.

§. 66.

Τὸ δὲ Πεντάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τροχὸς, περιέχει διαστήματα τέσσαρα, τὰ ὁποῖα καθ' ἑμᾶς μὲν εἶναι τόνοι· κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, τὰ μὲν τρία ἦσαν τόνοι· καὶ τὸ ἓν λεῖμμα. Περιορίζονται δὲ τὰ τέσσαρα διαστήματα ταῦτα ἀπὸ φθόγγους πέντε.

πα βου γα δι Πα, καθ' ἡμᾶς· κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους

τε τα τη τω Τε.

Οἱ δὲ Ἑκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ παρίσταν τὰ τέσσαρα ταῦτα διαστήματα ἐν μὲν ἀναβάσει διὰ τῶν τεσσάρων λέξεων, αἰαἰες, βεαἰες, γαγα, αγια (α).

α) Περὶ μὲν τῶν πολυσυλλάβων φθόγγων πληροφορούμεθα ἀκρι-

ἐν δὲ καταβάσει διὰ τῶν ἐξῆς, αἵτινες εἶναι σχεδὸν ὅμοιαι, αααες, κεααες, ααααες, αααααα. Αὐταὶ δὲ αἱ ὀκτὼ λέξεις λέγονται φθόγγοι τοῦ Τροχοῦ.

§. 67. Τροχὸν λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ μίαν μέθοδον, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναβαίνουνσι καὶ καταβαίνουνσι διατονικῶς τὰ διαστήματα τοῦ Πενταχόρδου, διὰ τῶν εἰρημένων ὀκτὼ λέξεων, ἢ πολυσυλλάβων φθόγγων (α).

§. 68. Κατασκευάζεται δὲ ὁ Τροχὸς, ἂν ἐν τῷ τυχόντι κύκλῳ τέσσαρες διάμετροι τέμνωσιν ἀλλήλας καὶ ἐπὶ τὸ πέρασ μιᾶς αὐτῶν γραφῇ ὁ $\frac{6}{4}$ καὶ ἐπὶ τὸ τῆς

βῶς ἀπὸ τὴν παραλλαγὴν Ἰωάννου μαῖστορος τοῦ Κουκουζέλη· περὶ δὲ τῶν τε τα τη τω φθόγγων ὁμιλεῖ πλατύτα ὁ Ἀριστείδης· ἐνθα δεικνύει καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν φωνηέντων, ε α η ω, καὶ τὴν προτίμησιν τοῦ τ, ἀπὸ ὅλα τὰ σύμφωνα.

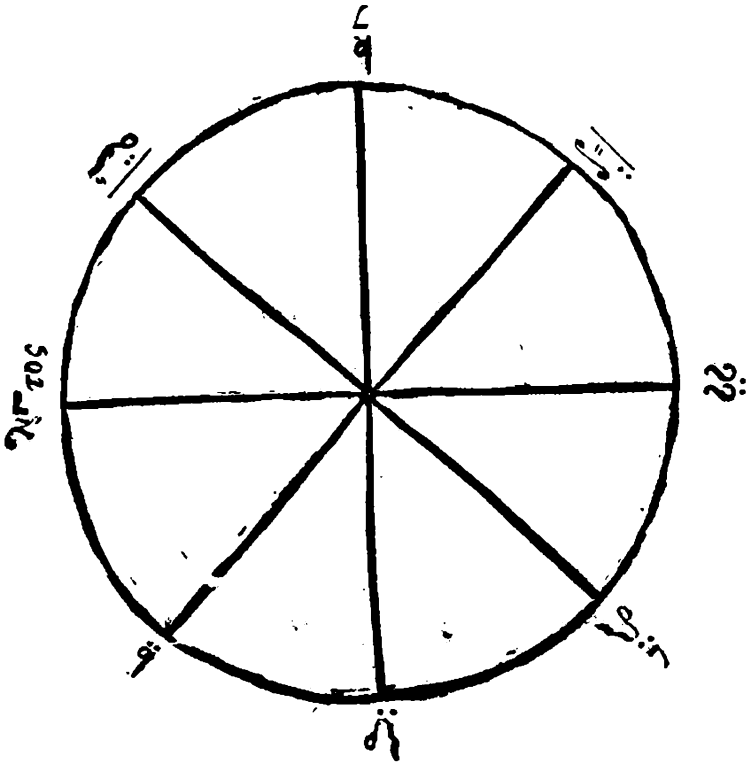
Παράγεται δὲ τὸ μὲν ααααες ἀπὸ τοῦ ἄνα ἄνες, τετέστιν ἀναξ ἄφες· τὸ δὲ κεααες, ἀπὸ τοῦ ναι ἄνες· τὸ δὲ αααα, ἀπὸ τοῦ ἄνα ἄνα· τὸ δὲ αααα, ἀπὸ τοῦ ἄγια· τὸ δὲ ὅλον οὕτως ἔχον, ἀναξ ἄφες, ναι ἄφες ἄναξ ἄναξ ἄγια, ἐνχῆ ἔστι πρὸς Θεὸν ἀναφερομένη.

Κωνσταντῖνος ὁ Παροφυρογέννητος λέγει, ὅτι τὸ μὲν αααα σημαίνει Θεοθέ· τὸ δὲ ἄγια, σῶσον δὴ· ποιεῖ δὲ καὶ μίαν λέξιν ἐκ τῶν δύο σύνθετον, νανάα.

Οἱ Ἀραβες ἔχουσι διὰ φθόγγους τὰς ἐξῆς λέξεις, ταζιζι, ταζιζι, βακβα, ταζιζι, ταζιζι, ταζιζι, βακβα· αἱ ὁποῖαι ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα μὲ τοὺς ἑδικούς μας φθόγγους· ὅθεν ἢ ἐκεῖνοι παρήγαγον τοὺς φθόγγους τῶν ἀπὸ τοὺς ἑδικούς μας, ἢ ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς ἑδικούς τῶν.

α) Ὁ Τροχὸς περὶ οὗ ὁ λόγος, εὑρίσκειται γεγραμμένος εἰς ἅλα τὰ παλαιὰ Ἀναστασιματάρια· ἐπειδὴ πρὸ πάντων οὕτως ἐδιδάσκειτο εἰς τοὺς ἀρχαίους μαθητὰς, καὶ δι' αὐτοῦ ἐμάνθανον τὴν ἀνάβασιν καὶ κτετάβασιν τῶν φθόγγων, καὶ κατ' αὐτὸν ἐγίνοντο τὰ περισσότερα μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ διωρίσθησαν καὶ οἱ ὀκτὼ ἦχοι τῆς Ἐκκλησίας.

ἐπομένης, ὁ $\overline{\alpha\epsilon}$ · καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἀκολουθοῦ, ὁ $\overline{\eta\theta}$ ·
 καὶ ἐπὶ τὸ τῆς τετάρτης, ὁ $\overline{\iota\kappa}$ · καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὰ ἀπ'
 ἐναντίας ἄκρα τῆς μὲν πρώτης γραφῆς ὁ $\overline{\lambda\mu}$ · τῆς δὲ
 δευτέρας, ὁ $\overline{\nu\ξ}$ · τῆς δὲ τρίτης, ὁ $\overline{\omicron\pi}$ ·τος· καὶ τῆς τε-
 τάρτης, ὁ $\overline{\rho\sigma}$ ·.

Ἴδου δὴ πῶς γράφεται καὶ τὸ μέλος τούτων τῶν
 φθόγγων.

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

$\overline{\alpha\epsilon}$ | $\overline{\eta\theta}$ | $\overline{\iota\kappa}$ | $\overline{\lambda\mu}$ | $\overline{\nu\ξ}$ | $\overline{\omicron\pi}$ | $\overline{\rho\sigma}$ | $\overline{\tau\upsilon}$

§. 69. Ψάλλομεν δὲ τούτους τοὺς φθόγγους κατὰ

τὸν Τροχὸν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ $\overset{\text{L}}{\eta}$, καὶ προφέροντες αὐτὸν α?ααες, μὲ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παριστώσιν οἱ χαρακτῆρές του· εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν $\overline{\alpha\alpha}$, προφέροντες αὐτὸν αααες ἐμμελῶς· ἔπειτα ἐλθόντες εἰς τὸν $\eta\eta$, προφέροντες αὐτὸν αααα ἐμμελῶς· μετέπειτα ἐλ-

θόντες ἐπὶ τὸν $\overset{\text{L}}{\delta}$, προφέροντες αὐτὸν αααα ἐμμελῶς· καὶ στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρασ, εὐρόντες τὸν $\overline{\alpha\alpha}$, προφέροντες αὐτὸν αααες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν $\overset{\text{L}}{\nu}$ τος, προφέροντες αὐτὸν αααααες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν η , προφέροντες αὐτὸν αααααες μὲ τὸ μέλος του· καταντήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸν δ . προφέροντες αὐτὸν αααααα μὲ τὸ μέλος του· καὶ ἐντεῦθεν στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο

πέρασ, εὐρόντες τὸν $\overset{\text{L}}{\eta}$, προφέροντες αὐτὸν α?ααες· ὡς προεῖρηται.

α, Ἐν τῇ παραλλαγῇ παριστῶμεν τοὺς μονοσυλλάβους φθόγγους δι' ἑνὸς χαρακτῆρος, καὶ εἰς χαρακτῆρ ἑξαγγέλλει ἕνα φθόγγον· ὁμοίως εἰς τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους δὲν θεωρεῖται μία ὀξύτης, ἢ μία βαρύτης, διὰ τὸ νὰ παράγῃται ἕκαστος ἀπὸ μίαν πτώσιν φωνῆς κατὰ τὸν ὄρισμόν (§. 3.), ἀλλὰ πολλὰ· ὅθεν οὔτε μὲ ἕνα χαρακτῆρα γράφονται, ἀλλὰ μὲ πολλοὺς. Διὰ τοῦτο οἱ μονοσύλλαβοι φθόγγοι ἐφάνησαν χρησιμώτεροι παρὰ οἱ πολυσύλλαβοι εἰς τοὺς ἀρχαίους· οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ τοὺς διδάσκωνται καὶ νὰ τοὺς μανθάνωσιν οὕτως, ὥστε νὰ τοὺς ἐντυπώνωσιν εἰς τὴν φαντασίαν ὡς ἄσειστον θεμέλιον. Καὶ ἀφ' οὗ ἐγγυμασθῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀρκετὰ, τότε νὰ διδάσκωνται καὶ τοὺς πολυσυλλάβους· οἱ ὁποῖοι τοὺς χρησιμεύουσι καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, περὶ ὧν ἕξης λέγομεν, καὶ εἰς τὸ νὰ διατηρῶσι τὴν προφορὰν τῶν μονοσυλλάβων ἑλληνικῶν, ἵνα μὴ συμφύρηται δηλαδὴ τῇ τῶν Εὐρωπαϊκῶν προφορᾷ· διότι ἂν δεθῆ ἢ προφορὰ τῶν ἡμετέρων μονοσυλλάβων φθόγγων μὲ τὴν τῶν πολυσυλλάβων, γίνεται μονιμωτέρα.

§. 70. Ἄλλ' οὕτω τέσσαρας μὲν φθόγγους ψάλλομεν ἀνιόντας· τέσσαρας δὲ κατιόντας. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ περισσότερον, ἐλθόντες εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$, ἀλλ' εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰ δὲ θέλομεν νὰ καταβαίνωμεν καὶ περισσότερον, φθάσαντες ἐπὶ τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$, ἀλλ' εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν ἢ νὰ καταβαίνωμεν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων φθόγγων, ὅπου καὶ ἂν εὐρισκώμεθα, στρεφόμεθα, εἰς τὸ ἀπ' ἐναντίας πέρασ.

§. 71. Ἀνιέναι μὲν θέλων ἐν τῷ Τροχῷ ἀπὸ μὲν τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ ἐλεύσομαι εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$. ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\epsilon}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$. ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$ καὶ ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\theta}$. Κατιέναι δὲ θέλων ἐν τῷ Τροχῷ, ἀπὸ μὲν $\overset{\zeta}{\theta}$ ἢ $\overset{\zeta}{\eta}$ ἐλεύσομαι εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$. ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$. ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$ καὶ ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\theta}$.

§. 72. Τίς ἀράγε τούτων τῶν ὀκτώ φθόγγων τοῦ Τροχοῦ ἔχει τὰ πρωτεῖα; τίς δὲ τὰ δευτερεῖα, χρεωστῶν νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου; ἐν γένει μὲν, οὐδεὶς· ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν συνίσταται ἄνευ διαστήματος, τὸ ὁποῖον προϋποτίθῃσιν ἄλλον φθόγγον, ἢ τόνον· ἐν μέρει δέ, πάντες· ἐπειδὴ καθ' ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνηται καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν χρεῖαν.

§. 73. Ὁ μὲν πα ἐν ἀναβάσει μὲν λέγεται ἀγλαῆς· ἐν καταβάσει δὲ, ἀγεαῆς· ὁ δὲ βου ἐν ἀναβάσει μὲν, βεαῆς· ἐν καταβάσει δὲ, βεγεαῆς· ὁ δὲ γα ἐν

ἀναβάσει μὲν ραζα᾽ ἐν καταβάσει δὲ, ααῆες· ὁ δὲ δι ἐν ἀναβάσει μὲν, αγια᾽ ἐν καταβάσει δὲ, λεαγιε᾽ καὶ τὰ λοιπὰ ὡς φαίνονται ἐν τούτῳ τῷ πίνακι.

τα	φα	ⲁⲓ	λεαῆες			ζω	ⲫ
τε	μι	Ⲙ	αϩαῆες	αλεαῆες	ⲁ	κε	ⲁ
τω	ρε	Ⲙ	αγια	λεαγιε	ⲁ	δι	Ⲙ
τη	ουτ	ⲫ	ραζα	ααῆες	ⲁⲓ	γα	ⲫ
τα	σι	ⲁⲓ	λεαῆες	λεχεαῆες	ⲫ	βου	ⲁ
τε	λα	Ⲙ	αϩαῆες	αλεαῆες	ⲁ	πα	ⲁ
τω	σολ	Ⲙ	αγια	λεαγιε	ⲁ	νη	ⲁ
τη	φα			ααῆες	ⲁⲓ	ζω	ⲫ

§. 74. Ὁ μὲν αϩαῆες ἀναβαίνει μείζονα τόνον· ὁ δὲ λεαῆες εἶναι ὀξύτερος τοῦ αϩαῆες ἐλάσσονα τόνον· ὁ δὲ ραζα εἶναι ὀξύτερος τοῦ λεαῆες ἐλάχιστον τόνον· καὶ ὁ αγια εἶναι ὀξύτερος τοῦ ραζα τόνον μείζονα. Δεσμοῦνται λοιπὸν οἱ τόνοι τοῦ Τροχοῦ τούτου τὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ Κανόνος, ἢ ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος.

Ἐπειδὴ αἴρουνσι τὴν χορδὴν ὑπαγωγία δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς σκάφης, ἐν ἐκείνῳ μὲν γράψω τὸν ⲁⲓ, καὶ ἐν τούτῳ τὸ Ο· καὶ διέλε εἰς

ἐννέα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$ Ο, καὶ ποιήσῃ τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ δ , καὶ γράψῃ τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$.

Ἔπειτα διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ $\overset{\zeta}{\eta}$ Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν $\overset{\zeta}{\theta}$.

Ἐπειτα διέλε εἰς τέσσαρα μέρη τὸ $\delta\lambda$ Ο διάστημα, ἡγουν ὅλον τὸ μῆκος τῆς χορδῆς, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν $\overset{\zeta}{\iota}$.

Μετέπειτα διέλε εἰς τρία μέρη τὸ αὐτὸ $\delta\lambda$ Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν $\overset{\zeta}{\kappa}$ καὶ οὕτως ἔχεις τοὺς τόνους τοῦ Τροχοῦ δεδεμένους ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος.

§. 75. Εἰδὲ θέλεις νὰ ἔχῃς δεδεμένους ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος τοὺς τόνους καὶ τοῦ δευτέρου πενταχόρδου, καὶ τοῦ τρίτου, ὑποτιθεὶς τὸν $\overset{\zeta}{\lambda}$, $\overset{\zeta}{\mu}$, ἐπιναλαμβάνεις τὰ εἰρημένα· καὶ οὕτω καθεξῆς.

§. 76. Οἱ λόγοι, οἱ τινες πρὸς τὴν ὅλην χορδὴν ἔχουσι τὰ διάφορα μῆκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἔνθα γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων κατὰ τὸν Τροχὸν, δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται·

$$\begin{array}{cccccc}
 1 & \frac{2}{3} & \frac{3}{4} & \frac{4}{5} & \frac{5}{6} & \\
 \delta\lambda & \overset{\zeta}{\eta} & \overset{\zeta}{\theta} & \overset{\zeta}{\iota} & \overset{\zeta}{\kappa} & \overset{\zeta}{\lambda}
 \end{array}$$

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Περὶ τινων ἰδιωμάτων τῶν φθόγγων τοῦ Τροχοῦ.

§. 77.

Εν τοῖς τέσσαρσι διαστήμασι τῶν φθόγγων,

γ ἤτος ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ,

θεωροῦνται τόνοι μείζονες μὲν δύο, οἱ ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ
ελάχισων δὲ, εἰς, ὃ ᾗ ἤτος καὶ ελάχιστος, εἰς, ὃ ἤτος
ᾗ. Ὄθεν εἰμὲν προβληθῆ νὰ καταβῶμεν ἓνα μείζο-

να τόνον ἢ δύο, ψάλλομεν τοὺς τρεῖς φθόγγους ᾗ ᾗ

ᾗ ᾗ, αῖα, λεαγῖε, ααῖες· καὶ ὁ μὲν ᾗ δεικνύει
τὸν ἓνα μείζονα τόνον· ὁ δὲ ᾗ, τοὺς δύο. Εἰδὲ προ-
ταθῆ νὰ καταβῶμεν δύο τόνους, μείζονα καὶ ελά-

χιστον, ψάλλομεν τοὺς τρεῖς φθόγγους ᾗ ᾗ ἤτος,
αγια, ααῖες, λεχεαῖες· καὶ ὁ μὲν ᾗ δεικνύει τὸν μεί-
ζονα τόνον· ὁ δὲ ἤτος, τὸν ελάχιστον. Ἐιδὲ προ-
ταθῆ νὰ καταβῶμεν τρεῖς τόνους, μείζονα, ελάχισον,
καὶ ελάσσονα, ψάλλομεν τοὺς τέσσαρας φθόγγους,

ᾗ ᾗ ἤτος ᾗ, αγια, ααῖες, λεχεαῖες, αεαῖες· καὶ
κατὰ τὰ ἀνωτέρω λύεται τὸ ζητούμενον· αὐτὰ δὲ ταῦ-
τα θεωροῦνται μὲν καὶ ἐν ἀναβάσει, ἀλλ' ἀντιστρό-
φως.

§. 78. Ὄταν προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν ἓνα τόνον
μείζονα, ψάλλομεν τοὺς αγια, αῖα, ᾗ ᾗ, δύο
φθόγγους, καὶ ὃ ᾗ δεικνύει τὸν μείζονα τόνον. Εἰ

δὲ προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν τρεῖς, ἢ τέσσαρας τόνους

μείζονας ἐξῆς, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\zeta}{\lambda}$ ἢ $\overset{\zeta}{\eta}$ οὕτως·

αγια, αἰα₁ες, αἰα₂ες, αἰα₃ες, αἰα₄ες·

ὅπου τὸ μὲν πρῶτον αἰα₁ες ὑποτίθεται αγια διὰ τὸ δεύτερον· τὸ δὲ δεύτερον ὁμοίως διὰ τὸ τρίτον· καὶ οὕτω καθεξῆς· ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀναβαίνωμεν οὕτω τόνους μείζονας τόσους, ὅσοι ζητηθῶσιν.

§. 79. Ὅταν ἀπὸ τοῦ δοθέντος τόνου προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν δύο τόνους, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, ὑ-

ποθέντες τὸν δοθέντα αγια, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\zeta}{\lambda}$ ἢ $\overset{\zeta}{\eta}$ $\overline{\text{—}}$

τρεῖς φθόγγους, καὶ ὁ μὲν $\overset{\zeta}{\eta}$ δώσει τὸν μείζονα· ὁ δὲ $\overline{\text{—}}$, τὸν ἐλάσσονα. Ὅταν δὲ προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν ἓνα τόνον ἐλάσσονα, τότε ὑποθέντες τὸν δοθέντα αἰα₁ες, ψάλλομεν τὸν $\overline{\text{—}}$ κατὰ τὸ μέλος του, καὶ λύεται τὸ ζητούμενον. Εἶδὲ προβάλλουσι νὰ ἀναβῶμεν δύο ἢ τρεῖς τόνους ἐλάσσονας ἐξῆς, ψάλ-

λομεν τοὺς $\overset{\zeta}{\eta}$ $\overline{\text{—}}$ οὕτως·

αἰα₁ες, αἰα₂ες, αἰα₃ες, αἰα₄ες· ὅπου τὸ μὲν πρῶτον αἰα₁ες ὑποτίθεται αἰα₂ες διὰ τὸ δεύτερον· ἢ γουν ἢ μὲν αἰ συλλαβὴ καταβαίνει μείζονα τόνον· ἢ δὲ α, μείζονα· καὶ ἢ αἰες, ἐλάσσονα· καὶ τὸ δεύτερον αἰα₂ες ὑποτίθεται αἰα₃ες διὰ τὸ τρίτον· καὶ οὕτω καθεξῆς· ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ τόσους ἐλάσσονας τόνους, ὅσοι ζητηθῶσιν.

§. 80. Ὅταν ἀπὸ τοῦ δοθέντος τόνου ζητηται νὰ ἀναβῶμεν τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλά-

χιστον, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\zeta}{\lambda}$ ἢ $\overset{\zeta}{\eta}$ $\overline{\text{—}}$ ἢ τέσσαρας φθόγγους, καὶ λύομεν τὸ ζητούμενον. Ὅταν δὲ ζητηθῇ μόνον τόνος ἐλάχιστος, ἐν μὲν ἀναβάσει ὑποθέντες τὸν δοθέντα $\overline{\text{—}}$, ψάλλομεν τὸν $\overline{\text{—}}$ κατὰ τὸ μέλος του·

ἐν δὲ καταβάσει, ὑποθέντες τὸν δοθέντα ῥῆ, ψάλλομεν τὸν ἕκτος κατὰ τὸ μέλος του, καὶ οὕτως ἀποδείκνυται ὁ ἐλάχιστος τόνος. Ὅταν δὲ ζητηθῆι νὰ ἀναβῶμεν δύο ἢ τρεῖς ἐλαχίστους τόνους ἐξῆς, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ ῥῆ οὕτω λεαλες, λαλα, λαλα, λαλα· ὅπου ὁ μὲν πρῶτος λαλα ὑποτίθεται λεαλες διὰ τὸν δεύτερον· καὶ ὁ δεύτερος, διὰ τὸν τρίτον.

Ἐν δὲ τῷ Τροχῷ θεωροῦνται τέσσαρα διαστήματα (§. 66.), ὅταν αὐτὰ διπλασιασθῶσιν, ἢ τριπλασιασθῶσιν οὕτω,

$\overset{\text{L}}{\text{ῥ}} \overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ ῥῆ $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$, $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}} \overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ ῥῆ $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$, $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}} \overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ ῥῆ $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$, $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$,

ὁ μὲν πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ δὲν παριστᾷ διάστημα διὰ τὸν ἑαυτόντου ἀπὸ προϋπάρχοντος βαρυτέρου φθόγγου· γίνεται ὅμως παραστατικὸς διαστήματος διὰ τὸν $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$.

ὁ δὲ δεύτερος $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ εἶναι τέλος μὲν τοῦ πρώτου Πενταχόρδου· ἀρχὴ δὲ τοῦ δευτέρου· παριστᾷ δὲ καὶ διάστημα διὰ μὲν τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τοῦ ἠγυμένου $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ · διὰ δὲ τὸν $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$, ἀφ' ἑαυτοῦ του· τούτου δὲ τοῦ δευτέρου $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$ τὰ ιδιώματα ἔχει καὶ ὁ τρίτος $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$, καὶ ὁ τέταρτος $\overset{\text{L}}{\text{ῥ}}$.

§. 81. Διὰ τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν (§. 57.), καὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων τῶν πενταχόρδων, διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων παριστῶμεν τοὺς φθόγγους τῶν πενταχόρδων, ὅσα καὶ ἂν εἶναι· καὶ ὁ μὲν πρῶτος φθόγγος τοῦ πρώτου πενταχόρδου, συμφωνεῖ τῷ πρώτῳ φθόγγῳ τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ τετάρτου Πενταχόρδου· ὁ δὲ ἐκείνῃς δεύτερος, τῷ τούτων δευτέρῳ καὶ καθεξῆς· ὥστε ἐν μὲν τῷ Διαπασῶν συστήματι, τῷ πρώτῳ φθόγγῳ συμφωνεῖ ὁ ὄγδοος, καὶ ὁ πεντεκαιδέκατος (§. 62.).

ἐν δὲ τῷ Τροχῷ, τῷ πρώτῳ φθόγγῳ συμφωνεῖ ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ἔννατος, καὶ οἱ λοιποὶ ἀναλόγως.

§. 82. Ὅταν εἶναι Μέση ὁ $\overset{\text{L}}{\text{ᾀ}}$, τότε Προσλαμβανόμενος ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ ᾀ ᾀ , μαρτυρούμενος διὰ τοῦ ᾀ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ ᾀ ᾀ μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{ᾀ}}$ ὅθεν εἰς φθόγγος λαμβάνει δύο μαρτυρίας ᾀ $\overset{\text{L}}{\text{ᾀ}}$. Ἐκ τῶν δύο λοιπὸν συνέστησαν μίαν τὴν ᾀ · καὶ τὴν μεταχειρίζονται, ὅταν καταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ ᾀ , ὑποτιθεμένου ᾀ , ἡγουν ὡς ἀπὸ τοῦ ᾀ .

§. 83. Ὅταν εἶναι Μέση ὁ $\overset{\text{L}}{\text{ᾀ}}$, τότε Προσλαμβανόμενος ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ ᾀ ᾀ , μαρτυρούμενος διὰ τοῦ ᾀ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ ᾀ ᾀ μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{ᾀ}}$ · ὅθεν καὶ ἐκ τούτων τῶν δύο συνέστησαν τὴν μαρτυρίαν ᾀ · καὶ τὴν μεταχειρίζονται ὡς καὶ τὴν ἀνωτέρω· ὅταν δηλαδὴ καταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ ᾀ ὡς ἀπὸ τοῦ ᾀ · διὰ τὴν δειξῆναι ἢ ᾀ μέλος τοῦ ᾀ .

§. 84. Ὅταν εἶναι Προσλαμβανόμενος ὁ ᾀ , τότε Μέση ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ ᾀ ᾀ , μαρτυρούμενος διὰ τοῦ ᾀ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ ᾀ ᾀ . Δύο λοιπὸν φθόγγοι ὁ ᾀ καὶ ὁ ᾀ μαρτυροῦνται διὰ τῆς ᾀ · ὅθεν εἰς διάκρισιν ὁ μὲν ᾀ μαρτυρεῖται διὰ τῆς ᾀ · ὁ δὲ ᾀ , διὰ τῆς ᾀ .

§. 85. Ὅταν εἶναι Προσλαμβανόμενος ὁ ᾀ , τότε Μέση ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ ᾀ ᾀ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ ᾀ ᾀ · ὅθεν εἰς διάκρισιν τῆς μαρτυρίας τοῦ ᾀ , ἀπὸ τῆς τοῦ ᾀ , ὁ μὲν ᾀ μαρτυ-

ρεῖται διὰ τῆς δὲ ὁ δὲ Πα, διὰ τῆς δὲ ὥστε συμ-
ποσοῦνται πάσαι αἱ μαρτυρίαι τοῦ Διατονικοῦ Γέ-
νους, δώδεκα,

δὲ αὖ $\overline{\text{στ}} \overline{\text{στ}}$ δὲ φ $\overline{\text{λτος}}$ ἂν δὲ φ $\overline{\text{στ}}$ ἂν δὲ

δι κε ζω νη πα βου γα Δι κε Ζω Νη Πα.

§. 86. Ὄταν τὸ μέλος καταβαίη ἕως τοῦ δὲ, καὶ

ἀναβαίη ἕως τοῦ δὲ, καὶ δὲν ὑπερβαίη ταῦτα τὰ
ὑρία, οὐδὲν διαφέρει νὰ λαμβάνη τὴν παραλλαγὴν
ἢ κατὰ τὸν Τροχὸν ἢ κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα.
Ὄταν δὲ καταβαίη ὑπὲρ τὸν δὲ, ἢ ἀναβαίη ὑπὲρ
τὸν δὲ, τότε πρέπει νὰ γίνηται διάκρισις.

Διότι ἐν τοῖς φθόγγοις δὲ $\overline{\text{στ}}$ $\overline{\text{στ}}$ φ, εἰμὲν
γίνεται ἡ παραλλαγή κατὰ τὸν Τροχὸν, τὸ μὲν πρῶ-
τον διάστημα εἶναι τόνος μείζων· τὸ δὲ δεύτερον,
ἐλάχιστος· καὶ τὸ τρίτον, ἐλάσσων· εἰδὲ γίνηται κα-
τὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, μαρτυρούμενον οὕτω δὲ
 $\overline{\text{στ}}$ φ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον διάστημα εἶναι τόνος

ἐλάχιστος· τὸ δὲ δεύτερον, ἐλάσσων· καὶ τὸ τρίτον,
μείζων. Διὰ τοῦτο εἶπαν καὶ Βαρὺν, τὸν $\overline{\text{στ}}$ τοῦ
Τροχοῦ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Α΄.

Περὶ Τριφωνίας.

§. 87.

Tὸ δὲ Τετράχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τρι-

φωνία (α), περιέχει διαστήματα τρία, τὰ ὁποῖα καθ' ἡμᾶς μὲν εἶναι τόνοι, κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας, τὰ μὲν δύο ἦσαν τόνοι· καὶ τὸ ἐν, λείμμα. Περιορίζονται δὲ ταῦτα τὰ τρία διαστήματα ἀπὸ φθόγγους τέσσαρας·

νη πα βου Νη
 ρη ρ̄ ρ̄τος ρ̄ρ.

§. 88. Ἐπάλλετο δὲ ἡ Τριφωνία ἐν μὲν ἀναβάσει οὕτω κεαγιε, αῖααες, κεααες, ρααα, αῖααες, κεααες, ρααα, αῖααες· καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπαναλαμβάνουσα τὰς αὐτὰς λέξεις, καὶ ἀφήνουσα τὸ αγια· ἐν δὲ καταβάσει ταύταις ταῖς λέξεσι τῶν φθόγγων, ρααα κεαααες, ααααες, κεαγιε, κεαααες, ααααες, κεαγιε, καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπαναλαμβάνουσα τῆς αὐτοὺς φθόγγους, καὶ ἀφήνουσα τὸ αααες· ὥστε ἕνας φθόγγος, ὅστις παριστᾷ μείζονα τόνον εἰς τὸν Τροχόν, ἀφήνεται εἰς τὴν Τριφωνίαν καὶ ἐν ἀναβάσει καὶ ἐν καταβάσει. Διὰ τοῦτο δύναται νὰ εἴπη τινὰς ὅτι λείπει ἐν μὲν ἀναβάσει ὁ αῖααες· ἐν δὲ καταβάσει, ὁ κεαγιε.

§. 89. Κατιοῦσα Τριφωνία τοῦ μὲν ρ̄ρ εἶναι ὁ ρ̄ρ τοῦ δὲ ρ̄τος, ὁ ρ̄ρ ὄχι ὁ βαρῦς· τοῦ δὲ ρ̄, ὁ ρ̄ρ καὶ τοῦ ρ̄ρ, ὁ ρ̄ρ. Ἀνιοῦσα δὲ Τριφωνία τοῦ μὲν ρ̄ρ εἶναι ὁ ρ̄ρ τοῦ δὲ ρ̄, ὁ ρ̄ρ· καὶ οὕτω καθεξῆς.

§. 90. Ἐν τούτῳ τῷ συστήματι συμφωνοῦσι τῶ μὲν πρώτῳ φθόγγῳ, ὁ τέταρτος, ὁ ἑβδόμος, ὁ δέκατος, καὶ ὁ τρισκαιδέκατος· τῶ δὲ δευτέρῳ, ὁ ὄγδοος, ὁ ἐνδέκατος, καὶ ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος· τῶ δὲ τρίτῳ, ὁ ἕκτος, ὁ ἔννατος, ὁ δωδέκατος, καὶ ὁ πεντεκαιδέκατος.

α) Τὸ μὲν Ὀκτάχορδον σύστημα λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ Ἑπταφωνίαν· τὸ δὲ Πεντάχορδον, Τετραφωνίαν καὶ Τροχόν· τὸ δὲ Τετράχορδον, Τριφωνίαν.

§. 91. Όταν συνάψωμεν τὸ Πεντάχορδον μὲ τὸ Τετράχορδον οὕτως, ὥστε ὁ ἔσχατος φθόγγος τοῦ Πενταχόρδου νὰ εἶναι ἀρχὴ τοῦ Τετραχόρδου, παράγωμεν τὸ Διαπασῶν σύστημα·

ἦ ἤχος ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ
πα βου γα δι, κε ζω νη, Κε Ζω Νη.

Ἐνθα ὁ μὲν πέμπτος φθόγγος συμφωνεῖ τῷ ὀγδῶ· ὁ δὲ ἕκτος, τῷ ἐννάτῳ· καὶ ὁ ἑβδόμος, τῷ δεκάτῳ· κατὰ τὴν Τριφωνίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κε ζω νη φθόγγοι συμφωνοῦσι τοῖς πα βου γα κατὰ τὸν Τροχόν· ἄρα καὶ οἱ Κε Ζω Νη, συμφωνοῦσι τοῖς πα βου γα· ὅθεν συνίσταται τὸ Διαπασῶν, οὕτως ἔχον,

ἦ ἤχος ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ
πα βου γα δι, κε ζω νη Πα Ββ Γα.

Τῶν δ' αὐτῶν γινομένων καὶ ἐν καταβάσει, ἔξομεν τὰ ἐξῆς,

ᾗ ᾗ ᾗ ἤχος, ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ.
κε δι γα βου, πα νη ζω, Πα Νη Ζω.

§. 92. Ταῦτα πάντα ἐξηκριβώθησαν ἀπὸ Ἰωάννην τὸν Πλουσιαδηγόν, καὶ διότι ἤδρεν αὐτὰ συμβάλλοντα εἰς πολλὰ μέρη τῆς Μουσικῆς, συνέστησε μίαν μέθοδον διδακτικὴν τούτων, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Τροχὸν Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδηγοῦ· καὶ ἀπὸ αὐτὴν πηγάζει ἡ πολίχρηστος αὕτη σειρά τῶν φθόγγων, οὕτω μαρτυρουμένων,

ᾗ ᾗ ᾗ ἤχος ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ,
ᾗ δι κε ζω νη πα βου γα δι Κε Ζω Νη
ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ.
Πα Βου Γα δι κε.

Ἐνθα μὲ τὰ τὸν ἁεταγιε εὐρίσκομεν ἐν καταβάσει ἁε-

χεαλες καὶ ὄχι ααλες· διότι ὁ $\overline{\alpha\alpha}$ δὲν εἶναι βαρὺς· καὶ μετὰ τὸν Ζαζα εὐρίσκομεν ἐν ἀναβάσει αααλες καὶ ὄχι αγια. Σύγγεται δὲ ὅλη αὐτὴ ἡ σειρά τῶν φθόγγων ἐκ Τριφωνίας μὲν ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ

$\delta\lambda$ · ἐκ Τροχοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ $\delta\lambda$ · καὶ πάλιν ἐκ Τριφωνίας μὲν ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ $\delta\lambda$ · ἐκ Τροχοῦ δὲ ἀπὸ τῆς $\delta\lambda$ μέχρι τῆς $\delta\lambda$.

§. 93. Ἐν τοῖς φθόγγοις τῆς Τριφωνίας, $\delta\lambda$ ἢ $\delta\lambda$ ἦτος ᾗ, θεωροῦνται διαστήματα τρία· μείζων τόνος, ἐλάσσων τόνος, ἐλάχιστος τόνος. Δεσμοῦνται λοιπὸν οἱ τόνοι τῆς Τριφωνίας ἐπὶ τοῦ Κανόνος, ἢ ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος τοῦτον τὸν τρόπον.

Ἐπὶ μὲν τοῦ ζυγοῦ τῆς Πανδουρίδος, ὅπου κεῖται τὸ ὑπαγώγιον, γράψε τὸν $\delta\lambda$ · καὶ ἐπὶ τῆς σκάφης αὐτῆς, ὅπου κεῖται τὸ ἄλλο ὑπαγώγιον γράψε τὸ δ · καὶ διέλε εἰς ἐννέα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$ δ , καὶ ποίησε τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$, καὶ γράψε τὸν δ .

Ἐπειτα διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$ δ , καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν ἦτος.

Μετέπειτα διέλε εἰς τέσσαρα μέρη ὅλον τὸ μήκος τῆς χορδῆς ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τῆς δ , καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν ᾗ· καὶ οὕτως ἔχεις τοὺς τόνους τῆς Τριφωνίας δεδεμένους ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος.

§. 94. Ἄν θέλῃς νὰ δέσῃς ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος τὲς τόνους καὶ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου Τετραχόρδου, ὑποτιθεῖς τὸν ᾗ, $\delta\lambda$, ἐπαναλαμβάνεις τὰ εἰρημένα.

§. 95. Οἱ λόγοι, οἵτινες πρὸς τὴν ὅλην χορδὴν ἔχουσι τὰ διάφορα μήκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἐνθα

γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων κατὰ τὴν Τριφωνίαν, δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται.

1 2 3 4

ᾠ ᾡ ᾠγτος ᾠδ.

§. 96. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον φαίνεται ὅτι ἔχουσι καὶ τὰ τρία συστήματα διὰ τοὺς τόνους τῶν τὸ δὲ αἴτιον εἶναι τοῦτο. Τὸ Διαπασῶν σύστημα σύγκεται ἀπὸ Τριφωνίαν καὶ ἀπὸ Τροχόν (§. 91.). Λοιπὸν ὅτε μὲν τὸ Διαπασῶν συνάρχεται μὲ τὴν Τριφωνίαν, τότε τὰ διαστήματα τῶν τόνων αὐτῆ ἐξισοῦνται μὲ τὰ διαστήματα ταύτης, ἕως ἐκεῖ ὅπου αὐτὴ φθάνει οἶον,

νη πα βου γα δι κε ζω Νη

νη πα βου Νη

Ὅτε δὲ συνάρχεται μὲ τὸν Τροχόν, τότε τὰ διαστήματα τῶν τόνων τούτων τῶν δύο συστημάτων συνεξισοῦνται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ὁ Τροχός οἶον,

πα βου γα δι κε ζω νη Πα,

πα βου γα δι Πα.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Τριφωνία δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ Τροχός ἑλλειπῆς κατὰ μείζονα τόνον (§. 88.), ἄρα καὶ τὰ τρία συστήματα ἔχουσι τὸν αὐτὸν λόγον πρὸς τὰ διαστήματα τῶν τόνων.

§. 97. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἢ πρὸς τὰς λοιποὺς σχέσις, δύναται νὰ ἀποδεικνύῃ καὶ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον ἐκείνων οἶον, ἐν τοῖς φθόγγοις

$\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ ᾠδ ᾠγ, ὁ μὲν $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ εἶναι βαρύτερος τῶν $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ ᾠδ

$\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$: ὁ δὲ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ εἶναι βαρύτερος μὲν τῶν ᾠδ καὶ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$,

ὀξύτερος δὲ τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$: ὁ δὲ ᾠδ εἶναι βαρύτερος μὲν τῶν

$\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$, ὀξύτερος δὲ τῶν $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ καὶ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$: ὁ δὲ $\overset{\text{L}}{\text{ᾠ}}$ εἶναι ὀξύτερος πάντων.

§. 98. Ένα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἢ ἀλλαγὴ τοῦ συστήματος, δύναται νὰ ἀποδείκνυη καὶ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον ἑαυτῷ ὄλον, ἐν τοῖς φθόγγοις $\overset{\text{L}}{\text{B}} \overset{\text{L}}{\text{C}} \overset{\text{L}}{\text{D}}$, εἰ μὲν κάτεισί τις κατὰ τὸν Τροχὸν, εὐρεθήσεται ὁ $\overset{\text{L}}{\text{B}}$ βαρύτερος· εἰ δὲ κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, εὐρεθήσεται ὁ $\overset{\text{L}}{\text{B}}$ ὀξύς· οὗ ἡ διαφορὰ εἶναι ἡμίτονον.

Οὕτω καὶ ἐν τοῖς φθόγγοις, $\overset{\text{L}}{\text{B}} \overset{\text{L}}{\text{C}} \overset{\text{L}}{\text{D}}$, εἰ μὲν ἀναβαίνει τινὰς κατὰ τὸν Τροχὸν, εὐρίσκεται τὸ διάστημα $\overset{\text{L}}{\text{B}} \overset{\text{L}}{\text{C}}$ μείζων τόνος· εἰ δὲ ἀναβαίνει κατὰ τὸ Διαπασῶν, εὐρίσκεται τὸ διάστημα $\overset{\text{L}}{\text{B}} \overset{\text{L}}{\text{C}}$ τόνος ἐλάσσων.

§. 99. Ἡ φωνὴ, ἢ τις ἐκπίπτει ἀπὸ στόματος ἢ ἀπὸ χορδῆς, χωρὶς νὰ προσδιορισθῶσιν ἄλλοι τόνοι ἐπὶ τὸ ὄξύ, λέγεται Βόμβος. Οὗτος δύναται νὰ ἐπέχη τόπον ἐκάστου φθόγγου ὁποιοῦδηποτῶν συστήματος ὄλον, ἐν τῷ Τετραχόρδῳ συστήματι εἰ μὲν δεθῆ ἐπὶ τῷ κανόνος διάστημα μείζονος τόνου, εἶτα ἐλάσσονος, καὶ ἔπειτα ἐλαχίστου, εἶναι φανερόν, ὅτι

ὁ μὲν Βόμβος ἔχει τόπον τῷ φθόγγου $\overset{\text{L}}{\text{B}}$ · ὁ δὲ μετ' αὐτὸν, τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{C}}$ · ὁ δὲ μετὰ τῆτον, τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ · καὶ ὁ

λοιπὸς τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{E}}$. Εἰ δὲ δεθῆ διάστημα τόνου ἐλάσσονος, εἶτα ἐλαχίστου, καὶ ὑστερόν μείζονος, ὁ μὲν

Βόμβος ἔχει τόπον τῷ $\overset{\text{L}}{\text{C}}$ · ὁ δὲ μετ' αὐτὸν φθόγγος,

τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ · ὁ δὲ μετὰ τῆτον, τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ · καὶ ὁ ἔσχατος,

τοῦ $\overset{\text{L}}{\text{F}}$.

§. 100. Οἱ φθόγγοι λέγονται, ἄλλοι μὲν Ἐμμελεῖς, ἄλλοι δὲ Πεζοί. Καὶ ἐμμελεῖς μὲν λέγονται ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται οἱ φάλλοντες,

καὶ οἱ ἐνεργοῦντές τι διὰ τῶν ὀργάνων· πεζοὶ δὲ ἐκεῖ-
νοι, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται οἱ ῥήτορες, καὶ
μὲ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς λαλοῦμεν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Β'.

Περὶ Μαρτυριῶν τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

§. 101.

Αἱ Μαρτυρίαι, καθὼς γίνεται φανερόν καὶ ἐκ τῶν
προλαβόντων (§. 44, 45, 46.), ἔχουσι τόπον κλει-
δὸς πρὸς τοὺς χαρακτήρας, δι' ὧν γράφεται ἡ με-
λωδία· ἐπειδὴ αὐτοὶ ὑπέρχονται κάθε φθόγγον, καὶ
δὲν φανερόνουσιν ἐν ἐκάστῳ τόπῳ, τίνα μόνον τῶν
φθόγγων παριστῶσι. Διὰ τοῦτο μεταχειρίζομεθα τὰς
μαρτυρίας, διὰ τὰ ἀνοιχθῆ ἢ ἐναρξίς τῶν φθόγγων
τῆς μελωδίας· ἤγουν διὰ τὰ γνωρίζωμεν, ποῖος φθό-
γγος γίνεται ἀρχῇ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προσδιορίζονται
οἱ φθόγγοι τῶν χαρακτήρων τοῦ ποσοῦ τῆς μελω-
δίας.

§. 102. Αἱ μαρτυρίαι τίθενται καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ πά-
σης μελωδίας, καὶ ἐν τῷ μέσῳ πολλαχοῦ, καὶ ἐν
τῷ τέλει ἐνίοτε. Λοιπὸν ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς μελω-
δίας ἡ μαρτυρία γράφεται, ἵνα ἀπὸ τὸν φθόγγον τὸν
ὁποῖον αὐτὴ φανερόνει, διορίζονται οἱ φθόγγοι τῶν
ἐπομένων χαρακτήρων· οἷον, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πα-

ραλλαγῆς γράφεται ἡ ^πϑ, ἣ τις φανερόνει τὸν φθό-
γγον πα· καὶ ἐκ ταύτης γνωρίζεται, ὅτι τὸ μὲν Ἴσον
φθέγγεται πα· ἢ δὲ Ἀπόστροφος, νη καὶ ἡ ἄλλη
Ἀπόστροφος, ζω καὶ ~~α~~ λοιπά.

§. 103. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς μελωδίας ἡ μαρτυρία γράφεται καὶ διὰ τὴν λαληθεῖσαν αἰτίαν, καὶ ἔτι πρὸς πίσωσιν ἀσφαλείας· διότι ὅταν ὁ ψάλλον ἀπαντήσῃ μαρτυρίαν, ἂν εὖρη τὸν φθόγγον τοῦ ἐσχάτου χαρακτηῖρος τὸν αὐτὸν μὲ τὸν φθόγγον τῆς μαρτυρίας, πιστοῦται ὅτι καὶ αὐτὸς ἀσφαλῶς ἔψαλε, καὶ ὁ γράψας ὀρθῶς ἔγραψεν· εἰ δὲ μὴ, ἔσφαλεν ἢ αὐτὸς ὁ ψάλλον, ἢ ὁ γράψας· οἶον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέλους Κύριε ἐκέκραξα τῆ Πρώτῃ ἤχου κεῖται ἡ μαρτυρία $\tau\bar{\nu}$ · ἐὰν οὖν ὁ ψάλλον φθέγγηται τὸν παρ' αὐτὴν χαρακτηῖρα γα, ὀρθῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ, σφάλλει· αὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ ἡ μαρτυρία, καὶ ὅταν γράφηται ἐν τῷ τέλει.

§. 104. Ἐπειδὴ φαίνεται, ὅτι τὰ πρῶτα μέλη τῆς ψαλμοδίας εἶναι τέσσαρα, τέσσαρες εἶναι καὶ αἱ ἀρχικαὶ Μαρτυρίαι

β η γ δ ,

ἀπὸ τὰς ὁποίας παράγονται ὅλαι αἱ λοιπαὶ κατὰ τῶτον τὸν τρόπον.

§. 105. Ἐκ μὲν τῆς β γίνεται ἡ μαρτυρία πρῶτον μὲν τοῦ λ αγίε, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον οὕ-

τω π β , ἢ δ · ἡμεῖς δὲ, οὕτω β · δι' ἧς παριστώμεν μόνον τὸν ν η φθόγγον. Ἐπειτα τῆς αγια, ἣτοι τῆς τετραφωνίας του, δηλαδὴ τῆς πέμπτῃς ἐπὶ τὸ ὄξύ·

ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον οὕτω δ · ἡμεῖς δὲ, ἔτω

β · δι' ἧς παριστώμεν τὸν δι φθόγγον. Εἶτα τῆς ἐν-

νάτης ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἣν γράφομεν μὲν β · παριστώμεν δὲ τὸν Πα φθόγγον. Ἐπειτα τῆς δωδεκάτης

ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἣν γράφομεν μὲν δ · παριστώμεν δὲ τὸν Δι φθόγγον. Ἐπειτα τῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ τετάρτης

τῆ νη, ἣν γράφομεν μὲν ςζ, παριστῶμεν δὲ τὸν δι
 φθόγγον. Καὶ τέλος τῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ ὀγδόης τοῦ
 νη, ἣν γράφομεν ςζ.

§. 106. Ἐκ δὲ τῆς ^ν ϩ γίνεται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ
 αλεαλες, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον οὕτω π^λϩ, ῥ^π ϩ
 ἡμεῖς δὲ, οὕτω ϩ^π δι ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν πα
 φθόγγον. Εἶτα ἡ τοῦ αααλες, ἥτοι τῆς πέμπτης
 αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον ἔτω
 ῥ^λ, ἡμεῖς δὲ, ϩ^κ δι ἧς παριστῶμεν τὸν κε φθόγγον.
 Ἐπειτα ῥ^π τῆς ὀγδόης ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἣν γράφομεν ϩ^π,
 καὶ παριστῶμεν τὸν Πα. Ἐπειτα ἡ τῆς δωδεκάτης
 ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἣν γράφομεν ϩ^κ, καὶ παριστῶμεν τὸν κε.
 Μετέπειτα ἡ τῆς τετάρτης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἣν γράφο-
 μεν ϩ, καὶ παριστῶμεν τὸν κε. Καὶ τέλος ἡ τῆς ὀ-
 γδόης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἣ γράφεται μὲν ϩ, παριστῶ δὲ
 τὸν πα φθόγγον.

§. 107. Ἐκ δὲ τῆς Ἄ γίνεται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ
 λεαλες, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον Ἄτος, ἡμεῖς δὲ
 Ἄ, δι ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν βου φθόγγον. Ἐ-
 πειτα ἡ τοῦ λεαλες, ἥτοι τῆς πέμπτης αὐτοῦ ἐπὶ τὸ
 ὀξύ, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον Ἄ^ζ, ἡμεῖς δὲ λ, ^ζ
 δι ἧς παριστῶμεν τὸν φθόγγον ζω. Μετέπειτα ἡ τῆς
 ὀγδόης ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἣν γράφομεν Ἄ^β, καὶ παριστῶ-
 μεν τὸν Βου. Ὑστερον ἡ τῆς δωδεκάτης ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ἦν γράφομεν ^{Ζ''} \mathcal{N} , καὶ παριστῶμεν τὸν Ζω. Καὶ πάλιν ἢ τῆς τετάρτης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἦν γράφομεν \mathcal{Z} , καὶ παριστῶμεν τὸν ζω. Καὶ αὖθις ἢ τῆς ὀγδῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἦν γράφομεν \mathcal{N} , καὶ παριστῶμεν τὸν

⁶

βου. Καὶ τέλος ἢ τῆς ἑνδεκάτης ἐπὶ τὸ βαρὺ γραφομένης μὲν \mathcal{Z} , παριστῶσης δὲ τὸν ζω· διότι ἢ μὴ ποιούσα ἴδιον μέλος, συμπεριλαμβάνεται τῇ \mathcal{N} .

§. 108. Ἐκ δὲ τῆς $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$ γίνεται πρῶτον μὲν ἢ τοῦ $\mathcal{Z}\alpha\mathcal{Z}\alpha$, ἦν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον $\mathcal{Z}\text{---}\mathcal{Z}$, $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$ · ἡμεῖς δὲ

$\mathcal{Z}\mathcal{Z}$, δι' ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν γα φθόγγον. Εἶτα ἢ τῆς

πέμπτης αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἦν γράφομεν $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$, δι' ἧς παριστῶμεν τὸν Νη. Εἶτα ἢ τῆς ὀγδῆς ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ἦν γράφομεν $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$, καὶ παριστῶμεν τὸν Γα. Καὶ τέλος ἢ τῆς ὀγδῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ γράφεται $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$,

καὶ παριστᾶ τὸν γα.

§. 109. Εἰς τὸ αὐτὸ Διατονικὸν γένος τὰ διάφορα συστήματα ποιούσι καὶ τὰς μαρτυρίας διαφόρους

οἶον, ὃ ἐπὶ τὸ ὀξύ ὀγδοος φθόγγος τῆς \mathcal{Q} , μαρτυ-

ρεῖται διὰ τῆς \mathcal{Q} , ὅταν τὸ μέλος γίνηται κατὰ τὸ Δια-

πασῶν σύσημα. Ὅταν ὁμοῦς γίνηται κατὰ τὸν Τρο-

χὸν, μαρτυρεῖται ὁ αὐτὸς διὰ τῆς \mathcal{Q} · διότι ἢ μὲν \mathcal{Q} ζητεῖ ἀνάβασιν τόνου ἐλάσσονος· ἢ δὲ \mathcal{Q} ζητεῖ ἀ-

νάβασιν τόνου μείζονος· τὸ αὐτὸ νοῶμεν καὶ διὰ τὰς \mathcal{Z} , $\mathcal{Z}\mathcal{Z}$.

§. 110. Εἰς τὸ αὐτὸ Διατονικὸν γένος ἔτι καὶ αἱ φθοραὶ παραλλάττεισι τὰς μαρτυρίας· οἶον, ὅταν τε-

Θῆ ἢ φθορὰ τοῦ Ζαζα ἐπὶ τοῦ δι, ἢ μαρτυρία τοῦ-
 του τοῦ φθόγγου γίνεται οὕτω ^Δζζ. ὡς τόσον τὸ μὲν
 μέλος μαρτυρεῖται πάντοτε μὲ μίαν ἀπὸ τὰς τέσσα-
 ρας ἀρξτικὰς μαρτυρίας· τὸ δὲ σύμφωνον γράμμα
 τῶν ἐπτὰ συλλαβῶν τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν,
 δεικνύει τὴν ἀπὸ τῆ Ἰσου ἀπόστασιν οἶον, τῆς μαρ-
 τυρίας ζζ, τὸ μὲν ζζ δεικνύει, ὅτι τὸ μέλος εἶναι
 Ζαζα· τὸ δὲ Δ, ὅτι τὸ διάστημα εἶναι ἢ πέμπτη τῆ
 νη φθόγγου.

§. 111. Ἡ μελωδία λέγεται Νητοειδῆς μὲν, ὅτε
 κατέχει τὸν τόπον τῶν ὀξείων φθόγγων· Ὑπατοειδῆς
 δὲ, ὅτε κατέχει τὸν τόπον τῶν βαρέων φθόγγων·
 καὶ Μεσοειδῆς, ὅτε κατέχει τὸν μεταξὺ τούτων καὶ
 ἐκείνων τόπον. Ὅθεν καὶ αἱ μαρτυρίαι λέγονται,
 ἄλλαι μὲν τῆς νητοειδοῦς μελωδίας· ἄλλαι δὲ, τῆς
 ὑπατοειδοῦς· καὶ ἄλλαι, τῆς μεσοειδοῦς. Ἰδοῦσιν καὶ
 δύο πίνακες, περιέχοντες τὰς μαρτυρίας.

ζζ	Ϟ	ϙ	ϛ
Γ	β	π	ν
	ζ	ϙ	ϛ
	ζ	κ	Δ
	ζ''	κ'	Δ'
	Ϟ	ϙ	ϛ
Γ'	β'	π'	ν'
ζζ	Ϟ	ϙ	ϛ
ν'	ζ'	κ	Δ
ζζ	Ϟ	ϙ	ϛ
Γ	β	π	ν
ζζ	κ	ϙ	ϛ
ζζ	Ϟ	ϙ	ϛ

ὄγδοαι ἐπὶ τὸ βαρὺ,

τέταρται ἐπὶ τὸ βαρὺ,

δωδέκαται ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ὄγδοαι ἐπὶ τὸ ὀξύ,

πέμπται ἐπὶ τὸ ὀξύ,

πρῶται,

ἀρξτικάί.

*Αἱ μαρτυρίαι τῆς
Νηπειδοῦς μελωδίας.*

	Zw	z'
	κε	x'
	δ	δ'
	γα	γ'
	βου	β'
π	πα	π'
νη	νη	ν'
Zw	Zw	z'

*Αἱ μαρτυρίαι
τῆς Μεσοειδοῦς,*

	κε	x'
δι	δι	δ'
γα	γα	γ'
βου	βου	β'
πα	πα	π'
νη	νη	ν'
Zw	Zw	z'

*Αἱ μαρτυρίαι
τῆς Υπατοιδοῦς,*

	κε	x'
δ	δ	δ'
γα	γα	γ'
βου	βου	β'
πα	πα	π'
νη	νη	ν'
Zw	Zw	z'

ΒΙΒΛΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Περὶ τῆς ἐν τῇ Μελωδίᾳ ποιότητος.

§. 112.

Εἰ μὲν ἐξετάζετο παρὰ τῶν μουσικῶν ἡ μελωδία μόνον κατὰ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ, κατεγίνετο ἡ ἔρευνα αὐτῶν εἰς τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας μόνον (α)· ἐπειδὴ ὅμως ἐξετάζεται καὶ κατὰ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, καὶ κατὰ τὸ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ κατὰ τὸ λεῖον καὶ τραχὺ, καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ, (διότι ὕταν ἐμπέση εἰς τὸν πέριξ ἀέρα πλήγμα ἢ πνεῦμα πολὺ, καὶ πλήξη αὐτὸν κατὰ πολλὰ μέρη, ἀποτελεῖται φωνή, μεγάλη καὶ ὅταν ὀλίγον, μικρά· καὶ ὕταν ὀμαλὸν, λεῖα· καὶ ὕταν ἀνώμαλον τραχεῖα· καὶ ὕταν ἐλευθέρως, δυνατὴ καὶ ὕταν ἐμποδισμένως, ἀδύνατος (β).) διὰ ταῦτα ἡ παρατήρησις αὐτῶν ἔφθασε καὶ εἰς τὸ ποιὸν, ὅπερ θεωρεῖται εἰς τὴν μελωδίαν τὸ ὅποιον ἀφορῶν εἰς αὐτὰ τὰ πάθη, ἅτινα γίνονται εἰς τὸν ἀέρα, γνωρίζεται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὸν χρόνον, καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἔξαγωγῆς τῶν φθόγγων.

α) Ἐοικεν ἡ κατὰ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ τῶν φθόγγων διαφορὰ, ποσότητος εἶδος εἶναι τι. Κλαύδιος Πτολεμαῖος. Κεφ. Γ'. 7.
β) Ὅρα τὸν Γερμασητὸν Νικόμαχον, Βιβλ. Α', 8.

§. 113. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων εἶναι ἐκεῖνα ἃ τινὰ δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ποιότητα τοῦ μέλους. Διότι ὅταν οἱ φθόγγοι οἵ τινες παραστήνουνται μὲ τοὺς χαρακτῆρας, δὲν εἶναι δεμένοι μὲ τὸν προσδιορισμὸν τῶν χρόνων, ὁμοιάζουσι μὲ τὰς συλλαβὰς τῶν γραμματικῶν, αἱ ὁποῖαι, ὅταν δὲν διορισθῶσιν εἰς λέξεις, δὲν δύνανται νὰ παραστήσωσι νόημα. Λοιπὸν ὁ χρόνος δένει τοὺς φθόγγους, καὶ τοὺς φέρει εἰς κατάστασιν λέξεων. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων ξεχωρίζει τὰς λέξεις τὴν μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην, διὰ νὰ ἐξαγγέλλῃ κάθε μία τὸ ἴδιόν της νόημα· διότι καθὼς τὸ, ὅτι γράφω· ὅ,τι γράφω· ὅτοι γράφω· ὅτῃ γράφω· ὦ τι γράφω; ὦ τὺ, γράφω· ἔχει μὲν τὴν αὐτὴν φωνήν· ὁμοῦς ὁ τρόπος τῆς προφορᾶς διὰ τὴν ὑποδιαστολήν, ἢ διὰ τὴν περισπωμένην, ἢ δι' ἄλλο τι ποιεῖ τὴν διάκρισιν· οὕτω καὶ τὰς λέξεις τῶν φθόγγων, ἡγεὺς τὰς θέσεις ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν ξεχωρίζει αὐτάς.

§. 114. Χρόνος εἶναι, κατὰ τοὺς φιλοσόφους, καταμέτρησις τῆς κινήσεως τοῦ κινουμένου. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἀπαγγέλεται τὸ μέλος, ἄς κινήται ἢ ὁ ποῦς, ἢ ἡ χεὶρ τοῦ μουσικοῦ πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω, κρούουσα τὸ γόνυ· καὶ μετρουμένη ἢ κίνησις τῆς χειρὸς, ἀπαρίθμει τὸν χρόνον· διότι ὁ καιρὸς ὅς τις ἐξοδεύεται ἀπὸ τὴν μίαν κραῦσιν ἕως εἰς τὴν ἄλλην, λογαριάζεται εἷς χρόνος.

§. 115. Ἐκαστος χαρακτῆρ, ὅς τις φανερόναι ἓνα φθόγγον, ἐξοδεύει ἓνα χρόνον· ἢ δὲ Ὑποῤῥοή, ἢ τις ἐξοδεύει δύο συνεχεῖς φθόγγους, ἐξοδεύει δύο χρόνους, καὶ λαμβάνει πάλιν ἕκαστος φθόγγος αὐτῆς ἀνὰ χρόνον ἓνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ὑποστάσεων.

§. 116.

Βραχὺς μὲν φθόγγος λέγεται ἐκεῖνος, ὅς τις ἐξοδεύει χρόνον ἕνα· μακρὸς δὲ, ὅς τις ἐξοδεύει χρόνους πολλούς. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἕνας φθόγγος θέλει νὰ ἐξοδεύῃ πολλούς χρόνους, καὶ πάλιν ἕνας χρόνος ζητεῖ πολλούς φθόγγους, ἐχρειάσθησαν σημεῖα τινὰ, διὰ νὰ προσδιορίζωσιν αὐτὰ, γραφόμενα τὰ τοιαῦτα σημεῖα κάτωθεν τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων, ἢ ἄνωθεν. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ σημεῖα ὠνομάσθησαν Ὑποστάσεις.

§. 117. Ἄρα Ὑπόστασις εἶναι σημεῖον μουσικὸν ἄφωνον, γράφον τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, καὶ γραφόμενον ὑπὸ τοὺς χαρακτήρας τῶν φθόγγων, ἢ γιν ὑφισταμένη τοῖς χαρακτήρσι, καὶ μὴ ἐγχωρῆ ἐφισταμένη. Σημεῖον δηλαδὴ, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ μουσικοὶ, ὄχι διὰ νὰ παραστήνωσι φθόγγους, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰδοποιῶσι καὶ νὰ τελειοποιῶσι τὰς συνθέσεις τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων, ὥστε νὰ εἶναι ἱκαναὶ νὰ γράφωσι τὸ μέλος, καθὼς ἡ ποιότης ἀπαιτεῖ.

§. 118. Ἀπὸ τὰς ὑποστάσεις ἄλλαι μὲν εἶναι ἐγχρονοὶ· ἄλλαι δὲ, ἄχρονοι· καὶ αἱ μὲν ἄχρονοι, εἶναι τροπικαί· δηλαδὴ γράφουσι τὸν τρόπον τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων· αἱ δὲ ἐγχρονοὶ εἶναι τέσσαρες, αἱ ἐξῆς·

Ἄπλῃ ·
 Κλάσμα ∞
 Γοργὸν r
 Ἀργὸν r

§. 119. Ἡ Ἀπλῆ γράφεται μὲν οὕτω \cup , δύναται δὲ χρόνον ἕνα· καὶ ὅταν χρειασθῶσι δύο χρόνοι, γίνεται Διπλῆ··, καὶ ὅταν τρεῖς, Τριπλῆ···, καὶ ὅταν τέσσαρες Τετραπλῆ····, καὶ ὅταν πέντε, Πενταπλῆ·····, καὶ ὅταν ἕξ, Ἑξαπλῆ······. Ὅθεν εἰς ὅποιον χαρακτῆρα ὑπογράφεται ἡ Ἀπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει δύο χρόνους, ἕνα μὲν διὰ τὸν χαρακτῆρα, ἕνα δὲ διὰ τὴν Ἀπλῆν· ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τὴν Ὑποῤῥοσὴν \cup , καὶ προξενεῖ τὴν χρονοτριβὴν εἰς τὸν δευτέρου της φθόγγου· καὶ ὑπὸ τὴν Ἀπόστροφον ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐπιγραφῆται Γοργὸν \cup , καὶ ὑπὸ τὸ Ἀντικένωμα \cup . Εἰς ὅποιον δὲ χαρακτῆρα ὑπογράφεται ἡ Διπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει χρόνους τρεῖς. Ὑπογράφεται δὲ εἰς ὅλους τὰς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων, διότι αὐτὰ δὲν ἐξοδεύουσι περισσότερον ἀπὸ τὸν ἕνα χρόνον. Εἰς ὅποιον δὲ χαρακτῆρα ὑπογράφονται ἡ Τριπλῆ, ἡ Τετραπλῆ, ἡ Πενταπλῆ, καὶ ἡ Ἑξαπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει τὰ ἀνάλογα· ὑπογράφονται δὲ, ὅπου καὶ ἡ Διπλῆ. Ὅταν δὲ γράφηται ἔξω τῶν χαρακτῆρων μὲ μίαν Βαρεῖαν, ἡ μὲν Ἀπλῆ, σιωπᾶται χρόνος εἰς· ἡ δὲ Διπλῆ, σιωπᾶνται χρόνοι δύο· ἡ δὲ Τριπλῆ, σιωπᾶνται τρεῖς χρόνοι, καὶ τὰ λοιπά.

§. 120. Τὸ Κλάσμα γράφεται μὲν ἔτω \cup , δύναται δὲ χρόνον ἕνα· τίθεται δὲ εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, πλὴν τῆς Ὑποῤῥοσὴς καὶ τῶν Κεντημάτων. Διότι ἡ μὲν Ὑποῤῥοσὴ δέχεται τὴν Ἀπλῆν ἀντὶ τοῦ Κλάσματος· τὰ δὲ Κεντήματα δὲν χρονοτριβοῦσιν ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ὁ δὲ φθόγγος τοῦ χαρακτῆρος, ὅς τις ἔχει τὸ Κλάσμα, ἐξοδεύει δύο χρόνους, καὶ ἐν τῇ χρονοτριβῇ κυματίζεται τρόπον τινὰ ἢ φωνή.

§. 121. Τὸ Γοργὸν γράφεται μὲν ἔτω \cup , δύναται δὲ ἡμισὺν χρόνον ἔτως. Ὅταν χρειάζεται νὰ ἐξοδεύσιν ἕνα χρόνον δύο φθόγγοι, τότε τίθεται

Γοργόν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\curvearrowright \text{Γ}$. Ὄταν δὲ χρειάζεται να ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον τρεῖς φθόγγοι, τότε γίνεται Δίγοργον, καὶ τίθεται πάλιν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\curvearrowright \text{ΓΓ}$. Ὄταν δὲ χρειάζεται να ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον τέσσαρες φθόγγοι, τότε γίνεται Τρίγοργον, καὶ τίθεται πάλιν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\curvearrowright \text{ΓΓΓ}$ καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

§. 122. Τὸ μὲν Γοργόν διακρίνεται τριχῶς ἡμισυ, ὀλόκληρον, καὶ ἡμιόλιον. Διὰ να φανερωθῇ τῆτο, ἄς ὑποτεθῇ 4 ὁ χρόνος τὸν ὁποῖον ἐξοδεύουσιν οἱ δύο φθόγγοι, τὸ ὁποῖον φανερώνουσιν οὕτως οἱ δύο χαρακτῆρες ΓΓ . Ὄταν μὲν ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὀλίγον τὰ 3, καὶ τὸ Ἴσον τὸ 1, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου τὸ Γ , ΓΓ . Ὄταν δὲ ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὀλίγον τὰ 2, καὶ τὸ Ἴσον τὰ 2, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου τὸ Γ , ΓΓ . Καὶ ὅταν ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὀλίγον τὸ 1, καὶ τὸ Ἴσον τὰ 3, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου τὸ Γ , ΓΓ . Λέγεται δὲ τὸ μὲν πρῶτον, Ἡμίγοργον, τὸ Γ τὸ δὲ δεύτερον Γοργόν, τὸ Γ καὶ τὸ τρίτον Τριημίγοργον, τὸ Γ .

§. 123. Τὸ δὲ Δίγοργον διακρίνεται τετραχῶς. Ὄταν μὲν ὁ πρῶτος φθόγγος ἐξοδεύῃ τὸν ἡμισυν χρόνον, καὶ οἱ ἄλλοι δύο τὸν ἡμισυν, ἤγερν ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ἀνὰ τεταρτημόριον, γράφεται τὸ Δίγοργον ἔτω ΓΓ . Ὄταν δὲ ὁ πρῶτος φθόγγος ἐξοδεύῃ τεταρτημόριον τοῦ ἐνὸς χρόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἡμισυν χρόνον, καὶ ὁ τρίτος τεταρτημόριον, γράφεται ἔτω ΓΓ . Ὄταν δὲ ὁ πρῶτος φθόγγος καὶ ὁ δεύτερος ἐξοδεύωσιν ἀνὰ ἕν τεταρτημόριον, καὶ ὁ τρίτος τὸν ἡμισυν, γράφεται οὕτω ΓΓ . Ὄταν δὲ οἱ τρεῖς φθόγγοι τὸν ἕνα χρόνον ἐξοδεύωσιν ἐξίσου, ἤγουν

λαμβάνοντες κάθε ένας ἀπὸ ἓν τριτημόριον τῆς ἐνός χρόνου, τότε γράφεται ἔμπροσθεν τοῦ Διγόργου ὁ 3 ἀριθμὸς οὕτω $\frac{3}{5}$ δηλοῖ δὲ, ὅτι ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τρία, καὶ ὄχι εἰς τέσσαρα.

§. 124. Τὸ δὲ Τρίγορον, ἐπειδὴ ὑποτίθησι τὸν χρόνον διαιρέμενον εἰς τέσσαρα, καὶ ἐπομένως κάθε φθόγγος ἐξοδεύει τεταρτημόριον τοῦ ἐνός χρόνου, δὲν ἐπιδέχεται τοιαύτας διακρίσεις. Εἰς δὲ τὸ Τετράγορον, καὶ Πεντάγορον εἰ τύχοι, ἢ ταχύτης δὲν ἐπιτρέπει νὰ γίνωνται τοιαῦται διακρίσεις.

§. 125. Ἄρα τὸ Γοργὸν δίδει μὲν εἰς τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον τίθεται, τὴν εἰρημένην δύναμιν ὑστερεῖ δὲ τὸν ἡγούμενον φθόγγον κατὰ τὸν χρόνον, ὅταν μὲν αὐτὸ εἶναι Ἡμίγορον, ἓν τεταρτημόριον ὅταν εἶναι Γοργὸν, δύο τεταρτημόρια ὅταν δὲ εἶναι Τριημίγορον, τρία τεταρτημόρια ὅταν δὲ εἶναι Δίγορον, τοιοῦτον μὲν $\frac{1}{4}$, δύο τεταρτημόρια τοιοῦτον δὲ $\frac{2}{4}$, ἢ τοιοῦτον $\frac{3}{4}$, τρία τεταρτημόρια καὶ τοιοῦτον $\frac{3}{4} \cdot 3$, δύο τριτημόρια.

§. 126. Τὸ Ἄργον γράφεται μὲν οὕτω $\frac{1}{2}$, τίθεται δὲ χρόνον ἓνα. Τίθεται δὲ τὸ Ἄργον ἐπὶ τῆς Ὀλίγου, ᾧ ὑφίστανται Κεντήματα, οὕτω $\frac{1}{2}$ καὶ

θέλει νὰ ἐξοδεύωσι χρόνον ἓνα τὰ Κεντήματα μάζη μὲ τὸ Ὀλίγον, καὶ αὐτὸ τὸ Ἄργον ἄλλον ἓνα χρόνον ὥστε συνυπονοεῖται καὶ Γοργὸν, διότι οἱ δύο χαρακτῆρες ἐξοδεύουσιν ἓνα χρόνον. Διπλασιάζεται δὲ τὸ Ἄργον, οὕτω γραφόμενον $\frac{1}{2}$, ὅταν χρειασθῶσι τρεῖς χρόνοι· τριπλασιάζεται δὲ, γραφόμενον οὕτως $\frac{1}{2}$, ὅταν χρειασθῶσι τέσσαρες χρόνοι.

§. 127. Ὅταν ἓνας χαρακτήρ ἔχη καὶ Γοργὸν καὶ Ἀπλῆν, ὡς $\frac{1}{2}$, πρῶτον ἐνεργεῖ τὸ Γοργὸν, καὶ ὕστερον ἡ Ἀπλῆ. Τουτέστιν ἐπειδὴ αὐτῆς ἡ θέσις

ζητεῖ δύο χρόνους, ἄρα γίνονται καὶ δύο κρούσεις. Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν κρῆσιν πέρνεται ὁ φθόγγος τοῦ Ἰσα. ἐξοδεύων τὸν ἡμισυν χρόνον· ὁ δὲ φθόγγος τῆς Ἀποστρόφου ἐξοδεύει τὸν λοιπὸν ἡμισυν χρόνον, ἕως νὰ γίνῃ καὶ ἡ δευτέρα κρούσις· εἰς δὲ τὴν δευτέραν κρούσιν ὁ φθόγγος τῆς αὐτῆς Ἀποστρόφου κρατεῖται, ἕως νὰ ἐξοδευθῇ καὶ ὁ ἄλλος χρόνος, τὸν ὁποῖον ζητεῖ ἡ Ἀπλῆ. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ ἔτιαν ὁ χαρακτήρ ἔχη Δίγορον καὶ Διπλῆν οὕτω

διότι εἰς μὲν τὸν πρώτον χρόνον ἐξοδεύονται οἱ τρεῖς φθόγγοι, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δύο χρόνους τῆς Διπλῆς κρατεῖται ἡ φωνὴ τοῦ δευτέρου φθόγγου τῆς Ὑποφθῆς.

§. 128. Ἐν ὅσῳ φυλάττεται ἡ αὐτὴ ἀγωγὴ τοῦ χρόνου εἰς τὸ μέλος, δὲν ζητεῖται κανένα σημεῖον, διὰ νὰ προσδιορίξῃ αὐτήν· ὅταν δὲ μεταβάλληται ἀπὸ μὲν τοῦ βραδέος εἰς τὸ ταχὺ, σημαίνεται οὕτω χ τὸ ὁποῖον θέλει νὰ διπλασιάζηται ἡ ταχύτης· ἀπὸ δὲ τοῦ ταχέος εἰς τὸ βραδὺ, σημαίνεται ἔτιω χ τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι διπλασιάζεται ἡ βραδύτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν ἄχρονων Ὑποστάσεων.

§. 129.

Αἱ δὲ ἄχρονοι Ὑποστάσεις, δι' ὧν χρόνος μὲν δὲν γράφεται, ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται καὶ Τροπικαί, εἶναι ἑπτὰ·

ἡ Βαρεῖα	┌
τὸ Ὅμαλόν	→
τὸ Ἀντικένωμα	↪
τὸ ψηφιστὸν	⤿
τὸ Ἐτερον	↪
ὁ Σταυρὸς	+
καὶ τὸ Ἐνδόφωνον	∞

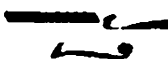
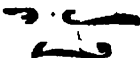

§. 130. Ὅπου δὲ γράφεται μία ἀπὸ τὰς ἑπτὰ ὑποστάσεις, διακρίνεται τρόπος ἀπαγγελίας τοῖστος, οἷον περιγράφομεν. Ἡ μὲν Βαρεῖα λοιπὸν θέλει νὰ προφέρηται μετὰ βάρους ὁ φθόγγος τοῦ ἔμπροσθεν-της κειμένου χαρακτήρος ὥστε νὰ διακρίνηται ἡ ζωηρότης τῆς τόσο ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ἐπόμενον· ὑπογράφεται δὲ πάντων τῶν χαρακτήρων, πλὴν τῶν Κεντημάτων.

§. 131. Τὸ δὲ Ὅμαλόν θέλει νὰ προξενῆται ἕνας κυματισμὸς τῆς φωνῆς ἐν τῷ λάρυγγι μὲ κάποιαν ὀξύτητα τοῦ φθόγγου τοῦ χαρακτήρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπογράφεται· ὑπογράφεται δὲ πάντων τῶν χαρακτήρων, πλὴν τῶν Κεντημάτων, τῆς Πεταστῆς καὶ τῆς Ὑποῤῥοῆς.

§. 132. Τὸ δὲ Ἀντικένωμα ὑποτιθέμενον τῷ Ὀλίγῳ μὲ κατιόντα χαρακτήρα ἔμπροσθεν, θέλει νὰ προφέρηται ἡ φωνὴ μὲ πέταγμα. Ὅταν δὲ κάτωθεν τῆς Ἀντικενώματος τεθῆ Ἀπλῆ →, ἢ Διπλῆ →., ἢ Τριπλῆ →. μὲ κατιόντα χαρακτήρα ἔμπροσθεν, ἡ φωνὴ προφέρεται κρεμαμένη τῶν τινὰ καὶ ἀχωρίστως. Τίθεται δὲ τὸ Ἀντικένωμα, ὑπὸ πάντας μὲν τοὺς χαρακτήρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων· ἔμπροσθεν δὲ πάντων, πλὴν τῆς Ὑποῤῥοῆς.

§. 133. Τὸ δὲ Ψηφιστὸν θέλει νὰ δίδωται δύναμις

τις καὶ ζωηρότης εἰς τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτήρων εἰς τοὺς ὁποίους ὑπογράφεται· τίθεται δὲ ὑπὸ τὸ Ἴσον καὶ ὑπὸ τοὺς ἀνιόντας χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων, ἔμπροσθεν ἢ μὴ κατιόντων χαρακτῆρων.

§. 134. Τὸ δὲ Ἐτερον συνδέει χαρακτῆρας ἀνιόντας μετὰ κατιόντων ἢ Ἴσον μὲ Ἴσον, ὡς , ἢ Ὀλίγον μὲ Ἴσον, ὡς , ἢ Ἀπόστροφον, Ἐλαφρὸν, καὶ Χαμηλὴν μὲ Ἴσον, ὡς
 προφέρονται δὲ λείως πως καὶ ἀδυνάτως οἱ φθόγγοι συνδεδεμένοι.

§. 135. Ὁ δὲ Σταυρὸς θέλει νὰ διακόπτηται ἡ φωνὴ τοῦ φθόγγου τοῦ χαρακτῆρος, ἔμπροσθεν τῆ ὁποῖου κεῖται, διὰ νὰ λαμβάνηται ἡ φωνὴ τοῦ ἐπομένου χαρακτῆρος μὲ νέον πνεῦμα.

§. 136. Τὸ δὲ Ἐνδόφωνον θέλει νὰ προφέρηται ἐκ τῆς ῥινός ὁ φθόγγος τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπογράφεται. Καὶ ὅταν τύχη καὶ χρονικὸν σημεῖον εἰς τὸν χαρακτῆρα, δαπανᾶται ὁ χρόνος ὁμοίως· δηλαδὴ ἐξερχομένης ἐν τῇ χρονοτριβῇ τῆς φωνῆς ἐκ τῆς ῥινός· ὡς .

Οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο καὶ ἄλλας ὑποστάσεις ἀχρόνους, αἱ ὁποῖαι δὲν παρίστων τρόπον ἐξαγωγῆς φθόγγων, ἀλλὰ μέλος ὁλόκληρον· περὶ ὧν ἐν τῷ περὶ μελοποιίας λέγομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Περὶ διαφορᾶς ἐκδοχῆς τῶν φθόγγων τῶν
Χαρακτήρων.

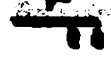

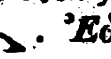
§. 137.

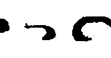
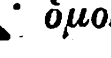
Οἱ ἀρχαῖοι Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μὲ περιεργό-
τερον ὄμμα ἐνιδόντες εἰς τὴν ἐκδοχὴν τῶν φθόγγων,
ἤρον αὐτὴν πλατυνομένην εἰς πολλοὺς τρόπους. Ὅθεν
ἐκρίναν εὐλογον, διὰ πολλῶν χαρακτήρων νὰ παρι-
σιῶσι τὰ μέλη αὐτῶν, καθ' ὅσους δηλαδὴ καὶ τρό-
πους ἐκδοχῆς ἐδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψωσι· διότι
ἀλλέως, καθὼς ἐφρόνει καὶ Γαβριὴλ ὁ Ἱερομόναχος,
περίφημος συγγραφεὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς,
οἱ ἑξῆς ἑπτὰ χαρακτῆρες, τὸ Ἴσον, τὸ Ὀλίγον, τὸ
Κέντημα, ἡ Ὑψηλὴ, ἡ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρὸν,
καὶ ἡ Χαμηλὴ, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ παραστήσωσι κάθε
ποσὸν τῆς μελωδίας. Ἐπλήθυναν λοιπὸν τοὺς χα-
ρακτῆρας, διὰ νὰ γράψωσι δι' αὐτῶν καὶ τινα ποιό-
τητα τῆς μελωδίας. Ἄρα εἰς τοὺς χαρακτῆρας, δι-
ῶν γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, διακρίνεται δια-
φορὰ παρσίματος τῶν φθόγγων· διότι ἀλλέως πέρ-
νεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, παραδείγματος χάριν,
καὶ ἀλλέως ὁ τῶν Κέντημάτων.

§. 138. Τὸ μὲν Ὀλίγον θέλει νὰ ἀναβαίνει ἢ φω-
νὴ κεχωρισμένως. Ὅπως λοιπὸν ζητεῖται συνεχῆς ἀνά-
βασις φθόγγων πολλῶν ἀνὰ τόνον ἓνα, ἐπιδεχομέ-
νων συλλαβὰς, διὰ μόνου τοῦ Ὀλίγου παριστᾶται
γραφομένη. Ὅταν δὲ τὸ Ὀλίγον ὑποτάσσεται ὑπὸ τῆ
Ἰσου, καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων χαρακτήρων, ὁ φθό-
γγος αὐτοῦ προφέρεται ζωηροτέρως.

§. 139. Ἡ δὲ Πεταστὴ θέλει νὰ ἀναβιβάζωμεν
τὴν φωνὴν ὀλίγῳ περισσότερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν ὁ-

ξύτητα τῷ τυχόντος τόνου. Φυλάττει δὲ τοῦτο τὸ ἰδίωμα, καὶ ὅταν ὑποτάσσεται ὑπὸ τοῦ Ἰσου καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων χαρακτήρων τίθεται δὲ ἔμπροσθεν κατιόντος χαρακτήρος μόνη οὔσα· μετὰ δὲ Κλάσματος, πολλῶν.

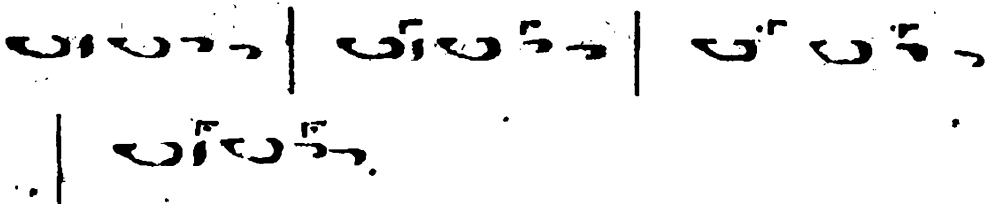
§. 140. Τὰ δὲ Κεντήματα θέλουσι νὰ συνέχηται ἢ φωνή, καὶ νὰ μὴ χωρίζηται ὁ φθόγγος αὐτῶν οὔτε ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου, οὔτε ἀπὸ τοῦ ἐπομένου. Ὅταν δὲ γράφονται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου δὲν πιάνουσι συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως. Ἐνθα ἂν τύχη Γοργόν, ἐννοεῖται διὰ τὰ Κεντήματα ἡγῶν ἐν τῇ κρούσει προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ὄχι ὁ τῶν Κεντημάτων ὡς , . Ἐὶ δὲ τύχοι Ἄργον οὕτω , πάλιν τὰ μὲν Κεντήματα πέρνονται εἰς τὸν ἡμισυν χρόνον τοῦ ἡγουμένου φθόγγου, καὶ ἐν τῇ κρούσει προφέρεται τὸ Ὀλίγον, δαπανῶν δύο χρόνους. Τὸ ἀνάλογον νοεῖται καὶ ἂν τύχη διπλοῦν ἄργον, ἢ τριπλοῦν καὶ Ἡμίγοργον, ἢ Τριημίγοργον. Ἦξευρε δὲ, ὅτι τὰ Κεντήματα δὲν τίθενται κατ' ἀρχὰς, οὔτε μετὰ τὴν Πεταστὴν, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν χαρακτήρων. Καὶ ὅτι ἀντὶ μὲν Ὀλίγου Κεντήματα δὲν τίθενται ἀντὶ δὲ Κεντημάτων Ὀλίγον τίθεται, ὅπου προξενεῖται σύγχυσις ὅλον,   . Ἐδῶ τὰ Κεντήματα

μὲ τὸ νὰ συγχέωνται μὲ τὸ Κέντημα, δίδουσι τόπον τῷ Ὀλίγῳ, διὰ νὰ γράφηται αὐτὴ ἢ θέσις οὕτω   ὁμοίως καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας περιστάσεις.

§. 141. Ἡ δὲ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλὴ θέλουσι νὰ καταβιβάζηται κεχωρισμένως ἢ φωνή, καὶ πιάνουσι συλλαβὰς. Ὑποτασσομένη δὲ ἢ Ἀπόστροφος ὑπὸ τοῦ Ἐλαφροῦ, προξενεῖ συνέχειαν,

εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ φθόγγους, ἐννοουμένου Γοργᾶ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ φθόγγῳ, ὅς τις δὲν πιάνει συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως· ὁ δὲ δεύτερος αὐτοῦ φθόγγος πιάνει συλλαβὴν, ὅς τις καὶ προφέρεται ἐν τῇ κρούσει.

§. 142. Ἡ δὲ Ὑποῤῥοή θέλει νὰ καταβαίνωσι συνεχῶς καὶ ἐνὶ πνεύματι οἱ δύο αὐτῆς φθόγγοι καὶ ὁ ἡγούμενος· καὶ ἂν τύχη Γοργόν, Ἡμίγοργον, ἢ Τριημίγοργον, ἐννοεῖται διὰ τὸν πρῶτον τῆς φθόγγου ἐν δὲ τῇ κρούσει τῇ διὰ τὸν χρόνον προφέρεται ὁ δεύτερος αὐτῆς φθόγγος. Οὔτε δὲ ὁ πρῶτος, οὔτε ὁ δεύτερος αὐτῆς φθόγγος πιάνουσι συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως. Ἀναλύεται δὲ ἡ Ὑποῤῥοή οὕτω.

Ἦξευρε δὲ, ὅτι κατ' ἀρχὰς Ὑποῤῥοή δὲν τίθεται, ἀλλὰ ἔπεται εἰς ἡγούμενον χαρακτῆρα, καθὼς καὶ τὰ Κεντήματα· δύναται δὲ νὰ ἔπηται εἰς ὅλους τῆς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων· εἰς δὲ τὸ Ὀλίγον, καὶ εἰς τὴν Πεταστὴν καὶ ἐπιγράφεται, ὅτε καὶ τὰ ὑποτάσσει. Οὔτε δὲ ἀπόστροφοι δύο τίθενται ἀντὶ Ὑποῤῥοῆς, οὔτε Ὑποῤῥοή ἀντὶ Ἀποστροφῶν, ἂν δὲν ἐμποδίζη συλλαβὴ· διότι τότε πλεόν ἀναλύεται ἡ Ὑποῤῥοή εἰς Ἀποστροφούς δύο, καὶ τίθεται τὸ Γοργόν εἰς τὴν πρώτην Ἀπόστροφον.

§. 143. Τὸ δὲ Κέντημα καὶ ἡ Ὑψηλὴ δὲν ἔχουσιν ἴδιαν ποιότητα, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὴν ποιότητα τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς, εἰς τὰ ὅποια καὶ ἀκουμβοῦσιν ὡς εἰς σώματα. Τὸ δὲ Ἴσον μονότροπως προφερόμενον, ὅταν ζητῆται νὰ λάβῃ διαφορετικὴν ποιότητα, σημειοῦμεν αὐτὴν διὰ τῶν ὑποστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ Ῥυθμοῦ.

§. 144.

Ρυθμική εἶναι ἐπιστήμη τῆς χρήσεως τῶν λεγομένων περὶ ῥυθμῶν (α). Ῥυθμὸς δὲ εἶναι σύστημα ἐκ χρόνων κατὰ τινὰ τάξιν συγκειμένων. Καὶ χαρακτηρίζεται μὲν ὁ ῥυθμὸς κατὰ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ· θεωροῦνται δὲ εἰς αὐτὸν τέσσαρα. Θέσις, Ἄρσις, Ψόφος, καὶ Ἡρεμία. Καὶ θέσις μὲν εἶναι φορὰ σώματος ἐπὶ τὰ κάτω ἄρσις δὲ, φορὰ σώματος ἐπὶ τὰ ἄνω· ψόφος δὲ, ἡ τοῦ σώματος πληγὴ καὶ ἡρεμία, ἡ στάσις αὐτῆ (β).

α) Τὴν γοῦν ῥυθμικὴν ἐτίμων οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες καὶ τὰ περὶ τὰς κρονοματικὰς δὲ διαλέκτους τότε ποικιλώτερα ἢ· οἱ μὲν γὰρ νῦν φιλομαθεῖς, οἱ δὲ τότε φιλόῤῃθμοι. Πλεῖσταρχος.

β) Τὸν ὀρισμὸν τοῦτον τοῦ ῥυθμοῦ παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ εἰρισκόμενον, ἔλαβε λέγουσί τινες, ἀπὸ τὸν Φαῖδρον. Κατὰ δὲ Λεόφαντον ῥυθμὸς ἐστὶ, χρόνων ἀνθεσις κατὰ ἀναλογίαν τε καὶ συμμετρίαν πρὸς ἑαυτοὺς θεωρουμένων. Κατὰ τὰ δὲ Βακχεῖον, χρόνον καταμέτρησης, κατὰ τὴν γενόμενης ποιᾶς τινος. Κατὰ δὲ Ἀριστοξένον, χρόνος διηρημένος ἐφ' ἑκάστου τῶν ῥυθμιζοσθαι δυναμένων. Κατὰ δὲ Νικόμαχον, χρόνον εὐτακτος σύνθεσις. Κατὰ δὲ Λίδυμον, ποιᾶς φωνῆς σχηματισμός. Κατὰ δὲ Σοῦίδα, τάξις ἑμμελῆς ἀκολούθου ἁρμονίας. Κατὰ δὲ Ἰωάννην τὸν Ἀλεξανδρέα, χρόνον ἑκτάσις ἐπὶ πλεῖον καὶ ἔλαττον, καὶ συμμετρία τούτων. Τριγῶς δὲ θεωρουμένου τοῦ ῥυθμοῦ, (λέγεται γὰρ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων σωμάτων, καθὼς λέγομεν εὐρυθμον ἀνδριάντα· καὶ ἐπὶ πάντων τῶν κινουμένων, καθὼς λέγομεν, εὐρύθμως βαδίζεις· καὶ ἐπὶ φωνῆς, καθὼς λέγομεν, εὐρύθμως ψάλλεις.) περὶ τοῦ ἐσχάτου πρόκειται ἡμῖν λέγειν.

§. 145. Λοιπὸν πράττεται μὲν ὁ ῥυθμὸς, μὲ τὸ νὰ γίνηται μὲν κίνησις ὁποιαδηποτοῦν, καταμετροῦνται δὲ οἱ χρόνοι οἱ τινες ἐξοδεύονται εἰς αὐτὴν, φυλάττει δὲ αὐτὴ διωρισμένην τάξιν. Οἷον, ἐρῶδῦθμῳ ὁ τυμπανιστὴς παίζει τὸ τύμπανον, ὅταν αἱ ἐπὶ τῆ τυμπάνου κρούσεις αὐτοῦ φυλάττωσι τάξιν τῶν χρόνων διωρισμένην καὶ καταμετρούμενος ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον ἐξοδεύσιν αἱ κρούσεις αὐτοῦ, μὲ τὰ τέσσαρα παῦτα, θεσίην, ἄρσιν, ψόφον, καὶ ἡρεμίαν, διὰ τὸν ἕνα ῥυθμὸν, ὅσακις ὁ ῥυθμὸς ἐπαλαμβάνεται, ὁ χρόνος ἐκάστου ῥυθμοῦ εὐρίσκεται ἴσος καὶ ὅμοιος (α)· διότι θεωρεῖται ῥυθμὸς εἰς τοὺς τυμπα-

Ἐφερρεται δὲ ῥυθμῶν εἶναι ὁ Ἀρχιλόχος, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Ὀρφεὺς, καὶ ἄλλοι. Λέγουσι δὲ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ῥυθμοποιίας σύγχρονον τῇ τῆς ποιήσεως· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι προηγήσατο ὁ ῥυθμὸς τῆς ἐποποιίας. Διότι παρατηρήσαντες οἱ ἐποποιοὶ τὴν ταχεῖαν καὶ βραδεῖαν τῶν ποδῶν θεσίην καὶ ἄρσιν, ἀπὸ μεταφορᾶς τούτων ἐποίησαν τὴν τοιάνδε τῶν συλλαβῶν συμπλοκὴν, ἣν παραλαμβάνομεν πρὸς τὴν τῶν μέτρων γένεσιν· καὶ οὕτως ὠνόμασαν καὶ αὐτὰς τὰς συμπλοκάς Πόδας.

Τινὲς τῶν παλαιῶν ὠνόμαζον τὸν μὲν ῥυθμὸν, ἄρσιν· τὰ δὲ μέλος, θήλυ. Ἐπειδὴ τὸ μὲν μέλος εἶναι ἀνερέργητον καὶ ἀσχημάτιστον, καὶ ἐπέχει λόγον ὕλης, διὰ τὴν ἐπιτηδειότητα ἣν ἔχει εἰς τὸ ἐναντίον· ὁ δὲ ῥυθμὸς πλάττει καὶ κινεῖ αὐτὸ τεταγμένως· καὶ ἐπέχει λόγον ποιούντος πρὸς τὸ ποιούμενον.

α) Τὰ μουσικὰ ὄργανα, λύραι, αὔλοι, φόρμιγγες, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι μελωδικὰ, ἐπειδὴ διακρίνονται εἰς αὐτὰ φθόγγοι κατὰ τὸ ὀξύ καὶ βαρύν· κιθάρα δὲ καὶ κλαβεσὲν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι ἁρμονικὰ, ἐπειδὴ ἐκπέμπουσι τοὺς φθόγγους καὶ ἁρμονίαν· τύμπανα δὲ, καὶ τεμπελέκια, καὶ τέφια, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι ῥυθμικά.

Πῶς δὲ ὁ ἦχος, ὅστις εὐχαίνει ἀπὸ τὰ ῥυθμικὰ ὄργανα, ἀρέσκει τῇ ἀκοῇ, ἀφοῦ οὔτε ὀξύνεται οὔτε βαρύνεται; ὄχι δὲ ἄλλο λέγουσιν, εἰμὴ διότι ἔχει ἁριθμὸν γνώριμον, καὶ τεταγμένον, καὶ κινεῖ διὰ τοῦ αἰσθητηρίου τὴν ἡμετέραν ψυχὴν μὲ μίαν τάξιν ὠρισμένην καὶ καταλαμβα-

νιστάς, εἰς τοὺς κροτοῦντας ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τοὺς χορευτάς· διότι ὅταν ἡ ταχεῖα καὶ βραδεῖα θέσις καὶ ἄρσις τῶν ποδῶν πράττηται κατάτινα τάξιν, ἢ ἔχωσι λόγον πρὸς ἀλλήλας, ῥυθμὸς γίνεται. Ἐν ῥυθμῷ γίνεται, λέγουσι, καὶ ἡ κροῦσις τῶν χαλκῶν, ὅταν καταβιβάζωσι τὰς σφύρας εὐτάκτως κτυπώσας εἰς τὸν ἄκμωνα.

§. 146. Νοεῖται δὲ ὁ ῥυθμὸς μὲ αἰσθητήρια τρία· μὲ τὴν ὄψιν μὲν, καθὼς εἰς τὸν χορόν· μὲ τὴν ἀκοήν δὲ, καθὼς εἰς τὸ μέλος· καὶ μὲ τὴν ἀφήν, καθὼς εἰς τοὺς σφυγμοὺς τῶν ἀρτηριῶν. Ὁ τῆς Μουσικῆς ὁμῶς ῥυθμὸς νοεῖται μὲ δύο, μὲ τὴν ὄψιν καὶ μὲ τὴν ἀκοήν. Ῥυθμίζονται δὲ ἐν τῇ Μουσικῇ, κινήσεις σώματος, μελωδία, καὶ λέξις. Μέρη δὲ ῥυθμικῆς εἶναι πέντε· τὸ περὶ χρόνων, τὸ περὶ γενῶν ποδικῶν, τὸ περὶ ἀγωγῆς τῶν ῥυθμῶν, τὸ περὶ μεταβολῶν, καὶ τὸ περὶ ῥυθμοποιίας. Ὑλη δὲ τοῦ ῥυθμοῦ εἶναι οἱ χρόνοι, καθὼς καὶ ὕλη τῆς μελωδίας εἶναι οἱ φθόγγοι· διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν χρόνων ἀρχόμεθα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν ΣΤ'.

Περὶ Χρόνων.

§. 147.

Ελάχιστος χρόνος ὀνομάζεται ὁ ἄτομος ὡς πρὸς ἡμᾶς, ὁ καὶ πρῶτος αἰσθήσει καταληπτός, καὶ ἀμε-

νομένην· ἐπειδὴ ἐκτείνεται ὁ ῥυθμὸς ἕως ἐκεῖ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ καταλαμβάνη διὰ τῆς ἀκοῆς ὁ νοῦς τὴν τάξιν αὐτοῦ τοῦ ῥυθμοῦ.

ρῆς νομίζομενος· ἐλέγето δὲ καὶ βραχὺς ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ ἐσημαίνετο τῷ υ. Σύνθετος δὲ χρόνος ὀνομάζεται, ὁ δυνάμενος διαιρεῖσθαι. Τῶν δὲ συνθέτων χρόνων ἄλλος μὲν εἶναι διπλάσιος τοῦ ἐλαχίστου, ὅς τις ἐλέγето καὶ μακρὸς καὶ ἐσημαίνετο τῇ —, ἄλλος δὲ τριπλάσιος, καὶ ἄλλος τετραπλάσιος· διότι ὁ ἑυθυμικὸς χρόνος προχωρεῖ ἕως τετράδος.

§. 148. Ἀπὸ τοὺς χρόνους ἄλλοι μὲν ὀνομάζονται Στρογγύλοι, ὅσοι ἐπιτρέχουσι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπον· ἄλλοι δὲ, Περίπλευ, ὅσοι ποιῶσι τὴν βραδύτητα περισσότερον διὰ μέσου φθόγγων συνθέτων. Συμπάντων δὲ τῶν χρόνων, ἄλλοι μὲν, λέγονται Ἐξήυθυμοι· ἄλλοι δὲ, Ἀρῆυθυμοι· καὶ ἄλλοι Ρυθυμοειδεῖς. Καὶ ἔξυθυμοι μὲν ὀνομάζονται, ὅσοι σφῶνται μίαν τάξιν πρὸς ἀλλήλους ἐν τινι λόγῳ· ἀρῆυθυμοι δὲ, οἱ παντελῶς ἄτακτοι καὶ ἑυθυμοειδεῖς, οἱ μεταξὺ τέτων· οἱ τινες δηλαδὴ μετέχουσιν ἐν μέρει μὲν ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἐξήυθυμων· ἐν μέρει δὲ, ἀπὸ τῆς ταραχῆς τῶν ἀρῆυθυμων.

§. 149. Μετροῦνται δὲ οἱ χρόνοι διὰ τῆς θέσεως, καὶ διὰ τῆς ἄρσεως. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἐλάχιστος χρόνος εἶναι ἐν τῇ θέσει, σημαίνεται τὸ 0· ὅταν δὲ ἐν τῇ ἄρσει, τῷ 1· καὶ διὰ μὲν τὴν θέσιν πλήττομεν τὸ δεξιὸν γόνυ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα· διὰ δὲ τὴν ἄρσιν πλήττομεν τὸ ἀριστερὸν γόνυ μὲ τὴν ἀρισερὰν χεῖρα (α). Προφέρομεν δὲ διὰ τὴν γύμνασιν τοῦ ἑυθυμοῦ εἰς τοὺς ἀρχαίους τὴν μὲν κροῦσιν τῆς θέσεως, Δούμ· τὴν δὲ κροῦσιν τῆς ἄρσεως, Τέκ (β).

- α) Ἐἰ ἔστιν ἄρσις, πῶς πλήττομεν τὸ γόνυ; Οἱ μὲν παλαιοὶ ἐγυμνάζοντο τοὺς ἑυθυμοὺς μὲ ἄλλον τρόπον· ἡμεῖς ὁμοῦς ζητοῦντες τὸ εὐκόλον, ἀκολουθοῦμεν τὸν τωρινὸν τρόπον.
- β) Ὁθωμανικαὶ λέξεις εἶναι τὸ Δούμ, καὶ τὸ Τέκ. Αἱ δὲ τοιαῦται προφοραὶ γίνονται, ἕως οὗ νὰ γυμνασθῇ ὁ μαθητὴς τὸν ἑυθυμόν. Ἐπειτα σιωπῶνται μὲν αὐταί, λέγονται δὲ αἱ συλλαβαὶ τοῦ ἵσματος.

§. 150. Ὁ μὲν ἐλάχιστος χρόνος ἔχει τὸ δημιῶν αὐτοῦ ἄστικτον, ὡς, 0, 1 · ὁ δὲ διπλάσιος στίζεται μὲ τὴν ἀπλὴν, ὡς 0, 1 · ὁ δὲ τριπλάσιος στίζεται μὲ τὴν διπλὴν, ὡς 0, 1 · καὶ ὁ τετραπλάσιος στίζεται μὲ τὴν τριπλὴν, ὡς 0, 1 · καὶ οὕτω γίνεται φανερά ἡ μακρότης ὁποιοῦδηποτοῦν χρόνου.

§. 151. Λόγος δὲ εἶναι, δύο μεγεθῶν ἀνομοίων ἢ πρὸς ἄλληλα σχέσις. Τρεῖς οὖν λόγοι θεωροῦνται ἐν τοῖς ἑυθμικοῖς χρόνοις· ὁ ἴσος, ὁ διπλάσιος καὶ ὁ ἡμιόλιος (γ). Καὶ ὁ μὲν εἰς χρόνος συγκρινόμενος πρὸς ἑαυτὸν, γεννᾷ τὸν λόγον τῆς ἰσότητος· ὡς 0 1. Ἐδῶ ἡ θέσις συγκρινομένη μὲ τὴν ἄρσιν, δείχνει ἰσότητα τῷ χρόνου· οἱ δὲ δύο χρόνοι συγκρινόμενοι πρὸς τὸν ἕνα, γεννῶσι τὸν λόγον τὸν διπλάσιον· ὡς 0 0 1. Ἐδῶ αἱ δύο θέσεις συγκρινόμεναι μὲ τὴν ἄρσιν, φαίνονται ὅτι ἔχουσι τὸν διπλάσιον χρόνον· οἱ δὲ τρεῖς χρόνοι συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς δύο, γεννῶσι λόγον τὸν ἡμιόλιον· ὡς 0 0 0 1 1.

§. 152. Ἐν ᾧ κρούονται ἡ θέσις καὶ ἡ ἄρσις, θεωρεῖται ψόφος καὶ ἡρεμία· διότι ἅμα ὅτι γένη ἡ κρούσις ἐπὶ τοῦ τυμπάνου, ἐκπίπτει ὁ ψόφος, καὶ διαρκεῖ ἕως νὰ γένη καὶ δευτέρα κρούσις· ἡ δὲ διάρκεια τοῦ ψόφου πρέπει νὰ γίνηται τόση, ὅσην ὁ χρόνος ζητεῖ. Προξενεῖται δὲ ἡ διάρκεια ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς χειρὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἡρεμία. Προφέρομεν δὲ τὸν ψόφον μὲ τὰ εἰρημένα, Δοῦμ, Τέχ· καὶ συνεξισοῦται ἡ προφορά τούτων κατὰ τὸν χρόνον μὲ τὴν

γ) Μεγέθη ἐδῶ ἐννοοῦνται τὰ χρονικὰ μήκη τῆς ἄρσεως καὶ τῆς θέσεως· ὅθεν συνίσταται καὶ ἡ ἀνομοιότης τοῦ ἴσου λόγου. Προστιθέασι δέτινες καὶ τὸν ἐπέτριστον λόγον· ὅστις γίνε-
ται, ὅταν συγκρίνηται ὁ τρία πρὸς τὸν τέσσαρα· ὡς 0 1.

διωρισμένην διάρκειαν τοῦ ψόφου. Ἡ δὲ ἡρεμία προφορὰν μὲν δὲν ἔχει, κρατεῖ δὲ τὴν χεῖρα εἰς στάσιν ὅσον χρόνον ὁ ψόφος ζητεῖ, ἔξω ἀπὸ ἡμισυντῆ ἐλαχίστου χρόνου, ὅτε ἄρχεται ἡ χεὶρ νὰ ἀναβιβά- ζεται.

§. 153. Ἴνα δὲ φανερωθῶσιν αὐτὰ καὶ ἐπὶ πα- ραδείγματος, ἄς γίνωνται αἱ κρούσεις τούτῃ τῆ πο- δὸς 0 1 0. Ἐδῶ ἡ μὲν δεξιὰ κρούει τὸ γόνυ διὰ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς θέσεως 0, καὶ ἄρχεται ὁ ψόφος μὲ τὴν προφορὰν τοῦ Δούμ· καὶ ἡ μὲν δεξιὰ μένει εἰς ἡρεμίαν, ἕως οὗ νὰ ἐξοδευθῇ ὁ διπλασίος χρό- νος καὶ νὰ παύσῃ ὁ ψόφος τῆς θέσεως 0· ἡ δὲ ἄ- ριστερά ἄρχεται νὰ ἀναβαίνει μετὰ τὴν ἐξόδουσιν τοῦ ἡμιολίου χρόνου τῆς 0, διὰ νὰ κρούσῃ εὐθὺς εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ διπλασίου χρόνου τῆς 0, μὲ τὸ νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἄριστερόν γόνυ, καὶ νὰ δώσῃ ἀρ- χὴν εἰς τὸν ψόφον τῆς ἄρσεως 1. Καὶ ἡρεμεῖ μὲν ἡ ἄριστερά, ἀναβιβάζεται δὲ ἡ δεξιὰ διὰ νὰ πλήξῃ τὸ δεξιὸν γόνυ μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ ἐνὸς χρόνου τῆς 1· καταβιβασθείσης δὲ καὶ τῆς δεξιᾶς, διὰ νὰ κρούσῃ τὸν ψόφον τῆς 0 θέσεως, γίνεται ἡρεμία.

§. 154. Ὡστε ὅτε παράκεινται δύο σημεῖα ὅμοια καὶ ἰσόχρονα, ἡ ἡρεμία τοῦ πρώτου εἶναι ὀλιγωτέρα τῆς τοῦ δευτέρου ὡς 0 0 1 1. Διότι εἰς μὲν τὴν πρῶ- τὴν θέσιν ζητεῖται ἀναβιβασμὸς τῆς δεξιᾶς διὰ τὴν κρούσιν τῆς δευτέρας θέσεως, ὅτε καὶ γίνεται παύ- σις τῆς ἡρεμίας· εἰς δὲ τὴν δευτέραν θέσιν γίνεται ἡρεμία καὶ διὰ τὴν δευτέραν θέσιν καὶ διὰ τὰς δύο ἐπομένους ἄρσεις. Τὸ ἴδιον δὲ γίνεται καὶ εἰς τὰς δύο ἄρσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ Ποδῶν.

§. 155.

Ποὺς εἶναι μέρος τοῦ ὅλου ῥυθμοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον καταλαμβάνομεν τὸν ὅλον ῥυθμόν. Οὔτε δὲ ἐκ μόνων Θέσεων γίνεται ποὺς, οὔτε ἐκ μόνων ἄρσεων. ἀλλὰ συμπλεκόμενα μὲ τὰς ἄρσεις αἱ Θέσεις, εἴτε μία μὲ πολλὰς, εἴτε πολλὰ μὲ μίαν, συνιστῶσι τὰς πόδας ὥστε μέρη ποδὸς εἶναι ἢ Θέσις καὶ ἢ ἄρσις καὶ γίνεται ποὺς δίσημος μὲν, ὡς 0 1, ἢ 1 0· τρισημος δὲ, ὡς 0 1 1, ἢ 0 1, ἢ 0 0 1, ἢ 0 1, ἢ 1 1 0, ἢ 1 0· τετρασημος δὲ, ὡς 0 0 1 1, ἢ 0 1 1, καὶ τὰ λοιπά. Καὶ οὗτος μὲν ὁ ποὺς 0 1, λέγεται, ὅτι σύγ-
κεται ἐκ Θέσεως, καὶ δισήμου ἄρσεως· οὗτος δὲ 1 0, ἐκ τρισημοῦ ἄρσεως, καὶ τετρασημοῦ Θέσεως (α).

§. 156. Γένη τῶν ποδῶν εἶναι τρία· τὸ Ἴσον, τὸ Διπλάσιον, καὶ τὸ Ἡμιόλιον. Καὶ ἴσον μὲν εἶναι τὸ Δακτυλικόν, ἐπειδὴ ἢ μία Θέσις αὐτῷ εἶναι ἴση μὲ τὰς δύο ἄρσεις· 0 1 1.

Διπλάσιον δὲ εἶναι τὸ Ἰαμβικόν· ἐπειδὴ ἢ Θέσις εἶναι διπλασία τῆς ἄρσεως· 1 0.

α) Καλείσθω δὲ Πρῶτος μὲν τῶν χρόνων ὁ ὑπὸ μηδενὸς τῶν ῥυθμιζομένων δυνατὸς ὧν διαιρεθῆναι· Δίσημος δὲ, ὁ δις τοῦτον καταμετρούμενος· Τρισημος δὲ, ὁ τρίς· Τετρασημος δὲ ὁ τετράκις. Ἀριστόξενος. φ. 280.

Ἡμιόλιον δὲ εἶναι τὸ Παιωνικόν· ἐπειδὴ αἱ δύο

θέσεις εἶναι ἡμιόλια τῆς ἄρσεως· 0 0 1 (α).

§. 157. Ἐν μὲν τῷ Δακτυλικῷ γένει πόδες ῥυθμικοὶ εἶναι ἕξ·

0 1 Ἀπλῆς προκελευσματικός (β).

0 0 1 1 Διπλῆς προκελευσματικός, ὅς καὶ ἔτω γίνε-
ται, 1 1 0 0.

0 1 1 Ἀνάπαιστος ἀπὸ μείζονος (γ) .

1 1 0 Ἀνάπαιστος ἀπ' ἐλάσσονος .

0 1 Σπονδαῖος ἀπλοῦς .

0 1 Σπονδαῖος διπλῆς (δ) .

§. 158. Ἐν δὲ τῷ Ἰαμβικῷ γένει πόδες ῥυθμικοὶ εἶναι τέσσαρες.

1 0 Ἰαμβος, ἢ 0 1 .

0 1 Τροχαῖος, ὃν ὁ Βακχεῖος ὀνομάζει Χορεῖον .

1 0 Ἰαμβος ὄρθιος (ε) .

„ α) Προστίθεισι τινὲς καὶ τὸ ἐπίτριτον γένος διὰ τὸν ἐπίτρι-
„ τον λόγον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη, ἅπερ ἄλογα καλεῖται
„ οὐχὶ τῷ μηδένα λόγον ἔχειν, ἀλλὰ τῷ μηδενὶ τῶν προει-
„ ρημένων λόγον οἰκείως ἔχειν. Κατὰ ἀριθμοὺς δὲ μᾶλλον,
„ ἢ κατὰ εἶδη ῥυθμικὰ σώζειν τὰς ἀναλογίας. „ Ἀριστέδ.

β) Ὁ Προκελευσματικός λέγεται καὶ Πυθόρχιος· ἀνάπαλιν δὲ τῆ-
του καίται ὁ Ἡγεμῶν πούς, 10.

γ) Οὗτος ὀνομάζεται καὶ Δάκτυλος, διὰ τὴν τῶν συλλαβῶν τά-
ξιν, ἀναλογοῦσαν τοῖς μέρεσι τῆ δακτύλου. Ἀνάπαιστος δ'
ὀνομάσθη, ἢ διὰ τὸ ἀνάπαλιν τετάχθαι ἢ διὰ τὸ τὴν φωνὴν
διαθεῖν μὲν τὰς βραχείας, ἀναπαύεσθαι δὲ καταντᾶσαν ἐ-
πὶ τὴν μακράν.

δ) Οὗτος λέγεται καὶ Σπονδαῖος μείζων· ἔστι δὲ ἐκ τετρασήμε-
θέσεως, καὶ τετρασήμερον ἄρσεως.

ε) Ὁρθιος εἴρεται διὰ τὸ σεμνὸν τῆς ὑποκρίσεως καὶ βάσεως·
ἔστι δὲ ἐκ τετρασήμερον ἄρσεως, καὶ ὀκτασήμερον θέσεως.

ᾠ ᾠ ᾠ Τροχαῖος σημαντός (α).

§. 159. Ἐν δὲ τῷ Παιωνικῷ γένει πόδες ῥυθμικοὶ εἶναι δύο·

ᾠ ᾠ ᾠ Παίων διάγυιος.

ᾠ ᾠ ᾠ ᾠ Παίων ἐπιβατός (β).

§. 160. Ὁ μὲν ἐν ἴσῳ λόγῳ πῆς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ δισήμου, ᾠ 1· γεμίζει δὲ ῥυθμὸν ἕως ἐκκαιδεκάσημον· διότι μεγαλητέρους ῥυθμοὺς εἰς τοῦτο τὸ γένος δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν. Ὁ δὲ ἐν διπλα-

σίῳ λόγῳ πούς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ τρισήμου, 1 ᾠ, γεμίζει δὲ ῥυθμὸν ἕως ὀκτωκαιδεκάσημον. Ὁ δὲ ἐν ἡμισίῳ λόγῳ πούς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ πεντασήμου

ᾠ ᾠ ᾠ, γεμίζει δὲ ῥυθμὸν ἕως πεντακαιεικοσάσημον.

α) Σημαντός δὲ εἴρηται, ὅτι βραδέως ὧν τοῖς χρόνοις, ἐπιτεχνήταις χρῆται σημασίαις, παρακολουθήσεως ἕνεκα διπλασιάζων τὰς θέσεις· ἔστι δὲ ἐκ δύο θέσεων τετρασήμων, καὶ ἕξ ἄρσεως τετρασήμου.

β) Ὁ Παίων λέγεται διάγυιος μὲν, ἦγυν διγύιος, ἦτοι διμερῆς, ἐπειδὴ μεταχειρίζεται δύο μέρη θέσεις καὶ ἄρσιν· τοῦτ' ἔστι θέσιν δισήμον, θέσιν ἀπλήν, καὶ ἄρσιν δισήμον. Ἐπιβατός δὲ, ἐπειδὴ μεταχειρίζεται τέσσαρα μέρη, θέσιν μακρὰν, ἄρσιν μακρὰν, θέσεις δύο μακρὰς, καὶ ἄρσιν μακρὰν· καὶ γίνεται ἀπὸ δύο ἄρσεις, καὶ ἀπὸ δύο διαφορῶν θέσεις.

Ὅλοι λοιπὸν οἱ πόδες, ἕξ ὧν σύγκεινται οἱ ῥυθμοὶ εἶναι δώδεκα. Οὗτοι δὲ οἱ ῥυθμικοὶ πόδες ὠνομάζοντο καὶ ῥυθμοὶ ἀπὸ τοῦ παλαιοῦς, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν Βακχεῖον καὶ εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, ὁ ὁποῖος καὶ λέγει· “Τῶν ῥυθμῶν οἱ μὲν εἰσι σύνθετοι· οἱ δὲ, ἀσύνθετοι. Ἀσύνθετοι μὲν οἱ ἐν ποδικῷ γένει χρώμενοι, ὡς οἱ τετρασήμοι· σύνθετοι δὲ, οἱ ἐκ δύο γενῶν ἢ καὶ πλειόνων συνεστώτες, ὡς οἱ δωδεκάσημοι· μικτοὶ δὲ, οἱ ποτὲ μὲν εἰς χρόνους, ποτὲ δὲ εἰς ῥυθμοὺς ἀναλυόμενοι.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ Μέτρων.

§. 161.

Εμμετρον μέλος λέγεται ἐκεῖνο, τῷ ὁποίῳ οἱ χαρακτῆρες τῆς μελωδίας χωρίζονται μὲ κατὰ κάθετον γραμμᾶς, περικλειῖσας μελωδίαν τόσων χρόνων, ὅσους περιέχει τὸ μέτρον. Συγκροτοῦνται δὲ τὰ Μέτρα τοῦτον τὸν τρόπον.

§. 162. Μία μὲν θέσις, μία δὲ ἄρσις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους δύο, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῷ 2. Κρῶμεν δὲ εἰς τῷτο τὸ μέτρον ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ, ἅπαξ δὲ τὸν ἄερα. Ταυτίζεται δὲ τῷτο τὸ μέτρον μὲ τὸν Προκελευσματικὸν πόδα 0 1.

§. 163. Μία μὲν θέσις, δύο δὲ ἄρσεις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους τρεῖς, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῷ 3. Κρῶμεν δὲ εἰς τῷτο τὸ μέτρον, ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἄερα 0 1 1. ἢ ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ βραχέως, ἅπαξ δὲ τὸν ἄερα μακρῶς, καὶ τότε ταυτίζεται τῷτο τὸ μέτρον μὲ τὸν

Ἰαμβον πόδα 0 1.

§. 164. Δύο μὲν θέσεις, δύο δὲ ἄρσεις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους τέσσαρας, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῷ 4. Κρῶμεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον, δις μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἄερα. Ταυτίζεται δὲ τῷτο τὸ μέτρον μὲ τὸν διπλῆν προκελευσματικὸν πόδα 0 0 1 1.

§. 165. Δύο μὲν θέσεις, ἄρσεις δὲ τρεῖς, μετρῶσαι χρόνους πέντε, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῷ 5. Κρῶμεν δὲ εἰς τῷτο τὸ μέτρον,

δὺς μὲν τὸ γόνυ, τρεῖς δὲ τὸν ἀέρα, πρὸς δεξιὰ, πρὸς ἀριστερὰ, καὶ πρὸς τὰ ἄνω εἰδὲ κρούομεν θέσιν μακρὰν, θέσιν βεραχεῖαν, καὶ ἄρσιν μακρὰν, ταυτίζεται τοῦτο τὸ μέτρον μὲ τὸν πόδα, ὀνομαζόμενον

Παίων διάγγυος. 0 0 1.

§. 166. Δύο μὲν θέσεις, ἄρσεις δὲ τέσσαρες μετροῦσαι χρόνους ἕξ, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον, ὅπερ σημαίνεται διὰ τοῦ 6. Κρούομεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον, δὺς μὲν τὸ γόνυ, τρεῖς δὲ τὸν ἀέρα, πρὸς δεξιὰ πρὸς ἀριστερὰ, καὶ πρὸς τὰ ἄνω μακροῦς. Εἶναι προσέτι καὶ ἄλλα μέτρα εἰς τὴν χοῆσιν τῶν Εὐρωπαϊῶν μουσικῶν, τὰ ὁποῖα ὀνομαζόμενα *Σύνθετα* ταῦτα ἐπειδὴ ἀχρηστοῦσι παρ' ἡμῶν, σιωπῶνται.

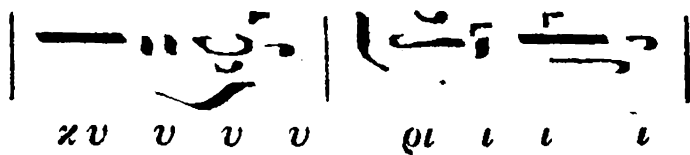
§. 167. Ὅταν χωρίζωμεν τὴν μελωδίαν, ἀφοῦ εἶναι γεγραμμένη ἐντελῶς μὲ τοὺς χαρακτήρας τῆς ποσότητος, καὶ μὲ τὰ σημεῖα τῆς ποιότητος, μὲ κατένενα ἀπὸ τὰ εἰρημένα μέτρα, σύροντες τὰς κατὰ κάθετον γραμμάς, πρέπει νὰ προσέχωμεν τὰ ἑξῆς.

§. 168. Ὅσας θέσεις καὶ ἄρσεις περιέχει τὸ μέτρον, τόσων χρόνων μελωδίαν πρέπει νὰ γράφωσιν οἱ χαρακτήρες, οἵτινες ἐμπερικλείονται ὑπὸ τῶν κατὰ κάθετον γραμμῶν ὄλον, ἐὰν μὲν τὸ μέτρον περιέχη θέσιν καὶ ἄρσιν, αἱ κατὰ κάθετον γραμμάι περικλείουσι χαρακτήρας, γράφοντας μελωδίαν δύο χρόνων. Ἐὰν δὲ τὸ μέτρον περιέχη θέσιν καὶ δύο ἄρσεις, αἱ κατὰ κάθετον γραμμάι περικλείουσι χαρακτήρας, γράφοντας μελωδίαν τριῶν χρόνων καὶ τὰ λοιπὰ.

§. 169. Ἐνίοτε ἐκῆ ὅπου πρέπει νὰ χωρισθῇ τὸ μέτρον διὰ τῆς κατὰ κάθετον γραμμῆς, τυχαίνει χαρακτήρ ἄτμητος διὰ τὴν μακρότητα τῆ φθόγγου τότε ἀφήνομεν μὲν αὐτὸ τὸ μέτρον ἀχώριστον, τέμνομεν δὲ τὸ μετ' αὐτό. Καὶ ἐπειδὴ γίνεται ἐν μέτρον ὀκτώ χρόνων, ἤγουν δύο θέσεων καὶ δύο ἄρ-

σεων, καὶ πάλιν δύο θέσεων καὶ δύο ἄρσεων, ἐγγράφεται τῷ μέτρῳ πρὸς γνώρισιν ὁ 8 ἀριθμὸς. Διὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ ὁ 7, ὁ 6, καὶ ὁ 5, καὶ ὁ 3, καὶ ὁ 2.

§. 170. Ἐμφασις εἶναι τὸ νὰ ἀρχίξῃ καὶ νὰ τελειόνη μαζῇ μὲ τὸ μέτρον τὸ ἐμμελὲς μᾶκρος τῆς συλλαβῆς τῆς σημαντικῆς λέξεως· οἶον, εἰς τὸ Τὰς ἐσπερινὰς αἱ συλλαβαὶ κν, καὶ ρι, τῆς λέξεως Κύριε λαμβάνουσιν ἐμμελὲς μᾶκρος.

Τοῦτο τὸ μᾶκρος εἶναι χρόνων τεσσάρων· ἐὰν καὶ τὸ μέτρον, μὲ τὸ ὁποῖον μετρῶ τὸ τροπᾶριον ὅλον, εἶναι χρόνων τεσσάρων, σῶζω τὴν ἔμφασιν· εἰδὲ μὴ, παραβλάπτω αὐτήν.

§. 171. Ἡ μελωδία τῶν συλλαβῶν κν καὶ ρι, διαρκουσα χρόνους ὀκτώ, περικλείεται ἀπὸ δύο μέτρα, τὰ διὰ τοῦ 4 σημειούμενα. Λοιπὸν τὸ μὲν πρῶτον, ἔχον τὴν κατὰ κάθετον γραμμὴν πρὸ τοῦ ὀλίγου, περικλείει τὸ Ὀλίγον, τὰ Κεντήματα, τὴν Πεταστήν, καὶ τὴν Ἀπόστροφον· μεθ' ἣν κεῖται ἢ κατὰ κάθετον γραμμὴ· τὸ δὲ δεύτερον περικλείει τὸ Ἴσον, τὴν Ὑποδόσιν, τὸ Ὀλίγον, καὶ τὴν Ἀπόστροφον· μεθ' ἣν κεῖται πάλιν ἢ κατὰ κάθετον γραμμὴ. Ἄρα τὸ ἐμμελὲς μᾶκρος τῶν συλλαβῶν ἀρχίζει καὶ παύει μαζῇ μὲ τὸ μέτρον.

§. 172. Ὅπου τύχοι ἐμμελὲς μᾶκρος συλλαβῆς, ἐκεῖθεν ἀρχίζομεν νὰ χωρίζωμεν τὰ μέτρα, εἴτε τετράχρονον εἶναι, εἴτε δίχρονον. Καὶ ἂν προηγῆται φθόγγος τελικὸς, ὅστις δύναται νὰ εἶναι καὶ βραχύς, καὶ δίχρονος, καὶ τρίχρονος, διορίζεται ὁ χρόνος τούτου τοῦ φθόγγου ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἔμφασιν. Καθὼς εἰς τὸ αὐτὸ τροπᾶριον κατὰ τὴν λέξιν εὐχὰς,

ἡ συλλαβὴ χας γίνεται τριχρόνος διὰ τὰς ἐπομένας ἐμφάσεις τῶν συλλαβῶν κν καὶ ρι.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Θ'.

Περὶ Ῥυθμῶν.

§. 173.

Εῤυθμον μέλος λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου οἱ φθόγγοι τῆς μελωδίας φυλάττουσι τὴν αὐτὴν τάξιν, ἣν ἔχουσιν οἱ χρόνοι τοῦ ῥυθμοῦ· διὰ τοῦτο καὶ χωρίζονται οἱ χαρακτῆρες τῆς μελωδίας μὲ κατὰ κάθετον γραμμὰς, περικλειούσας μέλος τόσων χρόνων, ὅσους περιέχει ὁ ῥυθμός. Ἐκαστος δὲ ῥυθμός συντίθεται ἀπὸ τοῦς εἰρημένους πόδας· καὶ συντίθεται ἢ κατὰ συζυγίαν, ἢ κατὰ περίοδον. Κατὰ μὲν συζυγίαν, ὅταν εἶναι ἡ σύνθεσις τοῦ ἀπὸ δύο πόδας ἁπλοῦς καὶ ἀνομοίους· κατὰ δὲ περίοδον, ὅταν εἶναι ἡ σύνθεσις τοῦ ἀπὸ πόδας περισσοτέρους καὶ ἀνομοίους.

§. 174. Ῥυθμοὶ λοιπὸν κατὰ συζυγίαν εἰς τὸ δακτυλικὸν μὲν γένος εἶναι δύο οἱ ἐξῆς.

ο ἰ ο ἰ Ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος.

ο ἰ ὀ ἰ Ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος (α).

α) Ἰωνικὸς ὠνομάσθη διὰ τὸ τοῦ ῥυθμοῦ φορτικόν, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Ἰωνες ἐκωμοδήθησαν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος συντίθεται ἐξ ἁπλοῦ σπονδείου καὶ προκελευσματικοῦ δισήμον· ὁ δὲ δεύτερος, ἐναντίως. Τοῦτον τὸν ῥυθμὸν ὀνομάζει Βακχεῖον, Βακχεῖος ὁ Γέρων· καὶ λέγει ὅτι συντίθεται ἀφ' ἡγεμόνος

§. 175. Εἰς τὸ Ἰαμβικὸν δὲ γένος εἶναι πάλιν οἱ ἐξῆς δύο·

1 0 0 1 Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 1 0 Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου (α).

§. 176. Κατὰ δὲ περίοδον εἰς τὸ Ἰαμβικὸν γένος εἶναι ῥυθμοὶ δώδεκα οἱ ἐξῆς.

1 0 0 1 0 1 0 1 Τροχαῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 1 0 0 1 0 1 Τροχαῖος ἀπὸ Βακχείου.

0 1 0 1 1 0 0 1 Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου.

0 1 0 1 0 1 1 0 Ἰαμβος ἐπίτριτος.

0 1 1 0 1 0 1 0 Ἰαμβος ἀπὸ Τροχαίου.

1 0 0 1 1 0 1 0 Ἰαμβος ἀπὸ Βακχείου.

1 0 1 0 0 1 1 0 Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

1 0 1 0 1 0 0 1 Τροχαῖος ἐπίτριτος.

1 0 1 0 0 1 0 1 Ἀπλοῦς Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 0 1 1 0 1 0 Ἀπλοῦς Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου.

0 1 1 0 1 0 0 1 Μέσος Ἰαμβος.

1 0 0 1 0 1 1 0 Μέσος Τροχαῖος (β).

α) Βακχεῖοι ὠνομάσθησαν, ἀπὸ τοῦ ὅτι ἀρμόζουσι τοῖς βακχεῖοις μέλεσιν· ὧν ὁ μὲν ἔχει πρῶτον μὲν τὸν Ἰαμβον, δεύ-
τερον δὲ τὸν Τροχαῖον· ὁ δὲ, ἐναντίως.

β) Τῶν κατὰ περίοδον δώδεκα ῥυθμῶν, οἱ μὲν τέσσαρες συνί-
στανται ἐξ ἑνὸς ἰάμβου καὶ τριῶν τροχαίων· οἱ δὲ ἐξῆς
τέσσαρες, ἐξ ἑνὸς τροχαίου καὶ τριῶν ἰάμβων· οἱ δὲ λοιποὶ
τέσσαρες ἐκ δύο ἰάμβων.

§. 177. Μὲ τὴν μίξιν δὲ τούτων τῶν γενῶν γίνονται εἶδη ῥυθμῶν περισσότερα· οἷον,

1 0 0 0 1 Δόχμιος πρῶτος.

1 0 0 1 1 0 1 1 1 Δόχμιος δεύτερος (α).

1 0 0 1 | 0 1 0 1 } Προσοδιακοὶ δύο συζυγιῶν (β).
0 1 1 0 | 0 1 0 0 }

0 1 1 0 0 1 Προσοδιακὸς ἐκ τριῶν.

0 1 1 0 0 1 1 0 Προσοδιακὸς ἐκ τεσσάρων (γ).

1 0 0 Ἰαμβοειδῆς }
1 1 0 Τροχοειδῆς } Χορεῖοι ἄλογοι (δ).

α) Βακχεῖος ὁ Γέρον λέγει, ὅτι συντίθεται ὁ Δόχμιος ἐξ ἰάμβου, καὶ ἀναπαίστου, καὶ παιᾶνος τῆ κατὰ τὴν βᾶσιν 101100110.

Ὁ δὲ Παιᾶν συντίθεται ἐκ χορείου καὶ ἡγεμόνος· 0110.

Ἐκτίθησιν ὁ αὐτὸς καὶ ἄλλον ῥυθμὸν, ὃν καλεῖ Ἐνόπλιον· καὶ σύγκεται ἐξ ἰάμβου καὶ ἡγεμόνος καὶ χορείου καὶ ἰάμβου· 10100110. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι σύγκεται ὁ Ἐνόπλιος, ὅστις ὀνομάζεται καὶ Προσοδιακὸς ὑπὸ τινῶν, ἐκ

σπονδείου καὶ πυρρῆχίου καὶ τροχαίου καὶ ἰάμβου· 01010110.

β) Οὗτοι οἱ δύο συντίθενται ἀπὸ τῶν δύο Βακχείων καὶ Ἰωνικοῦ τοῦ ἀπὸ μείζονος.

γ) Τούτων ὁ μὲν συντίθεται ἐκ πυρρῆχίου καὶ ἰάμβου καὶ τροχαίου· ὁ δὲ, ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν καὶ ἰάμβου προστιθεμένης.

δ) Ὁ μὲν Ἰαμβοειδῆς συνίσταται ἐκ μακρᾶς ὕρσεως, καὶ δύο βραχειῶν θέσεων· καὶ τὸν μὲν ῥυθμὸν εἶκε δακτύλῳ· τὰ δὲ τῆς λέξεως μέρη κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἰάμβω. Ἔστι γὰρ

ἰαμβος, 100, ἡγουν 10. ὁ δὲ Τροχοειδῆς, ἐκ δύο βραχειῶν ὕρσεων, καὶ μακρᾶς θέσεως.

0 0 1 1 1 1 1 Κρητικός (α).

0 0 1 1 Δάκτυλος κατὰ Βακχεῖον τὸν ἀπὸ Τροχαίου.

0 0 1 1 Δάκτυλος κατὰ Βακχεῖον τὸν ἀπὸ Ἰάμβου.

0 0 0 1 1 1 Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν Ἰαμβοειδῆ.

0 0 0 1 1 1 Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν Τροχοειδῆ (β).

0 0 1 0 Δάκτυλος ἀπὸ Ἰάμβου (γ).

178. Οἱ μὲν οὖν ῥυθμοὶ, τοὺς ὁποίους διέσωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Βακχεῖος ὁ Γέρων, τόσοι εἶναι. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἔχουσι ῥυθμοὺς τριάκοντα δύο σχεδόν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παθακαταλέγομεν δώδεκα τοὺς ἀπλουστέρους καὶ εὐχρηστοτέρους. Μεταχειρίζονται δὲ καὶ ἕτερα δύο σημεῖα, τὰ 2, 1—. Καὶ τὸ μὲν 2 φανερόναι δύο χρόνους βραχεῖς, θέσιν καὶ ἄρσιν· τὸ δὲ 1—, χρόνους βραχεῖς τέσσαρας· καὶ τὸ μὲν 2 προσφέρεται τεκὲ, καὶ κρούει πρῶτον

α. Ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ ἔθνους.

β) Ὁ μὲν πρῶτος δάκτυλος συνέστηκεν ἐκ τροχαίου θέσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως· ὁ δὲ δεύτερος, ἐναντίως· ὁ δὲ τρίτος δέχεται τὸν μὲν ἕτερον χορεῖον εἰς θέσιν· τὸν δὲ ἕτερον, εἰς ἄρσιν· καὶ ὁ τέταρτος, ἐναντίως.

γ) Ὁ Ἀριστείδης λέγει, ὅτι ὁ Κρητικός ῥυθμὸς σύγκειται ἐκ τροχαίου θέσεως, καὶ τροχαίου ἄρσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως· καὶ ἐπειδὴ φαίνεται τὸ κείμενον ἰσφαλμένον, λέγον (εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι ῥυθμοὶ, τὸν ἀριθμὸν ἕξ), καὶ καταλέγον ῥυθμοὺς πέντε, ὁ Μειβώμιος διορθῶν αὐτὸ, γράφει οὕτως·

Ὁ μὲν Κρητικός ῥυθμὸς σύγκειται ἐκ τροχαίου θέσεως, καὶ τροχαίου ἄρσεως· 0011. Ὁ δὲ Δάκτυλος ἀπὸ ἰάμβου ῥυθμὸς σύγκειται ἕξ ἰάμβου θέσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως·

0011. Καὶ ἐγένεν ἡ ἕκθεσις τούτου τοῦ ῥυθμοῦ ἀπὸ τὸν Μειβώμιον ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως τοῦ Ἀριστείδου.

τὸ γόνυ τὸ δεξιὸν, ἔπειτα τὸ ἀριστερόν. Τὸ δὲ 1—
προφέρεται τεῖκ, καὶ κρούει πρῶτον τῇ ἀριστερᾷ τὸ
ἀριστερόν γόνυ, καὶ ἔπειτα ἀμφοτέραις ἀμφοτέρα
ὥστε 2 2 δύνανται ἐν 1—· ἀλλὰ τὸ μὲν 1—περαί-
νεται μὲ ἓνα ψόφον· τὰ δὲ δύο 2 2, μὲ τέσσαρας
ψόφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Παρακαταλογὴ τῶν Ὀθωμανικῶν θυθμῶν.

§. 179.

Ούσουλ λέγεται τουρμιστὶ ὁ θυθμὸς, καὶ αὐτὸς πρὸ
πάντων διδάσκεται εἰς τοὺς ἀρχαρίους· τελειώνει δὲ
κοντὰ εἰς αὐτοὺς διπλῆν χρεῖαν. Καὶ μία μὲν εἶναι,
ἐκείνη ἣτις χρησιμεύει καὶ εἰς ἡμᾶς· ἡ δὲ ἄλλη εἶ-
ναι, ἐκείνη ἣτις ὀδηγεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐνθυμῶν-
ται τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα διδάσκονται καὶ διδάσκουσιν.
Ἐπειδὴ οἱ Ὀθωμανοὶ μὴ μεταχειριζόμενοι χαρακτῆ-
ρας εἰς τὸ νὰ γράφωσι τὰ μέλη, κρατοῦσιν αὐτὰ εἰς
τὴν μνήμην διὰ τῶν θυθμῶν· τούτων λοιπὸν τῶν
θυθμῶν ἰδοὺ παρακαταλέγονται δώδεκα, οἱ ἑξῆς.

Σοφιὰν, 001, ἢ 02.

Δουγέκ, 01101, οὗ τὸ διπλῆν, 00101—22.

Σεμαῖ, 0201, οὗ τὸ ταχὺ, 01101.

Τζεμπέρ, 0200011101—22.

Δεβρικεπίρ, 0010120111001—22.

Περευσὰν, 0101001001—22.

Μουχαμμέζ, 0201001201201—22.

Ρεμέλ, 020220201101001—22.

Χαφίφ, 0110110201102001201201—22.

Σακίλ, 020220201100101102001201201—22.

Νίμσακίλ, 0202202011—22.

Νίμ δεβίφ, 0010001—22.

§. 180. Παρατηροῦντες καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀθωμανικῶν ρυθμῶν, εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Σοφιὰν εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Παίωνα. Τὸ δὲ Σεμαῖ σύγκειται

ἀπὸ Παίωνα, καὶ ἀπὸ Σπανδεῖον, 001, 01· διότι

τὸ 001, εἶναι ταῦτὸν μὲ τὸ 02 κατὰ τὴν κροῦσιν. Οὕτω δὲ ἴσως δυνάμεθα νὰ ἀναλύσωμεν εἰς πόδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὀθωμανικοὺς ρυθμοὺς, καὶ νὰ στοχασθῶμεν ὅτι εἰρίσκεται καὶ εἰς αὐτῆς λόγος τις.

§. 181. Νίμ Σακίλ ὠνομάσθη ἕνας ρυθμὸς, ἐπειδὴ εἶναι μέρος τοῦ ὅλου ρυθμοῦ Σακίλ. Οὕτω λέγεται καὶ νίμ χαφίφ, καὶ νίμ δέβρι, δηλαδὴ ἡμισυ χαφίφ, καὶ ἡμισυ δέβρι· τὰ ὁποῖα εἶναι μέρη τῶν ὀλοκλήρων ρυθμῶν Χαφίφ, καὶ Δέβρι. Ἄρα κατ' αὐτοὺς ἡ ἐπιτομὴ μεγάλου ρυθμοῦ συνιστᾷ ρυθμὸν μικρότερον. Συντιθέασι δὲ καί τινες ρυθμοὺς ἢ μόνον ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἡμίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ δύο ὀλοκλήρων, καὶ ἐκ τριῶν, καὶ ἐκ τεσσάρων καὶ ἐκ πέντε.

§. 182. Ἡ ἑναρξίς τῆ ρυθμοῦ συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς μελωδίας· ἐνίοτε ὅμως προηγεῖται ἡ ἑναρξίς τῆ ρυθμοῦ, καὶ τότε ἡ μελωδία ἀρχεται ἀπὸ τῆ δευτέρου, ἢ τρίτου σημείου τῆ ρυθμοῦ. Ἔτι ἡ κατάληξις τῆ ρυθμοῦ συμπίπτει μὲ τὴν κατάληξιν τῆς μελωδίας· ἐνίοτε ὅμως περὶ τὰς μεσαίας καταλήξεις προηγεῖται ἡ κατάληξις τοῦ ρυθμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Περὶ ἐμφάσεως ῥυθμικῆς

§. 183.

Εμφασις ῥυθμικὴ εἶναι, τὸ νὰ συντρέχη κάθε ἕνας ψόφος τῷ ῥυθμοῦ μὲ κάθε ἕνα φθόγγον τῆς μελωδίας ἢ γινῆναι τὸ νὰ δέχηται ἕνα ψόφον ἄρσεως ἢ θέσεως τῷ ῥυθμῷ κάθε ἕνας χαρακτήρ τῆς μελωδίας. Διὰ δὲ σαφήνειαν τούτου ἄς ῥυθμισθῇ μὲ τὸν ῥυθμὸν, 0 0 0 1 1 1, ὅς τις ὀνομάζεται Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν ἰαμβοειδῆ, ἢ μελωδία τῷ Θεῷ καλυφθεῖς.

ἦχος λ.

0 0 0 1 1 1 0 0 0 1 1 1 0

0 0 1 1 1 0 6 0 0 1 1 1

0 0 0 1 1 1 0 0 0 1 1 1 0 0

0 1 1 1 0 0 0 1 1 1

0 0 0 1 1 1 0 0 0 1

1 1 6 0 0 0 1 1 1

0 0 0 1 1 1 0 0 0 1 1 1⁶ N
 0 0 0 1 1 1 0 0 0
 1 1 1 0 0 0 1 1 1⁶ N.

§. 184. Αἱ κατὰ κάθ'ετον γραμμὰ περικλείουσι χαρακτῆρας τῆς μελωδίας τόσους, ὅσους ὁ ῥυθμὸς ζητεῖ διὰ λογαριασμὸν τῶν χρόνων του. Λοιπὸν εὐθὺς μετὰ τὴν γραμμὴν κεῖται Ὀλίγον μαζὴ μὲ Κέντημα, καὶ παριστᾶται φθόγγος ὁ Δι' αὐτὸς ζητεῖ δύο χρόνους, καὶ συντρέχει μὲ τὸν ψόφον τοῦ 0, ζητοῦντος δύο χρόνους· εἶτα κεῖνται δύο Ἴσα, παριστῶντα φθόγγους τοὺς Δι Δι, ζητοῦντας ἀνὰ χρόνον ἕνα, καὶ συντρέχοντας μὲ τοὺς ψόφους τῶν 00, ζητοῦντων ἀνὰ χρόνον ἕνα. Ἐπειτα κεῖνται Ἀπόστροφος καὶ Ἴσον, παριστῶντα φθόγγους τοὺς Γα Γα, ζητοῦντας ἀνὰ χρόνον ἕνα, καὶ συντρέχοντας μὲ τὸς ψόφους τῶν 11, ζητοῦντων ἀνὰ χρόνον ἕνα. Μετέπειτα κεῖται Ὀλίγον, παριστῶν φθόγγον τὸν Δι, ζητοῦντα δύο χρόνους, καὶ συντρέχοντα μὲ τὸν ψόφον τοῦ 1, ζητοῦντος χρόνους δύο· καὶ τελειώνει ὁ ῥυθμὸς.

§. 185. Ὅποιος χαρακτῆρ ἔχει Γοργὸν, ἢ Δίγοργον, καὶ τὰ λοιπὰ, δένεται μὲ τὸν ἡγούμενον φθόγγον, καὶ λογίζεται ὡς ἕνας φθόγγος, καὶ δύναται νὰ συντρέχη μὲ ψόφον ζητοῦντα χρόνον ἕνα· καὶ εἰν ὁ ἡγούμενος χαρακτῆρ ἔχη καὶ κλάσμα, ἢ διπλῆν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὁ φθόγγος τούτου μαζὴ μὲ τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις ἔχει τὸ γοργὸν, ἢ δίγοργον, παρεξαιτᾶται μὲ τὸν ψόφον τοῦ σημείου τῆ

ῥυθμοῦ. Λοιπὸν οὕτω λέγομεν, ὅτι καθε̄ ἕνας φόφος συντρέχει μὲ καθε̄ ἕνα φθόγγον.

§. 186. Ἄν τὰ τέλη τῶν μελωδιῶν τῶν ἄλλων στίχων, δὲν συγκαταλήγωσι μὲ τὰ τέλη τῶν ῥυθμῶν, τὸ τέλος ὁμως τῆς μελωδίας τοῦ τελευταίου στίχου τοῦ τροπαρίου πρέπει νὰ συγκαταλήγη μὲ τὸ τέλος τῆς ῥυθμοῦ. Διὰ τοῦτο ἂν οἱ πρῶτοι τρεῖς στίχοι περιέχωσι δεκάκις τὸν ῥυθμὸν, οἱ τελευταῖοι δύο περιέχουσι τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἐξάκις, ἤγουν τρεῖς ἑκαστός, χωρὶς νὰ περισεῦῃ οὔτε τῆς ῥυθμοῦ ἢ μελωδίας τῆς στίχου, ἔτε τῆς μελωδίας αὐτοῦ, ὁ ῥυθμός.

§. 187. Εἰς τὴν ῥυθμικὴν ὁ χρόνος ὅς τις περιεῖχεται χωρὶς φθόγγου πρὸς ἀγαπλήρωσιν τῆς ῥυθμοῦ, (τὸ ὁποῖον γίνεται ὅταν ὁ ῥυθμὸς περισεῦῃ τῆς μελωδίας περὶ τὰ μέσα τῆς τροπαρίου.) ὀνομάζεται χρόνος Κενός· τῆτον ἡμεῖς σημαίνομεν μὲ τὴν ἀπλῆν, ἢ διπλῆν, ἢ τριπλῆν, κατὰ τὸ μᾶκρος τὸ ὁποῖον ἔχει. Οὗτος ὁ Κενὸς χρόνος ἂν εἶναι ἐλάχιστος, λέγεται Λεῖμμα ῥυθμῶν· καὶ ἂν εἶναι μακρὸς, ἤγουν διπλάσιος τῆς ἐλάχιστου, λέγεται Πρόσθεσις.

§. 188. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἢ πολυχρόνιος τριβῆ καὶ περιέργεια δύναται νὰ προσδιορίσῃ διὰ τὴν Ἐμφασιν, εἶναι τὰ ἐξῆς. Ποία μελωδία ἰδιάζει τῷ ὀ, καὶ ποία τῷ ἰ, ἢ τῷ ο, καὶ τῷ ι· καὶ ποία μὲν μελωδία ἀνήκει τῷδε τῷ ῥυθμῷ· ποία δὲ, τῷδε. Καὶ ἂν εἰς μίαν μελωδίαν ἀνήκωσι διάφοροι ῥυθμοί· ἢ ἂν εἰς ἕνα ῥυθμὸν ἀνήκωσι διάφοροι μελωδίαί. Καὶ ἔτε ποῖος μὲν ῥυθμὸς συνάρχεται μὲ τὴν μελωδίαν, ποῖος δὲ ῥυθμὸς προάρχεται τῆς μελωδίας, καὶ ποῖος ἀρχεται μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς μελωδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τρόπων τῶν ῥυθμῶν.

§. 189.

Η ῥυθμικὴ γνωρίζει τρόπους τρεῖς· Συσταλτικὸν, Διασταλτικὸν, καὶ Ἠσυχαστικόν. Καὶ συσταλικὸς μὲν εἶναι ἐκεῖνος, δι' ἃ κινουμένον πάθη λυπηρά· διασταλτικὸς δὲ εἶναι ἐκεῖνος, δι' οὗ ἐξεγείρομεν θυμὸν· καὶ ἡσυχαστικὸς εἶναι ἐκεῖνος, δι' ἃ φέρομεν τὴν ψυχὴν εἰς ἡσυχίαν.

§. 190. Ἀπὸ τῆς ἀπλοῦς ῥυθμοὺς, ὅσοι μὲν ἄρχονται ἀπὸ θέσεων, εἶναι κατὰ τὸν τρόπον ἡσυχαστικοί· ὅσοι δὲ ἄρχονται ἀπὸ ἄρσεων, ἔχουσι τρόπον διασταλτικόν. Διότι ἐκεῖνοι μὲν φαίνεται ὅτι φέρουσιν εἰς τὸν νῦν κάποιαν ἀνάπαυσιν· ἔτι δὲ, ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν. Καὶ χαριέστερος μὲν διαφαιίνεται ὁ ἡσυχαστικὸς τρόπος, ὅταν γίνηται ἀπὸ ῥυθμοὺς, τεταγμένους ἐν ἴσῳ λόγῳ· ἐνθροισιαστικώτερος δὲ φαίνεται ὁ διασταλτικὸς τρόπος, ὅταν γίνηται ἀπὸ ῥυθμοὺς, θεωρουμένους ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ. Ἔτι ὅσοι ῥυθμοὶ ποιῶσι τὰς ἀγωγὰς βραδείας, εἶναι ἡσυχαστικοί· καὶ ὅσοι ποιῶσιν αὐτὰς ταχείας, εἶναι θερμοὶ καὶ δραστήριοι (α).

α) Τῶν δὲ ῥυθμῶν ἡσυχαιότεροι μὲν, οἱ ἀπὸ θέσεων προκαταστέλλοντες τὴν διάνοιαν· οἱ δὲ ἀπὸ ἄρσεων τῇ φωνῇ τὴν κροῦσιν ἐπιφέροντες, τεταραγμένοι. Καὶ οἱ μὲν ὀλοκλήρους τοὺς πόδας ἐν ταῖς περιόδοις ἔχοντες, εὐφρέστεροι· οἱ δὲ καταληκτικούς, τούναντιον. Καὶ οἱ μὲν βραχεῖς τοὺς Κενούς ἔχοντες, ἀφελέστεροι καὶ μικροπρεπεῖς· οἱ δ' ἐπιμήκεις, μεδ' αλοπρεπέστατοι. Καὶ οἱ μὲν ἐν ἴσῳ λόγῳ τεταγμένοι, δι' ὁμαλότητα χαριέστεροι· οἱ ἐν ἐπιμορίῳ, διὰ τούναντιον, κεινημένοι. Μέσοι δὲ, οἱ ἐν τῷ διπλασίονι, ἀνωμαλίας μὲν διὰ τὴν ἀνισότητα μετληιφότες· ὁμαλότη-

§. 191. Οἱ σύνθετοι ῥυθμοὶ εἶναι κατὰ τὸν τρόπον Διασταλτικοί· διότι εἶναι παθητικοί, καὶ ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ταραχὴν καὶ ἐνόηλησιν, ἐπειδὴ εὐρίσκονται ἄνισοι οἱ ῥυθμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑκείνοι, ἀπὸ τούτους ὁποίους συντίθενται. Καὶ παθητικώτεροι γίνονται οἱ σύνθετοι ῥυθμοὶ, ὅταν συνιστῶνται ἀπὸ περισσοτέρους ῥυθμοὺς διαφόρων γενῶν.

τος δὲ, διὰ τὸ τῶν ῥυθμῶν ἀκέραιον, καὶ τῆ λόγου τὸ ἀπρητισμένον. Ἔτι τῶν ἐν ἴσῳ λόγῳ, οἱ μὲν διὰ βραχειῶν γινόμενοι μόνον, τάχιστοι, καὶ θερμότεροι, καὶ κατεσταλμένοι· οἱ δ' ἀναμιξ, ἐπίκοινοί. Εἰδὲ διὰ μηκίστων χρόνων συμβαλῆ, γίνεσθαι τοὺς πόδας, πλεῖτων ἢ κατὰστασις ἐμφαίνουτ' ἂν τῆς διανοίας. Διὰ τοῦτο τοὺς μὲν βραχεῖς ἐν ταῖς Πυρρῶναις χρησίμους ὀρώμεν· τοὺς δ' ἀναμιξ, ἐν ταῖς μέσαις ὀρχήσεσι· τοὺς δὲ μηκίστους, ἐν τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις, οἷς ἐχρῶντο παρεκτεταμένοις· τὴν τε περὶ ταῦτα διατριβὴν μίαν καὶ φιλοχωρίαν ἐνδεικνύμενοι· τὴν τε αὐτῶν διάνοιαν ἰσότητι καὶ μήκει τῶν χρόνων ἐς κοσμιότητα καθιστάντες· ὡς ταύτην οὖσαν ὑγίαν ψυχῆς.

Τοὺς δ' ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ θεωρουμένους, ἐνθουσιαστικώτερους εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἔφη. Τούτων δ' ὁ ἐπιβατὸς κεκίνηκε μᾶλλον, συνταράττων μὲν τῇ διπλῇ θέσει τὴν ψυχὴν, ἐς ὕψος δὲ τῷ μεγέθει τῆς ἄρσεως τὴν διάνοιαν ἀνεξεγείρων. Τῶν δὲ ἐν διπλασίονι γινομένων σχέσει, οἱ μὲν ἄπλοῖ τροχαῖοι καὶ Ἰαμβοί, τάχος τε ἐπιφαίνουσι, καὶ εἰσι θερμοὶ καὶ ὀρχηστικοί· οἱ δὲ ὄρδιοι καὶ σημαντοί, διὰ τὸ πλεονάζειν τοῖς μακροτάτοις ἤχοις, προάγουσιν ἐς ἀξίωμα· καὶ οἱ μὲν ἄπλοῖ τῶν ῥυθμῶν τοιοῦδε.

Οἰγεμὴν σύνθετοι παθητικώτεροί εἰσι, τῷ τε κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς ἐξ ὧν σύγκεινται ῥυθμοὺς ἐν ἀνισότητι θεωρεῖσθαι, καὶ πολὺ τὸ ταραχώδες ἐπιφαίνοντες· καὶ τῷ μηδὲ τὸν ἄρῥυθμον, ἐξ οὗ συνεστᾶσι, τὰς αὐτὰς ἐκάστοτε διατηρεῖν τάξεις. Ἄλλ' ὅτε μὲν ἀπὸ μακρῶς ἄρχεσθαι, λήγειν δὲ εἰς βραχεῖαν· ἢ ἐναντίως· καὶ ὅτε μὲν ἀπὸ θέσεως, ὅτε δ' ὡς ἑτέρως τὴν ἐπιβολὴν τῆς περιόδου ποιῆσθαι. Πεπόνθησι δὲ μᾶλλον οἱ διαπλειόνων ἤδη συνεστῶτες ῥυθμῶν· πλεῖον γὰρ ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνωμαλία. Διὸ καὶ τὰς τῆ σώματος κινήσεις ποικίλως ἐπιφέροντες, οὐκ ἐς ὀλίγην ταραχὴν τὴν διάνοιαν ἐξάγουσιν. Ἀριστ. Βιβλ. Β', 97.

Διότι οἱ σύνθετοι ῥυθμοὶ οἵτινες μένουσιν εἰς ἓν γένος, κινουῦσι τὴν ψυχὴν ὀλιγώτερον. Ἐκεῖνοι ὅμως οἵτινες μεταβάλλουσιν εἰς ἄλλα γένη, σύρρουσι τὴν ψυχὴν βιαίως εἰς κάθε διαφορὰν καὶ τὴν ἀναγκάζουσι ν' ἀκολουθῆ καὶ νὰ ὁμοιόνηται μετὰ τὴν ποικιλίαν.

§. 192. Ἡ μὲν ψαλμωδία, θεωρημένη κατὰ τὸν συσταλτικὸν καὶ ἡσυχαστικὸν τρόπον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥυθμίζεται μετὰ ῥυθμοῦ ἐν ἴσῳ μὲν λόγῳ, μηκίστους δὲ καὶ ἐκτεταμένους. Αἱ δὲ Πυρρίχαι, δηλαδὴ αἱ ἐνόπλιαι ὀρχήσεις θεωροῦμεναι κατὰ τὸν διασταλτικὸν τρόπον, ὡσαύτως ῥυθμίζονται μετὰ ῥυθμοῦ ἐν ἡμιολίῳ μὲν λόγῳ, μικροὺς δὲ, τουτέστιν ἀπλῆς. Αἱ δὲ μέσαι ὀρχήσεις, αἵτινες θεωροῦνται μὲν κατὰ τὸν διασταλτικὸν τρόπον, ὅμως ἐγείρουσι τὴν ψυχὴν ὄχι εἰς θυμὸν, ἀλλ' εἰς ἔφεσιν τοῦ νὰ κινή τὸ σῶμα εὐχαρίστως, ῥυθμίζονται μετὰ ῥυθμοῦ ἐν διπλασίονι μὲν λόγῳ, μικτοὺς δὲ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ Μεταβολῆς ἐν ῥυθμοῖς.

§. 193.

Καθὼς θέλγεται ἡ ψυχὴ διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν τῆ ποικιλίᾳ τῶν χρωμάτων διὰ δὲ τῆς ἀφῆς, τῆ ποικιλίᾳ τῶν ἀπτῶν διὰ δὲ τῆς γεύσεως τῆ ποικιλίᾳ τῶν βρωμάτων διὰ δὲ τῆς ὀσφρήσεως, τῆ ποικιλίᾳ τῶν ὀσμιῶν οὕτω καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς τῆ ποικιλίᾳ τῶν ἤχων καὶ τῶν ῥυθμῶν πολυειδῶς διατίθεται. Διὰ τῆτο καὶ οἱ μουσικοὶ, εἰς τι σκοπούμενον ἀφορῶντες, μεταχειρίζονται τὴν Μεταβολὴν εἰς τὰς ῥυθμούς (α).

α) Πάλιν ἐν τοῖς περὶ τούτων ῥυθμοῦ πολλὰ τοιαῦθ' ὀρωμεν

§. 194. Μεταβολή δὲ εἶναι, τὸ γὰρ ἀλλάζωμεν ἢ τοὺς ῥυθμούς, ἢ τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν. Ὄθεν ἢ ταχύτερα ἢ βραδύτερα ἀπαγγελία τοῦ μέλους, εἰμὲν γίνεται κατὰ μετάβασιν ἀπὸ ῥυθμοῦ εἰς ῥυθμόν, ὀνομάζεται μεταβολὴ ῥυθμική (β)· εἰδὲ φυλάττεται μὲν ὁ αὐτὸς ῥυθμὸς, ταχύνονται δὲ ἢ βραδύνονται οἱ χρόνοι τσ, λέγεται Μεταβολὴ τῆς ἀγωγῆς.

§. 195. Ἀγωγή δὲ τοῦ ῥυθμοῦ εἶναι ταχύτης ἢ βραδύτης τῶν χρόνων· ὅταν δηλαδὴ σώζονται μὲν οἱ λόγοι ἐκείνοι, τοὺς ὁποίους ἔχουσιν αἱ θέσεις πρὸς τὰς ἄρσεις, προάγονται δὲ διαφόρως τὰ μεγέθη ἐκάστου χρόνου. Οἷον, τὸν ῥυθμόν οοοίιι, ὃς τις ὀνομάζεται Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν τροχοειδῆ, ἀπαντάμενον εἰς δύο διάφορα μέλη, εὐρίσκομεν, ὅτι φυλάττεται μὲν ὁ λόγος ὃν ἔχουσιν αἱ τρεῖς θέσεις πρὸς τὰς τρεῖς ἄρσεις, ἐξοδεύεται δὲ καιρὸς ὀλιγώτερος διὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμόν εἰς τὸ ἓν μέλος, καὶ περισσώτερος εἰς τὸ ἄλλο τοσοῦτον, ὥστε τὸ μέλος, τὸ ὁποῖον περιέχει δεκάκισ τὸν ῥυθμόν, ἐξοδεύει ἴσον καιρὸν μὲ τὸ μέλος, τὸ ὁποῖον περιέχει τὸν αὐτὸν ῥυθμόν πεντάκισ. Εἰς τὸν ῥυθμόν λοιπὸν προσδιωρισμένοι μὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἄρσεων πρὸς τὰς θέσεις· ἀπροσδιόριστος δὲ, ἡ Ἀγωγή.

§. 196. Μεταβολὴ λοιπὸν ἀγωγῆς διαφαίνεται εἰς

γινόμενα· καὶ γὰρ μένοντος τοῦ λόγου, καθ' ὃν διώριστα τὰ γένη, τὰ μεγέθη κινεῖται τῶν ποδιῶν, διὰ τὴν τῆς ἀγωγῆς δύναμιν· καὶ τῶν μεγεθῶν μενόντων, ἀνόμοιοι γίνονται οἱ πόδες· καὶ αὐτὸ τὸ μέγεθος πόδατε δύναται καὶ συζυγίαν· δῆλον δ' ὅτι καὶ αἱ τῶν διαιρέσεων καὶ σχημάτων διαφοραὶ περὶ μένον τι μέγεθος γίνονται. Καθόλου δ' εἰπεῖν, ἢ μὲν ῥυθμικὰ πολλὰς καὶ παντοδαπὰς κινήσεις κινεῖται· οἱ δὲ πόδες, εἰς σημαίνοντα τοὺς ῥυθμούς, ἀπλᾶς τε καὶ τὰς αὐτὰς αἰ. Ἀριστόξενος Βιβλ. Β, 34.

β) Οὕτως οἱ ῥυθμοὶ πᾶν πεστέδων μεταβαίνουσιν εἰς σημαῖα κατὰ τοὺς Ὄθωμανοὺς.

όλα τὰ χερουβικά καὶ κοινωνικά, ὅσα ἔχουσι κρατή-
 τήματα, σημειουμένη οὕτω μὲν χ δια τὸ ταχύ· ἔτω
 δὲ χ , δια τὸ βραδύ. Διότι τὰ μὲν κοινωνικά καὶ χε-
 ρουβικά ψάλλονται μὲ ἀγωγήν βραδεϊάν· τὰ δὲ κρα-
 τήματα, μὲ ἀγωγήν ταχεϊάν. Πλὴν αὐτὰ ἂν μετα-
 βάλλωσιν ἀγωγήν, φυλάττουσιν ὅμως ἀπ' ἀρχῆς ἕως
 τέλους ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ῥυθμόν.

§. 197. Ἡ μεταβολὴ τῆς ἀγωγῆς δὲν συγχωρεῖται
 παντοῦ· ἀλλὰ εἰς μὲν τὰ χερουβικά καὶ κοινωνικά
 συγχωρεῖται διὰ τὰ κρατήματα, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ
 ἄλλα Παπαδικὰ μέλη, οἷά εἰσι Πολυέλεοι, Πασαπνοά-
 ρια, Οἴκοι, Μαθήματα, Δοχαὶ, καὶ τὰ λοιπά. Εἰς
 δὲ τὰς δοξολογίας ἡ ἀγωγή συγχωρεῖται ἐπὶ μὲν τὸ
 ταχύ διὰ τὸ „Ἅγιος ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἕξης· ἐπὶ δὲ τὸ
 βραδύ, διὰ τὸ Ἀσματικόν. Εἰς δὲ τοὺς καλοφωνι-
 κούς εἰρημούς συγχωρεῖται εἰς τοιαύτας θέσεις μελω-
 διῶν, οἷαί εἰσιν αἱ σημειούμεναι διὰ τῶν σημείων
 τῆς ἀγωγῆς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Δ'.

Περὶ Ῥυθμοποιίας.

§. 198.

Ρυθμοποιία εἶναι δύναμις ποιητικὴ ῥυθμῶν. Δι-
 αιρεῖται δὲ ἡ ῥυθμοποιία εἰς τρία· Λῆψιν, Χρῆσιν,
 καὶ Μίξιν. Καὶ λῆψις μὲν εἶναι τὸ νὰ γνωρίζωμεν,
 ὁποῖον ῥυθμόν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν· χρῆσις
 δὲ, τὸ νὰ ἀποδίδωμεν τὰς ἄρσεις πρεπόντως εἰς τὰς
 θέσεις καὶ μίξις, τὸ νὰ συμπλέκωμεν τοὺς πόδας ἢ
 τοὺς ῥυθμούς πρὸς ἀλλήλους. Διότι τελεία ῥυθμοποιία

εἶναι ἐκεῖνη, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ φυσικὰ σχήματα περιέχονται.

§. 199. Ἄν λοιπὸν θεωρῆς περὶ γενέσεως φυσικῆς, ἔκθεσις ὅλον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλαχίστων χρόνων, καὶ μέρισον αὐτὸν εἰς φυσικὰ σχήματα· καὶ εἰμὲν ἔχσιν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα λόγον τινὰ, ὃν ἔχσιν οἱ χρόνοι τῶν ποδῶν, εἶναι τὸ σχῆμα ἑξήντημον· εἰδὲ μὴ, πάλιν μετασχημάτισον, ἕως νὰ καταστήσῃ εἰς λόγους ἢ διαίρεσις τῆς ἀριθμῆς.

§. 200. Ὅτε λοιπὸν εὐρίσκεται δεκάς 0000000000, παρατηρεῖς, ὅτι ἀπὸ μὲν δυάδος καὶ ὀκτάδος δὲν γίνεται φυσικὸς, διότι ὁ τετραπλάσιος λόγος δὲν εἶναι ἑξήντημος. Εἰδὲ μερίσεις τὴν ὀκτάδα εἰς τριάδα καὶ πεντάδα, πάλιν οὔτε μὲ τούτον τὸν τρόπον ἔχεις φυσικὸν λόγον. Ἄν ὅμως μερίσῃς τὸν πέντε εἰς τρία καὶ δύο, 000, 00· 000, 00; τότε ὁ τρία ἔχει λόγον ἡμιόλιον ἐκάτερος πρὸς ἐκάτερον τῶν δισημῶν ὥστε ὁ δεκάσημος διὰ τούτων συνίσταται.

§. 201. Πάλιν μέρισον τὸν δεκάσημον εἰς ἕξ καὶ τέσσαρα 000000, 0000, καὶ συνίσταται σχῆμα φυσικὸν ἕξ ἑξασήμου καὶ τετρασήμου, ἔχον λόγον ἡμιόλιον. Ἄς μερισθῇ τέλος πάντων ὁ δεκάσημος εἰς δύο πεντασήμους 00000, 00000· καὶ εἰμὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀπλοῖ καὶ οἱ δύο, ἔχουσι τὸν ἴσον λόγον· εἰδὲ μὴ, μέρισον αὐτοὺς ὡς συνθέτους εἰς τρίσημον καὶ δίσημον, καθὼς προελαλήθη.

§. 202. Οὕτως ἢ μὲν Αἴψις ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς φυσικὰ σχήματα τρία· 000,00, 000,00· 00000,00000· 000000, 0000· ἢ δὲ Χρησις ἀποδώσει τὰς ἄρσεις προπούσας εἰς τὰς θέσεις· διότι δὲν συνίσταται πούσ ἐκ μόνων θέσεων. Λοιπὸν τῆς μὲν πρώτης φυσικῆς σχήματος, ἐὰν ποιήσῃς τὰ μὲν τρία σημεῖα τῆς πρώτης πεντάδος δύο θέσεις μακρὰν καὶ βραχεῖαν, τὰ δὲ δύο, μίαν μακρὰν ἄρσιν, ἢ πρώτη πεντάς δίδει Παίωνα

διάγυιον ὀοι· ὁμοίως καὶ ἡ δευτέρα πεντὰς τούτου τῆ σχήματος. Ἄρα ὁλόκληρος ὁ δεκάσημος δίδει δύο

Παίωνα διαγυίους ὀοι, ὀοι· διότι διηρέθη κατὰ λόγον ἡμιόλιον, τὸν ὁποῖον ἔχει τὸ Παιωνικὸν γένος.

§. 203. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον ρυθμικὸν σχῆμα, ὅπερ συνίσταται ἀπὸ ἐξάδα καὶ τετράδα, καὶ σώζει λόγον ἡμιόλιον, 000000, 0000, ἐὰν ποιήσης τρεῖς μὲν θέσεις μακρὰς, δύο δὲ ἄρσεις ὁμοίως μακρὰς,

γεννᾶται ὁ ἐπιβατὸς Παίων οἰοοι.

§. 204. Εἰς δὲ τὸ τρίτον ρυθμικὸν σχῆμα, ὅπερ συνίσταται ἀπὸ πεντάδα καὶ πεντάδα, καὶ σώζει λόγον ἰσότητος, 00000, 00000, ἂν ποιήσης τὰ μὲν πέντε σημεῖα πέντε θέσεις βραχείας, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε σημεῖα πέντε ἄρσεις βραχείας, γεννᾶται πενταπλῆς Προκελευσματικός. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος ὁ πούς δὲν εἶναι ἐν χρήσει, ἀνάλυσον τὴν πεντάδα εἰς τριάδα καὶ δυάδα, 000, 00· καὶ ἀπὸ μὲν τὴν τριάδα παράγει Τροχαῖον οἰ, ἀπὸ δὲ τὴν δυάδα, Προκελευσματικὸν οἰ. Ὅμοίως εἶναι δυνατὸν νὰ παραχθῇ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην πεντάδα, Ἰαμβος καὶ Προκελευσματικός 10, 01.

§. 205. Ἡ δὲ Μίξις εὐροῦσα πόδας ἐτοιμοὺς, συμπλέκει αὐτοὺς, καὶ κατασκευάζει ρυθμὸν ὁλόκληρον. Οἶον, ὅταν μὲν συμπλέξῃ Παίωνα μὲ Παίωνα, κα-

τασκευάζει δεκάσημον ρυθμὸν τὸν 001001· ὅταν δὲ συμπλέξῃ Παίωνα μὲ Προκελευσματικὸν καὶ μὲ Ἰαμβον, κατασκευάζει δεκάσημον ρυθμὸν τὸν 0010110.

§. 206. Πάλιν ὅταν συμπλέξῃ Σπονδεῖον μὲ Προκελευσματικὸν, παράγει τὸν 0101, ὅς τις ὀνομάζεται Ἰωνικός ἀπὸ μείζονος· ὅταν δὲ συμπλέξῃ μὲ ἓνα Ἰαμβον τρεῖς Τροχαίους, παράγει τὸν 10010101.

§. 207. Ἡ Μίξις συμπλέκει ὄχι μόνον πόδας με πόδας, ἀλλὰ καὶ ῥυθμούς με πόδας, καὶ ῥυθμούς με ῥυθμούς, διὰ τὴν καταρτίσιν ἐν σώμα ῥυθμοῦ. Διότι ὁ μὲν Προσοδιακὸς ἐκ τριῶν, συνεπλάκη ἀπὸ πόδα μὲν Προκελευσματικὸν, ἀπὸ ῥυθμὸν δὲ Βακχεῖον,

011001 · ὁ δὲ ἐξῆς Προσοδιακὸς 10010101, συνεπλάκη ἀπὸ ῥυθμὸν Βακχεῖον, καὶ ἀπὸ ῥυθμὸν Ἴωνικὸν τὸν ἀπὸ μείζονος.

Τόσα λοιπὸν καὶ περὶ ῥυθμῶν ἀναφέρομεν, τὰ ὁποῖα ἐξετέθησαν κατὰ τὴν γνώμην Ἀριστείδου τοῦ Κουῖντυλιανῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ Χειρονομίας.

§. 208.

Χειρονομία εἶναι κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς μυσικοὺς κίνησις τῆς χειρὸς, ἀφορῶσα εἰς ἰδεασμὸν τῆς μελωδίας, καὶ εἰς καταμέτρησιν τῆς χρόνου, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύεται εἰς αὐτὴν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ῥυθμικῆς. Διὸ καὶ λέγουσι: “ Χειρονομία ἐστὶ νόμος παρὰ θεοῦ, ὁ ὁμοῦν τῶν ἁγίων πατέρων. Ἦνίκα γὰρ ἡ φωνὴ ἐκ τοῦ ψάλτου ἐξέρχεται, παραντίκα καὶ τὴν χειρονομίαν ἀπάρχεται, ἵνα ἐκ τῆς χειρονομίας ἐπιδείξῃ τὸ μέλος τὸ ἀρχόμενον. Ὡς γὰρ βοηθῶ χρωμενος ὁ ψάλτης, γνωρίζουσῃ τὸν ἐκάστου λόγον, ἀρμοζόντως μελωδεῖ καὶ οὐκ ἀδιαφόρως.”

§. 209. Ἡ Χειρονομία ἦτον ἀναγκαῖα, λέγουσιν, εἰς τὸν ψάλτην, διότι δι’ αὐτῆς ἐδύνατο τὴν διακρίνη τὰς συνθέσεις τῶν χαρακτήρων τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, δι’ ἧν ἐγράφετο πᾶσα μελωδία καὶ ὁποῖος

ἐγίνωσκε καλῶς τὴν χειρονομίαν, ἔψαλλε μετὰ ἀρμονίας, καὶ ῥυθμοῦ, καὶ τάξεως. Εἰς ἡμᾶς ὁμως κατὰ τὸ παρὸν δὲν χρησιμεύει εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς τὸ νὰ μάθωμεν τὴν ἐτυμολογίαν τινῶν χαρακτήρων, οἵτινες ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς χειρονομίας.

§. 210. Τὸ μὲν Ἰσον ὠνομάσθη οὕτω, διότι κρατεῖ τὴν φωνὴν ἀλίγυστον. Ἐχειρονομεῖτο δὲ διὰ τριῶν δακτύλων εἰς τύπον τῆς ἁγίας Τριάδος, ὡς τυποῦται ὁ Σταυρός.

§. 211. Τὸ δὲ Ὀλίγον ὠνομάσθη οὕτω, διότι δι' αὐτοῦ ἀναβαίνομεν κατ' ὀλίγον, ἦγουν μὲ διάστημα τόνου ἑνὸς, ἐν ᾧ διὰ μὲν τῆ Κεντήματος ἀναβαίνομεν ὑπερβατῶς δύο τόνους· διὰ δὲ τῆς Ὑψηλῆς, τέσσαρας. Συγκρίνεται δὲ τὸ Ὀλίγον μὲ τὸ Κέντημα καὶ μὲ τὴν Ὑψηλὴν, ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι εὐρέται τῶν χαρακτήρων αὐτῆς μόνους τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας μετεχειρίσθησαν διὰ τὴν ἀνάβασιν. Ἐχειρονομεῖτο δὲ τὸ Ὀλίγον εἰς τύπον τῆς ἁγίας χειρὸς τοῦ Κυρίου, εἰπόντος· “Βάλλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ „ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε „.

§. 212. Ἡ δὲ Πεταστὴ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς χειρονομίας· διότι ὅταν ἐχειρονομεῖτο, ἡ χεὶρ ὡς πτερὸν ἀνίειτο καὶ ἐπέτατο. Ἐχειρονομεῖτο δὲ μετὰ τῶν πέντε δακτύλων ἀθροισμένων, καὶ ἐδείκνυε τὴν χεῖρα ὡς πετῶσαν, εἰς τύπον τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου, εἰπόντος εἰς τὸν Παράλυτον· “Ἄρον τὸν κράββατόν „ σου, καὶ περιπάτει „.

§. 213. Τὸ Κέντημα ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῆς χειρονομίας· διότι ὁ χειρονομῶν τὸ Κέντημα, ἐσχημάτιζε τὸν δάκτυλον τὸν λιχανὸν, ὡσεὶ κεντῶντα. Τὴν αὐτὴν δὲ χειρονομίαν εἶχον καὶ τὰ δύο Κεντήματα· ἐχειρονομοῦντο δὲ εἰς τύπον τῆς θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος.

§. 214. Ἡ μὲν Ὑψηλὴ αὕτως ὠνομάσθη, διότι

ἔδειξεν ἄλλος χαρακτήρ ὑποῖ τοσοῦτον τὴν φωνήν. Ἡ δὲ χαμηλὴ, διότι οὐδεὶς ἄλλος χαρακτήρ καταβιβάζει τοσοῦτον τὴν φωνήν. Τὸ δὲ κάτω κείμενον λέγεται Χαμηλόν. Δὲν ἐχειρονομοῦντο δὲ αὐταὶ, καθὼς καὶ τὸ Κέντημα μοναχόν, ἐπειδὴ τέσσαρες χαρακτῆρες, τὸ Κέντημα, ἡ Ὑψηλὴ, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλὴ, ἐλέγοντο πνεύματα καὶ συνεχειρονομοῦντο μὲ τὰ σώματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὅλοι οἱ λοιποὶ χαρακτῆρες, πλὴν τῆς Ὑποῤῥοῆς, ἣτις οὔτε σῶμα ἐλέγετο, οὔτε πνεῦμα.

§. 215. Ἡ μὲν Ἀπόστροφος ὠνομάσθη οὕτω, διότι ἀποστρέφει τὴν φωνήν ἀπὸ τῆ ὀξέως ἐπὶ τὸ βαρὺν, καὶ ἀντίκειται τῷ Ὀλίγῳ. Τὸ δὲ Ἐλαφρόν ὠνομάσθη οὕτω, διότι κατεβίβαζε δύο φθόγγους μὲ ἐλαφρότητα, καὶ ὄχι καθὼς κατέβαινον διὰ δύο ἀποστρόφων. Ἡ δὲ Ὑποῤῥοῆ ἔλαβε ταύτην τὴν ὀνομασίαν, διότι ῥέει, λέγουσι, δι' αὐτὴν ἡ φωνὴ διὰ τοῦ λάρυγγος, καθὼς τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς μικραῖς πέτραις.

§. 216. Ἀπὸ τὴν ἔμφρασιν φαίνεται, ὅτι ἡ χειρονομία εἶχε γένος ῥυθμοῦ δακτυλικόν καὶ ἐπράττετο κατὰ τὸν διπλοῦν προκελευσματικὸν πόδα· ἢ κατὰ τὸ μέτρον 4, ὅπερ πληροῦται μὲ δύο θέσεις καὶ μὲ δύο ἄρσεις (§. 164.). Διότι ὅλα τὰ παλαιὰ μέλη, ἅτινα ἐμελίζοντο, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν εἰς πρᾶξιν ἡ χειρονομία, μὲ τῷτο τὸ μέτρον μετρούμενα, εὐρίσχομαι, ὅτι φυλάττεσιν ἔμφρασιν (§. 170.) (α).

α) Ἡ χειρονομία ἤρξατο νὰ ἐνεργῆται εἰς τὴν ἐκκλησίαν εὐθὺς μαζὴ μὲ τὴν χρῆσιν τῆς μελωδίας· προήχθη δὲ εἰς τὸν ὑψιστόν της βαθμὸν ἐπὶ Θεοφίλου αὐτοκράτορος, κατὰ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ Θεογονίας· ἐπειδὴ ἐκλιμαροῦντο καὶ ὑπὸ Βασιλέων· καὶ ἐνοστιμίζετο νὰ χειρονομηῇ οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσι. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Βασιλείας παρήκμαζε μὲν κατ' ὀλίγον ἡ χειρονομία, ἐσώζετο δὲ μέχρι τοῦ αἰχμητοῦ· διότι κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν Ἰακωβόστις τοῦ πίκλην Βάρβαρος ἐκ τῶν Ἐνε-

ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν κατὰ Μουσικὴν Γενῶν.

§. 217.

Γένος εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι ποιά διαίρεσις τετρα-
χόρδου. Γένη δὲ τῆς μουσικῆς εἶναι τρία· Διατονικὸν,
Χρωματικὸν, καὶ Ἐναρμόνιον. Καὶ διατονικὸν γένος
καθ' ἡμᾶς εἶναι ἐκεῖνο (α), τὸ ὁποῖον γεμίζει τὸ Δια-

τῶν, ἠρώτησε τὸν ἐκ Κρήτης πρωτοψάλτην Δημήτριον
Ταμίαν, διὰ ποίαν αἰτίαν συνειθίζουσιν ἐν τῇ ἀνατολικῇ
ἐκκλησίᾳ νὰ χειρονομῶσι, καὶ νὰ ψάλλωσι τὸ τερερε; δέ-
δωκε δὲ τὴν περὶ τοῦτου ἀπόκρισιν ὁ φιλόσοφος Γεράσι-
μος καὶ Βλάχος καὶ Κοῆς, παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰρημέ-
νου Δημητρίου Ταμῖα. Εἰς τοὺς ἐδικούς μας ὁμως και-
ροὺς εἶναι διόλου ἄγνωστος ἡ μεταχειρίσις τῆς χειρονομίας.

„ Καὶ σὺν τῇ ἐπινεύσει καὶ εὐλογίᾳ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν
„ Πατριάρχου, ἀπάρχεσθαι αὐτοὺς (τοὺς τέσσαρας δομε-
„ στίκους τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας) τὴν τιμίαν καὶ θεάρε-
„ στον αἶνεσιν, τὴν ἐξ οἰκείων χειλέων τοῦ σοφωτάτου καὶ
„ θεοπροβλήτου ἡμῶν Βασιλέως Λέοντος ἐξυφανθεῖσαν, καὶ
„ ἅμα τῇ αὐτῆς ἐκφωνήσει, καὶ πολυτέχνῳ τῆς χειρονο-
„ μίας κινήσει, ὁμοθυμαδὸν ἅπαντας τοὺς ἀνακειμένους
„ ἄδειν καὶ συμπάλλειν τὸ ῥῆθ' ἐν ἱερὸν ἄσμα, τὸ ἐκ μελιστα-
„ γῶν χειλέων σταλάξαν ἅπασιν τοῖς πιστοῖς ὑπηκόοις „
Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος. Τομ. Δ'. σφύλ. 429.

α) Λέγομεν καθ' ἡμᾶς, ἐπειδὴ τὸ ἡμέτερον διαφέρει τοῦ τῶν
Ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ τοῦ τῶν Εὐρωπαϊῶν, καθὼς γί-
νεται φανερόν ὑπὸ τὰ ἀκόλουθα.

πασῶν σύστημα μὲ τόνους ἑπτὰ, μείζονας μὲν τρεῖς, ἐλάσσονας δὲ δύο, καὶ ἐλαχίστους δύο (§. 51.).

§. 218. Τετράχορδον εἶναι τάξις φθόγγων, ἐξῆς μελωδομένων, τῶν ὁποίων οἱ ἄκροι συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὸ Διατεσσάρων σύστημα· οἶον, τὸ ζω νη πα βου, λέγεται Τετράχορδον, ἐπειδὴ σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας συνεχεῖς φθόγγους, καὶ συμφωνεῖ ὁ ἄκρος ζω μὲ τὸν ἄκρον βου.

§. 219. Διατονικὸν γένος κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ὅπερ ὠνόμαζον καὶ Πυθαγορικὴν Ὀκτάχορδον, ἔχουσαν οὕτω

κε, ζω νη πα βου γα δι Κε.

Ἡδὲ αὐτὴν ὁ Πυθαγόρας ὁδεύσαν ἀπὸ τῆ βαρέος εἰς τὸ ὀξὺ οὕτω· λειμμα, τόνος, τόνος· ἤγουν ζω νη, νη πα, πα βου· καὶ τῆτό ἐστι τὸ διὰ τεσσάρων σύστημα. Καὶ πάλιν, λειμμα, τόνος, τόνος· ἤγουν βου γα, γα δι, δι κε· καὶ τῆτό ἐστιν ἄλλο διὰ τεσσάρων. Εἶτα προσέθηκεν ἐν τῇ ἀρχῇ τὸν Προσλαμβανόμενον κε, ἔχοντα διάστημα τόνου.

§. 220. Τῆ μὲν τόνου τὸ διάστημα ἔχει λόγον τὸν ἐπόγδοον, ἤγουν ὃν ἔχει τὰ 9 : 8· τῆ δὲ λειμματος τὸ διάστημα πρὸς τὸ τῆ τόνου ἔχει λόγον, ὃν τὰ 13 : 27. Ὅλα δὲ τὰ διαστήματα τῆς Πυθαγορικῆς ὀκταχορδου, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀριστείδης, μὲ τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς ἐγνωρίζοντο.

9216, 8192, 7776, 6912, 6144, 5832, 5184, 4608.
κε, ζω, νη, πα, βου, γα, δι, Κε.

§. 221. Ὅταν ἐδίπλασίαζον ταῦτα τὰ ἑπτὰ διαστήματα, παρήγον τὸ Δισδιαπασῶν σύστημα· τὸ ὁποῖον διήρει ὁ Πυθαγόρας ἀπὸ τῆ Προσλαμβανόμενου ἕως τῆς νήτης ὑπερβολαίων μὲ πέντε τετράχορδα. Τετράχορδον ὑπατῶν, Τετράχορδον μέσων,

Τετράχορδον συνημμένων, Τετράχορδον διεξευγμένων, καὶ Τετράχορδον ὑπερβολαίων.

τόνος	Νήτη ὑπερβολαίων	2304	ζε
τόνος	ὑπερβολαίων διάτονος	2592	δι
λείμμα	τρίτη ὑπερβολαίων	2916	γα
τόνος	νήτη διεξευγμένων	3072	βου
τόνος	διεξευγ. διάτον. καὶ νήτ. συνημμ.	3456	πα
λείμμα	συνημ. διάτον. καὶ τρίτ. διεξευ.	3888	νη
ἀποτομῆ	παράμεσος	4096	ζω
λείμμα	τρίτη συνημμένων	4374	ζωρ
τόνος	Μέση	4608	κε
τόνος	μέσων διάτονος	5184	δι
λείμμα	παρυπάτη μέσων	5832	γα
τόνος	ὑπάτη μέσων	6144	βου
τόνος	ὑπάτη διάτονος	6912	πα
λείμμα	παρυπάτη ὑπατῶν	7776	νη
τόνος	ὑπάτη ὑπατῶν	8192	ζω
τόνος	Προσλαμ. βανόμενος	9216	ζε

Τετράχορ. ὑπατῶν Τετράχορδ. μέσων Τετράχ. συνημν. Τετράχ. διεξευ. Τετράχορδον ὑπερβολαίων.

§. 222. Τὸ μὲν Τετράχορδον ὑπατῶν περιέχει τὰς χορδὰς, ζω νη πα βου· τὸ δὲ Τετράχορδον μέσων περιέχει τὰς χορδὰς, βου γα δι κε· τὸ δὲ Τετράχορδον συνημμένων περιέχει τὰς χορδὰς, κε ζωρ ζω νη, ἢ ζωρ ζω νη πα· τὸ δὲ Τετράχορδον διεξευγμένων περιέχει τὰς χορδὰς, ζω νη πα βσ· καὶ τὸ Τετράχορδον ὑπερβολαίων περιέχει τὰς χορδὰς, βσ γα δι κε.

§. 223. Συναφή μὲν ὀνομάζεται, ὅταν εὐρίσκηται τόνος κοινὸς ἐν μέσῳ δύο τετραχόρδων, ἐξῆς μελωδουμένων· οἶον, ζω νη πα βσ, βσ γα δι κε. Ὅθεν καὶ

συνημμένον Τετράχορδον. Διάζευξις δὲ λέγεται, ὅταν εὐρίσκηται τόνος ἀνά μέσον δύο τετραχόρδων, ἐξῆς μελωδουμένων οἶον, κε⁷ ζω νη πα, βου γα δι κε⁸ ὄθεν καὶ διεζευγμένον Τετράχορδον.

§. 224. Ὁ Προσλαμβανόμενος δὲν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὸ τετράχορδον τῶν βαρυτέρων χορδῶν καὶ δὲν προσελήφθη κατ' ἄλλον τρόπον, εἰμὴ διὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν βαρυτέραν Ὀγδόην, καὶ νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν Μέσσην νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Διαδιαπασῶν συστήματος, ἥτοι τοῦ πεντεκαιδεκαχόρδου (α).

§. 225. Ἡ δὲ ἡμετέρᾳ κλίμαξ τῆς Διατονικῆς γένεσις πα βου γα δι, κε ζω νη Πα, σύγκειται κατὰ διάζευξιν ἀπὸ δύο τετραχόρδα ὅμοια· ἡ δὲ ὁμοιότης αὐτῶν γίνεται ἀπὸ τὰ ἀναλόγως ἴσα διαστήματα τῶν ἐν αὐτοῖς τόνων. Διότι τὰ ἐξ ἀνά μέρος τῶν δύο τετραχόρδων διαστήματα, ἀνά δύο μὲν ἐξεταζόμενα, εὐρίσκονται ἴσα· οἶον, τὸ μὲν πα βου εἶναι ἴσον τῷ κε ζω· τὸ δὲ βγ γα, ἴσον τῷ ζω νη· τὸ δὲ γα δι, ἴσον τῷ νη Πα· ἀλλῶς δὲ θεωρούμενα, εὐρίσκονται ἀνίσα.

§. 226. Ἄν θέλῃ τις νὰ γνωρίσῃ δι' ἀριθμῶν τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος τῆς καθ' ἡμᾶς Διατονικοῦ γένους ἐν τῷ Διαπασῶν συστήματι, λέγομεν, ὅτι οὕτως ἠύραμεν αὐτὰ ἐγγύτερον τῆς ἀληθείας (β).

α) Ὡνομάσθη, λέγει ὁ Ἀριστείδης, ὁ μὲν Προσλαμβανόμενος οὕτως, ὅτι τῶν ὀνομαζομένων τετραχόρδων οὐδενὶ κοινωεῖ· ἀλλ' ἐξῶθεν προσλαμβάνεται διὰ τὴν ἐπὶ Μέσσην συμφωνίαν, τονικὸν ἐπέχων λόγον πρὸς τὴν Ὑπάτην ὑπατῶν, ὃν ἔχει Μέσση πρὸς παράμεσον. Ὑπάτη δὲ ὑπατῶν ὀνομάσθη ἢ μετὰ τὸν Προσλαμβανόμενον χορδῆ, ὅτι τοῦ πρώτου Τετραχόρδου πρώτη τίθεται· τὸ γὰρ πρῶτον Ὑπατον ἐκάλεον οἱ παλαιοί. Παριπάτη δὲ, ἣ παρ' αὐτὴν κειμένη.

β) Τὸ διάστημα δι κε εἶναι μείζον τῆς κε ζω· καὶ τὸ κε ζω εἶναι μείζον τῆς ζω νη. Ὅταν ὑποτεθῇ τὸ δι κε ἴσον ¹². εὐ-

$$1 \quad \frac{2}{3} \quad \frac{3}{4} \quad \frac{4}{5} \quad \frac{5}{6} \quad \frac{6}{7} \quad \frac{7}{8}$$

δι κε ζω νη πα βου γα Δι.

Ὅθεν εὐρίσκομεν τὴν σχέσιν δύο τόνων, θεωροῦν-
τες τὴν σχέσιν τῶν κλασμάτων αὐτῶν, καὶ πολλα-
πλασιάζοντες τὸν ἀριθμητὴν τῆ πρώτου ἐπὶ τὸν πα-
ρονομαστὴν τῆ δευτέρου, καὶ πάλιν τὸν ἀριθμητὴν
τῆ δευτέρου ἐπὶ τὸν παρονομαστὴν τῆ πρώτης οἶον,
ὁ πα:βου:: $\frac{3}{4}$: $\frac{1}{2}$ = 36:33 = 12:11. Πάλιν ὁ κε:
ζω:: $\frac{4}{5}$: $\frac{3}{4}$ = 216:198 = 108:99 = 12:11.

§. 227. Οἱ δὲ Εὐρωπαϊοὶ μουσικοὶ κατανοήσαντες,
ὅτι οἱ παλμοὶ τῶν χορδῶν γίνονται διάφοροι ἀπὸ
τὰ διάφορα μήκη, ἔκριναν εὐλογον νὰ διορίσῃσι τὴν

ρίσκεται τὸ μὲν κε ζω ἴσον 9, τὸ δὲ ζω νη ἴσον 7: Τότε
καὶ ἐπὶ τῆς χορδῆς εὐρίσκεται τὸ δι κε νὰ ἔχη λόγον πρὸς
μὲν τὸν κε ζω, ὃν $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{2}$ πρὸς δὲ τὸ ζω νη, ὃν $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{2}$.

Δ ε ἰ ξ ι ς.

Ὡς 12:9:: $\frac{1}{2}$: χ . Ἄρα 12 χ = 9· $\frac{1}{2}$ = 1. ὡς χ = $\frac{1}{12}$.
Πάλιν ὡς 12:7:: $\frac{1}{2}$: χ . Ἄρα 12 χ 7· $\frac{1}{2}$ = $\frac{7}{2}$. ὡστε χ
= $\frac{7}{24}$ = $\frac{7}{2 \cdot 12}$ = $\frac{7}{24}$.

Δύναται δὲ νὰ εὔρη τινὰς ταύτην τὴν ἀλήθειαν διὰ πεί-
ρας τῆτον τὸν τρόπον. Λαμβάνει δύο πανδουρίδας, ἀπὸ τὰς
ὁποίας ἡ μία δὲν ἔχει δεδεμένους τοὺς τόνους, καὶ ἡ ἄλλη
τοὺς ἔχει δεδεμένους κατὰ τὴν ἡμετέραν μουσικὴν ἀσφαλέ-
στατα τὸ κατὰ δύναμιν· εἶτα μὲ τὸν νη ταύτης ποιεῖ σύμ-
φωνον τὸν βόμβον ἐκείνης, καὶ τὸν ὑποθέτει δι' καὶ ἐπὶ
τῆς πρώτης ἡχεῖ τὸν πα, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀδέτου ζητεῖ τὸ
σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εὔρει, γράφει τὸν κε. Τοῦτο τὸ
νεωστὶ εὔρεθὲν διάστημα δι κε διαιρεῖ εἰς 12 μέρηματα.
Ἐπειτα μὲ τὸν πα ποιεῖ σύμφωνον τὸν αὐτὸν βόμβον, καὶ
ἡχεῖ τὸν βου, καὶ ζητεῖ τὸ σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εὔρει,
γράφει τὸν ζω. Μετέπειτα μὲ τὸν βου ποιεῖ σύμφωνον πάλιν
τὸν αὐτὸν βόμβον, καὶ ἡχεῖ τὸν γα, καὶ ζητεῖ παρο-
μοίως τὸ σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εὔρει, γράφει τὸν νη.
Ἐπιπλέον θεωρεῖ τοὺς νεωστὶ γραφέντας φθόγγους, καὶ εὐ-
ρίσκει γεγραμμένον εἰς μὲν τὰ 12, τὸν κε· εἰς δὲ τὰ 9, τὸν
βου· καὶ εἰς τὰ 7, τὸν γα.

ἀναλογίαν τῶν διαστημάτων τῶν τόνων ἀπὸ τοῦς παλμοῦς. Ὅθεν λέγουσιν, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τῶν παλμῶν, οἵπερ εἰκονίζουσι τὰ διαστήματα τῶν κατ' αὐτοῦς τόνων, εἶναι ἐν λόγῳ ἀντιστρόφῳ τῶν μηκῶν. Ἐχουσι δὲ οὕτως·

1, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{6}{7}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{8}{9}$
 ουτ, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, Ουτ.

§. 228. Ὅταν μὲν θέλωμεν νὰ εὔρωμεν τὴν σχέσιν δύο τόνων κατ' αὐτὰς, πράττομεν ἅσα ἐλαλήθησαν ἀνωτέρω. Ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ εὔρωμεν τὴν σχέσιν δύο τόνων ἐνὸς μὲν κατ' αὐτοῦς, τοῦ δὲ λοιποῦ καθ' ἡμᾶς, τότε παραστήνομεν καθεὶ τόνον μὲ δύο φθόγγους, καὶ μὲ δύο κλάσματα καὶ εὔρισκομεν κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὴν σχέσιν τῶ ἐνὸς τόνου χωριστὰ, καὶ τῶ ἄλλου χωριστὰ. Οἶον, ὅταν θέλωμεν νὰ γνωρίσωμεν, ποίαν σχέσιν ἔχει ὁ δι πρὸς τὸν ρε, ποιῶμεν οὕτως· ὡς γα:δι:: $\frac{7}{8}$: $\frac{1}{2}$ = 18:16 = 9:8. Πάλιν· ὡς ουτ:ρε::1: $\frac{2}{3}$ = 9:8. Ἄρα ὁ δι ἔχει τὴν αὐτὴν σχέσιν μὲ τὸν ρε.

Ἴδού σοι καὶ πίναξ, ὅπου σημειόνονται τινὰ διαστήματα τὰ ἀναγκαῖότερα πρὸς γνώρισιν.

δι: κε	9:8	ρε: μι	10:9
νη: πα	9:8	σολ: λα	10:9
γα: δι	9:8	ουτ: ρε	9:8
πα: β8	12:11	λα: σι	9:8
κε: ζω	12:11	μι: φα	16:15
β8: γα	88:81	σι: ουτ	16:15
ζω: νη	88:81	φα: σολ	9:8
πα: δι	4:3	λα: ρε	27:20
κε: πα	4:3	μι: λα	4:3
δι: Δι	1: $\frac{1}{2}$	ρε: Ρε	1: $\frac{1}{2}$
πα: Πα	1: $\frac{1}{2}$	λα: Λα	1: $\frac{1}{2}$

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ἡμιτόνων.

§. 229.

Τόνοι ὠνομάσθησαν τὰ ἐπὶ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος πα βγ γα δι κε ζω νη Πα. Ὄταν δὲ χωρισθῇ ἐν ἀπὸ αὐτὰ δίχα μὲν, ὅχι ὅμως καὶ κατὰ μέσον ἀκριβῶς, καὶ ληφθῇ τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο διαστήματα, τὸ τοιοῦτον διάστημα ὀνομάζεται Ἡμίτονον (α).

§. 230. Ὄταν εἰς τὸ διάστημα τῆς τόνου, θεωρημένου ἐπὶ τὸ ὄξύ, προστεθῇ τὸ διάστημα τῆς ἡμιτόνου, καὶ γένη ἐν διάστημα ἀπὸ τὰ δύο, τὸ τοιοῦτον λέγεται Δίεσις ἤγουν ἡ πλεονεξία τῆς τόνου, δηλαδὴ ὅταν σιωπᾶται μὲν ὁ τόνος, φθέγγηται δὲ τὸ ὑπὲρ αὐτὸν ἡμίτονον. Σημαίνεται δὲ ἡ Δίεσις τῶδε τῶ σημείῳ δ. Ἡ δὲ μειονεξία τῆς τόνου, ἤγουν ὅταν σιωπᾶται μὲν ὁ τόνος, φθέγγηται δὲ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἡμίτονον, τὸ τοιοῦτον λέγεται Ὑφεσις, καὶ σημαίνεται τῶδε τῶ σημείῳ ρ. ἀφορῶσι δὲ καὶ ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὑφεσις ἐπὶ τὸ ὄξύ· εἰδὲ ἀφορῶσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, γί-

α) Τὸ Ἡμίτονον δὲν ἐννοεῖ τὸν τόνον διηρημένον ἀκριβῶς εἰς δύο, ὡς τὰ δώδεκα εἰς ἕξ καὶ ἕξ, ἀλλ' ἀορίστως ἤγουν τὰ δώδεκα εἰς ὀκτὼ καὶ τέσσαρα, ἢ εἰς ἐννέα καὶ τρία, καὶ τὰ λοιπά. Διότι ὁ γα δι τόνος διαιρεῖται εἰς δύο διαστήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ὀξείος ἐπὶ τὸ βαρὺ εἶναι τριτημόριον· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὄξύ, εἶναι δύο τριτημόρια, καὶ τὰ λοιπά. Εἶναι ἔτι δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ καὶ ἀλλέως τὸ ἡμίτονον ὅμως τοῦ βου γα τόνου καὶ τοῦ ζω νη, εἶναι τὸ μικρότατον; καὶ δὲν δέχεται διαφορετικὴν διείρεσιν· διότι λογίζεται ὡς τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου· ἤγουν ὡς 3:12.

νεται τὸ ἐναντίον· δηλαδή ἢ μὲν πλεονεξία τῆς τόνου δίδει ὑφῆσιν· ἢ δὲ μειονεξία τῆς τόνου δίδει δέσιν.

§. Δέσιν λοιπὸν ποιῶ, ἐὰν φέρῃ εἰπεῖν καταβαίνων ἀπὸ τῆς κε, ἀφήσω τὸ τονιαῖον διάστημα τῆς δι, καὶ λάβω ἢ ἐν τριτημόριον, ἢ δύο τριτημόρια αὐτῆς τῆς τόνου· ἢ ἐν τεταρτημόριον, ἢ δύο, ἢ τρία· οὕτω ποιῶ δέσεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος. Συνάμεθα δὲ θεωρεῖν αὐτὰ μόνον ἐπὶ χορδῆς (α).

§. 232. Ὑφῆσιν δὲ ποιῶ, ἐὰν καταβαίνων ἀπὸ τῆς κε ἀφήσω τὸ τονιαῖον διάστημα τοῦ δι, καὶ ἀφ' οὗ προσθέσω εἰς αὐτὸ ἐν τριτημόριον, ἢ δύο τριτημόρια, ἢ ἐν τεταρτημόριον, ἢ δύο, ἢ τρία, λάβω τὸ ἔτω σύνθετον διάστημα, καὶ προφέρω ἐκεῖ τὸν δι· ἔτω ποιῶ ὑφέσεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος.

§. 233. Δέσεις μὲν ἄρα ἐστὶ φθόγγος τόνου τῆς κλίμακος, ὁξυνθέντος ἡμιτόνω· οἷον, ἐν τῇ παβου δ δι, κε ζω δ Πα κλίμακι, αἱ δύο δέσεις δεικνύουσιν, ὅτι οἱ φθόγγοι γὰ καὶ νη προφέρονται ἡμιτόνω ὀξύτεροι τῶν φυσικῶν. Ὑφέσεις δὲ, φθόγγος τόνου τῆς κλίμακος, βαρυνθέντος ἡμιτόνω· οἷον ἐν τῇ παβου γ δι, κε ζω γ Πα κλίμακι, αἱ δύο ὑφέσεις

α) Τὰ σημεῖα δ γ λαμβάνονται ἀορίστως εἰς τὰ διαστήματα ἅτινα εἶναι μεγαλύτερα ἢ μικρότερα ἀπὸ τὸν τόνον· ὅταν ὁμως ζητῆται ἀκριβῆς ἔρευνα εἰς αὐτὰ, οὕτω σημαίνουσιν ἐν ἀναβάσει.

Πλεονεξία μὲν		Μειονεξία δὲ	
τὸ μὲν δ	ἐνὸς τεταρτημορίου	τὸ μὲν γ	ἐνὸς τεταρτημορίου
τὸ δὲ δ	δύο τεταρτημορίων	τὸ δὲ γ	δύο τεταρτημορίων
τὸ δὲ ζ	τριῶν τεταρτημορ.	τὸ δὲ ρ	τριῶν τεταρτημορ.
τὸ δὲ ς	ἐνὸς τριτημορίου	τὸ δὲ ς	ἐνὸς τριτημορίου
τὸ δὲ θ	δύο τριτημορίων	τὸ δὲ ς	δύο τριτημορίων

μηνύουσιν, ὅτι οἱ φθόγγοι γὰ καὶ νη ἀπαγγέλλονται ἡμιτόνω βαρύτεροι τῶν φυσικῶν.

§. 234. Ὅταν ἀπαγγέλληται ἡ δίεσις ἢ ἡ ὕφρσις τῷ τόνου, σιωπᾶται διόλου ὁ φθόγγος τῷ τόνου, τῷ ὁποίου τὴν δίεσιν ἢ τὴν ὕφρσιν φθεγγόμεθα. Ἐπειδὴ ἡ μουσικὴ ἡμῶν καὶ τῶν Ὀθωμανῶν θέλει γὰ γεμίζει τὴν κλίμακα μὲ διαστήματα ἑπτὰ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς Εὐρωπαϊκὰς μελωδίας εὐρίσκεται ἀπαγγελλόμενος καὶ ὁ τόνος καὶ ἡ δίεσις καὶ ἡ ὕφρσις, ὅταν θέλωμεν γὰ γράψωμεν τοιαύτας μελωδίας, μεταχειριζόμεθα Ἰσα, καὶ ἐπ' αὐτῶν τίθεται ἡ ὕφρσις καὶ ἡ δίεσις· οἷον τὴν μὲν διδι γαγα βουβου πα μελωδίαν οὕτω γράφομεν

$\overset{\pi}{\underset{\rho}{\text{q}}} \text{ — } \overset{\rho}{\text{ — }} \overset{\rho}{\text{ — }} \overset{\rho}{\text{ — }} \overset{\rho}{\text{ — }} \overset{\pi}{\text{q}}$ τὴν δὲ πα πα ββ ββ
γαγα δι, οὕτω $\overset{\pi}{\text{q}} \text{ — } \overset{\delta}{\text{ — }} \overset{\delta}{\text{ — }} \overset{\delta}{\text{ — }} \overset{\Delta}{\text{ — }} \overset{\delta}{\text{ — }}$

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Περὶ τῆς ἐν φθόγγοις διαφορᾶς.

§. 235.

Εκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν, ὅτι μόνον οἱ τρεῖς μείζονες τόνοι τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος εἶναι ἴσοι μὲ τοὺς τόνους τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων· οἱ δὲ ἄλλοι ἄνισοι. Καὶ τὸ λείμμα ἐκείνων, ἢ τὸ ἡμίτονον τῶν Εὐρωπαϊῶν σι ουτ, εἶναι μικρότερον ἀπὸ τὸν ἡμέτερον ἐλάχιστον τόνον βου γα. Διὰ τῆτο καὶ οἱ φθόγγοι τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος ἔχουσιν ἀπαγγελίαν διάφορον, τινὲς μὲν ταυτιζόμενοι, τινὲς δὲ ὀξυνόμενοι, καὶ τινες βαρυνόμενοι. Ὁ μὲν γὰ καὶ δι ἀπαγγέλλονται εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα

μὲ τὸν οὐτ καὶ ρε τῶν Εὐρωπαϊῶν, μηδὲως διαφέροντες αὐτῶν μήτε τῇ ὀξύτητι μήτε τῇ βαρύτητι· ὁ δὲ κε εἶναι ἀνεπαισθήτως ὀξύτερος τῆ μι· ὁ δὲ ζῶ εἶναι ἡμιτόνω ὀξύτερος τοῦ φα· ὁ δὲ νη εἶναι ἀνεπαισθήτως τῆ σολ· ὁμοίως καὶ ὁ πα, ἀνεπαισθήτως βαρύτερος τῆ λα· καὶ ὁ βου εἶναι ὀλίγον βαρύτερος τοῦ σι.

§. 236. Αἱ ὑφέσεις τῶν Εὐρωπαϊῶν ὅλαι σχεδὸν εἶναι ὀλίγον βαρύτεραι ἀπὸ τὰς ἡμετέρας ὑφέσεις· καὶ ὅλοι μὲν οἱ ἡμέτεροι τόνοι γίνονται καὶ ὑφέσεις καὶ διέσεις· τῶν δὲ Εὐρωπαϊῶν οἱ φα, οὐτ, δὲν γίνονται ὑφέσεις· οὔτε οἱ σι, μι, γίνονται διέσεις.

§. 237. Ὅλοι οἱ φθόγγοι τριχῶς διακρίνονται· οἶον, πα φυσικὸς, πα διέσεις, καὶ πα ὑφέσεις. Ὁ δὲ ζῶ διακρίνεται τετραχῶς· οἶον, ζῶ φυσικὸς, ὃν δίδωσι τὸ Διαπασῶν σύστημα, καὶ ὃς συνιστᾷ τὸ ζῶ κε διάστημα τόνον ἐλάσσονα· ζῶ βαρὺς ὃν δίδωσιν ὁ Τροχὸς, καὶ ὃς προφέρεται μὲν αααες, ποιεῖ δὲ τὸ ζῶ νη διάστημα τόνον μείζονα· ζῶ ὑφέσεις· καὶ ζῶ διέσεις.

§. 238. Οἱ αὐτοὶ φθόγγοι ἐν μὲν ἀναβάσει ποιῆσιν εἰς τὴν ἀκοὴν ἄλλην ἐντύπωσιν, ἐν δὲ καταβάσει ἄλλην. Ὅθεν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόνον ἐν μὲν ἀναβάσει ἐδιδόν ἄλλον φθόγγον· ἐν δὲ καταβάσει, ἄλλον. Οἶον, τὸν πα εἰμὲν ἐθεώρουν ὑπὸ τοῦ νη, ἐφθέγγοντο αὐτὸν αααες· εἰδὲ τὸν ἐθεώρουν, ἀπὸ τῆ βου, ἐφθέγγοντο αὐτὸν ααααες· καὶ τοῦτο εἶναι ὑπερ ὀνομάζεται ποιότης τῶν φθόγγων (§. 73.).

§. 239. Ἡ διέσεις καὶ ἡ ὑφέσεις ἕως οὔ δὲν ἀπαγγελθῶσι, δὲν ἀλλάζουσι τὴν ποιότητα τῶν φθόγγων. Οἶον, ἐν τοῖς πα βου γα δι ρ ζῶ διαστήμασιν, εἰμὲν σφάρομαι εἰς τοὺς φθόγγους πα ββ γα δι, καὶ ποιήσω τὴν κατάληξιν εἰς τὸν δι, ὁ φθόγγος δι δείχνει ποιότητα τῆ αγια (§. 73.).

γγίσω καὶ ὀλίγον τὴν ὑφῆσιν τοῦ κε, ὃ δι δείχνει ποιότητα τῆ λεχεαλες. Εἰς δὲ τὴν ποιότητα τῶν φθόγγων συντελεῖ καὶ ἡ προφορά· διότι ποιότης τῆ μὲν αζαλες εἶναι, τὸ νὰ ἀκούηται ἡ προφορά του τερπνῆ καὶ λεία· αὕτη μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς φθόγγους πα, κε. Τῆ δὲ λεαλες, τὸ νὰ ἀκούηται ἡ προφορά του ἡδεῖα καὶ κεντητικὴ· αὕτη μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς βου, ζω. Τοῦ δὲ ραζα, βομβώδης καὶ ὀγκώδης, καὶ μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν γα. Τῆ δὲ αγια, ἀνδρικὴ καὶ τραχεῖα· μεταδίδεται δὲ καὶ εἰς τὸν δι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Χρωματικοῦ Γένους.

§. 240.

Χρωματικὸν δὲ γένος εἶναι ἐκεῖνο, τῆ ὁποίου εἰς τὴν κλίμακα εὐρίσκονται ἡμίτονα ἢ ἐν ὑφέσει, ἢ ἐν διέσει, ἢ ἐν διέσει καὶ ὑφέσει. Ἐν μὲν ὑφέσει ἔτω
νη ρ βου γα, δι ρ ζω Νη·

ἐν δὲ διέσει οὕτω πα βου ς δι, κε ζω ς Πα· ἐν δὲ διέσει ἅμα καὶ ὑφέσει, οὕτω πα ς ρ δι, κε ς ρ Πα. Εἰς ταύτην δὲ τὴν κλίμακα ἀπαντῶνται δύο μὲν διέσεις, δύο δὲ ὑφέσεις.

§. 241. Χρῶμα δὲ λέγεται εἰς τὴν Μουσικὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βιάσῃ τὴν γινομένην ποιότητα ἀπὸ τοὺς φθόγγους τῆς διατονικῆς κλίμακος, καὶ νὰ παράξῃ ποιότητα, ἔχουσαν ἡθὸς διάφορον· δύναται δὲ νὰ ποιῶσι τῆτο αἱ διέσεις καὶ αἱ ὑφέσεις. Καὶ μία μόνη ὑφέσις δύναται νὰ χρωματίσῃ τὴν σειρὰν τῶν φθόγγων τοῦ τετραχόρδου, καὶ νὰ

τὸ καταστήσῃ νὰ φαίνεται πάντῃ διάφορον· πολλῶ δὲ μᾶλλον, ὅταν εἶναι καὶ δύο (α).

§. 242. Μελωδεῖται δὲ τὸ χρωῖμα, λέγει ὁ Εὐκλείδης, ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ κατὰ τριημιτόνιον, ἡμιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον· οἷον, γὰρ βου' πα νη'· διότι ἐδῶ τὸ μὲν γα βου διάστημα εἶναι τριημιτόνιον (ἐπειδὴ ὁ μὲν γα εἶναι δίεσις καὶ ὁ βου ὑφεσις.) τὸ δὲ βου πα διάστημα εἶναι ἡμιτόνιον· καὶ τὸ πα νη, ἡμιτόνιον· ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, ἐναντίως, καθ' ἡμιτόνιον, ἡμιτόνιον, καὶ τριημιτόνιον· νηδ πα βουδ γαδ.

§. 243. Ὅχι καθὼς τὸ διατονικὸν γένος εἰς μίαν μόνην κλίμακα περιορίζεται, ἔτω καὶ τὸ χρωματικὸν γένος μίαν μόνην δίδει κλίμακα· ἀλλὰ τοῦτο δύναται νὰ συγκροτήσῃ δύο μὲν διόλου χρωματικὰς κλίμακας· δύο δὲ μικτὰς· αἱ ἰδοῦ καὶ ἐκτίθενται·

νη ρ βε γα δι ρ ζω Νη	}	Αἱ διόλου χρωματικαί.
πα ρ δ δι κε ρ δ Πα		
πα δ δ δι κε ζω νη Πα	}	Αἱ μικταί. (β).
πα βου γα δι κε ρ δ Πα		

§. 244. Ἡ χρωματικὴ κλίμαξ νη ρ βου γα δι δ ζω Νη σχηματίζει ὄχι τετράχορδα, ἀλλὰ τρίχορδα πάντῃ ὅμοια καὶ συνημμένα τῆτον τὸν τρόπον·

νη ρ βου, βου γα δι, δι ρ ζω, ζω νη Πα.

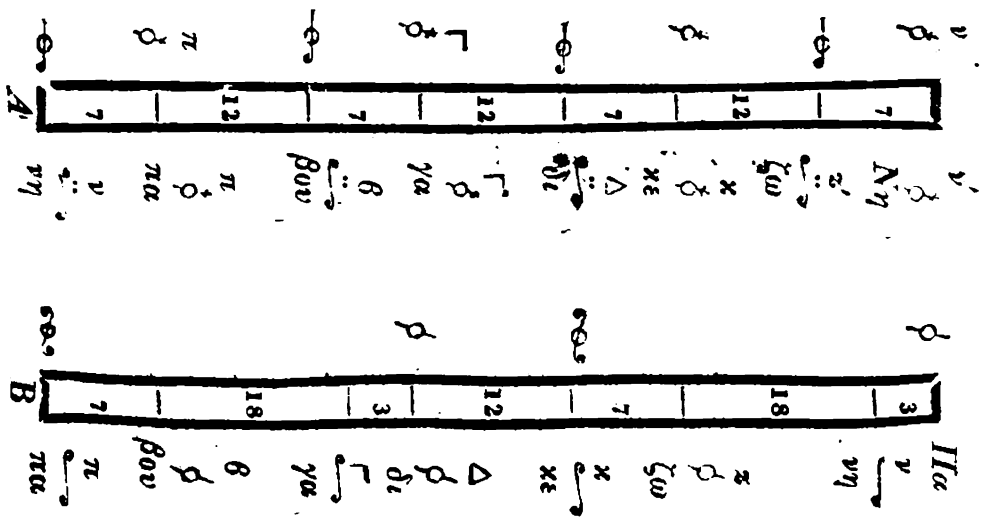
Αὕτη ἡ κλίμαξ ἀρχομένη ἀπὸ τῆ δι, εἰμὲν προεῖσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, θέλει τὸ μὲν δι γα διάστημα τό-

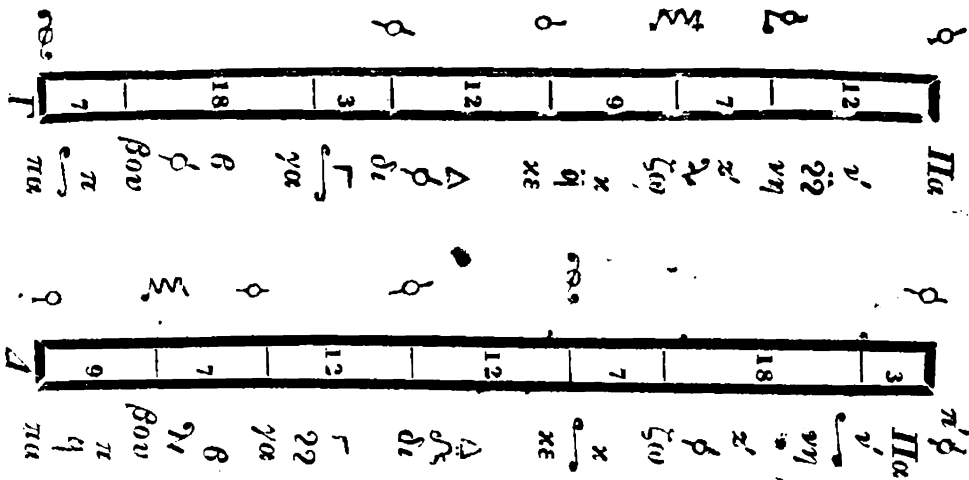
α) Τὸ διάφορον ἦθος, τὸ ὁποῖον προξενεῖ εἰς τὴν μελωδίαν ἢ ἀλλαγὴ τῆ γένους, εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρισθῇ ἔτω παῖξαι δι ὄργανον ἐν χρωματικῶ γένει μελωδίαν διατονικοῦ γένους, καὶ τότε καταλαμβάνεις, ὅτι παραλλάττεται τόσον, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆ προφορικοῦ λόγου παραλλάττεται ἕνας ἑλληνικὸς στίχος τῆ Ὀμήρου, ὅταν προφέρηται ἀπὸ στόμα Ἄραβος, ἀγνωστὸς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον.

β) Εἶναι δυνατὸν νὰ παραχθῶσι καὶ ἄλλαι κλίμακες χρωματικαὶ καὶ μικταί, περὶ ὧν ὕστερον ὁμιλήσωμεν. Αὗται δὲ παρετέθησαν ἐδῶ, ὡς εὐχρηστότεραι καὶ συστατικαὶ ἤχων.

νον μείζονα· τὸ δὲ γα βου τόνον ἐλάχιστον· τὸ δὲ βου πα, τόνον μείζονα· καὶ τὸ πα νη, τόνον ἐλάχιστον. Εἶδὲ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ὄξυ, θέλει τὸ μὲν δι κε διάστημα τόνον ἐλάχιστον· τὸ δὲ κε ζω, τόνον μείζονα· τὸ δὲ ζω νη, τόνον ἐλάχιστον· καὶ τὸ νη Πα, τόνον μείζονα. Ὡστε ταύτης τῆς χρωματικῆς κλίμακος μόνον οἱ βου γα δι φθόγγοι ταυτίζονται μὲ τοὺς βου γα δι φθόγγους τῆς διατονικῆς κλίμακος· οἱ δὲ λοιποὶ κινῶνται. Διότι τὸ βου νη διάστημα κατὰ ταύτην μὲν τὴν κλίμακα περιέχει τόνους μείζονα καὶ ἐλάχιστον· κατὰ δὲ τὴν διατονικὴν κλίμακα περιέχει τόνους ἐλάσσονα καὶ μείζονα· ὁμοίως καὶ τὸ δι ζω διάστημα.

§. 245. Ἡ χρωματικὴ κλίμαξ, πα ρ ῶ δι, κε ρ ῶ Πα, σύγκεται ἀπὸ δύο τετράχορδα· ἐν ἑκατέρῳ δὲ τετραχόρδῳ κεῖνται τὰ ἡμίτονα οὕτως, ὥστε τὸ διάστημα πα βου εἶναι ἴσον μὲ τὸ κε ζω· τὸ δὲ βου γα εἶναι ἴσον μὲ τὸ ζω νη· καὶ τὸ γα δι εἶναι ἴσον μὲ τὸ νη Πα· καὶ ὅλον τὸ πα δι τετράχορδον εἶναι ἴσον μὲ τὸ κε Πα τετράχορδον. Εἶναι δὲ τὸ μὲν πα βου διάστημα ἴσον ἐλαχίστῳ τόνῳ, τὸ δὲ βου γα, τριημιτόνιον· καὶ τὸ γα δι, ἡμιτόνιον· ἤγουν ἴσον $\frac{1}{2}$.

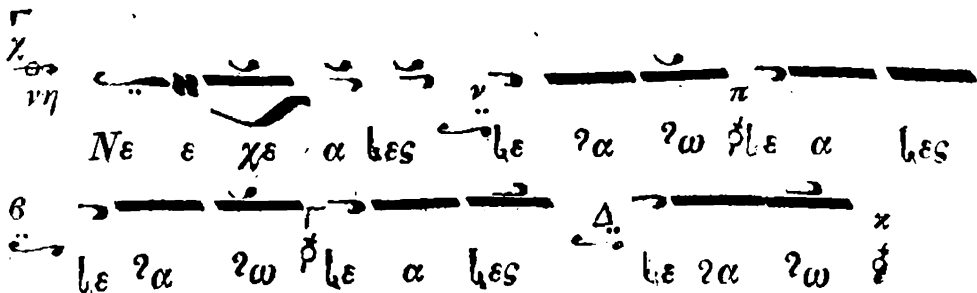
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

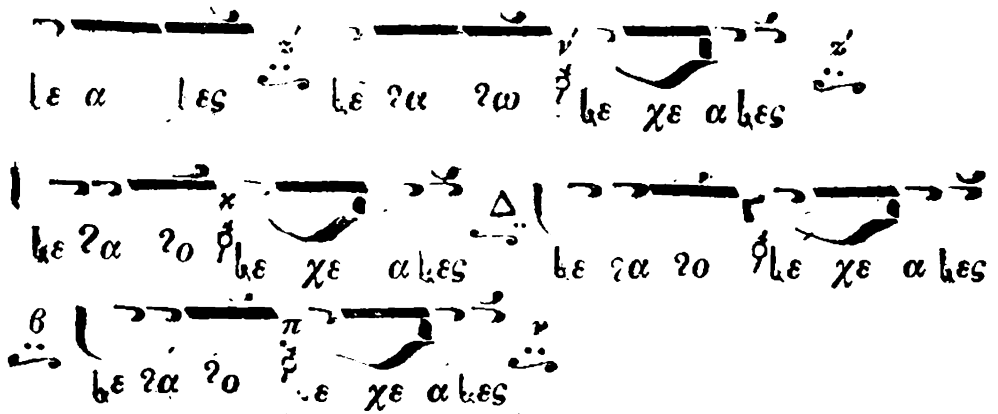
Περὶ Φθόγγων τοῦ Χρωματικοῦ γένους.

§. 246.

Φθόγγους διὰ τὸ Χρωματικὸν γένος παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ τέσσαρας λεχαλες, λεζαζω, λεαλες, λεραρο.

Ἀπὸ τοὺς ὁποῖας τοὺς μὲν δύο μέσους μεταχειρίζομεθα ἀνιόντες· τοὺς δὲ δύο ἄκρους, κατιόντες. Οἷον, τὴν Α κλίμακα νη ρ βου γα δι ε ζω Νη, οὕτω ψάλλομεν ἐμμελῶς.

καὶ μεταχειριζόμεθα διαστήματα τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα, καθὼς διωρίσθησαν (§. 244.).

§. 247. Τὴν δὲ *B* κλίμακα πα ρ δ δι κε ρ δ Πα, μὲ τὲς αὐτὲς μὲν φθόγγους ψάλλομεν, καὶ ἡ μελωδία τῶν μὲ τὲς αὐτὲς χαρακτῆρας γράφεται· ὅμως οἱ φθόγγοι φυλάττουσι τὰ διαστήματα, ἅτινα διωρίσθησαν (§. 245.). Ὅθεν διαφέρει τὸ μὲν λεχεαλες τῆς *A* τῷ λεχεαλες τῆς *B*, καθὼ ἐκεῖνο μὲν ἀπηχεῖται μὲ διαστήματα τόνου ἐλαχίστου καὶ τόνου μείζονος· τῷτο δὲ, μὲ διαστήματα τόνου ἐλαχίστου καὶ τριημιτονίου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον διαφέρουσι καὶ οἱ λεαλες, λε²α²ω, καὶ λε²α²ο φθόγγοι.

§. 248. Ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ φθόγγους ταύτης τῆς χρωματικῆς *B* κλίμακος οἱ τέσσαρες εἶναι Ἐσιῶτες, ἡγουν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς διατονικῆς κλίμακος, μήτε τῇ ὀξύτητι μήτε τῇ βαρύτητι διαφέροντες, οἱ πα, δι, κε, Πα· οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες κινουῦνται εἰς ὑφέσεις καὶ διέσεις. Πῶς δὲ ἕκαστος μαρτυρεῖται, φαίνεται εἰς τὴν *B* κλίμακα.

§. 249. Ἡ μικτὴ κλίμαξ, ἔχουσα δύο τετράχορδα ἀνόμοια, τὸ μὲν ἐν χρωματικὸν, καὶ τὸ ἄλλο διατονικὸν, θέλει τὸ μὲν χρωματικὸν καὶ προφέρηται μὲ τοὺς χρωματικούς φθόγγους· τὸ δὲ διατονικὸν, μὲ τοὺς διατονικούς φθόγγους. Οἷον, οἱ φθόγγοι τῆς *I* μικτῆς κλίμακος, πα γ δ δι κε ζω νη Πα, ἔτω ψάλλονται καὶ γράφονται: πα χ

π β
 Νε ε χε α λεσ π λε ρα ρω ρλε α λεσ
 λε ρα ρω β α ρρα λεσ χ λε α λεσ ρ ρα ρα
 ν ν π ν ρ
 ρα γι α ρα α λεσ ρρα χε α λεσ ρα λε α λεσ
 ρ
 χ β
 λε ρα ρω ρλε χε α λεσ λε ρα ρω β λε χε α
 λεσ π

§. 250. Τῆς δὲ Δ μικτῆς κλίμακος, πα βου γα δι, κε ρ λ Πα, τὸ μὲν πρῶτον τετράχορδον λέγεται μὲ φθόγγως διατονικῆς· τὸ δὲ δεύτερον, μὲ φθόγγους χρωματικῆς· ἡ δὲ μελωδία τούτων οὕτω ψάλλεται καὶ γράφεται.

π β
 Α ρρα λεσ ρ λε α λεσ ρ ρα ρα ρα ρα γι α
 Δ
 ρα ρρα λεσ χ λε ρα ρω ρλε α λεσ ν λε
 π ρ
 ρα ρω ρλε χε α λεσ λε ρα ρω ρλε χε α
 β
 λεσ χ λε α α γι ε ρα α λεσ ρρα λε χε α λεσ ρ
 π
 α λε α λεσ ρ

§. 251. Ἐξετάζοντες τὰς χρωματικὰς φθόγγους διὰ ποιότητα, εὐρίσκωμεν, ὅτι ὁ μὲν *λεᾶ* *ες* καὶ *λεχεα* *ες* ἐκπίπτουσιν ἑλευθέτως καὶ λαμπρῶς, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐκφύρηται ἡ φωνὴ μὲ λεπτότητα καὶ γλυκύτητα· ἐπιχρατεῖ δὲ αὐτὴ ἡ ποιότης εἰς ὅλην τὴν *A* χρωματικὴν κλίμακα. Ὁ δὲ *λεᾶ* *λω* καὶ *λεᾶ* *λο* προσφέρονται ἐμβριθῶς καὶ ἀγρίως, καὶ μὲ τὸ νὰ εὐγαίνῃ ἡ φωνὴ μὲ ὄγκον, καὶ μὲ κᾶποιαν γοερότητα· ἐπιχρατεῖ δὲ αὐτὴ ἡ ποιότης εἰς ὅλην τὴν *B* χρωματικὴν κλίμακα (α).

§. 252. Αἱ μαρτυρίαι τῆς μὲν *A* χρωματικῆς κλίμακος γίνονται, μὲ τὸ νὰ προστιθῶμεν τὰ σύμφωνα τῶν συλλαβῶν τῶν μονοσυλλάβων φθόγγων εἰς ταῦτα τὰ δύο σημεῖα $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ · οὕτως ὁ μὲν *δι* μαρτυρεῖται $\underline{\Delta}$, ὁ δὲ *κε* μαρτυρεῖται $\kappa\psi$ · καὶ τὰ λοιπὰ. Τῆς δὲ *B* χρωματικῆς κλίμακος αἱ μαρτυρίαι γίνονται, μὲ τὸ νὰ προστιθῶμεν τὰ αὐτὰ εἰς ταῦτα τὰ δύο σημεῖα $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ · οὕτως ὁ μὲν *δι* μαρτυρεῖται $\Delta\psi$, ὁ δὲ *γα* μαρτυρεῖται Γ · καὶ τὰ λοιπὰ. Τῶν δὲ μικτῶν κλιμάκων αἱ μαρτυρίαι διὰ μὲν τοὺς χρωματικοὺς φθόγγους γίνονται ὡς λέγομεν· διὰ δὲ τὰς διατονικὰς φθόγγους γίνονται, καθὼς εἴπαμεν (§. 101.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ Παραλλαγῆς τῆ Χρωματικοῦ γένους.

§. 253.

Αν εἰς τὸ Διατονικὸν γένος εἴπαμεν, ὅτι εἶναι χρησιμώτερον νὰ γίνηται ἡ παραλλαγή διὰ τῶν μονο-

α) *λεᾶ* *ες* καὶ *λεχεα* *ες* εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, καὶ ἔξυγγέλλει καὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον· διότι τὸν φθόγγον ὄν

συλλάβων φθόγγων, τῆτο ἦτον διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶ-
μεν ἀπὸ τὰς πολλὰς δυσκολίας, καὶ νὰ καταντήσω-
μεν εἰς τὸ εὐχολον. Εἰς τὸ Χρωματικὸν ὅμως γένος
λέγομεν, ὅτι πρέπει νὰ γίνηται ἡ παραλλαγή μετῆς
πολυσυλλάβης φθόγγου, ἕως οὗ νὰ τοὺς συνειθίσῃ
χορταστικὰ ἢ ἀκοή· καὶ ἔπειτα δυνάμεθα νὰ μετα-
χειρισθῶμεν καὶ τοὺς μονοσυλλάβους (α).

§. 254. Διὰ τὴν προῶξιν τῆς παραλλαγῆς πρὸ τῆς
μελωδίας βλέπομεν, ἂν εἶναι καὶ χρωματικὴ, ποία
μαρτυρία εἶναι γεγραμμένη καὶ ἐὰν μὲν εἶναι ἡ Δ ,
εἶναι φανερόν, ὅτι φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ δι, ὅς τις
καὶ προφέρεται $\lambda\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$. ἐὰν δὲ εἶναι ἡ κ , εἶναι φα-
νερόν, ὅτι φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ κε, ὅς τις καὶ
προφέρεται $\lambda\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$. ἐὰν δὲ εἶναι ἡ ν , εἶναι φανε-
ρόν, ὅτι φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ νη, ὅς τις προ-
φέρεται $\lambda\epsilon\chi\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$. ἐὰν δὲ εἶναι ἡ π , εἶναι φανερόν,
ὅτι φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ πα, ὅς τις προφέρεται
 $\lambda\epsilon\chi\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$. εἰδὲ εἶναι ἡ $\Gamma\beta$, φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ
γα, καὶ προφέρεται $\lambda\epsilon\beta\alpha\lambda\omega$. ἡ δὲ ἡ $\Delta\beta$, φθόγγος
ἀρκτικὸς εἶναι ὁ δι, καὶ προφέρεται ὁμοίως· καὶ ἔτι
ἂν εἶναι ἡ Γ , φθόγγος ἀρκτικὸς εἶναι ὁ γα, ὅς
τις προφέρεται $\lambda\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$.

λέγομεν $\lambda\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$ ἐν ἀναβάσει, τὸν αὐτὸν λέγομεν $\lambda\epsilon\chi\epsilon\alpha\lambda\epsilon\varsigma$ ἐν
καταβάσει· ὅθεν καὶ ποιότητα μονοειδῆ σώζουσιν. Ὡσαύ-
τως καὶ $\lambda\epsilon\beta\alpha\lambda\omega$ καὶ $\lambda\epsilon\beta\alpha\lambda\omega$ εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, καὶ
ἐξαγγέλλει ὡσαύτως ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, καὶ ἔχει
καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ποιότητα τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο.

α) Πρέπει νὰ βάλλωσιν οἱ διδάσκαλοι πολλὴν προσοχὴν, ὅταν
διδάσκωσι τοὺς μαθητὰς τοῦτο τὸ μελωδικώτατον γένος,
εἰς τὸ νὰ παρατηρῶσι καλῶς τὴν προφορὰν τούτων τῶν
μονοσυλλάβων φθόγγων· διότι ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ διδαχθέν-
τες τὸ διατονικὸν γένος, ἐσυνείθισαν νὰ τοὺς προφέρωσι
μὲ τὰ διαστήματα τούτου τῆ γένους, τῶρα ἀκούοντές τας
νὰ προφέρωνται ἀλλέως εἰς τὸ χρωματικὸν, εὐκόλως δὲν
δύνανται νὰ τοὺς ἀπαγγέλλωσι κατὰ τὰ διαστήματά του.
Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μέσον, μὲ τὸ ὁποῖον οἱ προπάτορές μας
διέσωσαν ἕως εἰς ἡμᾶς τὸ τοῖτον γένος τῆς μελωδίας.

§. 255. Ἐς γραφῆ καὶ αὕτη ἡ παραλλαγή μετέχει-
 νους τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας δι' ὧν ἐγράφη καὶ ἡ
 διατονικὴ παραλλαγή.

Λοιπὸν ἐπειδὴ εὐρίσκεται πρὸ τῶν χαρακτῆρων
 γεγραμμένη μαρτυρία ἢ π , ἀπάγγειλον τὸ μὲν Ἴσον
 λεχθεῖς διὰ τὴν μαρτυρίαν τὴν δὲ πρώτην Ἀπό-
 στροφον, λεζαζο· καὶ τὴν δευτέραν, λεχεαες· ἔπειτα
 τὸ μὲν πρῶτον Ὀλίγον, λεζαζω· τὸ δὲ δεύτερον,
 λεαες· καὶ τὸ τρίτον, λεζαζω· καὶ πάλιν τὴν μὲν πρῶ-
 τὴν Ἀπόστροφον, λεχεα'ες· καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἡ κατὰ τὸ συνεχὲς Παραλλαγή τοῦ Χρωματι-
 κοῦ Γένους.

π	Πα νηζω νη	πα βου πα νη	πα ββ γα ββ
	πα ββ γα δι	γα ββ γα δι	κε δι γα ββ
	γα δι κε ζω	κε δι γα δι.	κε ζω νη
	ζω κε δι κε ζω	νη πα νη ζω	κε δι κε ζω
	νη ζω κε δι	γα δι κε ζω	κε δι γα βου
	γα δι κε δι	γα ββ πα ββ	γα δι γα ββ
	πα νη πα ββ	γα ββ πα νη	ζω νη πα π

α) Ἐφ' οὗ γυμνασθῶσιν οἱ μαθηταὶ νὰ ψάλλωσι τοὺς πολυσυ-
 λλάβους φθόγγους τῆ χρωματικοῦ γένους, καθὼς εἶπαμεν,

§. 256. Διὰ δὲ τὸ ὑπερβατὸν, καὶ ἔτι διὰ πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῶν φθόγγων, καὶ διὰ τὰς ὑποστάσεις, ὅσα εἶπαμεν διὰ τὸ διατονικὸν γένος, ὅλα αὐτὰ ἄς ἐννοῶνται καὶ διὰ τὸ χρωματικὸν γένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆ Ἐναρμονίου γένους.

§. 257.

Εναρμόνιον δὲ γένος εἶναι ἐκεῖνο τῆ ὁποῖα εἰς τὴν κλίμακα εὐρίσκονται ἡμίτονα τουτέστι τεταρτημόρια τῆ μείζονος τόνου, ἢ ἐν ὑφέσει, ἢ ἐν διέσει, ἢ ἐν ὑφέσει καὶ διέσει· ἐν μὲν ὑφέσει οὕτω·

πα ββ γ δι κε ζω νη Πα· ἐν δὲ διέσει, οὕτω·

πα δ γα δι κε ζω νη Πα· ἐν δὲ ὑφέσει ἅμα καὶ διέσει, οὕτω·

πα δ γα δι κε ς νη Πα.

§. 258. Ἄρμονία δὲ λέγεται εἰς τὴν μουσικὴν τὸ γένος ὅπερ ἔχει εἰς τὴν κλίμακά του διάστημα τεταρτημορίου τῆ μείζονος τόνου· τὸ δὲ τοιῦτον διάστημα λέγεται ὑφεις ἢ διεις ἐναρμόνιος· καθὼς καὶ διεις χρωματικὴ λέγεται τὸ ἥμισυ διάστημα τῆ μείζονος τόνου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐλάχιστος τόνος, λογιζόμενος ἴσος 7, διαιρούμενος εἰς 3 καὶ 4, δίδει τεταρτημόριον καὶ τριτημόριον τῆ μείζονος τόνου, ἡμεῖς ὅταν λάβωμεν ἐν διάστημα ββ γα, ἴσον 3, εὐρίσκομεν τὴν ἐναρμόνιον διέσιν· τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζο-

δύνανται νὰ γυμνασθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν παραλλαγὴν καὶ τοὺς μονοσυλλάβους, καθὼς εἶναι ὑπογεγραμμένοι. Γίνονται δὲ αὐτὰ διὰ γύμνασιν.

μενοι εἰς τὴν κλίμακα, ἐκτελεῖμεν τὸ ἑναρμόνιον γένος· διότι χαρακτηρίζεται, λέγει ὁ Ἀριστείδης, τὸ ἑναρμόνιον γένος ἐκ τῶν τεταρτημοριαίων διέσεων τοῦ τόνου.

§. 259. Ἐμελωδεῖτο δὲ τὸ ἑναρμόνιον γένος ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Εὐκλείδου, ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ κατὰ δίτονον, καὶ διέσιν, καὶ διέσιν· ἤγουν κατὰ δίτονον, καὶ τεταρτημόριον, καὶ τεταρτημόριον· ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, ἐναντίως· κατὰ διέσιν, καὶ διέσιν, καὶ δίτονον· ἤγουν κατὰ τεταρτημόριον, καὶ τεταρτημόριον, καὶ δίτονον. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δὲν σφύζονται μελωδίαι τοιούτων κλιμάκων· ἀλλὰ μία διέσις ἑναρμόνιος καὶ μία ὑφesis ἑναρμόνιος εἶναι ὄχι μέσα εἰς ἓν τετράχορδον, ἀλλὰ εἰς δύο.

§. 260. Ἐν τῇ κλίμακι, πα β γα δι κε ρ νη Πα, εὐρίσκειται τῆ ἑναρμονίου γένους μία μὲν διέσις, μία δὲ ὑφesis· ἐπειδὴ τὰ διαστήματα βου γα, κε ζω, ἔχουσι μῆκος ὄχι περισσότερον ἀπὸ τεταρτημόριον σχεδὸν τοῦ μείζονος τόνου· καὶ ἡ ζω ὑφesis εἶναι ἐδῶ βαρυτέρα τῆς ἐν τῇ χρωματικῇ κλίμακι Πα ρ β δι, κε ρ β Πα, ὑφέσεως (§. 243.).

§. 261. Ἐν τῇ αὐτῇ κλίμακι, πα β γα δι, κε ρ νη Πα, τὰ δύο τετράχορδα εἶναι ἀνόμοια, κατὰ τὰ ἐν μέσῳ διαστήματα. Διὰ τοῦτο ὅταν τὸ μέλος τῆ ἑναρμονίου γένους ἀρχῆται ἀπὸ τῆ γα, θέλει νὰ συμφωνῇ μὲ τὸν γα ἢ ζω ὑφesis, καὶ ὄχι ὁ νη φθόγγος. Καὶ ἐκεῖνο ὅπερ εἰς τὴν διατονικὴν καὶ χρωματικὴν κλίμακα ἐγένετο διὰ τῆς τετραφωνίας, ἐδῶ γίνεται διὰ τῆς τριφωνίας

νη πα β γα, γα δι κε ρ, ρ νη πα ρ.

Ὡστε συγκροτοῦνται καὶ ἐδῶ τετράχορδα συνημιμένα ὅμοια, διότι ἔχουσι τὰ ἐν μέσῳ διαστήματα ἴσα· τὸ μὲν νη πα ἴσον τῷ γα δι· τὸ δὲ πε β, ἴσον τῷ δι κε· τὸ δὲ β γα, ἴσον τῷ κε ρ καὶ τὰ λοιπά.

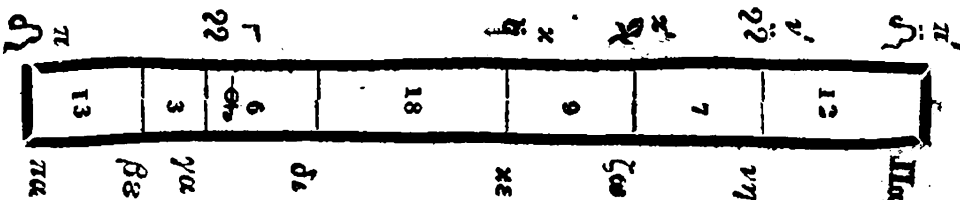
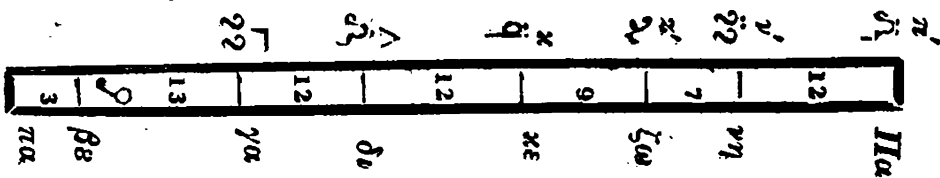
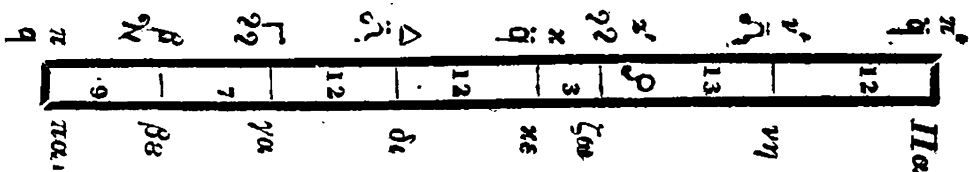
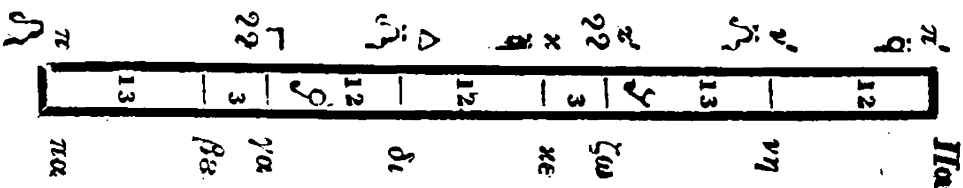
§. 262. Μικταὶ κλίμακες καὶ ἐδῶ, ἐκ μὲν διατο-
νικοῦ καὶ ἑναρμονίου εἶναι δύο·

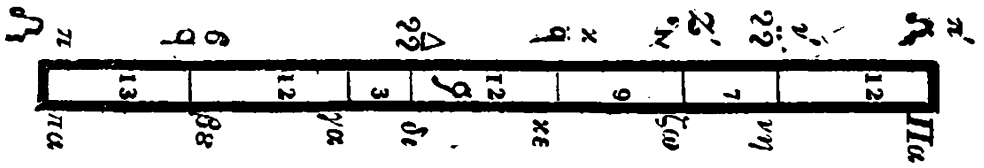
πα ββ γα δι, κε ρ νη Πα, πα ρ γα δι, κεζω νη Πα.

Ἐκ δὲ χρωματικῆ καὶ ἑναρμονίου, ἕτεραι δύο·

πα δ γα ρ κε ζω νη Πα, πα δ ε δι κεζω νη Πα.

Ἀπὸ τὰς ὁποίας τῆς μὲν πρώτης τὰ διαστήματα ἔ-
χουσιν οὕτω τὸ μὲν πα ββ εἶναι μείζον τῷ μείζονος
τόνου· τὸ δὲ ββ γα, τεταρτημόριον τῷ αὐτῷ· τὸ δὲ
γα δι, ἥμισυ τῷ αὐτοῦ· καὶ τὸ δι κε, τριημιτόνιον.
Τῆς δὲ δευτέρας, τὸ μὲν πα βου εἶναι μείζον τοῦ
μείζονος τόνου· τὸ δὲ ββ γα, ἴσον μείζονι τόνῳ· τὸ
δὲ γα δι, τεταρτημόριον τῷ μείζονος τόνου.

Αἷται αἱ κλίμακες εἶναι εἰς τὴν ψαλμοῦδιαν αἱ εὐχρησιτότεραι διὰ τὸ ἑναρμόνιον γένος διότι εἶναι καὶ ἄλλαι, καθὼς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐπομένων.

§. 263. Ὡστε συμποσῶνται πέντε κλίμακες, αἵ τινες πηγάζουσιν ἀπὸ τὸ ἑναρμόνιον γένος, καὶ εὐρίσκονται εἰς πολλὴν χρῆσιν, τῶν ὁποίων ἐσχηματίσαμεν καὶ τὰ διαγράμματα. Φθόγγους δὲ καὶ παραλλαγὴν, ἴδια τοῦ ἑναρμονίου γένους, οἱ διδάσκαλοι δὲν μᾶς παρέδωκαν, ἀλλὰ μὲ τοὺς φθόγγους καὶ μὲ τὴν παραλλαγὴν τῆ διατονικῆ γένους ἐφθέγγοντο καὶ κάθε μελωδίαν τῆ ἑναρμονίᾳ γένους. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν τὴν παραλλαγὴν αὐτῆ μὲ τῆς μονοσυλλάβους φθόγγους, πα ββ γα δι κε ζω νη Πα.

§. 264. Ἀπὸ τὰ λαληθέντα διὰ τὰ τρία γένη, γίνεται δῆλον, ὅτι κάθε μελωδία εἶναι ἢ Διατονικῆ, ἢ Χρωματικῆ, ἢ Ἑναρμόνιος, ἢ Μικτῆ, ἢ Κοινῆ. Καὶ διατονικῆ μὲν εἶναι ἐκείνη ἢ μελωδία, τῆς ὁποίας ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν διατονικὴν κλίμακα. Χρωματικῆ δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν χρωματικὴν κλίμακα. Ἑναρμόνιος δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα. Μικτῆ δὲ εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ κλίμακα, εἰς τὴν ὁποίαν φαίνονται δύο ἢ τρεῖς χαρακτῆρες γενικοὶ, ἢ διατονικῆ δηλαδὴ καὶ χρωματικῆ, ἢ διατονικῆ καὶ ἑναρμονίᾳ, ἢ χρωματικῆ καὶ ἑναρμονίᾳ. Κοινῆ δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ κλίμακα, συγκειμένην ἐκ

τῶν Ἑστάτων φθόγγων· τίνες δὲ οἱ ἐστῶτες φθόγγοι, ἐξῆς λέγομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ Χρωῶν.

§. 265.

Εστῶτες μὲν φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ τόνοι δὲν μεταπίπτουσιν εἰς τὰς διαφορὰς τῶν γενῶν, ἀλλὰ μένουσιν ἐπὶ μιᾶς τάσεως. Κινούμενοι δὲ ἢ φερόμενοι φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ τόνοι μεταβάλλονται εἰς τὰς διαφορὰς τῶν γενῶν, καὶ δὲν μένουσιν ἐπὶ μιᾶς τάσεως· ἢ, ὃ ταῦτόν ἐστιν, οἱ ποτὲ μὲν ἐλάσσονα, ποτὲ δὲ μείζονα δηλοῦντες τὰ διαστήματα, κατὰ τὰς διαφορὰς συνθέσεις τῶν τετραχόρδων.

§. 266. Χρῶα δὲ εἶναι εἰδικὴ διαίρεσις τῆ γενους. Παρῆγον δὲ τὰς χρῶας οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τὴν διάφορον διαίρεσιν τῶν τετραχόρδων, ἀφήνοντες μὲν Ἑστάτας φθόγγους τοὺς ἄκρους τῆ τετραχόρδου ποιῶντες δὲ Κινημένους τοὺς ἐν μέσῳ. Εἶναι δὲ αἱ χρῶαι αἱ ῥηταὶ καὶ γνώριμοι κατὰ τὸν Εὐκλείδην, ἐξ. Ἑναρμονίου μὲν γένους, μία· Χρωματικῆ δὲ τρεῖς· καὶ Διατονικῆ, δύο.

§. 267. Λοιπὸν ἢ μὲν πρώτη χρῶα χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν τεταρτημοριαίων διέσεων τῆ τόνου, καὶ ὀνομάζεται Ἑναρμόνιος. Ταύτης δὲ τὰ διαστήματα δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐξέφραζον· $6 + 6 + 48 = 60$ · κατὰ δίεσιν, καὶ δίεσιν, καὶ δίτονον. Ἡ δὲ δευτέρα χαρακτηρίζεται μὲν τριτημοριαία διέσει, ὀνομάζεται δὲ Μαλακὸν χρωῶμα· ὃ δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐξέφραζον·

$8 + 8 + 44 = 60$ · κατὰ διέσιν, καὶ διέσιν, καὶ τριημιτόνιον καὶ διέσιν. Ἡ δὲ τρίτη χαρακτηρίζεται μὲν ἐκ διέσεων ἡμιολίων τῆς ἐναρμονίας διέσεως· ὀνομάζεται δὲ Ἡμιολίου χρώματος· $9 + 9 + 42 = 60$ · κατὰ διέσιν ἡμιόλιον, καὶ διέσιν ἡμιόλιον, καὶ τριημιτόνιον καὶ διέσιν. Ἡ δὲ τετάρτη ἴδιον μὲν ἔχει τὴν ἐκ δύο ἡμιτονίων ἀσύνθετον σύστασιν· ὀνομάζεται δὲ Τονιαίς χρώματος· $12 + 12 + 36 = 60$ · καθ' ἡμιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον, καὶ τριημιτόνιον. Ἡ δὲ πέμπτη σύγκεται μὲν ἐξ ἡμιτονίας, καὶ τριῶν διέσεων, καὶ λοιπῶν πέντε· ὀνομάζεται δὲ Μαλακὸν διάτονον· $12 + 18 + 30 = 60$ (α). Καὶ ἡ ἕκτη ἔχει μὲν ἡμιτόνιον, καὶ τόνον, καὶ τόνον· λέγεται δὲ Σύντονον διάτονον· $12 + 24 + 24 = 60$ · ἢ $24 + 24 + 12 = 60$.

§. 268. Ἡμεῖς δὲ ἐκλαμβάνοντες τὰ ἑπτὰ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος ὡς τονιαῖα, δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα καὶ ἡμίτονα τέτων ἕξ. Ὁθεν παράγονται καὶ πολλαὶ κλίμακες, παραστατικά τῶν χροῶν. Πρὸς ὃ ἡ μὲν διατονικὴ κλίμαξ ἄς ὑποτεθῆ ὡς βάσις· ὅσαι δὲ κλίμακες εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῶσιν ἀπ' αὐτὴν, ἄς λέγωνται Χροῖαι.

§. 269. Ὅταν γίνηται μία μεταβολὴ ἐν τῇ κλίμακι ἀπὸ ἐκάστου τῶν φθόγγων αὐτῆς, τότε ἄς λέγηται κατὰ συμμονασμόν· ὅταν δὲ δύο, κατὰ συνδιασμόν· ὅταν δὲ τρεῖς, κατὰ συντριασμόν· ὅταν δὲ τέσσαρες, κατὰ συντετρασμόν. ὅταν δὲ πέντε, κατὰ συμπεντασμόν· καὶ ὅταν ἕξ, κατὰ συνεξασμόν.

§. 270. Ὁ Προσλαμβανόμενος καὶ ὁ ὄγδοος ἐπὶ τὸ δξὺ φθόγγος, ἦτοι ἡ Μέση, εἴτε ἐπὶ τόνου κεινταί, εἴτε ἐπὶ ἡμιτόνου, ἔσονται δύο φθόγγοι ἄκροι ἐστῶτες· οἱ δ' ἐν μέσῳ πάντες, κινούμενοι κατὰ τὴν χρεῖαν. Καὶ εἰ μὲν εἶναι δυνατόν νὰ παράγωμεν

α) Ταύτης τῆς χρέας ἕγγυς εἶναι τὸ ἡμέτερον Διατονικὸν γένος,

ἀπὸ ἑνα τόνον δύο διέσεις, ἢ δύο ὑφέσεις, εἶναι ὁμῶς ἀδύνατον νὰ τεθῶσι καὶ αἱ δύο εἰς κλίμακα ἐνὸς διαπασῶν· ἐπειδὴ τότε τὸ διαπασῶν περιέξει διαστήματα ὀκτώ ὅπερ ἄτοπον (α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Πόσαι αἱ δυναταὶ Χρόαι.

§. 271.

Τῆς διατονικῆς κλίμακος, πα ββ γα δι κε ζω νη, ὁ προσλαμβανόμενος ἄς μὴ γίνηται μήτε διέσεις, μήτε ὑφείσεις· οἱ δὲ λοιποὶ ἕξ φθόγγοι ἄς γίνωνται καὶ τὰ δύο. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς κλίμακος, κατὰ μὲν συμμονασμὸν μεταβολῆς, κινουμένων τῶν φθόγγων ἢ διὰ διέσεως ἢ ὑφέσεως, εἶναι δυνατὸν νὰ παράγωμεν χρόας 12 (β), τὰς

πα ρ γα δι κε ζω νη (γ). πα ϑ γα δι κε ζω νη (δ).
 πα ββ ρ δι κε ζω νη (ε). πα ββ ϑ δι κε ζω νη (ς).
 πα ββ γα ρ κε ζω νη (η). πα ββ γα ϑ κε ζω νη (θ).
 πα ββ γα δι ρ ζω νη (ι). πα ββ γα δι ϑ ζω νη (κ).
 πα ββ γα δι κε ρ νη (λ). πα ββ γα δι κε ϑ νη (μ).
 πα ββ γα δι κε ζω ρ (ν). πα ββ γα δι κε ζω ϑ (ξ).

α) Ἄτοπον ἔστι τῆτο καθ' ἡμᾶς διὰ τὰ εἰρημένα (§. 69.), καὶ κατὰ τὰς Ὀθωμανούς· δυνατὸν δὲ καὶ εὐχρηστον παρὰ τοῖς Ἐυρωπαϊοῖς· διότι ἔτσι δύνανται νὰ γεμίσωσι τὸ διαπασῶν μὲ διαστήματα ἕως δώδεκα.

β) Εἰ μὲν ἦν ἡ μεταβολὴ σημαντικὴ μόνον διέσεως, ἦν ἂν ϑ = 1. Ἐπεὶ δὲ σημαίνει διέσιν τε καὶ ὑφείσιν, ἔσται = 2. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, οὓς ὑπέρχονται, ἕξ εἰσὶν ἄρα 2· 6. = 12.

Ἐπειδὴ τὰ μακάρια τῶν Ὀθωμανῶν συνίστανται μάλι-

§. 272. Κατὰ δὲ συνδυασμὸν μεταβολῆς ὃ ἔστι δύο φθόγγων τῆς κλίμακος κινουμένων εἰς δίσιν καὶ ὕφεισιν, μετ' ἀλλήλων ἐκάστων, ἐκφύονται χροαὶ 60 (α)· ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδού ἐκτίθενται ὀκτώ.

πα ρ γα δι κε ζω ρ (β). πα ὀ γα δι κε ζω ὀ (γ).
πα ρ γα δι κε ρ νη (δ). πα ὀ γα ὀ κε ζω νη (ε).
πα ρ ὀ δι κε ζω νη (ζ). πα ὀ ὀ δι κε ζω νη (η).
πα ββ ὀ δι κε ζω ὀ (θ). πα ββ γα ὀ κε ρ νη (ι).

Παρομοίως δὲ παράγονται καὶ αἱ λοιπαὶ κλίμακες, ἕως τῶν ἐξήκοντα.

§. 273. Κατὰ δὲ συντριάσμὸν ἐκφύονται χροαὶ 160 (κ)· ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδού ἐκτίθενται τέσσαρες·

στα ἐκ τῶν κλιμάκων, σημειόνομεν τὰς ὀλίγας ταύτας κλίμακας μὲ τὰ ὀνόματα τῶν μακαμίων.

γ) Ὅταν αὕτη ἡ κλίμαξ παράγῃ μέλος, ὀνομάζεται μακάμ Κιουρδί. — δ) Αὕτη δὲ, Μπουσσελίκ. — ε) Αὕτη δὲ, Σαζγκιάρ. — ζ) Αὕτη δὲ, Χιτζάζ. — η) Αὕτη δὲ, Σεμπά. — θ) Αὕτη δὲ, Χισάρ. — ι) Αὕτη δὲ Χουζάμ. — κ) Αὕτη δὲ, Ἐβιτζ. — λ) Αὕτη δὲ, Ἀτζέμ. — μ) Αὕτη δὲ, Μαχούρ. — ν) Αὕτη δὲ, Ζαβίλ. — ξ) Αὕτη δὲ, Σεχνάζ.

Ὁ Πρωτοψάλτης Παναγιώτης ὁ Χαλάτζογλου ἐμέλισε τὸν εἰρηδὸν „Ἐφριξε γῆ, κατὰ τὴν κλίμακα (λ).

α) Ἐπειδὴ τὰ μεταβλητικὰ σημεία εἰσι δύο, καὶ ἐκάτερον δις ἐκλαμβάνεται, ἄρα τὰ δύο ὁμοῦ = 2. 2 = 4. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ' ὧν γίνεται ὁ συνδιασμός, εἰσὶν 6, ἄρα $4 \cdot 6 = 15$. Ὡστε 15. 4 = 60.

β) Αὕτη μὲν λέγεται Ζαβίλ κιουρδί. — γ) Αὕτη δὲ Σεχνάζ μπουσσελίκ. — δ) Αὕτη δὲ Ἀτζέμ ἄσιράν. Ταύτης παράδειγμα ἔχεις μίαν δοξολογίαν Χουρμουζίσ διδασκάλου εἰς ἤχον βαρύν· ρ νη πα ρ γα δι κε ρ. — ε) Χισάρ μπουσσελίκ — ζ) Ἡ τῆ πλαγίου δευτέρου ἤχου κλίμαξ. — η) Νισαβερέκι. — θ) Σεχνάζ τέλειον. — ι) Ἀρεζμπάρ. Ἐδῶ δὲ ἡ ζω ὕφεις εἶναι ὁ βαρὺς ζω, ὃν δίδει ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὃς τις εἶναι ἡμιτόνω βαρύτερος τῆ ζω, ὃν δίδει τὸ διαπασῶν. — κ) Ἐπειδὴ τρία εἰσὶ τὰ μεταβλητικὰ σημεία, καὶ ἐκάτερον = 2, ἄρα τὰ τρία = 2. 2. 2 = 8. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ' ὧν γίνεται ὁ συντριάσμὸς, εἰσὶν 6,

πο ς δ δι κε ρ νη (α). πα ρ γα ρ κε ρ νη (β).
πα ββ δ δι κε ρ δ (γ). πα ββ ρ δι ρ ζω δ (δ).

Τούτον τὸν τρόπον παράγονται καὶ αἱ λοιπαὶ
κατὰ συντριάσμον κλίμακας, ἕως τῶν 160.

§. 274. Κατὰ δὲ συντετρασμὸν μεταβολῆς, ἐκ-
φύονται χρόαι 240 (ε); κατὰ δὲ συμπεντασμὸν με-
ταβολῆς ἐκφύονται χρόαι 192 (ζ)· καὶ κατὰ συνε-
ξασμὸν, 64 (η). Ὡστε, ὅταν εἶναι Προσλαμβανό-
μενος ὁ πα, αἱ παραγόμεναι ἐκ τῆς διατονικῆς κλί-
μακος τοῦ διαπασῶν δυνατὰ χρόαι συμποσοῦνται
278 (θ).

§. 275. Ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὁ Προσλαμβανόμενος
ἐπὶ ἡμιτόνου, δύο μόναι κλίμακες, αἱ ἔχουσαι ὅλης
τῆς φθόγγου ὑφέσεις ἢ διέσεις δὲν ἐμπεριέχονται
εἰς τὰς 728. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκεται μελωδία,
τῆς ὁποίας ἡ κλίμαξ ἔχει τὸν προσλαμβανόμενον ἐπὶ
ἡμιτόνου, καὶ δὲν ἔχει κανένα τόνον ἐν ὅλῳ τῷ δια-
πασῶν, περὶ τῆτων οὐδένα λόγον ποιῶμεν. Καὶ ἀ-
κόμη ὅταν δὲν εἶναι προσλαμβανόμενος ὁ πα, δύο

ἄρα $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 20$. Ὡστε $8 \cdot 20 = 160$.

α) Αὕτη λέγεται Νισσαμπούρ. — β) Συμπουλέ. — γ) Χου-
μαγιούν. — δ) Καρτζιγάρ.

ε) Ἐπειδὴ τέσσαρά εἰσι τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, ἴσα εἰσὶ κατὰ
τὰ εἰρημένα τοῖς $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 16$. Ἐπειδὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ'
ῶν γίνεται ὁ συντετρασμὸς, εἰσὶν 6, ἔσται ἄρα $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} =$
15. Ὡστε $15 \cdot 16 = 240$.

ζ) Πέντε ὄντα τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, εἰσὶν ἴσα $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 =$
32. Καὶ ἐπειδὴ ὁ συμπεντασμὸς τῶν ἕξ φθόγγων γίνεται
οὕτω $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 6$. Ἄρα $32 \cdot 6 = 192$.

η) Ἐξ ὄντα τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, ἴσα εἰσὶ $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 64$.
Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπομένει κανένας ἄλλος τόνος πλὴν τῆ ἐν
τῷ προσλαμβανομένῳ, οὔτε αὐξήσις τῶν χρόων γίνεται
κατὰ συνεξασμὸν. Ἔστι γὰρ $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 1$. Ὅθεν ἐὰν
πολλαπλασιασθῇ τὸ 64 ἐπὶ τὸ 1, ἔσται τὸ αὐτό.

θ) Διότι $12 + 60 + 160 + 240 + 192 + 64 + 728$.

ἔτι χροαὶ παράγονται ἄφ' ἐκάστου τόνου, μία μὲν ἢ ἔχουσα αὐτὸν δίεσιν, καὶ ἄλλη ἢ ἔχουσα αὐτὸν ὕφεσιν. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Προσλαβανόμενοι, οἵτινες δύνανται νὰ ἔχωσι τὸν πα δίεσιν καὶ ὕφεσιν εἶναι ἕξ, δώδεκα χροαὶ ἀκόμη ἐκφύονται. Ὡστε ἀπὸ μιᾶς διατονικῆς κλίμακος τῆ διαπασῶν εἶναι δυνατὸν νὰ παράγονται χροαὶ 740.

§. 276. Εὐρίσκεις δὲ, εἰς ποίαν χροάν ἀνάγεται ἐκάστη κλίμαξ δοθεῖσα, μὲ τὸ νὰ ποιήσης προσλαβανόμενον αὐτῆς τὸν πα, ἐὰν αὐτὸς δὲν εἶναι ἐπὶ ἡμιτόνου. Λοιπὸν ἢ μὲν, κε ρ δ πα βε δ δι, κλίμαξ ἀνάγεται εἰς τὴν, πα βε δ δι κε ρ δ, χροάν ἢ δὲ δι κε δ ρ πα ρ γα, εἰς τὴν πα δ γα δι κε δ ρ. κ.τ.λ.

§. 277. Εὐρέθη εὐλογον, ὅταν μελίζωσι καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ, νὰ μεταχειρίζονται κλίμακα μίαν ἀπὸ τὰς τοιαύτας χροάς· φθάνει μόνον νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι πρὸ αὐτῶν μετεχειρίσθησαν καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ τοιαύτην χροάν εἰς κάμμιαν ψαλμοῦδιαν· καὶ ἔτι νὰ πλησιάζωσιν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς ὀκτώ Ἦχους. Οὕτως ὁ Δανιὴλ εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ μελισθεῖσαν δοξολογίαν μετεχειρίσθη τὴν Χροάν, ζω νη πα βε δ δι δ ὅμως μετεχειρίσθη ταύτην καὶ ὁ Βαλάσιος καὶ ὁ Πέτρος ὁ Γλυκὺς εἰς τοὺς καλοφωνικὰς εἰρημούς· καὶ ἔτι δὲν ἀπομακρύνθη καὶ τῆ βαρέος ἤχου.

BIBΛION ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄,

Περὶ Ἦχου.

§. 278.

Ἦχος εἶναι ψόφος ὅς τις ἐκπίπτει ἀπὸ ἔμψυχα καὶ ἀπὸ ἄψυχα σώματα (α). Ψόφος δὲ εἶναι πάθος ἀέρος πλησσομένου (β). Εἶναι δὲ ὁ ψόφος τὸ πρῶτον καὶ γενικώτατον τῶν ἀκουστῶν· συνίσταται δὲ ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆ ἀέρος διὰ τὸ κτύπημα τῆ ψοφητικῆ σώματος· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κινῆται ὀλόκληρον, ἀλλὰ τὰ μερίδια αὐτῆ νὰ πάλλωνται, ἢ νὰ σειῶνται, ἢ νὰ κινῶνται. Τρία δὲ τινα θεωροῦνται περὶ τὸν ψόφον· ψοφητικὸν σῶμα πληττόμε-

α) Οὗτος ὁ ὁρισμὸς εἶναι τῆ Ἀριστοτέλους. Λέγεται δὲ ὁ ἦχος καὶ Ἦχῆ ποιητικῶς. Ἦχὸ δὲ λέγεται τὸ ἀντίφθεγμα τῆς κραυγῆς. Μεγάλως δὲ φροντίζουσι ταύτης τῆς ἡχοῦς ἐν γένει οἱ μουσικοί.

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Ἀνθίμος ὁ Γαζῆς οὕτως ὁρίζει τὸν ἦχον· Ὁ ἦχος εἶναι μία κυματοειδὴς κίνησις τῆ ἀέρος, παραγομένη ἀπὸ τὴν τρομώδη κίνησιν τῶν μερῶν ἐνὸς σώματος, ἥτις προξενεῖται ἀπὸ εἰσβολήν. Αὐταὶ αἱ κυματίσεις ἢ κλονισμοὶ τῆ ἀέρος, κτυπῶντες τὸ τύμπανον τῶν ὠτίων μας, προξενοῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν μας αὐτὸ τὸ αἶσθημα διὰ μέσου τῶν νεύρων.

β) Κλαυδίου Πτολεμαίου εἶναι οὗτος ὁ ὁρισμὸς. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὕτως ὁρίζει τὸν ψόφον· Ψόφος δὲ ἔστι κίνησις τῆ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τῆτον, ὅνπερ τὰ ἀραλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ.

νον· ἀήρ ὑπ' αὐτῆ κινούμενος· καὶ ἀκοή πληττομένη ὑπὸ τῆ οὕτω κινουμένου ἀέρος.

§. 279. Κατὰ δὲ τοὺς διαφόρους τιναγμοὺς τῶν προφούντων, ὁ ἀήρ κυμαινόμενος διαφόρως, ποιεῖ διαφόρους καὶ εἰδικοὺς ἤχους, ὀνομαζομένους μεῖ-
δια ὀνόματα· Ἦχὸν, Κέλαδος, Βόμβος, Κτύπος, Ὀγκηθμὸς, Φλοῖσβος, Ροῖζος, Δοῦπος, Πάταγος, Κλαγγή, Ζίγγος, Κραγή, Βοή, Οἰμαγή, Φωνή (α), Στεναγμὸς, Λαλιά, Ψιθύρισμα, Βροντή, Συριγμὸς, Θρεῖς, Μηκασμὸς, Μύκημα, Βρόμος, Βρυγμὸς, Ὑλακή, Ὠρύωμα, Χρεμετισμὸς.

§. 280. Τοὺς τρόπους τῆς πτώσεως τούτων τῶν εἰδικῶν ἤχων παρατηροῦντες οἱ μουσικοὶ, ἀπομιμῆ-
μενοι αὐτοὺς ἐν τοῖς καιροῖς, ἐπιβάλλουσι μεγάλως. Οὕτω Πέτρος ὁ Γλυκὺς εἰς τὸν Εἰρημὸν „ Ἐν βυθῶ κατέστρωσε ποτὲ, κατὰ τὴν λέξιν ἁμαρτίαν, μιμεῖ-
ται τὸν ὄγκηθμὸν προσφυστάτα. Καὶ ὁ Δανιήλ εἰς τὸ „ Μνήσθητι δέσποινα, κατὰ τὴν λέξιν στεναγμὸν, προφέρει πολλάκις τὸ ἄχ. Καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Πέτρος εἰς τὸ „ Νέες εὐσεβεῖς, κατὰ τὴν λέξιν διασυρίζον, μιμεῖται τὸν συριγμὸν· καὶ ἄλλοι ἄλλα.

§. 281. Ἰδιαιτέρον δὲ κατὰ τὰς Μουσικοὺς, ἤχος εἶναι κλίμαξ συστηματικὴ, δι' ἧς ὠρισμένως ὁδεύον-
τες, ἀπεργάζονται τὴν μελωδίαν. Ἦγουν ὁ ἤχος εἶ-
ναι μία κλίμαξ τῶν συστημάτων, εἰς τὴν ὁποίαν περιπατῶντες οἱ μουσικοὶ διορισμένως, ἤγαν ἀρχό-
μενοι ἀπὸ ῥητοῦς φθόγγους, καὶ διατρέβοντες εἰς ῥητοῦς φθόγγους, φυλάττοντες καὶ ῥητὰ διαστήμα-
τα, καὶ εἰς ῥητὰς φθόγγους καταλήγοντες, ποιοῦσι τὴν μελωδίαν· ὁ δὲ τούτων διορισμὸς ἐγένετο παρὰ τῶν ἀρχαίων μουσικῶν.

α) Φωνὰ δ' ἐστὶ μὲν πλάξις ἐν ἀέρι, δῆκνουμενά ποτὶ τὰν ψι-
χάν δι' ὧτων, ὧν τοὶ πόροι διήκοντι ἄχρις ἥπατος ζωρέ-
οντες. Πλάτων. Τιμ. Δοκ. φύλ. 21.

§. 282. Ἦχος εἶναι ἰδέα μελωδίας, συνισταμένη εἰς τὴν ἕξιν τῆ γινώσκων, τίνας μὲν τῶν φθόγγων ἀφετέον, τίνας δὲ παραληπτέον· καὶ ἀπὸ τίνος τε ἀρκτέον, καὶ εἰς ὃν καταληκτέον (α).

§. 283. Ἀπὸ τὸν ἡμέτερον ἦχον ἢ οὐδὲν, ἢ ὀλίγον διαφέρει ἐκεῖνο ὅπερ οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον, Τρόπον, Εἶδος, Σχῆμα, καὶ Τόνον. Ὠνομάσθη δὲ Τρόπος, διότι ἐφανέρονε τάχα τὸ ἦθος τῆς διανοίας τῶν μελῶν. Ἐγίνοντο δὲ οἱ τρόποι, μὲ τὸ νὰ ἐσώζετο μὲν τὸ αὐτὸ μέγεθος τῶν συστημάτων, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν διαστημάτων· ἐλάμβανε δὲ ἀλλοίωσιν μόνον ἢ τάξις καὶ σύνθεσις. Ἦσαν δὲ τρόποι τῆ μὲν Τετραχόρδου συστήματος, τρεῖς (β)· τῆ δὲ Πενταχόρδου, τέσσαρες (γ)· καὶ τῆ Διαπασῶν, ἐπτὰ (δ).

- α) Πτελειαν ὀνομάζει τῆτο ὁ Ἀριστείδης· λέγει δὲ, ὅτι ἀφῆρονται φθόγγοι, διότι κάθε εἶδος μελωδίας εἶχε διωρισμένα πέρατα τῆς Ἀναβάσεως καὶ Καταβάσεως.
- β) Οἱ τρόποι συνίσταντο ἀπὸ τὴν σχέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχον τὰ ἡμιτόνια πρὸς τοὺς τόνους. Λοιπὸν ὁ Εὐκλείδης λέγει Πρῶτον μὲν τρόπον τῆ Διατεσσάρων Συστήματος ἐκεῖνον, τῆ ὁποῖα τὸ ἡμιτόνιον κεῖται πρῶτον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων τῆ συστήματος· οἶον, γα βα πα νη. Δεύτερον δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων· οἶον, δι γα ββ πα. Τρίτον δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων· οἶον, κε δι γα ββ· ἢ ὁ ταυτὸν ἐστι, πρῶτον ἐπὶ τὸ ὀξύ τῶν τόνων· οἶον βου γα δι κε. Οὕτω δὲ ἔχουσιν οἱ τρόποι τῆ Διατεσσάρων Συστήματος καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο γένη.
- γ) Ἴνα δὲ ἐξετάσωμεν τοὺς τρόπους τῆ Διαπέντε Συστήματος ἐν τῷ Χρωματικῷ καὶ Ἐναρμονίῳ γένει, ἅς λογίζεται τόνος τὸ τριημιτόνιον, ἢ τὸ διτόνιον. Ἦν λοιπὸν τούτῃ τῆ Συστήματος Πρῶτος μὲν τρόπος, οὗ πρῶτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· ρ ὄ δι κε ζω. Δεύτερος δὲ ἔ δεύτερος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· πα ρ ὄ δι κε. Τρίτος δὲ, οὗ τρίτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· νη πα ρ ὄ δι. Τέταρτος δὲ, οὗ τέταρτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· ζω νη πα ρ ὄ.
- δ) Ὁ μὲν Εὐκλείδης ἐπὶ τὰ θέλιον τοὺς τρόπους, οὕτως αὐτοὺς παράγει καὶ εἰς τὰ τρία γένη τῆς μελωδίας· ἄλλοι δὲ πληθύνοντες τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἀπαριθμοῦσιν ἕως δεκαπέν-

§. 284. Ἴνα δὲ παραδειγματικῶς ἐξηγήσωμεν τὰς τρόπους τῆ Διαπασῶν, ἃς λέγεται Ἡμιτόνιον ὁ ἐλάχιστος τόνος ἡμῶν. Τούτου λοιπὸν τοῦ συστήματος ἐν τῷ Διατονικῷ γένει πρῶτος μὲν τρόπος ἦν ἐκεῖνος οὗ τὸ ἡμιτόμιον πρῶτον μὲν ἦν ἐπὶ τὸ βαρὺ τέταρτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· οἶον, Γα βου πα νη ζω κε δι γα· ὠνομάζετο δὲ Μιζολύδιος.

Δεύτερος δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· πρῶτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· οἶον, β8 γα δι κε ζω νη πα Β8· ὠνομάζετο δὲ Λύδιος. Τρίτος δὲ οὗ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον ἐφ' ἐκάτερα· οἶον, πα βου γα δι κε ζω νη Πα· ὠνομάζετο δὲ Φρύγιος.

Τέταρτος δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· τρίτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· νη πα β8 γα δι κε ζω Νη· ὠνομάζετο δὲ Δώριος.

Πέμπτος δὲ οὗ τὸ ἡμιτόνιον τέταρτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· πρῶτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ζω νη πα βου γα δι κε Ζω· ὠνομάζετο δὲ Ὑπολύδιος.

Ἐκτος δὲ, ἧ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· δεύτερον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· κε ζω νη πα β8 γα δι Κε· ὠνομάζετο δὲ Ὑποφρύγιος. Καὶ ἑβδομος, ἧ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· τρίτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· δι κε ζω νη πα βου γα Δι· ὠνομάζετο δὲ Ὑποδώριος.

τε. Τούτους δὲ τοὺς δεκαπέντε τρόπους καταλέγει κατὰ τάξιν, καὶ ἐκτίθησι καὶ τὰ σημεῖα ἐκάστου αὐτῶν· εἰσὶ δὲ κατ' αὐτόν·

Λύδιος, Ὑπολύδιος, Ὑπερλύδιος· Αἰόλιος, Ὑπαιόλιος, Ὑπεραιόλιος· Φρύγιος, Ὑποφρύγιος, Ὑπερφρύγιος· Ἰάσιδος, Ὑποιάστιος, Ὑπεριάστιος· Δώριος, Ὑποδώριος, Ὑπερδώριος.

Ἐκαστος δὲ τούτων ἔχει Προσλαμβανόμενον ἴδιον, ὅς τις ἐμπεριέχεται τῷ Διαπασῶν· ἐμβαίνει πρὸς τούτοις ἕκαστος καὶ εἰς τὰ τρία γένη,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν ὀκτῶ Ἦχων κατὰ Μανουὴλ Βουέννου.

§. 285.

Οἱ ὀκτῶ ἦχοι τῆς Μελωδίας, ἐπὶ τῷ ὄργανου δὲν τάττονται ὅπου τύχοι, ἀλλὰ κάθε ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ἔλαβεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ διωρισμένον τόπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ χαρακτηρίζεται τὸ διάφορον εἶδος τῆς Μελωδίας. Διότι οἱ ἦχοι δὲν διαφέρουσιν ἀναμεταξύ των κατὰ ἄλλο, παρὰ κατὰ τὸν ὀξύτερον καὶ βαρύτερον τόπον τῆς φωνῆς, καὶ τῷ ὄργανου.

§. 286. Πρῶτον λοιπὸν καὶ ὀξύτατον εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑπερμιξολύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πρῶτος.

Κε δι γα βε πα νη ζω κε.

§. 287. Δεύτερον δὲ εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Μιξολύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Δεύτερος.

Δι γα βου πα νη ζω κε δι.

§. 288. Τρίτον δὲ εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Λύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Τρίτος.

Γα βε πα νη ζω κε δι γα.

§. 289. Τέταρτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Φρύγιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Τέταρτος.

βε πα νη ζω κε δε γα Βου.

§. 290. Πέμπτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Δώριον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Πρῶτος.

πα βε γα δι κε ζω νη Πα.

§. 291. Ἐκτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑπολύδιον τόνον· ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Δεύτερος·
νη πα ββ γα δι κε ζω Νη.

§. 292. Ἑβδομον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑποφρύγιον τόνον· ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Βαρύς·
ζω νη πα ββ γα δι κε Ζω.

§. 293. Ὀγδοον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑποδώριον τόνον· ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Τέταρτος.

§. 294. Αἰτίαν δὲ, δι ἣν ἕτος μὲν ὁ ἦχος ὠνομάσθη Πρῶτος, ἐκεῖνος δὲ Δεύτερος, ὁ αὐτὸς λέγει διττήν. Οἱ μελοποιοὶ ὅταν μὲν ἀποβλέπωσι πρὸς τὸ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον μέλος, τότε ὀνομάζουσι τῆτον μὲν τὸν ἦχον Πρῶτον, ἄλλον δὲ Δεύτερον, ἕως τῆ ὀγδὸς κατὰ τὴν πρῶτον τῆ ἀριθμῶ. Ὅταν δὲ ἀποβλέπωσι πρὸς αὐτὸς τοὺς φθόγγους τῶν τετραχόρδων συστημάτων, δι ὧν διαγινώσκουσι ποῖον μὲν εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ὀξύτερον, ποῖον δὲ βαρύτερον, τότε ὀνομάζουσι τοὺς ἦχους ὕχι ἀπὸ τὴν τάξιν τῆ βαρυτέρου καὶ ὀξύτερου μέλους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν φθόγγων τῶν τετραχόρδων συστημάτων· παντὸς γὰρ τετραχόρδου συστήματος ὁ μὲν ὀξύτατος φθόγγος ὀνομάζεται Πρῶτος· ὁ δὲ βαρύτεριος, Τέταρτος. { κε δι γα ββ. }

§. 295. Ἐκαστος ἦχος περιέχει ἐπτά διαστήματα, καὶ ὀκτὼ φθόγγους. Ὡν ὁ πρῶτος ἀπὸ τῆ ὀξείας λέγεται Νήτη· ὁ δὲ τέταρτος ἐπὶ τὸ βαρὺν, Μέση· καὶ ὁ ἕβδομος ἐπὶ τὸ βαρὺν, Ὑπάτη· καὶ ὁ ὀγδοὸς Προσλαμβανομένη.

§. 296. Ἐκαστος ἦχος ἀπὸ τῆς ἑαυτῆ Μέσης ἀρ-

ξάμενος, εἰμὲν ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ὀδεύει, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ Νήτην γενόμενος, ἴσταται εἰδὲ ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἐπὶ τὴν Προσλαμβανομένην· διότι κἀνέναις ἦχος οὔτε ἀναβαίνει ὑπὲρ τὴν Νήτην του, ἔτε καταβαίνει ὑπὲρ τὴν Προσλαμβανομένην του· εἰδὲ μὴ, ἢ ἑαυτὸν παραφθείρει, ἢ μεταβαίνει εἰς κἀνέναν ὑψηλότερον ἢ χαμηλότερον ἦχον.

§. 297. Ἐξ ὧν ἕτος ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει, συνάγεται, ὅτι οἱ ὀκτώ ἦχοι διωρίσθησαν ἐπὶ τῷ Διατονικῷ Γένους τῆς μελωδίας· καὶ ὅτι ἢ ἀπὸ ἐνὸς γένους εἰς ἄλλο γένος μετάβασις δὲν ἀλλάζει ἦχον. Ὅθεν κἀθε Χρωματικῷ Γένους μελωδία ὑπάγεται εἰς ἓνα ἀπὸ τῶν εἰρημένων ὀκτώ ἦχων· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἐναρμονίαι, καὶ μιξτῆ, καὶ τῶν λοιπῶν.

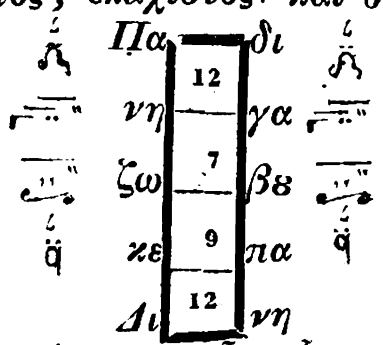
Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Περὶ τῶν ὀκτώ ἠχων κατὰ τῆς ψαλμωδούς.

§. 298.

Οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ συνέστησαν τῆς τεσσάρων ἠχων ἀπὸ τῶν τεσσάρων τόνων ἐνὸς πενταχόρου, τῶν ὁποῖον ὁ μὲν πρῶτος τόνος ἦτον μείζων· ὁ δὲ δεύτερος ἐλάσσων· ὁ δὲ τρίτος, ἐλάχιστος· καὶ ὁ τέταρτος πάλιν μείζων. Οἷον,

Ὅθεν ὅτε μὲν ἠθέλον νὰ εὔρωσι τὸν πρῶτον ἦχον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὀξύ φθόγγον, περιέχοντα τόνον μείζονα· οἷος ἦν ὁ αἰῖα. Ὅτε δὲ τὸν δεύτερον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὀξύ φθόγγον, περιέχοντα τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα· οἷος ἦν ὁ

λεαλιες (α). "Ότε δὲ τὸν τρίτον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὄξι φθόγγον, περιέχοντα τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον· οἶος ἦν ὁ Ζαζα. "Ότε δὲ τὸν τέταρτον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὄξυ φθόγγον, περιέχοντα τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον, καὶ πάλιν μείζονα· οἶος ἦν ὁ αγια. Τῆτο δὲ γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας· διότι ἡ μὲν $\underline{\underline{\sigma}}$ δεικνύει τόνους δύο· ἡ δὲ $\underline{\underline{\sigma}}$

τόνους τρεῖς· ἡ δὲ $\underline{\underline{\sigma}}$, τόνους τέσσαρας, διὰ τὴν ὑπερχειμένην ὑψηλήν. "Όθεν λέγει καὶ Μανθῆλ ὁ Χρυσάφης· "Ἀπὸ γὰρ τῆ πρώτης ἤχου εἰ ἐξέλθῃς μίαν φωνήν, εὐρίσκεις δεύτερον ἤχον κατὰ πάντα· εἰδὲ δύο, τρίτον· εἰδὲ τρεῖς, τέταρτον·".

§. 299. Τοὺς μὲν κυρίως τέσσαρας ἤχους συνέστησαν ἀπὸ τῆ εἰρημένῃς πενταχόρδῃς, θεωρῶντες τοὺς τόνους αὐτῆς ἀπὸ τῆ βαρέως ἐπὶ τὸ ὄξυ. "Όταν δὲ ἐθεώρουν αὐτῆς ἀπὸ τῆ ὀξείας ἐπὶ τὸ βαρὺ, παρήγον ἄλλῃς τέσσαρας ἤχους, τῆς ὁποίους ὠνόμασαν Πλαγίως. "Όθεν τῆς κλίμακος

$\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$, $\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$ $\underline{\underline{\sigma}}$

ἥτις συνίσταται ἀπὸ δύο τετράχορδα ὄξυδια, τὸ μὲν ὄξυ τετράχορδον περιέχει τοὺς Κυρίως ἤχους· τὸ δὲ βαρὺ, τῆς Πλαγίως. Κατεσκεύασαν δὲ καὶ τὸν τροχὸν ὀκτάποδα, διὰ τὴν περιέχῃ τόσους φθόγγους, ὅσοι ἦσαν καὶ οἱ ἤχοι. Ἐκαστος ἄρα πλάγιος ἤχος διίσταται τῆ κυρίως τε τετρατονία κατιούσῃ. Καὶ εἰάν ζητῆ τις ἀπὸ

Δεύτερος	9	$\underline{\underline{\sigma}}$
Πρῶτος	12	$\underline{\underline{\sigma}}$
Τέταρτος	12	$\underline{\underline{\sigma}}$
Τρίτος	7	$\underline{\underline{\sigma}}$
Πλάγ. Β'	9	$\underline{\underline{\sigma}}$
Πλάγ. Α'	12	$\underline{\underline{\sigma}}$
Πλάγ. Δ'	12	$\underline{\underline{\sigma}}$
Βαρύς.	7	$\underline{\underline{\sigma}}$

- α) Οὗτος ὁ λεαλιες διαφέρει ἀπὸ τὸν χρωματικὸν λεαλιες κατὰ τὴν ποιότητα τῆς μελωδίας ἐξ αἰτίας τῶν διαστημάτων. Διότι ὁ μὲν χρωματικὸς θέλει διαστήματα ἐπὶ τὸ ὄξυ, τό-

τῆ κυρίῃ ἤχῃ, νὰ εὔρη τὸν πλάγιόν τῆ φυσικῶς, καταβαίνει τέσσαρας τόνους, ψάλλων πέντε φθόγγους· καὶ ὁ πέμπτος φθόγγος παραστήσει τὸν ζητούμενον Πλάγιον ἤχον.

§. 300. Ὡνομάσθη δὲ ὁ ἤχος Πλάγιος, καθὼς λέγει ὁ Βρυέννυος, διότι ἡ Μέση αὐτῆ παράκειται τῇ Ὑπάτῃ τῆ κυρίῃ· καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ προγραφέν διόγραμμα. Ἡ μᾶλλον ὠνομάθη πλάγιος, διότι ἀπ' αὐτῆς τῆς Μέσης, ἄρχεται νὰ πλαγιάζη ἡ μελωδία, καὶ νὰ ὀδεύῃ εἰς τὸν βαρύτερον τόπον τῆς φωνῆς. Ὡστε ἴδιον τῶν μὲν Κυρίων ἤχων εἶναι τὸ νὰ κατέχωσι τὸν ὀξὺν τόπον τῆς φωνῆς· τῶν δὲ Πλαγίων, τὸν βαρὺν τόπον αὐτῆς. (*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν Συστατικῶν τῶν Ἦχων.

§. 301.

Συστατικὰ μὲν τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα· τὸ Ἀπήχημα, ἡ Κλίμαξ, οἱ Δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ Καταλήξεις. Γνωριστικὰ δὲ εἶναι δύο· τὸ Ἀπήχημα,

νοὺς ἐλάχιστον καὶ μείζονα· ὁ δὲ διατονικὸς, μείζονα καὶ ἐλάσσονα.

*) Ὅτι δύναται παρ' ἡμῖν τὸ Πλάγιος, τῆτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐδύνατο ἢ ὑπό. Περὶ οὗ λέγει ὁ Ἀθήναιος, ὅτι ὀρῶντες οἱ Μουσικοὶ τὸν ὄγκον καὶ τὸ προσποίημα τῆς καλοκάγαθίας ἐν τοῖς τῆς ἁρμονίας ἤθεσιν, Ὑποδώριον ἐκάλεσαν, ὡς τὸ προσεμφερές τῶ λευκῷ ὑπόλευκον· καὶ τὸ μὴ γλυκὺ μὲν, ἔγγυς δὲ τῆτε λέγομεν ὑπόγλυκον· οὕτω καὶ ὑποδώριον τὸ μὴ πάνυ δώριον.

καὶ αἱ Καταλήξεις. Διότι γνωρίζεται ὁ ἦχος εὐθὺς ἀπὸ τὸ ἀπίχημα, ἢ ἀπὸ τὴν κατάληξιν στίχου τινὸς προφαλλομένων.

§. 302. Ἀπὸ τὰς καταλήξεις ἄλλαι μὲν εἶναι τελικαί· ἄλλαι δὲ, ἐντελεῖς· καὶ ἄλλαι ἀτελεῖς. Καὶ τελικαὶ μὲν καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσιν εἰς τὸ τέλος τῆ τροπαρίου, ἢ οἰσθηποτῶν μέλους· ἐντελεῖς δὲ καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὰ τέλη τῶν ἐν μέσῳ τῆ τροπαρίου περιόδων, ἢ οἰσθηποτῶν μέλους· ὅπως δηλαδὴ γίνεται μὲν τέλος τῆ νοήματος, καὶ γράφεται τελεία στιγμή ἀπὸ τῆς γραμματικῆς. Ἐπονται δὲ καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς ἀποπλήρωσιν τῆ ὕλης τροπαρίου ἢ μέλους. Ἀτελεῖς δὲ καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσιν εἰς τὰ τέλη τῶν ἐν μέσῳ τῆ τροπαρίου κώλων, ἢ κομμάτων· ὅπως δηλαδὴ δὲν γίνεται τέλος τῆ νοήματος, καὶ γράφεται μέση στιγμή ἢ ὑποδιαστολή ἀπὸ τῆς γραμματικῆς. Ἐπειδὴ δὲ γίνονται αὐταὶ αἱ καταλήξεις ἄλλῃ, καὶ ὄχι εἰς τὸ ἴσον τῆ ἡχου, λέγονται ἀτελεῖς· ἐπειδὴ ἀφ' ἑ τοῦ ἴσου ὑποτίθεται ἀρχὴ πάσης μελωδίας, εἰς τῆτο φαίνεται ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ ἀκοὴ νὰ αἰσθανθῆ, ὅτι ἐπέστρεψεν ἡ μελωδία. Διότι ἡ ἀκοὴ ἀφ' ἑ μίαν φορὰν προκαταληφθῆ ἀπὸ μίαν ἀρχὴν, ἢ κατάληξιν ἣτις γίνεται ἄλλῃ, ἀφήνει αὐτὴν ὡσαν ἐν μετεώρῳ. Διὰ τῆτο ὅταν καὶ πολλῶν θέσεων, ἢ καὶ ὅλων τροπαρίων αἱ καταλήξεις γένωσιν ἀτελεῖς, ἢ τελευταία ὅμως θέσις, ἢ τὸ τελευταῖον τροπαρίου ἀναγκάζεται νὰ λάβῃ τὴν κατάληξιν ἐντελεῖ, ἢ τελικὴν.

§. 303. Ἰσον τῆ ἡχου ὀνομάζουσι τὴν βᾶσιν, ὅθεν ἕκαστος ἡχος ἀρχεται. Λοιπὸν εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ πρῶτος ἡχος ἔχει τὸν κε τόνον Ἰσον, ὁ πλάγιος τῆ πρῶτος ἡχος τὸν πα τόνον ἔχει Ἰσον. Πάλιν εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ δεύτερος ἡχος ἔχει Ἰσον τὸν τόνον ζω,

ὁ πλάγιός τε ἔχει ἴσον τὸν β8. Ὅμοίως εἰμὲν ὑποτεθῆ , ὅτι ὁ τρίτος ἤχος ἔχει ἴσον τὸν γα τόνον, ὁ βαρὺς ἤχος ἔχει ἴσον τὸν ὑ.τ' αὐτὸν ζω τόνον. Ὡσαύτως εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ τέταρτος ἤχος ἔχει ἴσον τὸν δι τόνον, ὁ πλάγιός τε ἔχει ἴσον τὸν νη τόνον. Εἰδὲ δοθῶσιν ἄλλα ἴσα εἰς τὰς κυρίαις κατὰ τὰ διάφορα μέλη, δυσκόλως συμβιβάζεται ἐπὶ τῆ διαλασῶν τὸ νὰ εὐρίσκηται τὸ ἴσον ἐκάστη πλαγία τέσσαρας τόνους ὑπὸ τὸ ἴσον τῆ κυρίαι· διότι τὸ μὲν Διαλασῶν Σύστημα περιέχει τόνους ἑπτὰ, οἱ δὲ ἤχοι εἶναι ὀκτὰ (§.299.).

§. 304. Δεσπόζοντες μὲν φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἤχον (§.239.). Ὑπερβάσιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἀπρακτεῖ παντάπασι εἰς τὸν ἤχον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἤχος ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους δύο καὶ τρεῖς, καὶ κάθε φθόγγος ἔχει τὴν ποιότητά του, εἰς τὸν ἤχον εἶναι ἀνάγκη νὰ παράγῃται ἄλλη ποιότης, ὅ ἐστιν ἦθος, ἐκ τῆς μίξεως τῶν δύο ἢ τριῶν ποιότητων. Ἡ καὶ ἄλλως, Δεσπόζοντες μὲν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι, περὶ οὓς ὁ ἤχος χαίρει νὰ ἐνδιατριβῇ. Ὑπερβάσιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἤχος δὲν θέλει νὰ ἐμφιλοχωρῇ, ἀλλὰ ἡ διόλε τὰς σιωπᾶ, ἢ ταχέως ἀπὸ αὐτοὺς φεύγῃ, καὶ χρονοτριβῇ τὸ περισσότερον εἰς τὰς Δεσπόζοντας (α).

§. 305. Οὔτε μὲ μίαν μόνην κλίμακα περαίνεται ἓνας ἤχος, ἀλλὰ πολλάκις ἓνας ἤχος ζητεῖ πολλάς κλίμακας· ἔτε εἰς ἓνα μόνον ἤχον ἀνήκει μία μόνη κλίμαξ, ἀλλὰ πολλάκις ἀναφέρονται εἰς ἓνα μόνον

α) Δεῖ δὲ τὴν ἁρμονίαν (τὸν ἤχον) εἶδος ἔχειν ἢ πάθος ἢ ἦθος· καταφρονητέον οὖν τῶν τὰς μὲν κατ' εἶδος διαφορὰς ἔ δυναμένων θεωρεῖν· ἐπακολουθοῦντων δὲ τῇ τῶν φθόγγων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι, καὶ τιθεμένων ὑπερμιζολύδιον ἁρμονίαν, καὶ πάλιν ὑπὲρ ταύτης ἄλλην. Ἀθήν. Δειπνοσ.

ἤχον πολλαὶ κλίμακες. Διότι τὰς προκαταλεγείσας (§. 275.) χροῶς εἰς τὸς ὀκτὼ ἤχους οἱ ψαλμῶδοι συνειθίζουσι νὰ περικλείωσι καὶ ἀπὸ αὐτὰς, ὅσαι μόνον εἶναι ἐν χρήσει, τούτων διωρίσθησαν καὶ σημεῖα φθορῶν εἰς ἔνδειξιν.

§. 306. Κοινὸν εἰς τὸς ὀκτὼ ἤχους εἶναι, τὸ νὰ παράγωσιν ὁ κύριος καὶ ὁ πλάγιος τὸς τέσσαρας λεγομένους Μέσους ἤχους οἵτινες ἔτις ὠνομάσθησαν, διότι εὐρίσκονται μέσον τῶν κυρίων καὶ τῶν πλα-

γίων. Καὶ τῷ μὲν ᾠ̇, ἤγουν τῷ πρώτῳ ἤχῳ, εἶναι μέσος ὁ ᾠ̇, ἤγουν ὁ τρίτος. διότι εὐρίσκεται μέσον

τῷ ᾠ̇ καὶ τῷ π̇ᾠ̇, Τῷ δὲ ᾠ̇, ἤγουν τῷ δευτέρῳ εἶναι μέσος ὁ ᾠ̇. Τῷ δὲ ᾠ̇, ἤγουν τῷ τρίτῳ εἶ-

ναι μέσος ὁ ᾠ̇. Καὶ τῷ δ̇, ἤγουν τῷ τετάρτῳ εἶναι μέσος ὁ ᾠ̇, ἤγουν λέγετος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Ἀπήχημάτων.

Απήχημα εἶναι προετοιμασία τῷ ἤχῳ τῆς ψαλθῆσομένης ψαλμῶδίας, γινομένη δι' ἑνὸς τῶν ὀκτὼ πολυσυλλάβων φθόγγων (§. 66.). Λέγεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ Ἐνήχημα (α).

Δηλαδή προτοῦ νὰ ἀρχίσωμεν νὰ ψάλλωμεν ὁ-

α) Ἐνήχημά ἐστιν ἡ τῷ ἤχῳ ἐπιβολή. Γίνεται δὲ καὶ μονοσυλλάβως τὸ ἀπήχημα, ὅμως ὁ ἀρχάριος στοιχιᾶται διὰ τῶν πολυσυλλάβων φθόγγων διὰ τὴν ποιότητα.

ποιανῶν μελωδίαν, ψάλλομεν ἓνα ἀπὸ τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους, ἵνα δὴ ὡς διὰ γνωστῆ τῆ ἤχου ἀπώμεθα τῆς μελωδίας. Εἰδὲ πρέπει νὰ προτάτῃται εἰς τὸ τροπάριον στίχος τις, αὐτὸς πληροῖ τὴν χρεῖαν τῆ ἀπήχηματος, χρεωστῶν νὰ καταλήγῃ ὁμοίως μὲ τὸ ἀπήχημα.

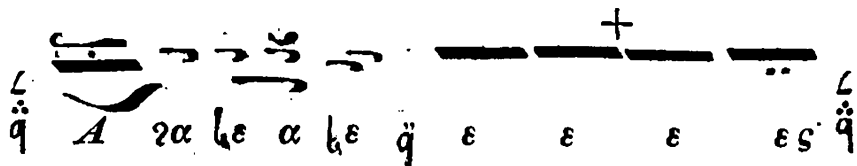
§. 308. Ὅταν μὲν πρὸ τῆς μελωδίας ἡ μαρτυρία τῆ ἤχου μόνη γράφηται, τότε τὸ ἀπήχημα καταλήγει εἰς τὸ ἴσον τῆ ἤχου (§. 303.)· ὅταν ὅμως ἡ μελωδία προγράφηται ἔξωθεν δίτονος, ὡς π ^λ ς — ^λ η̄ ἢ τρίτονος, ὡς π ^λ ε — ^λ ζ· ἢ τετράτονος, ὡς π ^λ ε̄ — ^λ ς· καὶ τὰ λοιπὰ, μὲ τὸ νὰ γράφονται κοντὰ εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου οἱ χαρακτῆρες, οἵτινες φανερόνουνσι ταῦτα· τότε τὸ ἀπήχημα πρέπει νὰ καταλήγῃ εἰς τὴν διτονίαν, ἢ τριτονίαν, ἢ τετρατονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν σημαίνεται. Οἶον, ὁ πλάγιος τῆ πρώτου ἤχου ἀπηχεῖται διὰ τῆ αλεαλες, ὅταν λήγῃ εἰς τὸν πα, μαρτυρούμενος διὰ τῆς π ^λ ε̄· ὅμως μαρτυρούμενος διὰ τῆς π ^λ ς — ^λ η̄, τότε ἀπηχεῖται διὰ τοῦ αζαλες· ἢ διὰ τῆ προπαλλομένου στίχου, λήγοντος εἰς τὸν κε· διότι ἡ μελωδία προγράφεται Τετράφωνος, ἦγαν Τετράτονος.

Πάλιν ὁ πλάγιος τῆ δευτέρου ἤχου ἀπηχεῖται διὰ τοῦ κεαλες, ὅταν λήγῃ εἰς τὸν πα, μαρτυρούμενος π ^λ ε̄· μαρτυρούμενος ὅμως π ^λ ε̄ — ^λ ζ, τότε ἀπηχεῖται διὰ τῆ κεαζω, ἢ διὰ τῆ προπάλλομένου στίχου, λήγοντος εἰς τὸν δι.

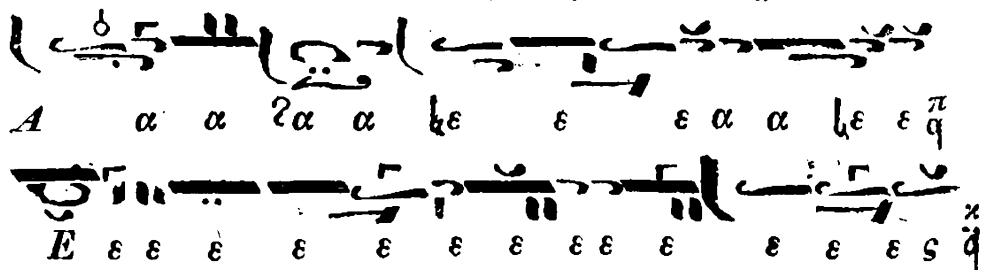
Ὅμοίως καὶ ὁ τέταρτος ἤχος ἀπηχεῖται διὰ τῆ αγια, ὅταν λήγῃ εἰς τὸν δι, μαρτυρούμενος διὰ τῆς

ἢ· όταν ὁμως μαρτυρῆται διὰ τῆς ἤχου, τότε ἀπη-
χεῖται διὰ τῆ λεχεαλες, ἢ διὰ τῆ προσαλλομένου
στίχου, λίγοντος εἰς τὸν β8.

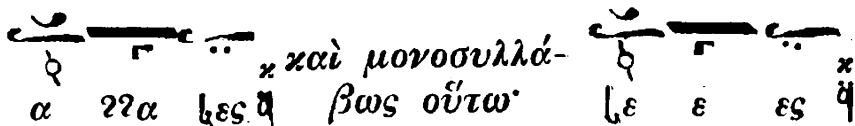
§. 309. Τῆ μὲν Πρώτη ἤχη τὸ Ἀπήχημα παρὰ
μὲν τῶν ἀρχαίων ψαλμωδῶν ἔτιωσ ἐγράφετο.

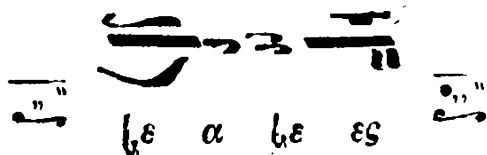
Τῆτις ἡ μελωδία, καθὼς ἐκ παραδόσεως διασώζεται,
ἔτιωσ γράφεται κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύστημα.

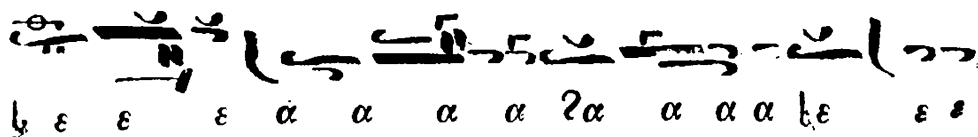
Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέροσ ἐχει τῆτον τὸν τρόπον·

§. 310. Τῆ δὲ Δευτέρη ἤχου τὸ Ἀπήχημα παρὰ
μὲν τῶν ἀρχαίων ψαλμωδῶν ἔτιωσ ἐγράφετο·

Ἡ δὲ μελωδία τῆτου τοιαύτη διεσώθη ἐκ παραδό-
σεωσ, οἷα γράφεται ἐνταῦθα κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύ-
στημα·

ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

Οἱ δὲ νεώτεροι τοιοῦτον ἀπήχημα μεταχειρίζονται διὰ τὸν δεύτερον ἦχον·

λε α λεσ και μονοσυλλάβως ούτω λε εσ

§. 311. Τὸ δὲ Ἀπήχημα τῆ Τρίτης ἤχου κατὰ τὰς παλαιὰς εἶχε μὲν ἔτω

ζα α ζα

ἐξηγεῖται δὲ καθ' ἡμᾶς ἡ μελωδία τε τοιαύτη·

ζα α ζα α ζα α α α

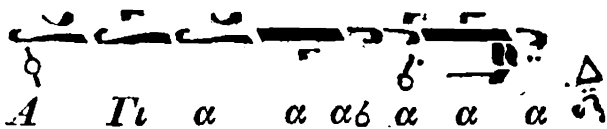
§. 312. Τὸ δὲ Ἀπήχημα τῆ Τετάρτης ἤχου κατὰ μὲν τοὺς παλαιούς εἶχε τέτον τὸν τρόπον

Α α α Γ α α α α α

Ἡ δὲ μελωδία τῆτου κατὰ παράδοσιν ἐξηγουμένη, τοιαύτη ἐκφράζεται διὰ τῆς Μεθόδου τοῦ ἡμετέρου Συστήματος.

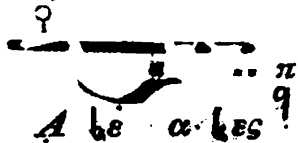
Α α α χα α α χα α α α α γι ι ι
ι ι ι ι² ι ι ι α γι α α α α α α α

Κατὰ δὲ τὸν Πελοποννήσιον Πέτρον τοιαύτην μελωδίαν ἔχει τὸ Ἀπήχημα τῆς Τετάρτης ἤχου εἰς τὰς ἔξηγῆσεις του.

Α Γι α α α β α α α

§. 313. Τῆς δὲ Πλαγίου πρώτου ἤχου τὸ Ἀπήχημα κατ' ἡμᾶς μὲν καὶ γράφεται, καὶ ψάλλεται κατὰ τοιαύτην μελωδίαν·

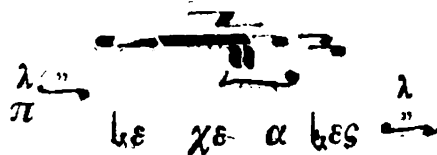
Α β ε α β ε ς

Κατὰ δὲ τοὺς παλαιοὺς αὐτὸ μὲν ἐγράφεται τοῦτον τὸν τρόπον, ἡ δὲ μελωδία τὴν ἐγίνετο τοιαύτη, οἷαν ἔξῃς παριστῶμεν διὰ τῶν χαρακτήρων τῆς ἡμετέρας Μεθόδου·

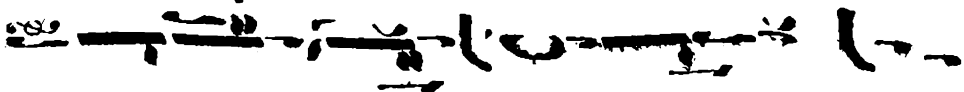
Α α β ε ε ε ε ε ε α α α α ρ α α α
α β ε ς π

§. 314. Τῆς δὲ πλαγίης δευτέρου ἤχου τὸ Ἀπήχημα κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς ἔτω γράφεται

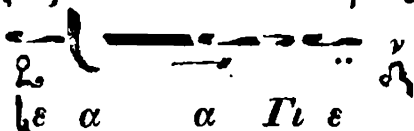
λ π β ε χ ε α β ε ς λ

Ἐξάγεται δὲ μελωδία κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Θεσεως τοιαύτη, οἷαν ἔξῃς γράφομεν

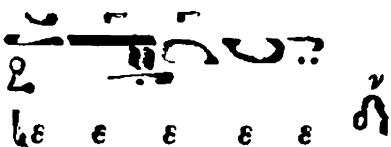

β ε ε χ ε ε ε ε ρ ε ε ε ε ε α α
β ε ε ς π

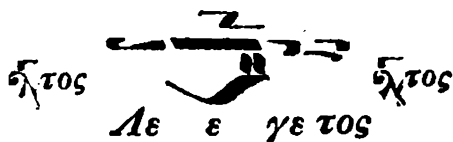
Καθ' ἡμᾶς δὲ τέτου τῆ ἤχου τὸ Ἀπήχημα μελωδεῖται καὶ γράφεται πολυσυλλάβως μὲν ἔτω,

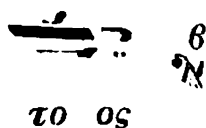
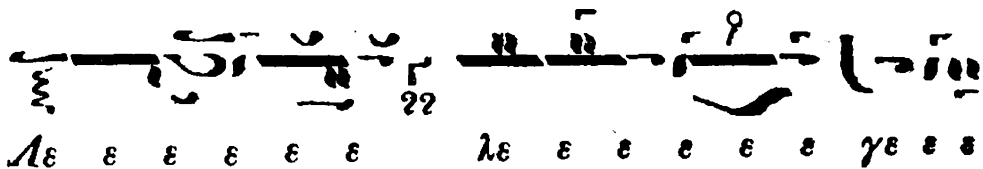
μονοσυλλάβως δὲ ἔτω, πληροῦν ὅμως τὴν αὐτὴν χρεῖαν.

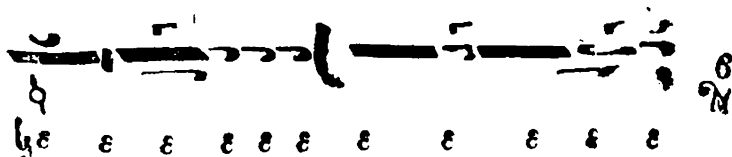
§. 317. Ἦχοι μὲν εἶναι ὀκτώ τῆς ψαλμοδίας· ἀπηχήματα δὲ σφύζονται δέκα. Διότι ὁ Τέταρτος ἦχος, καὶ ὁ Πλάγιος τῆ δευτέρου, ἔχουσιν ἀνὰ δύο ἀπηχήματα. Καὶ τῆ μὲν τετάρτου ἤχου τὸ δεύτερον Ἀπήχημα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἔτω γράφεται·

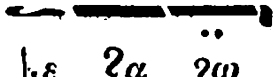
Φέρει δὲ μελωδίαν, ἐξηγούμενον καθ' ἡμᾶς, τοιαύτην, οἷα εἶναι ἡ ἐξῆς γραφομένη.

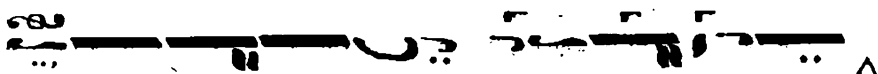
Κατὰ δὲ τὸν Ἰάκωβον οὕτω μελωδεῖται καὶ ἀπηχεῖται μονοσυλλάβως

Τὸ δὲ Πλαγίον δευτέρου τὸ δεύτερον Ἀπήχημα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἔτω γράφεται

λ
π →

Φέρει δὲ μελωδίαν, ὅταν ἐξηγηται καθ' ἡμᾶς, οἷα εἶναι ἡ ἀκόλουθος.

λε ρα α α ρω ω ρω ω ω φ

Κατὰ δὲ συντομώτερον τρόπον, ὅς τις εἶναι καὶ εὐχρηστότερος, ἔτω μελωδεῖται καὶ γράφεται τὸ λε^ρα^ρω.

λε ε ρα ρω φ

Γίνωσκε δὲ, ὅτι λαμβάνει καὶ διαφορετικὴν ἔκφρασιν ἡ μελωδία τῶν ἀπηχημάτων, καὶ ὅτι εὐρίσκονται καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον ἀπηχήματα, πλὴν ἐν πᾶσι γίνεται προετοιμασία ἐνὸς ἤχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ τοῦ Πρώτου ἤχου.

§. 318.

Πρῶτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπηχεῖται μὲ τὸ α^ρα^ρε^ρς καὶ ἂν δὲν λέγηται ὁλόκληρος αὕτη ἡ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον ε^ρς δείχνει ἀνάβασιν τόνου μείζονος, καὶ ποιότητα τῆ α^ρα^ρε^ρς. ἔχει δὲ ἴσον κατὰ μὲν τὸ Στιχηράριον τὸν τόνον κε' κατὰ δὲ τὴν Παπαδικὴν τὸν πα.

§. 319. Ὀνομάσθη δὲ Πρῶτος ἦχος, ἐπειδὴ τὸ Ἀπὴχημά τε συνίσταται ἀπὸ μείζονα τόνου; ὅς τις τόνος εὐρέθη πρῶτος. Διότι τῆς ἁρμονικῆς ἀναλογίας, 6, 8, 9, 12, ζητουμένης ἐπὶ τῶν φθόγγων τῶν τόνων τῷ Διατονικοῦ Διαπασῶν συστήματος, ἂν τεθῆ τὸ 6 ἐπὶ τῷ δι, τὸ μὲν 8 ἔσται ἐπὶ τῷ νη, τὸ δὲ 9 ἐπὶ τῷ πα, καὶ τὸ 12 ἐπὶ τῷ Δι οὕτω

6, 8, 9, 12.

δι κε ζω νη πα βε γα Δι.

Ἄρα ἔτε τὸν ἐλάσσονα τόνον, ἔτε τὸν ἐλάχιστον, ἀλλὰ τὸν μείζονα, δηλαδή τὸν ἔχοντα λόγον ἐπόγδοον ἐγνώρισαν οἱ Ἄρμονικοὶ Πρῶτον τόνον καὶ τῆτον ἐκ τῷ νη πα διαστήματος. Ὅθεν οἱ Πυθαγορικοὶ, νομίζοντες, ὅτι ὁ πα φθόγγος εἶναι πρῶτος φθειγτός, ἔλεγον αὐτὸν Τροφόν (α).

§. 320. Ὁ Πρῶτος ἦχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸν Τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν ἐξῆς

νη, πα βου γα δι, κε ζω νη Πα.

Ἦγουν ζητεῖ νὰ ἔχη τὰ δύο τετράχορδα ὁμοία· ἦτοι τὸ μὲν πα βε διάστημα ἴσον τὸ κε ζω τὸ δὲ βε γα τῷ ζω νη τὸ δὲ γα δι, τῷ νη Πα. Ὁ δὲ νη φθόγγος κεῖται εἰς τὴν κλίμακα Προσλαμβανόμενος, καὶ συμβάλλει εἰς ἀποπλήρωσιν τῷ πενταχόρδου, νη πα βου γα δι καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τὸ τονιαῖον διάστημα τῷ νη πα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἴσον μὲ τὸ δι κε

α) Τούτων γὰρ τῶν ἀριθμῶν, 5, 13, 35, οἱ Πυθαγορικοὶ τὰ μὲν 5 Τροφόν, ὅπερ ἐστὶ φθόγγον, ἐκάλουν· δίομενοι, τῶν τῷ τόνου διαστημάτων πρῶτον εἶναι φθειγτόν τὸ πέμπτον· τὰ δὲ 13, Δείμμα, τὴν εἰς ἴσα τῷ τόνου διανομὴν ἀπογινώσκοντες· τὰ δὲ 35, Ἄρμονίαν, ὅτι συνέστηκεν ἐκ δυοῖν κύβων α'. ἀπ' ἀριτοῦ καὶ περιττοῦ γεγονότων, ἐκ τεσσάρων δ' ἀριθμῶν, τῷ 6 καὶ τῷ 8 καὶ τῷ 9 καὶ τῷ 12, τὴν ἀριθμητικὴν καὶ ἁρμονικὴν Ἀναλογίαν περιεχόντων. Πλούταρχος·

διότι ὁ δι φθόγγος νοεῖται Προσλαμβανόμενος τῆ Πενταχόρδου, δι κε ζω νη Πα. Εἰδὲ ζητηθῆ καὶ περισσοτέρα ἀνάβασις, ὡς ἀπὸ Προσλαμβανομένου τῆ Πα γίνεται καὶ ἄλλον τετραχόρδον ἐπὶ τὸ ὄξυ, ὅμοιον τὸ ἀνάλογον γίνεται καὶ ὅταν ζητηθῆ καὶ περισσοτέρα κατάβασις.

§. 321. Δεσπόζοντες φθόγγοι ἐν τῷ Πρώτῳ ἤχῳ, ὅταν εἶναι τὸ μέλος ἀργοσύνθετον, εἶναι οἱ πα, γα, ἢ κε, νη· ὑπερβάσιμοι δὲ, οἱ λοιποί. Ὅταν δὲ εἶναι τὸ μέλος γοργοσύνθετον δεσπόζοντες μὲν εἶναι οἱ πα, δι· ὑπερβάσιμοι δὲ, οἱ λοιποί. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ Πρώτου ἤχου εἶναι τὸ δ, καὶ τίθεται ἐπὶ τῆ κε· ὅταν ὅμως μετατιθῆται καὶ ἐπὶ ἄλλου τόνου, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφίνη τὸν ἴδιόν του φθόγγον, καὶ νὰ φθέγγηται τὸν κε, καὶ νὰ δίδῃ ποιότητα τῆ ἀγρᾶτες, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος ὡς ἀπὸ τῆ κε.

§. 322. Καταλήξεις εἰς τὸν Πρῶτον ἤχον ἀτελεῖς μὲν γίνονται εἰς τοὺς φθόγγους γα, δι· ἐντελεῖς δὲ εἰς τοὺς πα, κε· τελικαὶ δὲ εἰς τὸν πα· εἰς κάθε δὲ κατάληξιν τίθεται μαρτυρία. Καὶ διὰ μὲν τὸν φθόγγον κε, τίθεται ἡ $\overset{\text{z}}{\text{q}}$ · διὰ δὲ τὸν δι, ἡ $\overset{\Delta}{\text{h}}$ · διὰ δὲ τὸν γα, ἡ $\overset{\Gamma}{\text{q}}$ · διὰ δὲ τὸν βου, ἡ $\overset{\beta}{\text{h}}$ · διὰ δὲ τὸν πα, ἡ $\overset{\pi}{\text{q}}$ · διὰ δὲ τὸν νη, $\overset{\nu}{\text{h}}$ · διὰ δὲ τὸν ζω κατὰ μὲν τὸν Τροχόν, ἡ $\overset{\text{z}}{\text{q}}$ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ἡ $\overset{\text{z}}{\text{z}}$ · διὰ δὲ τὸν κε κατ' ἐκεῖνον μὲν ἡ $\overset{\text{x}}{\text{h}}$ · κατὰ δὲ τοῦτο. ἡ $\overset{\text{x}}{\text{q}}$ · καὶ διὰ τὸν δι κατ' ἐκεῖνον μὲν ἡ $\overset{\text{q}}{\text{q}}$ · κατὰ δὲ τῆτο, ἡ $\overset{\Delta}{\text{h}}$ · κατὰ δὲ τὸν ἴδιον τρόπον συγκροτοῦνται καὶ αἱ λοιπαὶ μαρτυρίαι τῆ Διατονικοῦ γένους, ὡς φαίνονται εἰς τὸ ἐξῆς διάγραμμα·

§. 323. Ἐνάρχεται δὲ ὁ Πρῶτος ἦχος ἀπὸ μὲν βόμβη κατὰ μείζονα τόνον ἐπὶ τὸ ὄξύ· (δύναται δὲ νὰ ὑπονοῆται βόμβος κάθε φθόγγος.) ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίῳ πρώτου, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆ πλαγίου δευτέρου, κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἢ ἀπὸ τῆ αὐτῆ Ἰσου· ἀπὸ δὲ τῆ τρίτης καὶ τῆ βαρέος, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ· ἀπὸ δὲ τῆ τετάρτης λήγοντος εἰς τὸν βου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἢ κατ' ἐλάσσονα τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τόνον μείζονα, ἢ κατὰ πεντατονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ κατὰ τὴν χρείαν· κατὰ δὲ περιστάσιν ἔνια τούτων παραβιάνονται.

§. 324. Τὸ ἦθος τῆ Πρώτου ἦχος σώζει χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ ἐμβριθῆ, ἢ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀξιωματικόν. Καὶ ἂν οὗτος ὁ ἦχος ταυτίζεται μὲ τὸν Δωριον τῶν ἀρχαίων, ὁ Πλάτων ἐθεώρει τὴν σεμνότητα τούτου, ὡς οἰκείαν πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἡθῶν· καὶ παραιτησάμενος τὰς λοιπὰς διαλέκτους τῶν ἠχῶν ἐνέκρινε τὴν Δωριστι, ὡς ἀρμόζουσαν ἀνδράσι πολεμικοῖς καὶ σώφροσι. Διότι αὐτὴ τῆ ἐφαινετο ἰκανὴ τὴν ψυχὴν, τῆ μὲν σωφρονοῦντος, νὰ τὴν ἐπιρρώσῃ· τῆ δὲ ἀνοηταίνοντος, νὰ τὴν σωφρονίσῃ (α). Ἐν δὲ τῇ Ὀκτωήχῳ ἔτι οἱ στίχοι εἰρέθησαν.

Τέχνη μελουργὸς σοὺς ἀγασθεῖσα κρότους,
 Πρώτην νέμει σοι τάξιν ὦ τῆς ἀξίας!
 Ἦχος ὁ πρῶτος Μουσικῆ κληθεῖς τέχνη,
 Πρῶτος παρ' ἡμῶν εὐλογεῖσθω τοῖς λόγοις.
 Τὰ πρῶτα πρῶτε τῶν καλῶν λαχὼν φέρεις.
 Πρωτεῖα νίκης πανταχοῦ πάντων ἔχεις.

α) Ἡ μὲν οὖν Δωριος ἀρμονία τὸ ἀνδρῶδες ἐμφαίνει καὶ τὸ μεγαλοπρεπές, καὶ οὐ διακεχυμένον οὐδ' ἰλαρόν, ἀλλὰ σκεθροπὸν καὶ σφοδρὸν· οὐτε δὲ ποικίλον οὐδὲ πολύτροπον.
 Ἄθῆν. Διπνοσ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆ Δευτέρου ἤχου.

§. 326.

Δεύτερον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπηχεῖται μὲ τὸ κεαες· τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δείχνει ἐπὶ τὸ δξύ τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα. Καὶ ἂν δὲν λέγηται ὀλόκληρος αὕτη ἡ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον εες, δείχνει τὴν ποιότητα τῆ κεαες· ἔχει δὲ ἴσον τὸν βου φθόγγον· διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς διφωνίας, λαμβάνει ἴσον καὶ τὸν δι, καὶ τὸν νη.

§. 327. Ὄνομάσθη δὲ Δεύτερος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆ βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἓνα τόνον μείζονα εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆ πρώτου ἤχου, ἀπὸ τῆ αὐτῆ βόμβου ἂν ἀναβῶμεν δύο τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκεται τὸ ἴσον τοῦ δευτέρου ἤχου. Ὅθεν τὸ ἴσον τῆ δευτέρου ἤχου εἶναι ὀξύτερον ἀπὸ τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου, κατὰ τόνον ἐλάσσονα. Ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει, ὅταν ὁ πρώτος ἤχος ἔχη ἴσον τὸν πα· εἰδὲ αὐτὸς ἔχει ἴσον τὸν κε, ὁ δευτέρος ἔχει ἴσον τὸν δι· τὸ ὁποῖον ἴσον εἶναι φρονικώτερον, ἐπειδὴ δίδει καὶ τὸ ἀπήχημά τε ἢ διατονικῆ κλίμαξ μὲ τὰ διαστήματα βου γα, γα δι.

§. 328. Ὁ Δεύτερος ἤχος μεταχειρίζεται χρωμα-

Ὁ δὲ μέγας Βασιλεῖος ἐν τῇ πρὸς τοὺς νέους παραινεσει διηγεῖται τοιαῦτα περὶ τῆ δωρίου. Λέγεται δὲ καὶ Πυθαγόραν, κωμασταῖς περιτυχόντα μεθύουσι, κελῶσαι τὸν αὐλητὴν, τὸν τῆ κόμης κατάρχοντα, μεταβαλόντα τὴν ἁρμονίαν, ἐπαυλῆσαι σφίσι τὸ Δώριον· τοὺς δὲ οὕτως ἀναφρονῆσαι ὑπὸ τῆ μέλους, ὥστε τοὺς στεφάνους ρίψαντας, αἰσχνομένους ἀπελθεῖν.

τικὴν κλίμακα, ἣτις ὀδεύει κατὰ διφωνίαν ὁμοίαν οὕτως. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ δι φθόγγου, εὐρίσκομεν τὸ μὲν διάστημα διγα, τόνον μείζονα· τὸ δὲ γαβ, τόνον ἐλάχιστον· καὶ τὸ λοιπὸν ὡς εἴρηται (§. 244.) ὥστε συγκροτεῖται μία τοιαύτη κλίμαξ,

νη ρ βου γα, δι ρ ζω Νη.

Μεταχειρίζεται ὅμως πολλάκις καὶ τὴν (§. 245.) κλίμακα
πα ρ ὀ δι, κε ρ ὀ Πα.

§. 329. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον διὰ τὴν πρώτην κλίμακα εἶναι οἱ φθόγγοι β, δι. Σημεῖα δὲ τῆς φθορᾶς τῆ δευτέρου ἦχου εἶναι δύο, τὸ ρ, καὶ τὸ ς. Καὶ τὸ μὲν ρ τίθεται ἐπὶ τῶν φθόγγων, δι, βου, νη, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν διφωνῶν· τὸ δὲ ς τίθεται ἐπὶ τῶν φθόγγων, κε, γα, πα, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν διφωνῶν: Ὅταν ὅμως μετατιθῶνται καὶ ἐπὶ ἄλλου τόνου, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφήνῃ τὸν ἴδιόν του φθόγγον, καὶ νὰ φθέγγηται ἐκεῖνον, ὃν δείχνει ἡ φθορὰ, καὶ νὰ δίδῃ τὴν ποιότητα τοῦ αὐτοῦ, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος κατὰ τὴν ἰδέαν ταύτης τῆς φθορᾶς. Διὰ δὲ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους τῆς ἄλλης κλίμακος γίνεται ὁμιλία εἰς τὸν πλάγιον τῆ δευτέρου ἦχον.

§. 330. Καταλήξεις εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον ἀτελεῖς μὲν γίνονται εἰς τὸν βου· ἐντελεῖς δὲ, εἰς τὸν δι· αἱ δὲ τελικαὶ γίνονται εἰς τὸν δι· σπανίως ὅμως καὶ εἰς τὸν βου. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον διὰ μὲν τὸν φθόγγον Νη εἶναι τὸ $\overset{\nu}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν πα, τὸ $\overset{\pi}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν βου, τὸ $\overset{\beta}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν γα, τὸ $\overset{\gamma}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν δι, τὸ $\overset{\delta}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν κε, τὸ $\overset{\kappa}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν ζω, τὸ $\overset{\zeta}{\rho}$ · καὶ διὰ τὸν νη, τὸ $\overset{\nu}{\rho}$ · καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

§. 331. Ἐνάρχεται δὲ τὸ μὲν Ἀπήχημα τῆ Δευ-

τέρου ἤχου ἀπὸ τῆ ββ, ὃν λήγη εἰς τὸν δι' ἂν ὁμως λήγη εἰς τὸν ββ, ἐνάρχεται μὲν ἀπὸ τῆ νη, ζητεῖ δὲ τὸ μὲν ββ πα διάστημα τόνου μείζονα· τὸ δὲ πα νη, τόνου ἐλάχιστον. Ὅθεν οὗτος ὁ νη εὐρίσκεται ὀλίγον ὀξύτερος ἀπὸ τὸν διατονικὸν νη. Αὐτὸς δὲ ὁ δεύτερος ἤχος ἐνάρχεται ἀπὸ τῆ ββ, ἢ ἀπὸ τοῦ δι' μεταβαίνων δὲ ἀπὸ μὲν τῆ πρώτου ἤχου, φέσει μὲν ἐνάρχεται κατ' ἐλάσσονα τόνου. ἐπὶ τὸ ὄξύ· μεταθέσει δὲ, ἀπὸ τῆ αὐτοῦ ἴσου· ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τετάρτου λήγοντος εἰς τὸν ββ, ἀπὸ τῆ αὐτοῦ ἴσου. Ἀπὸ δὲ τῶν πλαγίων, πρώτουτε καὶ δευτέρου καὶ τετάρτου, κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ· ἀπὸ δὲ τῆ τρίτου καὶ βαρέος, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ.

§. 332. Τὸ ἦθος τούτου τῆ ἤχου, ἂν εἶναι ἐκεῖνος, ὅς τις ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Λύδιος, (*) σφίξει χαρακτῆρα ἐμψυχοῦντα καὶ κεντῶντα· ἔτι δὲ καὶ λυποῦντα καὶ πάθος ἐνστάζοντα ταῖς ψυχαῖς. Ἐφαίνεται δὲ οὗτος ὁ ἦθος, ὅτι φέπει εἰς τρυφήν, καὶ φέρει τὴν ψυχὴν εἰς ἀνανδρίαν. Ὅθεν λέγουσιν ὅτι ὁ Ὀρφεὺς ἡμέρονε τὰ θηρία διὰ μέσου τούτου τῆ ἤχου. Ὁ δὲ Πλάτων λέγει τὴν Λυδιστὶ συμποτικὴν καὶ ἀνειμένην. Ὅθεν καὶ παραιτεῖται αὐτὴν, διὰ τὸ νὰ ἐκχαυνῆ τὰς ψυχὰς τῶν νέων. Ἐν δὲ τῇ Ὀκτωήχῳ οὗτοι εὐρηγῆται οἱ στίχοι, τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐκφράζοντες.

Κἂν δευτέραν εἴληφας ἐν τάξει θέσιν,
 Ἄλλ' ἠδονὴ πρώτη σοι τῷ μελιρρύτῳ.
 Τὸ σὸν μελιχρὸν καὶ γλυκύτατον μέλος
 Ὅσα πιαίνει, καρδίας τ' ἐνηδύνει.
 Σειρήνες ἦδον Δευτέρου πάντως-μέλη
 Οὕτω πράως σοι δεῖ μελισταγῆς μέλος.

*) Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀμφίων ἐφεῦρε τὸν Λύδιον τρόπον· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι πρῶτος ὁ Ὀλυμπος ἠύλησε λυδιστὶ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τοῦ Τρίτου ἤχου.

§. 333.

Τρίτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκείνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲ τὸ λαλα· τὸ ὁποῖον ἀπήχησα δείχνει ἐπὶ τὸ δεξιὸν τρίτονον, ἤγουν διάστημα περιέχον τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον. Καὶ ἂν δὲν λέγηται ὀλόκληρος αὐτὴ ἡ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον λε, ζητεῖ προφορὰν βομβώδη καὶ ὀγκώδη· ἔχει δὲ ἴσον τὸν γὰ φθόγγον· εἰς δὲ τὴν Παπαδικὴν, καὶ τὸν νη ἐπὶ τῆ γὰ τόνου.

§. 334. Ὠνομάσθη δὲ Τρίτος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἓνα μὲν μείζονα τόνον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου· δύο δὲ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆ δευτέρου ἤχου· ἀπὸ τῆ αὐτοῦ βόμβου ἂν ἀναβῶμεν τρεῖς τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, εὐρίσκεται τὸ ἴσον τῆ Τρίτου ἤχου. Ὅθεν τὸ ἴσον τοῦ τρίτου ἤχου εἶναι ὀξύτερον ἀπὸ τὸ ἴσον τῆ μὲν δευτέρου ἤχου, κατὰ τόνον ἐλάχιστον· τοῦ δὲ πρώτου ἤχου, κατὰ τόνους ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον.

§. 335. Ὁ Τρίτος ἤχος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς ἑναρμόνιον κλίμακα:

ἐπικήδιον ἐπὶ Πύθωνι. Ὁ δὲ Πίνδαρος εἰς τοὺς Παιᾶνας λέγει, ὅτι ἡ λυδία μουσικὴ ἐδιδάχθη πρῶτον εἰς τοὺς γάμους τῆς Νιόβης. Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ Ἰαμβος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Τόρηθος πρῶτος μετεχειρίσθη τὴν λυδίαν μουσικὴν. Νικόλαος δὲ ὁ Λυμασκηνὸς λέγει, ὅτι ὁ παῖς τῆ Διὸς καὶ τῆς Τορρήβιας πλαζόμενος περὶ τινὰ λίμνην, ἣτις ἀπ' αὐτοῦ Τορρήβια ἐκλήθη, φθογγῆς νυμφῶν ἤκουσεν, ἃς καὶ μούσας Ἄνδοι καλοῦσι, καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὰς κτῶδες ἐδίδαξε τὰ μέλη.

πα δ̄ γα δι κε ρ νη Πα.

Καὶ ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν κλίμακα δὲν εὐρίσκεται τόνος οὔτε ἐλάσσων, οὔτε ἐλάχιστος, ἀλλὰ πέντε μὲν τόνοι, δύο δὲ τεταρτημόρια τοῦ μείζονος τόνου, διὰ τοῦτο ὑπάγεται εἰς τὸ διατεσσάρων σύστημα, ἤγουν εἰς τὴν Τριφωνίαν.

νη πα βουό γα, γα δι κε Ζωρ

ἦ ἢ ἢ ἦτος ἦῖ, ἦ ἢ ἦ ἦτος ἦῖ. (§.261, καὶ §.57.)

§. 336. Δεσπόμενοι φθόγγοι εἰς τὸν Τρίτον ἦχον εἶναι οἱ πα, γα, κε. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τοῦ τρίτου ἦχου εἶναι τὸ ρ· τὸ ὁποῖον ὅταν εὐρίσκηται ἐπὶ τῷ γα, ζητεῖ τὸν μὲν γα τόνον φυσικὸν τὰ δὲ λοιπὰ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα τῶν τόνων, τὰ ζητεῖ καθὼς διωρίσθησαν εἰς τὴν κλίμακά του· τιθέμενον δὲ ἐπὶ τῶν δύο φθόγγων, ζω, ββ, τοὺς ζητεῖ μὲ ὑφῆσιν. Ἐπὶ δὲ ἄλλου τόνου τιθέμενον, θέλει νὰ ἀφήνη μὲν αὐτὸς ὁ τόνος τὸν φθόγγον τε, νὰ φθέγγηται δὲ τὸν γα, καὶ νὰ συκιστᾶται ἡ ποιότης τοῦ Ζαζα, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος κατὰ τὴν ιδέαν, τὴν ὁποίαν ζητεῖ αὕτη ἡ φθορά.

§. 337. Καταλήξεις δὲ εἰς τὸν Τρίτον ἦχον ἀτελεῖς μὲν, γίνονται εἰς τὸν κε· ἐντελεῖς δὲ, εἰς τὸν πα· καὶ τελικαὶ εἰς τὸν γα. Διότι ἀρχόμενος ὁ τρίτος ἦχος, ἀφ' οὗ δείξη τὸν βου δίσιν, φέρεται πρὸς τὸν κε, ὅπου καὶ καταλήγει ἀτελῶς· ἔπειτα στρέφεται ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ δείχνει τὸν βου φυσικόν, καὶ καταλήγει εἰς τὸν πα ἐντελῶς· καὶ τέλος στρεφόμενος ἐπὶ τὸ ὀξύ, πέρνει τὸν βου δίσιν, καὶ καταλήγει τελικῶς εἰς τὸν γα· σπανίως δὲ καταλήγει καὶ εἰς τὸν νη ἀτελῶς. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν τρίτον ἦχον εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδιωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν Πρῶτον ἦχον· πλὴν τῶν μαρτυριῶν τῷ Ζω ἦτις γράφεται οὕτω ἦῖ, καὶ τῆς τριφωνίας αὐτοῦ.

ἐπὶ τὸ ὄξύ βου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑφρσεις, καὶ γράφεται ἕ-
 τως ἢ μαρτυρία τῶν ^β?? . Τούτῃ ἢ κατιοῦσα ἑπταφω-
 νία εἶναι δέσεις εἰς τὸν τρίτον ἤχον, καὶ σπανίως
 ζητεῖται ἢ μαρτυρία τῆς, ἐπειδὴ οὔτε κατάληξις γί-
 νεται εἰς αὐτόν.

§. 338. Ἐνάρχεται δὲ τὸ μὲν Ἀπήχημα τῆς Τρίτης
 ἤχου ἀπὸ τῆς νη καὶ λήγει εἰς τὸν γα· ὁ δὲ προσα-
 λλόμενος στίχος ἀπὸ τῆς κε καὶ λήγει εἰς τὸν γα μὲν,
 ὅταν ἢ μαρτυρία τῆς τροπαρίου κεῖται μόνη, ὡς ἄρ,
 ἢ ?? . Ὅταν ὁμως παράκειται καὶ Ἐλαφρὸν, ὡς ^ππ
^{πα} , ἢ ἄρ ^ππ , τότε λήγει εἰς τὸν πα. Αὐτὸς

δὲ ὁ τρίτος ἤχος ἐνάρχεται ἀπὸ τῆς γα· μεταβαίνων
 δὲ ἀπὸ μὲν τῆς πρώτου ἤχου, ἐνάρχεται κατὰ διτο-
 νίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἢ ἐπὶ τὸ βαρύν· ἀπὸ δὲ τῶν πλα-
 γίων, πρώτου καὶ δευτέρου, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ
 ὄξύ· ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὄξύ· ὡσαύτως
 καὶ ἀπὸ τῆς τετάρτου τῆς λήγοντος εἰς τὸν βου· ἀπὸ
 δὲ τῆς Πλαγίου τετάρτου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὄξύ
 καὶ ἀπὸ τῆς Βαρύος, κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον.

§. 339. Τὸ ἦθος τῆς Τρίτου ἤχου, ἂν εἶναι ἐκεῖ-
 νος ὅς τις ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· Φρύγιος,
 σῶζει χαρακτῆρα, σκληρὸν, ἐνθερμον, ἀλαζονικὸν,
 ὀρμητικὸν, καὶ φρικώδη. Διὸ λέγει ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι
 ἐπὶ τῆς Φρυγίᾳ τρόπου ἤχουν τὰς σάλπιγγας καὶ τὰ
 πολεμικὰ ὄργανα. Καθὼς δὲ φανερόνουσιν οἱ ἐν τῇ
 Ὀκιοίχῳ στίχοι, σῶζει καὶ τὸν ἀνδρικὸν, ἀχομ-
 ψον, καὶ ἀπλοῦν.

Εἰ καὶ τρίτος· εἶ, πλὴν πρὸς ἀνδρικοὺς πόνους

Σύνεγγυς εἶ πῶς τῆς προάρχοντος Τρίτε.

Ἄχομψος, ἀπλοῦς, ἀνδρικός πάνυ Τρίτε,

Πέφηνας ὄντως, καὶ σὲ τιμῶμεν Τρίτε.

Πλήθους κατάρχων ἰσαρίθμου σοι Τρίτε,

Πλήθει προσήκεις προσφυῶς ἡρμοσμένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Περὶ τοῦ Τετάρτου ἤχου.

§. 340.

Τέταρτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπηχεῖται μὲ τὸ Ἀγιά· τὸ ὁποῖον ἀπῆχημα εὐρίσκεται καὶ εἰς πολλὰ μέλη γεγραμμένον μὲ τοὺς μουσικοὺς χαρακτῆρας. Ψαλλόμενον δὲ, ζητεῖ προφορὰν ἀνδρικήν καὶ τραχεῖαν, διὰ τὴν συσταθῆ ἢ ποιότητος τῆς αγια. Ἐχεῖ δὲ ἴσον τῆς φθόγγου, δι, πα, βου, ὁ τέταρτος ἤχος.

§. 341. ὠνομάσθη δὲ Τέταρτος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἕνα μὲν μείζονα τόνον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς πρώτου ἤχου· δύο δὲ τόνους, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς δευτέρου ἤχου· τρεῖς δὲ τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς τρίτου ἤχου· ἀπὸ τῆς αὐτῆς βόμβου εἰάν ἀναβῶμεν τέσσαρας τόνους, εὐρίσκεται τὸ ἴσον τῆς τετάρτου ἤχου. Ὅθεν ὅταν μὲν τεθῆ βόμβος ὁ νη, τὸ ἴσον τοῦ μὲν πρώτου ἤχου εἶναι ὁ πα· τῆς δὲ δευτέρου, ὁ βου· τοῦ δὲ τρίτου ὁ γα· καὶ τοῦ τετάρτου ὁ δι. Ὅταν δὲ τεθῆ βόμβος ὁ δι, τότε τὸ ἴσον τῆς μὲν πρώτου ἤχου εἶναι ὁ κε· τῆς δὲ δευτέρου, ὁ ζω· τῆς δὲ τρίτου, ὁ νη· καὶ τῆς τετάρτου, ὁ πα. Ὅταν δὲ εἶναι ἴσον τοῦ μὲν πρώτου ἤχου ὁ κε· τῆς δὲ δευτέρου, ὁ δι· τῆς δὲ τρίτου, ὁ γα· τότε εὐρίσκεται ἴσον τῆς τετάρτου ἤχου ὁ βη.

§. 342. Ὁ Τέταρτος ἤχος μεταχειρίζεται διατονικήν κλίμακα κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα. Διὰ τῆς τοῦ Ἀγια λαμβάνον ἴσα δύο, τὸν πα καὶ τὸν δι, ὅταν ἔχη ἴσον τὸν πα, καταβαίνει τέσσαρας τόνους,

ἔχοντας διαστήματα ὅμοια μὲ τοὺς τέσσαρας τόνους τοὺς ἀπὸ τῆ δι κατιόντας. Καὶ ἐὰν μὲν διὰ τὴν κατὰ βᾶσιν δὲν εὐρίσκηται διαφορὰ εἰς τὰ δύο Ἴσα τῆ αγια, διὰ τὴν ἀνάβᾶσιν ὅμως εἶναι πολλὴ ἡ διαφορὰ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνομοιότητος τῶν διαστημάτων· διότι εὐθὺς τὸ διάστημα δι κε διαφέρει ἀπὸ τὸ πα βᾶ· καὶ τὸ κε ζω, ἀπὸ τὸ βου γα· κ. τ. λ. Ὅταν δὲ ὁ τέταρτος ἤχος ἔχη βᾶσιν, ἦγυν Ἴσον τὸν βου τόνον, τότε τὸ Ἀπήχημά τε εἶναι Λεγετος. Τὸν ἔχοντα δὲ τοιοῦτον Ἴσον Μανουὴλ μὲν ὁ Βρῦέννιος θέλει Τέταρτον ἤχον· οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ψαλμωδοὶ θέλουσι νὰ λέγηται οὗτος ὁ ἤχος Μέσος τοῦ τετάρτου, διότι εὐρίσκεται ἀνὰ μέσον τῆ δι καὶ τῆ νη· καὶ φθέγγονται αὐτὸν Λεγετος· ὅθεν καὶ ἡ μαρτυρία μας ^β.

§. 343. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τὸν Τέταρτον ἤχον εἶναι οἱ δι, βᾶ, ὅταν ἔχη Ἴσον τὸν βου, ὅτε θέλει νὰ ἀκούηται ἐνίοτε καὶ ἡ ὕφεσις τοῦ κε· ὅταν δὲ ἔχη Ἴσον τὸν πα, ἢ τὸν δι, τότε καὶ δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς πα, δι, ζω. Σημεῖα δὲ τῆς φθορᾶς τούτου τῆ ἤχου διὰ μὲν τὸν τόνον βου, τὸ ξ· διὰ δὲ τὸν δι, τὸ ς· καὶ κάθε ἄλλο σημεῖον, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διωρίσθησαν εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα κατὰ τὸ Διαπασῶν (§. 325.). Γίνωσκε δὲ, ὅτι ὅταν μὲν δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ ἀκούηται μέλος τῆ κεακες, τότε ἐπειδὴ εἶναι βᾶσις τῆ Αγια ὁ δι, δὲν χρειάζεται σημεῖον ἐτέρας φθορᾶς διὰ ἔνδειξιν. Ὅταν δὲ δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ γίνηται Ζαζα, τότε εἶναι βᾶσις τῆ αγια ὁ πα, καὶ πρέπει νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆ πρώτου ἐπὶ τὸ ὄξυ τόνου τὸ ξ, ἢ ἐπὶ τῆ δευτέρου τὸ ς, καὶ τὰ λοιπὰ διὰ ἔνδειξιν.

§. 344. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ ὁ Τέταρτος ἤχος, ὅταν ἔχη Ἴσον τὸν βου, ἀτελεῖς μὲν καὶ ἐντελεῖς εἰς

τοὺς δι, βου· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν βου. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν δι, ἀτελεῖς μὲν καταλήξεις ποιεῖ εἰς τὸν πα, καὶ εἰς τὸν ζω· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν δι. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν πα, ἀτελεῖς μὲν καταλήξεις ποιεῖ εἰς τὸν δι, βου· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς, εἰς τὸν πα· κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ποιεῖ τὰς τελικὰς καταλήξεις εἰς τὸν βου. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον εἶναι ἐκεῖνα, ἅτινα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν πρῶτον ἦχον κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα (§. 325.).

§. 345. Ἐνάρχεται δὲ ὁ Τέταρτος ἦχος, ὁ ἔχων ἴσον τὸν πα, ἀπὸ τῆς τόνου πα, ὅπου καὶ λήγει ὁ προπαλλόμενος στίχος· ὅτε δὲ ἔχει ἴσον τὸν βου, λήγει καὶ ὁ προπαλλόμενος στίχος εἰς τὸν βου· μεταβαίνων δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἦχων, κατὰ τὸ ἴσον λαμβάνει καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως.

§. 346. Διαφέρει δὲ ὁ τέταρτος ἦχος ἀπὸ μὲν τὸν πρῶτον κατὰ τὸ Ἀναστασιματάριον τῆς Πέτρας, καθ' ὃ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει ἑκαγχι· ἦχον ὁδεύει κατὰ τὸ Διαπασῶν· ὁ δὲ πρῶτος ἦχος ὁδεύων κατὰ τὸν Τροχόν, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει αἰεταίς. Ἐτι διαφέρει καὶ κατὰ τῆς Δεσπόζοντος φθόγγου· διότι ὁ μὲν πρῶτος ἦχος ἔχει Δεσπόζοντος τῆς πα, γὰρ ὁ δὲ τέταρτος τῆς ββ, δι· καὶ ἔτι κατὰ τὰς καταλήξεις· διότι ὁ μὲν πρῶτος, ἀτελῶς μὲν λήγει εἰς τὸν γα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν πα· ὁ δὲ τέταρτος ἦχος λήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν ββ.

§. 347. Τὸ ἦθος τῆς Τετάρτης ἡχῆς σφίζει χαρακτῆρα τὸ πανηγυρικὸν καὶ τὸ χορευτικόν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχη ἴσον τὸν δι, σφίζει τὸ ἀξιοματικόν καὶ μεγαλοπρεπές· ὅταν δὲ τὸν ββ, τὸ παθητικόν καὶ ἴ-

δονικόν· καὶ ὅταν τὸν πα, τὸ ταπεινὸν καὶ διαπε-
ραστικὸν τῆς καρδίας εἰς παρακίνησιν τῶν ψυχικῶν
δυνάμεων. Ἐν δὲ τῇ Ὀκτῶνῳ τοῖστον ἐκφράζεται
τὸ ἦθος αὐτῆ (*).

Πανηγυριστῆς καὶ χορευτῆς ὧν φέρεις
Τέταρτον εὐχος μουσικωτάτῃ κρίσει.
Σὺ τοὺς χορευτὰς δεξιόμενος πλάττεις,
Φωνὰς βραβεύεις, καὶ κροτῶν ἐν κυμβάλοις.
Σὲ τὸν Τέταρτον ἦχον ὡς εὐφωνίας
Πλήρη, χορευτῶν εὐλογῆσαι τὰ στίφη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆ Πλαγίου Πρώτου ἦχου.

§. 348.

Πλάγιον τῆ πρώτου ἦχον ὠνόμασαν οἱ Ψαλμοῦδοι
ἐκεῖνον, ὅς τις εὐρίσκεται τέσσαρας τόνους βαρύτερον
ἔχων τὸ Ἴσον ἀπὸ τὸ Ἴσον τῆ Πρώτου ἦχου· του-
τέστιν ἂν τὸ Ἴσον τῆ πρώτου ἦχου εἶναι ἐπὶ τῆ τόνου

*) Ἐάν ὁ τέταρτος ἦχος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἐλέγετο ἀπὸ τοὺς Ἀρ-
χαῖος Ἑλληνας Μιζολύδιος, ἐφεῦρεν αὐτὸν ἡ Σαπφῶ δι-
τι πρὸ αὐτῆς τρεῖς μόνους τρόπους ἐγνώριζον οἱ μουσικοί,
Δώριον, Αὐδιον, καὶ Φρύγιον. Λαβόντες λοιπὸν αὐτὸν
τὸν τρόπον, συνέλεξαν μὲ τὸν Δώριον, καὶ μετέδωκαν εἰς
αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὰ ἦθη ἐκεῖνα.

„ Καὶ ἡ μιζολύδιος δὲ παιθητικὴ τις ἔστι, τραγωδίαις
„ ἁρμοζουσα. Ἀριστόξενος δὲ φησι, Σαπφῶ πρώτην εὐ-
„ ρασθαι τὴν μιζολυδιστί, παρ' ἧς τοὺς τραγωδοποιούς
„ μαθεῖν. Λαβόντας γοῦν αὐτούς, συζεῦξαι τῇ Δωριστί
„ ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀξιοματικὸν ἀποδίδω-
„ σιν, ἡ δὲ τὸ παιθητικὸν μέμικται δὲ διὰ τούτων τρα-
„ γωδία.“ Πλούταρχος.

κε, τὸ ἴσον τῆ πλαγίῃ πρώτῃ ἤχου ἔχει ἴσον τὸν τόνον πα· διότι βάσιν ἢ ἴσον πρέπει νὰ ἔχη τοιοῦτον, ὡσεὶ ἐλευθέρως μὲν νὰ ἀναβαίῃ τόνους ἐπὶ τὰ, νὰ δεικνύῃ δὲ τὸν πρώτον ἤχον τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ ὄξύ· τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ τόνος πα, καὶ τῆτον ἔχουσιν ἴσον τὰ παπαδικὰ καὶ τὰ στιχηραρικὰ τρίτου τῆ ἤχῃ. Τὰ δὲ εἰρημολογικὰ θέλουσιν ἴσον εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον τὸν τόνον κε· μὲ ὄλον τῆτο μὲ τὴν φθορὰν τοῦ πα· διότι ἢ κατάβασις γίνεται ὡς ἀπὸ τῆ πα, ἐπειδὴ τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ γίνεται αἰεαἰες, καὶ ὄχι λεχεαἰες. Ἀπηχεῖται δὲ αὐτὸς ὁ ἤχος μὲ τὸ αἰεαἰες, τὸ ὁποῖον, δεικνύει ἀνόβασιν καὶ κατάβασιν δύο τόνων, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστῃ· καὶ δὲν ζητεῖ Προσλαμβανόμενον ἐπὶ τὸ βαρὺ πρὸς μέτρησιν τῆ ὑπ' αὐτὸν τὸν πα διαστήματος, ἀλλὰ μετρούμενος μὲ τὰ ὑπὲρ αὐτὸν διατονικὰ διαστήματα φανερόναι τὸν ἑαυτὸν του.

§. 349. Κλίμακα δὲ μεταχειρίζεται αὐτὸς ὁ ἤχος τὴν Διατονικὴν κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα· καὶ ἐπειδὴ θέλει πολλάκις τὸν ζω ὑφῆσιν, καὶ ἐξεταζόμενον τὸ ζω κε διάστημα, εὐρίσκεται τεταρτημόριον τῆ μείζονος τόνου, λαμβάνει μίαν κλίμακα, ἣτις εἶναι μικτὴ ἐκ διατονικῆ καὶ ἑναρμονίῃ γένους ὄιον,

πα ββ γα δι, κε ρ νη Πα.

Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ Πλαγίου πρώτῃ ἤχου, ὅταν μεταχειρίζεται ταύτην τὴν μικτὴν κλίμακα, εἶναι τὸ ρ, τὸ ὁποῖον τιθέμενον ἐπὶ τῆ ζω, τὸν ζητεῖ ὑφῆσιν· ὅταν ὅμως μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα, τότε τίθεται τὸ ρ ἐπὶ τῆ πα, ἢ ἐν ἀπὸ τὰ δειχθέντα (§. 325.) σημεῖα τῶν διατονικῶν φθορῶν εἰς τὸν ἰδίον τῆ τόπον, καὶ γίνεται γνωστόν. Μεταχειριζόμεθα δὲ τοιαύτην φθορὰν, ὅταν γίνηται κάμμία μεταβολή· διότι ἀλλέως εἶναι περιττόν.

§. 350. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους κατὰ μὲν τὰ

στιχηραρικὰ καὶ παπαδικὰ ἔχει τὸς πα, δι, κε' καὶ θέλει νὰ ἀκήηται καὶ ἡ ὕφεις τῆ ζω' κατὰ δὲ τὰ εἰρημολογικὰ, ἔχει τὸς κε, νη' καὶ δὲν θέλει νὰ ἀκούηται τόσον ὁ ζω ὕφεις, ἀλλὰ φυσικός· πρὸς δὲ διάκρισιν, ὅταν εἶναι ὁ ζω ὕφεις, τίθεται τὸ σημεῖον ρ ἐπὶ τῆ ζω.

§. 351. Καταλήξεις δὲ γίνονται κατὰ μὲν τὰ στιχηραρικὰ καὶ παπαδικὰ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸς δι, κε' ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ, εἰς τὸν πα' κατὰ δὲ τὰ εἰρημολογικὰ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν νη' ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν κε' τελικαὶ δὲ εἰς τὸν πα, καὶ εἰς τὸν κε. Ὅταν δὲ γίνηται ἡ κατάληξις τῶν εἰρημολογικῶν εἰς τὸν πα, καταβαίνει ἡ περίοδος ἀπὸ τῆ κε φυσικῶς, καὶ ὄχι πλέον ὡς ἀπὸ τῆ πα. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν πλάγιον τῆ πρώτῃ ἤχον εἶναι ἐκεῖνα, τὸ ὁποῖα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν πρῶτον ἤχον κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα· ὅταν ὁμοῦς μεταχειρίζηται τὴν μικτὴν κλίμακα, μεταχειρίζεται καὶ τὰς μαρτυρίας, ὡς ἐδηλώθησαν (§. 262.).

§. 352. Ἐνάρχεται δὲ τὸ μὲν ἀλήχημα τῆ Πλαγίῃ πρώτῃ ἤχου ἀπὸ τῆ πα, καὶ λήγει εἰς τὸν πα. Αὐτὸς δὲ μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τῆ κυρίῃ τῆ κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ ποιεῖ τὴν ἔναρξιν· ἀπὸ δὲ τῆ τρίτῃ καὶ τῆ Βαρέος κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῆ δευτέρῃ, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ κατὰ τριτονίαν· ἀπὸ δὲ τῆ πλαγίῃ δευτέρου, ἀπὸ τῆ αὐτῆ ἴσου· ἀπὸ δὲ τῆ τετάρτῃ λήγοντος εἰς τὸν ββ, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῆ πλαγίῃ τετάρτου, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§. 353. Διαφέρει δὲ ὁ Πλάγιος τῆ πρώτῃ ἤχος ἀπὸ μὲν τὸν πρῶτον κατὰ τῆτο· ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν βάσιν τῆ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν πλάγιον τῆ πρώτῃ, καὶ καταβαίνει περισσότερον ἀπὸ αὐτὸν· καὶ ἔτι κατὰ τὸς δεσπλόζοντας φθόγγους,

καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καταλήξεις· ἀπὸ δὲ τὸν τέταρτον, κατὰ τῆς δεσπύζοντας φθόγγας· καὶ καθὼς ἔμὲν τέταρτος ἀγαπᾷ τὴν ὕφεισιν τῆ κε, ὁ δὲ πλάγιος τῆ πρώτῃ τὴν ὕφεισιν τῆ ζω.

§. 354. Τὸ ἦθος τῆ Πλάγις πρώτῃ ἤχου κλίνει μὲν εἰς τὸ φιλοίκτημον καὶ θρηνώδες διὰ τὰ σιχηραρικά μῆλη καὶ παπαδικά· κλίνει δὲ εἰς τὸ διεγερτικὸν καὶ χορευτικὸν διὰ τὰ εἰρμολογικὰ εἰς ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου· εἰς δὲ βραδεῖαν, εἰς τὸ κεχηνὸς καὶ χαῦνον.

Θρηνωδὸς εἶ σὺ, καὶ φιλοίκτημων ἄγαν.

Ἄλλ' εἰς τὰ πολλὰ, καὶ χορεύεις εὐρύθμως.

Ὁ μουσικὸς νῆς, ὃν ἐγνώρισε τέχνη,

Τὶς ἢ παρεκλίνεσσα κλίσις πλαγίων;

Πέμπτον σε τάξις, ἀλλὰ πρῶτον τῆ μόνου,

Ἔχει σε καὶ λέγει σε, Πρῶτε Πλαγίων (*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῆ Πλάγις Δευτέρου ἤχου.

§. 355.

Πλάγιον τῆ δευτέρου ἤχου ὠνόμασαν οἱ Ψαλμοῦδοι ἐκεῖνον, ὅστις ἀπηχεῖται μὲ τὸ λεχεαλές· τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δεικνύει ἀνάβασιν ἡμιτονίς, τριη-

*) Τὸ μὲν θρηνώδες αὐτῆ καταφαίνεται ἐν τῇ Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ, καὶ ἐν τῷ, Ἄξιόν ἐστι μεγαλύνειν σε· τὸ δὲ φιλοίκτημον ἐν τῷ, τῷ Σωτῆρι Θεῷ, καὶ ἐν τῷ, Χαίρεις ἀσκητικῶν ἀληθῶς· τὸ δὲ χορευτικὸν ἐν τῷ, Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον, τὸ εἰς ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου· καὶ το χαῦνον εἰς τὰς καταβασίας τὰς ψαλλομένας εἰς βραδεῖαν ἀγωγὴν χρόνου.

μιτονίς, καὶ ἡμιτονίς, καὶ κατάβασιν τὴν αὐτήν. Βάσιν δὲ ἢ ἴσον πρέπει νὰ ἔχη τοιῖτον, ὥστε ἐλευθέρως μὲν νὰ ἀναβαίνη τόνους ἐπτά, νὰ δεικνύη δὲ τὸν δευτέρον ἦχον τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ ὄξύ, ἢ καὶν τρεῖς. Τοιῖτος δὲ εἶναι ὁ τόνος πα, καὶ τῆτον ἔχουσιν ἴσον τὰ παπαδικὰ καὶ τὰ στιχηρὰ εἰς τὸν πλάγιον τῆ δευτέρου ἦχον· τὰ δὲ εἰρημολογικὰ θέλουσιν ἴσον εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον τὸν τόνον κε, ἢ καὶν τὸν δι. Φανερόναι δὲ τὸν ἑαυτὸν του διὰ τῶν χρωματικῶν διαστημάτων, πα βου, βου γα, χωρὶς νὰ ζητῆ προσλαμβανόμενον ἐπὶ τὸ βαρὺ πρὸς μέτρησιν τῆ ὑπὸ τὸν πα διαστήματος· ἢ διὰ τῆ εἰς ἑαυτὸν πλαγιασμῆ τοῦ κυρίως του, καθὼς λέγουσιν οἱ ψαλμωδοί.

§. 356. Κλίμακα δὲ ἔχει τὴν ἐξῆς χρωματικὴν

πα ρ β δι, κε ρ β Πα·

ἣτις συντίθεται ἀπὸ δύο χρωματικὰ τετράχορδα ὁμοία. Σημεῖα δὲ φθορᾶς διὰ ταύτην τὴν κλίμακα εἶναι δύο· τὸ ∞, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τοῦ πα, καὶ ἐπὶ τοῦ κε· καὶ ἀποβλέπον εἰς τὸ ὄξύ, ζητεῖ ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον, ὡς παρισῶσιν οἱ ἐν τῷ διαγράμματι ἀριθμοί (§. 245.)· καὶ τὸ β, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῆ δι, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτὸν Πα· καὶ ἀποβλέπον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ζητεῖ ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον οὕτως, ὡς παρισῶται (§. 245.)· μεταχειρίζεται δὲ πολλάκις καὶ τὴν ἐξῆς μικτὴν

πα ρ β δι, κε ζω νη Πα·

ἀλλὰ τότε πρὸς διάκρισιν τίθεται ἐπὶ τῆ πρώτως ἀπαντωμένου τόνου τοῦ διατονικοῦ τετραχόρδου σημεῖον μιᾶς τῶν διατονικῶν φθορῶν (§. 325.). Εἰς τὰ εἰρημολογικὰ ὅμως μεταχειρίζεται τὴν χρωματικὴν ἐκείνην κλίμακα, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν (§. 328.).

§. 357. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους κατὰ μὲν τὰ

σιχηραρικά και παπαδικά έχει τους πα, δι, κε· όπου και θέλει να ἀκέηται ἡ δίσσις τῆ γα, διὰ να χρωματίζεται ἀπὸ αὐτὴν ὁ δι· κατὰ δὲ τὰ εἰρημολογικὰ ἔχει τῆς δι, β8, ὅταν εἶναι καὶ Ἴσον ὁ δι.

§. 358. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν δι· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν πα· ἐνίοτε ποιεῖ καὶ τελικὰς καταλήξεις εἰς τὸν δι, διότι καὶ ἀπηχεῖται πολλάκις καὶ μὲ τὸ κε2α2ω, καθὼς εἶναι τὸ νεκρώσιμον, Ἄγιος ὁ Θεός· εἰς δὲ τὰ εἰρημολογικὰ ἀτελεῖς μὲν καὶ τελικὰς εἰς τὸν δι· ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν βου.

§. 359. Ἐνάρχεται δὲ τὸ μὲν ἀπήχημα τῆ πλαγίᾳ δευτέρου ἤχου ἀπὸ τοῦ πα, καὶ λήγει ἐπὶ τὸν πα μὲν, ὅταν εἶναι κεχεαλες· ἐπὶ τὸν δι δὲ, ὅταν εἶναι κε2α2ω. Αὐτὸς δὲ μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τῆ κυρίᾳ τ8, ἐνάρχεται κατὰ τριτονίαν ἢ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆ πρώτου ἤχου τοῦ ἔχοντος Ἴσον τὸν κε· ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίου πρώτου, καὶ τοῦ τετάρτου καὶ λήγη εἰς τὸν β_η, κατὰ τὸ αὐτὸ Ἴσον· ἀπὸ δὲ τῆ τρίτου καὶ βαρέος, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῆ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§. 360. Διαφέρει δὲ ἀπὸ μὲν τοὺς ἄλλους ἤχους κατὰ τὸ χρωματικόν· ἀπὸ δὲ τῆ δευτέρου, καθὸ αὐτὸς ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἐν ᾧ ὁ δεύτερος ἔχει ἔκτασιν ὀλιγωτέραν μὲν ἐπὶ τὸ ὀξύ, περισσοτέραν δὲ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ ἐκείνον· καὶ ἔτι κατὰ τοὺς δεσπόμενους φθόγγους· καὶ κατὰ τὰς ἐντελεῖς, καταλήξεις· διότι εἰς τὰ σιχηρὰ ὁ μὲν δεύτερος ἤχος ποιεῖ τὰς ἐντελεῖς καταλήξεις δύο τόνους κατωτέρω τῆς βάσεως· ὁ δὲ Πλάγιος τῆ δευτέρου, εἰς τὴν αὐτὴν βάσιν.

§. 361. Τὸ ἦθος τούτου τοῦ ἤχου σφίζει χαρακτηριστῆρα ὁρμύζοντα εἰς ἄσματα ἐπικήδεια, καὶ εἰς με-

λέταις ὑψηλάς καὶ θείας. Οὕτως ἔχει εἰς τὰ σιχηρὰ καὶ παπαδικά. Εἰς δὲ τὰ εἰρημολογικὰ σώζει χαρακτῆρα ἡδονικόν, ὅπερ δηλαδὴ πλεονάζει μὲν ἡ ποιότης τῆ βαβης καὶ δὲν ἀκούεται ἡ τοῦ κεδαρω. Εἶναι δὲ ἡ ἡδονή του διπλασία τῆς τοῦ δευτέρου, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τοὺς ἐξῆς σίχους.

Ἐκτος μελωδὸς, ἀλλ' ὑπέρφρωτος πέλεις,

Ὁ δεύτερος σὺ τῶν μελῶν δευτερεύων.

Τὰς ἡδονὰς σὺ διπλοσυνθέτως φέρεις,

Τοῦ δευτέρου πως δευτερεύων δευτέρως.

Σὲ τὸν μελιχρὸν, τὸν γλυκὺν, τὸν τέττιγ'α,

Τὸν ἐν πλαγίοις δεύτερον τίς οὐ φιλεῖ;

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Β'.

Περὶ τοῦ Βαρύος ἤχου.

§. 362.

Βαρὺν ἤχον ὠνόμασαν οἱ ψαλμοῦδοι τὸν πλάγιον τοῦ τρίτου ἤχου ἐξ ἀρχαιολογίας. Διότι, καθὼς λέγουσιν, ἐπινοήσας ὁ Ἑρμῆς τὴν λύραν ἐπτάχορον, ἐδίδαξε καὶ φθόγγους ἐπτά, καὶ ἤχους ἐπτά· βαρύτιτος δὲ τῶν ἐπτά φθόγγων ἦτον ὁ ζω· διὰ τῆτο καὶ ὁ ἤχος ὅς τις εἶχεν ἴσον τὸν ζω, ὠνομάσθη Βαρὺς ἤχος. Ὑστερον ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ μετ' αὐτὸν αὐξήσαντες εἰς ὀκτώ τὰς χορδὰς, καὶ τοὺς φθόγγους, καὶ τὸς ἤχους, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀλλάξωσι τὸ ὄνομα τῆ Βαρύος ἤχου, διὰ νὰ μὴν ἀλησμονηθῇ παντάπασιν ἡ ἀρχαιότροπος λύρα. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Βαρὺς ἤχος εἰς μὲν τὰ σιχηρὰ καὶ εἰρημολογικὰ τοῦτον τὸν τρόπον

22 $\frac{\rho}{\alpha \quad \alpha \quad \beta \epsilon \varsigma}$ 22 εἰς δὲ τὰ παπαδικὰ καὶ εἰς τὸς κα-

§. 365. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ ὁ Βαρὺς ἦχος, ὅταν μὲν μεταχειρίζηται τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν δι, καὶ εἰς τὸν νη, καὶ σπανίως εἰς τὸν πα· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικῶς, εἰς τὸν γα· ὅταν ὅμως μεταχειρίζηται τὴν διατονικὴν κλίμακα, ἀτελεῶς μὲν λήγει εἰς τὸν δι, ἐντελεῶς δὲ εἰς τὸν πα, καὶ εἰς τὸν ζω· τελικῶς δὲ εἰς τὸν ζω. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὁ τρίτος ἦχος καὶ ὁ πρῶτος.

§. 366. Ἐνάρχεται δὲ τὸ ἀπήχημα τῷ Βαρύος ἦχου κατὰ μὲν τὸ στιχηράριον καὶ εἰρμολόγιον ἀπὸ τοῦ γα, καὶ λήγει εἰς τὸν γα· κατὰ δὲ τὴν παπαδικὴν καὶ τὸ καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον, ἀπὸ τοῦ νη, καὶ λήγει εἰς τὸν ζω (§.362). Αὐτὸς δὲ ὁ στιχηραρικὸς Βαρὺς μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τοῦ πρώτου ἦχου τῷ ἔχοντος Ἴσον τὸν κε, ἐνάρχεται κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῷ δευτέρου, καὶ τῷ τετάρτου τῷ λήγοντος εἰς τὸν βου, κατ' ἐλάχιστον τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἀπὸ δὲ τῶν πλαγίων πρώτου καὶ δευτέρου, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἀπὸ δὲ τῷ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ἀπὸ τῷ τρίτου, κατὰ τὸ αὐτὸ Ἴσον.

§, 367. Διαφέρει δὲ ὁ Βαρὺς ἦχος ἀπὸ μὲν τῶν ἄλλουσι κατὰ τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα· ἀπὸ δὲ τὸν τρίτον ἦχον, κατὰ τῶν διαφορετικῶν δεσπόζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς διαφορετικὰς καταλήξεις· ὁ δὲ κατὰ τὰ παπαδικὰ βαρὺς ἦχος· διαφέρει ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὅλης κατὰ τὸ Ἴσον καὶ τὰς καταλήξεις.

§. 368. Τὸ ἦθος τοῦ Βαρύος ἦχου κλίνει εἰς τὸ ἡσυχαστικόν· καὶ μάλιστα ὅταν μεταχειρίζηται τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα, σφίξει χαρακτῆρα γαλήνιον, εἰρηρικόν, καὶ δυνάμενον μετριάζειν τὸ ἐξορμητικόν τῷ τρίτου ἦχου, καὶ κατακοιμίζειν τὰ πνεύματα· διὰ τοῦτο ἀπαρέσκει μὲν τοῖς νέοις καὶ τοῖς εὐγε-

νέσιν· ἀρέσκει δὲ τοῖς ἀπλοῖς καὶ γέρουσι· τοιῶτον δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ στίχων ἐκφράζεται τὸ ἦθος αὐτοῦ.

“Ὀπλιτικῆς φάλαγγος οἰκεῖον μέλος,
 Ὁ τῆ βάρους σὺ κλῆσιν εἰληφῶς φέρεις.
 Ἦχον τὸν ἀπλοῦν, τὸν βάρους ἐπώνυμον,
 Ὁ τῆς λογισμοῦς ἐν βοαῖς μισῶν φιλεῖ.
 Ἄνδρῶν δὲ ἄσμα δευτερότριτε βρέμεις,
 Ὡν ποικίλος δὲ, τοὺς ἀπλῆς ἔχεις φίλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ τοῦ Πλάγιου Τετάρτου Ἦχου.

§. 369.

Πλάγιον τῆ τετάρτου ἦχον ὠνόμασαν οἱ ψαλμῳδοὶ ἐκεῖνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲ τὸ λεαγιε· τὸ ὁποῖον σῶζον προφορὰν ἡγεμονικὴν καὶ σοβαρὰν δεικνύει ἀνάβασιν καὶ κατόβασιν ἐνὸς μὲν τόνου, μείζονος· δύο δὲ, μείζονος καὶ ἐλάσσονος· τριῶν δὲ, μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστου, καὶ τὰ λοιπὰ. Βάσιν δὲ ἡ ἴσον ἔχει τοιῶτον, ὥστε ἐλευθέρως μὲν ἀναβαίνει τόνους ἐπτά· ἐλευθέρως δὲ καταβαίνει τόνους τρεῖς. Καὶ τέσσαρας μὲν τόνους ἐπὶ τὸ ὀξύ δεικνύει ἀγία· τρεῖς δὲ τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, λεαγιε· τοιῶτος δὲ τόνος εἶναι ὁ νη. Ὅταν ὅμως ἔχη ἴσον τὸν τόνον γα, τότε ἀληθινὰ τὸ ἴσον τοῦ εἶναι τρεῖς τόνους ὀξύτερον, πλὴν τὸ μέλος βαδίζει ἀπὸ τῆ γα, ὡς ἀπὸ τοῦ νη· δηλαδὴ δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὀξύ δεικνύει μέλος τῆ ββ, καὶ ὄχι τῆ κε, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ, Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ (§.308.).

§. 370. Κλίμακα δὲ ἔχει ὁ Πλάγιος τῆ τετάρτου

ἦχος τὴν διατονικὴν κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα. Θέλει οὖτως πολλάκις νὰ πέρνη τὸν ὑπ' αὐτὸν ζῶ διεσιν· καὶ τότε τίθεται τὸ γ ἐπὶ τῆ νη πρὸς σαφήνειαν. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ πλαγίου τετάρτου ἤχου εἶναι τὸ ρ , τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῆ νη τόνου. Εἰς δὲ τὴν ἀντιφωνίαν αὐτῆ ἐπὶ τὸ ὄξυ, τίθεται τὸ ρ . Ὅταν ὁμοῦς οὗτος ὁ ἦχος ἔχη ἴσον τὸν γα τόνον, τότε τίθεται τὸ ρ ἐπὶ τοῦ γα τόνου, καὶ αὐτὸς ὁ τόνος ἀφήνει τὸν φθόγγον τῆ γα, καὶ φθέγγεται τὸν νη, καὶ παραλλαγίζεται τὸ ἐξῆς μέλος ὡς ἀπὸ τῆ νη, ἐπειδὴ μεταβάλλονται καὶ τὰ διαστήματα.

§. 371. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους εἰς τὰ σιχηρὰ καὶ εἰρημολογικὰ ἔχει τῆς νη, ββ, δι· διότι εὐθύς ἀρξάμενος, ζητεῖ νὰ δείξη μελωδίαν ἀνήκουσαν τῷ ββ, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπιστρέφει πρὸς τὸ ἴσον· ἄλλοτε δὲ ἀφορῶν εἰς τὸ ὀξύτερον, δεικνύει τὸν δι· καὶ ἀναβαίνει ἕως εἰς τὴν ὀγδόην διὰ νὰ ποιήσῃ κατάληξιν, ἀτελεῆ μὲν εἰς τὸν δι, ἐντελεῆ δὲ εἰς τὸ ἴσον τβ.

§. 372. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τῆς δι, βου, νη· ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν νη, καὶ σπανίως εἰς τὸν δι· καὶ τελικὰς εἰς τὸν νη. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν πλάγιον τῆ τετάρτου ἤχον δὲν εἶναι ἄλλα, παρὰ ἐκεῖνα ἅτινα διωρίσθησαν εἰς τὸν πρώτον ἤχον κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα.

§. 373. Ἐνάρχεται δὲ τὸ ἀπήχημα τῆ Πλαγίου τετάρτου ἤχου ἀπὸ τῆ νη, καὶ λήγει εἰς τὸν νη. Ὅταν ὁμοῦς προγράφηται τὸ μέλος δίτονον, ὁ προφαλλόμενος σίχος λήγει εἰς τὸν βου· ὅταν δὲ τρίτονον, εἰς τὸν γα, καθὼς εἴπομεν (§.308.). Αὐτὸς δὲ ὁ πλάγιος τῆ τετάρτου ἤχος ἐνάρχεται αὐτόθεν ἀπὸ τῆ νη· ὁ δὲ προφαλλόμενος σίχος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆ δι, κατιῶν διατονικῶς, λήγει εἰς τὸν νη. Μεταβαίνων δὲ ἀπὸ μὲν τῆ πρώτου ἤχου, καὶ τῆ

πλαγίου τ α , καὶ τοῦ πλαγί α δευτέρου, ἔχόντων ἴσον τὸν πα τόνον, ἐνάρχεται κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τ β δευτέρου καὶ τ β τετάρτου, ἔχόντων ἴσον τὸν β β , κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τ γ τρίτου καὶ τ γ Βαρέος, ἔχόντων ἴσον τὸν γ α , κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ.

§. 374. Διαφέρει δὲ ὁ Πλάγιος τ β τετάρτου ἤχος ἀπὸ μὲν τοὺς χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους ἤχους, κατὰ τὴν κλίμακα· ἀπὸ δὲ τ β ς διατονικοὺς κατὰ τὸ ἴσον, κατὰ τ β ς δεσπύζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς καταλήξεις.

§. 375. Τὸ ἦθος τοῦ Πλαγί α τετάρτ α ἤχε α σφύζει χαρακτῆρα, κλίνοντα εἰς τὸ θελκτικὸν, ἠδονικὸν, καὶ ἐλκυστικὸν εἰς πάθη· διὰ τ β το καὶ οἱ κῶμοι κατὰ τοῦτον τὸν ἦχον ἐμελίζοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Πρὸς τούτοις κλίνει καὶ εἰς τὸ σεμνὸν, ὅτε συμβάλλει μεγάλως ἢ βραδεῖα ἀγωγή τ β χρόνου, καὶ ἡ μετάθεσις τ β τόνου ἀπὸ τ β νη ἐπὶ τὸν γ α (§.363.). Οἱ δὲ ἐν τῇ Ὀκτωῆχῳ στίχοι τοιαῦτα λέγουσι περὶ αὐτοῦ:

Ἦχων σφραγὶς τέταρτε σὺ τῶν πλαγίων,

Ὡς ἐν σεαυτῷ πᾶν καλὸν μέλος φέρων.

Ἀνευρύνεις σὺ τοὺς κρότους τῶν ἁσμάτων,

Ἦχων κορωνὶς ὡς ὑπάρχων καὶ τέλος.

Ὡς ἄκρον ἐν φθόγγοις τε καὶ φωνῶν στάσει,

Ἄκρον σε φωνῆς δὶς σε καλῷ καὶ τέλος.

§. 376. Τῶν εἰρημένων ὀκτῶ ἤχων αἱ βάσεις, ἦγουν τὰ ἴσα ἐκάστου αὐτῶν, ὅταν ζητῆται νὰ φανερωθῶσι, καὶ ἡ σωζομένη ἐν αὐτοῖς τάξις ἀπὸ τ β ὀξέος ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ αἱ μαρτυρίαι αἵτινες φανερόνθῃσι τ β ς ἤχους καὶ γράφονται πρὸ τῶν μελῶν, καὶ αἱ μαρτυρίαι τῶν φθόγγων τῆς μελωδίας, αἵτινες γράφονται περὶ τὰ μέσα αὐτῆς, εἶναι δυνατόν νὰ ἐκφρασθῶσι μὲ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον παριστᾷ

ὁ ἐξῆς πίναξ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ φθόγγοι τῶ διαπασῶν ἔχουσι τόνους ἐπιτά, καὶ δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν ἴσα εἰς ὀκτώ ἤχους, διὰ τοῦτο ὁ πα γίνεται ἴσον τῶ πλαγίῳ πρώτου ἤχου, καὶ τῶ πλαγίου δευτέρου. Καὶ ἐὰν δὲν εὐρίσκηται φυλαττομένη ἡ τάξις τῶν πλαγίων πρὸς τοὺς κυρίους, τῆτο εἶναι, διότι συνέστησαν οἱ ὀκτώ ἤχοι τῆς ψαλμωδίας κατὰ τὸν Τροχὸν, καὶ ὄχι κατὰ τὸ Διαπασῶν.

κε	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Πρῶτος
δι	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Δεύτερος
γα	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Τρίτος
ββ	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Τέταρτος
πα	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Ⲙ π. τῶ Πρώτου
νη	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Ⲙ π. τῶ Τετάρτου
ζω	Ⲙ ⲙ	Ⲙ ⲙ	Βαρὺς

οἱ ἴσοι
τῶν ἤχων

αἱ μαρτυρίαι
τῶν ἤχων

αἱ μαρτυρίαι
τῶν φθόγγων

οἱ ἤχοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ Μεταθέσεως, ἢ Φθορῶν.

§. 377.

Κατανοήσαντες οἱ μουσικοὶ περιέργως, ὅτι ὅταν ψάλλωσι καὶ ἐπιμένωσιν εἰς ἓνα τόνον, ἢ εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον ἐπὶ πολὺ, συνειθιζόμενον τὸ ἦθος αὐτοῦ τοῦ ἦχου, προξενεῖ κόρον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ δυσαρέσκεια· ὅταν δὲ πρὸ τῆς κόρου μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλον ἦχον, νέον ἦθος εἰσερχόμενον εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν, ἔξανισᾷ ταῦτα, καὶ τὰ κατασῆνει προσεκτικὰ, ἐμεθοδεύθησαν νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τόνου εἰς τόνον, ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ ἀπὸ ἦχου εἰς ἦχον, διὰ νὰ ἀποφεύγωσι μὲ τὴν ποικιλίαν, τὴν ἀηδίαν ἣτις προξενεῖται ἀπὸ τὸ μονότροπον ἦθος τῆς μελωδίας.

„ Μονωδία γὰρ ἐν ἅπασιν ἐστὶ πλήσμιόν τε καὶ πρόσαντες· ἢ δὲ ποικιλία, τερπνόν (*).“

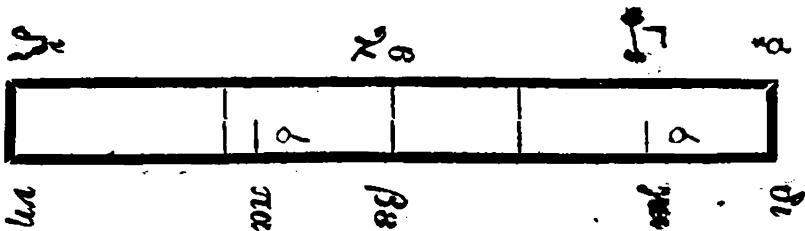
§. 378. Ἡ δὲ τοιαύτη μετάβασις λέγεται Φθορά. Καὶ ὅταν μὲν γίνηται ἀπὸ τόνου, ὡς εἴρηται (§. 370.), λέγεται καὶ Μετάθεσις· ὅταν δὲ γίνηται κατὰ ἄλλον τρόπον λέγεται μόνον φθορά. Μετάθεσις λοιπὸν εἶναι τὸ νὰ λαμβάνωμεν ἀντὶ τῆς τόνου, ὅς τις φυσικὰ γίνεται ἴσον τῆς ἦχου, ἓνα ἄλλον τόνον διὰ ἴσον, φυλάττοντες τὴν ἀναλογίαν τῶν διασημάτων τῆς κλίμακος τέττις, καὶ ὄχι ἐκείνη τῆς φυσικῆς. Οἷον τῆς δευτέρου ἦχου ἴσον εἶπομεν ὅτι εἶναι φυσικῶς ὁ τόνος δι· ὅταν ἀντὶ αὐτῆς τῆς δι λάβω τὸν κε, καὶ φυλάξω τὴν ἀναλογίαν τῶν διασημάτων τῆς κλίμακος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς κε ὡς ἀπὸ τῆς δι, τότε

*) Πλοῦταρχος ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς λόγῳ.

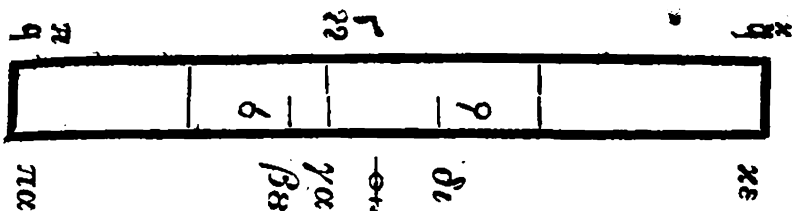
τε ψάλλω τὸν δεύτερον ἦχον κατὰ μετάθεσιν, λαμβάνων τὸν μὲν κε ἀντὶ τῆ δι, τὸν δὲ δι ἀντὶ τοῦ γα, καὶ τὸν γα ἀντὶ τῆ ββ, καὶ τὰ λοιπά· ἕτω γίνεται καὶ ἐπὶ τῆ (§.370.).

§. 379. Φθορὰ δὲ εἶναι μεταβολή, ἣτις γίνεται εἰς τὴν μελωδίαν ἢ κατὰ μετάθεσιν, ἢ ἀπὸ γένους εἰς γένος, ἢ ἀπὸ ἦχου εἰς ἦχον, ἢ ἀπὸ κλίμακος εἰς κλίμακα. Μεταχειριζόμεθα δὲ φθορὰς δεκαεξ, τῶν ὁποίων καὶ τὰ σημεῖα ἰδὲ ἐκτίθενται ἀπὸ τὰς ὁποίας ὀκτώ μὲν εἶναι διατονικαί, αἱ ρ ρ̄ ξ ρ̄ δ̄ δ̄ ξ̄ ρ̄· πέντε δὲ χρωματικαί, αἱ ρ̄ ρ̄ ρ̄ ρ̄ ρ̄· αἱ δὲ τρεῖς ἐναρμόνιοι, ρ̄ ρ̄ ρ̄.

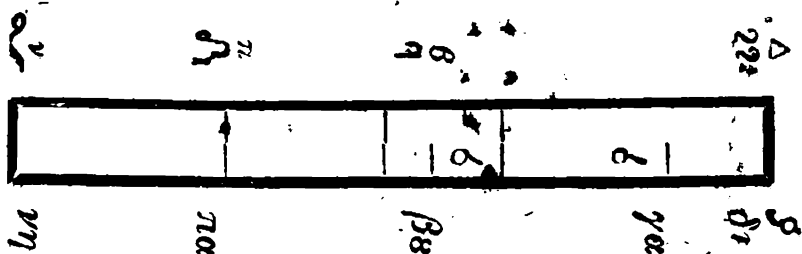
§. 380. Περί μὲν τῶν δεκατριῶν ὠμιλήσαμεν σποράδην εἰς τὰς ἰδίους τόπους, ὅπερ ἔχει κάθε μία εἰς τοὺς ὀκτὼ ἦχους· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν ἰδοῦ λέγομεν. Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τῆς ρ, καὶ λέγομεν, ὅτι αὐτὴ τίθεται ἐπὶ τοῦ δι τόνου, καὶ ζητεῖ τὸν γα δίεσιν, καὶ τὸν πα δίεσιν οὕτω· δι β βου β νη· εἰδὲ τεθῆ καὶ ἀλλοῦ, πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ ζητεῖ τὰ αὐτὰ διασῆματα. Ταύτης ἰδοῦ καὶ ἡ κλίμαξ.

§. 381. Ταύτης δὲ τῆς φθορᾶς τὸ σημεῖον ρ̄, ὅπου τίθεται, ὁ φθόγγος ἀποκτᾷ μελωδίαν καὶ ποιότητα τοῦ κεαλες, καὶ ζητεῖται ἐπὶ μὲν τὸ ὀξὺ ὑφῆσις· ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ δίεσις τοιαύτη, ὥστε νὰ εἶναι τὸ ἐπὶ τὸ βαρὺ πρῶτον διάστημα τεταρτημόριον τῆ μείζονος τόνου.

§. 382. Ταύτης δὲ τῆς φθορᾶς ρ τίθεται ἐπὶ τῆ δι, καὶ τὸ μέλος ὀδεύον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ζητεῖ νὰ ἔχη ὁ πρῶτος φθόγγος ἐπὶ τὸ βαρὺ τεταρτημόριον τῆ μείζονος τόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τὸ βαρὺ μείζονα τόνον· ἐντεῦθεν ὀδεύων τις ἐπὶ τὸ ὀξύ φυλάττει τὰ αὐτὰ διαστήματα.

§. 383. Ἐν συντόμῳ γίνωσκε, ὅτι καθὲ φθορὰ ἔχει δέσιν καὶ λύσιν· καὶ εἰς μὲν τὴν δέσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, ὅπου γίνεται ἀρχὴ τῆ νὰ μεταβάλληται ὁ ἦχος, ἢ τὰ λοιπά. Γίνεται δὲ ἡ μεταβολὴ ὄχι πρὸ τῆ σημείου τῆς φθορᾶς, ἀλλὰ μετὰ τὸ σημεῖον· καὶ εἰς τὴν λύσιν τίθεται τὸ σημεῖον τοῦ προτέρου ἤχου, καὶ γίνεται πάλιν ἡ μεταβολὴ μετὰ τὸ σημεῖον. Οἷον, ἐάν τις ψάλλῃ μέλος ἤχου πρῶτου, καὶ θέλῃ νὰ ποιήσῃ φθορὰν εἰς τὸν δεύτερον ἦχον, τίθησι τὴν φθ. ἐπὶ τῆ τόνου κε, καὶ φανερόναι, ὅτι ὅλα τὰ συζατικά τοῦ πρῶτου ἤχου παύουσι, καὶ ἀναγεννῶνται τὰ τῆ δευτέρου ἤχου· καὶ ὑποτίθεται ὁ μὲν κε, δι· ὁ δὲ δι, γα· καὶ ὁ γα, βου· καὶ τὰ λοιπά. Καὶ ὅταν θέλῃ νὰ ποιήσῃ λύσιν, τίθησι τὴν φθ. ἐπὶ φθορικοῦ δι, δηλαδή εἰς τὸν τόνον τῆ κε,

καὶ φανερόναι, ὅτι ὁ ἦχος τῆ μέλους ἐπιστρέφει πάλιν ἐκεῖ, ὅθεν ἐξῆλθεν. Δύναται δὲ νὰ γένη ἡ λύσις, καὶ μὲ ὅ,τι ἄλλο σημεῖον τῶν διατονικῶν φθορῶν ζητεῖ ὁ πρῶτος ἀπαντῶμενος τόνος.

§. 384. Ἐνίοτε ὁ μουσικὸς μετὰ μίαν φθορὰν δένει καὶ ἄλλην φθορὰν, καὶ ὕστερον ἐπιφέρει τὴν λύσιν. Οἶον, ἐάν τις ψόλλη τέταρτον ἦχον, καὶ ἀπαντήσῃ τὴν \ominus ἐπὶ τῆ δι τόνου, ἄς ἠξεύρῃ, ὅτι χρεωσεῖ νὰ ὀδεύῃ τὴν κλίμακα τῆ δευτέρου ἤχου, ἕως νὰ ἀπαντήσῃ τὴν λύσιν· ἔπειτα ἀπαντᾷ τὴν ϕ ἐπὶ τῆ αὐτῆ δι· τότε οὐ ποεῖ λύσιν, ἀλλὰ χρεωσεῖ νὰ ὀδεύῃ τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίᾳ δευτέρου ἤχου, ἕως δ νὰ ἰδῇ λύσιν. Ἐκατέρας δὲ ἡ λύσις γίνεται ἢ διὰ τῆς ϕ , τιθεμένης ἐπὶ τῆ δι, ἢ διὰ τινος ἄλλης τῶν διατονικῶν φθορῶν.

§. 385. Ἐνίοτε γίνεται καὶ τρίτη φθορὰ, καὶ ἐπάγεται πότε μία λύσις, πότε δύο, καὶ τλ. καὶ εἶναι ὅλα ἐπαινετά. Μὴ ἐπαινούμενον δὲ εἶναι τὸ νὰ δέσῃ τινὰς μέλος φθορικὸν, καὶ νὰ μὴν ἐπιφέρῃ λύσιν. Ὅπως δὲ καὶ ὅπως ἂν γίνωνται φθοραὶ, φυλάττουσι τὰ ἐξῆς.

Α'. Ὁ τόνος, εἰς τὸν ὁποῖον τεθῆ σημεῖον φθορᾶς, ὑποτίθεται ἀντ' ἐκείνου, τὸν ὁποῖον σημαίνει ἡ φθορὰ· καὶ ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνουσι τὴν ἀναλογίαν τῶν καὶ τῶν λοιπῶν τόνων τὰ διαστήματα, καὶ κατὰ ταῦτα λέγονται καὶ οἱ φθόγγοι, δι' ὧν παραλλαγίζεται τὸ μέλος.

Β'. Εἰς κάθε φθορὰν χρεωσεῖται τὸ εὐάρεζον· ὅθεν καλὸν εἶναι νὰ γίνηται προετοιμασία τις, καὶ νὰ τιθῆται ἡ φθορὰ ὡσάν εἰς ἰδιόντης τόπον.

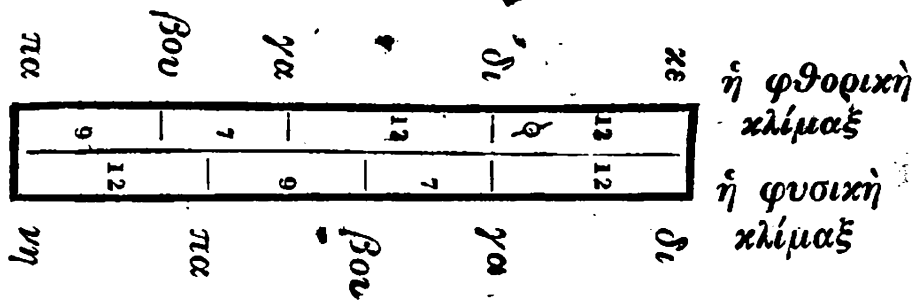
Γ'. Τὸ φθορικὸν μέλος δύναται νὰ καταλήγῃ ἀτελεῶς καὶ ἐντελεῶς κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς φθορᾶς· ὅθεν καὶ μαρτυρίας λαμβάνει ἰδιαζούσας τῆ φθορᾶ.

Δ'. Μετὰ τὸ φθορικὸν μέλος χρεωσεῖται νὰ γί-

νηται καὶ λύσις ὁμοίως μὲ προετοιμασίαν τοιαύτην, ὡσεὶ νὰ ἀκούηται ἡ λύσις εὐάρεστος.

§. 386. Μία δίεσις, ἢ μία ὕφρσις ἐν ἐνὶ τετραχόρδῳ σύστημα φθορᾶς ἔ ποιῶσιν ὅθεν μετὰ ταύτας οὐδὲ λύσις ζητεῖται. Ὅταν δὲ ἡ δίεσις, ἢ ἡ ὕφρσις διαρχοῦσιν ἀπ' ἀρχῆς τῆ μέλους ἕως τέλους, μὴ περιεχόμεναι εἰς τὴν κλίμακα τῆ ἤχου, τότε παρὰ τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου σημειῖται ὁ φθόγγος μὲ τὴν δίεσιν, ἢ τὴν ὕφρσιν ἔτω ἤχος \sim , ὁ κεῖ ἤχος ἃ ὁ νηβ.

§. 387. Ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν συμβαίνει καὶ νὰ ἐκπίπτει ἡ φωνὴ τῆ ψάλλοντος ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ. Ὁ δὲ λόγος εἶναι, ὅτι ὅταν ἡ λύσις τῆς φθορᾶς γένη ἀπὸ τόνου βαρυτέρου τῆ φυσικοῦ, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ εἰς τὸ βαρὺ καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Οἶον, ἐὰν διὰ φθορὰν μεταβάλω τὸν γα εἰς δι, ἔπειτα ποιήσω τὴν λύσιν ἀπὸ τῆ γα τῆς φθορικῆς κλίμακος, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἡμίτονον· εἰδὲ ποιήσω τὴν λύσιν ἀπὸ τῆ πα, ἢ ἀπὸ τῆ δι, οὐκ ἐκπίπτει διὰ τὸ ἰσότονον.

Αὐτὸ τὸ πάθος παρατηρήθη καὶ ἀπὸ τῆς παλαιούς, καὶ ὅταν συμβῇ ἔκπτωσις ἐπὶ τὸ βαρὺ ἐνὸς τόνου, προσιδέασιν ἓνα τόνον, καὶ τὸν ὀνομάζουσι Δύναμιν. Ὅρα εἰς τὸ Δοξαστικᾶριον Ἰακώβου, τῷ Τριτῷ τῷ τῆς ἐρωτήσεως, εἰς τὸ, αὐτὸν ἰκέτευε.

§. 388. Ἀναγκαῖον εἶναι εἰς κάθε μεταβολῆν νὰ

εἶναι ἐν κοινόν ἢ φθόγγος, ἢ διάσημα, ἢ κλίμαξ. Λαμβάνεται δὲ ἡ κοινωνία εἰς τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων· διότι ὅταν εἰς τὰς μεταβολὰς πέσωσιν ὅμοιοι φθόγγοι κατὰ τὴν μετοχὴν ἐπ' ἀλλήλους, ἡ μεταβολὴ γίνεται ἐμμελής· ὅταν δὲ ἀνόμοιοι, ἐκμελής. Οἶον, ἐμμελής γίνεται ἡ ἀπὸ τῆ τετάρτου εἰς τὸν δεύτερον ἤχον μεταβολή, διότι τὰ διαστήματα, δι γα βγ, εἶναι κοινῶς ὅμοια καὶ εἰς τοὺς δύο. Ὁμοίως καὶ ἡ ἀπὸ τῆ πλαγίου πρώτου ἤχου εἰς τὸν πλάγιον τῆ δευτέρας· διότι οἱ νη πα, δι κε φθόγγοι κατὰ τὴν ἐπ' ἀλλήλους μετοχὴν εἶναι ὅμοιοι καὶ τὰ λοιπά.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ

Μελοποιΐας.

§. 389.

Μελοποιΐα εἶναι δύναμις κατασκευαστικὴ μέλους. Κατασκευάζομεν δὲ μέλος, ὄχι μόνον ψάλλοντες τετριμμένας διαφόρους ψαλμωδίας, ἀλλ' ἐφευρίσκοντες καὶ γράφοντες καὶ ἴδια νέα μέλη, τοῖς ἀκροαταῖς ἀρέσκοντα (§.12.). Ἄρα διαφέρει ἡ μελοποιΐα τῆς μελωδίας· διότι ἡ μὲν μελωδία εἶναι ἀπαγγελία μέλους· ἡ δὲ μελοποιΐα εἶναι ἕξις ποιητικὴ. Διακρίνει λοιπὸν ἡ μελοποιΐα τόπους τῆς φωνῆς τρεῖς, Μεσοειδῆ, Νητοιδῆ, καὶ Ὑπατοιειδῆ. Καὶ μεσοειδῆς

μὲν εἶναι, ὁ ἀπὸ τῆς ζ μέχρι τῆς ζ' ἐπὶ τὸ ὄξύ
προβαίνων· νητοειδῆς δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς ζ' μέχρι τῆς ζ''
ἀναβαίνων· καὶ ὑπατοειδῆς, ὁ ἀπὸ τῆς ζ μέχρι τῆς
 ζ καταβαίνων (§.111.).

§. 390. Μέρη δὲ τῆς μελοποιΐας εἶχον οἱ παλαιοὶ
τρία· Λῆψιν, Μίξιν, καὶ Χρῆσιν. Καὶ λῆψις μὲν
ἦτον ἐκείνη, δι' ἧς εὗρισκεν ὁ μελοποιὸς, ἀπὸ ποῖον
τόπον τῆς φωνῆς ἔπρεπε νὰ ποιήσῃ τὴν μελωδίαν·
ἡγοῦν ἀπὸ μεσοειδῆ, ἢ νητοειδῆ, ἢ ὑπατοειδῆ. Καὶ
μίξις ἦτον ἐκείνη, δι' ἧς προσήρμοζεν ἀλλήλους τὰς
φθόγγους, τοὺς τόπους τῆς φωνῆς, τὰ γένη, καὶ τὰς
ἡχους. Καὶ χρῆσις ἦτον ἡ διάφορος ἀπεργασία τοῦ
μέλους.

§. 391. Τῆς Χρήσεως πάλιν ἦτον εἶδη τέσσαρα·
Ἀγωγή, Πλοκῆ, Πεττεία, καὶ Τονή. Καὶ πάλιν τῆς
μὲν Ἀγωγῆς ἦτον εἶδη τρία. Εὐθεΐα, Ἀνακάμπτου-
σα, καὶ Περιφερῆς. Καὶ εὐθεΐα μὲν ἦν ἐκείνη ἣτις
ποιεῖ τὴν ἀνάβασιν μὲ συνεχεῖς φθόγγους· ὡς

π πα βου γα δι κε ζω.

Ἀνακάμπτουσα δὲ εἶναι ἐκείνη, ἣτις ποιεῖ τὴν κα-
τάβασιν μὲ τὰς ἐπομένους φθόγγους· ὡς

ζ'
 α ζω κε δι γα ββ Πα.

Καὶ περιφερῆς εἶναι ἐκείνη ἣτις ἀναβαίνει μὲν δια-
τονικῶς, καταβαίνει δὲ χρωματικῶς· ὡς

ρ ϕ
π ————— π

ρ πα ββ. γα δι κε ζω νη Πα δη Πα νη ζω

κε δι γα ββ πα π ἢ ἐναντίως.

§. 392. Πλοκῆ δὲ εἶναι ἐκείνη ἣτις ῥίπτει ἐναν-
τιὰ φθόγγον διὰ διασημάτων ὑπερβατῶν δύο ἢ καὶ

περισσοτέρων, προτάττουσα τούτων ἢ τὰ βαρέα, ἢ τὰ ὀξύτερα. Παράδειγμα δὲ τῆς πλοκῆς ἔχεις τὴν ἐπὶ τὸ ὑπερβατὸν Παραλλαγὴν (§. 46.).

§. 393. Πειτεία δὲ εἶναι ἡ πληξίς ἣτις γίνεται πολλάκις εἰς ἓνα τόνον οἶον,

νη γα κε γα ζω γα γα γα νη γα.

§. 394. Τονὴ δὲ εἶναι ἡ διαρκῆσα ἐπιμονὴ περισσότερον ἀπὸ τὸν ἓνα χρόνον, καὶ γίνεται εἰς μίαν προφορὰν φωνῆς, ἥγουν ἐπάνω εἰς ἓνα τόνον δι' ἑνὸς φθόγγου. Αὕτη δὲ ἡ τονὴ εἴτε καταρχὰς τῆς μελωδίας γίνεται, εἴτε ἐν τῷ μέσῳ, εἴτε περὶ τὸ τέλος, ὅταν μὲν ἐξοδεύωνται χρόνοι ἕξ, σημαίνεται τῇ πενταπλῇ· ὅταν δὲ πέντε, τῇ τετραπλῇ· καὶ τὰ λοιπὰ (§. 119.).

§. 395. Εἰς αὐτὰ τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς χρήσεως εἶναι δυνατόν νὰ προστεθῇ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ πέμπτον ἡ Σιωπὴ. Εἶναι δὲ σιωπὴ, τὸ νὰ παρέρχηται χρόνος ἄφθεγκτος ἀνάμεσα εἰς τοὺς φθόγγους τῆς μελωδίας, ἢ διὰ ἀποπλήρωσιν τοῦ ὄυθμοῦ, ἢ τῷ μέτρῳ, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ χρεῖαν (§. 119.).

§. 396. Ἡθῆ δὲ τῆς μελοποιίας ἦσαν τρία· Διασταλτικὸν, Συσταλτικὸν, Ἡσυχαστικὸν. Ὀνομάσθησαν δὲ ἡθῆ, διότι διὰ τούτων ἐθεωροῦντο καὶ διωροθοῦντο τὰ καταστήματα τῆς ψυχῆς. Εἶναι δὲ ἡθῆς μὲν διασταλτικὸν ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖον σημαίνεται μεγαλοπρέπεια, καὶ διάρμα ψυχῆς ἀνδρωδῆς, καὶ πράξεις ἡρωϊκαὶ, καὶ πάθη οἰκεῖα εἰς ταῦτα. Μεταχειρίζεται δὲ τῷτο τὸ ἡθῆς μάλιστα μὲν ἡ τραγωδία, καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ὅσα κρατῆσι τὸν χαρακτήρα τοῦτον. Ἰδιάζουσι δὲ καθ' ἡμᾶς εἰς τοῦτο τὸ ἡθῆς ὁ πρῶτος ἡχος καὶ ὁ τρίτος.

§. 397. Συσταλτικὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο, δι' οὗ συ-

νάγεται ἡ ψυχὴ εἰς ταπεινότητα καὶ εἰς ἀνανδρον διάθεσιν. Ἀρμόζει δὲ τὸ τοιοῦτον κατάστημα τῆς ψυχῆς εἰς ἐρωτικά πάθη, εἰς θρήνης, εἰς οἴκτους, καὶ εἰς τὰ παρόμοια. Ἰδιάζουσι δὲ καθ' ἡμᾶς εἰς τοῦτο τὸ ἦθος ὁ δεύτερος ἦχος, καὶ οἱ πλάγιοι, πλην τῆ βαρέος.

§. 398. Ἦσυχαστικὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀκολουθεῖ ἡρεμότης ψυχῆς, καὶ κατάστημα ἐλευθεριὸν τε καὶ εἰρηλικόν. Ἀρμόζουσι δὲ αὐτὸ ὕμνοι, παιᾶνες, ἐγκώμια, συμβολαὶ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἰδιάζουσι δὲ εἰς τῆτο τὸ ἦθος ὁ Βαρὺς ἦχος, καὶ ὁ Πρωτός.

§. 399. Θεωρεῖται δὲ εἰς τὴν μελοποιΐαν καὶ Μεταβολή. Εἶναι δὲ μεταβολή, μετάθεσις ὁμοίου τινὸς εἰς ἀνόμοιον τόπον. Λέγεται δὲ μεταβολή τετραχῶς· κατὰ Γένος, κατὰ Ἦχον, κατὰ Σύστημα, καὶ κατὰ Μελοποιΐαν. Λοιπὸν κατὰ γένος μὲν μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ διατονικὸν μεταβαίνωμεν εἰς χρωματικὸν, ἢ εἰς ἐναρμόνιον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ ἦχον δὲ μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ ἦχου μεταβαίνωμεν εἰς ἄλλον ἦχον. Κατὰ σύστημα δὲ γίνεται μεταβολή, ὅταν ἀπὸ τῆ διαπασῶν μεταβαίνωμεν εἰς τὸ πεντάχορδον, ἢ εἰς τὸ τετράχορδον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ μελοποιΐαν πράττεται μεταβολή ὅταν ἐκ διασταλτικῆ μεταβαίνωμεν εἰς συσταλτικὸν, ἢ εἰς ἡσυχαστικόν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἀπὸ τὰ σαζόμενα συγγράμματα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων μουσικῶν, Ἀριστοξένου, Εὐκλείδου, Ἀριστείδου, καὶ τῶν λοιπῶν, τοιαῦτα τινὰ συνάγονται περὶ μελοποιΐας τὰ κυριώτερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Πῶς ἐμελίζοντο αἱ Ψαλμοῦδαι.

§ 400.

Οἱ δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῆς ψαλμοῦδίας ἔψαλλον καὶ ἔγραφον, ποιῶντες καὶ ὄρθμους, καθ' οὓς ἐχειρονόμουν, καὶ ἐφευρίσκοντες καὶ μέλη, ἀρμόζοντα τοῖς σκοποῦμένοις. Ἐσύνθετον δὲ καὶ θέσεις χαρακτήρων μουσικῶν, ἵνα συνοπτικῶς γράφωσι τὸ ψαλλόμενον, καὶ παραδίδωσι τοῖς μαθηταῖς εὐμεθόδως τὰ πονήματάτων. Ὅτε δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν ἐμελοποιῶν, ἐμιμῶντο τὸν τρόπον τῶν διδασκάλων (*). Τῆτο δὲ παραπολὺ συνήργησεν εἰς τὸ νὰ διασωθῇ ἕως εἰς ἡμῶς ἡ διαφορὰ τῶν μελῶν τῶν εἰδῶν τῆς ψαλμοῦδίας.

§. 401. Εἶδη δὲ τῆς ψαλμοῦδίας εἶναι τὰ ἑξῆς: Ἀνοιξαντάρια, Κεκραγάρια, Δοξαστικά, Στιχηρὰ, Δοχαὶ, Τροπάρια, Ἀπολυτίκια, Ἀναζάσιμα, Καθίσματα, Ὑπακοαὶ, Ἀντίφωνα, Πολυέλεει, Πασαπνοάρια, Κανόνες, Ὠδαὶ, Εἱρημοὶ, Καταβασίαι, Κοντάκια,

*) Οἱ πρὸ ἡμῶν διδάσκαλοι σύμφωνοι ἦσαν ἀλλήλοις καὶ ἑαυτοῖς καὶ οὐδὲν ἐν ἑδενὶ διεφέροντο, τῷ πρωτοτύπῳ κανόνι τῆς ἐπιστήμης ἐπόμενοι.... Ὁ γὰρ χαριτώννυμος μαίεωρ Ἰωάννης ὁ Κεκουζέλης ἐν τοῖς ἀναγραμματισμοῖς αὐτοῦ, τῶν παλαιῶν οὐκ ἐξίσταται στιχηρῶν, ἀλλὰ κατ' ἴχνος τῆτοις ἀκολουθεῖ, δυνάμενος ἂν πάντως καὶ αὐτὸς, ὡς οἱ νῦν, καὶ πολὺ μᾶλλον εἶπερ οὗτοι, μέλημόνα ποιεῖν ἴδια, μηδὲν τι κοινωνοῦντα τοῖς πρωτοτύποις αὐτῶν στιχηροῖς. Ἄλλ' εἰ οὕτως ἐποίηι, οὔτε καλῶς ἂν ἐποίηι, οὔτε τῆς ἐπιστήμης προσηκόντως ποιεῖν ἐδόκει. Διὸ κατ' ἀκριβείαν τῆ τῶν παλαιῶν στιχηρῶν ἔχεται δρόμον, καὶ αὐτῶν πάνυ τι ἐξίσταται, τοῖς τῆς ἐπιστήμης νόμοις πειθόμενος. Κάντοῖς κατασκευαστικῶς δὲ τὸν πρὸ αὐτοῦ τῆ τέχνη ἐνευδοκιμήσαντα μιμεῖται ὁ μετ' αὐτόν καὶ ἐν τοῖς κρητήμασι, καὶ ἐν τοῖς μεγαλυνοῖς ὁμοίως. Μανουὴλ ὁ Χρυσάφης.

Ὀἴκοι, Μεγαλυνάρια, Ἐξαποστειλάρια, Αἶνοι, Προσόμοια, Ἰδιόμελα, Ἑωθινὰ, Δοξολογίαι, Ἀσματικά, Μαθήματα, Τυπικά, Μακαρισμοὶ, Εἰσοδικὰ, Τρισάγια, Ἀλληλουάρια, Χερσβικά, Κοινωνικά, Κρατήματα, Καλοφωνικοὶ Εἴρμοι· καὶ τὰ λοιπά.

§. 402. Ταῦτα τὰ εἶδη τῆς ψαλμωδίας ἀνάγονται εἰς τέσσαρα γένη μελῶν· Στιχηραρικὸν παλαιὸν, Στιχηραρικὸν νέον, Παπαδικὸν, Εἰρμολογικόν. Καὶ τὸ μὲν παλαιὸν στιχηραρικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ παλαιὸν Ἀναστασιματάριον, εἰς τὰ παλαιὰ στιχηράρια, καὶ εἰς τὸ Δοξαστικόν Ἰακώβου. Μελίζονται λοιπὸν μὲ στιχηραρικὸν μέλος Δοξαστικά, στιχηρά, ἀναστάσιμα, αἶνοι, προσόμοια, ἰδιόμελα ἑωθινά.

§. 403. Τὸ δὲ νέον στιχηραρικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀναστασιματάριον Πέτρου τῆ Πελοποννησίᾳ. Μελίζονται λοιπὸν μὲ τοιῆτον μέλος, Δοξαστικά, στιχηρά, ἀναστάσιμα, ἑξαποστειλάρια, αἶνοι, προσόμοια, ἰδιόμελα, ἑωθινὰ, καθίσματα, ἀντίφωνα, εἰσοδικά.

§. 404. Τὸ δὲ παπαδικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὰ κοινωνικά καὶ χερσβικά. Μελίζονται λοιπὸν μὲ τοιῆτον μέλος Ἀνοιξαντάρια, κεκραγάρια, δοχαὶ, πολυέλεσι, πασαπνοάρια, οἴκοι, μεγαλυνάρια, ἄσματικά, μαθήματα, εἰσοδικὰ, τρισάγια, ἀλληλαρία, χερσβικά, κρατήματα.

Αἱ δὲ δοξολογίαι, οἱ στίχοι τῶν πολυελέων, τὸ Μακάριος ἀνῆρ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μετέχουσι τῆ νέῃ στιχηραρικοῦ καὶ τῆ παπαδικοῦ μέλῃς.

§. 405. Τὸ δὲ εἰρμολικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ Εἰρμολόγιον τῆ Βυζαντίου Πέτρου. Μελίζονται λοιπὸν μὲ τοιῆτον μέλος Τροπάρια, ἀπολυτίκια, ἀναστάσιμα, καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἀπὸ στίχου, καθίσματα, ὑπακοαὶ, ἀντίφωνα,

καρόνες, φῶδαι, εἰρμοὶ . κοντάκια, μεγαλυνάρια, ἔξαποστειλάρια, αἶνοι, μακαρισμοὶ, στίχοι τῶν Θεοῦ κύριε, καὶ λοιποὶ δοξολογίαι, τυπικὰ, εἰσοδικὰ, καὶ ἔτι αἱ καταβασίαι αἱ ἀργότερα ψαλλόμεναι. Τὸ δὲ Καλοφωνικὸν Εἰρημολόγιον μετέχει καὶ τῆ εἰρημολογι-κῆ καὶ τῆ παπαδικῆ μέλους.

§. 406. Ἐγγραφον δὲ τὰ εἰρημμένα μὲ χαρακτῆρας τῶν φθόγγων δεκαπέντε· διότι πρὸς τοῖς δέκα εἰρημμένοις (§.27.) χαρακτῆρσιν εἶχον εἰς χρῆσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ καὶ ἄλλες πέντε χαρακτῆρας· τρεῖς μὲν ἀνιόντας, Ὄξειαν , Πελαστὸν , Κέφισμα · καὶ δύο κατιόντας, Σύνδεσμον , καὶ Κρατημοῦπόδδον .

§. 407. Μετεχειρίζοντο ἀκόμη καὶ ὑποστάσεις, ὅχι τόσας ὅσας ἀνσφέραμεν (§. 116.), ἀλλὰ καὶ ἄλλας διὰ χειρονομίαν, καὶ διὰ πλατυσμὸν τῶν μελῶν· αἱ ἰδῆ καταλέγονται, καὶ σημαίνονται ἅπασαι.

Παρακλητικὴ , Σταυρὸς , Ἐπέγεσμα , Σύναγμα Ζ, Ἐσω θεματισμὸς , Ἐξω θεματισμὸς , Χόρευμα , Οὐράνισμα , Σείσμα , Θεὸς καὶ ἀπόθεσ , Θέμα ἀπλῆν , Τρομικὸν , Ἐκστρεπτὸν Ζ, Τρομικὸν σύναγμα , Ψηφιστὸν σύναγμα , Παρακάλεσμα , Ἐτερον , Ψηφιστὸν παρακάλεσμα , Ἠμίφωνον , Ἠμίφθορον , Ἐναρξίς , Κράτημα , Κύλισμα , Ἀντικενωκύλισμα , Λύγισμα , Κλάσμα , Ξηρὸν κλάσμα , Ἀργασύνθετον , Γοργοσύνθετον , Πίεσμα , Βαρεῖα , Διπλῆ , Γοργὸν , Ἀργὸν , Ὀμαλὸν , Ψηφιστὸν , καὶ Ἀπόδομα .

§. 408. Ὅταν τινὰς θέλῃ νὰ καταλάβῃ τὰ μέλη, τὰ ὅποια, ἐγράφοντο διὰ τῶν εἰρημμένων δεκαπέντε χαρακτῆρων, καὶ διὰ τῶν κατηριθμημένων ὑποστάσεων, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτα διὰ τοῦ παραλλη-

λισμῶ. Ἐὰν φέρ' εἰπεῖν θέλει νὰ γνωρίσῃ, ποῖον μέλος ἔγραφε τὸ Κρατημοῦπόρφοον, ἄς πάρῃ τὸ Κατωνικὸν τῷ Δανιῆλ, τὸ εἰς ἦχον $\lambda \grave{\alpha}$, γεγραμμένον μὲ τὴν παλαιὰν μέθοδον, καὶ γεγραμμένον μὲ τὴν νέαν, καὶ διὰ τῷ παραλληλισμῶ εὐκόλως τὸ εὐρίσκει. Πάλιν ἔ-
 ἂν θέλῃ νὰ γνωρίσῃ, πῶς ἐγένετο τὸ μέλος τῷ Οὐρανίσματος διατονικῶς, ἄς ἴδῃ εἰς τὸ, Τὴν παγκόσμιον δόξαν τῷ Χρυσάφου τὰς λέξεις, πύλην, οὐρανὸς, Θεοῦ, πῶς εἶναι γεγραμμένοι κατ' αὐτὸν, καὶ πῶς εἶναι καθ' ἡμᾶς. Χρωματικῶς δὲ, ἄς ἴδῃ εἰς τὸ, Παρῆλθεν ἡ σκιὰ, τὴν λέξιν, ἔμεινας. Τὰ ἴδιον δύναται νὰ κάμῃ καὶ διὰ τὸ ψηφιστὸν παρακάλεσμα, καὶ διὰ ὅλα τὰ λοιπὰ. Διότι οἱ εἰρημένοι χαρακτῆρες, καὶ αἱ ὑποστάσεις, ὅταν ἀλλάζωσι τό-
 νος, ἥλλαζον καὶ τὴν δύναμιν οἶον, τὸ Παρακάλεσμα ἄλλο μὲν μέλος ἔγραφεν ἐν τῷ τόνῳ τῷ παῖ ἄλλο δὲ ἐν τῷ τόνῳ τοῦ β' καὶ τὰ λοιπὰ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Τωρινὸς Τρόπος τῷ μελίζωειν.

§. 409.

Τὸ ἦθος τοῦ ἦχου διδάσκει τὸς τωρινούς νὰ μελίζωσαν, ἢ κατ' ἐμπειρίαν, ἢ κατὰ τέχνην, ἢ κατ' ἐπιστήμην. Ὅσοι λοιπὸν μελίζουσι κατ' ἐμπειρίαν, αὐτοὶ δὲν γνωρίζουσι οὔτε τοὺς μουσικὰς χαρακτῆρας, οὔτε κανένα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅσα διδάσκονται τεχνικῶς, ἢ ἐπιστημονικῶς εἰς τὴν Μουσικὴν ἀλλὰ ἀπὸ πολλὴν ἀσκησιν καὶ τριβὴν τῷ ψάλλειν, ἀπέκτησαν εὐκολίαν καὶ δεξιότητα, τῷ νὰ μελίζωσαν τρα-

πάρια κατὰ τῆς ὀκτῶ ἤχης, ὅποιος προταθῆ. Καὶ ψάλλει κατ' ἐμπειρίαν, ὃ ψάλτης τὸ δοθὲν τροπάριον εἰς πρῶτον ἤχον, φέρ' εἰπεῖν, καὶ οὔτε αὐτὸς διστάζει, ὅτι ψάλλει πρῶτον ἤχον, οὔτε οἱ ἀκροαταὶ κρίνουσιν ἀλλεοτρόπως, καὶ ἂν εἶναι καὶ κατ' ἐπιστήμην Μουσικοί. Μελίζουσι δὲ οἱ τοῖστοι ἀτελῶς, διότι μὴ γράφοντες τὸ μέλος μὲ τῆς μουσικῆς χαρακτῆρας (§. 6.), ἀδυνατῶσι νὰ λέγωσιν αὐτὸ παρομοίως, ὅσάκις θέλωσιν.

§. 410. Ὅσοι δὲ μελίζουσι κατὰ τέχνην, αὐτοὶ γνωρίζουσι μὲν τοὺς μουσικῆς χαρακτῆρας, κρατῶσι δὲ εἰς τὴν φαντασίαν, ὅσα κατὰ λόγον διδάσκονται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ κρίσις τῆς αἰσθήσεώς των. Αὐτοὶ ὅταν εἶναι φύσεως ῥοπήν ἐχούσης εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ καταβάλλωσι πολλὴν ἀσκησιν καὶ τριβὴν εἰς αὐτήν, ἀποκτῶσι τὴν δύναμιν τῆ νὰ γράφωσι μὲ τοὺς μουσικῆς χαρακτῆρας, ὅ,τι μέλος ἀκούσωσιν, ἢ φαντασθῶσι, καὶ νὰ ψάλλωσιν αὐτὸ πάντοτε παρομοίως καὶ ἀπαραλλάκτως· ἐπειδὴ ψάλλωσιν ἐντέχνως (§. 7.).

§. 411. Ὅσοι δὲ μελίζωσι κατ' ἐπιστήμην, αὐτοὶ γνωρίζουσι μὲν τῆς μουσικῆς χαρακτῆρας, κρατῶσι δὲ εἰς τὴν φαντασίαν, ὅσα κατὰ λόγον διδάσκονται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ κρίσις τῆ νοός των· γινώσκουσι δὲ τὰς αἰτίας καὶ τοὺς λόγους τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μουσικῆς. Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅταν εἶναι φύσεως, ἣτις ἔχει ῥοπήν εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἀσκησιν καὶ τριβὴν αὐτῆς, ἀποκτῶσι δύναμιν τῆ νὰ ἐφευρίσκωσι μέλη τοιαῦτα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ κινῶσι τὴν ψυχὴν τῆ ἀκροατῆ εἰς ὅ,τι θέλωσι (α). Μεταχειρίζονται δὲ εὐεπηρό-

α) Ὁ Τέτρανδρος ἤνωσε διὰ τῆς μελωδίας τῆ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τινες ἦσαν διηρημένοι πρὸς ἀλλήλους. Πλάτ. Τ. 2. φύλ. 1146. Διόδωρ. Τ. 2. φύλ. 639. Ὁ Σόλων ἔ-

λως μὲν τὰς μελωδίας, προσφνέσιτατα δὲ τὰς χαρακτῆρας. ὄντες δὲ καὶ φιλόσοφοι, καὶ τῆς πρώτης τάξεως ἄνθρωποι, συντιθέασι καὶ στίχους ἰδίους, ἐκλέγοντες καὶ λέξεις ἀριμοδίας εἰς τὰς σκοπούς των καὶ τότε μὲν τρία δυνατὰ μέσα, μὲν τὴν μελωδίαν δηλαδὴ, μὲν τὸν ῥυθμὸν καὶ μὲν τὴν λέξιν, ἐκτελεῖσι κάθε σκοπόν. Ὁ μὲν Ἀμφίων ἐμψυχώνει μὲν τὴν μελωδίαν τὸ τοῦς κτίζοντας τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἡμερώνει τὰ θηρία ὁ δὲ Τιμόθεος ἐν τῇ τραπέζῃ ἀρματώνει τὸν Ἀλέξανδρον (α) καὶ τὰ λοιπά.

§. 412. Εἰς μὲν τὰς κατ' ἐμπειρίαν μελίζοντας ἄλλο δὲν συμβουλευόμεν, εἰμὴ τὸ νὰ μιμῶνται κατὰ δύναμιν τοῦς κατὰ τέχνην, ἢ κατ' ἐπιστήμην μελίζοντας. Καὶ ἐὰν θέλωσι νὰ διαφυλαχθῇ καὶ κἀνενα των μέλος, ἄς τὸ ὑπαγορεύωσιν εἰς κἀνενα τεχνίτην μουσικόν, διὰ νὰ τὸ γράφῃ, ἂν τὸ κρίνῃ ἄξιον.

§. 413. Εἰς δὲ τὸν κατὰ τέχνην μελίζοντα συμβουλευόμεν, εἰμὲν τὸ μελιζόμενον εἶναι προσόμοιον, νὰ μεταχειρίζηται τὸ ἀπαράλλακτον μέλος, τὸ ὁποῖον διεσφῆθῃ εἰς ἡμᾶς ἢ διὰ τῆ Πέτρος, ἢ δι' ἄλλου τινὸς διδασκάλου ἢ κἀν νὰ μὴν ἀπομακρύνηται τὸ ἑδικόν τὸ μέλος ἀπὸ τὴν μελωδίαν καὶ ἀπὸ τὸν ῥυθμὸν, τὸν ὁποῖον οἱ πρὸ αὐτῆ διδάσκαλοι ἀπέδωκαν εἰς τὸ πρῶτον προσόμοιον.

§. 414. Εἰδὲ εἶναι ἰδιόμελον, νὰ προσέχη πρῶτον εἰς τὸ ἦθος τῆ ἤχου καὶ ἄφ' οὗ γράψῃ τὴν μαρτυρίαν αὐτῆ νὰ ἀρχίζῃ τὴν μελωδίαν ἀπὸ τὰς δεσπόζοντας φθόγγους. Καὶ ὁσάκις μὲν ἀπαντᾷ τὴν ὑποδιαστολὴν εἰς τὰς λέξεις τῆ κειμένου, νὰ ποιῇ

σφραγὶς διὰ τῆς μελωδίας τὸ τὰς Ἀθηναίους εἰς τὴν νῆσον τῆς Σαλαμῖνος, κτλ. Πλούτ. ἐν Σόλ. Τ. 1. φύλ. 82.
α) Ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῇ πρὸς τὰς νέους παραιτήσας

καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μελωδίαν τῆ ἀτελεῖ κατὰληξιν τῆ ἤχου· ὁσάκις δὲ ἀπαντᾷ τελείαν στιγμὴν, νὰ ποιῇ ἐντελεῖ κατὰληξιν τῆ ἤχου· ὁσάκις δὲ ἀπαντᾷ μέσην στιγμὴν, ἂν εἶναι τέλος μεγάλης περιόδου, καὶ πάλιν ἔπηται μεγάλη περίοδος, νὰ ποιῇ ἐντελεῖ κατὰληξιν· εἰδὲ εἶναι τέλος κόμματος, ἢ κῶλου, καὶ πάλιν ἔπηται κόμμα ἢ κῶλον, νὰ ποιῇ ἀτελεῖ κατὰληξιν· τελικὴν δὲ κατὰληξιν τότε μόνον νὰ ποιῇ, ὅταν τελειῶνει τὸ κείμενον, καὶ ἔπηται ἐκφώνησις Ἰερέως. Ἔστω εἰς παράδειγμα τὸ ἐξῆς κείμενον, καθὼς ἐμελίσθη ἀπὸ τὸν Πέτρον.

„ Τὸν κήρυκα τῆς πίστεως, καὶ ὑπηρέτην τῆ
 „ λόγου, Ἀνδρέαν εὐφημήσωμεν· οὗτος γὰρ τὸς ἀν-
 „ θρώπους, ἐκ τῆ βουθῆ ἀλιεύει. Ἀντὶ καλάμου,
 „ τὸν Σταυρὸν, ἐν ταῖς χερσὶ διακρατῶν, καὶ ὡς
 „ σπαρτίον χαλῶν τὴν δύναμιν, ἐπανάγει τὰς ψυ-
 „ χὰς, ἀπὸ τῆς πλάνης τῆ ἐχθροῦ, καὶ προσκομί-
 „ ζει τῷ Θεῷ, δῶρον εὐπρόσδεκτον. Αἰεὶ τούτων
 „ πιστοὶ, σὺν τῇ χορείᾳ τῶν μαθητῶν, τῆ Χριστῆ
 „ εὐφημήσωμεν· ἵνα πρεσβεύη αὐτῷ, ὅπως ἴλεως γε-
 „ νήσῃτε ἡμῖν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.“

Μετὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἤχου, ἄρχεται τῆς μελωδίας ἀπὸ τοὺς δεσπύζοντας φθόγγους δι, νη· καὶ λήγει ἀτελεῖς ἐπὶ τῆ δι εἰς τὸ, πίστεως. Καὶ πάλιν ἀτελεῖς ἐπὶ τῆ βου εἰς τὸ, λόγου· καὶ ἐντελεῖς λήγει εἰς τὸ, εὐφημήσωμεν. Καὶ τὰ λοιπὰ πάντα φυλάττονται, καθὼς εἶπαμεν,

§. 415. Δύναται ὁ τεχνίτης μελοποιὸς νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὸ μέλος του καὶ φθορὰν, κατὰ τὸ νόημα τοῦ κειμένου, σπανίως ὅμως· κατὰ τοῦτο μιμούμενος τὸν Πελοποννήσιον Πέτρον, ὅστις πολλὰ τροπάρια ἐμέλιζε χωρὶς φθορὰν. Διότι αἱ συχναὶ φθοραὶ δεικνύουσιν ἀδυναμίαν τῆ μελοποιού, μὴ δυναμένου εὐρεῖν ὕλην πολλὴν εἰς ἓνα ἤχον, καὶ διὰ

τῆτο καταφεύγοντος εἰς πολλούς. Ὅταν δὲ μέλλῃ νὰ ποιήσῃ δέσιν φθορᾶς, ἢ λύσιν φθορᾶς, πρέπει νὰ ζητῇ τὸ εὐάρεστον ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀκροατῶν, καὶ τὴν ἐμμελῆ μεταβολὴν (§. 388.). Ταῦτα παρατηρῶνται, καὶ ὅταν μελίζῃται, ὅτι ἄλλο εἶδος ψαλμωδίας ζητηθῆ, ἀναγόμενον εἰς μέλος νέου στιχηραρίου (§. 403.).

§. 416. Οὕτω μὲν δύναται νὰ μελίξῃ κατὰ τὸ νέον στιχηράριον ὁ τεχνικὸς μουσικὸς· κατὰ δὲ τὸ παλαιὸν στιχηράριον, πῶς; Εἰς τὰς ἡμέρας μας ὀλίγον ζητεῖται τὸ μελίξῃν κατὰ τὸ παλαιὸν στιχηράριον· ἐπειδὴ εὐρίσκονται μεμελισμένα ἀπὸ παλαιούς μωσικὸς καὶ στιχηρὰ, καὶ δοξαστικά, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ δύναται τινὰς νὰ μεταχειρισθῆ τὰ ἔτοιμα. Εἰδὲ θέλει τις τῶν μελοποιῶν νὰ μελίξῃ καὶ τοῖστον μέλος, εἰς τῆστον συμβουλευόμεν νὰ ποιήσῃ πολλὴν ἄσκησιν, καὶ τριβὴν, καὶ περιέργειαν εἰς τὸ παλαιὸν στιχηράριον· καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐρανιζόμενος μέλη, νὰ τὰ ἐφαρμόξῃ εἰς τὰς λέξεις τῆ κειμένου του· ἐπειδὴ εἰς τὸ παλαιὸν στιχηραρικὸν μέλος ἕως τῶρα ξένα μέλη δὲν παρεσῆχθησαν, καὶ ἅς μὴ γένη αὐτὸς ἀρχηγὸς τῆς κιβδηλώσεως. Ἐρανιζόμενος δὲ τὰ μέλη, ἐξηγημένα κατὰ τὴν ἡμετέραν Μέθοδον, τὸ νὰ τὰ λαμβάνῃ ὀλόκληρα, καὶ ὄχι κολωβὰ, στέκεται εἰς τὸ νὰ παρατηρῇ αὐτῆ διὰ τῆ παραλληλισμοῦ τὴν κατὰ τῆ παλαιούς χρῆσιν τῶν εἰρημένων χαρακτήρων (§. 27. καὶ 406.), καὶ τῶν ὑποστάσεων (§. 118. καὶ 126. καὶ 407.). Διότι ἂν ἐξαρχῆς διὰ τὸ στοιχειῶδες δὲν ἐνεκρίναμεν ὅλους τοὺς χαρακτήρας, καὶ ὅλας τὰς ὑποστάσεις κατὰ τὴν ἀρχαίαν δύναμιν· ὅμως εἰς τὸν μελοποιῶν, ὅς τις θέλει νὰ περιεργάζηται ταῦτα, συμβουλευόμεν νὰ βάλῃ πολλὴν προσοχὴν εἰς αὐτὰ, καὶ διὰ τῆ παραλληλισμοῦ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ εὐὰ ἐννοήσῃ, πῶς ἦσαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς πατέροις

ἡμῶν, καὶ ἀφ' οὗ εὐρίσκει τὸ μέλος αὐτῶν, νὰ τὸ μεταχειρίζηται καὶ αὐτὸς οἰκείως κατὰ τὰς χρείας· καὶ τότε δύναται νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι συντάττει καὶ αὐτὸς μελωδίας ἀπὸ θέσεις ἐκκλησιαστικὰς, καὶ πατρο-
 παραδότους.

§. 417. Κατὰ δὲ τὸ παπαδικὸν μέλος παρὰ πολὺ ζητεῖται τὴν σήμερον τὸ μελίζειν, καὶ μάλιστα χερουβικὰ καὶ κοινωνικὰ. Λοιπὸν ἄς γινώσκῃ ὁ μελοποιὸς, ὅτι μετὰ τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου γίνεται ἀρχὴ μελωδίας ἀρρῦθμου, ἣτις ὁμοιάζει μὲ προαίμιον· διότι εἰς αὐτὴν δεικνύεται ἡ ὁδὸς τῆ ἤχου καὶ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἔπειτα γίνεται ἐντελής κατάληξις εἰς τὸ ἴσον τῆ ἤχου. Ἡ τοιαύτη δὲ μελωδίᾳ λέγεται Παρακλητικὴ, ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ μεταχειριζόμενοι καὶ ἀρχὰς τὴν παρακλητικὴν οὕτω , ἐξέφραζον τοιαύτην τινὰ μελωδίαν.

§. 418: Τὴν μὲν περισσοτέραν ὕλην ὁ μελοποιὸς ἐρανίζεται ἀπὸ τὰς μελωδίας, τὰς ὁποίας ἀφῆκαν οἱ παλαιοὶ μουσικοὶ εἰς τὰ ὅμοια ποιήματά των· καὶ εἰς τῆτο βοηθεῖται μεγάλως ἀπὸ τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην, δυνάμενος νὰ ποιῇ διὰ τῆ παραλληλισμῆ εἰς τὰ πονήματα τῶν παλαιῶν. Διότι ἀφ' οὗ ἀποκτήσει τὴν μάθησιν τῆ μέλους πολλῶν χαρακτήρων ἢ ὑποστάσεων, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐφαρμόζῃ αὐτὸ εἰς διαφόρους τόνους, εὐκόλως δύναται νὰ μεταχειρίζηται τὸ μέλος αὐτῶν πολλάκις, χωρὶς νὰ ὑποπίπτῃ εἰς κατηγορίαν, ὅτι ταυτολογεῖ. Ὁ Δανιὴλ ἐνδεκάκις μετεχειρίσθη τὸ Κρατημοῦπόροον ἐν ἐνὶ κοινωνικῷ εἰς ἤχον λ̄ ḡ. Ὁ Πέτρος ἐξάκις μετεχειρίσθη τὸ Πελαστὸν ἐν τῷ, Σωτηρίαν εἰργάσω, κοινωνικῷ. Τὸ δὲ Ἐπίσημον πρέπει νὰ εἶναι, ἢ κἄν νὰ νομίζεται ἐφεύρεσις ἐδική τῃ· διότι δὲν φθάνει μόνον τὸ νὰ ἐρανίζηται μέλη ἀπὸ ἄλλης, καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζηται κατακόρως, ἀλλὰ νὰ

ἔχη καὶ αὐτὸς ὀλίγην ὕλην νεωστὶ ἐφευρεθεῖσαν ἢ ἀπὸ αὐτὸν, ἢ ἀπὸ ἄλλης εἰς ἄλλα, τὴν ὁποίαν νὰ μεταχειρίζηται διαφόρως, διὰ νὰ διακρίνηται τὸ ἐπίσημον. Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀναφαίνονται καὶ διάφορα νέα μέλη, καὶ διάφοροι νέα κλίμακες. Εἶδὲ καὶ δὲν ἔχει καὶ νένα ἐπίσημον, ἄς μὴν ἐπιχειρῇ νὰ μίλιξη νέον, ἀλλ' ἄς μεταχειρίζηται τὰ ἔτοιμα (α).

§. 419. Πλατύνονται δὲ τὰ μέλη μὲ Παλιλλογίαν, Ἐπανάληψιν, Μίμησιν πρὸς τὰ νοούμενα, Μεταβολὴν, καὶ Ἀπόδοσιν. Εἶναι δὲ Παλιλλογία μὲν τὸ νὰ ποιῶμεν τὴν ἀνάβασιν, ἢ κατάβασιν τῆς μελωδίας διὰ τῆς αὐτῆς θέσεως (β). Οὕτως ὁ Πέτρος ἐν τῷ κοινωνικῷ, Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κατ' ἀρχὰς ἀναβαίνει ἀπὸ τῆ νη εἰς τὸν δι μὲ παλιλλογίαν. Ἐν δὲ τῷ, Ἐπεφάνη ἡ χάρις τῷ Θεῷ, ἐν ἧχω \sim , κατὰ μὲν τὸ Ἐπεφάνη μεταχειρίζεται τὴν παλιλλογίαν δὲς· κατὰ δὲ τὸ ἡ σωτήριος, τὴν μὲν πρώτην παλιλλογίαν δὲς· τὰς δὲ δύο ἐφεξῆς, πολλάκις.

§. 420. Ἐπανάληψις δὲ εἶναι, τὸ νὰ μεταχειρίζομεθα ἐπὶ τῶν αὐτῶν τόνων ἐκ δευτέρου μίαν θέσιν, ἢ ὀλόκληρον περίοδον μελωδίας· καθὼς μάλιστα συνειθίζεται εἰς τὰ μαθήματα καὶ κρατήματα τῶν παιδῶν. Μετεχειρίσθη δὲ τὴν ἐπανάληψιν καὶ ὁ πρωτοψάλτης Ἰωάννης κατ' ἀρχὰς τῆ κρατήματος τῆ δοξαστικοῦ τῆ πολυελέε τῆ εἰς ἧχον $\pi \grave{\eta}$.

§. 421. Μίμησις δὲ πρὸς τὰ νοούμενα εἶναι, τὸ

α) Ὡσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ, ἔχ οἷς ἂν μάθωσι, τῆτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πειρῶνται ποιῆν. Καὶ σφόδραγε καὶ ἐν τοῖς μυσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνηθρὰ εὐδοκιμεῖ. Ξενοφῶν. Κύρ. Παιδ. Βιβ. Α'. 50.

β) Θέσιν ἐννοῶσιν ἐδῶ μελωδίαν ἑνὸς μέτρος, ἢ ῥυθμῆ, ἢ δύο τὸ πολὺ· περίοδον δὲ, μελωδίαν μέτρων πολλῶν, ἢ δύο τῆλάχιστον.

νά μελίζωμεν μὲ ὄξειαν μὲν μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια νοεῖται τι ὕψος ὡς οὐρανός, ὄρος· μὲ βαρεῖαν δὲ μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια νοεῖται τι χθαμαλόν· ὡς γῆ, ἄβυσσος, ἄδης. Καὶ μὲ τερπνὸν μὲν ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια νοεῖται τις χαρά· ὡς παράδεισος, νίκη· μὲ σκυθρωπὸν δὲ ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια νοεῖται τις λύπη ὡς θάνατος, καταδίκη· καὶ τὰ λοιπά.

§. 422. Μεταβολὴ δὲ εἶναι, μετάθεσις ὁμοίῳ τινός εἰς ἀνόμοιον τόπον. Λέγεται δὲ μεταβολὴ τετραχῶς· κατὰ Γένος, κατὰ Ἦχόν, κατὰ Σύστημα, καὶ κατὰ Μελοποιΐαν. Καὶ κατὰ γένος μὲν μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ διατονικὸν μεταβαίνωμεν εἰς χρωματικὸν ἢ εἰς ἐναρμόνιον· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ ἦχον μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ ἐνός ἤχου μεταβαίνωμεν εἰς ἄλλον (§. 415. καὶ 377.). Κατὰ δὲ σύστημα γίνεται μεταβολὴ, ὅταν ἀπὸ τῆ Διαπασῶν μεταβαίνωμεν εἰς τὸ Πεντάχορδον, ἢ εἰς τὸ Τετράχορδον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ μελοποιΐαν ἀναφαίνεται μεταβολὴ, ὅταν ἐκ Διασταλτικῆ ἤθους μεταβαίνωμεν εἰς Συσταλτικὸν, ἢ εἰς Ἠσυχαστικόν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

§. 423. Ἀπόδοσις δὲ εἶναι, τὸ νὰ μελίζωμεν τὰ τέλη τῶν περιόδων τῆ κειμένου μὲ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατάληξιν, τῆς ὁποίας ἡ μελωδία ἐκτείνεται εἰς δύο, ἢ τρία μέτρα ἐν τέσσαρσι χρόνοις διὰ τὸ νέον στιχηράριον· εἰς περισσότερα δὲ μέτρα διὰ τὴν παπαδικὴν· καθὼς εἰς τὸ, Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, ἢ ἄγιε κύριε, ἢ ἄφρσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ἢ ἐν κόσμῳ τὴν θνάστασιν· καὶ εἰς τὸ χερουβικὸν τῆ Πελοποννησίῃ Πέτρον, ὅστις ἐμέλισε τὸ εἰκονίζοντες, τὸ προσάδοντες, καὶ τὸ μέριμναν, μὲ ταύτην τὴν θέσιν

§. 424. Ἐπειδὴ εἰς τὸ κείμενον τῶν χερουβικῶν καὶ κοινωνικῶν δὲν εὐρίσκεται τελεία στιγμή ἢ μέση, εἰμὴ μόνον ὑποδιαστολαὶ, γίνονται αἱ μὲν ἐντελεῖς καταλήξεις εἰς τὰς ὑποδιαστολάς· αἱ δὲ ἀτελεῖς, εἰς τὰ τέλη τῶν λέξεων· καὶ ἡ τελικὴ, εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀλληλουΐα. Ἐχεις εἰς ταῦτα παράδειγμα τὸ εἰρημένον χερουβικὸν τῆς Πέτρας. Ὅταν ὅμως τὰ μέλη τῶν χερουβικῶν εἶναι πολλὰ ἐκτεταμένα, εἶναι συγκεχωρημένον νὰ γίνωνται ἐντελεῖς καταλήξεις, καὶ ὅπου δὲν εἶναι ὑποδιαστολή. Φυλάττει δὲ ταῦτα καὶ τὸ κοινωνικὸν, ὅταν ἔχη πολλὰς λέξεις, καθὼς τὸ Ὅ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, εἶπεν ὁ Κύριος.

Ὅταν ὅμως τὸ κοινωνικὸν ἔχη τρεῖς λέξεις, τότε εἰς κάθε μίαν γίνεται ἐντελής κατάληξις. Γίνωσκε δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικαὶ καταλήξεις γίνονται, καθὼς διωρίσθησαν εἰς κάθε ἤχον· αἱ δὲ ἀτελεῖς γίνονται κατὰ τὴν θέλησιν τῆς μελοποιῆς.

§. 425. Κατὰ δὲ τὸ εἰρημολογικὸν μέλος ὀλίγον ζητεῖται τὴν σήμερον τὸ μελίξιν· ἐπειδὴ τὰ περισσότερα μὲν ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θέλουσιν εἰρημολογικὸν μέλος εἶναι προσόμοια· τὰ δὲ λοιπὰ, ὅσα ψάλλονται μὲ ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου, (διότι τὰ μὲν εἰρημολογικὰ δέχονται καὶ ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου, καὶ βραδεῖαν· τὰ δὲ στιχηραρικὰ ζητῶσιν ἀγωγὴν χρόνου βραδεῖαν.) ἐμελίσθησαν ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, Πέτρον Πελοποννήσιον, καὶ Πέτρον Βυζάντιον. Εἶδὲ ζητηθῆναι νὰ μελισθῶσιν εἰρημολογικῶς αἱ νοὶ, καὶ ἐσπέρια, παρατηρεῖς εἰς τὴν διδασκαλίαν κάθε ἤχου τὰ λεγόμενα περὶ μέλους εἰρημολογικῆς, καὶ οὕτω μελίξεις. Οἷον, ἐὰν θελήσης νὰ μελίσης εἰρημολογικῶς τὸ, Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, ἐπειδὴ τὸ εἰρημολογικὸν μέλος διαφέρει ἀπὸ τὸ στιχηραρικόν

κὸν εἰς τὸν πρῶτον ἦχον, κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους καὶ τὰς καταλήξεις, καὶ κατὰ τὴν ἀγωγὴν τῆς χρόνου, (καθὼς γίνεται φανερόν ἐκ τοῦ (§: 321.) ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς πα, ποιεῖς τὰς μὲν ἀτελεῖς καταλήξεις εἰς τὸν δι, τὰς δὲ ἐντελεῖς εἰς τὸν πα ἐν ὅλῃ τῇ μελωδίᾳ περιφερόμενος εἰς τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους πα, δι· εἰς τοῦτο ἔχεις καλὸν παράδειγμα τὸ εἰρημολογικόν, Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, τοῦ Πέτρου. Ἐνίοτε ποιεῖ καὶ μίαν ἀτελεῖ καταλήξιν εἰς τὸν γα, ἣτις προμηνύει τελικὴν ἢ ἐντελεῖ καταλήξιν διὰ τὸ τέλος τῆς τροπαρίας ἢ στίχου, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὴν εἰρημολογικὴν δοξολογίαν τῆς Πέτρου.

§. 426. Τὸ δὲ Καλοφωνικὸν Εἰρημολόγιον, ἐπέχον τὸν ἄνωτάτω βαθμὸν τῆς ἀσματικῆς τέχνης, θέλει καὶ τὸν μελοποιὸν εἰδήμονα πολλῶν μὲν μελῶν, ὅλου δὲ τῆς καλοφωνικοῦ εἰρημολογίας, καὶ ἐντελῶς ἡσκημένον τῇ ψαλμωδίᾳ. Διότι Πέτρος ὁ Περρεκέτης, ὅς τις ἐμέλισε περισσότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτῆς, αὐτὸς μόνος ἐπέτυχεν εἰς τὸ τοιοῦτον μέλος, καὶ οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ εὐδοκίμησαν, οὔτε οἱ μετ' αὐτόν. "Ὅθεν ὅς τις θέλει νὰ μελίση κατ' αὐτὸν εἰρημὸν καλοφωνικόν, ἀφ' οὗ καταστήσει τὸν ἑαυτὸν τοιοῦτον, οἷον εἶπαμεν, τότε παρατηρῶν τὸν τρόπον καὶ τὴν ἔμφασιν, τὴν ὁποῖαν μόνος οὗτος εἰς τοὺς εἰρημὸς του μετεχειρίσθη, δύναται νὰ μελίζη κατὰ τὰ ἀρέσκοντα τῆς αἰωνότητος του.

§. 427. Εἰς τὰ τοιαῦτα μέλη συνειθίζουσι νὰ μεταβάλλωσι μὲν τὴν ἀγωγὴν τῆς χρόνου συχνότερον· νὰ λαμβάνωσι δὲ τὴν ὕλην, καθὼς εἶπαμεν εἰς (§. 418.)· νὰ πλατύνωσι δὲ τὰ μέλη, καθὼς εἶπαμεν εἰς (§. 419.)· νὰ μεταχειρίζονται δὲ καὶ φθορὰν σπαρτίως· νὰ ποιῶσι δὲ τὴν ἀγωγὴν τῆς μελωδίας, ὁρμύσαντα ταχέως ἀπὸ τοῦ ὀξέος ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ τὸ

ἀνάπαλιν· νὰ ζητῶσιν ἦθος κλῖνον εἰς τὸ μαλακὸν καὶ ἠδονικόν· νὰ ἐμφανίζωσι τὸ ἐπίσημον, τὸ ὀπίσθιον λείπον ἀπὸ τοὺς ἄλλης εἰρμούς, ἰδιάζει εἰς τὸν ἕνα.

§. 428. Μετὰ τὸν εἰρμὸν ἐπάγεται καὶ κράτημα τοῦ ὁποίου ἢ μὲν μελωδία ἔχει παρομοίωσιν μετὴν τῆς εἰρμοῦ· ἢ δὲ ἀγωγή τῆς χρόνου ταχίνεται εἰς τὸ διπλάσιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λέξεις τῆς κρατήματος εἶναι ἀσήμαντοι, ἢ μελωδία πρέπει νὰ εἶναι ἰκανὴ, νὰ ἐμπνέῃ εἰς τὸν ἀκροατὴν τὸ σκοπούμενον πάθος.

Μετὰ δὲ τὸ κράτημα εἶναι τὸ ἐπιφώνημα· τὸ ὁποῖον εἶναι εἰρμὸς, φέρων μελωδίαν παρομοίαν μὲν ὀπωσοῦν μὲ τὴν προηγησαμένην, συντομωτέρον δέ.

§. 429. Οὕτω μὲν μερίζει ὁ τεχνίτης κατὰ τὰ τέσσαρα γένη τῶν μελῶν (§. 402.). Ὅταν δέ τις ἐμπειρικὸς ψάλτης λέγῃ τινὰ μελωδίαν, διὰ νὰ τὴν γράψῃ μὲ τοὺς μουσικοὺς χαρακτῆρας ὁ τεχνίτης μουσικὸς, ὁ μὲν ἐμπειρικὸς πρέπει νὰ εἴπῃ τὴν αὐτὴν μελωδίαν δις καὶ τρίς· ὁ δὲ τεχνίτης νὰ βάλῃ προσοχὴν νὰ εὖρη, πρῶτον μὲν τὸν ἦχον τῆς μελωδίας, δεῦτερον δὲ τὴν ἀγωγήν τῆς χρόνου ταύτης. Εὐρίσκεται δὲ ὁ μὲν ἦχος ἀπὸ τὰ τέσσαρά του συστατικά (§. 301.)· ἢ δὲ ἀγωγή τῆς χρόνου, ἀπὸ τὸς συλλαβὰς τοῦ μέλους αἱ ὁποῖαι φεύγουσι μὲ βραχὺν χρόνον· διότι εὐκολώτερον οἱ μακροὶ φθόγγοι διορίζονται ἀπὸ τῆς βραχείας, παρ' ὅτι διορίζονται οἱ βραχεῖς φθόγγοι ἀπὸ τῆς μακροῦ.

§. 430. Λέγει πάλιν ὁ ἐμπειρικὸς μέλος τῆς μελωδίας ἅπαξ καὶ δις, ἕως οὗ ὁ τεχνίτης νὰ τὸ ἐννοήσῃ, νὰ τὸ γράψῃ, νὰ βάλῃ καὶ τὴν μαρτυρίαν. Μετέπειτα λέγει καὶ ἄλλο μέρος τῆς ψαλμωδίας ὁ ἐμπειρικὸς, καὶ ἄλλο πάλιν ἀπὸ τὸ λειπόμενον, ἕως οὗ νὰ γράψῃ τὴν μελωδίαν ὅλην ὁ τεχνίτης ἐκ διαλειμμάτων. Καὶ ὕστερον λέγει πάλιν ὅλην τὴν μελωδίαν ὁ ἐμπειρικὸς, καὶ ἀναθεωρεῖ τὸ γεγραμμένον ὁ τεχνίτης, καὶ διορθώνει τὰ σφάλματα.

§. 431. Τέλος πάντων δοκιμάζεται τὸ γεγραμμένον, μὲ τὸ νὰ τὸ ψάλλῃ παραλλαγῇ ὁ τεχνίτης μουσικός· διότι ἂν εἶναι λάθος κἀγένεας τόνος ἐπὶ τὸ βαρὺ ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ, διὰ τῆς παραλλαγῆς εὐρίσκεται. Πλὴν καλλιωτέρα καὶ βασιμωτέρα δοκιμὴ γίνεται διὰ τικὸς ὄργανου μουσικοῦ· διότι τότε εὐρίσκεται καὶ λάθος ἡμιτόνου, καὶ τεταρτημορίῃ τόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Περὶ Μουσικῶν Ὀργάνων.

§. 432.

Καθὼς ὁ προφήτης Δαυὶδ, διδάχθεις τὴν σοφίαν τῶν Χαλδαίων, δὲν ἔβλαψε παντελῶς τὴν θεϊαν καὶ ἱερὰν διδασκαλίαν· οὕτω καὶ ὁ φιλόμουσος, ὅταν ἀποκτήσῃ τὴν ἰδέαν ἑνὸς ὄργανου μουσικῆ καὶ τὴν χρῆσιν, ὡσὰν ἡ μέλισσα, θέλων νὰ τρυγᾷ μόνον τὰ χρήσιμα, καὶ νὰ παρατρέχῃ τὴν εἰς τὰ ἀνίερα μεταχείρισιν τοῦ ὄργανου, δὲν βλάπτει τὴν ἱερὰν ψαλμωδίαν, ἐνδυναμούμενος εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Μουσικῆς. Ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἅτινα ποιεῖ ἀοράτως ἡ φωνὴ μέσα εἰς τὸν λάρυγγα καὶ εἰς τὸ στόμα, ταῦτα δύναται νὰ βλέπῃ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του ὁ μουσικός ἐπὶ τοῦ ὄργανου. Ὅσα δὲ σφάλματα τύχῃ νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ νοῦς, ὅταν μελίξῃ τινὰς μόνον μὲ τὴν φωνὴν, αὐτὰ διὰ τοῦ ὄργανου φανερόνονται, καὶ ἀξιοῦνται διορθώσεως.

§. 433. Ἀπὸ τὰ μουσικὰ λοιπὸν ὄργανα, ἄλλα μὲν εἶναι ἐμπνευστὰ, ἄλλα δὲ ἐντατὰ, καὶ ἄλλα κροστὰ. Καὶ ἐμπνευστὰ μὲν εἶναι, Αὐλὸς, Ὑδραυ-

λος, Πλαγίανκος, Φώτιγξ, Σύριγξ, Σάλπιγξ, Κάι-
δα, καὶ τὰ λοιπά. Ἐντατὰ δὲ, Λύρα, Κιθάρα, Κιν-
νύρα, Σπάδιξ, Πανδουρίς, Φόρμιξ, Πικτις, Σαυ-
βύχη, Λεκις, Τρίγωνον, Κανόνιον, Σαντοῖρ, Κλα-
βεσσέν, καὶ τὰ λοιπά. Χρουστὰ δὲ εἶναι τὰ Τύμ-
πανα, καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι ὅμοια, μὴ διακρίνοντα
ὀξύτητα καὶ βαρύτητα (α).

§. 434. Ἀπὸ ταῦτα πάλιν, τὰ μὲν χρουστὰ εἶναι
ρυθμικά, καὶ τέρπουσι τὴν ἀκοὴν διὰ τῆ ρυθμοῦ·
τὰ δὲ ἐμπνευστὰ καὶ ἐντατὰ εἶναι μελωδικὰ, καὶ
διατιθέασι τὸ αἰσθητήριον διὰ τῆς μελωδίας. Καὶ
ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ἄλλα μὲν παίζονται κατὰ μόνο-
φθογγον, ἄλλα δὲ κατὰ πολύφθογγον. Κατὰ μὲν
πολύφθογγον παίζονται, ἢ κιννύρα, τὸ κανόνιον,

α) Καὶ χωρὶς τῶν ἐμφυσωμένων, καὶ χορδαῖς εἰληκμένων
ἕτερα εἶναι φασιν ὄργανα, ψόφον μόνον παρασκευαστικά,
καθάπερ τὰ κρέμβαλα ὧν ὅτε τις ἄπτοιτο τοῖς δακτύλοις
ποιεῖν λιγυρὸν ψόφον. Ἀθήν. Λεῖπν.

Αὐτὰ λέγονται τῇ καθομιθεμένῃ διαλέκτῳ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν,
τρωκιστὶ, Δαβύλια, Κιόσια, Τεμπελέκια, Τέφια, Δαγερέ-
δες, καὶ τὰ ἕξῃς.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τρωκιστὶ Τεμπελέκ, εἶναι
ὄργανον πεποιημένον ἀπὸ ξύλον κοῖλον, καὶ κωνοειδές. Σκέ-
πεται δὲ μὲ δερμάτιον ὀμαλὸν, ξηρὸν, καὶ ἀτρύπητον·
παίζεται δὲ, κροθόμενον μὲ δύο ξυλάρια.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τρωκιστὶ Κιόσι, διαφέ-
ρει ἀπὸ τὸ τεμπελέκι κατὰ τὸ μέγεθος· ἐπειδὴ τὸ κιόσι εἶ-
ναι τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ κροστὰ ὄργανα. Λέγεται
ὅτι εὗρίσκεται κιόσι, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι μικρὰ τεμ-
πελέκια πολυάριθμα, τὰ ὁποῖα ἀντηχῶσι μὲ τὴν ἡχὴν τῆ
κιόσις. Σκέπεται δὲ τὸ κιόσι μὲ δέρμα χόνδρον, ὀμαλῶς
ἔξεσμένον.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Δαβύλ τρωκιστὶ, εἶναι
ὄργανον κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύλον κοῖλον, κυλινδροειδές·
τὸ ὁποῖον σκέπεται καὶ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο
μὲ δέρματα ὀμαλὰ, ξηρὰ, καὶ ἀτρύπητα. Παίζεται δὲ,
κροθόμενον δεξιόθεν μὲν μὲ ῥόπαλον, ἔξεσμένον ἔξελπιδες·
ἀριστερόθεν δὲ μὲ λεπτὴν ῥάβδον πελεκημένην ἐπιπυτῆ.

ἡ κιθάρα, ἡ κάρδα, τὸ σαντάρ, τὸ κλαβεσσέν (α)·
κατὰ δὲ μονόφθογγον τὰ λοιπὰ πάντα.

§. 436. Ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ὄργανα ἡ πανδουρίς
ἐρχεται εὐκολωτέρα εἰς δίδαξιν, καὶ σαφεστέρως γνω-
ρίζονται ἐπάνω εἰς αὐτὴν οἱ τόνοι, τὰ ἡμίτονα, καὶ
ἀπλῶς κάθε διάστημα. Λέγεται δὲ καὶ Πανδοῦρα,
καὶ Φάνδουρος· καθ' ἡμᾶς δὲ, Ταμποῦρα, ἢ Ταμ-
πούρ. Ἐχουσα δὲ δύο μέρη τὴν σκάφην καὶ τὸν
ζυγόν, ἐπὶ τούτου δεσμεῖνται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμί-
τονα, καθὼς ἐλαλήθη (§. 63, καὶ 64.). Εἶναι δὲ
τρίχορδος ἡ πανδουρίς, καὶ ἡ μὲν πρώτη χορδὴ βομ-
βεῖ τὸν δι, δ ἡ δὲ δευτέρα τὸν γα, γ καὶ ἡ τρί-

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Τέφ, ὁμοιάζει μὲ μι-
σὸν Λαβῆλι, καὶ εἶναι ὄργανον κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύ-
λον κοῖλον, κυλινδροειδές, τὸ ὁποῖον σκέπεται ἀπὸ τὸ ἓν μέρος
μὲ δέρμα ξηρὸν, ὁμαλὸν, καὶ ἀτρύπητον. Παιζόμενον δὲ,
κρατεῖται μὲν μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, κρέεται δὲ μὲ τὴν
δεξιὰν παλάμην, καὶ μὲ τὰς δακτύλους καὶ τῶν δύο χειρῶν.
Εἶναι δὲ οἰκεῖον εἰς τὰς χορὰς τῶν θηρίων.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Λαγερές, εἶναι ὁμοιον
μὲ τὸ εἰρημένον τέφι· πλὴν ὅτι τῆτο σκέπεται μὲ τὴν κύ-
στην τῶν βοῶν, καὶ μὲ ἄλλα παρόμοια λεπτὰ δερμάτια·
ἔχει δὲ τινὰς τροχίσκους ὀρειχαλκίνους περὶ τὰ πλάγια· οἱ
ὁποῖοι, ὅταν κρέηται ὁ Λαγερές, ἀποτελεῖσι ψόφον κωδώ-
νων. Μεταχειρίζονται δὲ τῆτο οἱ μελωδοὶ, οἱ τινες κατὰ
τὰς Ὀθωμανὰς λέγονται Χανέντέδες.

α) Ἡ Κάρδα, ἣτις εἰς τὰς ἡμέρας μας ἔχει πολλὴν χρῆσιν πα-
ρὰ τοῖς δημόταις τῆς Τυρκικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὄργανον
κατεσκευασμένον ἀπὸ ἄσκον, ὅστις γεμίζεται ἀπὸ ἀέρα διὰ
τινος ξυλίνου σὼλῆνος, πρὸς τὸν λαιμὸν τῆ ἄσκῃ πεπηγ-
μένου, καὶ εἰς τὰ ὀπισθεν δύο ποδάρια τῆ ἄσκῃ εἶναι πε-
πηγμένοι δύο αὐλοὶ ἀπὸ τὰς ὁποῖας ὁ ἓνας ὢν ἀτρύπητος
ἄνωθεν, βομβεῖ τὸν πα· καὶ ὁ ἄλλος ἔχων τρύπας ἐπὶ
μὲν ἄνωθεν, μίαν δὲ κάτωθεν, διὰ τῶν δακτύλων ἐνεργεῖ
τὴν ἀνάβασιν καὶ κατὰβασιν τῆς μελωδίας.

Τὸ δὲ κανόνιον, σαντάρ, καὶ κλαβεσσέν εἶναι πολύχορ-
δα, καὶ κάθε χορδὴ ἀπὸ ἓνα φθόγγον, καὶ δὲν εἶναι τοῦ
σκοπέ μας νὰ ὁμιλήσωμεν περισσότερα περὶ αὐτῶν.

διαφόρῳ πνεύματι ἐκπέμπεται ὁ κε καὶ ὁ Κε· ἦγυν οἱ μὲν βαρύτεροι φθόγγοι ἐκπέμπονται ἐν ἀδυνάτῳ πνεύματι· οἱ δὲ ὀξύτεροι ἐν σφοδροτέρῳ.

§. 437. Ἡ δὲ λύρα σφῶς καὶ ἀρίστως ἦχει κάθε γένος, καὶ κάθε σύστημα τῆς μουσικῆς, ἐπειδὴ ἔχει τοὺς τόνους ἀπροσδιορίστους, καὶ δύναται νὰ τοὺς διατάτῃ, καὶ νὰ τοὺς μεταχειρίζηται παντοιοτρόπως κατὰ τὰς χρείας. Ἀλλὰ διὰ τῆτο δὲν συμβάλλει πρὸς δίδαξιν τῆς μουσικῆς εἰς τὴς πρωτοπέρους, διότι εἶναι ἀόρατα καὶ ἀδιόριστα τὰ μουσικὰ διαστήματα ἐπάνω εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ εἰς τὸ μηχανήμα τοῦ ἡμετέρου σώματος. Εἶδη δὲ τῆς λύρας διακρίνονται καθ' ἡμᾶς τρία· τὸ Τρίχορδον, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ χυδαῖοι τῶν νῦν Ἑλλήνων· τὸ Τετράχορδον, ᾧ μάλιστα χρῶνται οἱ Εὐρωπαῖοι, ὀνομάζοντες αὐτὸ Γαλλιστὶ Violon· καὶ τὸ Ἑπτάχορδον, ᾧ καθ' ὑπερβολὴν ἐνηθύνονται οἱ εὐγενεῖς τῶν νῦν Ἑλλήνων καὶ Ὁθωμανῶν, ὀνομάζοντες αὐτὸ τουρκιστὶ Κεμάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Διαθέσεις τῶν ἀκροωμένων τῆς Μουσικῆς.

§. 438.

Εἰς μὲν τὸν κατὰ τέχνην μελίζοντα τοσαῦτα συμβουλευόμεν, νομίζοντες, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἰκαρὰ, νὰ στοιχειώσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Μελοποιίαν. Ὁ δὲ κατ' ἐπιστήμην μελίζων, ἐπειδὴ ἔχει σκοπούμενον τὸ νὰ διεγείρῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν εἰς κανένα πάθος, λέγομεν, ὅτι πρέπει πρὸ πάντων νὰ προγνώριση, εἰς ποίαν διάθεσιν εὐρίσκονται διὰ τὴν Μ-

οικὴν οἱ ἀκραταί του. Διότι εὐρίσκονται μὲν τινὲς ἐκ φύσεως κακῶς διωργανισμένοι διὰ τὴν Μουσικὴν, μὴ δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι, μήτε τόνον, μήτε θυθμὸν, μήτε μέτρον· ἀπὸ τῆς ὁποίου ἀκέεται ἡ μουσικὴ καὶ εἰς πλατύτατα μέλη ἕνας φθόγγος βομβοειδῆς, ἢ ὡς ἕνας βύκανισμός. Λοιπὸν εἰς αὐτοὺς κομίζομεν ὅτι εἶναι ἡ Μουσικὴ ἕνας πόφος ἐνοχλητικός, καὶ πολλάκις δαγκαστικός, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῶσιν οὐδ' ὀλίγην τέρψιν, ἢ ἕτερον ψυχικὸν πάθος. Ὅθεν εἰς αὐτοὺς εἶναι ὁ Μουσικός ἀρεστός περισσότερο, ἢ σιωπᾶ, παρὰ ἢ ψάλλῃ, διότι εἶναι ἐσκληρωμένοι κατὰ τὴν ἀκοήν. Εὐρίσκονται δὲ καὶ τινες, ἐκ φύσεως καλῶς διωργανισμένοι διὰ τὴν Μουσικὴν, καὶ δύναται νὰ διακρίνωσι καὶ τόνους, καὶ θυθμούς, καὶ τὰ λοιπὰ. Τοὺς τοιοῦτους λοιπὸν ἀκρατάς ὁ μουσικός δύναται νὰ εὐρη εἰς τρεῖς διαθέσεις μάλιστα: ἀπὸ τὰς ὁποίας εἰς κάθε μίαν πρέπει νὰ δίδῃ μέλη πρόσφορα, καὶ ἐρμόδια, διὰ νὰ ἀρέσκῃ εἰς ὅλους, ἢ εἶναι δυνατόν τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ πρῶτος σκοπὸς τοῦ Μουσικῆ.

§. 439. Πρώτη μὲν διάθεσις εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται ἐκεῖνοι, οἱ τινες ἢ ἐκ φύσεως, ἢ ἀπὸ ἔνδειαν συνηθείας καὶ γνωρίσεως τῆς μουσικῆς, δὲν εἶναι μὲν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν μὲ τῆς ἐσκληρωμένους κατὰ τὴν ἀκοήν, εἶναι δὲ τοιῶτοι, ὥστε ὀλίγον κινῶνται μὲ τὰ δραστήρια μέλη καὶ ἔρρυθμα: καὶ εὐχαριστῶνται εἰς ἀπλουσιτέρας θυθμούς, ἢ εἰς μέτρα καλὰ σεσημασμένα, καὶ εἰς ἤχους πολλὰ διακεκριμένους, καὶ εἰς ἕν μόνον γένος τὸ διατονικόν. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ δημῶται, καὶ μάλιστα οἱ ναῦται καὶ χειροτέχνηται.

Διὰ τοὺς τοιῶτους ὁ μελοποιὸς δὲν πρέπει νὰ ζητῇ θυθμούς μακροσκελεῖς, καὶ μέτρα ὑπὲρ τοὺς δεκατέσσαρας χρόνους, καὶ μελωδίας χρωματικὰς, καὶ

ποικίλας, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζηται ῥυθμοὺς μὲν ὀλιγοσήμους· μέτρα δὲ, ἐν δυσίν ἢ τρισίν, ἢ τέσσαρσι χρόνοις· ἤχους δὲ ζωηροὺς, τερπνοὺς, καὶ ἐμψυχοῦντας, ὥστε νὰ δύνανται νὰ κινῶσιν ἀνθρώπους, τὲς ὁποίους δὲν ἐξελέπτυνεν ἡ φύσις ἰκανῶς, οὔτε ἡ διὰ τὴν χρῆσιν συνήθεια· τόνους δὲ νητοειδεῖς περισσότερο, παρὰ ὑπατοειδεῖς, ἢ γιν ὄξεις περισσότερο παρὰ βαρεῖς. Εἶναι ἀκόμη καλὸν νὰ προλέγη ὁ μουσικὸς εἰς αὐτὲς ὅταν μέλλῃ νὰ ψάλλῃ, τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τοὺς ἤχους, τοὺς ὁποίους προγνωρίσαντες καὶ προσυνειθίσαντες αὐτοὺς, νὰ τοὺς αἰσθάνωνται εὐκολώτερον. Οἱ τοῖστοι προκρίνουσιν ὄργανα τὰ ψοφωδέστερα, παρὰ τὰ λεπτόφωνα· καὶ ἀκόμη τὰ ὄξυφωνότερα, παρὰ τὰ βαρυφωνότερα.

§. 440. Δευτέρα δὲ διάθεσις εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τινὲς εἰδήμιονες ἅμα καὶ ἐρασταὶ τῆς Μουσικῆς· τὲς ὁποίους ἐξυπάζει μὲν ὄχι ὀλίγον καὶ σύνηθες μέλος· ὅταν ὁμως ἀκούσῃ νέον μέλος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦλθεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἀκοήν των, ἐμπαθῶς ὑπ' αὐτῆ διατίθενται, καὶ κυριεύονται ἀπὸ τὸ τοῖστον μέλος ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά, ὅταν περιέπλεε τὰς Σειρήνας. Οὗτοι ὁποῖα πάσχουσιν, ὅταν ἀκούσῃ μέλη, καλῶς πεποιημένα, καὶ περιέργως ἐρῶθυμισμένα, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποκλίνοντα; Ὅποῖαν δὲ τέρψιν αἰσθάνονται, ὅταν τὰ οὕτως ἔχοντα μέλη, ψάλλωνται διὰ λαμπρᾶς καὶ λιγυρᾶς φωνῆς, συνοδευμένης ἀπὸ ἐπτάχορδον λύραν, ἀπὸ τρίχορδον πανδουρίδα, ἀπὸ πλαγίανυλον, καὶ ἀπὸ μικρὸν τύμπανον, ἢ γιν τεμπελέκι (α);

α) Δὲν εἶναι καλὸν οἱ ἔχοντες τοιαύτην διάθεσιν νὰ ἀναβιβάζωσι τὴν ἔφεσιν καὶ μάθησιν τῆς μουσικῆς εἰς ἓνα βαθμὸν ὑπέρτατον· διότι ἀπὸ ἐμπαθῆ ἔρωτα τῆς μουσικῆς κατακτῶσι νὰ γένωσιν ἀναμφιβόλως ἀγαλίνωτοι κριτικοί. Ἐπειδὴ δὲ δύνανται μὲν κάθε μέλος, ὅπως καὶ ἂν εὐρίσκηται νὰ

Εἰς τοὺς τοιοῦτους εἶναι πρέπον νὰ προσφέρῃ ὁ μουσικὸς μέλη μὲν ἐμβριθῆ καὶ ἐκτεταμένα, μεταχειριζόμενος ἀπὸ μὲν τὰ γένη, τὸ χρωματικὸν μάλιστα, μεταβάλλων ὁμῶς καὶ εἰς τὸ διατονικὸν καὶ ἐναρμόνιον· ἀπὸ δὲ τοὺς τόνους, τὴς ὑπατοειδεῖς περισσότερον παρὰ τὴς νητοειδεῖς· καὶ ἀπὸ τὴς ἤχους, ἐκείνους τὴς ὁποῖους ζητεῖ τὸ νόημα τῶν λέξεων, καὶ τὴς ὁποῖας ὑπαγορεύει ἡ χρεία· ἄρθρους δὲ μακροσκελεῖς καὶ πολυσήμεις· ὄργανα δὲ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἡ πτώσις τῶν φθόγγων γίνεται ἡπία, ἀμβλεῖα, καὶ ἀδυνάτως προσβάλλουσα τῷ ᾠτί.

§. 441. Τρίτη δὲ διάθεσις εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τινὲς, ἀρεσκόμενοι μερικῶς εἰς ἤχον ἓνα, προκρίνοντες αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων· καὶ ὄργανον ἓν μόνον ἤρρεσεν αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀκούωσιν. Εἶναι δὲ τῆτο καθαρὸς προλήψεως, μαθήσεως, καὶ συνηθείας· ὁμῶς δὲν συνειθίζει νὰ παραμένῃ κοντὰ εἰς αὐτοὺς ἕως τέλους ἡ τοιαύτη διάθεσις· διότι ἡ ἡλικία καὶ τὰ καθημερινῶς προσπίπτοντα δύνανται νὰ μετακινῶσιν αὐτήν, καὶ νὰ εἰσάγωσιν ἄλλην. Διὰ τῆτο καὶ λέγεται, ὅτι οἱ δύο χρωματικοὶ ἤχοι ἀρμόζουσιν εἰς τοὺς νέους. καὶ οἱ τέσσαρες διατονικοὶ, εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ οἱ δύο ἐναρμόνιοι, εἰς τοὺς γέροντας (α). Ἔτι διὰ τὴν μερικὴν ἀρέσκειαν λέγονται καὶ ταῦτα. Ἄλλοι μὲν ἤχοι φαίνονται δραστικοὶ

τὸ νομίζωσιν ἀρίστην μουσικὴν· δύνανται δὲ νὰ εὐρίσκωσιν ἑλλειπεῖς τὴς φθόγγου καὶ τῶν σωστοτάτων καὶ ἀκριβεστάτων τόνων. Καὶ ἔτι δὲν δύνανται νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἀπὸ τὴν μουσικὴν οὐδὲ τὸ πολλοστημόριον τῆς ἡδονῆς, ἣν κατὰ ἄλλον τρόπον ἀπελάμβανον. Διότι τὸ πολὺ εὐαίσθητον ποιεῖ τέλος πάντων αὐτὴς ἀναισθήτους.

- α) Εἰσὶ δὲ τισι καὶ κατὰ γένη καὶ ἡλικίας πρὸς εἶδη τινὰ μελωδίας ἐπιτηδειότητες· αἱ μὲν γὰρ παιδῶν, δι' ἡδονὴν αἱ δὲ γυναικῶν, κατὰ πολὺ διὰ λύπην· αἱ δὲ πρεσβυτῶν, δι' ἐνθουσιασμόν. Ἀριστείδης Κορινθ. Βιβλ. Β'. 67.

τὸ Ἅρ, ἄλλοι δὲ τὸ Θέρος, ἄλλοι δὲ τὸ Φθινόπωρον, καὶ ἄλλοι τὸν Χειμῶνα. Καὶ πάλιν ἄλλοι μὲν ἤχοι ἀρέσκουσι τὴν ἡμέραν, ἄλλοι δὲ τὴν νύκτα, ἄλλοι δὲ τὸ πρωῖ, ἄλλοι δὲ τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἄλλοι τὴν ἑσπέραν.

Εἰς τοὺς τοιοῦτους, ἔργον εἶναι τῆ μουσικῆ νὰ προσφέρῃ μέλη, ἀφ' οὗ πρότερον γινώρῃσι, ποῖα εἶναι τὰ ἀρέσκοντα εἰς αὐτούς. Διότι ἀφ' ἧ γινώρῃσι ταῦτα, δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἤχος, καὶ τόνος, καὶ ἑυθυμῆς, καὶ ὄργανα, κατ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκ φύσεως αὐτοὶ ἐνασμενίζονται. Καὶ διὰ νὰ εἴπω συντόμως, ἡ φυσικὴ κλίσις αὐτῶν διδάξει τὸν μελοποιὸν, ἃ δεῖ ποιεῖν.

§. 442. Δὲν εἶναι ἀνάγκη, νὰ εἶναι τὶς εἰδήμων τῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ αἰσθάνηται τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡδονὴν, ὅταν ἀκούῃ κανένα μέλος εὐάρεστον, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχη καλὴν αἰσθησίν· διότι ὁ ἔρως ἢ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ γινώρισις, τὰ ὁποῖα παρέπονται εἰς τὴ μουσικὴν, δύναται νὰ αὐξάνωσι τὴν ἡδονὴν αὐτῆς· δὲν συμπληροῦνσιν ὅμως τὸ ὅλον αὐτῆς, ἀλλ' ἐξεναντίας μερικαῖς φοραῖς καὶ τὸ ὀλιγοστεύουσι· διότι ἡ τέχνη βλάπτει τὴν φύσιν. Διότι ἡ Μουσικὴ εἶναι μία ἄλλυτος τρόπος τινὰ τόνων, οἱ ὁποῖοι διῆστανται ἀπ' ἀλλήλων περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον κατὰ τινὰς κανόνας, τῆς ὁποῖας κάθε ἄνθρωπος καλῶς διωργανισμένος, ἐκ γενετῆς ἔχει. Διότι οἱ τόνοι ἀναφέρονται εἰς τὸν διοργανισμὸν τῆ σωματικῆς μηχανήματος· καὶ ἐξαρτῶνται ἢ ἀπὸ τὴν διάθεσιν καὶ τακτικὴν κίνησιν τῶν ἰνῶν τῆ ὥτος, ἢ ἀπὸ ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἐκ φύσεως εἰς τινὰ μεθοδικὴν τάξιν. Διὰ τῆτο πρέπει νὰ εὐρίσκηται κάποια ἀναλογία μεταξὺ τοῦ ὥτος, καὶ τῶν τόνων, καὶ τῶν ἑυθυμῶν. Διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν μουσικὴν ἐπίοτε ὑπατοειδῆς, τῆ ὁποῖας οἱ τόνοι ἀδυνατοῦσι νὰ

εὐαρεστήσωσιν εἰς τὸ οὖς. Καὶ πάλιν νητοιεῖς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ περάσῃ ὁ Μουσικὸς, χωρὶς νὰ προξενήσῃ εἰς τὸ ἕξ κἀνένα ἐνοχλητικὸν αἰσθημα (α). Ὅθεν ὅση ἀνάβασις καὶ κατὰβασις ἐδόθη συνήθως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φωνήν, διὰ νὰ γίνηται μὲ ὀλίγον ἀγῶνα, τόσην ὅταν ὁ μελοποιὸς μεταχειρίζεται, δὲν ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν τὴν μεταξὺ τῶν τόνων καὶ τῆ ᾠτὸς.

§. 443. Ὅταν δὲ συμπλέκη πρὸς ἀλλήλους τοὺς τόνους, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται μεταξὺ τούτων τῶν δύο δυσαρεστούντων περάτων, εἶναι καλὸν ὁ μελοποιὸς νὰ ποιῇ τοιαύτην μίξιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν εἰς κάθε ἀκροατικῆ σχεδὸν, εὐκόλως νὰ ἐννοῇ τὴν σχέσιν ἣν ἔχουσιν οἱ τόνοι πρὸς ἀλλήλους· διότι τῆτο γεννᾷ τὸ νὰ ἀρέσκη ἡ μελωδία· τὸ ὁποῖον θεμελιῖται ἐπάνω εἰς τὴν εὐκολίαν, ἣν ἔχει τὸ ἕξ διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν μελωδίαν.

§. 444. Τοὺς δὲ ῥυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα πρέπει νὰ ποιῇ διακεκριμένα, εὐδιάλυτα, καὶ τακτικῶς ὀδεύοντα· διότι κατ' ἄλλον τρόπον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι φύσιν νὰ διατιθῶνται ποιῶς ὑπὸ τῆς Μουσικῆς, εἰμὴ νοῶντες, ὅτι μηχανικῶς πως αὐτὰ παρακολουθοῦσιν. Ἐπειδὴ τὸ σῶμα τῆ ἀκροατοῦ ὑποτασσόμενον εἰς τὸν μηχανικὸν τρόπον, ἐπιθυμεῖ νὰ

α) Οἱ Ἀρχαῖοι ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆ Προσλαμβανομένου, ἀνέβαινον ἕως εἰς τὴν νήτην ὑπερβολαίων (§. 221.), καὶ ἔπανον ὅθεν δὲν ἐδέχοντο ἀνάβασιν ὑπὲρ τὸ Διοδιαπασῶν διὰ τῆτο, καθὼς ἀμαρτρεῖ ὁ Γερασηνὸς Νικόμαχος „ Διὰ τὸ μὴ „ ἐπιδέχεσθαι τὴν τῶν ἀνθρώπων φωνήν, μήτε ἐπὶ τὸ „ βαρὺ παρὰ ταύτας τὰς χορδὰς βαρύτερον, τῆς λεγομένης „ παρ' αὐτῶν Βυκανισμοὺς καὶ Βηχίας, φθέγματα ἄσημα, καὶ „ ἀναρθρα, καὶ ἐκμελῆ· ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, τῆς τε Κοκυσμῆς, „ καὶ τοῖς τῶν λύκων ᾠρημοῖς φθόγγους παραπλησίας, „ ἀξυνέτες τε καὶ ἀναρμόστους, καὶ ἔκ ἐπιδεχομένους συμ- „ φωνίας κοινωνίαν.“ Βιβλ. Β, 35.

συσχηματίζεται με τὸ σῶμα τῆ μουσικῆ, διὰ τῶν κινήσεων τῆ ποδός, ἢ τῆς χειρὸς, ἢ τῆς κεφαλῆς· αἵτινες κινήσεις γίνονται ἐκταυτομάτου, ἢ ἀπροσεκτὶ καὶ ἀπροβλεπτῶς, καὶ ὡσὰν νὰ συσσύρονται τὰ μέλη τῆ σώματος ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς Μουσικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Χρῆσις τῆς Μουσικῆς.

§. 445.

Πρὶν νὰ κινηθῇ εἰς πράξιν μέλῃς ὁ μελοποιὸς, πρέπει νὰ προὔπαρξη σκοπὸς εἰς τὸν νῦν του, ἢ καὶ νὰ συλλάβῃ καὶ νένα νέον· ἐπειδὴ

„ Πᾶν τὸ κινέμενον ἕνεκά του κινεῖται. “

Ἐπειδὴ δὲ ἡ χρῆσις τῆς μουσικῆς ἀφορᾷ μάλιστα εἰς τρία, εἰς Ὑμνον, εἰς Ἀνθρωπαρέσκειαν, καὶ εἰς διαφόρους χρειὰς ἀλόγων ζώων, ὁ μὲν ὕμνος δίδει σκοπὸν εἰς τὸν μελοποιὸν, τὸ νὰ διεγείρῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν εἰς φόβον καὶ εἰς ἀγάπην Θεῷ μάλιστα (α). Καὶ παραδείγματα μὲν εἰς τοῦτον τὸν

α) „ Τὰς μὲν ἔν ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ἀπαρχὰς τῷ Θεῷ κατὰ
 „ χρόνος ἀνατιθέμετες, ἐν τῇ ἱερᾷ ψάλλειν ἐκκλησία ταχ-
 „ θέντες, ἐν κατανύξει τὸν Θεὸν, τῶν ἀοράτως ἐκεῖ πα-
 „ ρόντα δοξολογήσομεν. Καὶ γὰρ ἐντάξει φασὶ τῶν ἀγ-
 „ γελικῶν καὶ ἀρχαγγελικῶν ταγμάτων, ταῦτα τὰ σειρηνο-
 „ μελιρροῦτα μέλη, καὶ πνευματοκίνητα ἄσματα τῇ ἐκκλη-
 „ σίᾳ τυπικῶς παρεδόθησαν. Καὶ καθάπερ ἐκεῖνοι πολυ-
 „ εἰδῶς, ποικίλωστε καὶ διαφόρως μετὰ φόβου καὶ εὐλα-
 „ βείας παριστάμενοι τῷ Θεῷ, τοῦτον ἀκαταπαίστως ἀ-
 „ κυμνοῦσιν· ὁ μὲν τὸ “ Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος Ἰσχυρὸς, ἅ-
 „ γιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς “ ἀσιγήτως βοῶν· ὁ δὲ τὸ,
 „ Ἀλληλουῖα καὶ ἄλλο τὸ “ Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος

σκοπὸν ἔχει πολλὰ, ἤγουν ὅσα ἀπειρηθμήθησαν (§. 401.) ὑποθήκας δὲ τόσας, ὅσας ἡ ὀλιγομάθειά μας ἐδυνήθη νὰ δώσῃ. Τὴν εἰς ὕμνον δὲ τῆς μουσικῆς χρῆσιν θέλων νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Ὅμηρος, λέγει

„ Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ Θεὸν ἰλάσκοντο,
 „ Καλὸν ἀοιδόντες παήονα κῆροι Ἀχαιῶν. “

§. 446. Εἰς δὲ τὴν πρὸς ἀνθρωπαρέσκειαν χρῆσιν τῆς Μουσικῆς, ἰδέαι διακρίνονται δύο· Λογικὴ, καὶ Ἄλογος. Καὶ λογικὴ μὲν εἶναι ἐκείνη, ἣτις ἀφορᾷ εἰς ψυχικὰ πάθη (§. 189, καὶ 396.) ἄλογος δὲ, ἐκείνη, ἣτις ἀφορᾷ εἰς σωματικὰ πάθη. Διότι ἡ μουσικὴ προξενεῖ καὶ εἰς τὸ σῶμα παθήματα, φέρουσα εἰς αὐτὸ μεταβολὰς ἀναλόγους μὲ ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων (α). Αὐ-

„ Σαββαῖοθ' καὶ ἕτεροστο „ Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, καὶ
 „ τὰ ἑξῆς. Καὶ ἄλλος ἄλλο, πολλὰ καὶ διάφορα δοξολογοῦντες
 „ χρεωστικῶς, τὸν ποιητὴν ὑμνοῦσιν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπόμενοι
 „ τούτοις, καὶ συναμιλλώμενοι, μετὰ φόβον καὶ τρόμον
 „ καὶ πολλῆς εὐλαβείας ὀφείλομεν ἴσασθαι, τὰ ἅγια συ-
 „ νάδοντες ἄσματα, ἐν λέξεσι σημαντοῖς καὶ ἀσημάντοις.
 „ Οὐρανὸς γὰρ ἡ Ἐκκλησία παρὰ τοῖς σοφοῖς καὶ Θεοδι-
 „ δάκτοις διδασκάλοις ἀπεικόνισται καὶ προσηγόρευται.
 „ Τὸ γὰρ τερερε, καὶ τὸ, τοτοτο, καὶ τὸ, τιτιτι, καὶ τὸ,
 „ λε²α²α²α²κε, καὶ τὰ λοιπὰ, εἰς τύπον ἐκείνων τῶν ἀγγε-
 „ λικῶν δοξολογιῶν, τῶν σημαντοῖς καὶ ἀσημάντοις λέξεσι
 „ γινομένων. Εἰ καὶ αἱ ἀσημαντοὶ δοκεῖσαι λέξεις, αἰνέ-
 „ τονται τι. Τῆρει γὰρ φησι, τίνι παρίστασαι, καὶ τι
 „ προσάδεις. Καὶ τότε πῶς ἀπολογήσῃ τῷ κριτῇ, ῥευστή
 „ γε φύσις καὶ διαλυομένη τυγχάνων ὡς ἄνθρωπε; Παρά-
 „ γεται γοῦν τὸ μὲν τερερε, ἀπὸ τοῦ τῆρει ῥοῦ· τὸ δὲ,
 „ τοτο, ἀπὸ τῆ τότε τότε· τὸ δὲ τιτι, ἀπὸ τοῦ τι τίνι.“
 Εὗρον αὐτὰ γεγραμμένα ἐν τινι γραμματικῇ τῆς Μουσικῆς
 ὁμῶς ἐλήφθησαν, ἕξ ὧν περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως εἴ-
 ρηκεν Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνός.

α) Οἱ φθόγγοι μεταδίδονται εἰς τὸ οὐς διὰ τῆ ἀέρος, κινουμέ-
 νου ὑπὸ φωνῆς καὶ διὰ τοῦ ὠτός μεταδίδονται εἰς τὴν
 ψυχὴν, ὅφ' ἧς διακρίνονται. Ὅθεν ἐπειδὴ διὰ τοῦ ἀέρος
 ἐνεργεῖ ἡ μουσικὴ, δὲν εἶναι, μοι φαίνεται, περιττὸν, νὰ

ται λοιπὸν αἱ ἰδέαι δίδουσι σκοπὸν εἰς τὸν μελοποιὸν ἢ ἀντίθετον τοῦ ἐπικρατεῖντος πάθους, ἢ ἐλαυξητι-

ἐκτεθῶσιν ἐδῶ μερικαὶ ἰδέαι φιλοσόφων, οἵτινες ἔγραψαν περὶ τῶν συμβαινόντων εἰς τὸν ἀέρα ἕξ αἰτίας τῆ ἤχου (§. 278.)· ἐπειδὴ τότε γνωρίζεται, πῶς ἡ μουσικὴ ἐνεργεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωματίων.

Οἱ φθόγγοι καὶ ἀπλῶς οἱ ἤχοι ἀραιώνουσι τὸν ἀέρα· διότι εἰς μεγάλας πανηγύρεις ἑορτῶν, ὅτε πλήθη ἀνθρώπων ἐποίην ἐπικλήσεις δυνατὰς, ἐφάνησαν καταπίπτοντα πτηνὰ, τὰ ὁποῖα περιέπταντο τότε τὸν ἀέρα ἐκεῖνον. Πρὸς τοῦτοις ἐμεταχειρίσθησαν τοῦτον τὸν τρόπον μίαν φοράν οἱ στατιῶται διὰ νὰ πιάνωσι τὰς περισσευὰς, τὰς ὁποίας ἐστελλον δύο πολιορκούμεναι πόλεις πρὸς ἀλλήλας, ἐπειδὴ ἐμποδίσθη εἰς αὐτὰς ἢ διὰ γῆς κοινωνία, διὰ νὰ μηνύωσιν ἀμοιβαδὸν τὴν κατάστασιν ἀλλήλιον. Ἀκόμη φαίνονται καθημερινῶς καὶ τὰ σύννεφα, ὅτι διαλύονται διὰ τοῦ ψύθου τῶν καμπανῶν, καὶ διὰ τῆς βροντῆς τῶν κανονίων. Καὶ αἱ ἀστραπαὶ δὲ, ὅτι παύουσι διὰ τὰ αὐτὰ, ἢ ὅτι φεύγουσιν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὰς πεδιάδας, ὅπε εἶναι πολλοὶ ἀνθρώποι φωνάζοντες. Γίνωσκε δὲ ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα γίνονται ὀλέθρια μάλιστα καὶ εἰς τὰς ἀνθρώπους, ἂν τινὰς μεταχειρίζηται αὐτὰ παρ' ὄραν, δηλαδὴ ὅταν τὰ σύννεφα δὲν εἶναι ἀκόμη ἔξω τῆς σφαιρας τῆ ἤχου· διότι ὁ ἤχος κινεῖ τὸν ἀέρα, σφαιροειδῶς ἀπλούμενον.

Διὰ τοῦτο ὁ ἀῆρ ἐπίσης φέρει τὴν προσβολὴν τῶν φθόγγων εἰς τὰ πέριξ σώματα, ὅσα ἐπίσης ἀφίστανται ἀπὸ τῆ φθεγγομένου, ἢ ψάλλοντος. Διότι δύνασαι νὰ ἰδῆς εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ θέατρα, ὅτι συμφώνως καὶ συμμετρῶς πάλλονται αἱ φλόγες τῶν λαμπάδων, ὁ καπνὸς καὶ τὰ σωματία, τὰ ὁποῖα φαίνονται σηκονόμενα ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὴν εὐθυβολίαν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἀπὸ θυρίδος. Διὰ τοῦτο οἱ συμψάλλοντες πρέπει νὰ ἔχωσι τὰ στόματα πλησίον ἀλλήλων.

Ὁ ἀῆρ εἰσπνεῖται εἰς τὸ σῶμα, καταπίνεται, ἐκροπᾶται, καὶ ἐμπεριέχεται εἰς ὅλα τὰ ἡμέτερα ὕγρα, καὶ συλλέγεται ἔνδον ὑπὸ σχήματι μετὰ πάντων τῶν ἑαυτοῦ ἰδιωμάτων, ἐν τῷ στομάχῳ, ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐν τῷ στήθει, μάλιστα μεταξὺ τῷ πλευρῶν καὶ τοῦ πνεύμονος, ὅτε καὶ ὀνομάζεται Ἐνθωρακικὸς ἀῆρ. Οὗτος ὁ ἐνδομυχῶν ἀῆρ βιαζόμενος νὰ ἔλθῃ εἰς ἰσορροπίαν μετὰ τὸν ἔξω ἀέρα, τὸν ὑπὸ

κὸν αὐτοῦ. Οἷον ἢ μὲν λογικῇ, ὅτιν ἐπικρατῆ εὐθυμία, κατὰ μὲν τὸν ἀντίθετον σκοπὸν προξενεῖ

τῆ ἤχου πάσχοντα, ποιῆ τὰς προσβολὰς εἰς τὰ εἰρημένα μέρη τῆ σώματος, καὶ ἔτι δύνάται νὰ φέρῃ μεταβολὰς εἰς αὐτό. Πόσων δὲ μεγάλων μεταβολῶν, εἶναι ἀκόλουθον, νὰ αισθανῆται τὸ σῶμα ἀπὸ ρευστὸν, διὰ τὸ νὰ ἔχῃ πολλὴν οἰκτιότητα μὲ αὐτὸ, καὶ διὰ τὸ νὰ εἶναι ἠνωμένον τόσον οἰκειότατα μὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ;

Ἄν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ συμφύρωμεν ὑποθέσεις μὲ πράγματα, τὸ νευρῶδες ὕγρον νομίζεται ὅτι εἶναι φύσεως παρομοίας μὲ τὴν τῆ ἀέρος· καὶ ἂν τοῦτο ἔχῃ οὕτως, ἀναμφιβόλως ὅλαι αὗται αἱ δυνάμεις εἶναι πρότερον νὰ ἐμποιῶσιν εἰς τὸ σῶμα, ὅταν εἶναι πεπρωκισμένον μὲ ἀκριβῆ ἀισθητήρια, μεγάλας ἐνεργείας· καὶ μάλιστα ἐκείνο τὸ εὐάρεστον αἶσθημα, τὸ ὁποῖον συνιστᾷ τὴν ἡδονὴν, ἣτις εἶναι τὸ κύριον ἀποτέλεσμα τῆς Μουσικῆς. Ὅθεν ἐπιτεταται νὰ δοκιμαζῆ καὶ τὸ σῶμα ὄχι μωρὰς μεταβολὰς ἀπὸ τὴν Μουσικῆν.

Ὁ ὑπὸ τοῦ ἤχου χορδῆς ταραχθεὶς ἀπὸ δίδει κίνησιν εἰς ἄλλην ἰσότονον. Οἷον (λέγει ὁ Ἀριστείδης Βιβλ. Β', 101. „Εἴτις δύο χορδῶν ὁμοφώνων ἐν τῇ αὐτῇ κιδάρα, „ εἰς μὲν τὴν ἑτέραν μικρὰν ἐνθεῖη καὶ κούφην καλάμην, „ τὴν δ' ἑτέραν πόρρω τεταμένην πλήξειεν, ὄψεται τὴν „ καλαμηφόρον ἐναργέστατα συγκινομένην.“

Καὶ ἀκόμη, ἂν τινὰς ἔχῃ δύο λύρας εἰς ἓνα θάλαμον, θὺ πολὺ ἀφεστῶσας, ὁμοτόνως ἠρμοσμένας, καὶ παῖζει τὴν μίαν, ποιῆ τὸν αὐτὸν ἤχον καὶ ἡ ἄλλη. Ἐστοχάσθη δὲ τοῦτο εἰς τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα καὶ Γεωργίος τις, ἀόμματος, τῷ γένει Γραικός, καὶ τῆς παρ' Ὀθωμανοῖς μουσικῆς ἐμπειρότατος. Καὶ ἐποίησε μὲν τὴν λύραν ἐπτάχορδον, ἣτις καθ' ἡμᾶς λέγεται Βιολί· κατὰ δὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς Κεμάν· ἦν δὲ πρὸ τούτου τοῦ Γεωργίου τετράχορδος. Ὑπὸ δὲ τὰς παιζομένας χορδὰς, ἔβαλεν ἄλλας ἐπτά χορδὰς ὀρειχαλκίνας, ὀλίγον ἀπεχούσας ἐκείνων, διὰ νὰ ἀκούωνται οἱ φθόγγοι ἐκ τοῦ ὄργανου γλυκύτεροι διὰ συνωδίαν.

Καὶ ὁ Κιοχέρως λέγει, ὅτι εἶχεν εἰς ἓνα θάλαμον ὄργανον πολύχορδον, καὶ ἤκουε μίαν ἀπὸ τὰς χορδὰς αὐτοῦ νὰ ἀντηγῆ διακριτικώτατα ὅλους τοὺς ψόφους τῆς κάρπνης, χρονομένης εἰς μίαν γειτνιαζούσαν Ἐκκλησίαν.

λύπην· κατὰ δὲ τὸν ἐπαυξητικὸν, ἀυξάνει τὴν εὐθυμίαν. Οὕτως ἀντιθέτως εἰς μὲν τὴν θλίψιν δίδοται σκοπὸς ἢ τέρις· εἰς δὲ τὴν χαύνωσιν, ἢ ἐνδυνάμωσις· εἰς δὲ τὸν θρηῆνον, ἢ παρηγορία· εἰς δὲ τὸν ἔρωτα, ὁ σφροονισμός· εἰς δὲ τὸ πολυφρόντιστον, ἢ παραυθία· εἰς δὲ τὸ πολύπονον, ἢ ἀνεσις· εἰς δὲ τὴν ἔξαγρίωσιν, ἢ ἐξημέρωσις, εἰς δὲ τὴν ὀργὴν, ἢ

Ἐὰν τινὰς γεμίση ἀπὸ ὑδῶρ, ἢ ἀπὸ ἄλλα ὑγρά, ποτήρια ὁμοια καὶ ἰσοπεποιημένα κείμενα πλησίον ἀλλήλων, καὶ ξέση τὸ χεῖλος ἐνὸς αὐτῶν διὰ τῶν δακτύλων, ταράττεται τὸ νερὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὰ ἄλλα. Σημειόνουσι δὲ εἰς ταύτην τὴν πείραν, τὴν ὁποῖαν πρῶτος ὁ Κιοχέρως ἐδοκίμασεν, ὅτι τὰ ἑτερογενῆ ὑγρά τόσω περισσότερον πηδῶσιν εἰς αὐτὰ τὰ ποτήρια, ὅσω λεπτότερα εἶναι· ὥστε τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ οἴνου ταράττεται περισσότερον· ὀλιγότερον δὲ ὁ οἶνος· καὶ ἀκόμη ὀλιγότερον τὸ νερὸν.

Ὅταν θεωρῶμεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὡς συνέλευσιν ἰνῶν μᾶλλον ἢ ἥττον τεταμένων· καὶ ὡς πλήρωμα ὑγρῶν διαφόρων φύσεως, εἶναι ἀκόλῃθον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ Μεσαικὴ δύναται νὰ ποιῆ εἰς αὐτὸ τὰ αὐτὰ μὲν ἀποτελέσματα εἰς τὰς ἴνας, ἃ ἐποίει καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν τῶν πλησίον ὀργάνων.

Ὅτι πᾶσαι μὲν αἱ ἴνες τῆ ἀνθρώπινου σώματος βάλλονται εἰς κίνησιν.

Ὅτι αἱ μᾶλλον τεταμέναι καὶ αἱ μᾶλλον λεπταὶ, μᾶλλον ταράττονται.

Ὅτι ὅσαι εἶναι εἰς μονοτονίαν, φυλάττουσι τὴν κίνησιν διαρκέστερον.

Τὰ αὐτὰ δὲ ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὰ ὑγρά τῆ σώματος, ἃ ἐποίει καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν ποτηρίων.

Ὅτι ὅλα τὰ εἰς τὸ σῶμα ἐμπεριεχόμενα ὑγρά, βάλλονται εἰς ταραχὴν.

Ὅτι ὁ λόγος τῆς ταραχῆς αὐτῶν, εἶναι ἐν λόγῳ τῆς λεπτότητος τῶν μεριδίων αὐτῶν.

Ὅτι τὸ μὲν νευρῶδες ὑγρὸν, ἂν ὑπάρχη, ἐμπνεῖται περισσότερον ἀπὸ τοὺς φθόγγους· ὁ δὲ λυμφος ὀλιγότερον. Καὶ ἂν εἶναι τῆτο, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ βάλλωνται εἰς κίνησιν· ἴνες, ὅταν παύηται ὄργανον χορδικόν, ἢ ἐμπνευσίον·

καθησυχασίς (α), καὶ τὰ λοιπὰ. Ἐπαυξητικῶς δὲ, ὁποῖος δίδεται σκοπὸς εἰς τὰ πάθη, εἶναι πασιδῆλον.

§. 447. Ἡ δὲ ἄλογος κατὰ μὲν ἀντίθετον σκοπὸν, ὅταν επικρατῇ τὸ σῶμα νόσος, ἀποβλέπει εἰς ὑγείαν· κατὰ δὲ τὸν ἐπαυξητικὸν, ἀποβλέπει εἰς αὐξησιν τῆς νόσου (β). Αὕτη γοῦν ἡ ἰδέα τῆς Μουσικῆς διὰ τὰ εἶπω ἀπλῶς, ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν (γ)· δίδει τόνον εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, καὶ ἐνδυναμόνει τὰ μέλη τοῦ σώματος εἰς τὸ τὰ ἀντί-

α) Ὁ Ἀχιλλεὺς μεταχειρίσθη τὴν Μουσικὴν μέσον διὰ τὰ χεῖναι τὴν ὄργην ἣν εἶχε κατὰ τῆ Ἀγαμέμνονος. (ἐδιδάχθη γὰρ καὶ τὴν μουσικὴν ἀπὸ τὸν σοφώτατον Χείρωνα.) Ἐπειδὴ λέγει ὁ Ὅμηρος.

„ Τὸν δ' εἶρον φρένα τερόμενον φόρμιγγι λεγείη,

„ Καλῆ, Δαιδαλαίῃ, περὶ δ' ἀργύρεον ζυγόν ἦεν.

„ Τὴν τ' ἄρει' ἔξ' Ἐνάρων, πόλιν Ἡετίωνος ὀλέσσας,

„ Τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν· ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.“

β) Ὁ Μενελάου ἀναφέρει τὸ ἐξῆς παραδοξότατον ἀποτελεσμα τῆς μουσικῆς, ἔχον μάρτυρα αὐτόπτην καὶ ἀξιόπιστον τὸν αὐτόν.

„ Μουσικός τις κῆνα πρὸς τινα τῶν ἤχων ἀηδεστάτως ἔ-

„ χορτα, μετ' ἄκρας ἀντιπαθείας αὐτοῦ ἀκούοντα, δι' ὃν

„ ἦχον, ὁσάκις ἀν' ἐπαύζετο, ὁ κύων ἐταραττετο, ἐβόα,

„ καὶ ὠρούμενος, ἄκραν τινα δυσχέρειαν, καὶ ἀθυμίαν ὑ-

„ περβολικὴν ἐνεδείκνυ. Βουλόμενος οἷν ποτε ψυχαγωγῆ-

„ θῆναί τε καὶ ἄμα ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ μουσικός, τὶ τὸ ἐντεῦ-

„ θεν ἀποβησόμενον, ἤρξατο καλῆν ἐπὶ τῆ εἰρημένε ἡ-

„ χων, συχνάκις αὐτὸν ἔπαναλαμβάνων, ἐνταῦτη πολὺν

„ καταναλισκῶν χρόνον τῇ πράξει· ὁ δὲ κύων ματιωδῶς

„ πολλάκις ἐταραχθεὶς, εἴτα σπᾶσμοῖς ἐμπεσὼν ἐξέπνευσε.“

γ) Εἰς τοὺς ὑγαιίνοντας ἢ μουσικῆ, λέγουσι, συμβάλλει πολλὰ

διὰ τὰς ὄρεξεις, παραθίγουσα ταύτας, καὶ τρόπον τινα

ἀναστομοῦσα, παρακινουῦσα τοὺς ἄκροατάς, καὶ φέρωνται

ἀχορτάστως καὶ ἀπρατήτως εἰς τὰς ἀπολαύσεις. Ἐπειδὴ

διηγοῦνται στρατηγοὶ τινές, ὅτι τὰ στρατεύματα τριόγου-

σι πολυχρονιωτέρως ἐνταῦτῳ καὶ μετὰ πλείονος ἐπιθυμίας

ὑπὸ φθόγγου ἀλλῶν. Οἱ δὲ Ἀραβες ἔλεγον, ὅτι ἡ μου-

σικὴ παχύνει αὐτούς. Ἀκόμη καὶ οἱ ἰδῶ κραιτοῦντες τρώ-

γουσιν, ὑπὸ μουσικῶν ὀργάνων συμφωνία. Καὶ ὁ Ὅμηρος

„ Φόρμιγγός θ' ἦν δαιτὶ Θεοὶ ποίησαν ἑταίρην.“

χωσιν εἰς χορούς (α), εἰς ὁδοιπορείας, εἰς κόπης (β)· προξενεῖ ὕπνον· ἐρεθίζει πληγὰς· θεραπεύει πάθη ἐπιληπτικά (γ)· ἐπικουφίζει τὰ ὄλγη τῆς ἰσχυά-

α) Καθημερινῶς βλέπομεν, ὅτι ἀκολουθεῖ τῆτο. Ἄνθρωπος, ὅς τις δὲν στέργει νὰ χορεύσῃ μῆτε μίαν ὥραν, διὰ ὑπερβολὴν ὀκνηρίας, ἣτις τὸν κρατεῖ, καὶ μῆτε φωνὴν καλὴν ἔχει διὰ μουσικὴν, μῆτε ὄργανον μεταχειρίζεται μουσικόν· οὗτος διερεθιζόμενος ἀπὸ μίαν ἀρέσκουσαν εἰς αὐτὸν μελωδίαν, δύναται νὰ περάσῃ χορευῶν ὀλόκληρον νύκτα, χωρὶς νὰ αἰσθάνηται διόλου κόουρασιν. Ἡ τοιαύτη ἐγκαρδιώσις καὶ ἐνδυνάμωσις, καὶ ἔτι ἡ δύναμις τῆς μουσικῆς τοῦ νὰ παύῃ τὰς φρίκας, καὶ νὰ καταπραύνη τὸν θυμὸν, καὶ νὰ προκαταλαμβάνῃ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ὑπὸ μέθης ὁρμὰς, ἴσως ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς μουσικῆς, νὰ ψάλλωσιν εἰς τὴν μετὰ τὴν θοίνην ὀπωροφαγίαν, μέρος ἔσαν τῆ δέλπνον· ὅταν ὀλιγώτερον μὲν τρώωσι, περισσότερον δὲ πίνουσι, καὶ μάλιστα καὶ διάφορα εἶδη οἴνων.

β) Ὁ Ἀμφίων διὰ τῆς μουσικῆς ἐλάφρυνε τοὺς κόπης εἰς τὴς κτίστας, ὅταν ἐκτίλζοντο τὰ τεύχη τῶν Θηβῶν. Τὰ δὲ μουσικὰ ὄργανα, λύραι, αὐλοὶ, σάλπιγγες, κιθάραι, τύμπανα, κύμβαλα, καὶ τὰ λοιπὰ, πάντοτε ἦσαν, καὶ εἶναι εἰς χρῆσιν κοντὰ εἰς τὰ στρατεῖματα. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ μουσικὴ ὑπηρετεῖ εἰς τοὺς στρατιώτας ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐνστάξῃ εἰς αὐτῆς θάρσος, τόλμαν, καὶ σταθερότητα κατὰ τῶν πολέμων· ἀλλὰ καὶ ἰδιὰ νὰ προκαταλαμβάνῃ τὴν ταραχὴν καὶ τὸν φόβον αὐτῶν. Καὶ ἔτι διὰ νὰ βαδίσῃ ὁ στρατιώτης ἐμμέτρως, νὰ αὐξάνῃ, ἢ νὰ ἐλαττώνῃ τὴν ταχύτητά του, καὶ νὰ διευθύνῃ ὅλας τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις, αἵτινες ἀλλοιοῦνται πολυειδῶς· καὶ διὰ νὰ ἐλαφρόνη τοὺς κόπης ὀδεύσεώς τινος κοπιαστικῆς.

γ) Ὅταν ψάλλῃ τις ἢ παίζῃ κανένα μουσικόν ὄργανον κοντὰ εἰς νερόν, φαίνεται κάποια ὀντίδωσις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, πολλὰ ἀξιοσημελιώτος. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, λέγουσι, συμβαίνουνσι καὶ κωφώσεως τῶν ὠτῶν ἔκτινος ἀπροσδοκῆτου καὶ μεγάλης βροντῆς· καὶ ἔτι σπασμοὶ, μανίαι, καὶ ἐπιληψιῶν συμπτώματα. Πρὸς τοῦτοις ἐρεθίζονται καὶ πληγαὶ· διότι λέγουσιν οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰ στρατόπεδα χειρουργοὶ, ὅτι αἱ πληγαὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τραυματισθέντων χειροτερεύουσιν, ὅταν γίνηται πόλεμος, καὶ ἀκούωνται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς αἱ βρονταὶ τῶν κανονίων.

δος (α)· ιατρεύει τὸ δάγκραμα τῆς λοβόλου ἀράχ-

Ἔστι δὲ θεραπεύει ἡ μουσικὴ καὶ πάθη ἐπιληπτικὰ, εἶναι φανερόν ἐκ τῆ ὅτι αἱ περίοδοι τῆς μανίας, ἢ μελαγχολίας, αἱ ὁποῖαι ἠνώχλουν τὸν Σαούλ, δὲν ἔπαυον, εἰμὲν διὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Δαβίδ. Ἡ Χρυσίππη λέγει, ὅτι ἡ καταλήσις εἶναι ἀρίστη θεραπεία εἰς τὴν ἐπιληψίαν, καὶ εἰς τὴν ἰσχυάδα. Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης ἐφρόνει, ὅτι δὲν εἶναι κἀνένα ἴαμα οἰκειότερον ἀπὸ τὴν μουσικὴν, εἰς τὸ νὰ ἰατρῆῃ τοὺς φρενητιῶντας, καὶ εἰς τοὺς νοσοῦντας, ὅποιον νόσημα τοῦ νοῦς τύχοι. Ἡ δὲ τοιαύτη γνώμη ἐπεκρῶθη μὲ πολλὰς πείρας ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδοὺ ἀναφέρομεν μερικῶς.

Δύο φρενητιῶντες ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς, δι' ἁρμονίαν πολλῶν ὄργανικῶν φωνῶν, ζήτηθεῖσαν ἀπὸ αὐτοῦς μὲ πολλὴν ἔφεσιν. *Histoire de l'Ac. roy. des sciences ann. 1707. p. 7.* Τὸ δὲ ἄξιον περιεργείας εἶναι τὸ, ὅτι τὰ συμπτώματα τοῦ πάθους κατεπραῦνοντο, ὅταν ἐπράττετο ἡ ἁρμονία, καὶ ὅταν ἔπαυε, πάλιν ἤρχοντο νὰ ἀυξάνωσι.

Ὁ Βουρδελὸτ ἀναφέρει, ὅτι ἰατρός τις ἐθεράπευσεν ἀπὸ τὴν μανίαν γυναικᾶ φίλου του, κρυφίως ὑπαγαγὼν μουσικὸς εἰς τὸν θάλαμον ἐκείνης, καὶ προστάξας αὐτοῦς νὰ παίζωσι τρεῖς φορὰς τὴν ἡμέραν ἤχους ἁρμόζοντας εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνης. *Histoire de la Musique Chap. 11, pag. 48.* Αὐτοῦ ἀναφέρει καὶ διὰ ἕνα ὄργανικὸν μουσικόν, ὅτι ἀπεσιώθη ἀπὸ βιαιῶν φρενίτιδα εἰς ὀλίγον καιρὸν, δι' ἁρμονίαν πολλῶν φωνῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἐξ ὀργάνων, τὴν ὁποῖαν συνεκρότησαν φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ αὐτὸς διηγεῖται καὶ διὰ ἕναν ἡγεμόνα, ὅς τις ἀπηλλάγη ἀπὸ φρικτὴν μελαγχολίαν διὰ μουσικῆς.

Λέγει δὲ καὶ Βιλχιάμ Ἀλβρεχτ, ὅτι διὰ μουσικῆς ἐθεράπευσεν μελαγχολικόν, ὅστις ἀνωφελῶς ἰδοκίμισε κἀθε εἶδος θεραπείσεως, τῆτον τὸν τρόπον. Προσέταξε νὰ ψάλλωσιν ἐν ἁσμάτιον εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σφοδρὰς περιόδους τῆς νόσου ἀδιακόπως τὸ ὁποῖον ἐξυπνίσαν καὶ τέρψαν τὸν ἀσθενῆ, προεξένησεν αὐτὸν γέλωτα, καὶ οὕτω διεκλήθη ὁ παροξυσμός. *affectu Musique §. 314.* Κόρη δέ τις ἐπισχευε ἀπὸ ὑστερικὸν πάθος, καὶ ἀφ' οὗ ἰδοκίμυσεν ὅλους τὰς θεραπευτικοὺς τρόπους, χωρὶς νὰ ὠφεληθῆ, ἕνας φαρμακοποιὸς ἐξείργησεν ἐξαιφνης πιστόλιον κοιντὰ εἰς τὴν κλίνην ἐκείνης τὸ ὁποῖον ἐποίησεν εἰς τὸ μηχανήμα τοῦ σώματός της ἄτακτον κίνησιν τῶσον μεγάλην καὶ σφοδράν,

νης (β). Διὰ ταῦτα λέγει καὶ ὁ Ἀριστείδης Βιβλ. Β', 64. „ Οὐκ ἐν ἔνεστι πρᾶξις ἐν ἀνθρώποις, ἥτις ἀνευ μουσικῆς τελεῖται. Θεῖοι μὲν ὕμνοι, καὶ τιμαὶ, μουσικῇ κοσμεῖνται· ἑορταὶ δὲ ἴδιαι καὶ πανηγύρεις πόλεων ἀγάλονται· πόλεμοι δὲ καὶ ὁδῶν πορεῖαι διὰ μουσικῆς ἐγείρονται τε καὶ καθίστανται ναυτιλίας τε καὶ εἰρεσίας, καὶ τὰ χαλεπώτατα τῶν χειρωνακτῶν ἔργων, ἀνεπαχθῆ ποιεῖ, τῶν πόνων γινομένη παραμύθιον.“ Ταῦτα δὲ τὰ πιθανὰ, ἅτινα εἰσάγουσι τὴν μουσικὴν εἰς τὴν ἰατρικὴν, ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν, ὅς τις πρῶτος ἔβαλε περιέργειαν εἰς τοῦτο· ἀπὸ τὸν Θεόφραστον, ὅς τις μετεχειρίθη τὴν μουσικὴν εἰς θεραπείαν

ὥστε παρευθὺς ὁ παροξυσμὸς διελύθη, καὶ πλέον δὲν τῆς ἦλθεν.

α) Ὅτι δὲ καὶ νόσους ἰᾶται ἡ Μουσικὴ; Θεόφραστος ἱστορήσεν ἐν τῷ περὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ἰσχυιᾶς φάσκων ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταυλήσοι τις τοῦ τόπου τῆ Φορυμιστὶ ἀρμονία. Ἀθήν. Δειπν.

Ἀπὸ τὰ εἰρημμένα εἰς τὴν πρώτην ὑποσημείωσιν τοῦ §. 138. δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὑρεθῶσιν οἱ λόγοι τῆς θεραπείας τῆς ἰσχυιάδος, τῆς ποδαλγίας, τῆς ὑστερικῆς πάθους, καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν νευρικών, ἥτις γίνεται διὰ τῆς Μουσικῆς. Διότι ἐνεργεῖ αὐτὴ ἐπὶ τῶν κλονῶν τοῦ ἀκουστικῆς νεύρου, καὶ διὰ τῶν δεσμῶν καὶ κοινώσεων τέτων τῶν νεύρων ἐνεργεῖ πρὸς ὅλον τὸ μηχανήμα τῆ σώματος.

Ὁ Θεόφραστος μετεχειρίζετο τὸν Φορύγιον ἦχον εἰς τὸ νὰ ἐπικουφίλῃ τὰ ἄλγη τῆς ἰσχυιάδος. Ὁ δὲ Βοννέτος εἶδε, λέγει, αὐτοπι τινὰς πάσχοντας ἀπὸ ἀρθρίτιδα, νὰ ἀναρῶσθῶσιν ἐντελῶς διὰ τῆς Μουσικῆς. Ὁ δὲ Δεσῶλτος φρονεῖ, ὅτι ἡ μουσικὴ ὠφελεῖ καὶ εἰς τὴν φθίσιν. *Dissert. sur la Musique.*

β) Εἰς τοὺς χρόνους τῆ Γαλίου (Galien) μετεχειρίζοντο τὴν μουσικὴν εἰς τὰ δαγκάματα τῶν ἐχιδνῶν, τῆ σκορπίου, καὶ τῆς ἀράχνης τῆς Πουίλης, μὲ τὴν προσταγὴν ἐκείνου. Ὁ δὲ Δεσῶλτος, ἄριστος ἰατρός τῶν νοσοκομείων, λέγει, ὅτι μετεχειρίσθη τὴν μουσικὴν ἐπιωφελῶς εἰς τὸ δάγκμα κυνῶν λυσσῶντων. Τέλος πάντων ἐφανερῶς, ὅτι ἡ μουσικὴ γί-

της Ἰσχιάδος ἀπὸ τὸν Ἰέρωνα, Τύραννον τῆς Σικελίας, ὅστις νοσήσας μουσικώτατος ἀνερρώσθη (α) ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖον τὸν δεύτερον, ὅστις συνειδήσας εἰς τὴν μουσικὴν ἦν ἔπαιζον κοντάτου, ὅταν ἦτον ἀρρώστος, ἀπέμεινε Μουσικός· καὶ ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, λέγοντα·

„Ἐπαιδοῦ δ' αἶμα κελαινὸν ἔσχεθεν.“

Οἱ δὲ νεώτεροι ἐποίησαν καὶ πειράματα πολλὰ, καὶ συγγράμματα ἀρκετὰ περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης, ἀπὸ τοὺς ὁποῖος ὁ Βαγλιβὶ ἐξέδωκε καὶ ἰδικὸν ἐγχειρίδιον (β).

νεταί θεραπεία εἰς τὸ δάγκυμα τῆς ἰοβόλου ἀράχνης ὅπου ἰατρνεύει μὲν ὅταν ξεθίλῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς χόρευσιν ἀπρακτεῖ δὲ ὅταν δὲν παρῶγῃ τῆτο τὸ ἀποτελέσμα. Ἄνθ. Γαζ. Ἀρχ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς μεταχειρίζονται τὴν Μουσικὴν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἀσθενείας, διὰ νὰ ἀνακαλῶσι τὸ θάρσος καὶ τὰς δυνάμεις τῆ ἀρρώστου, καὶ νὰ διαλύωσι με τοῦτον τὸν τρόπον τὸν φόβον καὶ τὴν ἀκόλουθον θλίψιν· διότι συχνάκις αὐτὰ φαίνονται ὀλεθριώτερα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν. Λέγουσι πρὸς τέτοις, ὅτι καὶ ἡ βασιλις Ἐλισάβετ, ὅταν ἔπνει τὰ λοισθια, ἔστειλε καὶ ἐφώραξε μουσικῆς, θέλουσα διὰ τῆς μουσικῆς νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τὸν φοικτὸν στοχασμὸν τοῦ θανάτου.

α) „Ἰερωνάφαι τὸν Σικελίας Τύραννον τὰ πρῶτα ἰδιώτην ἔπει, καὶ ἀνθρώπων ἀμουσώτατον, καὶ τὴν ἀγροικίαν ἄλλὰ μὴδὲ κατ' ὀλίγον τῆ ἀδελφῆ διαφέρειν τῆ Γέλωνος. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ συνηέχθη νοσήσαι, μουσικώτατος ἀνθρώπων ἐγένετο, τὴν σχολὴν τὴν ἐκ τῆς ἀρρώστιας εἰς ἀκούσματα πεπαιδευμένα καταθέμενος.“ Αἰλιαν.

β) Ἐξετάζοντες, πότε ἐμβῆκεν ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ἰατρικὴν, εἰρήσκομεν τὴν εἰσοδόντης ἀρχαιοτάτην, καὶ χανομένην εἰς ἐκείνους τὰς σκοτινὰς καὶ μυθῶδεις αἰῶνας, εἰς τοὺς ὁποῖος ἡ ἱστορία δὲν ἐδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ· διότι ἡ μουσικὴ ἦτον μέρος τῆς μαγικῆς καὶ ἀστρολογικῆς ἰατρικῆς, ὑπὸ τὰ μυστήρια τῆς ὁποῖας οἱ παλαιοὶ λαοπλάνοι ἔκρυπτον τὰ ἀληθῆ ἀποτελέσματα τῆς μουσικῆς, διὰ νὰ ἴσχυον νὰ ἀπατῶσι τὰς ὄχλους ἀσφαλεστέρως, ἰδόντες

§. 448. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα θέλγονται ἀπὸ τὴν Μουσικὴν ἀναλόγως μὲ τὸν διοργανισμὸν τῆ σῶματος αὐτῶν πρὸς τὸν τῆ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλο εἶδος ζῶων προκρίνει ἄλλους ἤχους, ἄλλην φωνὴν καὶ ἄλλο ὄργανον, καὶ ἄλλο ἄλλα, καθὼς ἐξῆς φανερόνομεν· καλὸν εἶναι νὰ ἐκλέγη ὁ Μουσικὸς καὶ ἐδῶ τὰ χρήσιμα, καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζηται εὐεπηβόλως. Οἷον, οἱ μὲν ἵπποι καὶ ἔλαφοι θέλγονται ἀπὸ τὰς σύριγγας καὶ αὐλούς· ὁ δὲ ὄτος (τὸ καθ' ἡμᾶς τῶϊ), ἀπὸ τὸν ἑυθυμὸν γοητεύεται· οἱ δὲ πάγουροι, ἀπὸ τὰς φώτιγγας ἀπατῶνται· καὶ ἡ θρῖσσα ἀναβαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μὲ τὴν μελωδίαν καὶ μὲ τὸν κρότον.

„ Κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγγι καὶ αὐλοῖς· ὁ δ' ὄτος ὀλίσκεται γοητευόμενος, ὀρχόμενος ἐν ὄψει μεθ' ἡδονῆς, ἅμα ἑυθυμῶ γλιχόμενος τοὺς ὤμους εὖ διαφέρειν· καὶ τοὺς παγούρους ἐκ τῶν χηραμῶν ἀνακαλῶνται, βιαζόμενοι ταῖς φώτιγγι καὶ τὴν θρῖσσαν ἀδόντων καὶ κροτέντων, ἀναδύεσθαι καὶ προῖέναι λέγουσι (α).“

χαρακτῆρα μυστηριώδη καὶ θῆιον εἰς τὰς γινόμενας φυσικὰς πράξεις ἀπὸ συνήθεις αἰτίας. Λοιπὸν ὁ σοφὸς Βοεραῦβ λέγει κριτικώτατα, ὅτι πρέπει νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὴν μουσικὴν ὅλα τὰ μυθολογούμενα τεράστια περὶ θεραπείας ἀρρώστων.

Κλονίας γοῦν ὁ Πυθαγόρειος καὶ τῶ βίῳ καὶ τοῖς ἡθροῖσι διαφορῶν, εἶποτε συνέβαινε χαλεπαίνειν αὐτὸν δι' ὀργὴν, ἀναλαμβάνων τὴν λύραν ἐκιδάριζε πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητέοντας τὴν αἰτίαν, ἔλεγε πραῦνομαι. Ἀθήν. Δειπνοσ.

α) Ὁ μὲν Πλούταρχος ἀναφέρει ταῦτα· ὁ δὲ Κιοχέρος ὀμιλεῖ περὶ τινος μικροῦ ζῴου, τὸ ὁποῖον ἄδει τὴν νίκτα τοὺς ἐπὶ τὰ φθόγγους τῆς διανοικῆς κλίμακος, Γαδικεζωνηπαβε Γα. Τῆτο διὰ τὴν μελωδίαν καὶ διὰ τὴν βραδύτητα τῶν ποδῶν μόλις εἰς δύο ἡμέρας φθάνει τὴν κορυφὴν τῆ δένδρον. Ὁ Αἰναιοὺς ὀνομάζει τοῦτο Βραδύποδα. Τοῦτο ὀνομάζεται καὶ Ἄϊ· διότι συνειθίζει νὰ φωνάζη ἄϊ ἄϊ.

Ο ψιπτακὸς καὶ τὸ κανάριον διὰ τὸ πρὸς Μουσικὴν φίλτρον διδάσκονται καὶ μελωδίας. Ὡς ἴδωμεν μὲ ποίαν ἠδονὴν καὶ προσοχὴν τὸ κανάριον ἀκούει τὴν μελωδίαν τῆς Σερινέτις. (Μουσικὸν ὄργανον, δι' ἃ τὰ τοιαῦτα τῶν πτηνῶν διδάσκονται μέλη διάφορα.) Πρῶτον μὲν προσεγγίζει τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ κάγκελα τῆς καφασίς, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι κεκλεισμένον, μένον ἀκίνητον καὶ ἄλαλον εἰς ταύτην τὴν θέσιν ἕως τῆς συντελείας τῆς μελωδίας. Ἐπειτα μαρτυρεῖ τὴν χαρὰν μὲ τὴν κροῦσιν τῶν πτερῶν καὶ τέλος πάντων ἐπιχειρεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸ ἄσμα, συμφωνοῦν τῷ διδάσκοντι μὲ μίαν φωνὴν περίεργον (α). Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μὲν ἐπιτήδειος κυνηγὸς ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν τὰς ἐλάφους, ἄδων ἢ αὐλῶν· ὁ δὲ ἀρκτοτρόφος μειριάζει τὴν ἀγριότητα τῶν ἀρκτων διὰ τῆς

Εἶναι δὲ τὸ μόνον ζῶον, τὸ ὁποῖον ἔχει τρία δάκτυλα. Γεώργ. Βεντ. φιλ. 241.

Ἡ ἱστορία τῆς Δελφίνος εἰσιχθεῖσα ἀπὸ τὸν μουσικὸν Ἀρίωνα, εἶναι λέγονσιν Ἀλληγορία, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν ἠθέλησαν νὰ γνωστοποιήσωσι τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἔχουσιν οἱ Ἰχθυεῖς πρὸς τὴν μουσικὴν, ὅστις ἦτον ἐγνωσμένος εἰς ἄλλους καιροὺς.

Τινὰ δὲ τῶν ἀλόγων ζῴων ὑπάγονται καὶ εἰς χόρευσιν ὑπὸ τῆς Μουσικῆς διὰ τινων ἐνρῶθμων κινημάτων, καὶ ἐμμέτρων πηδημάτων. Ὁ Ἀκανθόχοιρος ὅταν πιασθῇ συστρέφει τὸ δέσμα, καὶ κρούπει ἑαυτὸν, καὶ ἔτω δὲν βλέπομεν ἄλλο εἰμὴ τὰς ἀκάνθας του. Ὅταν ὁμως κρῆη τις ἐνρῶθμως χάλασμα, ἢ τύμπανον, αὐτὸς φανερόναι τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἄρχεται νὰ πηδᾷ ἐνρῶθμως. Ὁ Ἀλδροβάνδε βεβαιοῖ, ὅτι εἶδεν ὄνον χορεύοντα ἄριστα, καὶ ὑπὸ φθόγγων ὀργάνων. Ὁ δὲ Βουρδελὸτ ἀναφέρει τὸ αὐτὸ περὶ πολλῶν μυῶν, ἔς παρόστησέτις τῷ λαῷ σχηματίζοντας ἐπὶ χορδῆς χορδὸν πολυσύνθετον ὧν οἱ ὀκτῶ ἦσαν ἐπιτηδειότεροι τῶν ἄλλων, χορεύοντες μὲ ἐντελῆ εὐταξίαν.

- α) Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν πτηνῶν πολλὰ λέγεται μάλιστα τῶν ἀηδόνων, τῶν χελιδόνων, τῶν κύκνων, τῶν τεττίγων τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν.

σύριγγος (α)· ὁ δὲ ἑλεφαντοτρόφος καθημερινῶς τὰς ἑλέφαντας μὲ μελωδίαν ἀνθρωπίνων φωνῶν· ὁ δὲ κτηνοτρόφος παρακινεῖ τὰ κτήνη νὰ πῖωσι περισσότερο νερὸν, σφυρίζων εἰς αὐτὰ συνήθη μελωδίαν· τὰς δὲ καμήλους εὐχαριστῶσιν εἰς τὸ νὰ βαστάζωσι τὰ βαρύτερα φορτία, καὶ νὰ περιπατῶσι ταχύτερον, παίζοντες κοντὰ εἰς αὐτὰς ὄργανα Μουσικὰ, ἢ καὶ κρεμῶντες εἰς αὐτὰς κωδούνια (β). Ἴσως ἐκ τοιούτων αἰτιῶν ἔλαβεν ἀρχὴν ἢ τῶν βοσκῶν συνήθης τοῦ αὐλεῖν χοῆσις.

Προσέτι ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς ἡ περὶ τούτου γινομένη περιέργεια εἰς τὰ ἄλογα ζῶα, ὅτι μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ δεικνύσιν τὴν δύναμιν τῆς Μουσικῆς μὲ μίαν ἄκραν ἀποστροφὴν καὶ ἀντιπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσι πρὸς τινὰς ἤχους, ἢ καὶ πρὸς αὐτὴν ὅλως τὴν Μουσικὴν. Ὁ Βαγλιβὶ ἀναφέρει, ὅτι εἶδε κύνα πάντοτε λυπούμενον, ὠρυόμενον καὶ ὀδυρόμενον, ὅταν ἤκουεν ἤχον κιθάρας, ἢ καὶ ὁποιοῦν Μουσικῶν ὀργάνου. Τὸ δὲ παραδοξότατον εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ ἀναφέρει ὁ Μεάδ (§. 447.).

§. 449. Ἀπὸ τῶν δὴ καὶ τῶν ὁμοίων παρατηρήσεων, ὧν ἡ γνῶσις ἴσως δὲν εἶναι πάντῃ ἀχρηστος. τῷ μελοποιῷ, στραφέντες ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν πάλιν, λέγομεν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν

α) Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπομεν ἀναντιρρόητως διὰ τῆς Μουσικῆς ἐνεργούμενον ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζῴων, εἶναι τὸ ἐξῆς ἄρκτοι καὶ πύθηκες ἐγγεγυμνασμένοι εἰς διάφορα εἶδη χορῶν, ἠξέυρουσι νὰ μεταβάλλωσι τὸ εἶδος τῆς χορῆς μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῆς μελωδίας καὶ τῆς ῥυθμῆς καὶ χορεύουσιν ὑπὸ τὴν δε τὴν μελωδίαν καὶ ὑπὸ τὸν δε τὸν ῥυθμὸν ἄλλο εἶδος χορῆς καὶ ὑπὸ τὴν δε καὶ ὑπὸ τὸν δε, ἄλλο.

β) Αἱ κάμηλοι, καθὼς βεβαιῶσιν οἱ περιηγηταὶ τῆς Ἀσίας, σηκόνουσιν ἀπόνως τὰ βαρύτερα φορτία, καὶ περιπατῶσι τόσον εὐκόλα, ὡσὰν νὰ μὴν ἐσήκοναν φορτία, ὅταν παίζηται κοντὰ εἰς αὐτὰς ὄργανα μουσικὰ καὶ ἐν ᾧ παύσουσιν αὐτὰ, ὀλιγοστεύει καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν τῶν καμήλων, καὶ βραδύνουσι τὸν δρόμον αὐτῶν, θέλουσαι νὰ σταθῶσι.

τὴν Μῦσικὴν οἰκείαν εἰς τὸ νὰ ἡμερόνη τὰ ἦθη, καὶ νὰ εὐγενίσῃ τοὺς ὄχλους τὰς βαρβάρους καὶ φύσει ἀγροίους· διὸ καὶ τὴν ἐνόμιζον μέγαν θησαυρόν·

„ Μέγας, ὦ μακάριοι, θησαυρός ἐστὶ καὶ βέβαιος

„ ἡ Μῦσικὴ ἅπασιν τοῖς μαθοῦσι παιδευθεῖσιν τε· καὶ

„ γὰρ τὰ ἦθη παιδεύει, καὶ τοὺς θυμοειδεῖς καὶ τὰς

„ γνώμας διαφόρους καταπραῦνει (α). “

Καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς Μῦσικῆς, τὸ ὁποῖον κατέζη τὴν σήμερον τόσον ἡδονικὸν καὶ μαλθακοποιὸν, ὥστε φαίνεται ὅτι ἐγίνε διὰ τὴν αἰχμαλωτίαν καρδίας, καὶ νὰ ἐνστάξῃ ἔρωτα εἰς τὰς ψυχὰς, εὐρίσκετο τόσον διαφορετικὰ κοντὰ εἰς τὰς ἀρχαῖς, ὥστε ἐνήργει τὸ ἐναντίον· διότι ἐκεῖνοι μετεχειρίζοντο τὴν Μῦσικὴν φυλακτήριον κατὰ τῶν βελῶν τῆ ἔρωτος, καὶ βεβαίαν θεραπείαν εἰς ἐγκράτειαν (β). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤσκει παρ' αὐτοῖς ἀρετὴν ἡ Μῦσικὴ, δι' αὐτῆς καὶ ἐπαιδαγώγουν, κερδαίνοντες τὸν σκοπὸν τους,

α) Ὁ μὲν Ἀθηναῖος ὁ Λειπνοσοφιστῆς ταῦτα· ὁ δὲ Πολύβιος εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Μῦσικῆς ἀποδίδει τὴν εὐρισκομένην διαφορὰν τῶν ἠθῶν εἰς τοὺς δύο λαὸς τῆς Ἀρκαδίας· διότι ὁ ἓνας λαὸς, ὅστις ἐφρόντιζε τῆς Μουσικῆς ἐπιμελῶς, ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο διὰ τὴν χρησιμότητα τῶν ἠθῶν, καὶ διὰ τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ὁποῖαν ἐδεικνεν εἰς τὰς ξένους, διὰ τὴν εὐλάβειαν ἣν εἶχεν εἰς τὰς Θεοὺς· Καὶ ὁ ἄλλος λαὸς, ὅστις ἐξ ἐναντίας κατεφρόνει τὴν Μῦσικὴν, ἦτον ἄτιμος καὶ ἐμισεῖτο διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ διὰ τὴν ἀγριότητα.

β) Ὅταν ἐμελλον οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες νὰ ξενιτεύωνται πολὺν καιρὸν, ἔδενον τὰς γαμετάς των μὲ ζῶνας ἰσχυρὰς, τὰς ὁποίας αὐτοὶ πάλιν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ των ἔπρεπε νὰ λύσωσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆτο ἐφαίνετο σκληρὸν εἰς ἄνδρας εὐγενεῖς, αὐτοὶ ὅταν ἐμελλον νὰ ταξειδεύσωσιν, ἐκρίνον ἄξιον, νὰ ἀφήνωσι κοντὰ εἰς τὰς γαμετάς των Μουσικὰς, διὰ νὰ παίζωσιν εἰς αὐτὰς ἤχους, δυναμένους νὰ μετριάζωσι τὰς αἰσχυρὰς ἡδονὰς. Ὅθεν ὁμολογεῖται ὅτι ὁ Αἴγιστος δὲν ἐδύνατο νὰ σβύσῃ τὸ κατ' αὐτῆ μῖσος τῆς Κλυταιμνήστρας, ἂν δὲν ἐφόνευσεν τὸν Μουσικὸν Δημόδοκον, τὸν ὁποῖον ἀφῆκεν ὁ Ἀγαμέμνων κοντὰ εἰς τὴν σύζυγόν του,

περιοραζόμενοι τὴν συνήθειαν, τὸ γένος, καὶ τὴν μορφήν. (α).

§. 450. Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ μελοποιὸς τῆς μὲν μελωδίας τὴν ἐκλογὴν δύναται νὰ ποιῇ τοῦτον τὸν τρόπον. Εἰς κάθε ψυχὴν νὰ προσφέρῃ μελωδίαν ἢ κατ' ἐναντιότητα, ἢ καθ' ὁμοιότητα (§. 446.) καὶ οὕτως ἀποκαλυπτόμενον τὸ κρυπτόμενον ἦθος, διὰ πειθοῦς βελτιοῦ τῆτο (β). Καὶ ἐὰν μὲν εἶναι τὸ ἦθος ἀγενές ἢ σκληρὸν, φέρει αὐτὸ διὰ μεσότητος εἰς τὸ ἐναντίον· ἐὰν δὲ εἶναι τὸ ἦθος εὐγενές καὶ μαλακὸν, αὐξάνει αὐτὸ εἰς τὸ σύμμετρον δι' ὁμοιότητος. Καὶ ἐὰν μὲν εἶναι τὸ ἦθος φανερόν, εἶναι χρεῖα τῆ προέποντος ἤχου καὶ μέλους· ἐὰν δὲ εἶναι ἀφανέρωτον καὶ δυσκολογνωρίστον, πρῶτον φέρει εἰς αὐτὸ τὴν τυχοῦσαν μελωδίαν. Καὶ ἐὰν μὲν εὐχαριστῆται εἰς αὐτὴν, εἰς αὐτὴν καὶ ὁ μελοποιὸς διατρίβει· ἐὰν δὲ

διὰ τὴν διδασκίαν διὰ τῆς Μουσικῆς τὴν ἐγκράτειαν τῶν παθῶν εἰς αὐτὴν. Ὁ δὲ Φίλιμος, ὁ ἀδελφὸς τούτου τῆ μουσικῆ, ὅστις διορίσθη νὰ μένῃ κοντὰ εἰς τὴν Πηλελόπην, ἀπὸ ἀλλοτρίου με εὐτυχῆ καὶ ἀγαθὴν ἐκβασίαν, κερδίσας τὴν σωτηρίαν με τὴν ἄγνοιαν τῶν ἐρασιῶν ἐκείνης.

α) Τὶ δαί; ἄρ' ἔστι γυμναστικῆ καὶ Μουσικῆ, μαθήμασι τε ὅσοις προσήκει, τέτοις ἐν ἅπασιν τεθραῦθαι; Πλάτων.

β) Ὑπόκειται δ' αὐτῇ (τῇ ψυχῇ) θεωρεῖν τὴν ἐν τούτοις διπλὴν, ἀφ' ἑνὸς τε φημὶ καὶ θηλύτητα... Οὕτως ἐν μὲν ἀφ' ἑνὸς θεῖλος ἐπιτρέχει μορφή· ἐν δὲ γυναιξίν ἀνδρείον εἶδος, ὃ καὶ τὸ ἦθος ὁμοίον τεκμαιρόμεθα. Προσέτι καὶ ἄνδρες μὲν ἀγενεῖοι, καὶ γενειάσκουσι γυναῖκες. Καὶ τις ἀφ' ἑνὸς ἔβλεψεν ἄνδρα, καὶ γυναῖκα γοργὸν προσεῖδον· ὥστε καὶ τῶν ἠθῶν ἕκαστα θεράσκει ἕκαστα σοφῶς. Ἀριστείδ.

„ Μουσικὴ δὲ ἐναργέστατα πείθει τοιοῦτοις γὰρ ποιῆται τὴν μίμησιν, οἷς καὶ τὰς πράξεις αὐτὰς ἐπ' ἀληθείας ἀποτελεῖσθαι συμβαίνει. Ἐν γὰρ τοῖς γινομένοις, βελῆς μὲν καθήγουμένης, ἐπομένως δὲ λόγου, μετὰ δὲ ταῦτα τῆς πράξεως ἀποτελουμένης, ἐννοίαις μὲν ψυχῆς ἦθη μιμῆται καὶ πάθη· λόγους δὲ ἀρμονίαις καὶ φωναῖς πλάσσει· πράξιν δὲ ῥυθμοῖς καὶ κινήσεις σώματος... Τὶ δὲ θαυμάζομεν, εἰ συνέβη τὸς παλαιὸς πλείστην ἐπανόρθωσιν πεποιθῆσθαι διὰ Μουσικῆς; “

δυσαρεστήται καὶ μένη τὸ ἦθος ἀκίνητον, ποιεῖ μεταβολὴν ταύτης τῆς μελωδίας εἰς ἄλλην· διότι ἐκεῖνος ὅστις ἀηδιάζει τὸ τοῖδτον μέλος, ἴσως νοστιμευθῆ τὸ ἐναντίον.

§. 451. Διὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν τῆ ὀυθυμοῦ, ὅταν γνωρισθῆ ἡ αἰτία τῆ ἐπικρατῆντος πάθους, ὁ μελοποιὸς δύναται νὰ διορίζη τοὺς τρόπους τῆς ἀσκήσεως κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆ Πλάτωνος. Τοὺς μὲν ἀμβλεῖς, νωθροὺς, καὶ ἀθύμους νὰ ἀνατρέφῃ μὲ ὀυθυμοὺς τοὺς ὀρθοῖς, καὶ μὲ μελωδίαις ἰσχυρῶς κινῆσας τὴν ψυχὴν, καὶ μὲ ἕτερα τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα τοὺς δὲ θυμικωτέροισι καὶ μανικώτερον αἰτῶντας, μὲ τὰ ἐναντία. Οὕτως ὁ Πυθαγόρας ἰδὼν νεανίαν ἐκμανέντα, καὶ ἐτοιμασθέντα νὰ πυρπολήσῃ τὴν οἰκίαν τῆς ἀπίστου ἐρωμένης του, προσέταξε τὸν Μουσικόν, νὰ μεταβάλλῃ τὸ μέτρον τῶν στίχων, καὶ νὰ μελωδήσῃ κατὰ τὸν Σπονδεῖον καὶ εὐθύς τὸ σοβαρὸν τῆς Μουσικῆς κατεπράυνε τὰς ταραχὰς τοῦ καταφρονηθέντος ἐρασιῆ (α). Τοὺς δὲ ἀσθενῶς ἔχοντας πρέπει νὰ ἀποστρέφωμεν ἀπὸ τὸ νὰ συλλογίζονται ἀδιακόπως διὰ τὴν κατάστασίν των, εὐρίσκοντες εὐάρεστα μέλη εἰς αὐτοὺς, καὶ ὀυθυμὸς ἀνήκοντας εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνων. Ἐπειδὴ ἡ συλλογὴ βαρύνει τὸ αἰσθητήριον τῶν νεύρων, καθυποβάλλουσα αὐτὸ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν πόνων καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν μὲν κακοπάθειαν, ταρακτικωτέραν τὰς δὲ θλίψεις, ἀφορητοτέρας. Λοιπὸν ὁ Μουσικὸς ἄς προσέχη νὰ ὀλιγοστεύῃ καὶ νὰ διαλύῃ τοὺς πόνους τῶν ἀσθενῶν, μὲ τὸ νὰ προλαμβάνῃ τὰ θανατηφόρα συμπτώματα, καὶ μὲ τὸ νὰ ἀντεισάγῃ τὰς ἐπὶ σωτηρίαν ἐλπίδας.

α) Εὐρέθη τῆτο εἰς τὰ λεξικά τῶν ἐπιστημῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ Ἀρμονίας.

§. 452.

Ἡ ὀνομαζομένη Ἀρμονικὴ πραγματεία, εἶναι κατὰ τὸν Ἀριστόξενον μία ἀπὸ τὰς ἰδέας, εἰς ἃς διαιρεῖται ἡ περὶ μέλους ἐπιστήμη. Αὐτὴ ἡ ἀρμονικὴ ἔχει δύναμιν στοιχειώδη, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἀρμονικὴν οἱ παλαιοὶ ἔδιδον τὰ πρωτεῖα τῆς τάξεως, ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς ἰδέας. Εἶναι δὲ ἡ ἀρμονικὴ, ἐπιστήμη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τῆς φύσεως τοῦ ἡρμωμένου. Ἡρμωμένον δὲ λέγει ὁ Εὐκλείδης, τὸ ἐκ φθόγγων καὶ διαστημάτων, ποιὰν τάξιν ἐχόντων, συγκείμενον. Ὡστε ἡρμωμένον εἶη ἂν τὸ Πεντάχορδον σύστημα, τὸ Τετράχορδον, καὶ τὸ Τρίχορδον καθ' ἡμᾶς· τὸ δὲ ἐκ τούτων σύνθετον ἦτοι τὸ Ὀκτάχορδον ἐλέγετο Ἀρμονία.

§. 453. Ἀρμονία λοιπὸν εἶναι, καθὼς λέγει καὶ ὁ Εὐκλείδης, σύνταξις συστημάτων. Λέγεται δὲ ἀρμονία, διότι ἡρμώσθη ἀπὸ δύο συμφωνίας, τὴν τῆ διατῆ τεσσάρων καὶ τὴν τῆ διατῆ πέντε.

„ Ἀρμονίαν ἐκάλουν οἱ παλαιότατοι τὴν Διαπασῶν,
 „ ὅτι πρωτίστη ἐκ συμφωνιῶν συμφωνία ἡρμώσθη.
 „ Συλλαβὴν δὲ τὴν διατῆ τεσσάρων· πρώτη γὰρ σύ-
 „ λληψις φθόγγων συμφώνων. Διοξεῖαν δὲ, τὴν
 „ διατῆ πέντε· συνεχὴς γὰρ τῇ πρωτογενεῖ τῇ διατῆ τε-
 „ σσάρων ἐστὶν ἡ διατῆ πέντε, ἐπὶ τὸ ὄξύ προχωρῶ-
 „ σα. Σύστημα δὲ ἀμφοτέρων συλλαβῆς καὶ διοξεί-
 „ ας, ἡ Διαπασῶν (α).“

§. 454. Συμφωνίας κατεδείξαμεν (§. 57.) τέσσα-

ρας τὴν διαπασῶν, τὴν διὰ πέντε, τὴν διὰ τεσσάρων, καὶ τὴν διὰ τριῶν. Ἀπὸ αὐτὰς λοιπὸν ἢ μὲν διαπασῶν εἶναι ἢ ἐντελεξέρα, καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς εὐαρεστοτέρα διὰ τῆτο καὶ τὸ Διαπασῶν σύστημα προτιμᾶται, καὶ μόνον εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ τοῖς Μουσικοῖς Εὐρωπαϊοῖς τε καὶ Ὀθωμανοῖς· οἵτινες κατὰ τοῦτο μόνον τογίζουσι τὰ Μουσικά των ὄργανα. Ἡ δὲ διὰ πέντε συμφωνία εἶναι ὀλιγώτερον ἀρεστή, πλὴν ἀξιωματικὴ καὶ μεγαλοπρεπής. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Τροχὸς ἐφάνη ἀρμοδιώτερος καὶ χρησιμώτερος εἰς τοὺς πατέρας τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς διὰ τὰς περισσοτέρας Ψαλμωδίας. Ἡ δὲ διὰ τριῶν εἶναι παρ' ἡμῖν μετρίως ἀρεστή, δι' ἧς μάλιστα περαινεται ὁ δεύτερος ἦχος· τὸν ἔσχατον δὲ τόπον τῆς ἀρεσκείας ἐπέχει ἢ διὰ τεσσάρων.

§. 455. Ἀρμονίαν δὲ λέγουσιν ἔτι καὶ τὸ τέλειον μέλος (§. 4.) καὶ τὸ ἑναρμόνιον γένος (§. 258.), καθὼς γίνεται δῆλον ἀπὸ τὸν Ἀριστόξενον λέγοντα·

„ Τῆς μὲν οὖν ἔμπροσθεν ἀρμονικοὺς εἶναι βέ-
 „ λεσθαι μόνον· αὐτῆς γὰρ τῆς ἀρμονίας ἦπτοντο μό-
 „ νον· τῶν δ' ἄλλων γενῶν οὐδεμίαν πώποτε ἑν-
 „ νοιαν εἶχον. “

Καὶ σχεδὸν τόσον πλάτος ἔδιδον εἰς τὴν λέξιν Ἀρμονία, ὥστε ἐσήμαινε καὶ τὴν μελωδίαν, καὶ τὸν τρόπον, καὶ πᾶν τὸ ἡρμοσμένον (α), καὶ αὐτὴν τὴν Μουσικὴν. Ὅθεν ὠνόμαζον Ἀρμονικοὺς καὶ τὲς Μουσικοὺς ἀπλῶς.

§. 456. Οἱ μὲν Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὴν λέξιν Ἀρμονίαν εἰς ταύτας τὰς εἰρημένας σημασίας· Οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι μεταχειρίζονται τὴν Ἀρμονίαν ἐπὶ τῇ ἐξῆς σημασίᾳ.

α) Πᾶν τὸ ἡρμοσμένον, ὃ συνέστηκεν ἐκ πλειόνων ἢ ἑνὸς τετραχόρδου, διαιρεῖται εἰς συναφήν τε καὶ διάζευξιν. Ἀριστόξεν. Βιβλ. Γ', 58.

Ἄρμονία εἶναι σειρά συμφωνιῶν, ἀλλήλας διαδεχομένων, καὶ ἀρεσζουσῶν τῇ ἀκοῇ (α). Καὶ καθὼς ἡ μελωδία γίνεται ἀπὸ τὴν πλοκὴν τῶν φθόγγων, οὕτω καὶ ἡ ἄρμονία περαίνεται ἀπὸ τὴν πλοκὴν τῶν συμφωνιῶν.

§. 457. Ἡ συμφωνία κατ' αὐτοὺς σύγκειται ἀπὸ φθόγγους ὄχι μόνον δύο, ὡς γὰρ κε' ἀλλὰ καὶ τρεῖς, ὡς γὰρ κε νη' καὶ τέσσαρες, γὰρ κε νη Γα' καὶ πέντε, γὰρ κε νη βου Γα'.

§. 458. Μέρη δὲ τῆς Ἄρμονίας τὰ κυριώτερα εἶναι τρία Ὑπατοιδεῖς, Μεσοειδεῖς, καὶ Νητοιδεῖς. Ἐκαστον δὲ τούτων ὄν ὀλόκληρος μελωδία συνεοργάζεται τὸ αὐτὸ μέλος, ὅμως μὲ φθόγγους διαφόρου ποσότητος, καὶ ἐνταύτῳ συμφώνους ἢ παραφώνους, ἰδιάζοντας εἰς αὐτὸ μόνον τὸ μέρος. Οἷον, ἐὰν ἀρχηται ἡ Ἄρμονία ἀπὸ τοὺς ἐξῆς φθόγγους, ζω δι βε, τὸ μὲν ὑπατοιδεῖς κληροῦται τὸν φθόγγον βου· τὸ δὲ μεσοειδεῖς, τὸν δι, καὶ τὸ νητοιδεῖς, τὸν ζω. Πολλάκις ὅμως ἡ ἄρμονία περιέχει καὶ περισσότερα μέρη.

§. 459. Ψάλλεται δὲ ἡ Ἄρμονία παρὰ πολλῶν διότι εἰς μὲ μίαν φωνὴν δὲν δύναται νὰ ψάλλῃ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἄρμονίας. Ὅθεν ὅταν αἱ συμφωνίαι τάττωνται οὕτως, ὥστε νὰ διαδέχωνται ἀλλήλας, καὶ ἕκαστος τῶν ψαλτῶν τῇ ἰδίᾳ του φωνῇ ψάλλῃ τοὺς φθόγγους, οἱ τινες τυχαίνουσιν εἰς τὸ μέρος τῆς Ἄρμονίας, ὅποιον λάχοι εἰς αὐτὸν, μεταβάντων ἀπὸ φθόγγον συμφωνίας, εἰς φθόγγον τῆς ἰπομένης, καὶ ἡ ἐξερχομένη φωνὴ παρὰ τῶν ψαλτῶν ἔτω συμμιγῆς ἀρέσκη εἰς τοὺς ἀκροάτας, τότε ψάλλεται ἡ Ἄρμονία. Τὸ δὲ οὕτω συμπάλλειν λέγεται Συνοψία Accompanement.

α) Ἐξορίσθηται καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὀρισμοὶ τῆς τοιμύτης Ἄρμονίας ὅλος εἶναι καὶ ὁ ἐξῆς. Ἄρμονία εἶναι τέχνη τῆ τέραπιν τὴν ἀκοῇν διὰ κράσεως πολλῶν φθόγγων, ἕμια ἀκρομένων.

§. 460. Συμφωνίας δὲ δύο μεθόδους διδάσκουσι καὶ μία μὲν εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦσι γενικῶς εἰς τὴν φωνητικὴν σύνθεσιν τῆς Ψαλμωδίας· ἡ δὲ ἄλλη εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦσι διὰ τῶν ὄργάνων. Ἡ πρώτη λοιπὸν μέθοδος, ἣτις ἦτον ἢ τῶν ἀρχαίων, θέλει κάθε φθόγγον ἐνὸς μέρους τῆς Ἀρμονίας νὰ ἀντικρύξῃ κάθε φθόγγον τῶν ἄλλων μερῶν· αἱ δὲ συλλαβαὶ τῶν λέξεων τῆς μέλους δύνανται νὰ λέγωνται παρὰ τῶν ψαλτῶν καὶ συγχρόνως, καὶ μὴ, κατὰ τὸ εἶδος τῆς Ἀρμονίας. Συνειθίζεται δὲ νὰ τιθῆται τὸ ἀρχικὸν μέλος ἐν τῷ μεσοειδεῖ μέρει (tenore), ἐνεργούμενον δι' ἐντελῶν συμφωνιῶν.

§. 461. Τὸ μὲν μέλος συντιθέμενον, ἀφορᾷ πρὸς μόνην τὴν τέρψιν τῆς ἀκοῆς, χωρὶς παρατήρησιν κανόνων, ἢ πολλὰ ὀλίγην. Καὶ ὅ,τι μὲν ἐπιτύχοι εἰς τῆς ἀρέσκειαν, ἀκανονίστως ἐγερνέται· τὸ δὲ μὴ οὕτως ἔχον, ἀποδοκιμάζεται παρομοίως. Ἡ δὲ Ἀρμονία κατασκευάζεται, κατασιρόνεται, καὶ γράφεται, ἀφορῶσα εἰς κανόνας, χωρὶς νὰ δοκιμάζηται παντελῶς μὲ τὴν ἀκοήν. Καὶ ἀφ' ἧς συντεθῆ ὁῦτω, ψάλλεται καὶ εὐρίσκειται πολλάκις ἀρέσκεισα εἰς αὐτήν. Λοιπὸν ἀπὸ τὰ δύο εἶδη τῆς Μουσικῆς τὸ μὲν ἐν γίνεται ἐκταυτομάτῃ· καὶ τὸ ἄλλο, ἦγουν ἡ Ἀρμονία, ἐκ τέχνης. Καὶ μέλος μὲν συντίθεται καὶ ὁ πάντῃ ἀμύητος τῆς Μουσικῆς, καὶ ἀρέσκει περισσότερον σχεδὸν καὶ ἀπὸ τὸν Θάμυριν· Ἀρμονίαν ὅμως πράττει μόνον ὁ κατὰ ἀκριβείαν διδαχθεὶς τῆς κανόνας τῆς Μουσικῆς.

§. 462. Οἱ περὶ τῆς τοιαύτης Ἀρμονίας κανόνες εἶναι τόσον πολλοὶ, ὥστε δύνανται νὰ γεμίσωσι βιβλίον ὀλόκληρον· εἶναι καὶ τόσον ἀκριβῶς ἐστηριγμένοι ἐπὶ τῶν διαστημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς διατονικῆς κλίμακος, ὥστε ἐὰν ζητηθῆ νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος, πρέπει νὰ μεταβάλλω-

σι τὰ διαστήματα αὐτῆς. Αὐτὴ δὲ πάλιν ἡ ἁρμονικὴ συνωνία ζητεῖ καὶ ἀκροατὰς, συνειδημένους νὰ ἠδύνωνται ἀπὸ αὐτὴν. Ὅθεν εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἔτετὴν παραμικρὰν ἠδονὴν λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἁρμονικὴν συνωνίαν, ὁ περὶ ταύτης πλατύτερος λόγος εἶη ἂν περιττός· ἐπειδὴ ἔτε τῆς ἀκροατὰς εὐχαριστοῦμεν, καὶ ὅποιος διὰ περιέργειαν θέλει τὴν περὶ ταύτης ἀκριβῆ ἔρευναν, δύναται νὰ μετέλθῃ καμμίαν ἀπὸ τὰς βίβλους, αἱ ὁποῖαι λεπτομερῶς περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης πραγματεύονται, καὶ νὰ εὐχαρισῆσῃ τὴν περιέργειάν τε. Ἴνα δέ σοι δείξωμεν μόνον πῶς γράφεται ἡ Ἄρμονία, ἰδὲ σοι ἐκτίθεται καὶ παράδειγμα, εἰλημμένον μὲν ἀπὸ τῶν τῷ Ἀλεξάνδρῳ Χορῶν, μεταπεφρασμένον δὲ παρὰ Χρυσάνθου.

Faux - bourdons.

Gloria patri & fili o & spiri tu i sancto
Φῶξ πουρδόν.

Γλορια πατρι ετ φιλι ο ετ σπιρι του ι σαγκτο

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ

τῆς

ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Τῆς Μουσικῆς, ἣν εἶπον συνέχειν τὸ πᾶν (α), εἰς ὅποιον μὲν εἶναι περιέργος ἐπιθυμία, νὰ εὔρη τὴν ἀληθεσιώτατην ἀρχὴν, εἰς τῆστον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέχη εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν διαλέκτων ἔθνους ἐκάστη. Διότι ἐπειδὴ κάθε γλῶσσα φαίνεται ὅτι ἔχει προσφθίαν ἰ-

α) Μουσικὴν οἱ παλαιοὶ συνέχειν εἶπον τὸ πᾶν. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων συμμετρίας ἄτερ καὶ ἀναλογίας ἐστίν. Ἀλλ' ἔδὲ τι τῶν γινομένων, μὴ μετὰ συμμετρίας καὶ ἀναλογίας τῆς προσηκέσης γινόμενον, καλῶς ἂν ποτε γένοιτο· κἂν τεχνητὸν εἴη, κἂν φυσικόν, κἂν αἰσθήσει ληπτὸν, κἂν περὶ μόνῃ γνώσει θεωρούμενον. Ἡ δὲ Μουσικὴ αὐτοσυμμετρία τίς ἐστι καὶ ἀναλογία τὸ πᾶν, οἷα τῆ παντὸς ἀρμονία τυγχάνουσα. Τάχα δ' ἂν τις καὶ τὸ θεῖον αὐτὸ ἔκ ἀπεικίως ἀρμονίαν ἑαυτῆ τε καὶ τῆ παντὸς ὀνομάσοι, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἀρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, εὔτε καὶ ὡς ἄριστα διαφαίνεται ἔχον τοσούτον τὴν Μουσικὴν ἠξίησαν θαύματος. Ἦς ἐν ἅπασιν ἔτω θεωρουμένης, καὶ πάντα διεπούσης καὶ κοσμέσης, καὶ ἰδονὴν μὲν τῇ αἰσθήσει, ἀρμονίαν δὲ τῇ φέσει, μακαριότητα δὲ τῇ νοήσει χαριζομένης, περὶ τῆς ἐν αἰσθήσει μουσικῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἐν μιᾷ τῶν αἰσθήσεων τῇ ἀκοῇ θεωρουμένης, ἐν ἐπιτόμῳ διαληψόμεθα. *Μανουὴλ ὁ Ψελλός.*

διαίτεραν, διὰ τῆτο κάθε ἔθνος πρέπει νὰ ἔχη καὶ ἰδιαίτεραν φωνητικὴν Μουσικὴν, ἣτις κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ Τερψιχόρης ἀποτελέσματα. Διὰ τῆτο καὶ πολλοὶ τῶν κριτικῶν ἱστορικῶν, ἐξετάζοντες ἔθλους ἐκάστῃ τὴν Διάλεκτον καὶ τὴν Μουσικὴν, ἀπορῶσιν εἰς τὸ, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο συνέστη πρότερον, τὸ λέγειν ἢ τὸ ψάλλειν. Διότι λέγουσιν, ἦτον καιρὸς ὅποτε παρὰ τοῖς Ἑλλησι τὸ λέγειν ἦτον ψάλλειν, καὶ τὸ ψάλλειν λέγειν. Ἄρα ἡ τοιαύτη περιέργεια κατανατᾶ εἰς ἰδέας μυθώδεις, καὶ ἐμπίπτει περισσότερον εἰς παχύτατα ψεύδη, παρὰ εἰς ψηλαφητὰς ἀληθείας.

2. Ὅποιος ὅμως εὐχαριστεῖται εἰς τὸ νὰ ἰχνηλατῆ τὸ πιθανὸν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Μουσικῆς, καὶ ὡς ἐπιτήδειος κυνηγὸς νὰ ἐπιτρέχη μὲ σκέψιν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον ἔρευναν εἰς τὰ σωζόμενα περὶ αὐτῆς ἀπομνημονεύματα τῶν ἱστορικῶν, καὶ ἔτω νὰ ζητῆ τὸ σκοπέμενον, εἰς τῆτον δὴ καὶ αὕτη μὲν ἡ Βίβλος ἐπαγγέλλεται, ὅτι δύναται νὰ δώσῃ ὀλίγην τινὰ καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν, καὶ ὁ Πλάταρχος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ τῶν λοιπῶν ἔθλων· ἐξαιρέτως δὲ ἡ Ἁγία Γραφή, ἀφ' ἧς καὶ ἀρχόμεθα.

3. Πρὸ τῆ Κατακλυσμῆ παραδίδωσιν ἡμῖν ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι ὁ Ἰσβὰλ ἐπενόησε ψαλτήριον καὶ κιθάραν (α). Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐπὶ τῆ Ἰακώβ, φαίνεται, ὅτι φιλοτίμως ἡ Μουσικὴ καὶ ἐπιμελῶς ἐνηργεῖτο. Διότι ὅταν ὁ Ἰακώβ ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὸν Λάβαν, ἔτος παραπονέμενος διὰ μίαν τοιαύτην φυγὴν, λέγει, „ Εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἔξα- „ πέστειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης καὶ μετὰ μουσικῶν „ τυμπάνων καὶ κιθάρας (β). “

4. Ὁ δὲ Μωϋσῆς κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του παιδεί-

α) Γενέσ. Καφάλ. Δ', 21. -- β) Αὐτόθι Κεφάλ. ΔΑ., 27.

ας, ἐπαιδεύθη καὶ τὴν Μουσικὴν, καὶ κατέσκευασε καὶ μουσικὰ ὄργανα. „ Εὗρεν ὁ Μωϋσῆς καὶ Βυζάνης τρόπον ἐξ ἀργυρίου ποιησάμενος· ἔστι δὲ τοιαύτη μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγω λεῖπον· στενὴ δὲ ἔστι σύριγξ, ἀλλ᾽ βραχὺ παχύτερα. Περιέχουσα δὲ εὖρος ἀρκῆν ἐπὶ τῷ στόματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδα ταῖς σάλπιγξι παραπλησίας τελῆν. Ἀσώστρα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν καλεῖται (α). “ Ἦσαν δὲ καὶ Δεββῶρα καὶ Βαράκ (β).

Ὁ δὲ Δαβὶδ, εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐχρημάτισεν ἀλλοτῆς ἰκανοτάτης μουσικῆς, δυνάμενος νὰ τρυγᾷ τῆς ὠρίμου καρπῆς τῆς Μουσικῆς· ἐπειδὴ δὲ αὐτῆς πολλάκις ἐθεράπευε τὸν Σαοὺλ ἀπὸ τὴν περιοδικῆν του μανίαν.

„ Καὶ ἐγεννήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαοὺλ, καὶ ἐλάμβανε Δαβὶδ τὴν κιννύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτῆ, καὶ ἀνέψυχε Σαοὺλ. Καὶ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ. Καὶ ἀφίστατο ἀπ’ αὐτῆ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν (γ). “

Βασιλεύσας δὲ, ὅταν συνεκρότησεν ἐν συνάθροισμα μουσικῶν, ἕς διώρισε νὰ ψάλλωσι, μεταχειριζόμενοι τὰ ὄργανα, ἐν ᾧ ἀνεβίβαζε τὴν Κιβωτὸν τῆ Θεῶ, συγκατέταξε μὲ αὐτῆς καὶ τὸν ἑαυτὸν του. „ Καὶ Δαβὶδ καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον Κυρίου ἐν ὄργανοις ἡρμωσμένοις, ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κιννύραις, καὶ ἐν νάβλοις, καὶ

α) Ἰώσηπος, καὶ Ἀρθ. Κεφάλ. Α', 1.-- β) Κριτῶν. Κεφάλ. Δ'.

γ) Ὁ Θεοδώρητος λέγει, ὅτι τὸ τὸν Δαβὶδ θεραπεύειν διὰ Μουσικῆς ἕκ ἦν φυσικὸν, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν· ὁ γὰρ Δαβὶδ ἐδέδεκτο τὴν χάριν τῆ Θείου πνεύματος. Τέτου τοίνυν διὰ τῆ Δαβὶδ ἐνεργῆτος, τὸ παμπόνηρον ἠσύχαζε πνεῦμα, καὶ τὸ τῆς λύρας μέλος βέλος κατὰ τῶν δαιμόνων ἐπέμπετο. Σειρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων.

„ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς (α).“

Ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ συνέγραφον στίχους, καὶ περιετίθεσαν εἰς αὐτὰς μέλη, καὶ τοὺς ἔψαλλον ἐν τῷ ναῷ τῆ Θεῶ ἐκ στόματος, μαζῆ με διάφορα μουσικὰ ὄργανα, πρὸς δόξαν Θεῶ, Θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλλաλαγμῶ ὀνομάζοντες αὐτὰς. Διότι νομίζοντες τὴν Μωσικὴν πολυτιμώτατον καὶ τιμαλφέστατον πράγμα, δι' αὐτῆς ἐθυσίαζον τῷ Θεῷ· τοὺς δὲ τοιοῦτους στίχους ὠνόμαζον Ψαλμοὺς.

6. Κατὰ τούτους τὰς χρόνους ἤκμασε καὶ ὁ Ἀσάφ υἱὸς Βαραχίη, Λευΐτης, καὶ ψάλλτης εἰς τὸν οἶκον τῆ Θεῶ ὅς τις Ἀσάφ εἶχε καὶ τὰς υἱὰς τὸ ψάλλοντας ἐν τῷ ναῷ τῆ Θεῶ. Καὶ ὅσοι ψαλμοὶ ἐπιγράφονται εἰς τὸ ὄνομα τῆ Ἀσάφ, ἔτσι συνεγράφοντο μὲν ὑπὸ τῆ Δαβὶδ, ἐδίδοντο δὲ τῷ Ἀσάφ, διὰ τὰ τὰς ψάλλη.

7. Ὑπῆρξαν ψαλμῶδοι καὶ δύο Αἰμάν· ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς Ἰωὴλ· ὁ δὲ υἱὸς Αἰθάμ. Οὗτος ὁ Αἰμάν εἶχεν υἱὰς δεκατέσσαρας, τοὺς ὁποῖους μετεχειρίζετο εἰς τὸ νὰ ψάλλωσι μαζῆ του· οἱ αὐτοὶ δὲ ἦσαν καὶ Λευΐται, καὶ ἔψαλλον ἐν κυμβάλοις, καὶ κιννύραις, καὶ ἄλλοις μουσικοῖς ὄργανοις (β).

8. Ὁ δὲ Σολομῶν κατὰ τὴν Γραφὴν σοφισθεὶς ὑπὲρ Γαυθὰν τὸν Ἰεζραηλίτην, Ἡμὰν, καὶ τὸν Χαλχάλ καὶ τὸν Δαρδὰ, υἱὰς Αἰθάμ, ἐλάλησε τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ὧδαὶ αὐτῶ πεντακισχί-

α) Βασιλ. Β'. Κεφάλ. 5', 5.

β) Ψαλμῶδοι δὲ πρὸς οἷς ἐθουμάζοντο καὶ ἄλλοις, ἐχορηγίασαν καὶ ἔτσι διὰ κιννύρας, καὶ ναύλας καὶ κυμβάλων τὰ τῆ Θεῶ θουμάδια μελωδῶντες. Ἦν δὲ τῷ μὲν Αἰθάμ πρόγονος ὁ Μωσὶ, ὅς καὶ εἰς ἀρίθμησιν τῶν παιδῶν τῶ Λευΐ τρίτην ἀνεπλήρου τάξιν. Ὁ δὲ Αἰμάν παῖς μὲν ἦν Ἰωὴλ, υἱῶδὲ δὲ τῆ προφήτου Σαμουὴλ ὃν τὰ λόγια εἰς τὴν Κορὲ συνάπτει συγγένειαν. Ἀνεψαδοὶ δὲ Μωσέως τῆ νομοθέτου οἱ περὶ Κορὲ ὥστε καὶ τῷ Αἰμάν ἐκεῖθεν ἡ σωμιατικὴ ἀποδορὴ τῆ γένους. Φώτιος.

λαι. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ παρ' Ἑβραίοις ἐμυσούρησαν. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται νὰ ἀναφέρωμεν διὰ τὸ σύντομον μόνους τὲς ἐπισημότερους, περὶ ἐκείνων ἔδὲν λέγομεν ὥστε ἀπὸ μὲν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ταῦτα συνάγομεν περὶ ταύτης τῆς ὕλης ὡς ἐπισημότερα. Ζαχαρίας.

9. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἔχοντες μεγάλην ἔφεσιν εἰς κάθε εἶδος φιλοσοφίας, οὐδὲ τὴν τῆς Μουσικῆς γνῶσιν ἠθέλησαν νὰ τάξωσιν ἔξω τῆς χωρείας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἀλλὰ καὶ Πυθαγόροι, καὶ Πλάτωνες, καὶ Ἀριστοτέλεις, καὶ διὰ νὰ εἶπω, ὅλοι σχεδὸν, ὅσοι μετέσχον φιλοσοφίας, ἐτίμων αὐτὴν καὶ ἐπρέσβευον ὡς θεόδοτον, καθὼς ἀπὸ διαφόρων ἱστορικῶν πληροφοροῦμεθα (α), καὶ διδασκόμενοι καὶ διδάσκοντες αὐτὴν, πολλὰ περὶ αὐτῆς ἀνερευνῶντες συνέγραφον·

α) Ἡ γὰρ Μουσικὴ Θεῶν μὲν εἶναι δῶρον ὁμολογεῖται. Πλάτ. ταρχ. ἐκ Πλάτωνος περὶ Δαισδαμονίας, Τόμ. 5. σελ. 638. Ὅρα καὶ Ἀθήναιον Βιβλ. ΙΑ'. σελ. 624.

Οὐ παραληπτέον τὴν Μουσικὴν ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ παρεισῆχθαι τοῖς ἀνθρώποις· ἔδὲ τὲς παλαιὰς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, αὐτὸν καὶ ῥυθμὸν εἰς τὸν πόλεμον ἀντισάλπιγγος εἰκῆ νομιστέον εἰσαγαγεῖν· ἔδὲ τὲς πρώτους Ἀρχάδων εἰς τὴν ὅλην πολιτείαν τὴν Μουσικὴν παραλαβεῖν, ὥστε μὴ μόνον ἐν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν νεανίσκοις γενομένοις ἕως τριάκοντα ἐτῶν, κατ' ἀνάγκην σύντροφον ποιεῖν αὐτὴν, τᾶλλα τοῖς βίοις ὄντας ἀσθηροτάτους. Παρὰ γὰρ Ἀρχάδων οἱ παῖδες ἄδειν ἐθίζονται ἐκ νηπίων κατὰ νόμον τὲς ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστοὶ κατὰ τὸ πάτριον τὲς ἐπιχωρίους Ἡρωας καὶ Θεῶς ὕμνοι. Μετὰ δὲ τὰτα τὲς Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου νόμους μανθάνοντες, χορεύουσι κατὰ ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς ἀγῶσι ἐν τοῖς θεάτροις. Οἱ μὲν ἔν παιδες τὲς παιδικῶν ἀγῶνας, οἱ δὲ νεανίσκοι τὲς τῶν ἀνδρῶν. Καὶ παρ' ὅλον δὲ τὸν βίον ἐν ταῖς συνουσίαις ταῖς κοιναῖς ἔδὲ διὰ τῶν ἐπεισάκτιων ἀκροαιμάτων, ὡς διὰ τῶν ἀνὰ μέρος ἄδειν ἀλλήλοις προστάττοντες. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρονθῆναι τι μὴ εἰδέναι ἔδὲν αὐτοῖς αἰσχρὸν ἔστι τὸ δὲ ἄδειν ἀποτρέβασθαι, αἰσχρὸν παρ' αὐτοῖς νομίζεται. Ἀθήν. Δειπνοσ.

„ Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλείστοι , καὶ τῶν
 „ ἀπὸ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι , περί τε τῆς
 „ ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν , καὶ περὶ
 „ τῆς αὐτῆς γεγενημένης παραφθορᾶς· ἀλλὰ καὶ γρα-
 „ ματικῶν καὶ ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας
 „ ἑλληλακότες , πολλὴν σπουδὴν περὶ τούτου πεποίη-
 „ ται (α). “

10. Ἡ λέξις Μουσικὴ κατὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀπὸ τῆς Μῆσα παραγομένη παραπέμπει τὸν περίεργον εἰς τὰς μυθολογουμένας , ἢ μᾶλλον ἀλληγορουμένας Μούσας , ὅταν ἐξετάζη περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο τρεῖς. Μελέτη , Μνημοσύνη , καὶ Ὠδὴ. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μελέτης ἀλληγορεῖται κατὰ τὴν ἠθικὴν ὁ στοχασμὸς , τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχη τις εἰς τὴν ἐργασίαν του· διὰ δὲ τῆς Μνημοσύνης , ἢ ἐνθύμησις , ἣτις διαωνίζει τὰς λαμπρὰς πράξεις· καὶ διὰ τῆς Ὠδῆς , τὸ μέλος , τὸ ὁποῖον συντροφεύει τὴν διήγησιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς Μουσικῆς ἀποδίδεται εἰς τὰς τρεῖς Μούσας ἢ εὐρεσις τῶν τριῶν Μουσικῶν τόνων· ἡγουν τῆς Ἄδρῆς , τῆς Ἰσχνῆς , καὶ τῆς Μέσου· τῆς Βαρῆς , τοῦ Ὁξῆος , καὶ τῆς Ἰσού· τῆς Δωρίου , καὶ Αὐδίου , καὶ Φρυγίᾳ· τῆς Μείζονος , Ἐλαχίστης , καὶ Ἐλάσσονος. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν Μουσῶν ἐφεῦρε , λέγουσιν , ὁ Πυθαγόρας τὰ τρία μέρη τῆς ἐν Μουσικῇ ποσότητος· Ὑπατιδῆς , Νητοιδῆς , καὶ Μεσοιδῆς. Ἐνταῦθα θετέον καὶ τὴν διὰ τριῶν συμφωνίαν. Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον , λέγει συγγραφεὺς τις μεταγενέστερος (β) ἐφεῦρε καὶ ὁ Πτολεμαῖος τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς· τὸ Ἴσον , τὸ Ὀλίγον , καὶ τὴν Ἀπόστροφον.

α) Πλάτωνος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ.

β) Ἐγχειρίδιον Ἰωάννου τῆς Δαμασκηνῆς.

11. Τινὲς δὲ παραδίδουσι τὰς Μῆσας τέσσαρας ἕτεροι, πέντε καὶ ἄλλοι, ἑπτὰ. Καὶ εἰς μὲν τὰς τέσσαρας ἀποδίδουσι τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας, τῆ Τετραχόρδου συστήματος, καὶ τῶν μονοσυλλάβων τεσσάρων φθόγγων, τε τατητω εἰς δὲ τὰς πέντε, τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ πέντε συμφωνίας, καὶ τῆ Πενταχόρδου συστήματος· εἰς δὲ τὰς ἑπτὰ, τὴν εὐρεσιν τῆς ἑπταχόρδου λύρας, τῆ Διαπασῶν συστήματος, τῶν ἑπτὰ αὐτῆ διαστημάτων. Κατὰ τῆτον δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐφευρέθησαν καὶ ἑπτὰ στοιχειῶδεις χαρακτῆρες, δι' ὧν εἶναι δυνατὸν, λέγουσι, νὰ γράφηται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας ἀσφαλῶς. Ὅπου ἂν προστεθῶσι, τὸ Γοργὸν καὶ ἡ Ἀπλῆ, γράφεται καὶ τὸ ποιόν (α).

12. Ὅθεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος (β) παραδίδουσι τὰς Μῆσας ἐννέα, θυγατέρας τῆ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης. Αὐτὰ εἰς τὸν Ἑλικῶνα (γ) ἄλλην φροντίδα δὲν εἶχον, εἰμὴ νὰ ψάλλωσι καὶ νὰ χορεύωσι μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς, καὶ νὰ ὑμνῶσι τὰ κατορθώματα τῶν Θεῶν, καὶ τῆ πατρὸς αὐτῶν Διός. Συνάδουσαι δὲ μίαν ἁρμονίαν μὲ τὰς ἡδυτάτας αὐτῶν φωνὰς, ἐχόρευον ἐκεῖ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διός, ἔχουσαι ἀρχηγὸν τῆς χορείας τὸν Ἀπόλλωνα, ὅς τις εἰς τὸ μέσον ἰστάμενος, ἔκρουε τὴν λύραν τε καὶ δι' αὐτὸ καὶ Μωσηγέτης ἐπωνομάζετο (δ). Ἐκ-

α) Γαβριὴλ Ἱερομόναχος. -- β) Ἐν ἔμνῳ εἰς Ἀπόλλωνα. -- γ) Ἐν Θεογονίᾳ.

δ) Αἱ Μῆσαι βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆ Ἑλικῶνος, ὅστις εἶναι ὄρος τῆς Βοιωτίας. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ πρῶτοι ποιηταὶ ἐκκλητιζόμενοι τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως, κατήντησαν νὰ χρειασθῶσι τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὰς νέμφαστων δάσεων, τῶν βενῶν, τῶν βρύσεων, κτλ. Καὶ ὑπέικοντες τῇ ἡδονῇ τῆς ἀλληγορίας, τῆς τότε γενικῶς ἐπικρατήσεως, ἐσημείωσαν τὰς Μῆσας δι' ὀνομάτων σχετικῶν εἰς τὴν ἐπιβροήν, ἣν αὐταὶ ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῶν κυρπῶν τῆ πνεύματος. Αὐταὶ ὁμῶς αἱ ἰδέαι ἐγέννησαν εἰς ἓνα βάρβαρον τόπον, οἷος ἦν ἡ Θρά-

τὸς δὲ τῆς φροντίδος τῆ ψάλλειν καὶ χορεύειν, ἐκάστη ἐφευρέτι, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἐφώρευεν (α). Ἡ μὲν Κλειῶ ἤρε τὴν Ἱστορίαν, καὶ εἶχε τὴν ἐπιστάσιαν τῆς. ἡ δὲ Θάλεια, τὴν Φυτουργίαν· ἡ δὲ Εὐτέρπη, Αὐλὸς· ἡ δὲ Μελπομένη, Ὠδὴν· ἡ δὲ Τερψιχόρη, Χορείαν· ἡ δὲ Ἐρατώ, Γαμικὰ καὶ Ὀρχησιν· ἡ δὲ Πολύμνια, Γεωργίαν· ἡ δὲ Οὐρανία, Ἀστρολογίαν καὶ ἡ Καλλιόπη, Ποίησιν (β). Ἀπὸ τῆ πρωτίστου λοιπὸν καὶ κυρίως ἔργου τῶν ἐννέα Μῦσων ὠνομάσθη τὸ ψάλλειν Μουσικῆ.

13. Τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ Μουσικῆ. Τίς δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐφευρετής; Ἀπὸ μὲν τῶς Θεοὺς ἄλλοι θέλουσιν εὔρετην τὸν Ἀπόλλωνα (γ), καὶ ἄλλοι τὴν Ἀθηναίαν (δ). Ὁ δὲ Γερασηνὸς Νικόμαχος εἶπεν, ὅτι ὁ Ἐρμῆς ἐφεῦρε τὴν Λύραν, καὶ κατεσκεύασεν αὐτὴν ἐπτάχορδον, καὶ παρέδωκε τὴν μάθησιν εἰς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐδίδαξε τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λίνον· ὁ Λίνος τὸν Ἡρακλῆν καὶ τὸν Ἀμφίωνα (ε).

κη, μεγάλα προϊόντα· διότι ἐν μέσῳ τῆς ἀμαθείας ἀνεφάνησαν εὐθὺς ἔμμουσοι ἄνδρες, Ὀρφεὺς, Λίνος, καὶ οἱ μαθηταῖται. Αἱ Μῦσαι λοιπὸν ἐτιμήθησαν ἐκεῖ εἰς τὰ βιβλῖα τῆς Πιερίας· ἐκεῖθεν δὲ ἀπλώσασαι τὰς ἐπικρατείας τῶν συνεστήθησαν κατὰ διαδοχὴν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου τῆ Παρνασσῆ, τῆ Ἐλικῶνος, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐρημικὰς τόπους. Εἶπον δὲ αὐτὰς καὶ Θεὰς, καὶ Μῦσας ὡς ὁμοῦ ἔσας.

α) Ἡσίοδ. ἐν Θεογ. καὶ Πίνδαρος ἐν α', Πυθίων. - β) Ἡσίοδ. αὐτόθι.

γ) Ὁ Πλέταρχος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ λέγει, ὅτι πρῶτος ὁ Ἀμφίων ὁ υἱὸς τῆ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης ἐπενόησε τὴν Κιθαρωδίαν καὶ τὴν Κιθαρωδικὴν ποίησιν, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν ὁ πατήρ του. Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἔγινεν εὔρετής τῶν ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἀγαθῶν. Ἡ δὲ Κόρινθα λέγει, ὅτι καὶ ἐδιδάχθη ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ τῆς Ἀθηναῖς καὶ αἰλῆ. -- δ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.

ε) Περὶ τούτων ἴδρα τὸ σύγγραμμα τὸ καὶ τύποις ἐκδομένον τῆ Γερασηνῆ Νικομάχου τῆ Πιθαγορικῆ.

14. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀνθρώπους ἐποδίδουσιν εἰς τὸν Ἀμφίωνα τὴν ἐφεύρεσιν τῆς παρ' Ἑλλήσι Μουσικῆς (α), πρῶτον ἐπινοήσαντα τὴν Κιθαρῳδίαν καὶ τὴν Κιθαρῳδικὴν ποίησιν. Ἐδίδαξε δὲ ὁ Ἀμφίων τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λῖνον καὶ ὁ Λῖνος τὸν Ἡρακλῆ, ὑφ' ἧ καὶ ἀνηρέθη. Θηβαῖος δὲ ἦν ὁ Ἀμφίων, ὃς ὅτε ἐκτίζοντο τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν, ἔψαλλε καὶ ἐνεψύχονε τῆς κτίσεως.

15. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς ὁ μαθητὴς μὲν τῷ Ἀμφίωνος, πατὴρ δὲ τῆς ποιήσεως, θρυλλεῖται ὀυθμοποιὸς καὶ μελοποιὸς τοῖστος, τῶν ὁποῖον πολλοὶ μὲν ἐμιμήθησαν, αὐτὸς δὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἐμιμήθη κανένα. Οὗτος ἄδων ἐκίνει λίθους καὶ δένδρα· ἤγουν ἐξημέρονε τὰ θηρία, καὶ ἐποίει χειροήθεις τῆς ἀνθρώπων, οἱ τινες ἐφαίνοντο πάντῃ ἀκίνητοι (β) διὰ τὴν ἐπιχρατῆσαν ἀγριότητα, φέρων αὐτὰς εἰς κοινωμίαν.

16. Ἀπὸ δὲ τῆς μαθητὰς τῷ Ὀρφείῳ ὁ μὲν ἐκ Θοράκης

α) Ὅρα περὶ τέτου τὸν Πλάταρχον. Ἡ δὲ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐκτίζοντο τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν, ὅτε καὶ ὑπῆρχεν ὁ Ἀμφίων κατὰ τῆς κριτικῆς ἱστορικῆς, εἶναι σχεδὸν 1540 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Δόξαν δ' ἔσχεν Ἀμφίων ἐπὶ Μουσικῇ, τὴν τε ὁρμονίαν τὴν Λυδῶν κατὰ κῆδος, τὸ Ταντάλον παρ' αὐτῶν μαθὼν, καὶ χορδὰς ἐπὶ τέσσαρσι ταῖς πρότερον τρεῖς ἀνευρών. Πανσανίας. φύλ. 720.

β) Καὶ Ὀρφεὺς ὁ ἀσκήσας κιθαρῳδίαν, ὃς ἄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα· ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς γυναικὸς αὐτῆς δηχθείσης ὑπὸ ὕφους, κατῆλθεν εἰς ἕδον, θέλων ἀναγαγεῖν αὐτήν· καὶ Πλούτωνα ἔπεισεν ἀναπέμψαι ὁ δὲ ὑπέσχετο τέτο ποίησιν, ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῆ, πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆ παραγενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν, ἐπιστραφεὶς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα· ἣ δὲ πάλιν ἐπέστρεψεν. Εὐρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διονυσίου μυστήρια· καὶ τέθραπται περὶ τὴν Πιερίαν, διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν Μαικάδων. Ἀπολλόδ. περὶ Θεῶν Βιβλ. Α'.

Ἡ Ἑλλὰς χρωσται εἰς τὸν Ὀρφέα τὴν Θρησκείαν, τὴν Μουσικὴν, τὴν Ποιμαντικὴν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας. Ἀνθιμος Γαζῆς.

Θάμυρις ἐποίησε μελουργικῶς τὸν πόλεμον, ὅπως κατὰ τῶν Θεῶν συνέστησαν οἱ Τιτᾶνες. Αὐτὸς ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν ὑπερέβη τὰς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὸ κάλλος, κατὰ τὴν εὐφωνίαν, καὶ κατὰ τὴν κιθαρωδίαν, αὐθαδίασε νὰ φιλονικήσῃ περὶ Μουσικῆς καὶ μὲ τὰς Μῆσας· ὅθεν νικηθεὶς, ἐστερήθη ὀμμάτων, κιθαρωδίας, καὶ νῆ (α). Ἦν δὲ υἱὸς Φιλάμμωνος καὶ Ἀρσίας τῆς νύμφης. Ὁ δὲ χαλκιδεὺς Λίνος ἔγινεν ἀρχηγὸς τῆς Λυρικῆς Μουσικῆς, ἐφευρὼν τὴν χρῆσιν τῆς χορδῆς εἰς τὸ ὄργανον ἀντὶ τῆς Λίνου. Πρῶτος ἔφερε γράμματα εἰς τὰς Ἑλληνας· ἐδίδαξε καὶ τὸν Ἡρακλῆ, καὶ ἐτάφη ἐν Θήβαις. Ἐτιμᾶτο δὲ παρὰ τῶν ποιητῶν μὲ θρηνώδεις ἀπαρχάς· εἰς ὃν εἶναι καὶ τοῖστον ἐπίγραμμα.

„ὦ Λίνε πάντα Θεοῖς τετιμημένε· σοὶ γὰρ ἔδωκαν
 „ Ἀθάνατοι πρῶτῳ μέλος ἀνθρώποισιν αἰεῖδεν
 „ Ἐν ποδὶ δεξιτερῷ· Μῆσαι δὲ σε θρήνεον αὐταὶ,
 „ Μυρόμεναι μολπῆσιν, ἐπεὶ λίπες ἡλίου αὐγὰς.“

Ὁ δὲ Ἡσίοδος εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰς ἐξῆς στίχους.
 „ Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτιχτε Λίνον πολυήρατον υἱόν.
 „ Ὅν δὴ, ὅσοι βροτοὶ εἰσιν αἰοῖδοι καὶ κιθαρισταὶ,
 „ Πάντες μὲν θρηνεῖσιν ἐν εἰλαπίναϊς, ἡδὲ χοροῦσιν.
 „ Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον, καὶ λήγοντες λαλέουσιν (β).“

17. Ὁ δὲ Ἰαγνίς ἐφεῦρεν Αὐλὸν, καὶ τὴν Αὐλωδικὴν τέχνην, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τὸν υἱὸν τῆς Μαρσύαν (γ). Οὗτος ἐδίδαξε τὸν πρῶτον Ὀλύμπου,

α) Ὅρα Βαρῖνον εἰς τὴν λέξιν Θάμυρις.

β) Ὅρα τὸν αὐτὸν εἰς τὴν λέξιν Λίνος.

γ) Ὁ μὲν Πλάταρχος ἔτω φρονεῖ ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος ἐν Α', Βιβλίῳ περὶ Θεῶν λέγει, ὅτι ὁ Μαρσύας ἦτον υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου. Ἀπέκτεινε δὲ ὁ Ἀπόλλων τὸν Μαρσύαν, κρεμάσας αὐτὸν ἐκ τινος ὑπερτενοῦς πίτυος, καὶ ἐκτεμῶν τὸ δέσμα παρὰ τὸν ποταμὸν, ὃς ἐκ τούτου Μαρσύας ἠνομάσθη. Ἐφῶν γὰρ ὁ Μαρσύας αὐλοῦς, ἔς ἑρρίμην Ἀθηνῶν, διὰ τὸ τὴν ὕψιν αὐτῆς ποιεῖν ἄμορφον, ἦλθεν εἰς ἔ-

ὅς τις ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς Ἀρμονικὰς νόμους (α). Διότι πρὸ αὐτῶν τὰ μέλη τῶν Ἑλλήνων ἦσαν διάτονα καὶ χρωματικά. Λοιπὸν οὗτος φαίνεται, ὅτι ἠϋξήσε τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, εἰσαγαγὼν γένος ἀγέννητον καὶ ἀγνοούμενον ἀπὸ τῆς προηγουμένης. Ἐπενόησε δὲ καὶ τὸν Προσοδιακὸν ῥυθμὸν, ἐν ᾧ ὁ τῷ Ἄρεος νόμος καὶ τὸν Χορεῖον, ὃν μεταχειρίζονται παρὰ πολὺ εἰς τὰ μητροῦα. Κατὰ δέ τινος ἐπενόησε καὶ τὸν Βακχεῖον.

18. Ὁ δὲ Κλονᾶς πρῶτος συνέστησε τοὺς αὐλωδικὰς νόμους καὶ τὰ Προσώδια (β). ἔγινε δὲ καὶ ποιητῆς Ἑλεγείων ἐπῶν με ὅλον ὅτι ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι συνέστησε τὴν αὐλωδικὴν Μῆσαρ ὁ Τροισζήμιος πρὸ τῷ Κλονᾶ. Ἦσαν δὲ οἱ αὐλωδικοὶ νόμοι, Ἀπόθετος, Ἑλεγος, Κωμάρχιος, Σχοινίων, Κηπίων, Δεῖος, καὶ Τριμελής. ὕστερον δὲ ἐξευρέθησαν καὶ οἱ ὀνομαζόμενοι Πολυμνάστια· τὰ ὅποια ἴσως ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸν Κολοφώνιον Πολύμναστον, εἰς

ριν περὶ Μουσικῆς Ἀπόλλωνι συνθεμένων δὲ αὐτῶν, ἵνα ὁ νικήσας ὁ βούλεται διαθῆ τὸν ἠττημένον, τῆς κρίσεως γινομένης, τὴν κιθάραν στρέψας, ἠγωνίζετο ὁ Ἀπόλλων, καὶ ποιεῖν ταῦτο ἐκέλευσε τὸν Μαρσύαν· τῷ δὲ ἀδυνατῆντος, εὐρεθεὶς κρείσσων ὁ Ἀπόλλων, διέφθειρεν αὐτόν.

α) Ἀρμονικὰς νόμους ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ ἐναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς. Γίνωσκε δὲ, ὅτι νόμος παρὰ τοῖς μουσικοῖς ἐσήμαινε τὸ ἔξις.

Νόμος ὁ Ἀπόλλων, φασί, κατέδειξε τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τῆς λύρας, καθ' ἧς ζήσονται, ἅμα τῷ μέλει, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς θηριῶδες, εὐπρόσιτον τῇ τῷ ῥυθμῷ ἠδύτητι ποιῶν καὶ ἐκλήθησαν νόμοι κιθαρωδικοὶ ἐπειθεὶν σεμνολογικῶς νόμοι καλεῖνται οἱ τῆς Μουσικῆς τρόποι, καθ' ἧς τινος ἄδομεν.

β) Ὡς κιθαρωδικοὶ νόμοι, ἔτω καὶ αὐλωδικοὶ διὰ τὸ ὄργανον. Προσώδια δὲ λέγονται τὰ ἀδόμενα ἄσματα, εἰσφερομένων εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἱερείων. Ζηνόβ. Κ. Πάπ. CXCIX. Κατὰ δὲ Σουΐδαν, τὰ ὑπὸ τῶν λυρικῶν εἰς τὰς πανηγύρεις ἀδόμενα ποιήματα. Γράφεται δὲ διὰ τῶ ο, καὶ διὰ τῶ ω ἀδιαφόρως.

τὸν ὁποῖον ἀνατίθεται καὶ ἡ εὕρεσις τοῦ Λυδίου τρόπου.

19. Χείρων δὲ ὁ Κένταυρος, ὅς τις κατώκησεν εἰς τὸ Πήλιον, ὑπερέβη τὰς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὴν μάθησιν καὶ δικαιοσύνην· αὐτὸς ἐδίδαξε τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὸν Ἀχιλλέα (α). Λοιπὸν ὁ μὲν Ἀσκληπιὸς εἰς τὴν ἰατρικὴν τοῦ μετεχειρίζετο καὶ τὴν Μουσικὴν βοήθημα κατὰ τινῶν ἀσθενειῶν, καθὼς ὁ Πίνδαρος ἀναφέρει.

„ Ἄρωα παντοδαπῶν ἀλεκτιῆρα νοῦσων

„ Τὰς μὲν μαλακαῖς ἐπαιδαῖς ἀμφέπων. “

Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐν τῇ θλίψει τοῦ παρηγορούμενος, κατεπράυνε τὴν πρὸς Ἀγαμέμνονα ὀργὴν διὰ τῆς Μυσικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος ἐξοφώδησε.

„ Τὸν δ' εὖρον φρένα τερόμενον φόρμιγγι λιγείη,

„ Καλῇ Δαιδαλέῃ, περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν,

„ Τὴν τ' ἄρει' ἐξ Ἐνάρων, πόλιν Ἡετίωνος ὀλέσσας.

„ Τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν· αἶειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν. “

20. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν Δημόδοκος τις Κερκυραῖος ἐποίησε πόρθησιν Ἰλίου, καὶ γάμον Ἀφροδίτης καὶ Ἥφαιστου. Οὗτος ὁ μουσικὸς ὑπὲρ Ἀγαμέμνονος διωρίσθη νὰ μένη παρὰ τῇ Κλυταιμνήστρᾳ, ἵνα τὴν ἐγκράτειαν αὐτῇ διὰ τῆς Μουσικῆς ἐμπνέη. Καὶ Φήμιος δὲ τις Ἰθακήσιος ἐποίησε νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων. Οὗτος δὲ, ὅς καὶ ἀδελφὸς λέγεται τῷ Δημόδοκου, διωρίσθη νὰ μένη παρὰ τῇ Πηνελόπῃ διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (β).

21. Ὅμηρος δὲ, ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς ἐξοφώδησε, ποιήσας τὴν Ἰλιάδα, καὶ τὴν Ὀδύσειαν, καὶ ὕμνους εἰς Θεούς. Αὐτὸς διότι ἐμελοποίησεν ὅλην τε

α) Ὅρα τὸν Βαρίνον ἐν τῇ λέξει Χείρων.

β) Οὗτοι οἱ δύο μουσικοὶ ἤμασαν ἐπὶ τῷ Τρωικῷ πολέμῳ, ἤτοι 1200 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

τὴν ποίησιν, ἀφροντιστὶ τοὺς πολλοὺς στίχους ἐποίησεν ἀκεφάλους, καὶ λαγαροὺς, καὶ μειούρους (α), ἀποπληρῶν τὴν ἔλλειψιν τῶν συλλαβῶν διὰ τῆς μελωδίας (β). Προσαιτῶν δὲ κατὰ τινάς, ἔπαιξε λύραν καὶ ἦδε τοὺς στίχους (γ). Ἀπέδειξε δὲ μαθητὴν τὸν Ἀρχίτινον, ὃς ἐφεῦρε τοὺς Ἰάμβους (δ).

22. Ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἐφεῦρε τὴν Ῥυθμοποιίαν τῶν Τριμέτρων, καὶ τὴν Ἐνστασιν εἰς τὰς ὁμογενεῖς ὀρθμοὺς, καὶ τὴν Παρακαταλογίην, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν. Εἰς αὐτὸν πρῶτον ἀποδίδονται καὶ τὰ Ἐπιδά, καὶ τὰ Τετράμετρα, καὶ τὸ προκριτικὸν, καὶ τὸ Προσοδιακὸν, καὶ ἡ αὐξήσις τῆ Πρώτου κατὰ τινάς δὲ καὶ τὸ Ἐλαγεῖον. Κατέδειξεν ἔτι καὶ τὸ, ἀπὸ τὰ Ἰαμβεῖα ἄλλα μὲν νὰ λέγωνται παρὰ τὴν κροῦσιν, ἄλλα δὲ νὰ ψάλλωνται. Ὡν δὲ ἀγαθὸς ποιητὴς, ἀγωνιστὴς, καὶ μελοποιὸς, ἐκαυχῆθη τὰ ἐξῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος·

„ Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυάλιο ἀνακτος,
 „ Καὶ μουσέων ἔρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος (ε). “

α) Καὶ πάθη ἕξ συμβαίνειν φασὶ τῷ ἠρωϊκῷ μέτρῳ· τρία μὲν κατὰ πλεονασμὸν· Προκέφαλον, Προκοίλιον, Δολιχόστρον. Τρία δὲ κατ' ἔνδειαν· Ἀκέφαλον, Λαγαρὸν, καὶ Μείετρον. Ζηνόβιος. Κ. Πάπ. Κεφάλ. Γ'. §. μθ'.

β) Διότι εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἐπιτήδειον μουσικόν, νὰ δίδῃ εἰς ἰσομήκη μελωδίαν καὶ περισσοτέρας συλλαβὰς καὶ ὀλιγωτέρας τῆ δέοντος, χωρὶς νὰ προσενηθῇ εὐαίσθητος δυσαρτέχεια.

γ) Πρῶτον μὲν ἔν φασι, τὸν Ὀμηρον ὑπὸ πείνας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Δίων Χρυσ. Λόγ. ια'.

δ) Ἦν δὲ ἕτος υἱὸς Τήλεω τῆ Ναύτεω, Μιλήσιος, Ὀμήρου μαθητὴς· ἠκμασε δὲ κατὰ τὸν Σουίδαυ περὶ τὴν θ' Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον κατὰ τὴν λ'. ὥστ' ἄμφω ἀμφίβολα φησὶ Ζηνόβ. Κ. Πάπ. περὶ τῆ Ἰαμ. σελ. 21.

ε) Τὰ παρὰ τὴν κροῦσιν λεγόμενα Ἰαμβεῖα προφέρονται κατὰ τὸν ὀρθμὸν τῆς ποιητικῆς· τὰ δὲ ψαλλόμενα ἐκφέρονται κατὰ τὸν ὀρθμὸν τῆς μουσικῆς.

Ὁ Ἀρχίλοχος ἦν υἱὸς Τηλεσικλέους ἐκ τῆς κῆσου Πά-

23. Ἀλκμᾶν δὲ καὶ Ἰππώναξ ὑπῆρξαν εὐρεταί, ὁ μὲν τῶν ἐρωτικῶν μελῶν· ὁ δὲ Ἰππώναξ, τῆς Παρωδίας (α). Ἦν δὲ ὁ μὲν Ἀλκμᾶν Λάκων ἐκ Μεσσοῦ· καθὼς ὁμοῦς ὁ Κράτης ἀναφέρει, ἦτον Λυδὸς ἀπὸ τὰς Σάρδεις (β)· ὁ δὲ Ἰππώναξ ἦν Ἐφέσιος, υἱὸς Πύθω καὶ Πρωτίδος. Ὡκησε δὲ Κλαζομενὰς, ὑπὸ τῶν τυράννων Ἀθηναγόρα καὶ Κωμᾶ ἐξελαθεῖς.

24. Λυρικοὶ δὲ ὑπῆρξαν Στησίχορος, Ἀλκαῖος, Ἀσκληπιάδης, καὶ Ἰβυκος. Ἀπὸ τῆς ὁποῖας ὁ μὲν Στησίχορος, διότι ἔστισε χοροῦς, ὠνομάσθη Στησίχορος, ἐν ᾧ πρότερον ὠνομάζετο Τησίος. Ἐγραψε δὲ Δωρίδι διαλέκτῳ ποιήματα ἐν βιβλίοις κς'. πατρίδ' αὐτῆ τὰ Ἴμερα, πόλις τῆς Σικελίας· ζήσας δὲ χρόνους πέ, ἀπέθανεν εἰς Κατάνην (γ). Οὕ-

ρον ἤκμαζε περὶ τὴν κθ' Ὀλυμπιάδα, 660 πρὸ Χρ. ἔτη. Ἐποίησε Σάτυρον, δι' ἧς ἐγγίσας σφοδρῶς τὸν Ἀσκάμβην καὶ τὰς τρεῖς τὴν θυγατέρας, (διότι ὑποσχεθεῖς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρατος γυναικᾶ, ἐψεύσθη) ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸς τὸν θάνατον· διότι ἀφ' ἑαυτῶν ἐκρεμάσθησαν, μὴ ὑποφέροντες τὴν αἰσχύνην· τὸν δὲ φονεῖα τῆτου Καλώνδαν ὁ Ἀπόλλων ἐξήλασεν, εἰπὼν

„ Μουσῶν θεράποντα κατέκτας ἔξιθι νηῆ.“ Ὅρα καὶ Ἄνθιμον Γαζῆν φύλ. 132.

α) Ὁ μὲν Ἀλκμᾶν κατὰ τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν ἤκμασεν 610 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ δὲ τὸν Ζηνόβιον 610, περὶ τὴν κς' Ὀλυμπιάδα. Ἦν δὲ ἐκ Μεσσοῦ, ἧ ἔστι μέρος τῆς Σπάρτης ἢ τόπος Λακωνικῆς. Ὁ δὲ Ἰππώναξ ἤκμασε περὶ τὴν μ' Ὀλυμπιάδα, 540 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ τὸν Πλίνιον. Ὅρα Ἄνθ. καὶ Ζηνόβ. Τί δὲ ἔστι παρωδία, καὶ ἐπωδὸς, ἐρμηνεύει Ζηνόβιος Πώπ. XCV.

β) Ὁ Ἀλκμᾶν ἦτον ἄριστος μελῶν ποιητῆς κατὰ τὸν Πλάταρχον καὶ ἔγραψε μελῶν βιβλία 5'.

γ) Ὁ μὲν Στησίχορος, εἷς τῶν Λυρικῶν ποιητῶν, νομίζεται ἀπὸ μερικὸς υἱὸς τῆ Ἡσιόδου, γεννηθεῖς εἰς τὴν Ἴμεραν τῆς Σικελίας τῇ λς' Ὀλυμπιάδι, ἀκμάσας δὲ τῇ ν', 580 ἔτη πρὸ Χρ. ἐχορημάτισεν εἰς τὸ ἄκρον ἐχθρὸς τῆ τυράννου Φαλάριδος ἀπέθανεν ἐν Κατάνῃ τῇ νς' Ὀλυμπιάδι.

τος γράψας εἰς Ἑλένην ψόγον, ἐτυφλώθη λέγουσιν ἔπειτα παλινωδίαν ἄσας, ἀνέβλεπεν ἥς ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτως·

„ Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος ἔτος· ἔδ' ἔβας ἐν ναυσίν
 „ Ἐϋσέλμοις, ἔδ' ἴκεο πέργαμα Τροίας.“

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος μετεχειρίσθη τὸ Ἀλκαϊκὸν μέτρον εἰς τὰς στιχουργίας του ἔγραψεν ᾠδὰς ἦν δὲ Λέσβιος, ἐκ Μιτυλήνης πόλεως (α). Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης μετεχειρίσθη μάλιστα τὸ Ἀσκληπιάδιον μέτρον ὅμως εὐρετῆς αὐτῆ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐχρημάτισεν ὁ Ἀσκληπιάδης, ἐπειδὴ μετεχειρίσθησαν αὐτὸ πρότερον ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ (β). Ὁ δὲ Ἴβυκος ἐφεῦρε τὴν Σαμβύκην, καὶ ἔγραψε δωρίδι διαλέκτῳ βίβλα ζ. ἔγινεν ἐρωτομανέστατος περὶ μειράκια καὶ ἐφρονεύθη ὑπὸ κακούργων (γ), καὶ ἐξεδικήθη ὑπὸ γεράνων ἦν δὲ τῷ γένει Ῥηγῖνος.

25. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν καὶ τρεῖς

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος ἤκμαζε μετὰ κλέους τῆ μδ' Ὀλυμπιάδι ἐδίωκε τὰς τυράννους περισσότερον μὲ τὰς ᾠδὰς του παρὰ μὲ τὸ ξίφος, καὶ ἔγινε πρῶτος καὶ ἡγεμὼν τῶν διωκόμενων ἔπεσεν ὅμως τελευταῖον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ του Πιττακῆ ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν ὅστις ἀπὸ γενναιότητα δὲν μετεχειρίσθη κατ' αὐτῆ τὴν δυνάμειν του.

α) Ὁρα περὶ τέτων Ζηνόβιον Κ. Πῶπ. φύλ. 366.

β) Ὁρα τὸν αὐτὸν, φύλ. 370.

γ) Ἴβυκος, υἱὸς Φυτίου, φονευόμενος ὑπὸ τινῶν, καὶ μηδένα ἔχων μῆτε μάρτυρα τῆς ἐπιβουλῆς, θεωρήσας γεράνους, Ἔμεις ἔφησεν ὧ γέρανοι τιμωρήσατέ μοι τὸν φόνον. Τῆς δὲ πόλεως ζητήσης τὰς φονεύσαντας, καὶ μὴ δυναμένης εὐρεῖν, ἐπιτελεσμένον θεάτρον, καὶ τῆ δῆμον καθεζομένου, γέρανοι διέπτησαν· θεασάμενοι δὲ οἱ φονεῖς, ἐγέλασαν καὶ, Ἴδου, εἶπον, οἱ τιμωροὶ τῆ Ἰβύκον. Τῶν δὲ πλησίων καθεζομένων τις ἀκέσας, ἀπήγγειλε ταῖς ἀρχαῖς καὶ συλληφθέντες ὡμολόγησαν τὸν φόνον, καὶ τῆ φόνου δίκην ἔδοσαν. Ἦκμασε δὲ ὁ Ἴβυκος ἐπὶ Κροίσου κατὰ τὴν γδ' Ὀλυμπιάδα. Παρὰ Ἀθηναίῳ εὐρίσκονται καὶ τινὰ ἀποσπασμάτια τῶν ποιημάτων τῆ Ἰβύκον.

Λυρικά καὶ ποιήτρια περιβόητοι Σαπφῶ, Ἡριννα, καὶ Δαμοφίλη. Διὰ γὰρ τὴν πολλὴν ἐν Μουσικῇ δύναμιν ὠνομάσθη καὶ Μοῦσα δεκάτη ἢ Σαπφῶ. Ἐφεῦρε τὸ Πλήκτρον, καὶ τὴν Μιξολυδιστί· συνέγραψεν ὕμνους μελῶν λυρικῶν βιβλία θ', ἐλεγεία, ἐπιγραμματα, (ἀπὸ τὰ ὁποῖα μερικὰ σώζονται ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τῶν ἐπιγραμμάτων.) μονωδίας, καὶ ἰάμβους. Καὶ μήτηρ μὲν αὐτῆς ἦν ἡ Κλείς, πόλις δὲ ἡ Μιτυλήνη (α)· καὶ ὑπερέβη μὲν ἡ Σαπφῶ τὴν Ἡρινναν εἰς τὰς ᾠδὰς· ὑπερέβη δὲ τὴν Σαπφῶ ἡ Ἡριννα εἰς τὰς ἑξαμέτρους στίχους, οἵτινες καὶ συγκρίνονται, λέγουσι, μὲ τὰς τοῦ Ὀμήρου. Τῆς δὲ Δαμοφίλης τὸ ὄνομα λέγεται δεδομένον, ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μέλη τῆς φίλτρου τῆς δῆμου, ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ἄλλην ὀνομασίαν.

26. Περίφημος λυρικὸς ὑπῆρξε καὶ Τέρπανδρος ὁ Ἀρναῖος ἢ Λέσβιος, ἀπάγονος Ἡσιόδου, καὶ κατ' ἄλλους Ὀμήρου. Αὐτὸς ἐποίησε τὴν λύραν ἑπτάχορδον, καὶ πρῶτος ἔγραψε λυρικὰς νόμους, ἃν καὶ τινες θέλουσι νὰ συνέγραψε πρῶτος ὁ Φιλάμμων (β). ὠνόμασε δὲ τὰς λυρικὰς τὸς νόμους, Βοιωτικόν, Αἰό-

α) Ἡ περίφημος ποιήτρια Σαπφῶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Μιτυλήνην τῇ λς', ἢ ζ' Ὀλυμπιάδι, 600 ἔτη πρὸ Χρ. Ὁ μὲν πατὴρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Σκανδρώννμος· ἡ δὲ μήτηρ Κλείς μεταξὺ τῶν 25 καὶ 30 ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν ἐξ ἔρωτος· ἐλθοῦσα δὲ εἰς Λευκάδα, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἀκρωτήριον, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν ἀπῆλπισμένων ἐραστῶν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπνίγη.

Ἡ δὲ Ἡριννα ἦτον ἀπὸ τὴν Λέσβον, ὡς λέγουσι, καὶ ἤκμαζεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Σαπφῆς· ἀπέθανεν ὁμοῦς εἰς τὸ δέκατον ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς.

β) Σουΐδ. ἐν λ. Ἤκμασε δὲ ὁ Τέρπανδρος περὶ τὴν μ' Ὀλυμπιάδα. Λέγει δὲ ὁ Ἀθήναιος, ὅτι δῆλον ἐκ τούτων, ὅτι ὁ Τέρπανδρος ἀρχαιότερος Ἀνακρέοντος. Τὰ Καρνεῖα πρῶτος πάντων Τέρπανδρος νικᾷ ἔντετοῖς ἐμμέτροις καρνεονίκαις, κἄν τοῖς καταλογάδην.

λον, Τροχαιῶν τε καὶ Ὀξόν, Κρησιῶνά τε καὶ Τεραπάρθριον. Καὶ καθ' ἕναστον μέλη περιτιθεὶς εἰς τὸς στίχους τῷ Ὀμήρου καὶ εἰς τὸς ἑδικῆς του, καὶ ἐψάλλεν εἰς τὸς ἀγῶνας ἐνίκησε δὲ τετρακίς ἐξῆς εἰς τὰ Πύθια (α). Ἐξήλωσε δὲ Ὀμήρου μὲν τὴν ποιήσιν, Ὀρφείας δὲ τὰ μέλη ἐποίησε δὲ καὶ τετραοῖδια, καὶ προῖμα κθααρῆα ἐν στιχουργίᾳ, καὶ νόμους ὁμοίους εἰς αὐτὰν ἀνατίθειαι τῆς νῆας Ἰσουλῆς καὶ ἢ τῆς Μιζολυδίου τόνου ὕκου, καὶ ὁ τῆς Ὀρφείας μελωδίας τρόπος, ὁ κατὰ τὸς ὀρθίους πρὸς τὸν ὀρθιον σηματὸν τροχαιῶν. Λέγει δὲ Πίνδαρος, ὅτι καὶ τῶν Σκολιῶν μελῶν (β) εὐρετῆς ὑπῆρξεν ὁ Τέρπαδρος κατέστησε δὲ ποιήσιν κθααρῆα τῶν ποιητῶν Μερμερίωνος, Ἰσουλῆος, Ἰσουλῆος.

„ Ἡρεῖς τοὶ τετραγῆρον ἀποστέρξαντες ἀοιδῆν,
 „ Ἐπιταφίῳ φόρμιγγι νέους κελადῆσομεν ὕμνος.“

27. Μειλοποιοὶ ἄριστοι ὑπῆρξαν, Ἀνακρέων ὁ ἐκ Τέου πόλεως Ἰωνίας. Οὗτος, ὃν καὶ σοφὸν ἐνόμιζόν τινες καὶ ἀληθῶς φιλόσοφος, ἔγραψεν φθῆς, καὶ ὕμνος (γ). Σικανίδης ὁ ἐξ Ἰσουλῆος πόλεως τῆς νήσου Σαμοῦ. Οὗτος κατὰ τὸς ποταμὸν τῆς Κελαιῶν, ἦτον ὁ δυνατώτατος εἰς τὴν διεγερτικὴν μαρμακίην, καὶ ὅτι καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας τε ἔλαβε τὸ βραβεῖον. Ἐφεῦρε λέγουσι καὶ τὰ διπλᾶ γρά-

α) Πύθια λέγεται τόπος, καὶ ἔσται Ἑλληνική, καὶ πανήγυρις. Ὅρα Βαρῖνον.

β) Σκολιὸν μέλος λέγεται τὸ παρὰ πότον ἀδόμενον, ὃ καὶ Παρῶνιον ἐκαλεῖτο. Ἴδε τήτου πλατυτέρην ἐξηγήσιν παρὰ

γ) Ὁ Ἀνακρέων ἦν ἐκ τῶν ἐξ Ἰσουλῆος ἐγενήθη τῷ β' ἔτει τῆς νέ Ἰσουλῆος. Ἐξεμάκρυνε δὲ τὸ ἔτη μέχρι τῆς 85 ἔτους τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπεπνήθη ἐκ τινος κόκκου σικανίδος διατρίψας ἀδικεῖς χρόνους ἐν Σαμῷ παρὰ τῷ τυράνῳ Πολοκράτῃ, ὅστις καὶ μεγάλως τὸν ἐτίμα. εἶτα δι' ἐπιτροπῆς Ἰππάρχου, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πεντηκοντῶρον νηϊ.

ματα, τὸ Η δηλαδή, Ω, Ζ, Ξ, καὶ Ψ (α). Καὶ Ἴπποδίκης ὁ Χάλκιθεὺς, ὅστις συνέστησε καὶ ἐθεμελίωσε τὰς μουσικὰς ἀγῶνας.

28. Πυθαγόρας δὲ θέλων τὴν ἔσιν τῆ Παντὸς συγχειμένην διὰ Μουσικῆς, (Παυσανίας) φιλοσοφικωτέραν ἀπὸ ὅλων τὰς πρὸ αὐτῆ ἐνέθηκεν ἔρευναν εἰς τὴν Μουσικὴν. Οὗτος διελάων τὸ πεντεκαίδεκαχορδον Σύστημα εἰς πέντε τετράχορδα, προσέθηκεν εἰς τὰς φθόγγους τὸν Προσλαμβανόμενον. Ἦρε τὰ διαστήματα τῶν τόνων, καὶ δι' ἀριθμῶν ἐξέφρασε τὴν διαφορὰν αὐτῶν, οἱ ἴσες ἀριθμοὶ σφύζονται καὶ ἕως εἰς ἡμᾶς. Ἰσοτις δὲ τῶν φθόνων καὶ τοὺς τρόπους, ἔς μετεχειρίσθη πρὸς διάκρισιν τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ σύμφωνα, καὶ τὰ διάφωνα συστήματα, καὶ τὰ λυτὰ, περιέχει μὲν καὶ αὐτὴ ἡ Βίβλος, πλατύτερον ὅμως ἐβρίσκει αὐτὰ παρὰ τῷ Πυθαγόρῳ Νικομάχῳ, παραλαβόντι ταῦτα παρὰ Φιλολάου, ὃς τις ἐξηγήσατο τὰς ἀπορίας τῆ Πυθαγόρου. Ἡ δὲ σύζυγος τῆ Πυθαγόρου Θεανὴ ἦτον ἰσοπεπαιδευμένη, ὥστε ὄχι μόνον βιβλία συνέγραψεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆ ἀνδρός της ἀνεδέχθη καὶ τὸ σχολεῖόν του (β).

α) „ Γέγραπται αὐτῷ Δωρίδι διαλέκτῳ ἡ Καμβύσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρξου ναυμαχία, καὶ ἡ ἐπ' Ἄρτεμιώ ναυμαχία, δι' ἐλεγείας· ἡ δ' ἐν Σαλαμῖνι, μελικῶς. “ Σουΐδας.

Ὁ Σιμωνίδης ἐγεννήθη τῇ νέ Ὀλυμπιάδι, καὶ ἀπέθανε τῇ οἴ τῆτου διηγῆται ἀξιωματικῶν ἐφευρέματα.

β) Ὁ Πυθαγόρας, φιλόσοφος περίφημος, εἶχε πατρίδα τὴν Σάμον, καὶ ἦν υἱὸς Μνησάρχου δακτυλιογλύφου. Ἐγεννήθη μετὰ τῆς μγ' καὶ νβ' Ὀλυμπιάδος· ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς μαθήσεως ἀπὸ Φερεκύδην καὶ Ἐρμοδάμαν. Ἀπελθὼν δὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐπροχώρησεν εἰς τὰς ναῖς, καὶ εἰς τὰς ἱερὰς τόπους των, καὶ ἐδιδάχθη ἀκριβῶς τὴν σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων· ἐδιδάχθη προσέτι ἐκεῖ τὴν Ἀστρονομίαν, Γεωμετρίαν, καὶ Θεολογίαν· αἰχμαλωτισθεὶς δὲ ὑπὸ Καμβύσου, ἐφέρθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐνθα πάλιν ἔ-

29. Θαλήτας δὲ ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενοδάμος ὁ Κυθήριος, καὶ Ξενοκρίτος ὁ Λοκρὸς κατεστάθησαν ποιηταὶ Παιάνων (α). Λοιπὸν ὁ μὲν Θαλήτας ἐμμήθη μὲν τὰ μέλη τῆ Ἀρχιλόχου, καὶ τὰ ἐξέτεινεν εἰς τὸ μακρότερον ἐνέθηκε δὲ εἰς τὴν Ῥυθμοποιῖαν καὶ Μάρωνα καὶ Κρητικὸν ρυθμὸν· οὗς ἔτε ὁ Ὀρφεὺς, ἔτε ὁ Ἀρχιλόχος, ἔτε ὁ Τέρπανδρος μεταχειρίσθησαν. Τῆ δὲ Ξενοδάμου, λέγει ὁ Πλέταρχος, ἀπομνημονεύεται καὶ Ἄσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερῶς Ὑπόρχημα (β). Ὁ δὲ Λοκρὸς Ξενοκρίτος ἐποίησε καὶ Ἡρωϊκὰς ὑποθέσεις, ὧν τινὲς ὠνομάσθησαν Διθύραμβοι (γ).

30. Σακίδας δὲ ὁ Ἀργεῖος ἔγινε ποιητὴς μιᾶν, καὶ ἐλεγείων μελοποιημένων, καὶ ἐποιοῦς ἀγαθός· ἐνίκησε τρεῖς εἰς τὰ Πύθια (δ). Πυθόκριτος δὲ ὁ Σικωνίος, ἀθλητὴς περίφημος, ἐνίκησε κατὰ τὰς ἐφεξῆς τέτων ἐξ Πυθιάδας αὐτὸς μόνος ἀθλητής. Ἐ-

πέκτησε τὲς ἐκεῖ σοφοὺς διὰ διδασκάλους τὸν ἐπιστραφεῖς δὲ εἰς Σάμον, ἤρξατο νὰ διδάσκη, καὶ μὴ ἐβδόκιμήσας, φυγῶν καὶ περιελθὼν τὲς περιφήμους τόπους καὶ ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, κατήντησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἐνθα εἰς τὴν Κροτωνήν ἐσύστησε τὸ σχολεῖον, διδάσκων ἰδίαν φιλοσοφικὴν αἴρεσιν· μὲ τὲς μαθητὰς του ἔζη ὡς εἰς κοινόβιον, οἱ δὲ τὲς λόγους του ἐδέχοντο ὡς χρησμούς, λέγοντες· Αὐτὸς ἔφα· Ἐζῆσε κατὰ τινὰς 99 ἔτη.

- α) Οἱ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοι κυρίως ἐκαλεῖντο Παιᾶνες, ἐπὶ κακῶν λύσει ἀδόμενοι. Ζηνόβ. Πῶπ.
- β) Ὑπόρχημα λέγεται τὸ μέλος τὸ ἐν τῇ ὀρχήσει ἀδόμενον ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς.
 „ Διὰ τῆτο γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνέταττον οἱ ποιηταὶ τοῖς
 „ ἐλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο τοῖς σχήμασι ση-
 „ μείοις μόνον τῶν ἀδομένων, τηροῦντες αἰεὶ τὸ εὐγενὲς καὶ
 „ ἀνδρῶδες ἐπ' αὐτῶν· ὅθεν καὶ Ὑπορχήματα τὰ τοιαῦτα
 προσηγόρευον. Ἀθήν. Ὅρα καὶ Ζηνόβ.
- γ) Ὁ δὲ Διθύραμβος εἶναι μέλος, ἀδόμενον εἰς Διώνυσον, καὶ διηγούμενον τὴν μυσαρὰν ἐκείνου γένεσιν.
- δ) Πανσανίης Βιβ. 5, σελ. 487.

πηνύλησε δὲ καὶ εἰς τὰ Ὀλύμπια ἑξάκις εἰς τὸ πένταθλον· δι' ἃ ἔστησαν αὐτῷ στήλην, καὶ ἐπέγραψαν αὐτῇ τὰ ἑξῆς·

„ Πυθοκρίτου καλλινίκου μνάματα αὐλητᾶ (α). “

31. Λυρिकाὶ ἐπίσημοι ἐστάθησαν καὶ Κόριννα, Τηλέσιλλα, καὶ Πραξιίλλα. Καὶ ἡ μὲν Κόριννα γεννηθεῖσα ἐν Θήβαις, ἐδιδάχθη ὑπὸ τινος ποιητρίας Μύρτιδος (β)· ἐνίκησε δὲ τὸν Πίνδαρον πεντάκις, καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον. Ἡ δὲ Τηλέσιλλα ἦν Ἀργεῖα, ἐξ ἐνδόξου οἰκίας, κατὰ δὲ τὸ σῶμα νοσηματική. Καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς ὑγιαιούσας τῆς ἠρώτησε τὸς Θεοῦς, ἐλαλήθη πρὸς αὐτὴν νὰ θεραπεύῃ τὰς Μέσας· ὅθεν πεισθεῖσα τοῖς λογίοις, ἐπεχείρησε τῇ Μυσικῇ, καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας ἠλευθερώθη τῆ πάθους. Ἐθαυμάζετο δὲ ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν καὶ διὰ τὴν γεννησιοκαρδίαν (γ). Ἡ δὲ Πραξιίλλα διθυράμβους ἔγραψεν ὅς ἀναφέρει ὁ Ἡφαιστίων· καὶ Σκολιὰ, δι' ἃ καὶ ἐθαυμάσθη, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀθηναῖος (δ). Ἀπὸ ἐκεῖνα ὅμως ἅ τινα ἀναφέρει Γιράλδος ὁ Λίλιος, ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἀπεσώθη κανένα (ε).

α) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.

β) Ἡ Μύρτις ἦν μήτηρ, ἢ τὸ ἐλάχιστον διδάσκαλος τῆ Πινδάρου· γυνὴ περίφημος διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ προτερημάτων, καὶ ἔτι περιφημοτέρα, διότι μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῆς εἶχε τὸν Πίνδαρον, καὶ τὴν Κόρινναν.

γ) Ἐπεὶ δὲ Κλεομένης ὁ Βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πολλὰς ἀποκτείνας, ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὄρμη καὶ τόλμη δαιμόνιος παρέστη ταῖς ἀκμαζούσαις τῶν γυναικῶν, ἀμύνασθαι τὸς πολεμίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἠγρυμμένης δὲ Τηλεσίλλης, ὅπλα λαμβάνουσι, καὶ παρ' ἐπαλξιν ἰστάμεναι, κύκλω τὰ τεῖχη περιέσταν, ὥστε θαυμάζειν τὸς πολεμίους. Τὸν μὲν ἐν Κλεομένῃ, πολλῶν πεσόντων, ἀπεκρούσαντο· τὸν δ' ἕτερον βασιλεῖα Δαμάριτον, ἐντὸς γενόμενον, καὶ κατασχόντα τὸ Παμφυλιακόν, ἐξέωσαν. Ὅθεν δῆλον αὐτὴν περὶ τὴν 98^η Ὀλυμπιάδα ἀκμάσαι. — δ) Βιβλ. ΙΔ'.

ε) Ἀνθολ. 91^η καὶ Ἡφαιστ. 9. Ἐγεννήθη δὲ ἡ Πραξιίλλα εἰς τὴν Σικυῶνα, ἦνθι δὲ τῇ 98^η Ὀλυμπιάδι.

32. Λάσος δὲ ὁ Ἐρμιονεὺς εἰσήγαγε τὸν διθύραμβον εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ εἰσηγήσατο τὰς ἐριστικὰς λόγους μὲ ὄλον ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀπονέμει τὴν ποιήσιν καὶ τὴν ὀνομασίαν τῷ Διθύραμβου τῷ Μηθυμναίῳ Ἀρίωνι τῷ κιθαρωδῷ, λέγων

„ Ἀρίωνα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ ταίναρον, ἔοντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἔοντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ Διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ (α).“

Ἦν δὲ ὁ Λάσος, πατρὸς μὲν Χαριβίνου, πόλεως δὲ Ἀχαΐας. Συναριθμεῖται δὲ παρά τινων τοῖς ἑπτὰ σοφοῖς, ἀντὶ Ἡερῖανδρου. Ἀβγὸν δὲ περὶ Μουσικῆς ἔτος ἔγραψε, πληρὴν ἔσφζεται. Ἐδίδαξε καὶ τὸν ἔσοχον τῶν νέων λυρικῶν ποιητῶν Πίνδαρον ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν αὐτὸν ἢ Κόρινθα, εἰπέσα περὶ αὐτῆ ταῦτα

„ Μέμφομαι ἰώννα τὰν λιγουράν Μυρτίδα,

„ Ὅτι βαναφῆσα ἔβα Πινδάρου ποτ' ἔριν.“

Καὶ πατὴρ μὲν αὐτῆ ἦν Δαΐφαντος, μήτηρ δὲ Μύρτις. ὄντες δὲ ἀμφοτέροι ἀλληταί, ἐδίδαξαν τὴν ἰδίαν τέχνην καὶ εἰς τὸν υἱὸν των. Διὰ δὲ τὴν μουσικὴν του κατέστη τόσον περίφημος, ὥστε Ἀλέξιανδρος ὁ τῷ Ἀμύντου μετὰ ταῦτα τὸν συγκατέταξε μετὰ τῶν λοιπῶν μουσικῶν, τοὺς ὁποῖος αὐτὸς ἐσέβετο (β). Μεγάλην δὲ ἄμιλλαν εἶχε πρὸς τὸν Πίνδαρον καὶ Βακχυλίδης, ὁ ἐξ Ἰελίδος πόλεως τῆς

α) Κλειώ.

β) Ὁ Πίνδαρος ἐγεννήθη τῷ α' ἔτει τῆς ξέ' Ὀλυμπιάδος πατρὶς του δὲ γνωρίζεται αἱ Θῆβαι τῆς Βοιωτίας, ὅστις διὰ τῆ μεγάλου ποιητικῆ αὐτῆ πνεύματος ἀπεδίωξε τὸ ἐκ τῆς πατρίδος ὄνειδος. Ἐδιδάχθη τὴν λύραν ἀπὸ Λάσον τὸν Ἐρμιονέα, τὴν δὲ ποιητικὴν ἀπὸ τὸν Σιμωνίδην. Ὁ Πίνδαρος τῷ 40 ἔτει τῆς Ἡλικίαςτου ἐστάθη ὁ περιφημότερος τῶν λυρικῶν, καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως οἱ δὲ Ἀθηναῖοι

Κέω (ιζίας), συμπολίτης καὶ ἀνεπιὸς τῆ Σιμωνίδου, τῆ καὶ διδασκάλου ὑπάρξαντος τῆ Πινδάρου· ἀλλ' ὁ Βακχυλίδης ἠξιώθη μεγαλητέρας τιμῆς παρὰ τῶ βασιλεῖ Ἱέρωνι, παρὰ ὁ Πίνδαρος· διὸ καὶ τὸν κατατοξεύει ὁ Πίνδαρος, ὀνομάζων αὐτὸν μὲν Κόρακα, τὸν δὲ ἑαυτὸν του Ἀετόν. Ἐγραψε δὲ ὁ Βακχυλίδης ἐρωτικά, προσῶδια, διθυράμβους, ὕμνους, καὶ ἄλλα πολλὰ (α).

33. Τραγικοὶ δὲ περίφημοι ἐστάθησαν, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, καὶ Εὐρυπίδης. Ὡν ὁ τῶν τραγικῶν ἀπάντων μεγαλοφρονέτατος Αἰσχύλος ἐπενόησε τὴν τάξιν τῆς σκηνῆς, καὶ ἔφερε τὸ πλῆθος τῶν ὑποκριτῶν νὰ ὀμιλῶσιν ἀνὰ δύο, καὶ πολλὰ ὀρχηστικά στήματα ἐξευρίσκειν, ἀνέδιδεν εἰς τὰς χορευτάς. Ἐφεῦρε τὴν σιολὴν εὐπρεπῆ καὶ σεμνὴν, καὶ τὰ λοιπά (β). Δι' αὐτὴν πρεπόντως ἠθέλησαν νὰ τὸν ὀνομάσωσι

διὰ τὴν κού ἡγεῖραν ἀνδριάντα· οἱ δὲ Λακεδαιμόνες, ὁ Ἀλέξανδρος, κατεδαφίζοντες τὰς Θήβας, διεφύλαξαν τὸν οἶκον τῆ Πινδάρου· παρέτεινε τὸ ζῆν μέχρι τῶν 91 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπέθανε λαμπρῶς.

α) Ἦνθε ὁ Βακχυλίδης 430 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

β) Ἐκόσμησε μὲν τὴν τραγωδίαν καὶ Πρατίνας, ἐφ' ἧ καὶ θεάτρον ἀνήγειραν, ὃς ἦν υἱὸς Πυθρόνιου, ἡ Ἐγκωμίσ, καὶ συνακμάσας Αἰσχύλω, ἀντηγωνίζετο αὐτῶτε καὶ Χοιρίλλω. Ὁ δὲ Αἰσχύλος μετὰ τῆτον ἔφερεν εἰς τὴν Τραγωδίαν τοῖστον καλλωπισμὸν, ὥστε δι' αὐτὸν καὶ Πατὴρ τῆς Τραγωδίας ὀνομάσθη. Μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ, ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἔτος ἤξευρε νὰ διεγείρη τὸ πάθος τῆ τρομοῦ καὶ τῆ οἴκτου, ὡς εἶδεις ἄλλος. Ἦν δὲ υἱὸς Εὐφορίωνος. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ δ' ἔτος τῆς 57 Ὀλυμπιάδος· κἀντῆ πρὸς τὸν βάρβαρον μάχη ἐκ αἰσχροῦς συνηγωνίσαστο· ἠττηθεὶς δὲ Σοφοκλῆς, ἔφυγεν εἰς Σικελίαν πρὸς Ἱέρωνα τὸν Τύραννον· καὶ ἀποθνήσκει κατὰ τὸ δ' ἔτος τῆς π' Ὀλυμπιάδος. Φέρεται δὲ εἰς αὐτὸν μετ' ἄλλων καὶ τῆτο τὸ ἐπίγραμμα·

„ Αἰσχύλον ἦδε λέγει ταφίη λίθος ἐνθάδε κείσθαι

„ Τὸν μέγαν οἰκείης τῆλ' ἀπὸ Κεκροπίης,

„ Λευκὰ Γέλας Σικελιοῦ παρ' ὕδατα· τίς φθόνος ἀστῶν

„ Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει; “

καὶ εὐρετὴν τῆς Τραγωδίας (α). Ὁ δὲ σοφὸς Σοφοκλῆς ἐποίησε σκηνογραφίαν· ἐκαινούργησε τὰ περὶ τῶν χορόν· καὶ καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τῆ ποιητῆ, ἐφεῦρε τρίτον ὑποκριτὴν· καὶ ἐπιτηδεύσας τὸ γλυκὺ εἰς τὰς τραγωδίας, εὐδοκίμησε περισσύτερον ἀπὸ ὅλης (β). Ὁ δὲ Εὐρυπίδης, ὁ ἐπὶ τῆς σκηνῆς φιλόσοφος, ἔφερεν εἰς τὴν σκηνὴν πολλὰ καὶ καλὰ· διότι μετεχειρίσθη μὲν γνώμας οἰκειοτάτας· ἐπεχειρίσθη δὲ καὶ θεωρήματα ὑψηλά· διὰ τῆτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἰδόντες τούτους τὸς τρεῖς ποιητὰς, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐποίησαν μεγάλας ἐπιδόσεις, ἐψήφησαν τὰ ἐξῆς.

„ Τὰς Τραγωδίας τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλῆος, Εὐρυπίδου, ἐν κοινῷ γραφαιμένους φυλάττειν καὶ τὸν γραμματέα τῆς πόλεως παραγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομένοις· ἐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνασθαι.“

34. Φιλόσοφοι δὲ μουσικοὶ ἐστάθησαν τρεῖς οἱ ἐπισημώτατοι· Σωκράτης, Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης.
„ Ὡς δὲ μὲν Σωκράτης ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Κόν-

α) Διαιρεῖται δὲ ἡ Τραγωδία κατὰ τὸ ποιῶν, εἰς Μῦθον, Ἡθος, Λέξιν, Διάνοιαν, Ὀψιν, καὶ Μελοποιίαν· ὅθεν καὶ πᾶς τραγωδοποιὸς, ἔστι καὶ μελοποιός· Ζηνὸς β. Πῶπ.

β) Ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἐγεννήθη κατὰ τὴν οἴαν Ὀλυμπιάδα, προσηγορεύθη δὲ Μέλισσα διὰ τὸ γλυκὺ· ἔγραψεν Ἐλεγεία τε, καὶ Παιῖνας, καὶ λόγον περὶ χορῶν καταλογάδην, πρὸς Θεσπιν καὶ Χοίριλλον ἀγωνιζόμενος· ἐδίδαξε δράματα ἑγγύ· ἔλαβε νίκας κθ'. τελευτᾷ δὲ μετὰ Εὐρυπίδην ἔτη ε'.

Ὁ δὲ Εὐρυπίδης, υἱὸς Μησάρχου καὶ Κλειτῆς, ἐγεννήθη ἐν Σαλαμῖνι Ὀλυμπιάδος ὀθ' τῆς ἀ' ἔτει, 480 ἔτη πρὸ Χρ. Ἦκουσέ δὲ Σωκράτης τῆ Ἀθηναίου, καὶ Ἀναξαγόρου τῆ Κλαζομενίς. Ἐγραψε πολλὰς τραγωδίας, ἐξ ὧν 20 ἀπεσώθησαν· ἐλθὼν δὲ εἰς Μακεδονίαν πρὸς Ἀρχέλαον, θνήσκει.

Ὁ μὲν Σωκράτης ἐγεννήθη 468 πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 398· ὁ δὲ Πλάτων ἐγεννήθη 427. πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 346· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐγεννήθη 384 πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 320.

„ νον, τὴν κιθαρωδίαν διδασκόμενος. „ Οὐκ ἀπη-
 „ ξίς δὲ ἐδὲ Σωκράτης πρὸς Κόννον φοιτᾶν τὸν Με-
 „ σικόν, ἀλλ' ἐμάνθανε κιθαρίζειν, γέρων ἤδη ὢν. “
 Ὁ δὲ Πλάτων ἤκουσε τὰ Μουσικὰ παρὰ Δράκοντος
 τῆ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλε τῆ Ἀκραγαγίνου. Θε-
 λήσας ἔν ἑτος νὰ ἀποδείξῃ ἀρμονικῶς τὴν ψυχικὴν
 ἀρμονίαν πρὸς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ τὴν αἰτίαν
 τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίων συμφωνίας, ἀπέφηνε
 δύο ψυχικὰς μεσότητες ἐν ἐκατέρῳ διαστήματι κα-
 τὰ τὸν μουσικὸν λόγον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διδαχθεὶς
 ὑπὸ Πλάτωνος τὰ μουσικὰ, ὑπέδειξε καὶ πῶς πρέπει οἱ
 νέοι νὰ μεταχειρίζονται τὴν Μουσικὴν. Κατὰ τὴν
 ἐποχὴν τῆ Σωκράτους ἤκμασε καὶ Δάμων ὁ Ἀθη-
 ναῖος, ὁ μαθητὴς μὲν Ἀγαθοκλῆς, διδάσκαλος δὲ
 Περικλῆς. Ἐφευρὲ δὲ ὁ Δάμων τὴν ἐπανειμένην Λυ-
 διστί (α). Γνώριμος δὲ τῷ Πλάτωνι ὑπῆρξε καὶ Ἀ-
 ρχύτας ὁ Μαθηματικὸς, ὅστις ὅλος ἐδόθη εἰς τὴν
 Πυθαγορικὴν φιλοσοφίαν καὶ μουσικὴν: τὸ ἀξιολο-
 γώτερον τῶν ἐφευρέσεων τῆτου ἦτον μία ~~ἑξήκοντα~~ πε-
 ριστερά, κατασκευασθεῖσα παρ' αὐτῆ τὸσον εὐμη-
 χανῶς ὥστε μόνῃ της ἐδύνατο νὰ πετάξῃ (β).

35. Διονύσιος δὲ ὁ Θηβαῖος, Λάμπρος, Λαμπρο-
 κλῆς, καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιὸς, ὁ μετὰ τού-
 τος γενόμενος, καὶ Κρέξος, καὶ Φιλόξενος (γ), καὶ
 ἄλλοι πολλοὶ, τοῖς νόμοις τῶν πρὸ αὐτῶν ἠκολού-

α) Ὁ Δάμων ἠκμασεν ὀλίγω πρότερον τῆ Σωκράτης: διότι ὁ
 μαθητὴς αὐτῆ Περικλῆς συνήκμαζε τῷ Σωκράτη.

β) Ὁ Ἀρχύτας ἦτον ἀπὸ τῶ Τάραντον, ἔχων πατέρα Μνησα-
 γόραν, ἢ Ἐστιαῖον ἐγνωρίσθη δὲ μὲ τὸν Πλάτωνα τῆ 45'
 Ὀλυμπιάδι. Ἦνθει πρὸ Χρ. 398 ἔτη.

γ) Διονύσιος ὁ Θηβαῖος, ποιητὴς καὶ μουσικὸς ἄριστος, ἠκμα-
 σε 450 ἔτη πρὸ Χρ. σύγχρονος αὐτῷ ἦν καὶ Λάμπρος ὁ
 Ἐρυθραῖος, ὁ διδάσκαλος τῆ Ἀριστοξένου. Ὑπῆρξε καὶ ἄ-
 ἄλλος Διονύσιος μεταγενέστερος 138 πρὸ Χρ. ὅστις λέγεται
 Διονύσιος Αἴλιος ἀττικιστὴς ὁ Ἀλικαρνασσεύς. Ὁ δὲ Φι-
 λόξενος ἐγεννήθη εἰς τὴν Κυθήραν, 367 ἔτη πρὸ Χρ. 300.

θησαν, μὴ θελήσαντες νὰ καινοτομῶσι. Φρύνης δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἐπιγόνιος, καὶ Λύσανδρος, καὶ Σίμμικος, καὶ Διόδωρος, μὴ ἀγαπήσαντες τῇ προὔπαρξῃ Μουσικῇ, ἐπεχείρισαν νὰ καινοτομῶσι· διότι ὁ μὲν Φρύνης συνῆψε τὸ ἑξάμετρον μὲ τὸ λελυμένον, καὶ μετεχειρίσθη χορδὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς ἑπτὰ (α). ἐπειδὴ ἑπτάχορδος ἦτον ἢ λύρα ἀπὸ τῶν χρόνων Τερπάνδρου τῆ Λεσβίου, καὶ ὁ μὲν Φρύνης προσέθηκε τὴν ἡ' καὶ θ' χορδὴν, ὁ δὲ Τιμόθεος τὴν ι' καὶ ια' καὶ ἔτιως ἐφέρθη εἰς τὸ μαλακώτερον ἢ ἀρχαία Μουσική· διὰ τῆτο καὶ ἐδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Τιμόθεον ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. μὲ κιθάραν ἑνδεκάχορδον (β). Ἦν δὲ ἕτος ὁ Λυρικὸς Μιλήσιος, υἱὸς Θερασάνδρου, ἢ Νεομύσης, ἢ Φιλοπόλιδος· ἔγραψε δὲ ἑπτῶν νόμους Μουσικῆς· ἰθ', προοίμια λς', Ἄρτεμιν, διασκευὰς ἡ', ἐγκώμιον, Πέρσας, ἢ Ναύπλιον, Φινείδας, Λαέρτην, διδυράμβους ιθ', ὕμνους, καὶ ἄλλα τινὰ ἀπέθανεν ἐ-

- α) Πρόκλος παρὰ Φωτίῳ Κώδ. 259. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· „ Ἐμηροπέης ἔφορος, Φρύνιδος τῆ μουσικῆς κῆ σκεπάρῳ τὰς δύο τῶν ἑννέα χορδῶν ἑξέτεμεν, εἰπὼν „ Μὴ κακοῦργει τὴν Μουσικὴν.“ Αποφθέγ. Λακ.
- β) Τῆτον ἔλθοντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ κιθάρας ἑνδεκάχορδου, ἑξέωσαν οἱ Λάκωνες τοιαῦτα ψηφισάμενοι. „ Ἐπειδὴ „ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος παραγενόμενος ἑπτῶν ἀμετέραν „ πόλιν, τὰν παλαιὰν μῶαν ἀτιμάσθη, καὶ τὰν διὰ τῶν „ ἑπτὰ χορδῶν κισάριζεν ἀποστρεφόμενος, πολυφωνίαν εἰσάγων, λημπαίνεται τὰρ ἀκοὰρ τῶν νέων, διὰ τε τῶν πολυχχορδῶν „ διαρτῶν καινότητων τῶν μέλεος, ἀγεννέα, καὶ ποικίλαν, ἀντὶ „ ἀπλᾶρ, καὶ τεταγμέναρ ἀμφιέννυται τὰν Μῶαν, ἐπὶ χρώματος „ συνιστάμενος τὰν τῶν μέλεος δίσσιν, ἀντὶ τῶν ἑναρμονιών, „ ποττῶν ἀντιστροφῶν ἀμοιβᾶν· παρακληθεῖς δὲ καὶ „ ἕττον ἀγῶνα τῶν Ἑλεσσηνίων Λάματρος, ἀπρεπέα δίσσασατο τὰν τῶν μύσῳ διασκευὰν, τὰρ τῶν Σεμέλαρ ὠδίων „ ναρ ἔκ ἑνδικοῦ τῶν νέωρ διδάσκη, δεδόχσαι φᾶν περὶ „ τῆτων τῶν βασιλέωρ, τῶν ἐφόρωρ μεψύσαι Τιμόθεον, „ ἐπαυαγκάσαι δὲ, καὶ τῶν ἑνδεκαχορδῶν ἑκταμόντα τὰρ „ περιττὰρ, ὑπολίπην μόναρ τὰρ ἑπτὰ· ὅπωρ ἕκαστος τὸ

των ψζ (α) φαίνεται δὲ, ὅτι ἔφθασεν ἕτις εἰς τόσῃν ἔξιν μουσικῆς, ὥστε δι' αὐτῆς ἐδύνατο νὰ ἐνστάξῃ πάθῃ διάφορα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν· δι' ἃ καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς λέγει.

„ Ὡγε (Τιμοθέω) τοσῶτον περιῆν τῆς (Μουσικῆς) τέχνης, ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν διὰ τῆς συντόνου καὶ ἀσθηρᾶς ἀρμονίας· καὶ μέντοι καὶ χαλᾶν καὶ μαλάττειν πάλιν διὰ τῆς ἀνειμένης, ὁπότε βέλοιο. Ταύτη τοι καὶ Ἀλεξάνδρῳ ποτὲ τὸ Φρύγιον ἐπαυλήσαντα, ἐξανασηῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ ὄπλα λέγεται μεταξὺ δειπνῶντα· καὶ ἐπαναγαγεῖν πάλιν πρὸς τῆς συμπότας, τὴν ἀρμονίαν χαλάσαντα (β).“

Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἐφεῦρεν ὄργανον τεσσαράκοντα χορδῶν· καὶ πρῶτος ἐπέκρυσεν ἄνευ πλήκτρος· ἦν δὲ ἕτος γένει μὲν Ἀμβρακιώτης· τιμῇ δὲ Σικυώνιος. Ὁ δὲ Σίμμικος ἐφεῦρεν ὄργανον τριάκοντα καὶ πέντε χορδῶν, ὅπερ ὁ Διόδωρος ἐποίησεν ἐντελέστερον, προσθεὶς αὐτῷ νέας ὁπᾶς.

36. Ἀπὸ τῆς ἑως ὧδε καταλεγένης ἀρχαίας Μουσικῆς, ἄλλοι μὲν ἐφεῦρον ἄλλο, καὶ ἄλλοι ἄλλο· πολλοὶ δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι πολλὰς καὶ ἄλλοίᾳς ἐφευρέσεις ἐποίησαν εἰς τὴν Μουσικὴν, τῆς ὁποίᾳς διὰ τὴν ἀγνοίαν σιωπῶμεν. Ὅσον ὅμως διὰ τὰς ἀρχὰς, καὶ διὰ τινὰς προόδους τῆς φωνητικῆς, ὀργανικῆς, καὶ ῥυθμικῆς Μουσικῆς, ἀρκετὰ μοὶ φαίνεται ἱστορήθησαν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ μόνῃς τῆς συγγραφῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομνημονεύηται πᾶσα τέχνη καὶ ἐ-

„ τῶν πόλιος βάρορ ὄρων, εὐλάβηται ἐπὶ τὴν Σπάρταν ἐπιφέρησιν τῶν ἰθῶν, μὴ ποτιῶν ἀρετιῶν κλέορ ἀγόντων.“ Κεῖται τῆτο παρὰ Ζηνοβίῳ Κ. Πῶπ.

α) Ἦκμασεν ὁ Τιμόθεος ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς μεγάλης Ἀλεξάνδρου.
β) Καὶ Δίων λόγ. Α', περὶ Βασιλείας. Ὁ δὲ Πλάταρχος (περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου σελ. 301) Αὐτὸ τῆτό φησι καὶ Ἀντιγενίδα ποιῆσαι, τὸν Ἀρμάτιον ἐπάσαντα νόμον· αὐτὸ δὲ τῆτο καὶ Ἰππόλυτον παθεῖν τὸν Καρδινάλιον ἐν Πανθησίᾳ στρατιωόμενον φησὶν Ἰερώνυμ. Μάγιος ποικιλ. Ἀναγν. Βιβλ. Δ', κεφ. ΙΓ'.

πιστήμη, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ ἐκείνων, ὅσοι γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι κατὰ καιρὸς συνέγραψάν τι περὶ Μουσικῆς.

37. Πρῶτος λοιπὸν ὁ Φιλόλαος συνέγραψε· δεύτερος δὲ, ὁ Λάσος, καὶ τρίτος ὁ Δικαίαρχος· ὧν τὰ συγγράμματα ἀπώλοντο. Καὶ περὶ μὲν τῷ Λάσῳ ὠμιλήσαμεν (32)· ὁ δὲ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διάδοχος τῷ Πυθαγόρῃ· τῷ δὲ περὶ Μουσικῆς συγγράμματός του τεμάχιά τινα διεσώθησαν παρὰ Νικομάχῳ τῷ Γερασηνῷ, οἷον καὶ τὸ ἐξῆς τοῖς φιλομάχοις παρατιθέμενον.

„ Ἀρμονίας δὲ μέγεθος, συλλαβὰ καὶ διοξεῖα· τὸ
 „ δὲ διοξεῖας μείζον τῆς συλλαβᾶς ἐπόγδοα· ἔστι γὰρ
 „ ἀπὸ ὑπάτας εἰς μέσαν, συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ μέσας
 „ ποτὶ νεάταν, διοξεῖα· ἀπὸ δὲ νεάτας εἰς τρίταν,
 „ συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ τρίτας εἰς ὑπάταν, διοξεῖα· τὸ
 „ δ' ἐν μέσῳ τρίτας καὶ μέσας, ἐπόγδοον· ἃ δὲ συ-
 „ λλαβὰ, ἐπίτριτον· τὸ δὲ διοξεῖας, ἡμιόλιον· τὸ δὲ
 „ Διαπασῶν, διπλόον· ὥστε ἁρμονία, πέντε ἐπόγ-
 „ δόων καὶ δυεῖν διέσεων· διοξεῖα δὲ, τρί' ἐπόγδοα
 „ καὶ διέσεις· συλλαβὰ δὲ, δύ' ἐπόγδοα καὶ διέσεις (α).“
 Ὁ δὲ Δικαίαρχος ἦν Μεσσηνίος, υἱὸς μὲν Φειδίου, ἀκουστής δὲ Ἀριστοτέλους· ὑπῆρξε δὲ μουσικὸς, ῥήτωρ, καὶ φιλόσοφος, τὸν ὁποῖον ὁ Κικέρων ἀνόμασεν Ἱστορικώτατον (β).

38. Ἀριστόξενος δὲ ἔστιν ὁ σωζόμενος ἀρχαιότερος συγγραφεὺς τῆς Μουσικῆς· ἦν δὲ υἱὸς Μνησίου τοῦ καὶ Σπινθάρου μουσικῆ ἀπὸ Τάραντος τῆς Σικελίας· φιλοσοφήσας δὲ ἐπεχείρησε καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἔγινεν ἀκουστής τῷ πατρὸς του, καὶ Λάμπρου τοῦ

α) Ὅρα Νικόμαχον τὸν Γερασηνὸν ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς.

β) Δικαίαρχῳ τῷ Μεσσηνίῳ, τῷ περὶ Μουσικῶν ἀγώνων βιβλίον (ἔ καὶ Σφηξὶ στίχ. 1190, μέμνηται ὁ τῷ Κωμ. σχολιας.) ἀναγέγραφεν ὁ Φαβρίκιος Βιβ. Ἑλλην. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΑ', σελ. 267, καὶ 295.

Ἐρυθραίου· εἶτα Ξενοφίλου τῆ Πυθαγορεῖς, καὶ τέλος Ἀριστοτέλης· συνέγραψε δὲ βιβλία μουσικὰ γ', φιλόσοφα, ἱστορίας, καὶ παντὸς εἴδους παιδείας εἰς βιβλία υγ' (α).

39. Εὐκλείδης δὲ συνέγραψεν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν, ἐνθα καταλέγει τὰς χορδὰς τῶν τριῶν γενῶν διακρίνει χόρας ἕξ· διασαφηνίζει τρόπους ἑπτὰ· ἐκτίθησιν εἴκοσι θεωρήματα εἰς κατατομὴν τοῦ Κανόνος· ἡγουν καταγίνεται περὶ τῆ ἐν Μουσικῇ ποσῶ μόνον, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τι περὶ τῆ ποιῶ· γνωρίζεται δ' ὁ ἀνήρ ἐκ τῶν στοιχείων τῆς γεωμετρίας (β).*

40. Νικόμαχος δέ τις Γερασηνὸς συνέγραψε περὶ Μουσικῆς, ὅς τις διαιρεῖ τὸ σύγγραμμά του εἰς δύο βιβλία· καὶ διότι ὁμιλεῖ κατὰ τὰς γνώμας τῆ Πυθαγόρου, παρωνομάσθη Πυθαγορικός· λέγεται δὲ Γερασηνὸς ἐκ τῆς Πόλεως, ἐν ἣ ἐγεννήθη· αὕτη ὠνομάσθη Γέρασα ἀπὸ τῆ, ὅτι κατώκησαν ἐκεῖ οἱ συστρατεύσαντες τῷ Ἀλεξάνδρῳ γέροντες, μὴ δυνάμενοι νὰ πολεμῶσι· κεῖται δὲ αὕτη ἡ πόλις περὶ Βόστραν καὶ Ἀραβίαν (γ).

41. Θεῶν δέ τις Συμωναῖος ἀφῆκεν ἀποσπασμάτιον περὶ ἀριθμητικῆς καὶ Μουσικῆς, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὸ τύποις Ἰσμαήλ Βαλλιιάδ.

42. Ἀριστείδης δὲ ὁ Κεῖντυλιανὸς συνέγραψε πλατύτερον καὶ πληρέστερον τῶν προηγησαμένων, ὁμιλήσας περὶ μελωδίας, περὶ ῥυθμῶν, καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Μουσικῆς.

α) Ὁ Ἀριστόξενος ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ριά Ὀλυμπιάδος· κατὰ δὲ Ἀνθιμον Γαζῆν 322 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

β) Ὁ Εὐκλείδης ἤκμασε κατὰ τὸν αὐτὸν Γαζῆν 258 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

* Ὁ Ἐρατοσθένης, ὅς τις εἶναι γνωστὸς ὡς γραμματικὸς, ποιητῆς, φιλόσοφος, καὶ γεωμέτρης, ἀκμάσας κατὰ τὴν ρε' Ὀλυμπιάδα, ἧτοι 194, ἢ 6 πρὸ Χρ. ἔγραψε Κανόνος Πυθαγόρου κατατομὴν.

γ) ἤκμασεν ὁ Νικόμαχος 117 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ τὸν αὐτὸν ἦν δὲ σύγχρονοι αὐτῷ καὶ ὁ Θεῶν, καὶ ὁ Ἀριστείδης.

43. Κλαύδιος δὲ ὁ Πτολεμαῖος συνέγραψεν ἑλλη-
νιστὶ τὰ ἀρχὰς τῆς ἀρμονίας, ἔνθα μαθηματικώτε-
ρον ἐκφράζεται. Σχολιάζει δὲ τὰ ἀρμονικὰ τῷ Πτο-
λεμαίου Πορφύριος, ἀφείς καὶ αὐτὸς ὑπόμνημά τι
περὶ μουσικῆς ἐκ ἀξιοκαταφρόνητον (α).

44. Ἀλύπιος δὲ ἐκτίθησι τὰ σημεῖα, ἃ τινὰ διὰ
τὸς φθόγγους μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες εἰς
δεκαπέντε τρόπους ἐν τοῖς τρισὶ γένεσι, τριτέστιν ἐ-
πὶ διαγραμμάτων τεσσαράκοντα πέντε ἐλήφθησαν
δὲ ταῦτα τὰ μουσικὰ σημεῖα ἀπὸ τῷ Ἑλληνικῷ Ἀλ-
φαβήτου (β).

45. Γαυδέντιος δέ τις φιλόσοφος συνέγραψεν Εἰ-
σαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ φθό-
γγων, διαστημάτων, καὶ τρόπων ἐκτίθησι δὲ καὶ
σημεῖα τῶν φθόγγων εἰς τέσσαρας τρόπους ἐν τῷ
Διατονικῷ μόνῳ γένει.

46. Βακχεῖος δὲ ὁ Γέρων συνέγραψεν Εἰσαγωγὴν
τῆς Μουσικῆς τέχνης κατ' ἐρωταπόκρισιν ἀναφέρει
καὶ δέκα ῥυθμούς· περὶ ὧν εὔρηται καὶ τὸ ἐξῆς ἐπί-
γραμμα·

„ Τῆς Μουσικῆς ἔλεξε Βακχεῖος Γέρων

„ Τόνους, τρόπους, μέλη τε καὶ συμφωνίας.

„ Τούτῳ συνῶδὰ Διονύσιος γράφων,

„ Τὸν παμμέγιστον δεσπότην Κωνστατῖνον

„ Σοφῶν ἐραστὴν δείκνυσιν τεχνημάτων.

„ Τὸν τῶν ἀπάντων γὰρ σοφῶν παιδευμάτων

„ Ἐφευρετὴν τε καὶ δότην πεφηνότα

„ Ταύτης προσῆκεν ἕδαμῶς εἶναι ξένον. “

47. Ἐγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς καὶ τρεῖς Πολυί-

α) Ἦκησσε Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος ἀπὸ 125 ἕως 161 ἔτη ἀπὸ
Χρ. κατὰ τὸν αὐτὸν ἔζησε δὲ ἑβδομήκοντα ὀκτῶ χρόνους.

β) Μάρκος ὁ Μειβώμιος ἐξέδωκε βιβλόν, περιέχουσαν μετὰ Λα-
τινικῆς μεταφράσεως καὶ σχολίων τὰ συγγράμματα, δια-
γράμματα, καὶ σημεῖα, ἐπὶ τὰ μουσικῶν Ἑλλήνων. Ἀριστο-
ξένου, Εὐκλείδου, Νικομάχου, Ἀλυπίου, Γαυδεντίου, Βα-
κχεῖος, καὶ Ἀριστείδου ποιήσας ἔργον ἐπαίνων πολλῶν ἄξιον.

στορες. Λουκιανὸς ὁ Σαμωσατεὺς, Πλάταρχος ὁ Χερωνεὺς, καὶ Ἀθήναιος. Καὶ ὁ μὲν Ἀθήναιος ἀναφέρει περὶ τινῶν εὐδοκιμησάντων εἰς τὴν Μουσικὴν, ἢ ἐφευρόντων τι εἰς αὐτήν· ὁ δὲ Πλάταρχος ἐποίησε δύο διαλόγους διὰ τὸ αὐτὸ τέλος· καὶ ὁ Λουκιανὸς ἔγραψεν ὄρχησιν, ἢ ἐγκώμιον Μουσικῆς. (α)

48. Συνέγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς ἐν ἐσχάτοις τοῖς χρόνοις καὶ δύο Κωνσταντινουπολίται· Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς, καὶ Μανουὴλ ὁ Βρουέννυος. Καὶ τῷ μὲν Ψελλῷ σώζεται ἐπιτομὴ μουσικῆς, ἐνθα φαίνεται ὅτι ἔδεν ἄλλο ἐποίησεν ὁ Ψελλὸς, εἰμὴ συνάθροισιν ἀρκετῶν λέξεων τῆς Μουσικῆς, ὀρισμῶν, καὶ διατιρέσεων. Ὁ δὲ Βρουέννυος ὠμίλησε περὶ τῆς ἐν Μουσικῇ ποσότητος κατὰ τῆς ἀρχαίας πληρέστατα· καὶ ἔτι περὶ ἡχῶν, καθὼς οἱ μελοποιοὶ τῷ καιρῷ του ἐφρόνουσι. Εἶναι ὅμως ἄπορον, διὰ τὴν δὲν ὠμίλησεν ἕτερος ἕτερος ἢ ἄλλος περὶ ἡχῶν, χειρονομίας, καὶ χαρακτήρων· διότι ὁ μὲν Ψελλὸς ἔγραψε περὶ τὸ 1105 ἔτος, ὁ δὲ Βρουέννυος περὶ τὸ 1320, ὅτε παρὰ πολλοῖς ἀναμφιβόλως ὑπῆρχεν ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς χειρονομίας (ἣτις διήρκεσε καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν.) ἐπειδὴ εὐρίσκονται στιχηράρια, γεγραμμένα πρὸ ἑξακοσίων χρόνων. Ἐτι καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος περὶ τὸ 830 ἐμέλιζε στιχηρὰ, καὶ διδούς τοῖς ψάλταις, προέτρεπεν αὐτῆς, ἵνα ψάλλωσιν αὐτὰ· καὶ αὐτὸς ἠγάπα νὰ χειρονομῇ καὶ ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσι (β). Πρὸς τῆτοις καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει πολλαχῶς περὶ τῆς χειρονομίας, λέγων· Ἐψαλλον οἱ ψάλται τῇ πολυτέχνῳ χειρονομίᾳ, περὶ τὸ 950 ἔτος με-

α. Ὁ Πλάταρχος ἐγεννήθη 50 ἔτη σχεδὸν μετὰ Χρ. καὶ ἀπέθανε 135. Καὶ ὁ Λουκιανὸς κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε· κατὰ δὲ τὸν Ἀνθιμῖον ἀπὸ 120 ἕως διακόσια. Ὁ δὲ Ἀθήναιος συνέγραψε μετὰ τὸ 204 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

β. Ὁρα Κεδρηόν.

τα Χρ. Συνάγεται λοιπὸν, ὅτι αὐτοὶ σὲ δύο συγγραφεῖς ἦσαν ἀμύητοι τῆς Μουσικῆς τῆ καιρῶ των ἢ τὸ-λάχιστον ἔγραψαν, καὶ τὰ περὶ ταύτης τῆς ὕλης γραφέντα ἔδιδεσώθησαν.

49. Τόσους λοιπὸν γνωρίζομεν ἀπὸ ἐκείνων, οἵτινες συνέγραψαν ἑλληνιστὶ περὶ Μουσικῆς ἑλληνικῆς. Ἀπὸ δὲ τῆς Λατίνους καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρωπαϊοῦς ἐπὶ μὲν Θεοδωρίχου συνέγραψαν Βοέσιος, Κασσιόδωρος, Μαρτινιανὸς, καὶ Αὐγουστῖνος· νεωστὶ δὲ, Ζαρκλῖνος, Σαλινᾶς, Ναγέλιος, Βικέντιος, Γαλιλαῖος, Δόνις, Κιρχέρος, Βανχιέρις, Μαρσένος, Παρῶνας, Περωῦλτος, Βαλλῆς, Δεσζάρτης, Ὀλδέρος, Μανγόλις, Μαλκόμος, Βερρέτος, Ραμῶ, Δ' Αλαμβέρτος, Ρουσσῶ, καὶ Ὀρόν. Συνέγραψαν αὐτοὶ τε καὶ ἄλλοι ἔκ ὀλίγοι περὶ Μουσικῆς, ἐκφράζοντες ἐξ εἰκασίας καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Μουσικῶν, σημειόνοντες ὁμοίως καὶ μέλη τῶν Ἑλλήνων μὲ τὰς εἰς χρῆσιν ἔσας παρ' αὐτοῖς νότας. Ὅσα ὅμως γράφουσι περὶ τῆς Μουσικῆς, ἥτις εἶναι παρ' αὐτοῖς εἰς χρῆσιν τὴν σήμερον, εἰς ταῦτα ἀληθεύσει, διηγέμενοι πράγματα, καὶ ὄχι ὑποθέσεις.

50. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς πρὸ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ὅτε δὲ ἡ κοινὴ μήτηρ ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησία δηλαδὴ τῶν χριστιανῶν ἐλάμβανε σύστασιν, ὃ δὲ Χριστιανισμὸς ἐφαπλέμενος εἰς διαφόρους πόλεις, ἐβελτιεῖτο, τότε, καθὼς εὐνεθίζετο καὶ παρ' Ἰουδαίοις, ἔδοξε καὶ τοῖς Χριστιανοῖς, ἵνα τὰ μεγαλεῖα καὶ θαυμάσια τῆ Θεῆ δοξολογῶνται καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Μουσικῆς. Καὶ ἔψαλλον μὲν τῆς Ψαλμοῦς τῆ Δαβὶδ ἐν αὐτῇ, ἐμέλισαν δὲ καὶ τὸ Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία, τὸ Χερουβικὸν, τὸ Κοινωνικὸν, τὸ Ἅγιος ἅγιος Κύριος Σαββαῶθ, τὸ Σε ὑμνεῖμεν, τὸ Τὴν γὰρ σὴν μήτραν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Θείας καὶ ἱερᾶς Λειτουργίας ἄσματα. Μετέπειτα μετεχειρίσθησαν τὴν Μουσικὴν ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, Μεσονυχτικῷ, καὶ Ὁρθρῷ.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἕζων ὅ,τε Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἦτοι περὶ τὸ 736 ἔτος ἀπὸ Χρ. καὶ ὁ τέτω συνυνατραφεὶς καὶ συμπαιδευθεὶς Κοσμάς (α), ἐπενοήθη ὁ τρόπος τῆ γραφεῖν τὰ μέλη διὰ τινων συμβολικῶν χαρακτῆρων, διὰ τῶν ἔγραψεν ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης ἐν ὁκτώ μὲν ἤχοις τὰ ἀναστάσιμα τῆ Ὀκτωήχου, καὶ τὰ Κεκραγάρια

α) Ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης ὁ Μανσῶ, πατρίδα μὲν ἔσχε τὴν κατὰ Συρίαν Δαμασκόν· γοναῖς δὲ, περιφανῆς καὶ ἐνδόξους· διδάσκαλον δὲ Κοσμῶν ἱερωμένον τε καὶ ἐλλόγιμον ἄνδρα ἐξ Ἰταλίας· παρ' ἧ πολλὰ μὲν εἶδη σὺν Κοσμῶ τῷ μελωδῶ ἐκδιδάσκειται παιδείας, τὴν δὲ Μουσικὴν ἐμύθη ἐντελῶς· καὶ περὶ μὲν τὸ 728 ἔτος ἀπὸ Χρ. ἤκμασεν ἐπὶ Λέοντος τῆ Ἰσαύρου· περὶ δὲ τὸ 756 πρὸς Κύριον ἔξεδήμεσεν. Αναβιβάζουσιν οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς τὴν μέθοδον καὶ τὰς χαρακτῆρας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἕως εἰς τὰς χρόνους Πτολεμαῖα τῆ Φιλαδέλφου, βασιλέως Αἰγύπτου, τουτέστι 285 ἔτη πρὸ τῆς Σωτηρικῆς ἐποχῆς· διότι λέγουσι·

„ Πτολεμαῖος ὁ Βασιλεὺς εὐρίων τὰς ἤχους συγκεχυμέ-
 „ νες καὶ δια κεχωρισμένους, προστάξας τὰς σοφῆς τῶν
 „ Ἑβραίων ἄνδρας, μετεγλώττισαν τὴν Ἑβραϊκὴν γραφὴν
 „ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ συντάξαντες πάντα τὰ μέλη τῶν
 „ ἤχων, ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν βιβλίον καλούμενον Μουσικόν·
 „ ἐξ οὗ τῆς Παπαδικῆς ἢ πᾶσα τέχνη ἐγνωρίσθη ὁ σὺν
 „ ἄλλοις πολλοῖς ὑπὸ τῶν ἀθέων· βουβάρων ἐνεπρήσθη.
 „ Ἄγνοῶντες ἔν οἱ ἄνθρωποι δίχα τῶν πῶς ἄλλως
 „ ὑμνεῖν τὸν Θεὸν δυνήσονται, εἰς αὐλὰς καὶ κιθάρας ἐξέ-
 „ κλιναν· μετὰ δὲ τῶν τῶν Θεοστρυγῶν ὀργάνων εἰς τὰς
 „ Ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι ἔψαλλον· καὶ πάλιν ἀπερχόμενοι
 „ εἰς τὰ θέατρα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς πᾶσαν ἀσεβῆ καὶ
 „ μισόθεον πρᾶξιν, πᾶς ὁ λαὸς διὰ τῶν ὀργάνων ἐκείνων
 „ θελγόμενος, διεσύρετο βία ὑπὸ τῆ Διαβόλου καταδυνα-
 „ στευόμενος· ἕως ὃ Θεὸς ἐλεήσας τὸ πλάσμα αὐτῆ, τῶ-
 „ νους τὰς τρεῖς φωστῆρας τῆ οἰκουμένη διήγειρεν ἐν τῇ
 „ Ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐν ἁγίοις ἅγιον μέγιστον Κοσμῶν τὸν
 „ ποιητὴν, καὶ τὸν ἐκείνου ὑπέρλαμπρον καὶ κεχαριτωμένον
 „ φοιτητὴν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ πρὸ τῶν τὸν
 „ μέγιστον ἑσφόρον καὶ ἰσάγγελον Ἰωάννην τὸν Χρυσό-
 „ στομον· οἱ τινες Θεοπνεύστῳ βουλήματι κινηθέντες, ταύ-
 „ τὴν τὴν τέχνην ἀνεκαίνισαν, καὶ ἀνήρμοσαν, καὶ τοῖς
 „ ἀνθρώποις λεπτομερῶς καὶ ἐντέχνως ἤρμησενσαν. “

τὰ παρὰ Πέτρου τοῦ Λακεδαίμονος ἐξηγηθέντα. Ἐν ἤχῳ δὲ Πλαγίου δευτέρου τὰ μέλη ἐνὸς Χερουβικοῦ, ἐνὸς Κοινωνικοῦ, τοῦ Νῦν αἰ δυνάμεις, καὶ τοῦ Προστασίας τῶν χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε ἐν Πρώτῳ δὲ ἤχῳ, τὸ Γεύσασθε. Λοιπὸν οὗτος λέγεται ὁ ἀρχαιότερος διδάσκαλος καὶ πρωτουργὸς τῆς καθ' ἡμῶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, κατὰ τὰ σωζόμενα γεγραμμένα μέλη διὰ τῶν εἰρημένων μουσικῶν χαρακτήρων. Αὐτὸς ποιήσας τὴν Ὀκτώηχον, ἐδίδαξε τοὺς μεταγενεστέρους ψαλμωδοὺς, νὰ μὴν ἐκτείνωσιν, οὔτε νὰ παρεκτρέπωσι τὰς ψαλμωδίας ἀπὸ τοὺς ὀκτώ ἤχους (α). Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἕως εἰς τοὺς ἐδικοὺς μας χρόνους, ὅσους διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμωδιῶν ἀνέδειξεν ὁ χρόνος, διδάξαντας ἅμα καὶ μελίσαντάς τι, ἄξιον ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἐκκλησίαις, ἰδοὺ καὶ ἀλφάβητον ὀνομασιῶν καταλέγονται.

A.

51. Ἀγάθων ἀδελφὸς Ξένου τοῦ Κορώνη. Ἀθανάσιος μοναχός. Ἀθανάσιος μοναχὸς Ἀθωνίτης. Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μαθητὴς Βαλασίου. Ἀλύπιος. Ἀμπελοκηπιώτης. Ἀνανεώτης (β). Ἀνδρέας ὁ ἅγιος ποιμὴν τῆς Κρήτης. Ἀνδρέας Ἱεροσολυμίτης. Ἀνδρέας Σιγηροῦ. Ἀνδρόνικος. Ἀνθιμος Ἱερομόναχος. Ἀντώνιος ἱερεὺς, καὶ μέγας Οἰκονόμος, χρηματίσας μαθητὴς Ἱερεμίου Χαλκηδόνης. Ἀργυρὸς

α) Depuis que nous avons écrit ceci, nous avons encor trouvé, en feuille tant le même livre, au haut d'une page & dans la marge, cette date, ετος ωκέ. ce qui feroit an 805. Si c'étoit-là la date de ce livre, il remonteroit à-peu-près au temps même de S. Jean Damascène, qui est l'inventeur de la musique Grecque moderne; & cela ajouteroit sans doute beaucoup au mérite de ce manuscrit. pag. 786. de l'état actuel de l'art Musical en Egypte par m. Villoteau.

β) Ὁ Ἀνανεώτης ἐπῆρξε πρῶτος ποιητὴς τῶν Ὄκτων καὶ δεύτερος Ἰωάννης ὁ Γλυκὺς, τὸν Ἀνανεώτην μιμούμενος· ἔπειτα τρίτος ὁ Ἡθικός· μεθ' ἧς ὁ Κοκουζέλης λέγει Μαρουῖλ ὁ Χρυσάφης.

Ῥόδιος. Ἀρχάδιος μοναχός. Ἀρσένιος ἱερομόναχος ὁ μέγας. Ἀρσένιος ἱερομόναχος ὁ μικρός (α).

B.

52. Βαλάσιος ἱερεὺς, μαθητὴς Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν (β). Βαρθολομαῖος μοναχός. Βενέδικτος δομέστικος Βλατηρός. Βυζάντιος.

Γ.

53. Γαβριήλ ἱερομόναχος καὶ φιλόσοφος (γ). Γαβριήλ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων. Γεννάδιος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου. Γερμανὸς μοναχός. Γερμανὸς Νέων Πατρῶν (δ). Γεώργιος Κοντοπετρῆς. Γεώργιος Παναρέτου. Γεώργιος Σγουροπούλου. Γεώργιος Πλαγιώτου. Γεώργιος Πρωτοψάλτης Γάνου. Γεώργιος ὁ ἐκ Ῥαιδεστοῦ, καὶ Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Γεώργιος ὁ Κρής (ε). Γρηγόριος Ἰλυκός. Γρηγόριος

- α) Οὗτος ἐμέλισε πρῶτος εἰρμούς καλοφωνικὰς, ὀλίγω πρότερος χρηματίσας τῷ Χρυσάφου, καὶ τῷ Βαλασίε.
- β) Οὗτος ἐμέλισεν Εἰρημολόγιον τῶν Καταβασιῶν, ὃ συνέτεμεν ὁ Πέτρος. Ἐγραψε μέλη δοξολογιῶν, εἰρμῶν καλοφωνικῶν, καὶ ἄλλα πολλά. Ὑπῆρξε σύγχρονος τῷ νέῳ Χρυσάφῃ.
- γ) Τάτου σώζεται καὶ ἐγχειρίδιον περὶ Μουσικῆς χειρόγραφου, γραφὴν ἔτι σωζομένης τῆς χειρονομίας, ὅθεν ὀμιλεῖ καὶ πρὸς εἰδότας αὐτήν.
- δ) Οὗτος ἦν ἢ σύγχρονος ἢ ὀλίγω ὕστερος τῷ Χρυσάφου. Ἠχμασε δὲ περὶ τὸ ἀγὸ ἔτος. Ἐμέλισε δὲ Στιχηράριον, καὶ ἄλλα πολλά.
- ε) Οὗτος ἦν ἢ γραφὴς Ἰακώβου τῷ Πρωτοψάλτου· διότι μὴ γυμνασθεὶς ὁ Ἰακώβος εἰς τὸ γράφειν, ἔψαλλε μὲν αὐτὸς ὡσὰν νὰ ὑπηγόρευεν, ὃ δὲ Γεώργιος ἔγραφεν. Ἐδίδασκε δὲ τὰ μουσικὰ εἰς Κωνσταντινέπολιν κατὰ τὸ Φανάρι, ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εἰς τὰς Κενδωνίας τῆς Ἐφέσου ὅπου καὶ ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος κατὰ τὸ μωισ' ἔτος. Ἠκουσε δὲ τὰ μαθήματά τε παρὰ Δανιὴλ Πρωτοψάλτου, Πέτρο τῷ Πελοποννησίῳ, Πέτρο Βυζαντίῳ, καὶ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου ἔχρημάτισε διδάσκαλος Γρηγορίου τῷ νῦν Λαμπαδαρίου. Τῆτον τὸν Γεώργιον ἐμελέτων νὰ φέρωσιν οἱ ἔφοροι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, διὰ νὰ γένη καὶ αὐτὸς μέλος τῶν τριῶν τῆς νέας Μεθόδου τῆς Μουσικῆς· ἀλλ' ὁ θάνατος προλαβὼν, ὑστέρησε τὸς φιλομέσους τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν τῆς μουσικῆς παρ' αὐ-

ιερομόναχος. Βούνης ὁ Ἀλιώτης (α)· καὶ Γρηγόριος ὁ νῦν Λαμπαδάριος (β).

Δ.

54. Δαβίδ μοναχός. Δαμιανὸς Βατοπεδηνός. Δανιήλ παλαιός. Δανιήλ ὁ νέος. Δανιήλ ὁ Πρωτοψάλτης, μαθητὴς Παναγιώτου Χαλάτζογλου (γ). Δημήτριος Δακιανός, μαθητὴς Κουκουζέλου. Δημήτριος ἐκ Ῥαιδεστοῦ. Διονύσιος μοναχός. Δούκας λαοσυνάκτης. Δούκας Σιρόπουλος.

Ε, Ζ, Η.

55. Ἐυνοῦχος Πρωτοψάλτης τοῦ Φιλανθρωπίνου. Ἐφραὶμ Καρίας. Ζαχαρίας Πρωτοψάλτης Κυζίκου, ἀνεψιὸς μὲν Ἀνανίου Κυζίκου, μαθητὴς δὲ Ἰωάννου Πρωτοψάλτη. Ἡθικός. Ζαχαρίας Χανεντές (δ).

Θ.

56. Θεόδουλος μοναχός. Θεόδωρος στουδίτης. Θεόδωρος Ἀγαλιανός. Θεόδωρος Θαλασσηγός. Θεόδωρος Καλλικρατίας. Θεόδωρος Κλαβᾶς. Θεοφάνης Καρύκης Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Θεόφιλος ὁ Αὐτοκράτωρ (ε). Θεοφύλακτος Ἀργυρόπουλος. Θωμᾶς ἱερέυς.

τᾷ. Οὗτος ἦν ποιητὴς καὶ διδάσκαλος τῆς ψαλμωδίας, ἀλλ' ἔτι καὶ ψάλτης· διότι ἐδέποτε ἔψαλλεν ἐπ' Ἐκκλησίας.

α) Οὗτος ὑπῆρχε Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

β) Οὗτος ἐμαθήτευσεν εἰς Ἰάκωβον τὸν Πρωτοψάλτην, εἰς Πέτρον τὸν Πρωτοψάλτην, καὶ εἰς Γεώργιον τὸν Κοῦντα. Ἐστὶν εἰς τῶν τριῶν Διδασκάλων, τῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

γ) Δανιήλ ὁ Πρωτοψάλτης, ἡ μελωδικὴ σάλπιγξ τῆ ἡμετέρου αἰῶνος, κατήγετο ἀπὸ τὸ Τέροναβον κατὰ τὴν Λάρισσαν, περὶ δὲ τὸ ἀρπθ', Δεκεμβρίου κγ', ἡμέρα σαββάτω εἰς τὰς 12 ὥρας ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος. Ἐψηφίσθησαν δὲ Πρωτοψάλτης μὲν ὁ Ἰάκωβος, Λαμπαδάριος δὲ, Πέτρος ὁ Βυζάντιος.

δ) Ζαχαρίας ὁ Χανεντές ἦτον σύγχρονος τῷ Δανιήλ. Τότε τῷ Ζαχαρίῳ σφύζονται εἰρμοὶ καλοφωνικοὶ· καὶ κοντὰ εἰς τὸς νῦν χανεντέδες σφύζονται φάσλια μεγάλα καὶ ἀξιέπαιμα.

ε) Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ἐβασίλευσε περὶ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ

I.

57. Ἰάκωβος Πελοποννήσιος Πρωτοψάτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (α). Ἱερεμίας Χαλκηδόνος. Ἰωακεὶμ Βυζίνης Ἀλαπάσης, μαθητῆς Βαλασίου. Ἰωάννης ὁ ὄσιος καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ Δαμασκηνός. Ἰωάννης Γλυκός. Ἰωάννης Μαΐστωρ ὁ Κουκουζέλης (β). Ἰωάννης Βατάτζης. Ἰωάννης Σγουροπούλα. Ἰωάννης ὁ Φωκάς. Ἰωάννης Οὐρανώτης. Ἰωάννης ὁ Κλαδάς (γ).

Χρ. περὶ τῆ ὁποίου λέγει ὁ Κεδρινός, ὅτι ἐφιλοτιμεῖτο νὰ εἶναι καὶ μελωδός διὸ καὶ ὕμνους ποιῶν τινάς, καὶ στιχηρὰ μελῶν, ἄδουσαι προέτρεπε. Φέρεται δὲ καὶ τις λόγος, ὡς ἔρωτι τῆ μέλους βαλλόμενος κατὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσιν, ἔπαρηγεῖτο τὸ χειρονομεῖν.

- α) Ἦκμασεν ὁ Ἰάκωβος περὶ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπὸ Χρ. Ἐμέλισε βίβλον ὄλην τὸ Δοξαστικαρίον, ὀκτὼ δοξολογίας, συνέτεμε τὰ μεγάλα περὶ αὐτὰ, καὶ τὸν πολυέλεον τῆ Δανιήλ. Διῶρθωσε τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἐξ αἰτίας τῆς ἀμελείας τῶν τυπογράφων εὐρίσκοντο εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς βίβλους προτροπῇ Γρηγορίου Πατριάρχου. Ἦν γραμματικὸς καλός ἦτον καὶ ψάλτης ἄριστος, ἂν δὲν ἦτον κακὸ ὀρθῆμος. Διότι ἀγνοῶν τὰς κανόνας τῆς ὀρθομικῆς καὶ ποιητικῆς, διὰ νὰ φυλάξῃ τάχα τὸ νόημα τῆ τροπαρίου, δὲν ἐφύλαττε τὸν ὀρθῆμόν τῶν προσομιῶν διὰ τὰ ὁποῖα Πέτρος ὁ Βυζάντιος ὠντότε Δαμπαδάριος, ἠγανάκτει μεγάλως
- β. Περὶ τῆτου εὔρηται ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ „ Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία τὰ ἐξῆς.

„ Ἦτον τις νέος εἰς τὴν μεγαλόπολιν Ἀυρῶραχον τῆς
 „ πρώτης Ἰουστινιανῆς, ὄρφανός ἀπὸ τὸν πατέρα ἢ δὲ
 „ μήτηρ αὐτῆ, ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἔδωκε τὸν παῖδα
 „ νὰ μανθάνῃ τὰ ἱερὰ γράμματα τὸν ὁποῖον (διατὶ ἦτον
 „ εἰς τὸν νῆν ἐπιδέξιος, καὶ πλεῖστα καλόφρωνος) ἅπαντες
 „ ἐπιωνόμαζον Ἀγγελόφωρον. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθὼς
 „ εἶναι συνήθεια εἰς τὰ βασιλεία πάντοτε, ἐζητῶσαν εὐ-
 „ λάλοισ καὶ καλοφώνους καὶ εὐρόντες αὐτὸν, ἔβαλον εἰς
 „ σχολεῖον βασιλικόν, νὰ παιδεύηται τὴν μουσικὴν τέχνην,
 „ ἕως νὰ γένη εἰς αὐτὴν τέλειος ὅστις εἰς ὀλίγον καιρὸν,
 „ ὡς ἀγγίλους καὶ φρόνιμος, ὑπερέβη ἅπαντας“....

- γ) Φέρεται καὶ τῆτου γραμματικῆ Μουσικῆς περὶ Μετροφωνίας χειρογράφος ὑπῆρξε δὲ μετὰ τὸν Κουκουζέλην.

Ἰωάννης Κουκουμᾶς (α). Ἰωάννης ἱερεὺς Πλουσι-
 δηνός (β). Ἰωάννης Πρωτοψάλτης μαθητῆς Παναγιώ-
 του Χαλάτζογλου (γ). Ἰωάννης Πρωτοψάλτης Ῥαι-
 δεστοῦ, ἀνεπιός και μαθητῆς Γερασίμου Ἡρακλείας
 οὗ και ἕτερος μαθητῆς Ἰωακείμ ἱερομόναχος Ῥόδιος.
 Ἰωάσαφ ὁ νέος Κουκουζέλης,

Κ.

58. Κάλλιστος πάλαιός (δ). Κάλλιστος ἐκ Νικαίας.
 Καμπάνης. Καρβουνάρις. Κασσιανὴ μοναχὴ (ε). Κλή-

α) Εὐρίσκεται καὶ τέτου Γραμματικῆ Μουσικῆς περὶ Μετροφω-
 νίας καὶ περὶ ἤχων χειρόγραφος.

β) Εὐρίσκεται τέτου ἑνας τροχὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Παπαδικῆς.

γ) Τροπικοῦντιος ἦν ἕτος ὁ Ἰωάννης, χρυσοκόμος τὸ κατ' ἀρ-
 χὰς γενόμενος· εἶτα τῷ Παναγιώτῃ μαθητεύσας, καὶ ἄ-
 παντα τὰ τότε σωζόμενα μουσικὰ ποιήματα ἐκδιδασχθεὶς
 ὑπ' αὐτῆ, καὶ ἰκανῶς ἐπιθῆς εἰς τὴν Μουσικὴν, ἐψηφίσθη
 Λαμπαδάριος, τῷ διδασκάλῳ συμπάλλον· ὃν και μετὰ
 τὸν θάνατον αὐτῆ διεδέξατο, Πρωτοψάλτης γενόμενος. Ἐ-
 μέλισε δὲ τὰ πασαπνοῦρια προτροπῇ Κυρίλλου Πατριάρ-
 χου κατὰ τὸ αἶψιν· ἕτος ἀπὸ Χριστῆ.

δ) Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος ἔζη ἀκόμη 1341 μετὰ
 Χρ. Ἐγραψε κατάλογον τῶν ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας.

ε) Ἡ Κασσιανὴ λέγεται και Κασία και Εἰκασία· περὶ ἧς ἀναφέ-
 ρουσι Παῖλος, Κωδινός, και Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος τὰ
 ἔξῃς.

„ Ἡ μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρὰ Εἰκασίας μονα-
 „ χῆς εὐσεβεστάτης και παρθένου ὠραίας τῷ εἶδη, ἥτις
 „ σοφιοτάτη ἦσα, και κανόνας πολλὰς, και στιχηρὰ, και
 „ ἄλλα τινὰ ἀξιοθαύμαστα ἐποίησε και ἐμελώδησεν, ἐν
 „ τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τῆ Βασιλέως. -- Ὁ μὲν Κωδι-
 „ νός ταῦτα· ὁ δὲ Παῦλος ὁ Σιλεντιανός „ Ἡ δὲ μονὴ
 „ τῆς Ἰκασίας, ἐκτίσθη παρ' αὐτῆς, γεγονύας, ὅτε τῆς
 „ βασιλείας ἀπέτυχε παρὰ Θεοφίλου Βασιλέως, σεβασμί-
 „ ας και ὠραίας τρυχανόσης, ἥτις και κανόνας και στι-
 „ χηρὰ ποιήσασα ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου και Μιχαὴλ
 „ τῆ νῆς αὐτῆ, ὁποῖα τὰ εἰς Πόρνην και εἰς τὸ Μῦρον·
 „ αὐτῆς γὰρ εἰσὶν ἅπαντα ταῦτα --

„ Ἀλλὰ πολὺ πρότερον, ὡς ἔξ ἀγράφου ἔχομεν παρα-
 „ δόσεως, γυνήτις τῶν εὐπατριδῶν σοφῆ και παρθένος
 „ Κασία τένομα, τῆ τε μέλους ἀρχηγὸς ἐχηρημάτισε, και

μης Λέσβιος. Κορνήλιος μοναχός. Κοσμάς ὁ ὄσιος καὶ πατὴρ ἡμῶν (α). Κωνσταντῖνος Μαγουλάς. Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (β). Καντεμῆρις (γ). Κύριλλος ὁ Τήνου (δ).

Α.

59. Λάσκαρις Πηγωνίτης. Λέων ὁ Συρὸς καὶ Αὐ-

„ τὸν κανόνα ἐπεράσατο (τῷ Μεγάλου Σαββάτου). Οἱ δὲ
 „ ὕστερον τὸ μέλος ἀγασάμενοι, ἀνάξιον δ' ὄμως κρίναντες,
 „ γυναικείοις συμμίξαι λόγοις τὰ τῷ ἤρωος ἐκείνου Κοσμά
 „ μουσουργήματα, τὸ μέλος παραδόντες τῷ Μάρκῳ, καὶ
 „ τοὺς ἱερὰς ὕμνους ἐγχειρίσαντες, τὴν πλατὴν τῶν τρο-
 „ παρίων τότε μόνῳ ἐπέτρεψαν.“ Θεόδ. Προδ.

α) Ὁμοίως τῷ Δαμασκηῶ Ἰωάννῃ κατὰ τε τὸν βίον καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐχρημάτισεν ὁ Κοσμάς, λέγει ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ὁ δὲ Σουΐδας, ἔτις „ Οἱ γοῦν „ ἁσματοὶ κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμά σύγκρισιν οὐκ „ ἐδέξαντο, ἃ δὲ δέξαιτο, μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος „ περιωδῆσται.“

β. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος υἱὸς ἦν Λέοντος τῷ Σοφῷ ἐγεννήθη μὲν ἀπὸ Χρ. 903, ἀπέθανε δὲ 959. Εἶχε μεγάλην κλίσην εἰς τὴν σπουδὴν καὶ φιλομάθειαν ἐβασίλευσε χρόνους 47. Οὗτος ἐποίησε τὰ ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἐξουπιστειλάρια τὰ ὁποῖα σώζονται μεμελισμένα ὑπὸ Βαλασίου, καὶ ὑπὸ Πέτρου εἰς Δεύτερον ἤχον.

γ) Ὁ Καντεμῆρις ἔγραψεν ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ περὶ Μουσικῆς ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον τὸ τουρκιστὶ σώζεται, διαλαμβάνον περὶ τῆς ἑξωτερικῆς Μουσικῆς. Ἐφεῦρε καὶ ὀρθρὸν τὸν καλούμενον Ζαοπέιν καὶ κατήγετο μὲν ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας περιῆλθε δὲ Τσερκίαν, Ἀραβίαν, καὶ Περσίαν καὶ ἐδιδάχθη ἐντελῶς τὴν εἰς ἐκείνους τὰς τόπους σωζομένην Μουσικὴν. Μετεχειρίζετο δὲ ὄργανα τὸ Νεῖ καὶ τὸ Ταμποῦρι.

δ) Ὁ Κερὸς Κύριλλος ἀπὸ τὸ περὶ Μουσικῆς σύγγραμμά του κρίνεται ὅτι μετεἶχε καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ τῆς Μουσικῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἑξωτερικῆς. Ἐδιδάχθη δὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ὑπὸ τῷ Πρωτοπλάτῃ Παναγιώτῃ. Συνέβαλλεν ἐνίοτε τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν συνέγραψε περὶ χαρμικτήρων, καὶ ἤχων μὲ διάφορα παραδείγματα διὰ δὲ τὴν ἑξωτερικὴν, περὶ προδεδῶι, μακαμίων, καὶ ὀρθρῶν,

τοκράτωρ (α). Λέων ὁ Ἀλυριώτης. Λογγίνος μοναχός.
M.

60. Μανουὴλ υἱὸς Κορώνη. Μανουὴλ Γαζῆς. Μανουὴλ Ἀργυρόπουλος. Μανουὴλ Φωκιανός. Μανουὴλ Ἀγαλιανός. Μανουὴλ ὁ μέγας ῥήτωρ. Μανουὴλ Θηβαῖος. Μανουγρᾶς. Μανουὴλ Χρυσάφης (β). Μανουὴλ Γούτας. Μανουὴλ ὁ νῦν Πρωτοψάλτης. Μάρκος ὁ Εὐγενικός. Μάρκος Κορίνθου. Μελέτιος Σιναΐτης (γ). Μελχισεδέκ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ. Μιχαὴλ Ἀνανεώτης. Μιχαὴλ ἱερεὺς Κουκουλάς. Μοσχιανός.

N.

61. Ναθαναὴλ Νικαίας. Νήφων δομέστικος. Νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ Ἡθικός. Νικηφόρος Χῖος ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (δ). Νικόλαος δομέστικος. Νικηφόρος Τραμουντάνας, καὶ Πρωτοψάλτης Ῥόδου. Νικόλαος Ἀσάν ὁ Κύπριος. Νικόλαος Ἀνδριανουπολίτης, μαθητὴς Ἰωάννου Πρωτοψάλτου.

Ξ, Π.

62. Ξένος ὁ Κορώνης, Πρωτοψάλτης τῆς Ἁγίας Σοφίας. Παγκράτιος ἱερομόναχος. Παΐσιος μοναχός. Παναγιώτης Χαλάτζογλους (ε). Πανόρετος. Πατ-

α) Λέων ὁ Σοφὸς ἀπέθανεν 911 ἀπὸ Χρ. Ἦν δὲ υἱὸς τῆ Καίσαρος Βασιλείου τῆ Μακεδόνης, καὶ τέττον διάδοχος τῆς Βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἣ ἐβασίλευσε χρόνος 22. Οὗτος ἐποίησε μέλη ἢ ἔμνονς ἐκκλησιαστικὰς, ἀπὸ τῆς ὁποίους εἶναι καὶ τὰ ἕνδεκα Ἑσθινά. Αὐτὰ εἰρήσκονται μεμελισμένα εἰς τὸ παλαιὸν Στιχηράριον μετεμελίσθησαν ἔτι παρὰ Ἰωάννου τῆ Κλαδᾶ, καὶ συνετεμήθη τὸ μέλος αὐτῶν ὑπὸ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου.

β) Μανουὴλ Χρυσάφης ὁ παλαιὸς ἦν Λαμπαδῆριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ Κωνσταντίνου τῆ Παλαιολόγου, ἐσχάτου Ἀυτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων.

γ) Οὗτος ἐ χρημάτισε διδάσκαλος Γεωργίου τῆ Κρητός.

δ) Οὗτος διδάσκει τὰ μουσικὰ εἰς Υἱάσι τῆς Μολδαβίας.

ε) Ὁ πατὴρ τῆ Παναγιώτου κατήχετο μὲν ἐκ Τραπεζῆτος, ἦν δὲ κατὰ τὸ ἐπάγγελμα Χαλάτζης, ἐνταφείσθη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τοῦτε εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθὼν μοναχός

ζάδας ὁ Πρασηνός. Πέτρος Γλυκὺς ὁ Μπερεκέτης (α). Πέτρος ὁ Λαμπαδάριος, Λακεδαιμόν, διδάσκαλος μέγας, κατὰ δὲ τοὺς Ὀθωμανὲς Χιρσίζ Πέτρο· διότι ὅταν καὶ πρώτην φορὰν ἤκουε νέον μέλος, διὰ τῆς γραφῆς ἔκλεπτεν αὐτό (β). Πέτρος Βυζάντιος, Πρωτοψάλτης καὶ μαθητῆς μὲν Πέτρου τοῦ μεγάλου διδασκάλου, διδάσκαλος δὲ τῶν διδασκάλων Γρη-

τις, συγγενὴς, καὶ μουσικὸς, ἐδίδαξεν ἀρχαῖς τινὰς τῆς Μουσικῆς τὸν υἱὸν αὐτῆ Παναγιώτην. Εὐφῶνον δ' ὄντα καὶ φυσικὴν ἔχοντα κλίσιν πρὸς Μουσικὴν ἰδὼν, συνεβέλευσεν αὐτῷ, ἵνα πορευθῆ εἰς τὸ Βατοπεδινὸν μοναστήριον τὸ κατὰ τὸν Ἄθω, καὶ τῷ τότε ψάλλοντι ἐκεῖ Ἀαμιανῷ γὰ μαθητεύσῃ· διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐξέλιπον ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰδήμονες ψαλμοῦδοί. Τούτῳ γοῦν τῷ Ἀαμιανῷ μαθητεύσας ὁ Παναγιώτης, καὶ πάντα τὰ τότε σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ μέλη ἐκδιδαχθεὶς, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰσεδέχθη Πρωτοψάλτης ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τούτου τῆ Παναγιώτου μέλη σώζονται εἰς εἰρημὸς Ἐφρίξε γῆ μετὰ τῷ κρατήματός, καὶ ἕτερον κράτημα εἰς ἤχον Βαρὺν, καὶ ἄλλα τινά.

α) Οὗτος ὑπέφθην κατὰ τὴν γλυκύτητα πάντας τοὺς μουσικὸς εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν Εἰρημῶν, ἔς καὶ Καλοφωνικὸς ὠνόμασαν. Ὦν δὲ σύγχρονος τῷ Παναγιώτῃ, ἐχορημάτισε Πρωτοψάλτης κατὰ τὰ Ἡμαθία. Περεκέτης δὲ ὠνομάσθη, διότι ἐρωτῶντων αὐτὸν τῶν μαθητῶν διδάσκοντα τὰς Εἰρημὰς, ἂν ἔχη καὶ ἄλλους, ἔλεγε πάντοτε Περεκέτι. Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἐμέλισεν ἕτος περισσότερα ἀπὸ ὅλης τῆς μελωδουῆς, τὰς ὁποῖαι καταλέγομεν ἐδῶ, ἐκτὸς τῆ Λακεδαιμόνος Πέτρου.

β) Οὗτος ἐμαθήτευσεν παιδιόθεν ἐν Σμύρῃ εἰς τινὰ μουσικὸν ἱερομόναχον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπέρασεν ἀρχετὰ μαθήματα· ἔπειτα ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Πρωτοψάλτην Ἰωάννην τὸν ὁποῖον καὶ ἐμιμῆτο εἰς τὰ μέλη του, κατ' ἐκεῖνον ἐκφράζων αὐτά. Τῆς δὲ μελοποιίας ἤρξατο, ὅταν ἦτον ἀκόμη δομῆστικὸς ἀριστερός. Ὅτε δὲ ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, ὁ Πρωτοψάλτης Ἰωάννης, καὶ ἔγινε Πρωτοψάλτης ὁ Δανιὴλ, ἔπρεπε μὲν γὰρ γένῃ Λαμπαδάριος ὁ Ἰάκωβος ὡς δεξιὸς δομῆστικὸς· ὁ δὲ Πέτρος διὰ μεσιτείας δυνατωτέρων παρὰ τὰς τὴν τάξιν, ἔγινε Λαμπαδάριος· καὶ ἐπῆρε δομῆστικόν του τὸν Βυζάντιον Πέτρον. Ἐκ τούτου γὰρ ἐφθονεῖτο, λέγουσιν, ὑπὸ τῆ Ἰακώβου καὶ

γορίου Λαμπαδαρίου, καὶ Χρυσάνθου Ἀρχιμανδρίτου, ὁ καὶ Φυγᾶς ἐπιλεγόμενος (α). Πρασηνός.

P, Σ, T, Φ καὶ X.

63. Ῥωμανὸς ὁ μελωδὸς, ὃ ἐφευρὼν πρῶτος Κοντάκια, καὶ συγγράψας ἀπὸ αὐτὰ ὑπὲρ τὰ χίλια (β). Σέργιος. Στέφανος Ἀγιοπολίτης. Στυλιανὸς ἱερεὺς. Συμεὼν Λαοσυνάκτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Συ-

τῷ διδασκάλῳ Δανιήλ· καὶ ἐσφίξετο ἐν αὐτοῖς μῖσος κρουπτόν μὲν, ὑπεφαίνεται δὲ καὶ ἐνῆντε. Ἐμέλισε δὲ Ἀναστασιματάρια δύο· χειρῶν καὶ κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν κλάσεις τέσσαρας· καὶ ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ τῷ ἐνιαυτῷ ἄλλα μὲν διπλᾶ, πολλὰ δὲ καὶ τριπλᾶ πολυελέους, πασαπνοῦρια, δοξολογίας, ὁλόκληρον Δοξαστικαίριον, ὁλόκληρον Εἰρημολόγιον· ἐξήγησε τὰ Ἀνοιξαντάρια, τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τινὰ πασαπνοῦρια, τὸ Ἄνωθεν οἱ προφῆται, καὶ ἄλλα τινὰ· ἐμέλισε δὲ καὶ στίχους πολιτικοὺς κατὰ τὰ μακάμια τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ κατὰ τὰς ῥυθμὰς τῶν αὐτῶν. Ἐυρέθησαν ἔτι ἐν τοῖς σημειώμασιν αὐτῷ γεγραμμένα μὲ τὰς Μουσικὰς Χαρακτῆρας Φάσλια, καὶ Πεσορέφια διὰ δὴ ταῦτα ὠνομάσθη καὶ Μέγας διδάσκαλος. Ἐποίησε δὲ ταῦτα πάντα ἐν ὀλίγῳ διαστήματι καιρῷ· διότι Λαμπαδάριος ἔτι ὢν, τὸν βίον μετέλλαξε, λοιμῶ παρανάλωμα γενόμενος.

α) Οὗτος ἦν Κωνσταντινουπολίτης, καὶ ἐπαιδεύθη τὴν μουσικὴν ὑπὸ Πέτρου τῷ Λακεδαίμονος. Ἐμέλισε δὲ ὀκτὼ κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν, καὶ ὀκτὼ χειρῶν, ἐν μάθημα, μίαν δοξολογίαν· καί τινας καταβασίας, ἃς ἔκ· ἐμέλιση ὁ διδάσκαλος αὐτῷ, καὶ ὅλον τὸ σύντομον Εἰρημολόγιον. Ἐξήγησε δὲ πολλὰ ἐκ τῶν παλαιῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πατριαρχίας Καλλινίκου τῷ ἀπὸ Νικαίας διὰ τινὰ σφάλματα ἐξώσθη τῷ κλήρῳ, καὶ ἔφυγεν εἰς Χερσόνησον· καὶ κεῖθεν εἰς Υἱῶσι τῆς Μολδαβίας, καὶ πολλὰ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναξιοπαθήσας, τὸν βίον μετέλλαξε κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος ἀπὸ Χριστῷ.

β) Οὗτος ἦν Ἐδεσσηνὸς τὴν πατρίδα. Ἐλθὼν δὲ εἰς Κωνσταντινῆσιν, κατώκησεν εἰς μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, τὸ ἐν τοῖς Κύρου. Ἐποίησε δὲ καὶ ἐμέλισε τὸ, Ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίθει, καὶ ψαλῶν αὐτὸ ἐπ' ἄμβωνος, ὑπὸ πάντων τῶν ἀκροατῶν θαυματοεῖς τε καὶ εὐφημισθεῖς, συνέγραψε καὶ ἐμέλισε καὶ τὰ λοιπὰ. Ὁρα τὸν Μεταφραστὴν τῆ ἁ' Ὀκτωβρίου.

μεῶν Ψυρίτζης. Σωφρόνιος ἱερομόναχος Καφφᾶς. Τζακνόπουλος. Φίλιππος Γαβαλλᾶς. Φωκᾶς δομέστικος. Χαλιβοῦρις. Χριστοφόρος Μιστάκων. Χουρμούζης ἱερεὺς. Χουρμούζης Διδάσκαλος (α). Χρῦσανθος ἱερομόναχος Κύπριος, μαθητὴς Ἰωάννου Πρωτοψάλτου. Χρῦσανθος Ἀρχιμανδρίτης, καὶ Διδάσκαλος (β). Χρυσάφης Πρωτοψάλτης ὁ νέος (γ).

64. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ κατὰ καιροὺς χρηματίσαντες μελοποιοὶ καὶ διδάσκαλοι τοῖς παρ' Ἑλλησι σωζομένης Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τὴν ὁποίαν ἔσωσεν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου ναυαγίου τοῦ Γένους ἢ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία. Διότι ὅταν ἐξέλειπεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἢ ἔμμουσος ψαλμωδία, ἐσώζετο ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς κατὰ Πελοπόννησον καὶ Κρήτην ὅτε δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἀπέπτη, ἐσώζετο ἐν τῷ τοῦ Ἀθωνοῦ Ἀγιωνύμῳ Ὅρει, ἐπειδὴ ἐχρησίμευεν ἢ διάδοσις τῆς Μουσικῆς εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς, καὶ ἄλλοτε μὲν, μάλιστα θεὸς εἰς τὰς ἀγρυπνίας, ἤγουν εἰς τὰς παννυχίους τελετάς. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀθωνοῦ αὐθις μετεκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντι-

- α) Οὗτός ἐστι Χαλκηνὸς κατὰ τὴν πατρίδα, ἀπὸ τῆς νήσου δηλαδὴ Χάλκης, κειμένης παρὰ τὴν Βυθινίαν ἐν τῇ Προποντίδι· ἐστὶ δὲ καὶ μέλος τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῶν νῦν Ἑλλήνων, καὶ διωρίσθη γενικῶς ἵνα μετὰ Γρηγορίου Λαμπαδαρίου παραδίδῃ τὸ Πρακτικὸν μέρος αὐτῆς.
- β) Οὗτος ἦν ἀπὸ τὴν Μάδυτον, πόλιν κειμένην παρὰ τὸν Ἑλλησποντον· καὶ εἶναι μέλος τῶν τριῶν Διδασκάλων, τῶν ἐφευρετῶν τὴν νέαν Μέθοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ διωρίσθη γενικῶς, ἵνα παραδίδῃ τὸ Θεωρητικὸν μέρος αὐτῆς.
- γ) Μανουὴλ ὁ νέος Χρυσάφης ἤχημασε περὶ τὸ ἀχξ' ἔτος ἀπὸ Χρ. ἐμέλισεν Ἀναστασιματάριον, Στιχηράριον, χειροβικὰ, κοινωνικὰ, καὶ ἕτερα· συνέγραψεν ἐγχειρίδιον περὶ μουσικῆς, ἐξ ἧς φαίνεται πεπαιδευμένος ὁ ἀνὴρ ἱκανῶς καὶ τὴν ψαλμωδίαν καὶ τὴν ἑλλάδα γωνήν. Σώζεται δὲ τὸ ἐγχειρίδιόν του χειρόγραφον,

νούπολιν διὰ τοῦ νέου Χρυσάφου , τοῦ Παναγιώτου , καὶ τοῦ Περεκέτη.

65. Σώζονται δὲ συγγράμματα , τὰ ὁποῖα διαλαμβάνουσι περὶ τῆς τοιαύτης μουσικῆς , τὰ ἐπισημότερα.

Α', Ὁ Ἐπιγράφεται Γραμματικὴ Μουσικῆς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ , καὶ Κοσμᾶ τῆ Μελωδοῦ καὶ εἶναι μὲν γεγραμμένη κατ' ἐρωταπόκρισιν , εὗρισκεται δὲ ἐν τοῖς παλαιοῖς στιχηραρίοις , τοῖς ἐν μεμβράνοις (α).

Β', Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ· πραγματεύεται δὲ περὶ Μετροφωνίας , σημείων Μουσικῶν , καὶ Ἦχων.

Γ', Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδηνοῦ , ἢ Κουκουμᾶ· πραγματεύεται δὲ καὶ αὐτὸ περὶ τῶν αὐτῶν.

Δ', Τὸ ἐγχειρίδιον Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου , πραγματευόμενον περὶ τῶν Χαρακτήρων , Ἦχων , καὶ μάλιστα περὶ τῶν Φθορῶν.

Ε', Τὸ περὶ Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς Κυρίλλου Ἐπισκόπου Τήνου , πραγματευόμενον περὶ τῶν ᾠδῶν , καὶ περὶ τόνων , καὶ μακαμίων κατὰ τοὺς Ὀθωμανούς.

ΣΤ', Τὸ περὶ Μουσικῆς τοῦ Καντεμῆρι , ὃ σώζεται Τουρκιστί.

Ζ', Σύγγραμμα Γαβριὴλ Ἱερομονάχου καὶ φιλοσόφου περὶ τῆς Ψαλτικῆς τέχνης. Εὗρισκονται δὲ καὶ ἄλλων ὀλιγομαθεστέρων συγγράμματα , τοὺς ὁποίους εἶναι περιττὸν μοι φαίνεται , νὰ ἀπαριθμῶ.

Η', Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης εἰς τὸ Μέγα του Ἴσον , ὅπερ ἐξηγήθη παρὰ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου , ἀπαριθμεῖ ἐμμελῶς τοὺς χαρακτήρας καὶ τὰς θέσεις ἅς εἰς τὸν καιρὸν του μετεχειρίζοντο πρὸς παράσ-

α) Ἐν ἄλλοις ἐπιγράφεται Μέθοδος ἠκριβωμένη τῶν ἁγίων πατέρων Κοσμᾶ , καὶ Ἰωάννου τῆ Δαμασκηνοῦ , καὶ Ἰωάννου τῆ Χρυσόστομου· φαίνεται ὁμως ἀπὸ τὴν ἔκφρασίν τε , ὅτι δὲν εἶναι γνήσιον γέννημα οὐδενὸς τῶν τριῶν.

τασιν τῶν μελῶν. Τοιαύτας δὲ μεθόδους ἐποίησαν καὶ ἄλλοι Μουσικοὶ διδάσκαλοι, δι' ὧν προωδοποιοῦν εἰσάγοντες τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Μουσικὴν.

Κείμενον τοῦ Μεγάλου Ἰσοῦ.

Ἰσον, Ὀλίγον, Ὁξεῖα, καὶ Πεταστή καὶ Διπλῆ, Κράτημα, Κρατημοκατάβασμα, Τρομικόν, Στρεπτόν, Θές καὶ ἀπόθες, Θεματισμός, Ὀρθιον σὺν τούτοις Οὐράνισμα, Σεῖσμα, Τρίχισμα, Σύναγμα, Κύλισμα, Στραγγίσματα, Κροῦσμα, Ἄλλον ἀνάβασμα, καὶ Κατάβασμα ἄλλον, Ψηφιστοκατάβασμα, Παρακάλεσμα, Ἀπορροή, Ἀντικένωμα, Ἀντικενωκύλισμα, Ἀργοσύνθετον, Κολαφισμός, Κούφισμα, Κρατημοκούφισμα, Τρομικοπαρακάλεσμα καὶ Παρακλητική, Σεῖσμα, καὶ ἕτερον, Δαρμός, τοῦτο λέγεται Ἀντιζούντισμα, Χόρευμα, Ἐτερον, Ὀμοιον, Σύνθεσις τοῦ μεγάλου ἄσματος, ἑτέρα σύνθεσις ἐξ αὐτῶν, Ἐτερον, βυθόν, Γρόνθισμα, Κλάσμα, ἀμφρότερα Χαιρετισμός καὶ Βασίλα ὁμοῦ, Πίασμα, Ἠχάδην, ἧ λέγεται Διπλοπέλαστον, Θέμα ἀπλοῦν, τέλος στιχηροῦ ἐν αὐτῷ, Βαρὺς, ἕτερος βαρὺς Τετράφωνος, Ἀνάπαυμα, Δαρτά. Ταῦτα ἅπαντα μετὰ Ἐπεγέματος, Σταυρός, Ἀνάπαυμα σήμερον, Ἥ Γορθμός, Διπλοπέταστον, φθορά, Ἐναρξίς, Γοργόν, Ἀργόν καὶ πρόχες μαθητὰ πνεύματα τέσσαρα, ἐπτὰ φωναὶ διπλασμός, καὶ τρία κρατήματα ἐντέχως συντεθέντα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλη καὶ Μαῖστορος (α).

66. Ἀπὸ τοὺς ἀπαριθμηθέντας συγγραφεῖς συνάγεται, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς εὐρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὃς τις

α) Εὐρίσκεται τέτον προγεγραμμένον, καθὼς ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ τὸν ποιητὴν του, εἰς ὅλας τὰς παλαιὰς παπαδικὰς εὐρίσκεται δὲ προγεγραμμένον, καθὼς ἐξηγήθη ἀπὸ τὸν Πέτρον, εἰς τὰ Ἀνοιξαντάρια.

ἐφιλοτιμεῖτο νὰ εἶναι καὶ μελωδὸς, καὶ νὰ χειρονομήῃ μέσα εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἦτον λοιπὸν σχολεῖον Μουσικῆς μέσα εἰς τὸ παλάτιον, ὅπου οἱ ἀρχάριοι ἐδιδάσκοντο καὶ τὸ ψάλλειν καὶ τὸ χειρονομεῖν. Ἐπρέπε δὲ νὰ ἦτον καὶ σύγγραμμά τι διδακτικὸν τούτων τῶν δύο, τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπεσώθη· σώζονται δὲ μόνον τὰ μελισθέντα καὶ γραφέντα μὲ τούς εἰρημένους χαρακτῆρας ποιήματα· περὶ ὧν ἰδοὺ λέγομεν τὰ συναγόμενα.

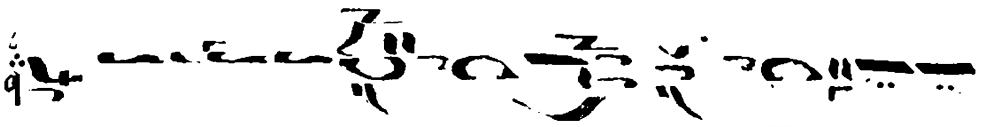
67. Χαρακτῆρας, διὰ νὰ γράψωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ μέλη, μετεχειρίζοντο τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Ἀλφαβήτου, καθὼς εὐρίσκονται παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ, καὶ τῷ Ἀλυπίῳ. Οἱ δὲ χαρακτῆρες, δι' ὧν ὁ Σαμασκηνὸς Ἰωάννης ἔγραφε τὰ μέλη του, καὶ οἱ τινες ἕως τῶρα σώζονται παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ, εὐρέθησαν ὕστερον· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπενοήθησαν τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ Λατίνοις καὶ πᾶσι τοῖς Εὐρωπαίοις. Ὡς τόσον οὔτε ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη, οὔτε ὁ δεύτερος, οὔτε ὁ τρίτος ἦσαν ἀνεπίληπτοι· μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἐκαλλιεργήθησαν καὶ διωρθώθησαν μὲ προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις μόνον οἱ δύο, τοῦτέστιν ὁ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ὁ ἡμέτερος.

68. Οἱ χαρακτῆρες, τοὺς ὁποίους οἱ ἡμέτεροι Ψαλμοδοὶ μετεχειρίζοντο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Σαμασκηνοῦ μέχρις Ἰωάννου τοῦ Πρωτοψάλτου, παρωμοιάζον τὰ ἱερογλυφικὰ σύμβολα τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων. Διότι καθὼς ἀπὸ ἐκεῖνα ἐν ἐδύνατο νὰ παραστήνη πολλάς, ὄχι μόνον συλλαβὰς, ἀλλὰ καὶ λέξεις, καὶ ὀλοκλήρους ἐννοῖας, οὕτω καὶ ἕνας ἢ δύο ἀπὸ τούτους τοὺς χαρακτῆρας παραστήνουσι καὶ ἕνα φθόγγον, καὶ πολλοὺς, καὶ ὀλοκλήρους μελωδίας. Καὶ ἕως οὗ μὲν τὰ μουσικά των ποιήματα ἦσαν ὀλίγα, εὐκόλως ὅπως οὖν καὶ ὀλιγοχρονίως ἐμάνθανον αὐτὰ διὰ τὴν συνήθειαν οἱ μαθηταί· ὅταν ὅμως μὲ τὴν πολυχαιρίαν ἠϋξάνον τὰ ποιήματα τῶν διδασκάλων,

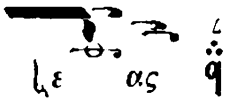
τότε ἀναλόγως πολυχρονιωτέρα κατεσιήνετο καὶ ἡ δίδαξις καὶ μετάδοσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ῥημάτων εἰς τοὺς μαθητάς.

69. Ἐπὶ τῶν χρόνων Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου ἀνεφάνησαν διδάσκαλοι τῆς Μουσικῆς, λέγοντες, ὅτι συνίσταται τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς τὴν Μετροφωνίαν καὶ ὅτι τὰ περὶ τῶν ὑποστάσεων καὶ θέσεων λεγόμενα ἦσαν περιττά· πρὸς οὓς ἀντιφερόμενος ὁ Χρυσάφης, συνέγραψε τὸ περὶ Μουσικῆς ἐγχειρίδιόν του· τὸ ὁποῖον δὲν φανερόνει ἄλλο, παρὰ ἀνασκευὴν τινὰ τῶν τοιούτων φρονημάτων, καὶ ἔκθεσιν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν θέσεων, καὶ σκοτεινὴν τινα διασάφησιν τῶν φθορῶν. Ὡς τόσον ἔκτοτε παρέμεινεν ἡ δίδαξις τῆς μετροφωνίας ἕως εἰς ἡμᾶς· καὶ παραδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὸ Ἀναστασιματάριον οἱ διδάσκαλοι, πρῶτον κατὰ παραλλαγὴν, εἶτα κατὰ μετροφωνίαν, καὶ τέλος πάντων κατὰ μέλος.

70. Ἦν δὲ Παραλλαγὴ μὲν, τὸ νὰ ἐφαρμόζωσι τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους ἐπάνω εἰς τοὺς ἐγκεχαραγμένους χαρακτήρας τοῦ ποσοῦ τῆς μελωδίας, ψάλλοντες αὐτοὺς συνεχῶς ἐπὶ τε τὸ ὀξὺ καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ οὐδέποτε ἐπὶ τὸ ἴσον, ἢ ὑπερβατῶς. Μετροφωνία δὲ ἦν, τὸ νὰ ψάλλωσι τὸ μεμελισμένον τροπάριον, καθὼς ζητοῦσι μόνον οἱ χαρακτήρες, οἵτινες γράφουσι τὸ ποσοῦν τῆς μελωδίας, χωρὶς νὰ παρατηρῆται τὸ ζητούμενον ἀπὸ τὰς ὑποστάσεις καὶ θέσεις. Μέλος δὲ ἦν, τὸ νὰ ψάλλωσι τὸ μεμελισμένον τροπάριον, καθὼς ζητοῦσιν αἱ θέσεις τῶν χαρακτήρων μετὰ τῶν ὑποστάσεων, δι' ὧν γράφεται ὄχι μόνον τὸ ποσοῦν τῆς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιὸν, χωρὶς νὰ παρατρέχηται καὶ τὸ κείμενον τῶν λέξεων. Πρὸς δὲ σαφήνειαν κείσθω ἐπὶ παραδείγματος αὕτη ἡ περικοπή.

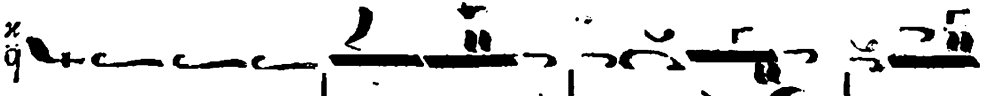
Τας ε σπε ρι νας η η η μων Ε ευ χα α

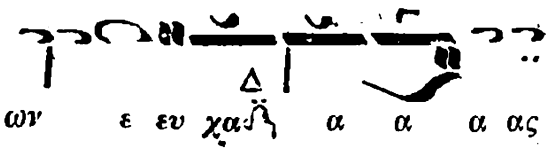
λε ασ η

71. Ἐψάλλετο λοιπὸν αὕτη ἡ περικοπὴ Παραλλαγή μὲν τοῦτον τὸν τρόπον: αῤῥαες διὰ τὴν μαρτυρίαν, λεαγιε ααες λεχεαες αεαες διὰ τὴν Χαμηλὴν, ἐπειδὴ ἡ Ἀπόστροφος ὑπειάσσειτο. Ἐπειτα ἀφῆνοντες τὰ Ἴσα, ἔψαλλον λεαες ζαζα αγια αῤῥαες λεαες διὰ τὴν Πεταστὴν καὶ Ὑψηλὴν ζαζα διὰ τὰ Κεντήματα, λεχεαες αεαες διὰ τὸ Ἐλαφρὸν, ἐπειδὴ ἡ Ἀπόστροφος ὑπειάσσειτο. λεαες ζαζα διὰ τὸ Κέντημα, ἐπειδὴ τὸ Ὀλίγον ὑπειάσσειτο. λεχεαες αεαες λεαγιε διὰ τοὺς Ἀποστρόφους, ααες λεχεαες διὰ τὸ Ἐλαφρὸν, ζαζα διὰ τὰ Κεντήματα, αγια αῤῥαες διὰ τὰ Ὀλίγα λεαες ζαζα διὰ τὸ Κέντημα, λεχεαες διὰ τὴν Ἀπόστροφον, καὶ αεαες διὰ τὸν Σύνδεσμον, ἤγουν τὰς δύο ἀποστρόφους.

72. Μετροφωνία δὲ ἔψάλλετο μὲ τέτοιον τρόπον, οἷον ἰδοὺ κατὰ τὴν ἡμετέραν Μέθοδον οὕτω γράφομεν.

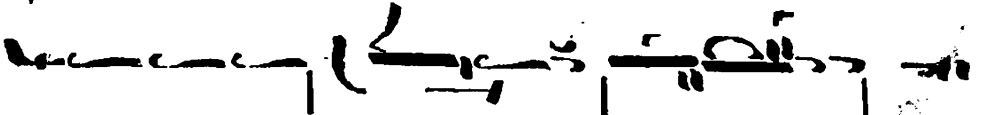

Τας ε σπε ρι να α ασ η η η η μω

ων ε ευ χα α α α ασ η

73. Κατὰ δὲ μέλος ἔψάλλετο μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Τας ε σπε ρι να α α α α α ασ η

η η η ῆη η 2η η η η η η
 μω ω ω 2ω ω ων ε ε ε ε ε ε
 ευ χα Δ α α α α α α α α α α
 ε ε ε α α α α α α α α α α
 α α α α α α α α α α

74. Ὁ Πρωτοψάλτης Παναγιώτης ἔφερε μὲν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἀθωνι μουσικῶν διδασκάλων, ὅμως φαίνεται ὅτι παραδιδούς εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ μέλη, ἀλλοῦ μὲν συνέτεμνε τινὰς μελωδίας τῶν Θέσεων, ἀλλοῦ δὲ καὶ μετέβαλλεν αὐτὰς, ἀφορῶν εἰς τὸ ἡδονικὸν ἐν ταύτῳ καὶ καλλωπιστικὸν, καθὼς λέγουσι. Καὶ ἐντεῦθεν ἴσως ἐπήγασεν ἡ ὀπωσοῦν διάφορος ἀπαγγελία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μελῶν κατὰ τινὰς Θέσεις, ἢ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν μουσικῶν διδασκάλων πρὸς τὴν τῶν Ἀθωνιτῶν.

75. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Πρωτοψάλτης ἔλεγε φανερῶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὰ ποιήματά των ἐκείνη ἢ διὰ τὸ πολυχρόνιον δυσκολία τῆς διδάξεως καὶ μεταδόσεως τῆς Ψαλμωδίας. (καθ' ὃ ἴσως ἐγένετο μιμητὴς τοῦ διδασκάλου του Παναγιώτου, ἂν ἴσως συνειθίζωσι τὰ ἤθη τῶν διδασκάλων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς.) καὶ νὰ συστηθῇ σύστημα χαρακτηρῶν ἀπλούστερον, με-

θοδικώτερον, καὶ στοιχειῶδες, δι' οὗ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γράφηται κάθε εἶδος μελωδίας, καὶ νὰ μεταδίδωται ἀπαρασαλεύτως. Ὄθεν ἐν ἔτει α' ψνς', ὅταν ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Κυρίλλου, τὰ τῆς Πατριαρχείας τότε δι' ἰθύνοντος πηδάλια, προετράπη μετ' ἐπιμονῆς ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν πασαπνοαρίων, πολυελέων, δοξολογιῶν, καὶ κοινωνικῶν, κ τ λ, μετεχειρίσθη τρόπον τοῦ γράφειν, ὅς τις εἶναι διάφορος τοῦ παλαιοῦ, καὶ κλίνει εἰς τὸ ἐξηγηματικὸν, καὶ ἐστάθη αὐτὸς ἡ ρίζα τοῦ ἐξηγηματικοῦ τρόπου, ὃν μετεχειρίσθη ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Πέτρος.

76. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Ἰωάννου Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης τὰ αὐτὰ ἀρυσάμενος ἀπὸ τοῦ διδασκάλου Παναγιώτου, τὸν ἐξηγηματικὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελε νὰ μιμῆται, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν πολυελέον του καὶ εἰς τὴν δοξολογίαν του· διὰ τοῦτο εὐρίσκονται εἰς τὰ μέλη τούτου Θέσεις καινότροποι καὶ τοιαῦται, οἷας δὲν μετεχειρίσθησαν οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ ψαλμοφδοὶ, οὔτε οἱ μετ' αὐτῶν· διὰ τὰς ὁποίας καὶ τολμῶσι τινὲς δι' ἀμάθειαν νὰ τὸν κατηγοροῦσι. Διότι ἐπειδὴ οὗτος ἐπέχειρσε νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη καὶ ἐξωτερικὰ, δηλαδὴ μέλη τὰ ὁποῖα ἐσυνειθίζοντο εἰς τὸν καιρὸν του παρὰ τοῖς ὀργανικοῖς μουσικοῖς, ἃ τινὰ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ γράφονται μὲ τὰς παλαιὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς Θέσεις, ἠναγκάσθη νὰ νεωτερίξῃ. Φίλος δὲ ὢν ὁ Δανιὴλ Ζαχαρίας τῷ Χανεντέ (α), ἐμάνθανε παρ' αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς· ὡσαύτως καὶ ὁ Ζαχαρίας ἐδιδάσκετο παρὰ τοῦ Δανιὴλ ἀμοιβαίως ἐκκλησιαστικὰ μέλη. Λοιπὸν ἐμέλιζε, λέγουσι τινὲς, ὁ Ζαχαρίας εἰρμούς, ἔγραφε δὲ τὸ μέλος αὐτῶν μὲ τὰς μουσικοὺς χαρακτῆρας ὁ Δανιὴλ· ὅμως ἐπειδὴ

α) Περὶ τούτου εἶπομεν πρότερον. Ἡ δὲ λέξις Χανεντές εἶναι τουρκικὴ, καὶ σημαίνει μελωδόν.

δὲν τοὺς παρέδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του, τὸ μέλος αὐτῶν ἀγνοεῖται, μὲ ὅλον ὅτι πολλοὶ ψάλλται τοὺς ἔχουσιν· αὐτοὶ δὲ οἱ ψάλλται τῶρα ἐρωτώμενοι, λέγουσιν, ὅτι δὲν ἐγράφησαν οἱ εἰρμοὶ τοῦ Ζαχαρίου παρὰ τοῦ Δανιήλ, διὰ τοῦτο καὶ δὲν τοὺς παρέδωκε. Προτέρημα δὲ τοῦ Δανιήλ εἶναι τὸ ἐμβριθὲς καὶ πλούσιον τῆς εὐρέσεως· διότι ὅταν ἐμβαινεν εἰς φθορὰν, ἐπέμενε κατακόρως εἰς τὸ μέλος τῆς, ἐκεῖθεν ταχέως μὴ μεταβαίνων. Τοῦτο δὲ εἶναι μάλιστα τὸ ἀξιέπαινον τοῦ μελοποιῦ.

77. Ὅταν ἦτον Πρωτοψάλτης ὁ Δανιήλ, ἦτον Λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος Πέτρος. Οὗτος γράφων ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἐξηγῶν τὰ παλαιὰ μουσικὰ, μαθήματα, καὶ ἐπιμελούμενος εἰς τὸ νὰ γράφῃ κάθε μελωδίαν ἣτις ἤρχετο εἰς τὴν φαντασίαν του ἢ ἔξωθεν ἢ ἔσωθεν, (διότι διέκρινε λέγουσι μελωδίαν, ~~γινόμενῃ~~ ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, προσβάλλοντος εἰς τὰς ὑέλους τῶν θυρίδων.) καὶ μελίζων κατὰ τὰ μακάμα καὶ τοὺς ῥυθμοὺς τῶν Ὀθωμανῶν στίχους, ὅσοι τοῦ ἐδίδοντο, (διότι ἐπεκράτει κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοὺς εὐγενεῖς καὶ λογίους τοῦ ἡμετέρου γένους πνεῦμα στιχομανίας.) σχεδὸν ἔφθασεν εἰς τὸ νὰ φέρῃ τοὺς μουσικοὺς χαρακτήρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα. Καὶ μόνος ἀπὸ τοὺς καθ' ἡμᾶς μουσικοὺς ἴσως ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἔξεως τῆς πρακτικῆς μουσικῆς. Διότι τὸ ἱστορούμενον περὶ τῶν Ἑλλήνων Μουσικῶν, ὅτε τοῖς Ὀθωμανοῖς ἐάλω Κωνσταντινούπολις, ὅτι μέλη παιζόμενα μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἐκεῖνοι εὐθὺς ἅμα τῷ παίζεσθαι ἐδύναντο νὰ τὰ γράψωσι, καὶ ἀπὸ πρώτην ἀκοήν νὰ τὰ προφέρωσιν ἀπαρράλλaktως, καὶ τὸ ὅποιον ἀπιστεῖται ἀπὸ πολλοὺς, τοῦτο βεβαίως ὁ Πέτρος ἀπέκτησε, καθὼς μᾶς πληροφοροῦσιν οἱ αὐτόπται, τὸ ἀξιόπιστον ἔχοντες, διότι εἰσὶν οἱ πρῶτιστοι τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἐπαιζον λοιπὸν οἱ Ὀθωμανοὶ νέας μελωδίας καὶ ἀνηκούστους, ἐφευρημένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους,

ὁ δὲ καὶ ἔγραφεν αὐτάς, καὶ τὰς ἔψαλλε, καὶ μὲ τὸ ταμποῦρι τὰς ἔπαιζε. Τοῦτο γνωσθὲν τῷ τότε κρατοῦντι, προεξένησεν αὐτῷ τὴν παρ' ἐκείνου εὐνοϊαν, καὶ τὴν εἰς τὰ παλάτια εἴσοδον ἐλευθέραν.

78. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Δανιὴλ Ἰάκωβος ὁ Πρωτοψάλτης, ἀκριβῶς φυλάττων τὰ παραδεδομένα, τοῖς ἔχουσιν ἐμμόνως βαίνων τῶν διδασκάλων του, δὲν ἔχαιρε τόσον εἰς νεωτερισμούς. Ὁθεν ἔλθων εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἀγάπιος Παλιέρμος Χῖος, ἀρκετὰ πεπαιδευμένος τὴν Εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν, καὶ παρρησιασθεὶς εἰς τὸν Πατριάρχην Κύριον Γρηγόριον, ἀνέφερεν εἰς τὴν Παναγιότητά του καὶ εἰς ὅλην τὴν ἱερὰν Σύνοδον, ἅφ' οὗ ἀπέδειξε πολλὰ ἐλαττώματα τῆς γραφῆς, τὴν ὁποίαν τότε μετεχειρίζοντο οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ, ὅτι συμφέρεи νὰ διδαχθῶσιν οἱ ψάλται τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν σύστημα μουσικῆς, συντεθειμένον ἀπὸ αὐτὸν (α), πεπροικισμένον μὲν ἀπὸ τὰ προτερήματα τοῦ συστήματος τῶν Ἑυρωπαϊῶν, ἀμέτοχον δὲ τῶν ἐλλειμμάτων αὐτοῦ. Καὶ οὕτω νὰ φροντίσωσι καὶ αὐτοὶ, ἢ νὰ διορθώσωσι τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα, δόντες τοὺς πρέποντας λόγους, ἢ νὰ ἐφεύρωσιν ἄλλο νεώτερον, ἢ νὰ κρατήσωσι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαπίου προσφερόμενον, καὶ κατ' αὐτὸ νὰ μεταγράψωσιν ὅλα

α) Οὗτος περιῆλθε τὴν Ἑυρώπην ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ διδαχθῇ τὴν Μουσικὴν τῶν Ἑυρωπαϊῶν ἐντελῶς· ἔπειτα γὰρ ἔλθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του κατὰ τοῦτο. Ὁθεν ἅφ' οὗ ἐνεδυναμώθη ἀρκετὰ εἰς τὴν εἰρημένην Μουσικὴν, ἦλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος· μὴ τελοσφορήσας δὲ ἐκεῖ, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἐφεσον· ἀποτυχῶν δὲ καὶ ἐκεῖ, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινέπολιν ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας Γρηγορίου Πελοποννησίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης· καὶ ἐδίδασκε τὰ μουσικὰ μὲ τὰς Νότας τῶν Ἑυρωπαϊῶν· ἀποτυχῶν δὲ, μετέβαλε τὸ σύστημα, καὶ ὅταν ἦλθε τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετεχειρίετο τὸ Ἀλφάβητον. Ἀπέθανε δὲ εἰς Βουκουρέστι κατὰ τὸ μωιέ ἔτος.

τὰ ὁποῖα ἤξεύρουσιν Ἐκκλησιαστικά μέλη. Μὲ τοιούτους λόγους κατέπεισε τὴν Παναγιότητά του, τὸν δὲ Ἰακώβον δὲν ἐδυνήθη νὰ διασειῇ παντελῶς. Ὅθεν ἐδόθη μὲν προσταγὴ νὰ διδάσκη ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ὁ Ἀγάπιος, καὶ νὰ διδάσκωνται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οἱ Δομέστικοι (α). Διὰ τὸ ἀκατάπειστον ὅμως τοῦ Πρωτοψάλτου Ἰακώβου, καὶ διὰ τὰς εἰρωνείας του πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὸν τρόπον τῆς διδάξεως τοῦ Ἀγαπίου, δὲν ἔγινε καρπός. Ὁ ζηλωτὴς

α) Ὁ μὲν δεξιὸς πρῶτος ψάλτης ἔχει τὸ ὄμφικιον, νὰ ὀνομάζῃται Πρωτοψάλτης ὁ δὲ ἀριστερόθεν πρῶτος ψάλτης ἔχει τὸ ὄμφικιον νὰ ὀνομάζῃται Λαμπαδάριος οἱ δὲ δευτεροὶ ψάλται τῷ δεξιῷ καὶ ἀριστερῷ χορῷ, ἐπονομάζονται Δομέστικοι.

Οἱ κατὰ καιρὸς Πατριάρχαι μεγάλως ἐφρόντιζον περὶ τῆς συντηρήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Γίνεται δὲ τοῦτο δῆλον καὶ ἐντεῦθεν, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, καὶ μάλιστα ἐκ τινος ἐγγράφου, γενομένου μὲν ἐπὶ Νεοφύτου Πατριάρχου σωζομένου δὲ ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι οὐ ἰδοῦν τὸ προσόμιον.

Εἶγε περὶ τῶν πόρρω που, καὶ ἀπανταχοῦ κειμένων ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ὀφειλὴ ἡμῖν ἐπίκειται οὐ μικρὰ, γενναίας φροντίδος ὑπὲρ τῆς κοσμιότητος καὶ ἀγαθῆς καταστάσεως, καὶ ἐπὶ τὰ κρεῖττω ῥοπῆς τε καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς κοινῆς μητρὸς τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν, καὶ τῆς εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος, καὶ ἑναρμονίου αὐτῆς εὐταξίας ὑπὲρ γὰρ ταύτης καὶ γενναιότατα δέον καταβάλλειν τὰ ἀγωνίσματα, καὶ προνοεῖν ἐπιστημόνως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἀγρόπνως τῆς συντηρήσεως καὶ διαμονῆς τῆς κοσμιότητος καὶ λαμπρότητος αὐτῆς. Κατὰ γοῦν τὴν ἐπιχειμένην ἡμῖν ὀφειλὴν ταύτην, ἐρεῦνης ἀκριβοῦς γενομένης γνώμη κοινῇ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνδημούσης ἱεράς ἀδελφότητος, καὶ Ἁγίας Συνόδου, καὶ τῶν τιμιωτάτων Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ Μουσικολογιωτάτων Ψαλτῶν, τοῦ τε Πρωτοψάλτου Κυρ Ἰακώβου, καὶ τοῦ Λαμπαδαρίου Κυρ Πέτρου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν διδασχομένων μαθητῶν, κατείδομεν τὸ ἔργον αὐτῶν παρημελημένον, ὅτε

λοιπὸν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Ἰάκωβος, ἐμέλισε Δοξαστικάριον, ἐπιχειρήσας νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς παλαιότερας Θέσεις τοῦ Στιχηραρίου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ οὔτε τῶν νεωτέρων τὰς τετριμμένας. Ὅπου ἤθελεν, ἵνα αἱ μὲν παλαιαὶ Θέσεις προφέρωνται κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν παλαιῶν διδασκάλων, χωρὶς νὰ μεταβάλλωνται συντεμνόμεναι, ἢ ἄλλως καλλωπιζόμεναι· καὶ ὅταν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ καινοτρόπως κἀμμίαν ἀπὸ αὐτὰς, ἔγραφεν αὐτὴν ἐξηγηματικῶς. Μὲ ὄλον τοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέτεμε μετὰ καλλωπισμοῦ, καθὼς ἐπέγραψε, τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τὰ Ἐωθινὰ, καὶ τὸν Πολυέλεον τοῦ Δανιήλ.

79. Ὁ δὲ τὸν Ἰάκωβον διαδεξάμενος Πέτρος Πρωτοψάλτης ὁ Βυζάντιος, εἰς τὸ εὐτακτον μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὐρύθυμον τῆς ψαλμωδίας, πολλάκις ἐμέμφετο τὸν Ἰάκωβον, παραβαίνοντα τὸν ἔνθυμον τῶν Προσομοίων, διὰ νὰ ψάλλῃ τάχα κατὰ νόημα. Ἐγνώρισεν ὁ Πέτρος οὗτος τὴν δύναμιν τῆς χειρονομίας, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζοντο οἱ ψάλλται καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ψάλλοντες, καὶ ἔλεγεν ἂν ἤξευρα, ὅτι εὐρίσκεται τις εἰδήμων τῆς Χειρονομίας καὶ εἰς

δὴ τῶν ὑπ' αὐτῶν μαθητευομένων μὴ εἰς τὰ πρόσω χωροῦντων, μηδ' ἐξικανούντων ἐκλίποντός τινος, χοροστατήσαι καὶ ψάλλειν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, προφανοῦς γενομένης τῆς αἰτίας, διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν αὐτοῖς τοῖς πρωτίστοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελουργίας τὰ ἅπερ ἀπολαμβάνουσι καὶ καρποῦνται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσοδήματα, καὶ μισθοὺς αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου κινδυνεύειν ἐξίτηλον γενέσθαι τὴν Μουσικὴν τῆς Ἐκκλησίας τέχνην, ἣν οὔτοι μόνον δύνανται τό γε νῦν ἐπιστημόνως διδάξαι, καὶ ἰοφελῆσαι πολλούς. Ἐνθεν τοι ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ ἁρμονίαν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν καταβαλλόντες, δεῖν ἐγνωρίεν θεραπεῦσαι τὰς ἀνάγκας, καὶ ἀναπληρῶσαι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, καὶ οἰκονομησαι τρόποις τοιδικῶδε . . .

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ α. ψ. γ. α', Σεπτεμβρίου β'. Ἐπινμήσ. Γ.

τὴν Ἀμερικὴν, μὲ ὅλην μου τὴν πενίαν ἐπήγενα, καὶ ἐμαθήτευσά εἰς αὐτὸν δι' αὐτὴν. Οὗτος ὁ Πέτρος μετὰ τὸν διδάσκαλόν του Πέτρον τὸν Λακεδαιμόνα μόνος ἐδύνατο νὰ ἐξηγῇ καὶ νὰ γράφῃ κατ' ἐκείνον ὁπωσοῦν. Ὅθεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγούμενα ἠμφιβάλ-
λοντο, πότερον, ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγήθησαν, ἢ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου του. Διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ μαθηταὶ τὰ μὲν παλαιὰ μαθήματα ἐδιδάσκοντο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου καὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου· τὰ δὲ νέα, ὑπὸ τοῦ Πέτρου μόνον. Οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ παλαιὰ μαθήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ νὰ τὰ ἐκδώσῃ, ἔαν εὑρισκεν ἀνταμείπτας τῶν κόπων του. Μὲ ὅλον τοῦτο μετὰ τὸν θάνατόν του αἱ ἐξηγήσεις του δὲν ἔμειναν εἰς κενόν· ἀλλ' ἔλαβον τὴν φροντίδα οἱ ἔφοροι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, καὶ ἠγόρασαν ὅλα του τὰ βιβλία, τὰς ἐξηγήσεις, καὶ τὰ σημειώματα, διὰ νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν αὐτῆς τῆς σχολῆς.

80. Τοῦτον δὲ φυγόντι ἢ ἐξωσθέντι διεδέξατο Μανουὴλ ὁ νῦν Πρωτοψάλτης· τοῦ ὁποίου εἰς τὸν καιρὸν ἀποπληροῦται καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν· τουτέστιν ἢ καταμέτρησις τοῦ ἐν τῇ μελωδίᾳ δαπανωμένου χρόνου, ὁ προσδιορισμὸς τῶν κλιμάκων, καὶ τῶν χαρακτήρων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ὁποίων ἢ χρῆσις δὲν εἰσῆχθη ἀκόμη ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν· εἰσάγεται δὲ παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων. Εἰδὲ σφύζουσι τὰ παλαιὰ μέλη τακτικὴν χρονικὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἀρμόζουσιν εἰς τὰ Μέτρα εὐκολώτερον παρὰ τὰ νέα, τοῦτο εἶναι ἐξ αἰτίας τῆς χειρονομίας, ἢ τοῦ θυθμοῦ, ὃν οὐκ ἠγνόουν οἱ πατέρες ἐκείνων τῶν μελῶν. Ἐμέλισε δὲ ὁ Μανουὴλ τὸ Μακάριος ἀνὴρ, τὰ Ἀντίφωνα, καὶ μίαν σύντομον δοξολογίαν εἰς ἦχον Βαρύν· ἔδωκε δὲ τὸ κοινὸν χρέος αἰωθ', Ἰουνίου κἀ.

81. Νῦν οὖν ἡ Μουσικὴ προσφέρεται τοῖς φιλομούσοις, καθὼς ἤρξατο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασ-

κηνοῦ μαζῇ μὲ τὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἕως τοῦ νῦν. Καὶ φυλάττει μὲν τὰ πρῶτα καὶ παλαιὰ μέλη, ἄπτεται δὲ καὶ τῶν νεωτέρων· καὶ μεταχειρίζεται μὲν χαρακτῆρας τοὺς παλαιούς, ὅσοι εἶναι εὐχρηστοί, προσαπέκτησε δὲ νεωστὶ καὶ τινὰς, ὅσοι ἦσαν ἀναγκαῖοι. Τὶ λοιπὸν εἶναι; παλαιὰ ἢ νέα; Οὔτε παλαιὰ, οὔτε νέα· ἀλλ' ἡ αὐτὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς τετελειοποιημένη.

ΠΩΣ ΠΡΟΣΙΤΕΟΝ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚῃ

82.

Οτι καλὸν, φίλον ἐστί· τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστίν, εἶπεν ὁ Θεόγνης. Ὅθεν διὰ τὸ εἶναι καὶ ὁ ψάλλον φίλος εἰς τοὺς ἀκροατὰς, καὶ ὄχι ἀπεχθής, πρέπει νὰ εἶναι καλός· τὸ δὲ καλὸν τοῦ ψάλτου συνίσταται

Α, εἰς τὴν εὐφωνίαν. Ἄλλως γὰρ ἔσται τὸ πραττόμενον

„ Ἴσον καὶ σπείρειν πόντον ἄλως πολιῆς. “

Εὐφωνία δὲ εἶναι ὄχι μόνον ἡ γλυκύτης τῆς φωνῆς, (τὸ ὁποῖον εἶναι προτέρημα εἰς ὅλους μὲν ἐπιθυμητὸν, εἰς πολλὰ ὀλίγους ὅμως ἀπὸ τὴν φύσιν δεδομένον.) ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ δύναται τινὰς νὰ ἐκφωνῇ τοὺς φθόγγους, κατὰ τοὺς διωρισμένους τόνους.

Β, Τούτου δοθέντος, εἰς τὸ νὰ εἶναι ὁ ψάλτης διαθέσεως μιμητικῆς ἐκ φύσεως ἢ ἐκ μαθήσεως· διότι ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ ἔθιμα ἰδιαιτέρα τόσον εἰς τὴν προφορὰν τῶν μελῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν προφορὰν τῶν λόγων, ἀνάγκάζεται πολλαχοῦ ὁ ψάλτης, κατὰ τὰς συνειθιζομένας εἰς τὸν τόπον μελωδίας, ἢ μάλλον κατὰ τὰ ἦθη τῶν ἐντοπίων, νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς ὄχι μόνον τὰς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῶν στί-

χων· εἰς τὰ ὁποῖα εἰμὲν δύναται νὰ μιμῆται, ἐπι-
τυχαίνει· εἰδὲ μὴ, μένει ἄπρακτος.

Γ', Τούτων ὑπαρχόντων, εἰς τὸ νὰ εἶναι πεπαι-
δευμένος ἀρκετὰ καὶ τὴν ἰδίαν του διάλεκτον, (ἐ-
πειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ὅλοι οἱ Μουσικοὶ
καὶ φιλόσοφοι.) διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν ἐννοιαν τοῦ ψαλ-
λομένου. Διότι εἶναι πρέπον, νὰ ψάλλῃ ὁ ψάλτης γη-
θοσύνως μὲν τὰ τερπνά, ἐλεινῶς δὲ τὰ θλιβερά·
καὶ νὰ ἀναβαίνει μὲν εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐννοεῖται
ὑψος· νὰ καταβαίνει δὲ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐννοεῖ-
ται βάθος· καὶ ὅλως κατὰ τὰ νοήματα νὰ μεταχει-
ρίζηται καὶ τὰς μελωδίας.

83. Λοιπὸν ὁ οὕτως ἔχων, θέλων νὰ διδαχθῇ τὰ
Μουσικὰ, πρέπει νὰ μὴν εἶναι οὔτε ἀνήλικος, οὔτε
παρήλιξ· ἤγουν νὰ μὴν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὴν
ἡλικίαν τῶν δεκατριῶν χρόνων, οὔτε πάλιν γέρων.
Νὰ ἐμμεῖνῃ δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φωνητικῆς
καὶ ὀργανικῆς μουσικῆς ἕνα χρόνον, ἢ καὶ δύο, ἢ
τὸ πολὺ τρεῖς· διὰ νὰ μὴν ἐμποδίξῃ τὸν ἑαυτὸν του
διὰ τὴν μουσικὴν ἀπὸ ἄλλας ὠφελιμωτέρας μαθή-
σεις. Εἰς τοῦτο ἄς ἀκούσῃ καὶ τὸν Πλάτωνα, λέ-
γοντα· „ Λύρας δὲ ἄψασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέ-
„ κα γεγονόσιν, ἄρχεσθαι μέτριος χρόνος· ἐμμεῖναι
„ δὲ ἕτερα τρία· καὶ μήτε πλείω τούτων μήτε ἐλάττω.“

84. Διδασκόμενος δὲ τὰ μουσικὰ πρέπει νὰ προ-
σέχῃ τὰ ἐξῆς τέσσαρα·

Α', Νὰ δίδῃ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸν διδάσκον-
τα, καὶ νὰ μανθάνῃ τὸ διδασκόμενον μέλος οὕτως,
ὥστε νὰ μὴ γίνηται καμμία αἰσθητὴ διαφορὰ εἰς
τὴν προφορὰν τοῦ μέλους ὅπερ ἐδιδάχθη. Διότι, ἂν
καὶ ἄλλοῦ, εἰς τὸ ψάλλειν ὅμως ἢ φιλαυτία δουλό-
νει τοὺς περισσοτέρους, καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ κρί-
νωσιν ὀρθῶς. Ὅθεν πρέπει τινὰς νὰ καθίξῃ δικασ-
τὰς εἰδήμονας τοῦ ψαλλομένου, διὰ νὰ κρίνωσιν
αὐτοὶ, ἂν ἔχῃ ὀρθῶς.

„ Οὐχ ἅμιν τὰ καλὰ πρῶτοις καλὰ φαίνεται ἡμεῖς. „

Β, Νὰ μὴ θέλῃ νὰ ποιῇ νεωτερισμοὺς εἰς τὰ ξέ-
να μέλη κατὰ τὴν προφορὰν, ἢ κατὰ τὴν γραφὴν,
ἢ κατὰ τὴν ἔκθεσιν, καλλωπίζων ἢ συντέμνων αὐ-
τά. Διότι πολλοὶ ὅσον ἀμαθέστεροι εἶναι κατὰ τὰ
Μουσικὰ, τόσῳ περισσύτερον αὐθαδειάζουσι νὰ δι-
ορθώσωσι τὰ ξένα. Διότι ἀφ' οὗ εἶναι ἄδεια εἰς τὸν
καθένα νὰ μελίξῃ ὅ,τι θέλει, ποῦ εἶναι πλέον εὐ-
λογον, νὰ μεταποιῇ καὶ νὰ μεταμορφώῃ τὰ ξένα;

Γ, Νὰ ἐπιχειρῇ νὰ μελοποιῇ καὶ ἴδια κατὰ μί-
μησιν πολλαχοῦ τῶν διδασκάλων τὰ ὁποῖα νὰ φέ-
ρῃ εἰς ἀπροσωπολήπτους κριτὰς, καὶ νὰ διορθώῃ
μετ' ἐπιεικείας, ὅ,τι κατακριθῇ, χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ
μὲ πείσμα εἰς τὰ ἀγνοούμενα σφάλματα· τὰ ὁποῖα
ἢ ἀλαζονία καλύπτει πολλάκις ὑπὸ τὸν χιτῶνα τῆς
ὀρθότητος· καὶ νὰ στοχάζεται καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν
του τὸ λόγιον τοῦ σοφοῦ,

„Οὐδὲ τῷ γὰρ ἀνθρώπων παραγίνεται, ὅσ' ἐθέλῃσι“.

Δ. Νὰ μὴν ἀηδιάξῃ ἀπὸ πρώτην προσβολὴν εἰς
τὰ ξένα μελίσματα, μήτε νὰ τὰ καταδικάζῃ, χω-
ρὶς νὰ τὰ περιεργασθῇ μὲ πολυκαιρίαν, καὶ μὲ μεγά-
λην προσοχήν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ τὰ ἐκμάθῃ καλῶς, καὶ
γένῃ ἐγκρατὴς αὐτῶν ἐντελέστατα, τότε νὰ ἀποφα-
σίξῃ νὰ ἐπάγῃ τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὰ ἐπίκρισιν.
Διότι ἐπειδὴ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἶναι ἓνας ἐθι-
σμός, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλούταρχος, ἢ ποιότης ἐνὸς
νέου καὶ ἀσυνήθους μελίσματος, εἶναι δυνατὸν νὰ
γνωρισθῇ μετὰ τὸ συνείθισμα. Καὶ πολλάκις τὰ
μέλη, τὰ ὁποῖα τῷ πρῶτῳ ἀηδιάζουσι τὸν ἀκροατὴν,
τῷ ἐσπέρας ἠδύνουσι τὸν αὐτόν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ.

		Ἀναγίνωσκε
§. 7, στίχ. 1	Ἄδει δέ τις ἢ ψάλλει ἀτέχνως, ἐν τέχνως, καὶ ἐπιστημονικῶς. ὑπόσημ. α)	§. 185, στίχ. 2, δαίνεται.
13, στίχ. 7,	συνειθισμένη.	186, στίχ. 8, περισσεύη.
13, ὑπόσημ. α)	στίχ. 2, ἐστιν, ἢ χρωματικόν, ἢ ἐναρμόνιον.	190, ὑπόσημ. α) στίχ. 7, μεγαλοπρεπέστατοι. -- στίχ. 8, οἱ δ' ἐν ἐπιμορίῳ, -- στίχ. 10, μετειληφότες
27, στίχ. 5,	ὁ ἐδέτερος	204, στίχ. 9, Προκελευσματικόν οἱ.
90, στίχ. 3,	τῷ δὲ δευτέρῳ, ὁ πέμπτος,	219, στίχ. 2. οἱ ἀρχαῖοι ἐκείνο ὄπερ.
113, στίχ. 8,	δαίνει.	224, ὑπόσημ. α) στίχ. 8, Παρυπάτη.
122, στίχ. 4,	φανερώνουσιν.	228, στίχ. 3, ἀνωτέρω (§.226.)
127, στίχ. 8,	νὰ γένη.	264, στίχ. 1, γίνεται.
146, στίχ. 3,	ἀφῆν.	282, ὑπόσημ. α) στίχ. 1 Πεττεῖαν.
162, στίχ. 4,	Ταυτίζεται.	307, στίχ. 5, πρὸ τῆ.
163, στίχ. 6,	ταυτίζεται.	307, ὑπόσημ. α) στίχ. 2, στοιχειοῦται.
164, στίχ. 4,	Ταυτίζεται.	336, στίχ. 10, συνιστᾶται.
169, στίχ. 9,	καὶ ὁ 7, καὶ ὁ 6	406, στίχ. 1, τὰ εἰρημένα μέλη.
178, στίχ. 13,	ὥστε δύο 2 2.	418, στίχ. 25, νὰ μετῆ.
179, στίχ. 13,	Σεμαῖ, ὁ 2 ὁ 1.	
182, στίχ. 6,	μεσσαίας.	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΒΕΝΕΤΙΑΣ.

Σώματα

‘Ο Παιερώτατος πρώην Δαλματίας Κύριος Βενέδικτος 2
ΒΙΕΝΝΗΣ.

‘Ο Πανοσιολογιώτατος Κύριος Γρηγόριος Καλαγάνης Έφη- 2
μέριος τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐντοπίων

‘Ο Μεσικολογιώτατος Κύριος Ἄνθιμος Νικολαΐδης ἱερο- 2
διάκονος

‘Ο Πανοσιολογιώτατος Νεόφυτος Ἱεροδιάκονος Καλαγάνης 2

‘Ο τιμιώτατος Ἀναστάσιος Δ. Δεδάμης ἐξ Ἰωαννίνων 2

‘Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ποστολάκας 1

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.

‘Ο σοφολογιώτατος ἱερομόναχος καὶ κήρυξ τῆ Ἐθαγγέλιε 1
Χαραλάμπης Ποβερέτος Τιπάλδος

Νικόλαος ἱερομόναχος Πυλαρινὸς καὶ Μουσικὸς 1

Διονύσιος ἱερομόναχος Δελλαπόρτας Μέγας Σκενοφύλαξ 1
καὶ Μουσικὸς

Δημήτριος ἱερομόναχος Πασχάλης καὶ Μουσικὸς 1

Ἀγαθάγγελος ἱερομόναχος Δουβέροδος Διβιματός 1

Γεράσιμος ἱερομόναχος Τιπάλδος Ὀκτοράτος 1

Παπᾶ Βενέδικτος Δεσίλας Παργινός 1

Σπυρίδων ἱερομόναχος Ξυδιᾶς 1

Γρηγόριος ἱερομόναχος Μελιδόνης καὶ Μουσικὸς 1

Χρῦσανθος Ἱεροδιάκονος Μανιάτης καὶ Μουσικὸς 1

Νικόλαος Τιπάλδος Ξυδιᾶς 1

Δημήτριος Μπέλλος ἐξ Ἀγίας Μαύρας καὶ Μουσικὸς. 1

Γεράσιμος Παρτίδος 1

‘Ο Μουσικολογιώτατος Κύριος Ἰάκωβος Βριώνης 2

Ἀναγνώστης Ἰωάννης Σκαλτζούνης 1

Ἀρτῶνιος Πυλαρινὸς Τουμάσης 1

Ἐυστάθιος Μπλέσας 1

Γεράσιμος Πυλαρινὸς Ἀλιφουνσάτος 1

Βαγγέλης Ποταμιάνος 1

Μάρκος Χωραφᾶς 1

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

‘Ο Παιερώτατος ἅγιος Λιθόραγιον Κύριος Χρῦσανθος 3

‘Ο Πανοσιολογιώτατος Μέγας Ἀρχιδιάκονος Γαβριήλ 4

‘Ο Δευτερεύων Ἰάκωβος Παλαιολόγος ἐκ Μεθύμνης 10

‘Ο Ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος Κέπριος Μ. 1

‘Ο Σύγγελος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Εὐθύμιος 1

‘Ο Τριτεύων τῆ Παναγιωτάτου Κύριλλος ἐκ Μπεργιάκωφέν 1

‘Ο τῆ Παναγιωτάτε διάκονος Ἰωαννίκιος Μ. Πρωτοψάλτε 1

‘Ο Μέγας Γραμματεὺς τῆ Παναγιωτάτου Μ. Θεοδώρε . 1

‘Ο Πατριαρχικὸς Ἐφημέριος Πορφύριος	1
‘Ο Προηγούμενος Ἁγιοταφίτης Πορφύριος	1
‘Ο Ἁγιοταφίτης Καμαράσης Γαβριήλ	1
‘Ο Προεστὼς τῆς Παναγίας Καφ. Βασίλειος Μαυρομάτης	1
‘Ο ἱερομόναχος Ψάλτης Μακάριος ἐκ Ταταούλων	1
‘Ο Δ. Α.	2
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῆ ἁγίου Δέρκων Κύριλλος Πελοποννήσιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῆ ἰδίου Γενάδιος Μακεδῶν	1
‘Ο Ἀθ. τῆ ἁγίου Δέρκων Προικοννήσιος	1
‘Ο ἱεροδιάκονος τῆ ἁγίου Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος ἐκ Πάτμης	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῶν Εἰσοδίων Ἀμφιλόχιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Μελέτιος Δόσης	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Μεθόδιος Ἀναστασιάδης Κύπριος	3
‘Ο Ἱεροδιάκονος Ἱερεμίας Θεολογίτης Πάτμιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Καλλίνικος ἐκ Ταταύλων	2
‘Ο Δ. Χ. Χ. Μ.	10
‘Ο Τιμώτατος Γρηγόριος Ἀζδέρογλους	1
Π. Χαρίσης	10
Στέφανος Τυγκίρογλους	1
Ἰωάννης Χαψέλας	50
Β. Βλαχόπουλος ἀπὸ Παλαιαῖς Φῶκες	1
Γ. Βλαχόπουλος ἀπὸ Παλαιαῖς Φῶκες	1
‘Ο Μουσικολογιώτατος Κωστῆς Μ. Βυζάντιος	1
‘Ο Μουσικολογιώτατος Χερμέζιος Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγα- λῆς Ἐκκλησίας	1
Θεόδωρος Π. Παράσχου Φωκέως	10
Σταυράκης Χανεντές	1
‘Ο τιμώτατος Κύριος Παντελῆς Μαυροκορδάτος	2
ΛΙΒΟΡΝΟΥ.	
‘Ο ἐξ Ἀνδρου Εὐγένιος Κάτσης Ἐφημέριος τῆς ἐν Λι- βόρνῳ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας	1
‘Ο ὑψηλότετος Ἡγεμὼν Ἰωάννης Γ. Καρατζᾶς	5
‘Ο εὐγενέστατος Ἀρχὼν Μπάνος Κύριος Γεώργ. Ἀργυρόπελος	3
Δημήτριος Κοκκινάκις	1
Πασχάλης Δημάδης Πελοποννήσιος Ἰψάλτης τῆς ἐν Λι- βόρνῳ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας	2
Παναγιώτης Πάλης	2
ΜΥΝΙΧΙΑΣ ΒΑΥΑΡΩΝ.	
‘Ο τῆ Ἑλληνικῆ σπουδαστηρίου Διευθυντῆς Ἀρχιμαν- δρίτης Μισοῦλ Ἀποστολίδης	2
Πέτρος Χατζὶ Βέρου Ἱατρός	1
Ἰωάννης Φωτιάδης Λέσβιος	1
Σπυρίδων Ἰασονίδης Κύπριος	1
Παντελεήμων Κόβας Σμυρναῖος	1
Κωνσταντῖνος Κοντογόνης Πελοποννήσιος	1
Ἀδαμάντιος καὶ Ἰωάννης Ἀντωνίου ἐκ Θράκης	1

Ἰωάννης Ἀπαλύρας Χῖος	1
Μιχαὴλ Π. Μαυροκορδάτος	1
ΣΕΡΡΩΝ.	
Ὁ τῷ ἁγίῳ Σεβρῶν Ἀρχιδιάκονος Κ. Ἰγνάτιος Κωνσταντινῆς .	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Σταμέλης Π. Ζαρκινός, Πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως Σεβρῶν	1
Δημήτριος Ἀγγέλου διδάσκαλος τῆ ἑλληνικῆ φιλολογι- κῆ γυμνασίου	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Γεώργιος Νακίδης ἐκ Πουλιανῆς .	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀνδρόνικος Εἰκοσιφινίσης καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Χριστόφορος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσ. .	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Πρωτοσύγγελος Σεραφεῖμ Κρής Σι- ναΐτης καὶ Μουσικός	1
Ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος Ἰωάννης Σπόντης ὑποκόνοσολος τῆς Βρετανικῆς δυνάμεως	1
Ὁ ἐξοχοσοφολογιώτατος Κύριος Ἀναστάσιος Πάλης ὑπο- κόνοσολος τῆς Ἀυστριακῆς δυνάμεως	1
Ὁ Ἱερολογιώτατος Θεοδόσιος Προδρομίτης	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Χρῦσανθος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσ. .	1
Ὁ Ἱερολογιώτατος Κωνσάντιος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἰωάσαφ τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἠγούμενος τῆς αὐτῆς Μονῆς Κύ- ριος Διονύσιος καὶ Μουσικός	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Δανιὴλ τῆς αὐτῆς Μονῆς	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Σεραφεῖμ τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Πανοσιώτατος Σάββας τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Κύριος Ἰορδάνης Πέτρου Σίλιαλης καὶ Μουσικός	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Σύμων Συμώτας ἐκ Κλεισέρας τῆς Μακεδονίας καὶ Μουσικός	3
Ὁ Μουσικολογιώτατος Ἰωάννης Ἀντωνίε Βεῤῥοιαῖος	1
Ὁ τιμώτατος Κύριος Δημήτριος Κοτζιάμπασης Δοβίστας	1
Ὁ λογιώτατος Ἰωάννης Παπα Χριστοδούλου ἐκ Τρικάλων	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Παπα Ἀστέριος Θεσσαλονικεὺς	1
Ὁ τῷ ἁγίου Σεβρῶν Ἱεροδιάκονος Νεόφυτος ἐκ Γανοχώρων	1
Ὁ ἐντιμώτατος Δημήτριος Ἀθανασίε ἐκ Τρικάλων καὶ Μουσικός .	1
Ὁ ἑλλογιμώτατος Κωνσταντῖνος Μιλίδης Νεσσαῖος καὶ Μουσικός .	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κυργιαζῆς Νικολάου Μαδεμοχωρίτης	1
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Χ. Δήμου ἐκ Θετταλίας	1
Ὁ Κέρ. Γεώργιος Κωνσταντῖνος Πετροτζῆς Σαπαντζῆς καὶ Μουσ. .	1
Ὁ ἐξοχώτατος Κύριος Ματάκος Κερκυραῖος καὶ Μουσικός	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Μιχαὴλ Κρασιότης	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Ἀποστόλης Γεωργίου Παν- τελεριμωνίτης ἐκ Πλαταιῶνος	1
Ἐμμαουὴλ Φωτιάδης διδάσκαλος Λεσκοβικίων	1
Χ. Μιχαήλος Χ. Χριστάκης Σεβρῶν καὶ Μουσικός	1
Ἀδελφοὶ υἱοὶ Χ. Δούκα Σεβρῶν	2

‘Ο ἔλλογιμώτατος Γεώργιος Μ. Χ. Γρότζις Βλαυός	1
ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ.	
Ο Πανοσιολογιώτατος Κ. Ἰωακείμ Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος	2
‘Ο Πανοσιολογιώτατος Κύριος Ἰγνάτιος Ἀρχιμανδρίτης Θεολογίτης Πάτριος	2
‘Ο Πανοσιολογιώτατος Κύριος Σεραφεῖμ Πομάκης ἀρχι- διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς	5
‘Ο Πανοσιολογ. Κ. Ἀβράμιος Ἀρχιμανδρίτης Ἀγγελάτος	1
‘Ο αὐτὸς διὰ τὸν κύρ Ἀνδρέα Κλωζόνη	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Γρηγόριος Ψυλλάκης	1
‘Η Ἑλληνικὴ σχολή	10
Δημήτριος Ν. Ἀποστολόπουλος	1
Γρηγόριος Τζαννός	1
Ἀλέξιος Μανουήλ Ἡσαΐας	1
Ἰάκωβος Ρώτας	1
Δημήτριος καὶ ἀδελφοὶ Κατράρο	1
Γεώργιος Παγαδόρης	1
Ἐμμανουήλ Κοσσυτελλῆς	1
Γεώργιος Καρτζιώτης	1
Ἀμβρόσιος Στ. Ράλλης	1
Στέφανος Βορδάνης Ἱατρός	1
Προκόπιος Δ. Καρτζιώτης	4
Νικόλαος Μοροζίνης	1
Πέτρος Γεωργούλης	1
Πέτρος Κοβαρῶς	1
Κυριάκης Βορδάκας	1
Κωνσταντῖνος Γιαλέσης	1
Ἰωάννης Σαρεγιάννης	2
Ἀλέξιος Σαρεγιάννης	2
Δημήτριος Γαγγάδης	1
Σπυρίδων Γεωργόπουλος	2
Χριστόδουλος Γραμμιάτος	1
‘Ο Μωσικολογιώτατος Ἰωάννης Κόβας	1
‘Ο Μωσικολογιώτατος Μιχαὴλ Δημητρίου	5
‘Ο λογιώτατος Γεώργιος Ε. Ἰωαννίδης	1
Νικόλαος Μπενάκης	1
Νικόλαος Παπανικολάκης	1
Νικόλαος Ζ. Βλαστός	1
Μ. Α. Ροδοκανάκης	1
Ἀντώνιος Γιαλέσης	1
Γεωργίου Πετροκόκκινος	1
Α. Καρδιάς	1
Ν. Α. Βῆρος	1
‘Ο λογιώτατος Ὑπάτιος Ἀγγελινός	2
Ἰωάννης Ροδοκανάκης	1
Γεώργιος Ἀβρασιώτης	1

Φραγγέλης Καράλης	1
Ἰωάννης Κόντογλου	1
Ἄ. Τ.	1
Παναγιώτης Τζαμπόκας	1
Ν. Ν.	1
Σπυρίδων Σακκελάριος	2
Δημήτριος Ἰωάννου	1
Στ. Κλίμης	1
Γεώργιος Χ. Κωστή	1
Ἀντώνιος Δημητρίδης	1
Γεώργιος Ξένης	1
Κωνσταντῖνος Κατρίτζης	1
Πανάγος Νταμηῆλος	1
Γεώργιος Παπιολάκης	1
Φραγγέλης Σκαλάδης	1
Παῦλος Καλλιγᾶς Κεφαλληνναῖος	1
Γεώργιος Σβύνος Καλύμνιος	2
Νικόλαος Μ. Σβύνος Καλύμνιος	1
Ἀναγνώστης Τζαβῆς Καλύμνιος	1
Σωτήριος Γερόσης	1
Ἀναστάσιος Ζωγράφου ἐκ Κόρυτζας τῆς Ἀλβανίας	2
Κωνσταντῖνος Μ. Κέμας	4
Ἰωάννης Κατακθληνός	1
Γεώργιος Πιερόπελος	1
Γεώργιος Μεντζέλος	1
Ἀποστόλης Καλογιώργης	1
Μάρκος Παπαδάκης	1
Νικόλαος Ποστολάκας	1
Παναγιώτης Δεγρομής	1
Ἰωάννης τῆ Χ. Μῆμα	1
Γεώργιος Ἰωάννου	1
Θ. Δέμα	1
Κ. Μπερτομή	1
Ἰωάννης Ράλλης	1
Νικόλαος Ἡσαΐας	1
Παῦλος Μαυροκορδάτος	1
Ἰωάννης Σαραμαγκᾶς	1
Πέτρος Ἰσοῦφ	1
Λεονάρδος Κ. Βᾶρος	1
Θεόδωρος Ἀχιλλεὺς Ἰατρός	1
Ἰωάννης Δραγίνης	1
Φραγγέλης Ν. Γλυκοφρείδης	1
Περικλῆς Σαβεντζάκης	1
Κωνσταντῖνος Ταμπῆρος	1
Δημήτριος Πλατυγένης	1
Εὐστράτιος Μεταξῶς	1

Βασίλειος Σάββας	1
Γεώργιος Βλισμᾶς	1
Ἰωάννης Ἀλέξανδρος Λιβαδίτης	1
Σπυρίδων Α. Ἀντωνόπουλος	1
Κυριακὸς Κατράρος	1
Μιχαὴλ Παξιμάδης	1
Νικόλαος Βασίλειος τῷ Ἀντωνίου	1
Νικόλαος Σταματούπουλος	1
Δημήτριος Κασάπης	1
Γεώργιος Διαζός	1
Ἰωάννης Μ. Ροδοκανάκης	1
Ἰωάννης Ἀλέξανδρος Γαλάτη	1
Κοστάκης Σπανδονῆ	2
Δημήτριος Θεοδώρου ἐκ Σεβρῶν	1
Πέτρος Λαγγερόπουλος Πατρεὺς	1
Ἰωάννης Κάππαρις	1
Ἰωάννης Ἀποστολόπουλος	1
Ἰωάννης Ἀλέξανδρος Βλαστός	1
Γεώργιος Σαριδάκης	4
Ἰωάννης Ἀνδρελάκης	1
Ἰωάννης Κόσσανφας	1
Λεονῆς Τζιτζελῆς	1
Μιχαὴλ Δέλτας	1
Λούκας Σωτηριάδης	1
Νικόλαος Στράτης	1
Ἰωάννης Βοζίκης	1
Μ. Βογιαζόγλου	1
Ἰωάννης Ῥήγας	1
Ἰωσήφ Βατόρης	1
Βασίλειος Πιτακός	1
Παναγιώτης Τζιπουρας	1
Κωνσταντῖνος Δεραμάνης	1
Νικόλαος Μπιριάκος	1
Δημήτριος Κολέας	1
Παρθένιος Ἱεροδιάκονος Γ. Πελοπίδης	1
Βασίλειος Π. Πελοπίδης	1

ΑΓΙΑΣ ΜΑΥΡΑΣ.

Σώματα

Βαρθολομαῖος Καρκαμάτζης ὁ ἐκ Νικοπόλεως τῆς Ἠπείρου	1
Δημήτριος Παπαϊωαννόπουλος ὁ ἐκ Προβέξης .	2
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Ἰωαννίκιος Ἱερομόναχος Βικέντιος	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Μπαρμπάρδης	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Φίλιππος Κορόνιος	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Α. Εὐστάθιος Πήλικας	1
Σπυρίδων Μιχαῆλς Λευκάδιος	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Ἰωάννου Γουλέμης .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Ἰωάννου Σέντιος .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Φλογαίτης	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Ἰωάννης Τζάσης	1
Ἀναστάσιος Εὐσταθίου Παπακάλη Λευκάδιος	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Βαγγέλης Βερίκιος	1
Γεώργιος Καβαδιάς Ἰωάννου Λευκάδιος	1
Γεώργιος Κωνσταντῖνος Στεφανίτζης Λευκάδιος	1
Ἀνδρέας Ξενοφῶν Σπυρίδωνος Βλαντιῆ Λευκάδιος .	1
Δημήτριος Μηνῶ Βασιλόπουλος Λευκάδιος	1
Δημήτριος Ἀπόστολος Σταμπόγλου Λευκάδιος	1
Ἰωάννης Νικολάος Μαρίνος Λευκάδιος	1
Ἰωάννης Στεφανίτζης ποτὲ Γεωργίου	1
Ἀντώνιος Τριαντάφυλλος Ἀθανασίου Λευκάδιος	1
Ἰωάννης Θεοφύλης Σκαδαρέσης Λευκάδιος	1
Ἐπαμεινώνδας Ἀντωνίος Κόνδαρης Λευκάδιος	1
Μάρκος Κονηδάρης ποτὲ Θεοδοσίου	1
Σπυρίδων Νικολάου Γαντζίας Λευκάδιος	1
Ἰωάννης Σπυρίδωνος Σέρβος Λευκάδιος	1

ΛΑΡΙΣΣΗΣ.

Σώματα

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Λαρίσσης Κύριος Μελέτιος	2
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἅγιος Γαρυκίς, Κύριος Ἀμβρόσιος	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Ἀρχιδιάκονος τῆ ἁγίας Λαρίσσης Μελέτιος Σμυρναῖος	2
Ὁ Ἱεροδιάκονος τῆ ἁγίου Λαρίσσης Γαβριὴλ Σίφνιος	1
Ὁ Ἱεροδιάκονος τῆ ἁγίου Γαρυκίς Ἀνθίμος	1
Ὁ Ἱερομοναχ. Ἀγάπιος ἐξ Ἐλασσῶνος	2
Ὁ Ἱερομοναχ. Διονύσιος ἐκ τῆς Θεοτόκου	1
Ὁ Παπᾶ Ἀθανάσιος ἐκ Λειβαδίου τῆς Ἐλασσῶνος	1
Ὁ Παπᾶ Βασίλειος ἀπὸ Παλαμῶν	1
Ὁ ἐντιμώτατος Δημήτριος Γ. Σφαρτζῆ ἐξ Ἀμπελακίων	1
Ὁ Μασικολογιώτατος Ξάνθος ἐκ Ζάρκου	1
Ὁ τιμιώτατος Γιωργέσης Ἀποστόλου ἀπὸ Παλαμῶν .	19
Ὁ τιμιώτατος Ἀποστόλης Γεωργίου ἀπὸ Παλαμῶν	2
Ὁ τιμιώτατος Κωνσταντῖνος Παπ. Θεοδώρου ἀπὸ Κοπρῶν	1
Ὁ τιμιώτατος Τριαντάφυλλος Κωνσταντῖνος ἀπὸ Κοπρῶν	1
Ὁ τιμιώτατος Νικόλαος Ἰωάννου Λαρίσσης	2
Ὁ τιμιώτατος Γιωργούλης Ἀναγνώστης Κανονάρχος Τρίκκη τῆς Θετταλίας. Σώματα	31
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Σταγῶν Κύριος Κύριλλος	5

‘Ο Πανοσιώτατος Ἀμβρόσιος Ἡγούμενος Κορποβίτης	2
‘Ο Πανοσιώτατος Ζαχαρίας τῆ πρώην Τρίκκης	1
‘Ο Πανοσιώτατος Νικηφόρος ἐκ Δεσίκας	1
‘Ο Πανοσιώτατος Νικόδημος	1
‘Ο Πανοσιώτατος Ἀγάπιος ἐκ τῆς τῆ Κίκζου	1
‘Ο Πανοσιώτατος Ἰωακείμ ἐκ τῆς Ἁγίας Τριάδος	1
‘Ο τιμιώτατος Σταμονλάκης Οἰκονομίδης	1
‘Ο τιμιώτατος Δημήτριος Κωνσταντίνου Σιμῆ	10
‘Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Νικολάς	1
‘Ο τιμιώτατος Κώνστας Πανᾶς	1
‘Ο τιμιώτατος Νικόλαος Ἰωάννου	1
‘Ο τιμιώτατος Δημητράκης Κώνστα ἐκ Κλινοβῆ	1
‘Ο τιμιώτατος Στέφανος Ἰωάννου Κανούτα	1
‘Ο τιμιώτατος Γεώργιος Διαμάντη	1
‘Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ἀναγνώσης Βοϊβόδα	1
‘Ο τιμιώτατος Γεώργιος Ἀδάμου Βοϊβόδα	1
‘Ο τιμιώτατος Γεώργιος Δημητρίδης Ἴατρος	1
‘Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ζωγράφος	1
‘Ο τιμιώτατος Βασίλειος Ἀναγνώσης ἐξ Ἀγραφῶν	1
‘Ο τιμιώτατος Βασίλειος Γεωργίου Ἀλεβίση	1
‘Ο τιμιώτατος Τασούλας Ἰωαννίτης	1
‘Ο τιμιώτατος Γεώργιος Γεωργιάδης	1
‘Ο τιμιώτατος Βασίλειος Ἀρχοντιά	1
‘Ο τιμιώτατος Νικόλαος Τζαβέλας	1
‘Ο τιμιώτατος Νικόλαος Ἀναστασίας Ἴατρος	1
Τύρναβον τῆς Θετταλίας	Σώματα 71
Ἀγάπιος Ἱερομόναχος ἐπίτροπος τῆ Ἁγίου Ἀθανασίου	2
Μακάριος Ἱερομόναχος τῆ αὐτῆς Μοναστηρίας	1
Μακάριος Ἱερομόναχος	1
Λεόντιος Μοναχός	1
‘Ο ἐλλόγιμος διδάσκαλος τῆς σχολῆς Δημήτριος	1
‘Ο τιμιώτατος Σταματάκης Μπαράτα	1
‘Ο τιμιώτατος Σταμονλάκης Γκουσεβῆ	1
Σιλιτζάνι καὶ Ἀγνιά	Σώματα 79
‘Ο Πανοσιώτατος Πνευματικὸς Γεράσιμος Κύπριος	1
‘Ο Παπᾶ Δημήτριος Δανιήλ	1
‘Ο Παπᾶ Παναγιώτης Χ. Δημητρίδης	1
‘Ο λόγιος Ἰωάννης Παπ. Πάτρα	1
‘Ο τιμιώτατος Δημήτριος Γεωργίου Χρυσοχόβ	1
‘Ο τιμιώτατος Σούλιος Τριανταφύλλου	1
‘Ο τιμιώτατος Χ. Μῆτρος Γεωργίου	1
‘Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Ἀντωνίς	1
‘Ο τιμιώτατος Παναγιώτης Ἰωάννου	1
Δομοχὸς καὶ Οὐβριακή	Σώματα 88
‘Ο Αἰδεσιμώτατος Σακελλάριος Παπᾶ Γεώργιος	1
Διονύσιος Ἱερομόναχος ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Ἀθανασίου	1
‘Ο λογιώτατος Κυριαζῆς ἐκ Φερῶν τῆς Θετταλίας	1
‘Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Ἀναγνώσης Παπάτζογλου	1
‘Ο τιμιώτατος Ἀθανάσιος Παγκρατίου	1